

CityLab

ΒΑΑ 21 / 27

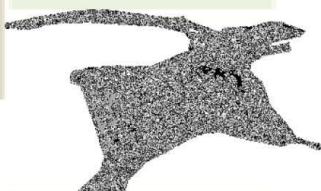
Συμμετέχω _ Σχεδιάζω _ Αποφασίζω
ενισχύοντας το μεταβολισμό μιας

Βιώσιμης

Αστικής

Ανάπτυξης

Kastoria

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας
και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος» © 2024

ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Επιμέλεια Σύνταξης
Ρεβέκα Γκέρατς - Κώστας Αντωνίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ « Δ Υ Τ Ι Κ Η Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ι Α »

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας
και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πίνακας Περιεχομένων

Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς.....	12
1. Επιτελική Σύνοψη ΣΒΑΑ	12
2. Συνοπτική Παρουσίαση Ενωσιακού και Εθνικού Πλαισίου	15
3. Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης - Εξελίξεις - Τάσεις – Επιπτώσεις .	19
3.1 Βασικά χαρακτηριστικά - Πλαίσιο ανάπτυξης	19
3.1.1 Ταυτότητα, διοίκηση και διακυβέρνηση.....	19
Όρια Περιοχή Παρέμβασης.....	19
Διοικητική ένταξη	20
Φορείς-Κοινωνία Πολιτών	21
Σημεία αναφοράς (Brand Name, Land Marks).....	24
3.1.2 Εδαφική συγκρότηση	27
Γεωγραφικά χαρακτηριστικά	27
Έκθεση σε φυσικές καταστροφές	28
Σεισμοί.....	29
Πλημμύρες	29
Κλιματική αλλαγή.....	33
3.1.3 Κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά.....	37
3.1.3.1. Πληθυσμός-Ανθρώπινο δυναμικό	37
Δημογραφικές εξελίξεις και τάσεις.....	37
Μετανάστευση/Εποχιακός πληθυσμός, εξελίξεις και τάσεις	47
Ενεργός Πληθυσμός	49
3.1.3.2. Οικονομική δυναμική	82
ΑΕΠ και επενδύσεις: εξελίξεις και τάσεις, συνολικά και ανά τομέα, εάν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα που σχετίζονται με την οικονομία της Περιοχής Παρέμβασης.....	82
Κύριες διακλαδικές και γεωγραφικές διασυνδέσεις (οικονομικές ροές), εξαγωγές	86
Επισήμανση των τομέων/κλάδων που παίζουν κεντρικό ρόλο.....	95

3.1.3.3. Ενημερία-Ποιότητα Ζωής.....	98
ΑΕΠ κατά κεφαλήν	98
Αστικοποίηση και κατοίκηση.....	104
Επίπεδο ποιότητας ζωής και περιβάλλοντος και δείκτες κοινωνικής συνοχής (προοπτικές απασχόλησης, κοινωνική ενσωμάτωση ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, δυνατότητες πρόσβασης σε υπηρεσίες όπως υγεία και εκπαίδευση, δείκτες φτώχειας, βιοτικό επίπεδο εκφρασμένο μέσω δεικτών ενημερίας)	106
Τεκμηρίωση εναρμόνισής με ΣΒΑΚ με στόχο βιώσιμες, καθαρές μεταφορές.....	120
3.1.3.4. Παραγωγικές δραστηριότητες.....	121
Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά των παραγωγικών δραστηριοτήτων στην Περιοχή Παρέμβασης / Επισήμανση των δραστηριοτήτων, δυναμικού, υπερτοπικού και καινοτομικού χαρακτήρα / Παραγωγική εξειδίκευση.....	121
Ανάλυση τουριστικής προσφοράς-ζήτησης.....	176
3.2. Ένταξη στο περιφερειακό, εθνικό και διεθνές περιβάλλον	189
3.2.1. Σημασία / συνέργειες σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.....	189
Προσβασιμότητα/κεντρικότητα/διεθνή δίκτυα υποδομών	189
Συνάρθρωση / διαπεριφερειακές - διεθνείς συνεργασίες / Δίκτυα / Εδαφικές συνεργασίες στην ΕΕ (π.χ. Interreg, EUSAIR) / Διαδημοτική και διαπεριφερειακή συνεργασία / Εδαφικές Συνεργασίες / Δικτυώσεις στην ΕΕ	190
3.2 Χρήσεις γης	195
Οικιστική χρήση - Περιοχές παραγωγικών χρήσεων	195
3.4 Υποδομές.....	199
3.4.1. Μεταφορική υποδομή.....	199
Οδικό δίκτυο και οδικές μεταφορές-Κόμβοι	199
Αεροδρόμια και αεροπορικές μεταφορές	202
3.4.2 Λοιπή τεχνική υποδομή.....	202
Ενέργεια: Διαχείριση ενεργειακού μείγματος-ΑΠΕ, Δράσεις Εξοικονόμησης ενέργειας	202
Χρήση υδάτινων πόρων / Συντονισμός με διαχειριστικά περιφερειακά σχέδια.....	203
Αποχέτευση-Απόβλητα: Προτεραιότητες, συντονισμός με διαχειριστικά περιφερειακά σχέδια	203
3.5 Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον	205
Προστατευόμενες περιοχές ν. 3937/2011/Καταγραφή Προστασίας/Ειδική αναφορά σε RAMSAR - NATURA 2000	205
Άλλα αξιολογικά προστατευόμενα ή προς προστασία συστήματα	208

Περιοχές υπαίθριας / λιμναίας / ποτάμιας / δασικής αναψυχής, φυσικοπολιτιστικές περιπατητικές διαδρομές.....	208
Φυσικο-πολιτιστικές διαδρομές.....	208
Περιοχές υπαίθριας / λιμναίας / δασικής αναψυχής.....	209
ΖΟΕ προστασίας ν. 1337/1983 και ν. 1650/1986	209
Πηγές ρύπανσης-κίνδυνοι υποβάθμισης / Πιέσεις δόμησης / υποδομών - κίνδυνοι υποβάθμισης	211
3.6 Πολιτιστικό περιβάλλον και Τοπίο.....	211
Αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικοί τόποι και μνημεία στα όρια της Περιοχής Παρέμβασης - Ιστορικές πόλεις και κέντρα πόλεων - Παραδοσιακοί οικισμοί και αρχιτεκτονικά μνημεία υπαίθρου - Αξιόλογα χαρακτηρισμένα τοπία / πολιτιστική κληρονομιά UNESCO - Συμβούλιο Ευρώπης	211
3.7 Αποτίμηση της υλοποίησης του ΕΣΒΑΑ κατά την Π.Π. 2014-2027	218
3. 8 Συνθετική αξιολόγηση προοπτικών και συμπεράσματα ως προς τα προβλήματα- προοπτικές και ανάγκες αναθεώρησης/τροποποίησης της Περιοχής Παρέμβασης	243
3.9 Επιτυχημένα παραδείγματα βιώσιμης αστικής ανάπτυξης με όμοιο στρατηγικό προσανατολισμό	251
4. Αναλυτική παρουσίαση της Στρατηγικής	259
Επιχειρησιακό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς .	276
1. Επιτελική Σύνοψη ΕΣΒΑΑ	276
2. Συνοπτική παρουσίαση της Στρατηγικής.....	284
3. Συνοπτική παρουσίαση των Διαδικασιών Διαβούλευσης.....	284
Πίνακας φορέων που συμμετείχαν στις διαδικασίες διαβούλευσης.....	288
Συμβολή της Ομάδας Παρακολούθησης σε επίπεδο Χωρικού Φορέα στην κατάρτιση της Στρατηγικής και του Επιχειρησιακού Σχεδίου	289
Αποτελέσματα διαβούλευσης - Αλλαγές που επήλθαν	289
4. Λογική της Παρέμβασης.....	290
5. Παρουσίαση των Δράσεων ανά Προτεραιότητα και Ειδικό Στόχο	291
Περιγραφή των δράσεων του Επιχειρησιακού Σχεδίου – Κατάλογος Πράξεων...	291
Δείκτες εκροών και αποτελέσματος	294
Προσδιορισμός των αναμενόμενων αποτελεσμάτων	306

Συνέργεια και Συμπληρωματικότητα με άλλα Προγράμματα και χρηματοδοτικά εργαλεία.	307
6. Χρηματοδοτικό Σχέδιο	314
Αναλυτική παρουσίαση του συνολικού χρηματοδοτικού σχεδίου.....	314
Ετήσια Κατανομή σε επίπεδο Προτεραιοτήτων, Ειδικών Στόχων και Δράσεων ..	319
7. Σύστημα Διακυβέρνησης	324
8. Προϋποθέσεις Αποτελεσματικής Εφαρμογής.....	326
9. Αναμενόμενα αποτελέσματα/αλλαγή από την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Σχεδίου (ToC).....	327
10. Βιβλιογραφία	328

Κατάλογος Γραφημάτων, Διαγραμμάτων, Εικόνων, Πινάκων, Χαρτών

I

Infograph 1: Το μακροοικονομικό περιβάλλον της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ – Οι επιδόσεις της ΠΕ Καστοριάς, 103

Γ

- Γράφημα 01: Κατανομή μέσης, μέσης μέγιστης και μέσης ελάχιστης θερμοκρασίας (Σταθμός Καστοριάς, ΚΩΔ.: 16614), περίοδος 1980-2023, 35
- Γράφημα 02: Ομβροθερμικό διάγραμμα (Σταθμός Καστοριάς, ΚΩΔ.: 16614), περίοδος 1980-2023, 35
- Γράφημα 03: Μέση μηνιαία ένταση ανέμων (Σταθμός Καστοριάς, ΚΩΔ.: 16614), περίοδος 1980-2023, 36
- Γράφημα 04: Πληθυσμιακή πυκνότητα Δημοτικών Ενοτήτων Δήμου Καστοριάς 2011 και 2021, 41
- Γράφημα 05: Συσχέτιση πληθυσμιακού μεγέθους και μεταβολής πληθυσμού 2011-2021 στις Δημοτικές Ενώσεις του Δήμου Καστοριάς, 42
- Γράφημα 06: Συσχέτιση πληθυσμιακής πυκνότητας/αστικού χαρακτήρα και μεταβολής πληθυσμού 2011-2021 στις Δημοτικές Ενώσεις του Δήμου Καστοριάς, 43
- Γράφημα 07: Νόμιμοι υπήκοοι τρίτης χώρας που ζουν στο Δήμο Καστοριάς ανά χώρα προέλευσης (Μάρτιος 2024), 49
- Γράφημα 08: Διαχρονική εξέλιξη θέσεων μισθωτής εργασίας ανά καθεστώς απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2016-2023, 60
- Γράφημα 09: Δυναμισμός μισθωτής απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς: τα δεκαπέντε (15) υψηλότερα θετικά και αρνητικά ισοζύγια προσλήψεων – απολύσεων ανά 4ψηφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για το έτος 2023, 64
- Γράφημα 10: Δυναμισμός μισθωτής απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς: τα δεκαπέντε (15) υψηλότερα θετικά και αρνητικά ισοζύγια προσλήψεων – απολύσεων ανά 4ψηφια επαγγελματική κατηγορία για το έτος 2023, 65
- Γράφημα 11: Ο αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων στο Δήμο Καστοριάς ανά μήνα για το 2023, 69
- Γράφημα 12: Κατανομή ανέργων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας 2016, 2019 και 2023, 70
- Γράφημα 13: Κατανομή εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και φύλο 2016, 2019 και 2023, 72
- Γράφημα 14: Κατανομή εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και ηλικιακή ομάδα 2016, 2019 και 2023, 75
- Γράφημα 15: Κατανομή εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και εκπαιδευτικό επίπεδο 2016, 2019 και 2023, 77
- Γράφημα 16: Αριθμός ανέργων Δήμου Καστοριάς ανά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά μήνα για το 2023, 79
- Γράφημα 17: Αριθμός ανέργων Δήμου Καστοριάς ανά ηλικιακή ομάδα και ανά μήνα για το 2023, 80
- Γράφημα 18: Εξέλιξη ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ) στην ΠΕ Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Ελλάδα 2010-2021*, 84
- Γράφημα 19: Η πορεία του εξωτερικού εμπορίου της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς, 2018-2022 (σε εκατ. ευρώ), 89
- Γράφημα 20: Προορισμοί και δυναμική των εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς την πενταετία 2018-2022, 95
- Γράφημα 21: Εξέλιξη κκΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές, σε ευρώ) στην ΠΕ Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Ελλάδα 2010-2021*, 100
- Γράφημα 22: Επίπεδο εκπαίδευσης αιτούντων ΕΕΕ στο Δήμο Καστοριάς το 2023, 116
- Γράφημα 23: Καθεστώς εργασίας/απασχόλησης αιτούντων ΕΕΕ στο Δήμο Καστοριάς το 2023, 118
- Γράφημα 24: Ποσοστό επιχειρήσεων του Δήμου Καστοριάς που λειτουργεί στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2012, 2019 και 2023, 124
- Γράφημα 25: Μεταβολή στον αριθμό επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς 2012-2023, 128
- Γράφημα 26α: Η νομική μορφή των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς το 2012, 131
- Γράφημα 26β: Η νομική μορφή των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς το 2019, 132
- Γράφημα 26γ: Η νομική μορφή των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς το 2023, 133

- Γράφημα 27: Εξέλιξη του αριθμού των νομικών μονάδων 2011-2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 140
- Γράφημα 28: Εξέλιξη κύκλου εργασιών 2011-2021 (σε χιλ. €) στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 141
- Γράφημα 29: Εξέλιξη του αριθμού των απασχολούμενων 2011-2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 142
- Γράφημα 30: Εξέλιξη παραγωγικότητας (κύκλος εργασιών/αριθμό απασχολούμενων) 2011-2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 143
- Γράφημα 31: Εξέλιξη κύκλου εργασιών ανά νομική μονάδα 2011-2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 144
- Γράφημα 32: Διαχρονική εξέλιξη νομικών μονάδων του Πρωτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 145
- Γράφημα 33: Διαχρονική εξέλιξη νομικών μονάδων του Δευτερογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021, 147
- Γράφημα 34: Διαχρονική εξέλιξη του αριθμού νομικών μονάδων του Τριτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 149
- Γράφημα 35: Διαχρονική εξέλιξη κύκλου εργασιών του Πρωτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 151
- Γράφημα 36: Διαχρονική εξέλιξη κύκλου εργασιών του Δευτερογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021, 153
- Γράφημα 37: Διαχρονική εξέλιξη του κύκλου εργασιών του Τριτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 155
- Γράφημα 38: Διαχρονική εξέλιξη απασχολούμενων του Πρωτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 157
- Γράφημα 39: Διαχρονική εξέλιξη απασχολούμενων του Δευτερογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021, 159
- Γράφημα 40: Διαχρονική εξέλιξη απασχολούμενων του Τριτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 161
- Γράφημα 41: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγικότητας και κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση στον Πρωτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 163
- Γράφημα 42: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγικότητας και κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση του Δευτερογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 165
- Γράφημα 43: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγικότητας και κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση του Τριτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*, 167

Δ

- Διάγραμμα 01: Διάγραμμα Διαδικασιών Διαβούλευσης, 287
- Διάγραμμα 02: Αναπτυξιακές ανάγκες, Μακροπρόθεσμοι στόχοι, Προτεραιότητες, Ειδικοί Στόχοι και Ομάδες Δράσεων ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς, 290

Ε

- Εικόνα 01: Η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ στις ΠΠ 2014-2020 και 2021-2027, 20
- Εικόνα 02: Το τουριστικό λογότυπο του Δήμου Καστοριάς που προέκυψε από την στρατηγική Branding, 26
- Εικόνα 03: Η λεκάνη απορροής της λίμνης Καστοριάς, 31
- Εικόνα 04: Η λεκάνη απορροής της λίμνης Καστοριάς, 31
- Εικόνα 05: Υπολεκάνες Απορροής Ποταμών, 32

Π

- Πίνακας 01: Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΚτΠ) στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027 και στο Δήμο Καστοριάς, 23
- Πίνακας 02: Μέση μηνιαία διεύθυνση και ένταση ανέμων (Σταθμός Καστοριάς, ΚΩΔ.: 16614), περίοδος 1980-2023, 36

- Πίνακας 03: Μόνιμος πληθυσμός και πληθυσμιακή πυκνότητα Δημοτικής Κοινότητας Καστοριάς και άλλων διοικητικών διαιρέσεων στις οποίες υπάγεται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ σύμφωνα με τις Απογραφές του 2011 και 2021, 39
- Πίνακας 04: Ο Νόμιμος Πληθυσμός (δημότες) στον Δήμο Καστοριάς σύμφωνα με τις Απογραφές του 2011 και 2021, 40
- Πίνακας 05: Η κατανομή του μόνιμου πληθυσμού στις δημοτικές ενότητες του Δήμου Καστοριάς, 44
- Πίνακας 06: Πληθυσμιακή κατανομή στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς 2011-2021, 47
- Πίνακας 07: Αριθμός αδειών διαμονής που εκδόθηκαν στο Δήμο και στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς την περίοδο 2019-2023, 47
- Πίνακας 08: Αριθμός αλλοδαπών ανά Δήμο και φύλο στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς (Μάρτιος 2024), 48
- Πίνακας 09: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) που δημιουργήθηκαν την περίοδο 2018-2023, 51
- Πίνακας 10: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά καθεστώς απασχόλησης που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023, 52
- Πίνακας 11: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά ηλικία που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023, 53
- Πίνακας 12: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά φύλο που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023, 53
- Πίνακας 13: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά εκπαιδευτικό επίπεδο που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023, 54
- Πίνακας 14: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά εθνικότητα που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023, 54
- Πίνακας 15: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά κλάδο που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023, 56
- Πίνακας 16: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά επαγγελματική κατηγορία που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023, 58
- Πίνακας 17: Θέσεις μισθωτής εργασίας στο Δήμο Καστοριάς 2016-2023, 60
- Πίνακας 18: Επίπεδο δεξιοτήτων θέσεων μισθωτής απασχόλησης ανά καθεστώς απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2016-2023, 63
- Πίνακας 19: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (μονοψήφιο) στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς 2011-2021, 67
- Πίνακας 20: Αριθμός εγγεγραμμένων (αναζητούντων και μη) ανέργων 2016, 2019 και 2023, 68
- Πίνακας 21: Αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και φύλο 2016, 2019 και 2023, 71
- Πίνακας 22: Αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και ηλικιακή ομάδα 2016, 2019 και 2023, 74
- Πίνακας 23: Αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και εκπαιδευτικό επίπεδο 2016, 2019 και 2023, 76
- Πίνακας 24: Χωρική επιβάρυνση της ανεργίας 2016 και 2023, 82
- Πίνακας 25: Εξέλιξη ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ) στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Ελλάδα 2010-2021*, 85
- Πίνακας 26: Κατάταξη των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στις 57 Περιφερειακές Ενοότητες-Νομούς ως προς το ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ) 2010-2021*, 85
- Πίνακας 27: Εξωτερικό εμπόριο Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς, Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Ελλάδας την πενταετία 2018-2022, σε ευρώ, 88
- Πίνακας 28: Εξαγωγές Καστοριάς, ανά κυριότερο κλάδο, σε ευρώ, 91
- Πίνακας 29: Οι 10 κορυφαίοι εξαγωγικοί κλάδοι σε 2ηφια ανάλυση της Συνδυασμένης Ονοματολογίας (CN) των εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς την περίοδο 2018-2022, 92
- Πίνακας 30: Γεωγραφική Κατανομή των 10 κορυφαίων προορισμών των εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς την περίοδο 2018-2022, 93
- Πίνακας 31: Εξέλιξη κκΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) στην ΠΕ Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Ελλάδα 2010-2021*, 102
- Πίνακας 32: Κατάταξη των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στις 57 Περιφερειακές Ενοότητες-Νομούς ως προς το κκΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) 2010-2021*, 102
- Πίνακας 33: Δημοτικές Δομές Υγείας, Παιδείας, Πρόνοιας, και Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στον Δήμο Καστοριάς (Ιανουάριος 2024), 106

- Πίνακας 34: Επωφελούμενοι σε δημοτικές δομές παιδικής φροντίδας (αριθμός εγγαφών) και φροντίδας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (αριθμός ενεργών μελών) στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς για την περίοδο 2018/2019-2022/2023, 108
- Πίνακας 35: Μαθητικό Δυναμικό σε Δομές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στον Δήμο Καστοριάς για την περίοδο 2018/2019-2022/2023, 110
- Πίνακας 36: Μαθητικό Δυναμικό σε Δομές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στον Δήμο Καστοριάς για την περίοδο 2018/2019-2022/2023, 113
- Πίνακας 37: Επίπεδο Εκπαίδευσης αιτούντων ΕΕΕ στο Δήμο Καστοριάς (κατηγορίες τυπικής εκπαίδευσης) 2019-2023, 117
- Πίνακας 38: Εργασιακό καθεστώς αιτούντων ΕΕΕ στο Δήμο Καστοριάς 2019-2023, 118
- Πίνακας 39: Πρόσθετες παροχές σε οικονομικά αδύναμες ομάδες του Δήμου Καστοριάς για το 2023, 119
- Πίνακας 40: Αριθμός και είδος επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς τα έτη 2012, 2019, 2023*, 123
- Πίνακας 41: Διαχρονικές μεταβολές στον αριθμό επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς στις περιόδους 2012-2019, 2019-2023, και 2012- 2023*, 127
- Πίνακας 42: Υποδομές Διαμονής στην Περιοχή Παρέμβασης και στο Δήμο Καστοριάς (Φεβρουάριος 2024), 129
- Πίνακας 43: Άδειες Υγειονομικών Καταστημάτων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς 2019-2023, 136
- Πίνακας 44: Αριθμός εγγεγραμμένων επιχειρήσεων ανά μονοψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας NACE Αναθ.2 στην Περιοχή Παρέμβασης (ΠΠ) ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2019-2023, 137
- Πίνακας 45: Δικαιούχοι του Προγράμματος «Νέοι Γεωργοί» στην Καστοριά 2014-2021, 146
- Πίνακας 46: Κατανομή στην ΔΕ Καστοριάς αριθμού νομικών μονάδων, κύκλου εργασιών και αριθμού απασχολούμενων το 2011, 169
- Πίνακας 47: Κατανομή στην ΔΕ Καστοριάς αριθμού νομικών μονάδων, κύκλου εργασιών και αριθμού απασχολούμενων το 2017, 171
- Πίνακας 48: Κατανομή στην ΔΕ Καστοριάς αριθμού νομικών μονάδων, κύκλου εργασιών και αριθμού απασχολούμενων το 2021, 173
- Πίνακας 49: Κλαδική εξειδίκευση παραγωγικού συστήματος (μονοψήφιοι Κωδικοί NACE 2), Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς για τα έτη 2011, 2017, 2021, 175
- Πίνακας 50: Πολιτιστικό απόθεμα και υποδομές στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς, 178
- Πίνακας 51: Ξενοδοχειακό δυναμικό της ΠΕ Καστοριάς και της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2022, 180
- Πίνακας 52: Αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 182
- Πίνακας 53: Οδικός τουρισμός ανά μεθοριακό σταθμό στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 183
- Πίνακας 54: Επισκέπτες σε μουσεία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2019-2022, 183
- Πίνακας 55: Εισπράξεις σε μουσεία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (σε €), 2019-2022, 183
- Πίνακας 56: Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2019-2022, 184
- Πίνακας 57: Εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (σε €), 2019-2022, 185
- Πίνακας 58: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 2019-2022, 185
- Πίνακας 59: Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 2019-2022, 186
- Πίνακας 60: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019-2022, 186
- Πίνακας 61: Δίκτυα στο πλαίσιο ανταγωνιστικών προγραμμάτων και συμμετοχές σε προγράμματα εδαφικής συνεργασίας που υλοποίησε ο Δήμος Καστοριάς την περίοδο 2011-2023, 192
- Πίνακας 62: Αστικά Στερεά Απόβλητα (ΑΣΑ) και Ανακυκλώσιμα Υλικά στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2019-2023, 204
- Πίνακας 63: Επιχειρησιακό Σχέδιο Αστικής Ανάπτυξης Παραδοσιακού Τμήματος πόλης Καστοριάς Π.Π. 2000 - 2006, 219
- Πίνακας 64: Ολοκληρωμένη Αστική Ανάπλαση Ευρείας Κλίμακας Αστικής-Περιαστικής περιοχής πόλης Καστοριάς Π.Π. 2007 - 2013, 220
- Πίνακας 65: Ολοκληρωμένα έργα / δράσεις ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς Π.Π. 2014 - 2020, 228
- Πίνακας 66: Έργα άλλων Φορέων στην Περιοχή Παρέμβασης Π.Π. 2014 - 2020, 235
- Πίνακας 67: Σύνολο ΕΣΒΑΑ (χρηματοδότηση από ΕΤΠΑ) Π.Π. 2014 - 2020, 240
- Πίνακας 68: Σύνολο ΕΣΒΑΑ (χρηματοδότηση από ΕΚΤ) Π.Π. 2014 - 2020, 241
- Πίνακας 69: Σύνολο ΕΣΒΑΑ (χρηματοδότηση από ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) Π.Π. 2014 - 2020, 242
- Πίνακας 70: Τεκμηρίωση προβλημάτων και αναγκών Περιοχή Παρέμβασης, 271
- Πίνακας 72: Κωδικοποίηση των Στρατηγικών Στόχων (ΣΣ) της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς, 273
- Πίνακας 74: «Αρχιτεκτονική» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς – Διάρθρωση σε Προτεραιότητες (Π), 274
- Πίνακας 75: «Επιχειρησιακή Συνέπεια» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς – Συσχέτιση ΣΣ με Π, 274
- Πίνακας 76: «Λογική της Παρέμβασης» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς - Αντιστοίχιση Π με ΕΣ, 275

- Πίνακας 77: ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς (σύνολο χρηματοδοτήσεων), 277
- Πίνακας 78: «Λογική της Παρέμβασης» του ΕΣΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς - Αντιστοίχιση Π με ΕΣ, 284
- Πίνακας 79: Συμμετοχή Φορέων στη Διαβούλευση, 288
- Πίνακας 80: Κωδικοποίηση των Αναπτυξιακών Αναγκών (ΑΑ) της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς, 291
- Πίνακας 81: Δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, 294
- Πίνακας 82: Πίνακας Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων, 306
- Πίνακας 83: Πίνακας Συνέργειας και Συμπληρωματικότητας με άλλα Προγράμματα και χρηματοδοτικά εργαλεία, 307
- Πίνακας 84: Αναλυτική παρουσίαση του συνολικού χρηματοδοτικού σχεδίου, 314
- Πίνακας 85: Πίνακας εκτιμώμενης Ετήσιας Κατανομής σε επίπεδο Προτεραιοτήτων, Ειδικών Στόχων και Δράσεων με χρηματοδότηση από προσκλήσεις της ΒΑΑ, 319

Χ

- Χάρτης 01: Περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ, 28
- Χάρτης 02: Νέος Χάρτης Σεισμικής Επικινδυνότητας, 29
- Χάρτης 03: Χάρτης επικινδυνότητας πλημμύρας από ποτάμιας ροές / λίμνες – χωρική κατανομή μέγιστου βάθους για περίοδο επαναφοράς T=1000 έτη – ΖΔΥΚΠ EL09APSF007, 30
- Χάρτης 04: Βαθμός αστικοποίησης δεύτερου επιπέδου στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ, 105
- Χάρτης 05: Χρήσεις γης ΓΠΣ της περιοχής παρέμβασης, 196
- Χάρτης 06: Σημεία ενδιαφέροντος (δημόσιοι χώροι), 197
- Χάρτης 07: Συντελεστής Δόμησης στην περιοχή παρέμβασης, 198
- Χάρτης 08: Λειτουργική ιεράρχηση οδικού δικτύου, 199
- Χάρτης 09: Περιοχή NATURA GR1320001, 206
- Χάρτης 10: Περιοχή NATURA GR1320003, 206
- Χάρτης 11: Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου, 210
- Χάρτης 12: Βυζαντινές Εκκλησίες, 213
- Χάρτης 13: Μεταβυζαντινές Εκκλησίες, 214
- Χάρτης 14: Παραδοσιακό τμήμα, Περιοχή ειδικής κρατική προστασίας, Νεότερα μνημεία / Διατηρητέα κτήρια, 216
- Χάρτης 15: Οθωμανικά μνημεία, Οχύρωση πόλης, Βυζαντινοί -Μεταβυζαντινοί Ναοί, 217

Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς

1. Επιτελική Σύνοψη ΣΒΑΑ

Για την επικαιροποίηση της Στρατηγικής και του Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) πόλης Καστοριάς, ο Δήμος προχώρησε στη συγκρότηση Χωρικού Φορέα αποτελούμενο και από τους κάτωθι εταίρους:

- Τ.Ε.Ε. - Παράρτημα Καστοριάς
- Επιμελητήριο Καστοριάς
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Καστοριάς
- Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας-Παράρτημα Καστοριάς
- Αστικό ΚΤΕΛ Ν. Καστοριάς Α.Ε.
- Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Καστοριάς
- Σύνδεσμος Ξενοδόχων Π.Ε. Καστοριάς
- Εμπορικός Σύλλογος Καστοριάς
- Ένωση Επαγγελματιών Φοροτεχνών Οικονομολόγων Ν. Καστοριάς
- Εταιρεία Προστασίας Ατόμων με Αυτισμό - ΔΑΔ Ν. Καστοριάς
- Σύλλογος Φίλων Περιβάλλοντος Καστοριάς
- Εκπρόσωπο των Πολιτιστικών Φορέων.

Η Επικαιροποιημένη Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (εν συντομία ΣΒΑΑ) 2021-2027 εξακολουθεί να εστιάζει στην ενιαία λειτουργική ενότητα του ιστορικού – εμπορικού κέντρου της πόλης Καστοριάς μαζί με την είσοδο της πόλης ως Περιοχή Παρέμβασης, ωστόσο στην νέα Προγραμματική Περίοδο επιλέγεται η επέκτασή της και στην συνοικία της Καλλιθέας που αποτελεί ιστορικά αναπόσπαστο τμήμα της πόλης (υπήρξε η πρώτη αστική επέκταση της παλαιάς πόλης εκτός των βυζαντινών τειχών), προκειμένου η περιοχή αναφοράς να συνιστά μια συνεκτική αστική χωρική ενότητα βάσει των χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων της.

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και τη διαβούλευση τόσο με τους εταίρους όσο και με τους λοιπούς φορείς και πολίτες διαπιστώθηκε ότι, παρόλο που διαφαίνεται πλέον μια θετική προοπτική τουλάχιστον για έργα αναβάθμισης της Περιοχής Παρέμβασης, τα προβλήματα παραμένουν τα ίδια, στον δε τομέα της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης, έπειτα από την υγειονομική, την οικονομική κρίση και τον πόλεμο στην Ουκρανία, αυτά ανακύπτουν εντονότερα.

Ετσι για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στην περιοχή παρέμβαση οδηγηθήκαμε στις κάτωθι «Αναπτυξιακές Ανάγκες» (ΑΑ):

- ΑΑ-1:** Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας της Περιοχής - Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος
- ΑΑ-2:** Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας της Περιοχής- Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- ΑΑ-3:** Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία
- ΑΑ-4:** Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού
- ΑΑ-5:** Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
- ΑΑ-6:** Προώθηση Κοινωνικής Ένταξης
- ΑΑ-7:** Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής
- ΑΑ-8:** Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου, Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών
- ΑΑ-9:** Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση
- ΑΑ-10:** Μείωση κατανάλωσης ενέργειας – προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας
- ΑΑ-11:** Υποστήριξη Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης

και **Στρατηγικούς Στόχους» (ΣΣ):**

- ΣΣ-1:** Ανάδειξη – Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος - Εξορθολογισμός του αστικού ενεργειακού ισοζυγίου και μείωση του οικολογικού αποτυπώματος των αστικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων
- ΣΣ-2:** Προώθηση της «σύνθετης» Ανταγωνιστικότητας της πόλης, Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και των Δεξιοτήτων του τοπικού Ανθρώπινου Δυναμικού
- ΣΣ-3:** Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής και της Ποιότητας των Δημοτικών Λειτουργιών προς όφελος των Δημοτών, των Επιχειρήσεων και των Επισκεπτών
- ΣΣ-4:** Βελτίωση της Αστικής Λειτουργικότητας, των Κυκλοφοριακών Συνθηκών, της Οδικής Ασφάλειας και της Πολεοδομικής Οργάνωσης της πόλης.

Τέλος η Στρατηγική ολοκληρώνεται με την **Αρχιτεκτονική του Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ)** πόλης Καστοριάς με τις παρακάτω **Προτεραιότητες (Π)** και **Ειδικούς Στόχους (ΕΣ)**:

Προτεραιότητα: 1. Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος

Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος

Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία

Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Ειδικός Στόχος: 2.3 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής

Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων

Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών

Ειδικός Στόχος: 3.2 Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση

Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας

Προτεραιότητα: 4. Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης

Ειδικός Στόχος: 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση

2. Συνοπτική Παρουσίαση Ενωσιακού και Εθνικού Πλαισίου

Η αστική διάσταση της πολιτικής της ΕΕ ξεκινά από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 με την εδραίωση μιας «προοπτικής της ΕΕ» στο αστικό ζήτημα («αστικό κεκτημένο»), ενώ ορόσημο αποτελεί η υιοθέτηση της Χάρτας της Λειψίας για τις βιώσιμες πόλεις (2007) με τη διατύπωση των δύο βασικών αρχών για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη: εφαρμογή ολιστικής, ολοκληρωμένης αναπτυξιακής πολιτικής και η έμφαση στις υποβαθμισμένες συνοικίες).

Οι πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (ΒΑΑ) την προγραμματική περίοδο 2007-2013 ενσωματώθηκαν πλήρως στους μηχανισμούς χρηματοδότησης της ΕΕ και εντάχθηκαν στη «γενική» πολιτική συνοχής, ενώ σημαντικό ορόσημο υπήρξε η δρομολόγηση του, βασισμένου στη Χάρτα της Λειψίας, Αστικού Θεματολογίου για την ΕΕ (2016) που υπογράμμισε τη σημασία της ολοκληρωμένης προσέγγισης για την αστική ανάπτυξη, η οποία:

- βαίνει πέραν της τομεακής πολιτικής·
- υποστηρίζεται από συνεργασία μεταξύ επιπέδων και μεταξύ ενδιαφερομένων·
- βαίνει πέραν των διοικητικών ορίων·
- στοχεύει σε πόλεις όλων των μεγεθών.

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, η πολιτική συνοχής κατέστησε υποχρεωτική την ΒΑΑ (τουλάχιστον 5% των κονδυλίων του ΕΤΠΑ, προορίζονταν για ΒΑΑ σε κάθε κράτος μέλος) και επιβεβαίωσε τη στρατηγική διάσταση της ολοκληρωμένης προσέγγισης. Επιπλέον, θεσπίστηκαν νέα εδαφικά εργαλεία για την υλοποίηση στρατηγικών σε αστικές περιοχές, και συγκεκριμένα η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) και η Τοπική Ανάπτυξη με την Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ).

Τα βασικά αυτά χαρακτηριστικά της ΒΑΑ διατηρούνται στην προγραμματική περίοδο 2021-2027, ενώ αυξάνεται το ελάχιστο ποσοστό των κονδυλίων του ΕΤΠΑ που προορίζονται για ΒΑΑ στο 8%. Συνολικά, η χωρική ανάπτυξη των περιοχών της Ευρώπης κατά την προγραμματική περίοδο (ΠΠ) 2021-2027 εντάσσεται στον διακριτό Στόχο Πολιτικής ΣΠ5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών», ο οποίος χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ και προβλέπεται να εξυπηρετήσει τους παρακάτω δύο (2) Ειδικούς Στόχους:

- ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές,
- ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων,

Σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1060 (Κανονισμός Κοινών Διατάξεων – ΚΚΔ), για να μεγιστοποιηθεί η συμβολή στην χωρική ανάπτυξη, οι δράσεις στον τομέα αυτόν θα πρέπει να βασίζονται σε στρατηγικές ολοκληρωμένης χωρικής (εδαφικής) ανάπτυξης, με τη χρήση αποκλειστικά των παρακάτω μορφών χωρικών εργαλείων:

1. Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ), που αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενότητων, περιλαμβάνουν επενδύσεις που στηρίζονται από ένα ή περισσότερα Ταμεία, από περισσότερα του ενός Προγράμματα ή από περισσότερους του ενός τομείς προτεραιότητας του ίδιου Προγράμματος και διακρίνονται σε:
  - Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ),
  - Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) για άλλες χωρικές στρατηγικές
2. Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ), που αποτελεί ένα εργαλείο σχεδιασμού και υλοποίησης μιας τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής και αντιμετώπισης των τοπικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναγκών με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας σε σαφώς προσδιορισμένες χωρικές ενότητες (βασίζεται στην προσέγγιση LEADER, δηλαδή «από τη βάση προς την κορυφή»).
3. Άλλα εδαφικά εργαλεία τα οποία στηρίζουν πρωτοβουλίες που έχουν σχεδιαστεί από τα κράτη μέλη.

Αναλυτικότερα το Ενωσιακό Πλαίσιο για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις συμπεριλαμβάνει:

A) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2021/1060 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων

Οι βασικές διατάξεις που διέπουν τις παρεμβάσεις στήριξης των πολιτικών χωρικής ανάπτυξης για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 αναλύονται στον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων 2021/1060 και ειδικότερα στο Κεφάλαιο II (Χωρική Ανάπτυξη) του Κανονισμού. Το εν λόγω Κεφάλαιο στα άρθρα 28 έως και 34 προσδιορίζει τις οριζόντιες αρχές και διατάξεις που διέπουν τις πολιτικές χωρικής ανάπτυξης και ειδικότερα:

- (α) στο άρθρο 28 προσδιορίζονται οι μορφές των στρατηγικών χωρικής ή τοπικής ανάπτυξης, που αξιοποιούνται για τη στήριξη της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης (ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ και εδαφικό εργαλείο του κράτους μέλους)
- (β) στο άρθρο 29 προσδιορίζεται το περιεχόμενο των χωρικών στρατηγικών και ο ρόλος των εμπλεκόμενων μερών
- (γ) στο άρθρο 30 ορίζεται η έννοια της ολοκληρωμένης χωρικής επένδυσης (εδαφική στρατηγική που περιλαμβάνει επενδύσεις που στηρίζονται από ένα ή περισσότερα Ταμεία, από περισσότερα του ενός προγράμματα ή από περισσότερους του ενός τομείς προτεραιότητας του ίδιου προγράμματος)

- (δ) στα άρθρα 31 έως 34 ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στην Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, Ομάδες τοπικής δράσης, Στήριξη από τα Ταμεία)

B) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2021/1058 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Ιουνίου 2021 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής

Αντίστοιχα στον Καν. 2021/1058 για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής γίνεται ειδική μνεία στη σημασία της στήριξης για την αντιμετώπιση ιδιαίτερων εδαφικών χαρακτηριστικών των περιοχών της ΕΕ και ιδιαίτερα των αστικών περιοχών (Κεφάλαιο II του Κανονισμού, άρθρα 9 έως 12) με βασικά χαρακτηριστικά τα ακόλουθα:

- προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η συμβολή στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των οικονομικών, δημογραφικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών προκλήσεων, ιδίως σε περιοχές με φυσικά και δημογραφικά μειονεκτήματα, οι δράσεις στον τομέα της εδαφικής ανάπτυξης, περιλαμβανομένης της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, θα πρέπει να βασίζονται σε ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές,
- ιδιαίτερη προσοχή στις στρατηγικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων, ιδίως στη μετάβαση προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050, στην αξιοποίηση του δυναμικού των ψηφιακών τεχνολογιών για σκοπούς καινοτομίας και στη στήριξη της ανάπτυξης σε λειτουργικές αστικές περιοχές,
- η προσέγγιση θα πρέπει να βασίζεται σε διατομεακές εδαφικές στρατηγικές με τη χρήση εργαλείων ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης, μέσω των μορφών που ορίζονται στο άρθρο 28 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 (ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ, άλλα εδαφικά εργαλεία που έχουν σχεδιαστεί από το κράτος μέλος),
- κατά την ανάπτυξη των αστικών περιοχών, θα πρέπει:
  - ο να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη στήριξη των λειτουργικών αστικών περιοχών λόγω της σημασίας στην ενεργοποίηση της συνεργασίας μεταξύ τοπικών αρχών και εταίρων εκατέρωθεν των διοικητικών ορίων, καθώς και για την ενίσχυση των διασυνδέσεων μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών,
  - ο να εξασφαλίζεται η δέουσα συμμετοχή των τοπικών, περιφερειακών και αστικών αρχών, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων
- η στήριξη που στοχεύει σε αστικές περιοχές θα πρέπει να μπορεί να ωφεληθεί από πολυταμειακή προσέγγιση (στήριξη από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+, το ΕΤΘΑΥ και το ΕΓΤΑΑ),
- οι αρμόδιες εδαφικές αρχές ή φορείς των ΣΒΑΑ επιλέγουν ή συμμετέχουν στην επιλογή πράξεων.

Προκειμένου να εντοπιστούν ή να προβλεφθούν λύσεις οι οποίες θα αντιμετωπίζουν τα ζητήματα που συνδέονται με τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη σε ενωσιακό επίπεδο, υιοθετείται η πρωτοβουλία «Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία» που θα στηρίζει καινοτόμες δράσεις, την ανάπτυξη ικανοτήτων και γνώσεων, των εκτιμήσεων των εδαφικών επιπτώσεων, την ανάπτυξη της πολιτικής και της επικοινωνίας (οργανωτικές δαπάνες που σχετίζονται με τη συμμετοχή των τοπικών αρχών στις θεματικές εταιρικές σχέσεις στο πλαίσιο της Αστικής Ατζέντας της ΕΕ), ενώ μπορεί επίσης να στηρίζει τη διακυβερνητική συνεργασία σε αστικά θέματα και τις ανταλλαγές μεταξύ περιφερειακών και τοπικών εκπροσώπων.

Γ) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2021/1057 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Ιουνίου 2021 περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013

Το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει να συμβάλλει σε στρατηγικές εδαφικής και τοπικής ανάπτυξης, στηρίζοντας τα εργαλεία που ορίζονται στο άρθρο 28 του ΚΚΔ, συμβάλλοντας στην επίτευξη του στόχου «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των τύπων περιοχών και τοπικών πρωτοβουλιών», ως αναφέρεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060, μεταξύ άλλων μέσω μέτρων για τη μείωση της φτώχειας και την κοινωνική ένταξη, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων στις πόλεις και τις περιφέρειες. Επιπλέον σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2 μέσω των δράσεων που υλοποιούνται βάσει του σκέλους του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση για την επίτευξη των ειδικών στόχων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 4, το ΕΚΤ+ έχει ως σκοπό να συμβάλει στην επίτευξη των λοιπών στόχων πολιτικής που αναφέρονται στο άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, ιδίως τους στόχους περί μίας εξυπνότερης Ευρώπης και μιας πιο πράσινης Ευρώπης χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Από την άλλη το Εθνικό Πλαίσιο για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις συμπεριλαμβάνει:

Α) ΝΟΜΟΣ 4914/2022 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021 - 2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε.» και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 61/21.03.2022)

Στο άρθρο 25 του Ν. 4914/2022 «Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις» καθορίζεται η χρηματοδότησή τους από τα Ταμεία, οι αρμοδιότητες της Εθνικής Αρχής Συντονισμού και των Διαχειριστικών Αρχών, των χωρικών φορέων ή φορέων των επιλέξιμων περιοχών αλλά και ζητήματα που άπτονται της διαβούλευσης και της έγκρισης των χωρικών στρατηγικών. Επίσης στο Άρθρο 28 Θεματικά δίκτυα προσδιορίζεται η συγκρότηση θεματικών δικτύων κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 με αντικείμενο την χωρική ανάπτυξη αλλά και ο στόχος της λειτουργίας αυτών των δικτύων.

Β) Υπ' αριθμ. πρωτ. 124143/21.12.2022 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης της Εθνικής Αρχής Συντονισμού με θέμα «Κατευθύνσεις για την Επιλογή και Σχεδιασμό των Στρατηγικών στο Πλαίσιο των ΟΧΕ, ΟΧΕ - ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ».

Εγκύκλιος για την υποστήριξη των αρμόδιων αρχών των Προγραμμάτων στην επιλογή, έγκριση και διαχείριση στρατηγικών στο πλαίσιο των χωρικών εργαλείων (ΟΧΕ, ΟΧΕ-ΒΑΑ, ΤΑΠΤΟΚ) κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 και τις αρμόδιες χωρικές αρχές στο σχεδιασμό και παρακολούθηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών.

3. Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης - Εξελίξεις - Τάσεις – Επιπτώσεις

3.1 Βασικά χαρακτηριστικά - Πλαίσιο ανάπτυξης

3.1.1 Ταυτότητα, διοίκηση και διακυβέρνηση

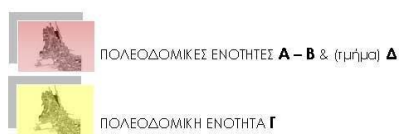
Όρια Περιοχή Παρέμβασης

Σε συνέχεια του Επιχειρησιακού Στρατηγικού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης 2014-2020, η Επικαιροποιημένη Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (εν συντομία ΣΒΑΑ) 2021-2027 εξακολουθεί να εστιάζει στην ενιαία λειτουργική ενότητα του ιστορικού – εμπορικού κέντρου της πόλης Καστοριάς μαζί με την είσοδο της πόλης ως Περιοχή Παρέμβασης. Ωστόσο στην νέα Προγραμματική Περίοδο επιλέγεται η επέκτασή της και στην συνοικία της Καλλιθέας που αποτελεί ιστορικά αναπόσπαστο τμήμα της πόλης (υπήρξε η πρώτη αστική επέκταση της παλαιάς πόλης εκτός των βυζαντινών τειχών) προκειμένου η περιοχή αναφοράς να συνιστά μια συνεκτική αστική χωρική ενότητα βάσει των χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων της. Αναλυτικότερα η Περιοχή Παρέμβασης (ΠΠ) περιλαμβάνει τα ακόλουθα διακριτά οικιστικά σύνολα-Πολεοδομικές Ενότητες όπως αυτές ορίζονται στο εγκεκριμένο ΓΠΣ και τεκμηριώνονται από την ανάλυση και την συγκριτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους μέσω ανάλυσης PESTLE και SWOT:

- **Πολεοδομική Ενότητα Α - Παλιά Πόλη:** περιλαμβάνει κυρίως τον ιστορικό πυρήνα της Πόλης, με καθοριστικά στοιχεία τον παραδοσιακό ιστό και το πλούσιο απόθεμα των εκκλησιαστικών (κυρίως) μνημείων και την ύπαρξη παραδοσιακών κτισμάτων και συνόλων, με αρνητικά στοιχεία την αλλοίωση της ιστορικής και πολιτισμικής φυσιογνωμίας της Πόλης, την απώλεια σημαντικού μέρους από τα διατηρητέα κτίρια (λόγω κακής συντήρησης και εγκατάλειψης) και την έλλειψη κοινωνικού εξοπλισμού (κοινοφελείς εξυπηρετήσεις). Πρόκειται για μία από τις πλέον πυκνοδομημένες περιοχές της πόλης με μεγάλο τμήμα του κτηριακού της αποθέματος να συνιστούν πολυκατοικίες της περιόδου 1970-1980. Τα τελευταία 30 χρόνια με την μετατόπιση του εμπορικού κέντρου από την πλατεία Ομόνοιας και την οδό Μητροπόλεως προς το παραλίμνιο μέτωπο παρατηρούνται τάσεις υποβάθμισης με σημαντικό αριθμό κενών καταστημάτων και διαμερισμάτων κυρίως στους πρώτους ορόφους των πολυκατοικιών.
- **Πολεοδομική Ενότητα Β- Αγορά:** περιλαμβάνει την πρώτη εκτός των τειχών επέκταση της πόλης και αποτελεί την κεντρική περιοχή της πόλης όπου συγκεντρώνεται το σύγχρονο εμπόριο, οι κεντρικές δημόσιες υπηρεσίες και οι τράπεζες. Επίσης σε αυτή την περιοχή είναι εγκατεστημένη η αφετηρία των ΚΤΕΛ και ΚΤΕΑΛ (υπεραστικές και αστικές συγκοινωνίες), συγκλίνουν/διέρχονται οι βασικές οδικές αρτηρίες προς άλλες Πολεοδομικές Ενότητες - οικισμούς του Δήμου και όμορων Δήμων, είναι διαμορφωμένοι χώροι αναψυχής (πλατείες), αναπτύσσεται περιοδικά το υπαίθριο εμπόριο (λαϊκή αγορά) και λειτουργούν ανοικτοί και κλειστοί χώροι στάθμευσης (κοινόχρηστος δημοτικός χώρος και ιδιωτικό κτίριο αντίστοιχα).
- **Πολεοδομική Ενότητα Γ'- Καλλιθέα.** Περιλαμβάνει τη συνοικία της Καλλιθέας, περιοχή κατοικίας που χαρακτηρίζεται από τις έντονες κλίσεις του εδάφους και την πυκνή δόμηση ενώ ανατολικά και βόρεια της συνοικίας εντοπίζονται χώροι περιαστικού πρασίνου.

- **Τμήμα της Πολεοδομικής Ενότητας Δ – Νταηλάκη (Είσοδος Πόλης):** περιλαμβάνει το τμήμα της Π.Ε. Δ, από την είσοδο της πόλης (συμβολή της Λεωφόρου Κύκνων με την οδό Γράμμου) μέχρι τα όρια της Π.Ε. Β, είναι περιοχή αστικών εξυπηρετήσεων με κοινωνικές υποδομές και επιχειρηματικές λειτουργίες και δευτερευόντως περιοχή κατοικίας.

Εικόνα 1: Η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ στις ΠΠ 2014-2020 και 2021-2027

Ουσιαστικά, πρόκειται για όλη την πόλη της Καστοριάς εκτός από τις περιοχές της Χλόης, του Φουντουκλή και το τμήμα της περιοχής Νταηλάκη πάνω από την οδό Γράμμου όπως αποτυπώνεται στον Χάρτη/Εικόνα. Η Περιοχή Παρέμβασης οριοθετείται από τις οδούς Λεωφόρος Κύκνων - Γράμμου - Καποδιστρίου - Παλαιών Πατρών Γερμανού- Όριο Σχεδίου Πόλης (περιοχή Καλλιθέας Ανατολικό & Βόρειο όριο) -Διοκλητιανού - Όριο Σχεδίου Πόλης (περιοχή Καλλιθέας) – Ορεστίων - Θωμαΐδος Λιμπανίας - Λεωφόρος Νίκης - Όριο Σχεδίου Πόλης (περιοχή Πρ. Ηλία) – Ηφαίστου – Σαρανταπόρου - Όριο Σχεδίου Πόλης (περιοχή Πετσία) - Μαυριωτίσσης – Ορεστιάδος - Μεγ. Αλεξάνδρου - Λεωφόρος Κύκνων ενώ η συνολική έκταση της ανέρχεται σε 1.308.000,00 τ.μ. ή 1,31 τ.χλμ.

Διοικητική ένταξη

Η πόλη της Καστοριάς στην οποία χωροθετείται η Περιοχή Παρέμβασης της ΣΒΑΑ 2021-2027 αποτελεί έδρα του Δήμου Καστοριάς και πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς, μίας εκ των τεσσάρων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας που σε υπερκείμενο επίπεδο υπάγεται στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας, σύμφωνα με την νέα διοικητική διαίρεση της Ελλάδας όπως διαμορφώθηκε με το πρόγραμμα «Καλλικράτης» (Νόμος 3852/10 *Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης* (ΦΕΚ 87Α' /7-6-2010)).

Από το 2011 και με την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», ο νομός Καστοριάς αποτελεί την Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και συστήθηκε νέος διευρυμένος Δήμος Καστοριάς από την συνένωση οκτώ προϋπαρχόντων δήμων του Νόμου 2539/1997 (Σχέδιο Καποδίστριας), της Καστοριάς, της Αγίας Τριάδος, της Μεσοποταμίας, των Κορεστίων, των Αγίων Αναργύρων, των Μακεδνών, του Βιτσιού, της Κλεισούρας και μίας κοινότητας του Καστρακίου οι οποίοι και καταργήθηκαν. Διοικητικά ο Δήμος Καστοριάς υποδιαιρείται σε 9 Δημοτικές Ενότητες (ΔΕ) και 38 Δημοτικές Κοινότητες (ΔΚ) μετά την επαναφορά του όρου «Δημοτική Κοινότητα¹» από τον Νόμο 4804/2021.

Στην πρόταση αναθεώρησης- εξειδίκευσης του θεσμοθετημένου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Απρίλιος 2015), η Καστοριά ορίζεται ως πόλος ανάπτυξης με ειδικό εθνικό και περιφερειακό ρόλο, λόγω του ρόλου της ως κέντρου ενός από τους δυναμικούς εξαγωγικούς κλάδους της οικονομίας (γουνοποιία) τόσο της Περιφέρειας όσο και της Χώρας. Επιπλέον εντάσσεται στο δεύτερο πολυπολικό σύμπλεγμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας το οποίο διαμορφώνεται από τα αστικά κέντρα της Καστοριάς, του Άργους Ορεστικού, της Σιάτιστας και των Γρεβενών, τα τρία εκ των οποίων σχετίζονται άμεσα με τον κλάδο της γουνοποιίας, ενώ όλα σχετίζονται επιπλέον με τον κλάδο του τουρισμού, αρθρώνονται γύρω από την Εγνατία Οδό ή/και τον Κάθετο Άξονα Σιάτιστας – Κρυσταλλοπηγή και μπορούν να συνδεθούν λειτουργικά μεταξύ τους.

Φορείς-Κοινωνία Πολιτών

Η κοινωνία των πολιτών είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται συχνά στο δημόσιο λόγο, ωστόσο ο ορισμός της παραμένει σχετικά ασαφής, καθώς πρόκειται για μία πολύσημη έννοια της οποίας η σημασία ποικίλλει ανάλογα με τα συμφραζόμενα, τις εξελισσόμενες δηλαδή θεωρητικές και πρακτικές συζητήσεις στις οποίες ενσωματώνεται. Μια γενική προσέγγιση της έννοιας θα περιέγραφε την κοινωνία των πολιτών ως τον ενδιαμέσο χώρο ανάμεσα στο κράτος και τους πολίτες, όπου οργανώνονται ομάδες με σκοπό την συλλογική δράση για την εξυπηρέτηση και την ικανοποίηση των κοινών τους συμφερόντων, αιτημάτων και αξιών ασκώντας επίδραση στην διαμόρφωση των πολιτικών αποφάσεων. Με τον τρόπο αυτό οι πολίτες προστατεύονται από τον κρατικό αυταρχισμό και οι πολιτικές ηγεσίες από τις λαϊκιστικές πιέσεις. Ωστόσο εκτός από την λειτουργική και οργανική διάκριση από το κράτος, η κοινωνία των πολιτών, διαχωρίζεται και από την οικονομία και τις επιχειρήσεις καθώς αποτελεί έναν «ενδιάμεσο» χώρο μεταξύ του κράτους και της αγοράς, έναν αυτοκυβερνώμενο κοινωνικό χώρο αποτελούμενο από θεσμούς, ομάδες, οργανώσεις οι οποίες λειτουργούν και κατά του άκρατου ατομικισμού της αγοράς. Πρόκειται λοιπόν για έναν χώρο που δεν οργανώνεται από το κράτος και δεν κυριαρχείται από οικονομικά συμφέροντα αλλά αντίθετα συμβάλλει στην ενεργό πολιτική συμμετοχή (Φερώνας, 2009).

¹ Οι όροι «Δημοτική Κοινότητα» και «Τοπική Κοινότητα» δημιουργήθηκαν με το νόμο 3852/2010 (ΦΕΚ 87Α) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης». Καταργήθηκαν την 1η Σεπτεμβρίου 2019, που τέθηκε σε πλήρη ισχύ ο Νόμος 4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Εμβάθυνση της Δημοκρατίας - Ενίσχυση της Συμμετοχής - Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. - Πρόγραμμα Κλεισθένης Ι» και αντικαταστάθηκαν με τον όρο «Κοινότητα». Με τον Νόμο 4804/2021, ο όρος «Δημοτική Κοινότητα» επανήλθε με λιγότερη αυτονομία.

Στην κοινωνία των πολιτών εμπεριέχονται διάφορες οργανώσεις με διαφορετικούς βαθμούς τυπικότητας, αυτονομίας και ισχύος που, όλες τους, όμως, είναι ιδιωτικές (μη κυβερνητικές), αυτοδιοικούμενες, λειτουργούν σε επίσημο πλαίσιο, βασίζονται στην εθελοντική συμμετοχή και δεν αποσκοπούν πρωτίστως στην απόκτηση κερδών ενώ σε καμία περίπτωση τα κέρδη αυτά δε διανέμονται στα μέλη τους (Πύργος, 2017). Οι οργανώσεις αυτές περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και σωματεία, μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), ομάδες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιβαλλοντικές και καταναλωτικές οργανώσεις, κοινωνικά κινήματα, επιτροπές κατοίκων και τοπικές συνελεύσεις, οργανώσεις νέων, οικογενειακές ενώσεις, θρησκευτικές κοινότητες, φιланθρωπικά ιδρύματα και δεξαμενές σκέψης ενώ τμήμα της βιβλιογραφίας (Φερόνας, 2009, Ιορδάνου 2013) αλλά και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ, 1999) συγκαταλέγουν σε αυτές και τους κοινωνικούς εταίρους, δηλαδή συνδικαλιστικές οργανώσεις, ομοσπονδίες εργοδοτών και επαγγελματικούς συλλόγους. Ωστόσο στην Ελλάδα, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Νόμου 4873/2021 (ΦΕΚ Α' 248/16.12.2021) «Προστασία του εθελοντισμού, ενίσχυση της δράσης της Κοινωνίας των Πολιτών, φορολογικά κίνητρα για την ενίσχυση της κοινωφελούς δράσης των Ο.Κοι.Π. και λοιπές διατάξεις» η Οργάνωση Κοινωνίας Πολιτών (Ο.Κοι.Π.) ορίζεται ως «*Η εθελοντική οργάνωση προσώπων που έχει συσταθεί και λειτουργεί στην Ελλάδα ως σωματείο ή αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, με κοινωφελή σκοπό, είναι ανεξάρτητη από κράτη ή κυβερνήσεις, την τοπική αυτοδιοίκηση, τους δημόσιους οργανισμούς δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, τους εμπορικούς, συνδικαλιστικούς και επαγγελματικούς οργανισμούς και ενώσεις, τις πολιτικές οργανώσεις και τα πολιτικά κόμματα. Η ανεξαρτησία αυτή προσδιορίζεται από τη μη συμμετοχή οιοδήποτε νομικού προσώπου που ανήκει στον δημόσιο τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται στην περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), με την εξαίρεση των νομικών προσώπων της υποπαρ. 3 της παρ. 1 του άρθρου 68 του ν. 4235/2014 (Α' 32), στη σύνθεση των οργάνων διοίκησής τους και των γενικών συνελεύσεών τους*».

Δεδομένης της ρευστότητας του χώρου και της πολυσημίας της έννοιας προκειμένου να καταγραφούν οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027 διερευνήθηκαν διάφορες πηγές άντλησης δεδομένων. Συγκεκριμένα αξιοποιήθηκαν στοιχεία από καταγραφές δημοσίων υπηρεσιών όπως το Μητρώο Πολιτιστικών Συλλόγων του Τμήματος Παιδείας, Απασχόλησης, Τουρισμού και Πολιτισμού της Διεύθυνσης Βιομηχανίας, Εμπορίου, Παιδείας και Απασχόλησης, ΠΕ Καστοριάς, Γενική Διεύθυνση Επιχειρηματικότητας και Μεταφορών, Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, και το Μητρώο Αθλητικών Συλλόγων του Τμήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Αθλητισμού της Π.Ε. Καστοριάς, της Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας Π.Ε. Καστοριάς, από καταλόγους υπουργείων όπως το Μητρώο Εθελοντικών Οργανώσεων Πολιτικής Προστασίας (Μ.Ε.Ο.Π.Π), από την πρόσφατα συσταθείσα δημόσια βάση δεδομένων και το Ειδικό Μητρώο Οργανώσεων Κοινωνίας των Πολιτών (Ο.Κοι.Π.), αλλά και από το Εργατικό Κέντρο Καστοριάς. Επιπλέον συγκεντρώθηκαν στοιχεία από διάφορες διαδικτυακές πηγές και από ξεχωριστές μεμονωμένες ιστοσελίδες ΜΚΟ και φορέων της ευρύτερης κοινωνίας των πολιτών στο Δήμο Καστοριάς ενώ υπήρξε και επικοινωνία με αρκετές οργανώσεις.

Τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, παρουσιάζονται στον Πίνακα 1, ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί ότι σε περιπτώσεις που δεν υπάρχουν επίσημα Μητρώα και Κατάλογοι εγγραφής των οργανώσεων δεν είναι εφικτή η πλήρης καταγραφή τους. Η κατάταξη στην Περιοχή Παρέμβασης και στο Δήμο Καστοριάς έγινε βάσει της έδρας που δηλώνουν οι φορείς στο καταστατικό τους ανεξαρτήτως του τύπου εγκατάστασης των δραστηριοτήτων τους

συμπεριλαμβάνοντας στην Περιοχή Παρέμβασης και όσες οργανώσεις ορίζουν ευρύτερα την Καστοριά ή την Δημοτική Ενότητα Καστοριάς ως έδρα αποκλείοντας μόνο εκείνες που ορίζουν ρητά την έδρα τους εκτός της πόλης της Καστοριάς. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1 στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027 δραστηριοποιούνται 61 φορείς των οποίων η θεματολογία δράσης καλύπτει μεγάλο εύρος αντικειμένων μεταξύ των οποίων κοινωνική αλληλεγγύη, προστασία περιβάλλοντος, ανθρώπινα δικαιώματα και πολιτική προστασία ενώ αν συμπεριληφθούν σε αυτούς και οι επαγγελματικοί σύλλογοι και τα σωματεία εργαζομένων ο αριθμός τους ανέρχεται σε 91. Σε συνολικό επίπεδο, το 44,9% των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών είναι συγκεντρωμένο στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ, ωστόσο ανά κατηγορία, η πλειοψηφία έχει έδρα στην Περιοχή Παρέμβασης εκτός από δύο κατηγορίες τους αθλητικούς και πολιτιστικούς συλλόγους. Παραδοσιακά κάθε οικισμός εΐθισται να διαθέτει τον δικό του πολιτιστικό και αθλητικό σύλλογο με αποτέλεσμα να παρατηρείται διάχυση αυτών των οργανώσεων σε όλο τον Δήμο Καστοριάς και μόλις το ένα τρίτο από αυτούς να εντοπίζεται στην Περιοχή Παρέμβασης. Να σημειωθεί ότι στο Παράρτημα υπάρχει αναλυτικός κατάλογος με τους φορείς και τις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών που βρίσκονται στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ.

Πίνακας 1: Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΚτΠ) στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027 και στο Δήμο Καστοριάς

Οργανώσεις ΚτΠ	Περιοχή Παρέμβασης	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ
Κοινωνικοί Φορείς (σύλλογοι αιμοδοσίας, ΑμεΑ, Ασθενών)	10	10*	100%
Οργανώσεις Πολιτικής Προστασίας	3	3*	100%
Περιβαλλοντικές Οργανώσεις/ Φιλοζωικά σωματεία	4	5*	80%
Κοινοφελή/ Φιλανθρωπικά Ιδρύματα	2	2	100%
Συλλογικότητες/ Κοινότητες νέων	5	5*	100%
Αθλητικοί σύλλογοι	13	40	32,5%
Πολιτιστικοί Σύλλογοι	24	71	33,8%
ΣΥΝΟΛΟ	61	136	44,9%
Επαγγελματικοί σύλλογοι	16	16	100%
Σωματεία εργαζομένων	14	14	100%

*Μη διαθέσιμος επίσημος κατάλογος/μητρώο, οπότε στα συγκεντρωτικά στοιχεία σε επίπεδο Δήμου που αναγράφονται στον Πίνακα αναφέρονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα του Δήμου

ΠΗΓΗ: Έρευνα Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς (2024)

Διαχρονικά, οι πρωτοβουλίες φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών έχουν αποδειχθεί ισχυροί σύμμαχοι στην αντιμετώπιση ποικίλων κοινωνικών προκλήσεων. Υπό το πρίσμα αυτό, ο Δήμος Καστοριάς συνεργάζεται στενά με όλους τους τοπικούς φορείς της ΚτΠ συνδιοργανώνοντας πολιτιστικές, κοινωνικές, αθλητικές εκδηλώσεις αλλά και δράσεις φιλοζωίας και περιβάλλοντος πολλές εκ των οποίων έλαβαν χώρα και στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ.

Σημεία αναφοράς (Brand Name, Land Marks)

Μία από τις δράσεις της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) του Δήμου Καστοριάς της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 ήταν η πράξη «Εφαρμογή στρατηγικής επωνυμίας (branding) για την περιοχή της Καστοριάς». Η συγκεκριμένη πράξη εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Μακεδονία 2014-2020» στον Άξονα Προτεραιότητας: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, Ειδικός Στόχος: 2.2 Προώθηση Τουρισμού, Ομάδα Δράσεων: 2.2.1 Δράσεις προώθησης Τουρισμού της ΣΒΑΑ και χρηματοδοτήθηκε με 100.000,00 ευρώ. Αναλυτικότερα μέσω της υλοποίησης τριών υποέργων που περιλάμβαναν την εκπόνηση μίας μελέτης city-branding και ενός οδηγού εφαρμογής, τον σχεδιασμό και την παραγωγή πληροφοριακού και οπτικοακουστικού υλικού καθώς και την τοποθέτηση πινακίδων σήμανσης ειδικού τύπου πεζών και ποδηλάτων σε δημοφιλή σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος της πόλης υλοποιήθηκε μία ολοκληρωμένη στρατηγική προσέγγιση που οδήγησε στην διαμόρφωση μίας εμπνευσμένης αναγνωρίσιμης επωνυμίας (Brand Name) και στη δημιουργία ενός ισχυρού εμπορικού Σήματος (Logo) που ενισχύοντας τις θετικές συσχετίσεις με το όνομα της Καστοριάς συμβάλλουν στην προώθηση του τουριστικού προϊόντος του δήμου Καστοριάς.

Η τουριστική διαχείριση και ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού «Καστοριά» ξεκίνησε με τη δημιουργία ενός τοπικού αφηγήματος που βασίστηκε στα ιδιάζοντα χαρακτηριστικά, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και την φυσιογνωμία της περιοχής. Μετά την επιτόπια έρευνα με επισκέπτες, φορείς, επαγγελματίες και εργαζομένους του τουρισμού που διεξήχθη την περίοδο Μαρτίου-Μαΐου 2022 αλλά και την διενέργεια διαβούλευσης με επιχειρηματίες και εκπροσώπους θεσμικών φορέων αναπτύχθηκε ένα συγκροτημένο, ξεκάθαρο αφήγημα που είναι ευνόητο και εύχρηστο στην εφαρμογή του από τους επαγγελματίες και του κατοίκους του τόπου και έχει διεισδυτικότητα στις αγορές του εσωτερικού και εξωτερικού. Σύμφωνα με αυτό το αφήγημα το φυσικό τοπίο με τη μοναδική σε ομορφιά λίμνη, η αρχιτεκτονική και ο ορατός βυζαντινός πλούτος, η εμπειρία ενός πρόσφατου κοσμοπολιτισμού μέσω της παραγωγής και εμπορίας της γούνας και η εύκολη, οδική πρόσβαση είναι χαρακτηριστικά, που μπορούν να ξεχωρίσουν τον προορισμό της Καστοριάς και το τουριστικό προϊόν που προσφέρει.

Πιο συγκεκριμένα, η λίμνη, η φύση και η ζωή γύρω και μέσα σε αυτή είναι το βασικό χαρακτηριστικό ανάδειξης και αξιοποίησης του τόπου. Η φροντίδα και μέριμνα για την προστασία της, η ομαλή και αποτελεσματική συνεργασία φορέων που σχετίζονται με αυτή και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων μέσα και γύρω από αυτή, η ενημέρωση των κατοίκων για την προστασία της και η απόλυτη σύνδεση της με το συνολικό αφήγημα του προορισμού ξεχωρίζουν την πόλη της Καστοριάς ως την ελληνική πόλη δίπλα σε λίμνη. Μία πόλη που προσφέρει την αίσθηση της ευεξίας και ηρεμίας, της χαλάρωσης και ατομικής εξισορρόπησης με υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών και (αρχικά) χαμηλού κόστους. Από την άλλη πλευρά, ο αστικός ιστός της Καστοριάς αναδεικνύει στα μάτια του επισκέπτη μία μοναδική, βιωματική πολιτιστική κληρονομιά, με ευρήματα και κτίρια ανεκτίμητης αξίας. Ο Βυζαντινός Πολιτισμός είναι το hidden gem (κρυφό διαμάντι) του τόπου. Είναι ένα στοιχείο, που μετά την απώλεια της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης ως επισκέψιμου μνημείου της βυζαντινής κληρονομιάς, προσδίδει προστιθέμενη αξία στο τουριστικό προϊόν. Η βόλτα στην πόλη, στους παραδοσιακούς οικισμούς, στα αρχοντικά του 18ου και 19ου αιώνα, ανάμεσα στις βυζαντινές εκκλησίες είναι η συνέχεια του παραλίμνιου περιπάτου. Η αναστήλωση επιπλέον των οθωμανικών μνημείων, που έχει σχεδιαστεί από το Υπουργείο Πολιτισμού και την τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων σε συνδυασμό με την άυλη υπενθύμιση της Εβραϊκής παρουσίας στην πόλη χαρίζουν στοιχεία πολύ-πολιτισμικότητας και πολύ-θρησκευτικότητας, που είτε αναζητούνται από το σύγχρονο επισκέπτη

είτε δίνουν την ευκαιρία αναφοράς σε διαφορετικό κάθε φορά κοινό. Η εικόνα της πόλης, μίας πόλης φροντισμένης που αναγνωρίζει το πολιτισμικό της απόθεμα και το αρχιτεκτονικό της ενδιαφέρον, δύναται να αποτελέσει πόλο έλξης των επισκεπτών που αναγνωρίζουν την σημαντικότητα αυτών των ευρημάτων και είναι διατεθειμένοι να δαπανήσουν χρήματα για να γνωρίσουν τον τόπο.

Συνυπολογίζοντας τη διαθεσιμότητα υποδομών αλλά και τις δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξής τους, είναι σαφές ότι η Καστοριά δεν μπορεί να εξυπηρετήσει ροές μαζικού τουρισμού, για αυτό και η στρατηγική επωνυμίας της οφείλει να προσανατολιστεί στα επονομαζόμενα *niche markets*, σε μικρά δηλαδή εξειδικευμένα τμήματα και πελάτες της τουριστικής αγοράς. Η στόχευση θα αφορά ειδικό κοινό και ταυτόχρονα, για να είναι οικονομικά βιώσιμο το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης θα πρέπει να στρέφεται σε ποιοτικά χαρακτηριστικά και να αφορά μεσαία και υψηλά εισοδηματικά στρώματα, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ακριβό τοπικό τουριστικό προϊόν. Σημαίνει υψηλή ποιότητα περιβάλλοντος και παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και μία σειρά από μοναδικά χαρακτηριστικά που προσφέρει η φύση (κυρίως η Λίμνη), η τοπική ιστορία (βυζαντινή και πολύ-πολιτισμική/πολύ-θρησκευτική κληρονομιά) και η άνεση της διαμονής (*comfort*) τα οποία συνδιαμορφώνουν την ταυτότητα μίας πόλης φιλικής, ιστορικής και ήρεμης που προσφέρει γαλήνη και ηρεμία στον επισκέπτη καθιστώντας την ως έναν δυνητικά «Ήπιας Ισχύος» Προορισμό (*Soft Power Destination*). Ως ήπιας ισχύος θεωρείται η ικανότητα μίας τουριστικής περιοχής να επηρεάζει την συμπεριφορά των ταξιδιωτών με πειθώ, επιρροή, σαγήνη και καθορισμό θεματολογίας.

Η Καστοριά μπορεί να αποτελέσει έναν προορισμό, που οι άνθρωποι επισκέπτονται όχι εξαιτίας μιας επιθετικής, πολυέξοδης στρατηγικής επικοινωνίας, αλλά επειδή τον ξεχωρίζουν για την ιδιαιτερότητά του και τη μοναδικότητά του, για την αίσθηση αένης αιεφορίας και αυθεντικότητας. Η πολυτέλεια μιας χαλαρής και ξεκούραστης διαμονής με εμπειρίες στη λίμνη, στο παραλίμνιο μέτωπο αλλά και στις παραδοσιακές γειτονιές της πόλης ανάμεσα στους ιστορικούς βυζαντινούς ναούς και τα αρχοντικά είναι αυτό που ο προορισμός μπορεί να προσφέρει. Επισκέπτες έρχονται καθώς εμπνέονται από την εμπειρία του προορισμού, τη μοναδική τοποθεσία, τα τουριστικά αξιοθέατα, τις αξέχαστες εμπειρίες, αλλά και μίας σειράς συνεργειών μεταξύ των οποίων και η φιλικότητα που αποπνέει η συναναστροφή και ανταλλαγή με τον τοπικό πληθυσμό. Η εμπειρία αυτή αγκαλιάζει τους επισκέπτες ως ένα προστατευτικό κουκούλι (γούνα) και τους προσφέρει την εσωτερική και φυσική εξισορρόπηση, ηρεμία και αναζωογόνηση που επιδιώκουν. Όλα αυτά δημιουργούν ένα σημαντικό στοχευμένο και πολύπλευρο τουριστικό προϊόν που εστιάζει στον βιωματικό τουρισμό ευεξίας και τον προσκυνηματικό τουρισμό τοποθετώντας την Καστοριά στο κέντρο της τουριστικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής καλλιεργώντας παράλληλα το μητροπολιτικό της προφίλ. Ωστόσο εκτός από την ανάδειξη της ιδιαίτερης ταυτότητας και ελκυστικότητας της πόλης που θα αυξήσουν την επισκεψιμότητα και τις τουριστικές ροές στην Καστοριά, το προϊόν αυτής της στρατηγικής συμβάλει και στην τοπική οικονομία μέσα από την συντήρηση της τοπικής πρωτογενούς παραγωγής και την ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην ανάπτυξη νέων στοχευμένων *wellness* και όχι μόνο υποδομών και προϊόντων στηρίζοντας την επιχειρηματικότητα και ευρύτερα την ανταγωνιστικότητα της περιοχής.

Η οπτική ταυτότητα του τουριστικού αφηγήματος αποτυπώθηκε γραφιστικά με την δημιουργία ενός τουριστικού λογοτύπου που παρουσιάζεται στην Εικόνα 2. Το τουριστικό λογότυπο του Δήμου Καστοριάς αναδεικνύει τη λίμνη, την πόλη που αντικατοπτρίζεται σε αυτήν αλλά και το βουνό που την περιβάλλει ως τα βασικά στοιχεία στην τουριστική εμπειρία του προορισμού. Το εικαστικό διατηρεί το όνομα "Καστοριά" και χρησιμοποιεί το «Κ», ως χαρακτήρα αναγνωρισμένου διεθνώς σε

διάφορες εφαρμογές. Η γραμματοσειρά παραπέμπει στον κυματισμό που δημιουργεί η λίμνη, ενώ ο χαρακτήρας "Κ" σε διαφορετική διάσταση, στο πλάι, παραπέμπει στη λίμνη, την πόλη (αρχιτεκτονική, βυζαντινός πολιτισμός) και το βουνό, τα τρία δηλαδή στοιχεία που πλαισιώνουν την τουριστική εμπειρία. Η προσομοίωσή του οριζοντίου Κ ως ένα από τα πουλιά της λίμνης που αναδύεται μέσα από τα νερά της λίμνης είναι κάτι που αναφέρθηκε στις συζητήσεις που ακολούθησαν τις παρουσιάσεις προσδίδοντας ένα επιπλέον ενδιαφέρον εννοιολογικό στοιχείο στο τουριστικό λογότυπο.

Εικόνα 2: Το τουριστικό λογότυπο του Δήμου Καστοριάς που προέκυψε από την στρατηγική Branding

ΠΗΓΗ: Παραδοτέα πράξης «Εφαρμογή στρατηγικής επωνυμίας (branding) για την περιοχή της Καστοριάς»

3.1.2 Εδαφική συγκρότηση

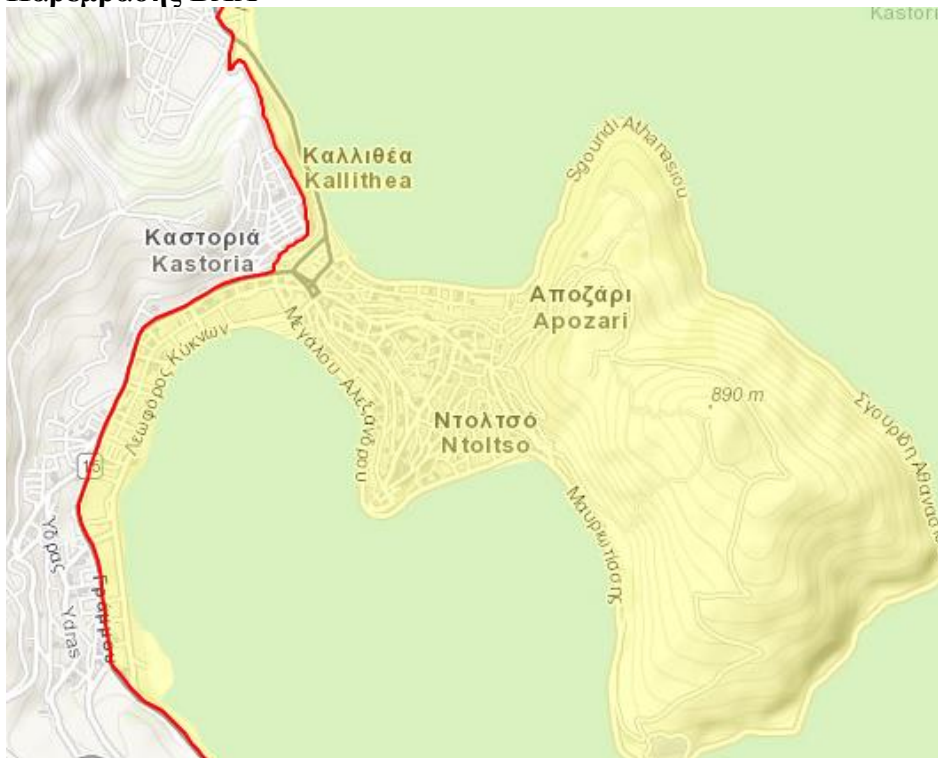
Γεωγραφικά χαρακτηριστικά

Η Περιοχή Παρέμβασης της ΣΒΑΑ 2021-2027 χωροθετείται εντός της πόλης Καστοριάς που αποτελεί την έδρα του Δήμου Καστοριάς. Ο Δήμος Καστοριάς βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και συνορεύει βορειοανατολικά με το Νομό Φλώρινας, νότια με τους άλλους δύο καλλικράτειους δήμους του Νομού Καστοριάς, τον Δήμο Ορεστίδος και τον Δήμο Νεστορίου και βορειοδυτικά με την Αλβανία. Εξαιτίας της παραμεθόριας θέσης και του δύσβατου ορεινού ανάγλυφου της, η Καστοριά αποτελεί μία από τις πλέον γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές της Ελλάδας τόσο από τα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και από τα μεγάλα λιμάνια.

Η πόλη της Καστοριάς έχει μέσο υψόμετρο 677 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, σε γεωγραφικό πλάτος 40,45 και γεωγραφικό μήκος 21,27. Η γεωφυσική θέση της ορίζεται από την λίμνη Ορεστιάδα που σχηματίζεται στη μέση του λεκανοπέδιου που περικλείεται από τα όρη Βόιο, Τρικλάριο, Βέρνο και Βίτσι προς τα βόρεια και τις απολήξεις του Ασκίου προς τα ανατολικά. Το ιστορικό τμήμα της πόλης είναι χτισμένο αμφιθεατρικά στην ορεινή χερσόνησο 3 χιλιομέτρων Κορίτσα που εισχωρεί στη λίμνη, διαιρώντας την σε δύο σχεδόν ίσα μέρη και συνδέεται με την ξηρά μέσω μιας ευρύτερης λωρίδας γης από επιχωματώσεις. Η πόλη χαρακτηρίζεται από το υδάτινο στοιχείο, με επίκεντρο τη Λίμνη της Καστοριάς που είναι μία ανοικτή φυσική λίμνη γλυκού νερού με σχήμα έλλειψης, επιφάνεια 28,655 τετραγωνικά χλμ., μέγιστο μήκος 7.500μ. και μέγιστο πλάτος 5.425μ. (Κουσουρής 2015). Η λίμνη, τροφοδοτείται από τα νερά του ρέματος της Βυσσινιάς, του Ξηροπόταμου, των επιφανειακών νερών της λεκάνης, αλλά και υπολίμνιων αναβλύσεων ενώ τα πλεονάζοντα νερά της διοχετεύονται στον ποταμό Αλιάκμονα, ο οποίος περνά σε απόσταση μόλις 2 Km από τη δυτική όχθη της. Χαρακτηρίστηκε ως «Μνημείο Φυσικού Κάλλους» από το Υπουργείο Πολιτισμού σύμφωνα με την υπ' αριθμ. Α/Φ31/26306/2367/6.6.1974 (ΦΕΚ 640 Β' /26-6-1974) Υπουργική Απόφαση με την οποία θεσμοθετήθηκε ζώνη προστασίας 50μ. από την όχθη προς κάθε πλευρά, βιότοπος σύμφωνα με το Πρόγραμμα CORINE (κωδικός CORINE AG00010028) ως οικολογικά ευαίσθητη-αξιόλογη περιοχή αλλά και προστατευόμενη τοποθεσία του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000. Σύμφωνα μάλιστα με τον αναθεωρημένο Εθνικό Κατάλογο των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 (ΦΕΚ Β 4432/15.12.2017) προστατευόμενες περιοχές είναι η Λίμνη Ορεστιάς (Καστοριάς) με κωδικό GR1320003, έκταση 3.833,35 εκτάρια που εντάσσεται στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας Ορνιθοπανίδας (ΖΕΠ) και η Λίμνη Καστοριάς με κωδικό GR1320001, έκταση 4.732,5 εκτάρια που εντάσσεται στις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) ζωικών και φυτικών ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος. Η δεύτερη περιοχή Natura καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ.

Χάρτης 1: Περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ

ΠΗΓΗ: [N2K GR1320001 dataforms \(europa.eu\)](https://n2k.gr1320001.dataforms.europa.eu)

Έκθεση σε φυσικές καταστροφές

Οι φυσικές καταστροφές συνιστούν σοβαρές διαταραχές στη λειτουργία μίας κοινωνίας, οι οποίες προκαλούν εκτεταμένες ανθρώπινες, υλικές ή περιβαλλοντικές απώλειες που υπερβαίνουν την ικανότητά της να τις αντιμετωπίζει με ίδιους πόρους (ΟΗΕ, 1992). Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (World Health Organization) και την παγκόσμια βάση δεδομένων για τις φυσικές καταστροφές EM-DAT (Emergency Events Database) (αναφορά σε <https://www.mirc.ntua.gr/natural-disasters-metsovo/natural-disasters>), οι φυσικές καταστροφές κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- Γεωφυσικές, όπως οι σεισμοί, οι ηφαιστειακές εκρήξεις και οι κατολισθήσεις ξηρής μάζας
- Υδρολογικές, όπως οι πλημμύρες και οι κατολισθήσεις υγρής μάζας (πχ. χιονοστιβάδες)
- Μετεωρολογικές, όπως οι θύελλες και οι καταιγίδες
- Κλιματολογικές, όπως οι ακραίες θερμοκρασίες, οι ξηρασίες και οι δασικές πυρκαγιές
- Βιολογικές, όπως επιδημίες, που προκαλούνται από την έκθεση των ζώντων οργανισμών σε παθογόνους μικροοργανισμούς

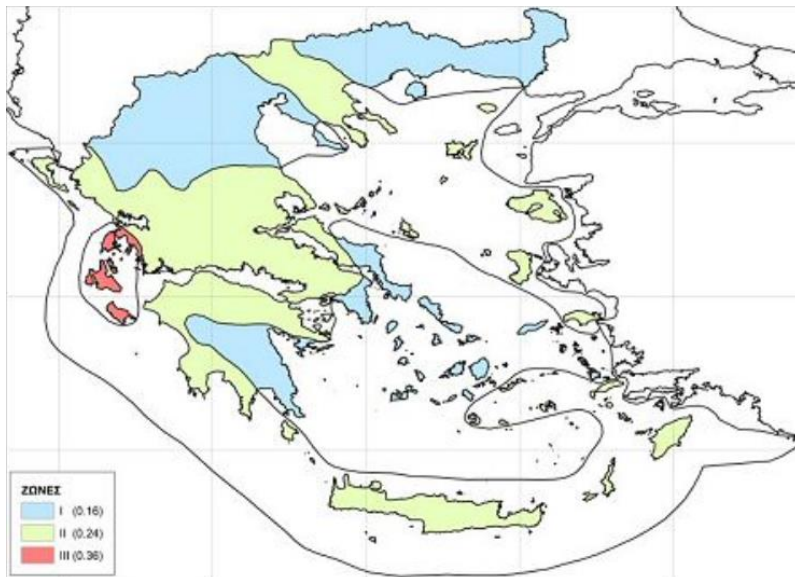
Ακολούθως θα γίνει προσπάθεια να παρουσιαστεί η έκθεση της Περιοχής Παρέμβασης του ΒΑΑ 2021-2027 σε αυτές τις κατηγορίες φυσικών καταστροφών, ξεκινώντας από τους σεισμούς.

Σεισμοί

Σύμφωνα με τον Ελληνικό Αντισεισμικό Κανονισμό (ΕΑΚ 2000), όπως τροποποιήθηκε με τις αποφάσεις Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Δ17α/67/1/ΦΝ275/03 (ΦΕΚ 781/Β/16-6-03) και Δ17α/115/9/ΦΝ275/03 (ΦΕΚ 1154/Β/12-8-03), η περιοχή της πόλης της Καστοριάς εντάσσεται στη ζώνη σεισμικής επικινδυνότητας Ι που αποτελεί την ζώνη χαμηλής επικινδυνότητας, με μέγιστη αναμενόμενη σεισμική επιτάχυνση εδάφους $A = 0,16g$, όπου g =η επιτάχυνση βαρύτητας, με βάση την οποία σχεδιάζονται οι κατασκευές σε κάθε περιοχή.

Χάρτης 2: Νέος Χάρτης Σεισμικής Επικινδυνότητας

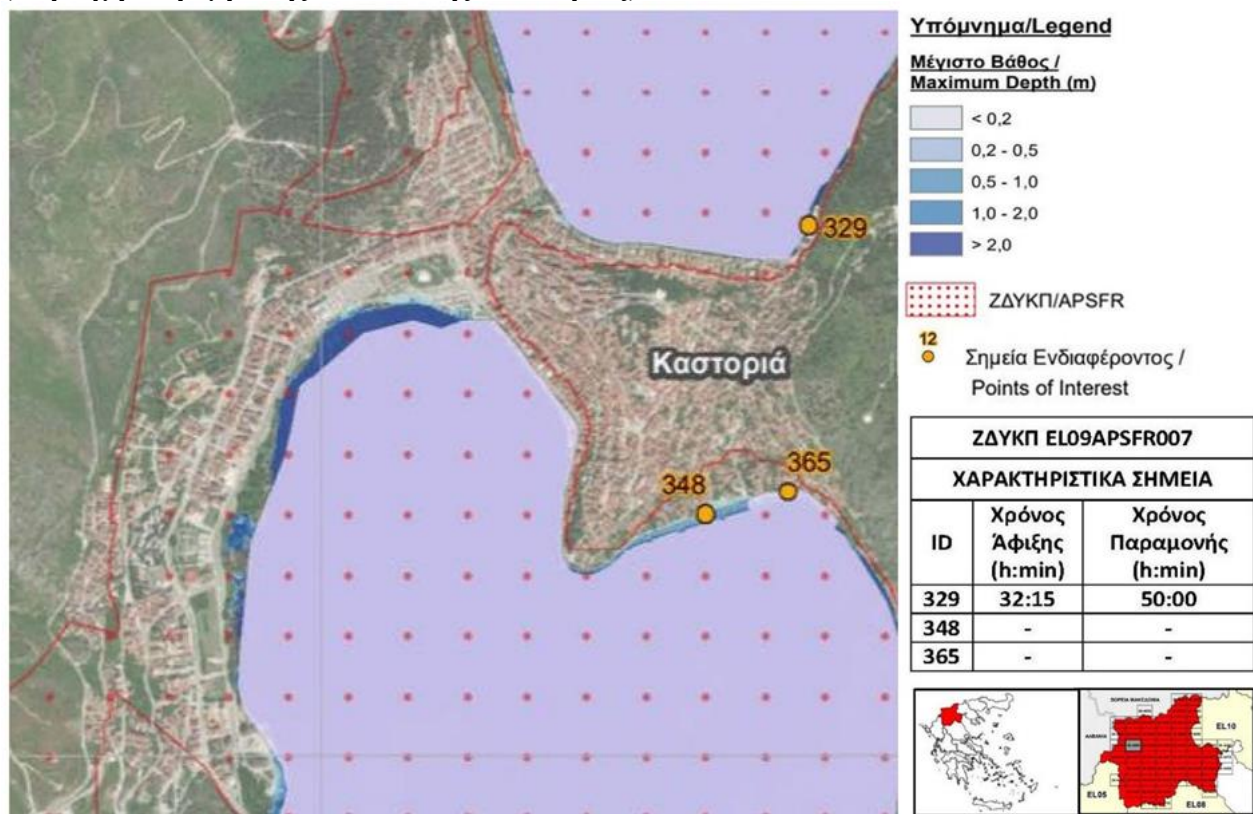
<https://oasp.gr/kanonismoi/ellinikos-antiseismikos-kanonismos-2000>

Με την υπ' Αρ. Πρωτ.: 52548/Δ.Α.Ε.Φ.Κ.-Κ.Ε./Α325/21-02-2022 Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Υποδομών και Μεταφορών, η Δημοτική Κοινότητα Καστοριάς της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς οριοθετήθηκε μεταξύ των σεισμόπληκτων περιοχών για χορήγηση στεγαστικής συνδρομής προκειμένου να αποκατασταθούν οι ζημιές σε κτίρια από τον τελευταίο πιο ισχυρό σεισμό της 9^{ης} Ιανουαρίου 2022.

Πλημμύρες

Στο Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος (Υ.Δ.) Δυτικής Μακεδονίας, το οποίο εγκρίθηκε με την αρ. πρωτ. ΥΠΕΝ/ΓρΕΓΥ/41387/331/29-6-2018 του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Εγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Μακεδονίας (EL09) και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων» (ΦΕΚ 2689 Β / 6.07.2018), οριστικοποιήθηκαν οι Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας (ΖΔΥΚΠ) του Υ.Δ. Δυτικής Μακεδονίας (ΑΡΣΦΡ) που είχαν προσδιοριστεί στην Προκαταρκτική Αξιολόγηση Κινδύνων Πλημμύρας (ΥΠΕΝ-ΕΓΥ, 2012). Από αυτές τις 13 περιοχές ΖΔΥΚΠ για τις οποίες καταρτίστηκαν Χάρτες Επικινδυνότητας και Κινδύνων Πλημμύρας, η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027 εντάσσεται/ανήκει στην Χαμηλή Ζώνη Άνω Ρού π. Αλιάκμονα και Λίμνης Καστοριάς (EL09RAK0007) συνολικής έκτασης 632 τ.χλμ.

Χάρτης 3: Χάρτης επικινδυνότητας πλημμύρας από ποτάμιες ροές / λίμνες – χωρική κατανομή μέγιστου βάθους για περίοδο επαναφοράς T=1000 έτη – ΖΔΥΚΠ EL09APSFR007 (Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ πόλης Καστοριάς)

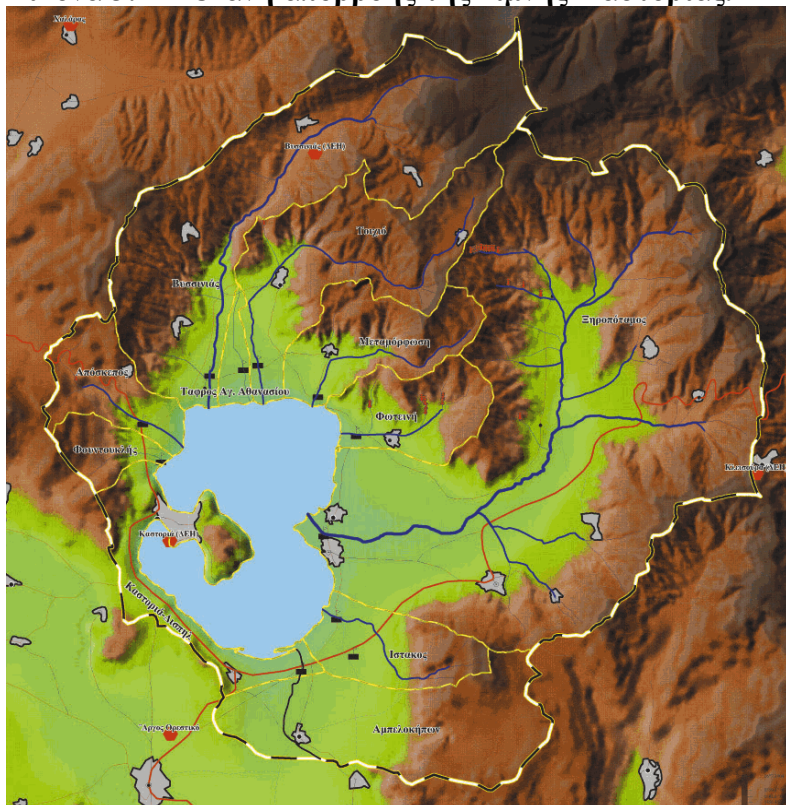

Σε πρόσφατο Μνημόνιο του Τμήματος Πολιτικής Προστασίας της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς με τίτλο «Σχεδιασμός – Δράσεις για την αντιμετώπιση των κινδύνων από χιονοπτώσεις – παγετό – πλημμυρικά φαινόμενα & κατολισθήσεις αρμοδιότητας Π.Ε Καστοριάς για την περίοδο 2022 – 2023» παρουσιάζεται ένα Ιστορικό Πλημμυρών της Π.Ε. Καστοριάς στο οποίο καταγράφονται τα ακόλουθα τρία σημεία μέσα στην Πόλη της Καστοριάς,

- Στο Πάρκινγκ της Π.Ε. Καστοριάς.
- Οδός 11^{ης} Νοεμβρίου, κεντρικός φωτεινός σηματοδότης της πόλης.
- Συμβολή οδών Ορεστίων με Κωπηλατών, πλησίον γηπέδου και λυκείων Καστοριάς.

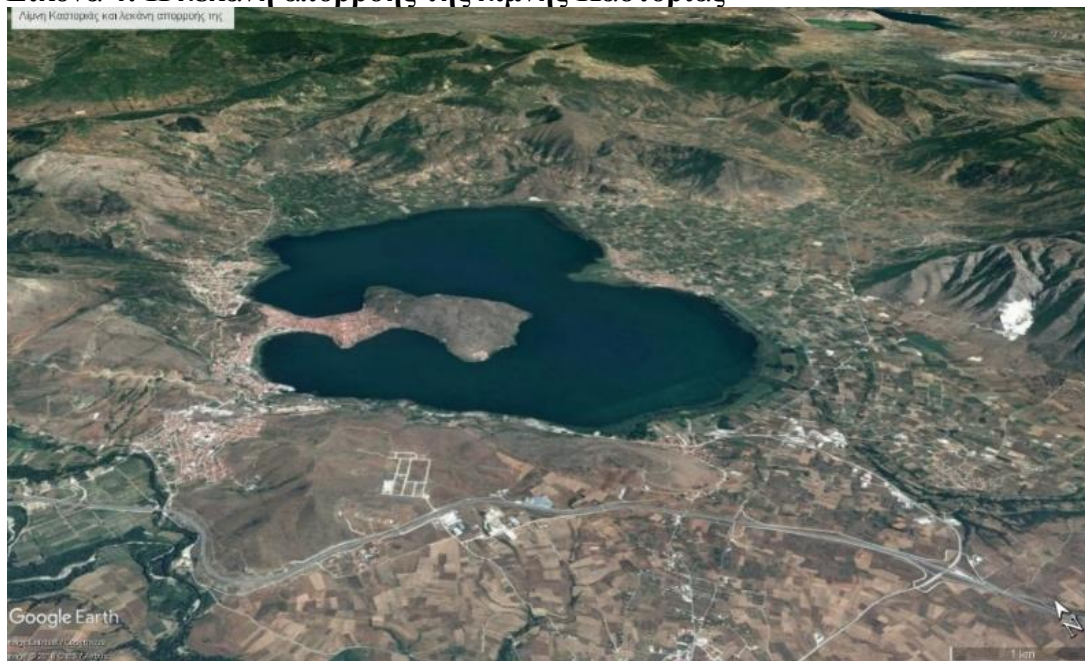

Εικόνα 3: Η λεκάνη απορροής της λίμνης Καστοριάς.

ΠΗΓΗ: Ερευνητικό έργο Α.Π.Θ. (2000)

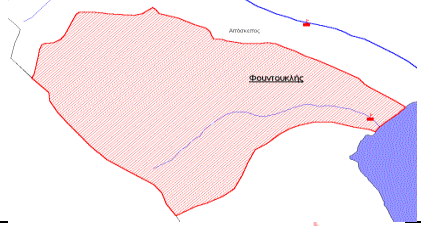
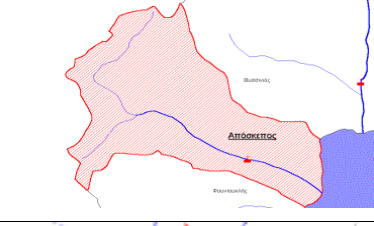

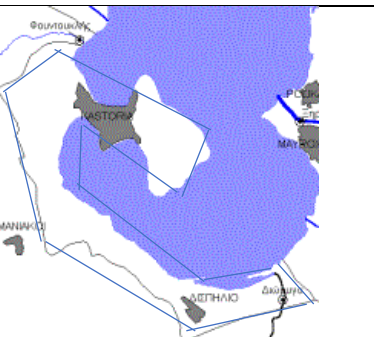
Εικόνα 4: Η λεκάνη απορροής της λίμνης Καστοριάς

ΠΗΓΗ: Google earth

Εντός της λεκάνης απορροής της λίμνης Καστοριάς, στην οποία βρίσκεται και η Περιοχή Παρέμβασης, διέρχονται 9 ρέματα διαλείπουσας ροής που εκβάλλουν στη λίμνη.

Εικόνα 5: Υπολεκάνες Απορροής Ποταμών

	Υπολεκάνη Φουντουκλή		Υπολεκάνη Αποσκέπου
	Υπολεκάνη Βουσινιάς		Υπολεκάνη «τάφρος» Αγίου Αθανασίου
	Υπολεκάνη Τοιχιού		Υπολεκάνη Μεταμόρφωσης
	Υπολεκάνη Φωτεινής		Υπολεκάνη Ίστακου
	Υπολεκάνη Ξηροπόταμου		Υπολεκάνη Καστοριάς – Δισπηλιού και υπολεκάνη Γκιόλε – Αμπελοκήπων Δεν υπάρχει επιφανειακή απορροή προς τη λίμνη με τη μορφή ρεμάτων

Ωστόσο, στην περιοχή ενδιαφέροντος δεν υφίσταται επιφανειακό υδρογραφικό δίκτυο με τη μορφή ρεμάτων. Αποτέλεσμα της ανωτέρω απουσίας επιφανειακού υδρογραφικού δικτύου, αλλά και των έντονων κλίσεων εδάφους που παρουσιάζει η περιοχή ενδιαφέροντος, είναι ο κίνδυνος πλημμύρας να υπάρχει μόνο από την υπερχειλίση της λίμνης και μόνο στις παραλίμνιες περιοχές.

Κλιματική αλλαγή

Ως Κλιματική αλλαγή θεωρείται η αλλαγή του παγκόσμιου κλίματος και ειδικότερα οι μακροχρόνιες μεταβολές των μετεωρολογικών συνθηκών ως αποτέλεσμα της υπερθέρμανσης του πλανήτη, η οποία αποδίδεται στην αύξηση των ανθρωπογενών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα και η οποία προστίθεται στις φυσικές κλιματικές διακυμάνσεις. Στη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές (UNFCCC), η κλιματική αλλαγή οφείλεται άμεσα ή έμμεσα σε ανθρώπινες δραστηριότητες, διακρίνοντας τον όρο από την κλιματική μεταβλητότητα που έχει φυσικά αίτια (UN 1992). Εξαιτίας του φαινομένου οι παγετώνες λιώνουν, η στάθμη της θάλασσας αυξάνεται και η τυπολογία των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων αλλάζει. Παρατηρούνται επιπλέον ακραία καιρικά φαινόμενα όπως αύξηση ακραίων θερμών θερμοκρασιών αλλά και το αντίθετο μείωση ακραίων ψυχρών θερμοκρασιών, αύξηση του αριθμού των ακραίων γεγονότων βροχόπτωσης, μείωση του ατμοσφαιρικού όζοντος, αλλαγές στο οικοσύστημα λόγω της απώλειας της βιοποικιλότητας, αλλαγές στα υδρολογικά συστήματα και τις προμήθειες του γλυκού πόσιμου νερού, υποβάθμιση του εδάφους και αστικοποίηση. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι ποικίλες περιλαμβάνοντας εκτός από την συχνότερη και εντονότερη εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων, όπως καύσωνες, πλημμύρες και ξηρασίες, κινδύνους για την πανίδα και χλωρίδα αλλά και για την ανθρώπινη υγεία.

Πριν γίνει αναφορά στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής στην Περιοχή Παρέμβασης BAA θα γίνει προσπάθεια να αποτυπωθούν τα κλιματικά χαρακτηριστικά της Περιοχής Παρέμβασης αλλά και της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Καστοριάς στην οποία χωροθετείται. Κλίμα είναι η μέση κατάσταση της ατμόσφαιρας σε μια μεγάλη περιοχή για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Η ελάχιστη χρονική περίοδος για να προσδιοριστεί το κλίμα μιας περιοχής (ως μέτρηση της μέσης κατάστασης και μεταβλητότητας των σχετικών μετεωρολογικών μεταβλητών) είναι 30 χρόνια σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό (World Meteorological Organization, WMO) και 20 χρόνια όπως έχει υιοθετήσει η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) στην Πέμπτη (IPCC AR5 WG I) και Έκτη (IPCC AR6 WG I) Έκθεση Αξιολόγησης (<https://adaptivegreecehub.gr/klimatiki-allagi/>). Η μέση αυτή κατάσταση καθορίζεται από τις μέσες τιμές και τις διακυμάνσεις των τιμών των διαφόρων μετεωρολογικών στοιχείων στα οποία συγκαταλέγονται τόσο οι ιδιότητες της ατμόσφαιρας (θερμοκρασία, υγρασία, πίεση), όσο και τα μετεωρολογικά φαινόμενα (βροχόπτωση, άνεμος, ηλιοφάνεια, νέφωση, ομίχλη). Προκειμένου να συγκεντρωθούν τα απαιτούμενα στοιχεία, υπήρξε επικοινωνία με την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (EMY) η οποία διέθεσε τις μετρήσεις των μετεωρολογικών παραμέτρων από το σταθμό του Κρατικού Αερολιμένα Καστοριάς «Αριστοτέλης» ως πλησιέστερος σταθμός (Κωδικός Σταθμού: 16614, Γεωγραφικό Μήκος: 21,27/ Γεωγραφικό Πλάτος: 40,45 / Ύψος 657 m) για την περίοδο από 1/1/1980 έως 31/12/2023.

Γενικά, σύμφωνα με τους Τσόμπος και συνεργάτες (2011, αναφορά σε Δ/ση Τεχνικών Εργων ΠΕ Καστοριάς 2015) το κλίμα στην Καστοριά και συνεπώς στην Περιοχή Παρέμβασης BAA είναι ηπειρωτικό με ψυχρούς χειμώνες και θερμά καλοκαίρια. Οι μέσες θερμοκρασίες αέρα είναι σχετικά χαμηλές και παρουσιάζουν μεγάλη διακύμανση μεταξύ των ψυχρών και θερμών μηνών, γεγονός που ευνοεί την ανάπτυξη αποσαθρώσεων και κατακρημνίσεων. Το χειμώνα η θερμοκρασία κατεβαίνει πολλές φορές κάτω από το μηδέν με αποτέλεσμα τα νερά της λίμνης να παγώνουν. Έχει παρατηρηθεί ότι η λίμνη της Καστοριάς καλύπτεται από πάγο κατά μέσο όρο κάθε διετία για δέκα περίπου ημέρες. Τα μέσα ετήσια ύψη βροχής είναι σημαντικά και υπερβαίνουν τα 700 mm. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την σχετικά ανομοιόμορφη κατανομή της βροχής κατά τη διάρκεια του έτους, ευνοεί την ανάπτυξη των επιφανειακών και αξονικών διαβρώσεων καθώς και των ολισθήσεων. Τέλος,

πρέπει να σημειωθεί ότι σημαντικό μέρος των κατακρημνισμάτων πέφτει με μορφή χιονιού. Ενώ, λοιπόν, το κλίμα της Ελλάδας είναι γενικά εύκρατο, το κλίμα της Καστοριάς έχει χαρακτηριστικά ηπειρωτικού κλίματος, λόγω της απόστασης από τη θάλασσα και της τοπογραφίας της περιοχής, γεγονός που επαληθεύεται και από τον Κανονισμό Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (Κ.Εν.Α.Κ. (ΦΕΚ 2367/Β/12-7-2017)) και τις Τεχνικές Οδηγίες του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, όπου η Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς εντάσσεται στην Κλιματική Ζώνη Δ η οποία χαρακτηρίζεται ως η ψυχρότερη της Ελλάδος.

Αναλυτικότερα τα χαρακτηριστικά αυτά αποτυπώνονται και στις επιμέρους μετρήσεις των μετεωρολογικών παραμέτρων από το σταθμό του Κρατικού Αερολιμένα Καστοριάς «Αριστοτέλης» που παραχωρήθηκαν από την ΕΜΥ και παρουσιάζονται στα επόμενα Γραφήματα και Πίνακες ως περισσότερο αντιπροσωπευτικές για την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ της πόλης Καστοριάς. Τα θερμοκρασιακά δεδομένα (μέσες τιμές) του Μετεωρολογικού Σταθμού Καστοριάς για την περίοδο 1980-2023 φαίνονται στο Γράφημα 1. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Γραφήματος η μέση ετήσια θερμοκρασία είναι 13,07°C. Ο θερμότερος μήνας είναι ο Ιούλιος (27,73°C) με μέση θερμοκρασία 24,53°C, ενώ ο ψυχρότερος ο Ιανουάριος με μέση θερμοκρασία 2,4°C. Την μεγαλύτερη μέση μέγιστη θερμοκρασία παρουσιάζει ο Ιούλιος με 27,73°C και ακολουθεί ο Αύγουστος με 26,13°C ενώ την μικρότερη μέση ελάχιστη θερμοκρασία παρουσιάζουν οι μήνες Ιανουάριος με -2,23°C και Δεκέμβριος με -2,42°C.

Στο επόμενο Γράφημα 2 αποτυπώνεται το ομβροθερμικό διάγραμμα του μετεωρολογικού σταθμού της Καστοριάς. Τα σημεία τομής των δύο καμπυλών που σχηματίζονται από τις μέσες μηνιαίες τιμές θερμοκρασίας και βροχόπτωσης αποτελούν την ξηροθερμική περίοδο που για την περίπτωση της Καστοριάς είναι ανάμεσα στον Μάιο και τον Οκτώβριο. Κατά την ξηροθερμική περίοδο παρατηρείται η ελάχιστη τιμή της μέσης μηνιαίας βροχόπτωσης, σε συνδυασμό με τη μέγιστη τιμή της μέσης μηνιαίας θερμοκρασίας που παρατηρούνται τον Ιούλιο στην Καστοριά. Η μέγιστη τιμή μέσης μηνιαίας βροχόπτωσης καταγράφεται τον μήνα Νοέμβριο.

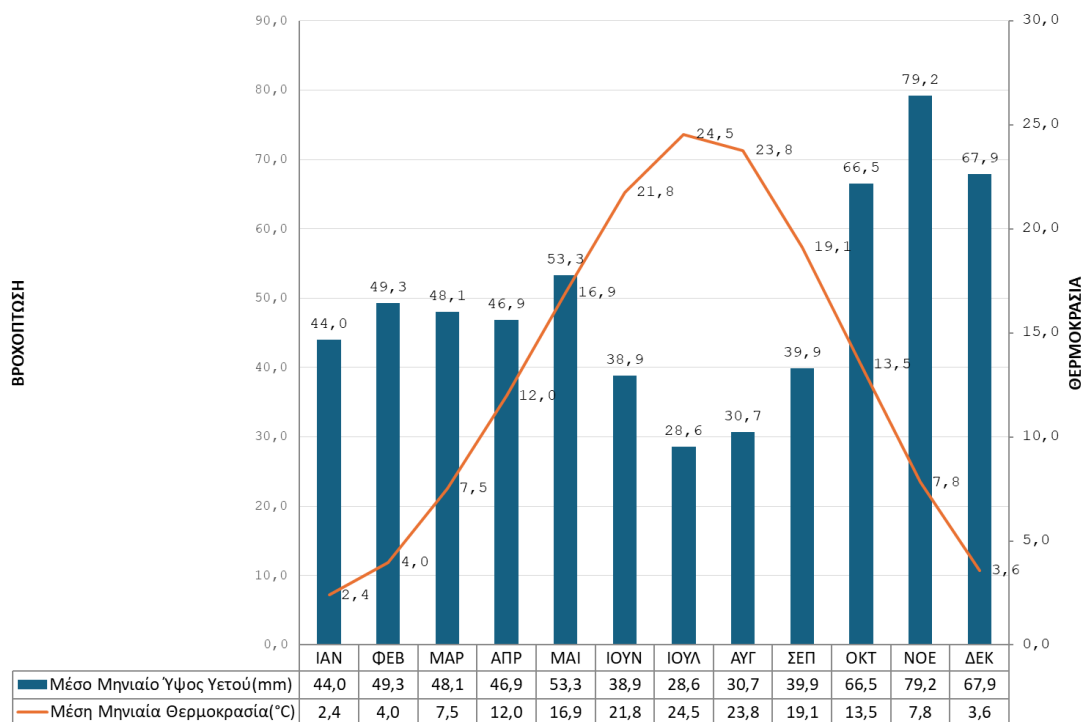
Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 2 από το Ιανουάριο έως το Μάρτιο, τον Μάιο και από τον Οκτώβριο μέχρι τον Δεκέμβριο η επικρατούσα διεύθυνση ανέμων στην περιοχή της Καστοριάς είναι η Βόρεια και ακολουθεί το Απρίλιο, Ιούλιο και τον Σεπτέμβριο η Βορειοδυτική ενώ μόνο τον Ιούνιο και τον Αύγουστο είναι δυτική. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 2 αλλά και του Γραφήματος 3 οι άνεμοι είναι κυρίως Βόρειοι-Βορειοδυτικοί σχετικά μικρής έντασης, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι περίοδοι νηνεμίας.

Γράφημα 1: Κατανομή μέσης, μέσης μέγιστης και μέσης ελάχιστης θερμοκρασίας (Σταθμός Καστοριάς, ΚΩΔ.: 16614), περίοδος 1980-2023

ΠΗΓΗ: ΕΜΥ (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 2: Ομβροθερμικό διάγραμμα (Σταθμός Καστοριάς, ΚΩΔ.: 16614), περίοδος 1980-2023

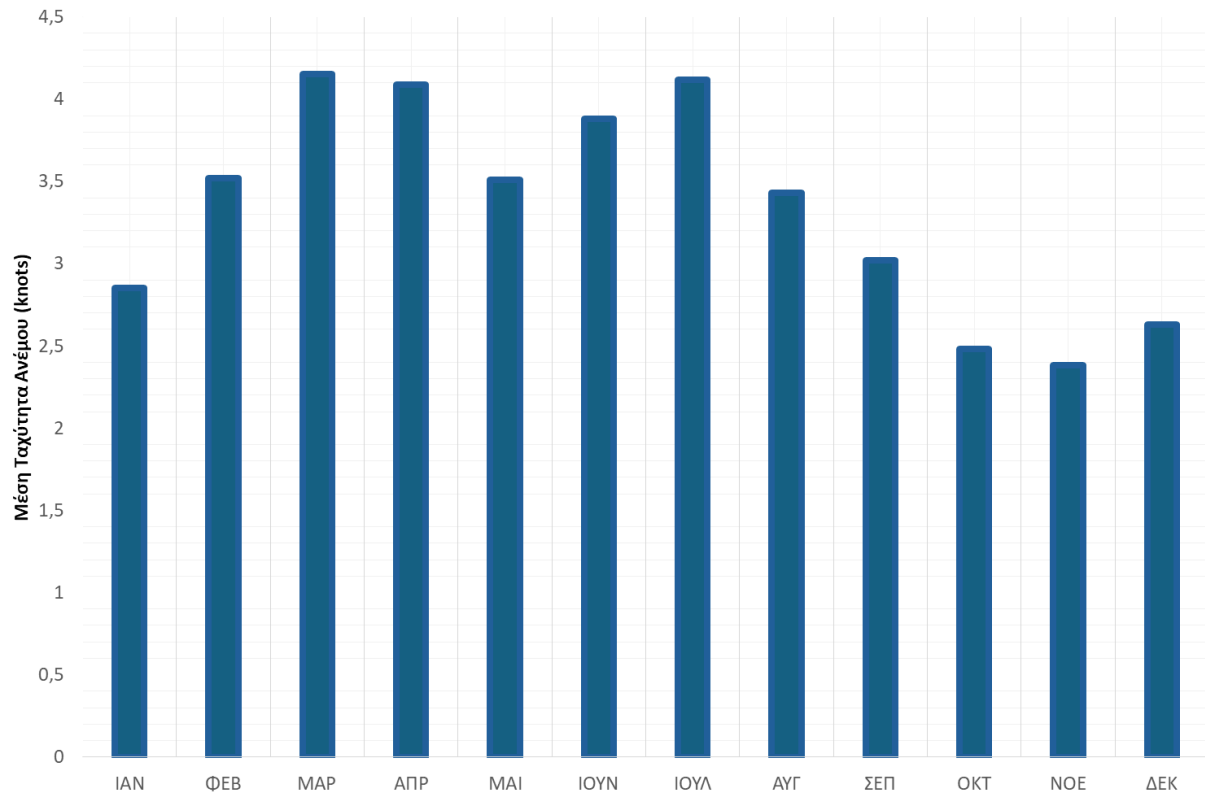
ΠΗΓΗ: ΕΜΥ (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Επικαιροποίηση ΣΒΑΑ - ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς.docx

Σελ. 35/331

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»

Γράφημα 3: Μέση μηνιαία ένταση ανέμων (Σταθμός Καστοριάς, ΚΩΔ.: 16614), περίοδος 1980-2023

ΠΗΓΗ: ΕΜΥ (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Πίνακας 2: Μέση μηνιαία διεύθυνση και ένταση ανέμων (Σταθμός Καστοριάς, ΚΩΔ.: 16614), περίοδος 1980-2023

	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Επικρατούσα Διεύθυνση Ανέμου	Β	Β	Β	ΒΔ	Β	Δ	ΒΔ	Δ	ΒΔ	Β	Β	Β
Μέση Μηνιαία Ένταση Ανέμων(kt)	2,85	3,52	4,15	4,09	3,51	3,88	4,12	3,43	3,02	2,48	2,38	2,63

ΠΗΓΗ: ΕΜΥ, (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Σε ένα θερμότερο κλίμα, με διαφορετική μηνιαία κατανομή των βροχοπτώσεων και με πιο συχνή εκδήλωση ακραίων καιρικών-κλιματικών φαινομένων, έντονων περιόδων ξηρασίας και πλημμυρών, η λίμνη Καστοριάς βιώνει έντονα τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής η οποία προκαλεί διαταραχές στο υδρολογικό ισοζύγιο της. Όπως καταγράφει ο Γαργάλας (2018), τον Φεβρουάριο του 2010, σημειώθηκαν πλημμύρες στις παρόχθιες περιοχές της λίμνης, εντός της πόλης της Καστοριάς και της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ. Η ήδη υψηλή στάθμη της λίμνης (έλλειψη σχεδιασμού), σε συνδυασμό με τις τριήμερες χιονοπτώσεις και στη συνέχεια, η μεγάλη αύξηση της θερμοκρασίας (ακραία καιρικά φαινόμενα), και η κακή λειτουργία του ρέματος εκροής των νερών της λίμνης (έλλειψη υδραυλικής μελέτης), είχαν ως αποτέλεσμα την ανύψωση της στάθμης περισσότερο από 30cm και τη δημιουργία

πλημμυρικών φαινομένων. Πιο πρόσφατα, το καλοκαίρι του 2017 υπήρξε ένα ακόμη γεγονός υποβάθμισης της στάθμης της λίμνης πέραν του φυσιολογικού, με αισθητή υποχώρηση της στάθμης της λίμνης, με αποτέλεσμα τον Οκτώβριο του ίδιου έτους να σημειωθεί μία, από τις ιστορικά χαμηλές, τιμή στάθμης, παρόμοια με αυτές του 1990 και του 2001. Εκτός από το διαταραγμένο υδρολογικό ισοζύγιο της λίμνης και τα προβλήματα που επισημάνθηκαν, η κλιματική αλλαγή μέσω της αύξησης της θερμοκρασίας, των αλλαγών στις βροχοπτώσεις και της αύξηση συγκέντρωσης CO₂ στην ατμόσφαιρα δύναται να επιφέρει και αλλαγές στην οικολογική κατάσταση των υδάτων της λίμνης Καστοριάς. Η ενίσχυση της κυριαρχίας των κυανοβακτηρίων θα προκαλέσει μείωση βιοποικιλότητας ενώ αναμένεται και επιδείνωση του φαινομένου του ευτροφισμού μέσω της αύξησης του χρόνου παραμονής των υδάτων συνδυαστικά με την αύξηση του αριθμού και της έντασης των καταιγίδων (Γαργάλας 2018).

3.1.3 Κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά

3.1.3.1. Πληθυσμός-Ανθρώπινο δυναμικό

Δημογραφικές εξελίξεις και τάσεις

Δημογραφικά δεδομένα προκύπτουν από τις Απογραφές που διενεργεί η Ελληνική Στατιστική Αρχή κάθε δεκαετία. Η πρόσφατη Απογραφή του 2021 έχει ανακοινώσει συγκεντρωτικά αποτελέσματα για τον μόνιμο πληθυσμό σε επίπεδο Δήμου και Δημοτικής Κοινότητας και αντίστοιχα για τον νόμιμο πληθυσμό σε επίπεδο Δημοτικής Ενότητας ενώ δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα αναλυτικά δεδομένα σε επίπεδο οικισμών και πολεοδομικών ενοτήτων όπως για παράδειγμα για τις ομάδες ηλικιών του πληθυσμού. Ωστόσο ένας ρεαλιστικός και αποτελεσματικός σχεδιασμός δεν μπορεί να στηρίζεται σε απαρχαιωμένα δεδομένα της προηγούμενης απογραφής του 2011, οπότε έγινε προσπάθεια να αξιοποιηθούν τα διαθέσιμα δεδομένα της τελευταίας απογραφής σε επίπεδο δημοτικής κοινότητας καθώς η Περιοχή Παρέμβασης του ΒΑΑ χωροθετείται εντός της πόλης της Καστοριάς η οποία εντάσσεται στην Δημοτική Κοινότητα (ΔΚ) Καστοριάς. Η χρήση μεγεθών σε επίπεδο δημοτικής κοινότητας είναι η περισσότερο αντιπροσωπευτική της Περιοχής Παρέμβασης καθώς σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία για την πληθυσμιακή κατανομή στους οικισμούς της ΔΚ Καστοριάς της Απογραφής του 2021, στην πόλη της Καστοριάς κατοικεί το 76,54% του μόνιμου πληθυσμού της ΔΚ, στη Χλόη το 19,72%, στο Κεφαλάρι το 2,78% και στον Απόσκεπο κατοικεί το 1,01% (Πίνακας 6). Για τις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο δημοτικής κοινότητας τότε υποχρεωτικά χρησιμοποιούνται δεδομένα σε επίπεδο Δήμου Καστοριάς.

Η Δημοτική Κοινότητα (ΔΚ) Καστοριάς ανήκει στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς του Δήμου Καστοριάς, της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς που βρίσκεται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας όπως διαμορφώθηκε με το πρόγραμμα «Καλλικράτης» (Ν. 3852/2010). Η Δημοτική Κοινότητα Καστοριάς είναι η μοναδική εδαφική υποδιαίρεση της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς -για αυτό και τα μεγέθη της ταυτίζονται με εκείνα της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς- και αποτελείται όπως επισημάνθηκε από την ομώνυμη πόλη - έδρα του Δήμου και τους οικισμούς Χλόη, Αποσκέπου και Κεφαλαρίου. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής του 2021 ο μόνιμος πληθυσμός της ΔΚ Καστοριάς που αφορά την συνήθη διαμονή ατόμων είναι 16.393 άτομα, μειωμένος κατά 3,3% από την Απογραφή του 2011, ακολουθώντας την φθίνουσα πορεία που καταγράφεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας (-3,1%) ωστόσο η μεταβολή υπήρξε αναλογικά μικρότερη από τις αντίστοιχες σε επίπεδο Δήμου (-7,7%),

Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς (-8,7%) και Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (-10,3%) (Πίνακας 3). Ο νόμιμος πληθυσμός της ΔΚ Καστοριάς που αφορά τους εγγεγραμμένους δημότες είναι 15.839 άτομα παρουσιάζοντας μείωση κατά 4,7% από την Απογραφή του 2011 η οποία όμως είναι συγκριτικά μικρότερη από την αντίστοιχη σε επίπεδο Δήμου (-5,3%), Περιφερειακής Ενότητας(-6,2%) και Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (-9,1%) αλλά μεγαλύτερη από εκείνη της χώρας (-1,9%) (Πίνακας 4). Ωστόσο ο νόμιμος πληθυσμός περιλαμβάνει μόνον όσους έχουν ελληνική ιθαγένεια- υπηκοότητα και μπορούν να εγγράφονται στα δημοτολόγια με αποτέλεσμα να επηρεάζεται από τους ισχυρούς δεσμούς με τον τόπο καταγωγής καθώς αρκετοί πολίτες διατηρούν τις οικογενειακές μερίδες τους και τα εκλογικά τους δικαιώματα, για συναισθηματικούς κυρίως λόγους, σε περιοχές στις οποίες δεν κατοικούν. Αντιθέτως στον μόνιμο πληθυσμό καταγράφονται όσοι κατοικούν επί 12μήνες σε μια περιοχή που σκοπεύουν να παραμείνουν εκεί για άλλο τόσο μεταξύ των οποίων πρόσφυγες, διαμένοντες, σε καταυλισμούς και σε συλλογικές κατοικίες (ορφανοτροφεία, ψυχιατρεία, στρατώνες, δομές κάθε είδους κ.ο.κ.) και χρησιμοποιείται ως μέγεθος για την κατανομή των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ) και του ύψους των χρηματοδοτήσεων που δύναται να λάβει ένας δήμος, γι' αυτό και στην ανάλυση χρησιμοποιούνται στοιχεία του μόνιμου έναντι νόμιμου πληθυσμού.

Πίνακας 3: Μόνιμος πληθυσμός και πληθυσμιακή πυκνότητα Δημοτικής Κοινότητας Καστοριάς και άλλων διοικητικών διαιρέσεων στις οποίες υπάγεται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ σύμφωνα με τις Απογραφές του 2011 και 2021

Επίπεδο Διοικητικής Διάρθρωσης	Μόνιμος Πληθυσμός 2021	Μόνιμος Πληθυσμός 2011	Ποσοστό μεταβολής (%) 2021/2011	ποσοστιαία αναλογία μόνιμου πληθυσμού Δήμου στον συνολικό της ΠΕ Καστοριάς (2021)	ποσοστιαία αναλογία μόνιμου πληθυσμού Δήμου στον συνολικό της ΠΕ Καστοριάς (2011)	Έκταση (τ.χλμ.)	Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού ανά τ. χλμ. 2021	Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού ανά τ. χλμ. 2011
Δημοτική Ενότητα/ Κοινότητα Καστοριάς	16.393	16.958	-3,33	-	-	57,32	286,00	295,86
Δήμος Καστοριάς	33.095	35.874	-7,75	72,06	71,29	763,315	43,36	47,00
Δήμος Νεστορίου	2.149	2.646	-18,78	4,68	5,26	340,732	6,31	7,77
Δήμος Άργους Ορεστικού	10.685	11.802	-9,46	23,26	23,45	615,925	17,35	19,16
Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς	45.929	50.322	-8,73	100,00	100,00	1.720,15	26,70	29,25
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	254.595	283.689	-10,26	-	-	9.451,26	26,94	30,02
Σύνολο Χώρας	10.482.487	10.816.286	-3,09	-	-	131.959,50	79,44	81,97

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ (2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Πίνακας 4: Ο Νόμιμος Πληθυσμός (δημότες) στον Δήμο Καστοριάς σύμφωνα με τις Απογραφές του 2011 και 2021

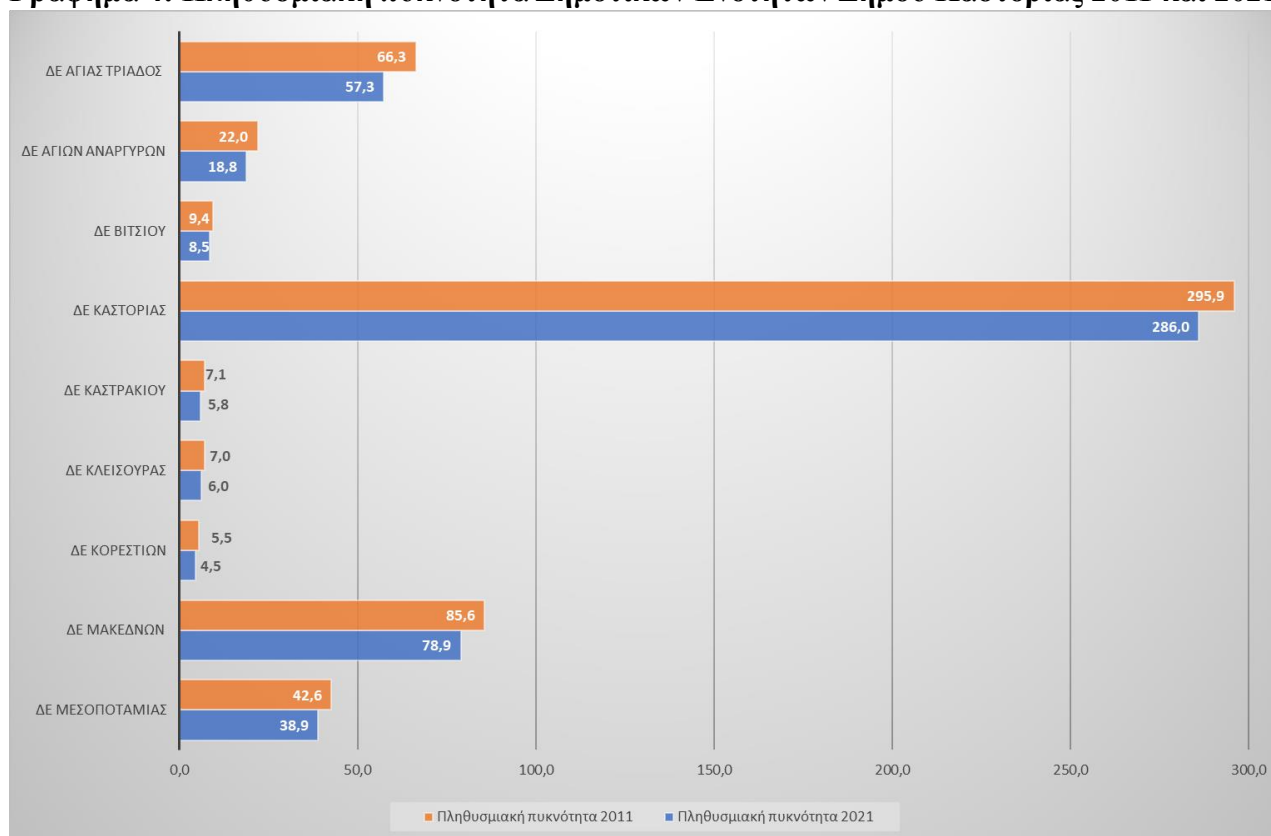
Περιγραφή Διοικητικής Διαίρεσης	Απογραφή 2021	Απογραφή 2011	Ποσοστό μεταβολής (%) 2021/2011
Δημοτική Ενότητα Καστοριάς	15.839	16.587	-4,7
Δημοτική Ενότητα Αγίας Τριάδος	5.122	5.010	2,2
Δημοτική Ενότητα Αγίων Αναργύρων	2.188	2.434	-11,2
Δημοτική Ενότητα Βιτσίου	1.307	1.435	-9,8
Δημοτική Ενότητα Καστρακίου	625	735	-17,6
Δημοτική Ενότητα Κλεισούρας	411	532	-29,4
Δημοτική Ενότητα Κορεστίων	724	1.001	-38,3
Δημοτική Ενότητα Μακεδνών	2.785	2.922	-4,9
Δημοτική Ενότητα Μεσοποταμίας	3.911	3.997	-2,2
Δήμος Καστοριάς	32.912	34.653	-5,3
Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς	48.464	51.482	-6,2
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	283.666	309.481	-9,1
Σύνολο Χώρας	9.716.889	9.904.286	-1,9

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ (2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Η ΔΚ Καστοριάς είναι μία ημιορεινή περιοχή με μέσο σταθμικό υψόμετρο τα 700 μέτρα της οποίας η συνολική έκτασή είναι 57,318 τ.χλμ. Στην έκταση αυτή κατοικούσαν το 2021 οι μισοί σχεδόν από όλους τους κατοίκους του Δήμου Καστοριάς καθώς το 49,5% του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Καστοριάς ήταν συγκεντρωμένο στην ΔΚ Καστοριάς που καθορίζεται από την πόλη της Καστοριάς αποτελώντας ουσιαστικά το κυρίαρχο αστικό κέντρο του Δήμου. Συγκρίνοντας μάλιστα με το αντίστοιχο ποσοστό μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Καστοριάς που ζούσε στην ΔΚ Καστοριάς την προηγούμενη δεκαετία που ήταν 47,3%, μικρότερο δηλαδή από το 49,5% που ζει το 2021, αποκαλύπτεται τόσο ο αστικός χαρακτήρας της περιοχής όσο και η τάση συγκέντρωσης στην Δημοτική Ενότητα της Καστοριάς την τελευταία δεκαετία. Μάλιστα αξίζει να επισημανθεί ότι μόνο στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς σημειώθηκε αύξηση στην ποσοστιαία αναλογία του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Καστοριάς επιβεβαιώνοντας την τάση συγκέντρωσης του πληθυσμού στο αστικό κέντρο της περιοχής (Πίνακας 5). Στο ίδιο συμπέρασμα οδηγούν και τα στοιχεία από τους τρεις Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας με τον Δήμο Καστοριάς που περιλαμβάνει το αστικό κέντρο, την πόλη της Καστοριάς να είναι ο μόνος Δήμος σε σχέση με τον Δήμο Νεστορίου και τον Δήμο Άργους Ορεστικού που αύξησε την ποσοστιαία αναλογία μόνιμου του πληθυσμού από το 2011 στο 2021 κατά 0,8% (Πίνακας 3). Τέλος λαμβάνοντας κανείς υπόψη την έκταση μαζί με τον πληθυσμό μπορεί να υπολογίσει την πληθυσμιακή πυκνότητα των δημοτικών ενοτήτων η οποία αποτυπώνει τον αριθμό των κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο διακρίνοντας πυκνοκατοικημένες από αραιοκατοικημένες περιοχές. Στο Γράφημα 4 παρουσιάζεται η πληθυσμιακή πυκνότητα της κάθε δημοτικής ενότητας του Δήμου Καστοριάς για το 2021 και το 2011. Είναι εμφανές ότι η Δημοτική Ενότητα Καστοριάς έχει την μεγαλύτερη πληθυσμιακή πυκνότητα με 286 κατοίκους ανά

τετραγωνικό χιλιόμετρο. Όπως προκύπτει μάλιστα από τα στοιχεία, παρουσιάζεται τεράστια διαφορά μεταξύ της πυκνότητας του πληθυσμού της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς και των υπολοίπων Δημοτικών Ενοτήτων που φτάνουν το μέγιστο για το 2021 στους 80 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, γεγονός που μαρτυρά πώς είναι η πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή του Δήμου. Βέβαια συγκριτικά με την πληθυσμιακή πυκνότητα της προηγούμενης δεκαετίας που ήταν 296 κάτοικοι ανά τ.χλμ. προκύπτει ότι σημειώθηκε μείωση ως απόρροια της γενικότερης πληθυσμιακής συρρίκνωσης του Δήμου (Γράφημα 4).

Γράφημα 4: Πληθυσμιακή πυκνότητα Δημοτικών Ενοτήτων Δήμου Καστοριάς 2011 και 2021

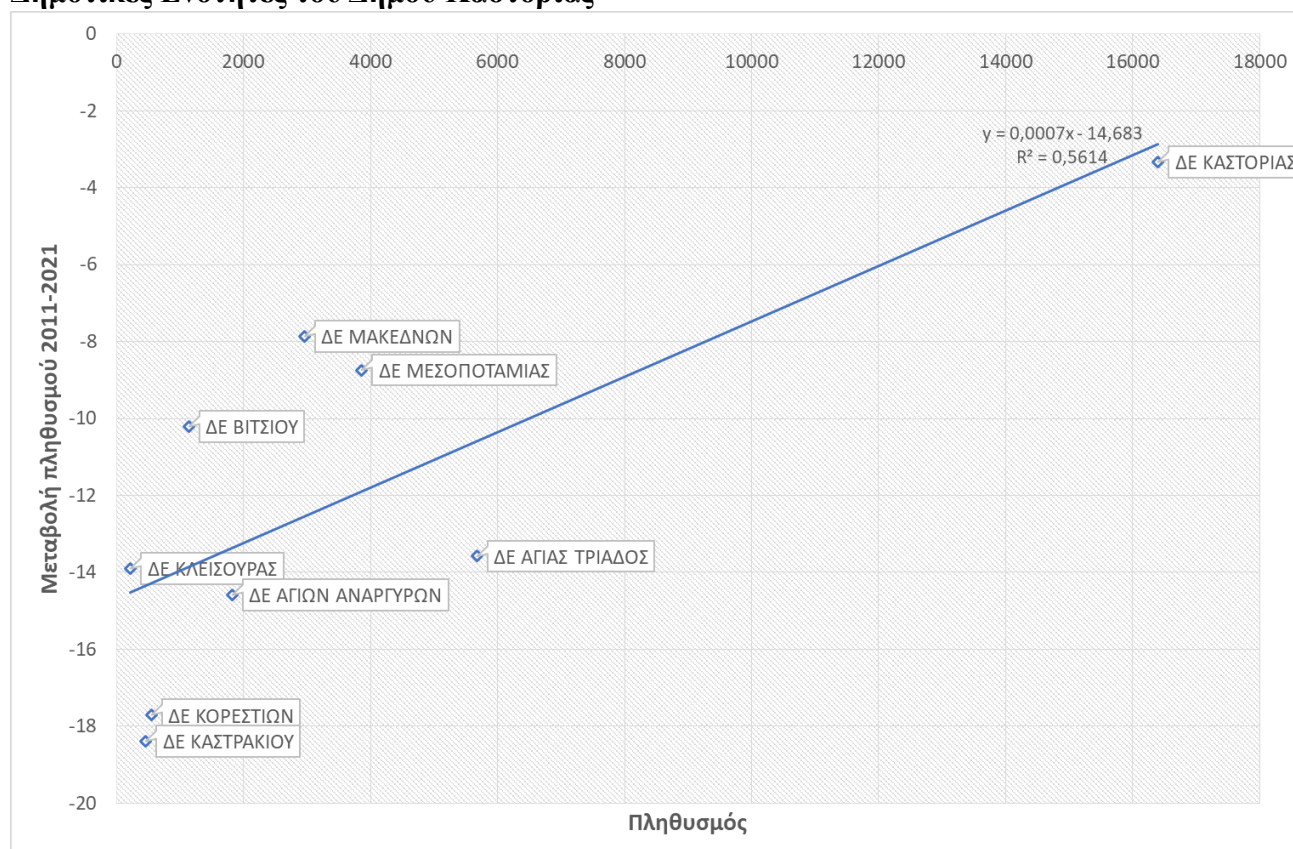

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ (2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Όπως αποκαλύπτει ο Πίνακας 5 ο πληθυσμός μειώνεται από το 2011 στο 2021 και στις 9 Δημοτικές Ενότητες αλλά και στην συντριπτική πλειοψηφία των Δημοτικών Κοινοτήτων του Δήμου Καστοριάς εκτός δύο που σημειώνουν θετική μεταβολή του πληθυσμού. Προκειμένου να διερευνηθεί αν υπάρχει συστηματική σχέση μεταξύ της πληθυσμιακής μεταβολής και του πληθυσμιακού μεγέθους ή του αστικού χαρακτήρα κάθε περιοχής όπως αυτός αποτυπώνεται από την πληθυσμιακή πυκνότητά της κατασκευάστηκαν Γραφήματα διασποράς για τις Δημοτικές Ενότητες. Το Γράφημα 5 αποτυπώνει τη συσχέτιση του πληθυσμιακού μεγέθους για κάθε μία από τις 9 Δημοτικές Ενότητες με την πληθυσμιακή μεταβολή που παρουσίασε μεταξύ των δύο απογραφών ενώ το Γράφημα 6 αποτυπώνει τη συσχέτιση της πληθυσμιακής πυκνότητας/αστικού χαρακτήρα της με την πληθυσμιακή της

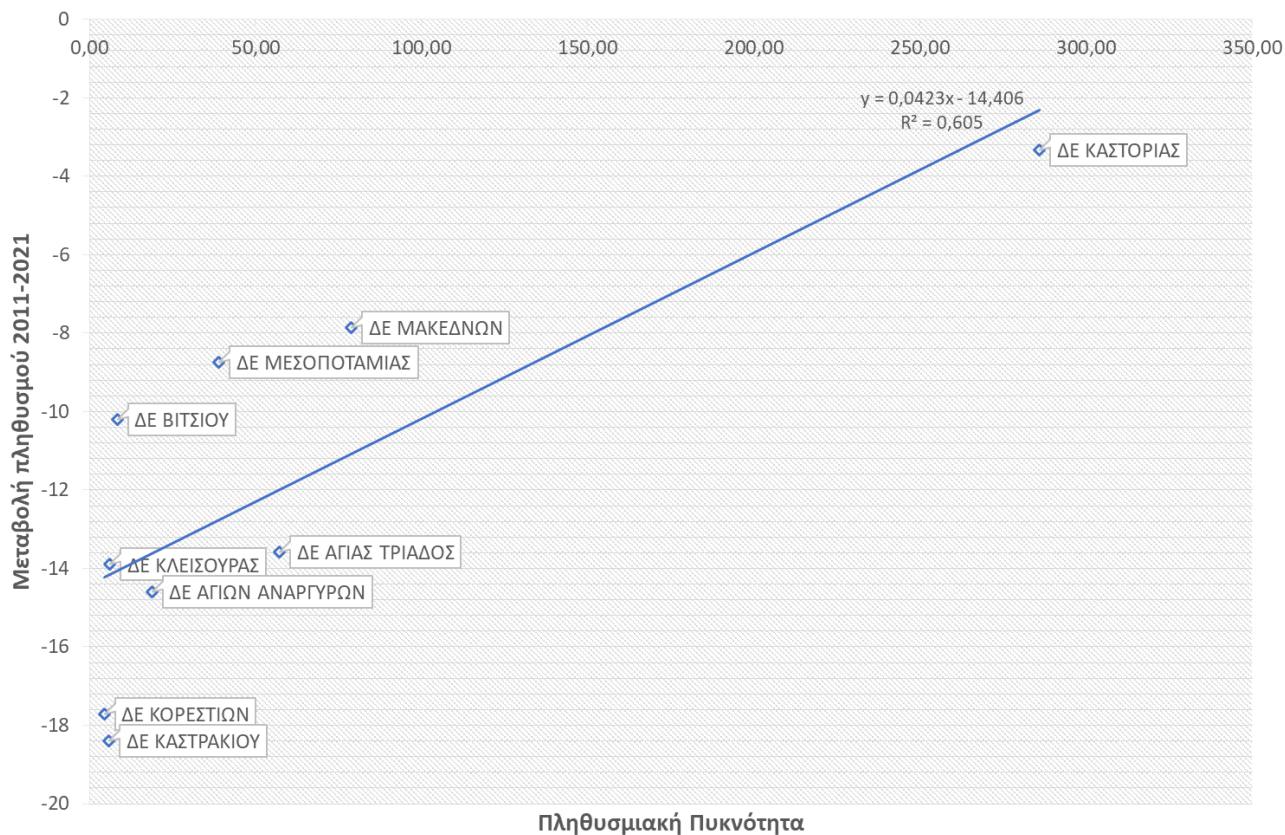
μεταβολή. Είναι εμφανές και από τα δύο γραφήματα ότι υπάρχει σχέση της πληθυσμιακής μεταβολής μίας Δημοτικής Ενότητας τόσο με το πληθυσμιακό της μέγεθος όσο και με τον αστικό της χαρακτήρα. Συγκεκριμένα όπως φαίνεται στο Γράφημα 5 όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος του πληθυσμού της Δημοτικής Ενότητας τόσο λιγότερο αρνητική είναι η μεταβολή του πληθυσμού από το 2011 στο 2021. Έτσι η Δημοτική Ενότητα Καστοριάς που έχει το μεγαλύτερο μόνιμο πληθυσμό από τις υπόλοιπες Δημοτικές Ενότητες παρουσιάζει την μικρότερη πληθυσμιακή μεταβολή -3,33% ενώ οι Δημοτικές Ενότητες Κορεστίων και Καστρακίου με μικρούς σχετικά μόνιμους πληθυσμούς εμφανίζουν τις μεγαλύτερες αρνητικές μεταβολές κατά -17,7% και -18,4%. Αντίστοιχα στο Γράφημα 6 ο λιγότερο αστικός χαρακτήρας μίας περιοχής συντελεί σε πληθυσμιακή αποδυνάμωση με τις Δημοτικές Ενότητες που έχουν μικρή πληθυσμιακή πυκνότητα να αντιμετωπίζουν περισσότερο αρνητικές μεταβολές του πληθυσμού τους. Οι υψηλοί συντελεστές προσδιορισμού R^2 0,56 και 0,61 των καμπυλών εκφράζουν καλή προσαρμογή και ερμηνεία της τάσης. Όλα αυτά αποκαλύπτουν ερημοποίηση των Δημοτικών Ενότητων και συγκέντρωση στο αστικό κέντρο του Δήμου επιτάσσοντας την διαμόρφωση μίας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης που θα καταστήσει την πόλη της Καστοριάς σύνδεσμο και κόμβο για την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών.

Γράφημα 5: Συσχέτιση πληθυσμιακού μεγέθους και μεταβολής πληθυσμού 2011-2021 στις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Καστοριάς

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ (2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 6: Συσχέτιση πληθυσμιακής πυκνότητας/αστικού χαρακτήρα και μεταβολής πληθυσμού 2011-2021 στις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Καστοριάς

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ (2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

8 Α Α 22 / 27

Πίνακας 5: Η κατανομή του μόνιμου πληθυσμού στις δημοτικές ενότητες του Δήμου Καστοριάς σύμφωνα με τις Απογραφές του 2011 και 2021

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2021			ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2011			Ποσοστό μεταβολής (%) 2021/2011
Περιγραφή Διοικητικής Διαίρεσης	Μόνιμος Πληθυσμός	% πληθυσμού στο σύνολο του Δήμου	Περιγραφή Διοικητικής Διαίρεσης	Μόνιμος Πληθυσμός	% πληθυσμού στο σύνολο του Δήμου	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	16.393	49,53	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	16.958	47,27	-3,33
Δημοτική Κοινότητα Καστοριάς	16.393	49,53	Δημοτική Κοινότητα Καστοριάς	16.958	47,27	-3,33
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	5.676	17,15	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ	6.568	18,31	-13,58
Δημοτική Κοινότητα Μανιάκων	2.612	7,89	Δημοτική Κοινότητα Μανιακών	3.055	8,52	-14,50
Δημοτική Κοινότητα Αυγής	129	0,39	Τοπική Κοινότητα Αυγής	159	0,44	-18,87
Δημοτική Κοινότητα Κορομηλέας	308	0,93	Τοπική Κοινότητα Κορομηλέας	342	0,95	-9,94
Δημοτική Κοινότητα Λεύκης	820	2,48	Τοπική Κοινότητα Λεύκης	961	2,68	-14,67
Δημοτική Κοινότητα Ομορφοκκλησιάς	19	0,06	Τοπική Κοινότητα Ομορφοκκλησιάς	23	0,06	-17,39
Δημοτική Κοινότητα Πενταβρύσου	566	1,71	Τοπική Κοινότητα Πενταβρύσου	618	1,72	-8,41
Δημοτική Κοινότητα Πορειάς*	409	1,24	Πορεία *	512	1,43	-20,12
Δημοτική Κοινότητα Τσάκονης	246	0,74	Τοπική Κοινότητα Τσάκονης	288	0,80	-14,58
Δημοτική Κοινότητα Χιλιόδενδρου*	567	1,71	Χιλιόδενδρο*	610	1,70	-7,05
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	1.826	5,52	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	2.138	5,96	-14,59
Δημοτική Κοινότητα Κορησού	902	2,73	Τοπική Κοινότητα Κορησού	1.020	2,84	-11,57
Δημοτική Κοινότητα Βασιλειάδος	375	1,13	Τοπική Κοινότητα Βασιλειάδος	453	1,26	-17,22
Δημοτική Κοινότητα Λιθιάς	263	0,79	Τοπική Κοινότητα Λιθιάς	311	0,87	-15,43
Δημοτική Κοινότητα Μελισσοτόπου	286	0,86	Τοπική Κοινότητα Μελισσοτόπου	354	0,99	-19,21

Β Α Α 22 / 27

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2021			ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2011			Ποσοστό μεταβολής (%) 2021/2011
Περιγραφή Διοικητικής Διαίρεσης	Μόνιμος Πληθυσμός	% πληθυσμού στο σύνολο του Δήμου	Περιγραφή Διοικητικής Διαίρεσης	Μόνιμος Πληθυσμός	% πληθυσμού στο σύνολο του Δήμου	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΙΤΣΙΟΥ	1.145	3,46	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΙΤΣΙΟΥ	1.275	3,55	-10,20
Δημοτική Κοινότητα Τοιχίου	615	1,86	Τοπική Κοινότητα Τοιχίου	685	1,91	-10,22
Δημοτική Κοινότητα Βυσσινέας	97	0,29	Τοπική Κοινότητα Βυσσινέας	127	0,35	-23,62
Δημοτική Κοινότητα Μεταμορφώσεως	274	0,83	Τοπική Κοινότητα Μεταμορφώσεως	325	0,91	-15,69
Δημοτική Κοινότητα Οξυάς	59	0,18	Τοπική Κοινότητα Οξυάς	41	0,11	43,90
Δημοτική Κοινότητα Πολυκεράσου	8	0,02	Τοπική Κοινότητα Πολυκεράσου	15	0,04	-46,67
Δημοτική Κοινότητα Σιδηροχωρίου	92	0,28	Τοπική Κοινότητα Σιδηροχωρίου	82	0,23	12,20
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΡΑΚΙΟΥ	457	1,38	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΡΑΚΙΟΥ	560	1,56	-18,39
Δημοτική Κοινότητα Ιεροπηγής	253	0,76	Τοπική Κοινότητα Ιεροπηγής	294	0,82	-13,95
Δημοτική Κοινότητα Δενδροχωρίου	204	0,62	Τοπική Κοινότητα Δενδροχωρίου	266	0,74	-23,31
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	223	0,67	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	259	0,72	-13,90
Δημοτική Κοινότητα Κλεισούρας	223	0,67	Τοπική Κοινότητα Κλεισούρας	259	0,72	-13,90
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΕΣΤΙΩΝ	553	1,67	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΕΣΤΙΩΝ	672	1,87	-17,71
Δημοτική Κοινότητα Γάβρου	302	0,91	Τοπική Κοινότητα Γάβρου	363	1,01	-16,80
Δημοτική Κοινότητα Αγίου Αντωνίου	39	0,12	Τοπική Κοινότητα Αγίου Αντωνίου	50	0,14	-22,00
Δημοτική Κοινότητα Κρανιώνος	2	0,01	Τοπική Κοινότητα Κρανιώνος	5	0,01	-60,00
Δημοτική Κοινότητα Μακροχωρίου	93	0,28	Τοπική Κοινότητα Μακροχωρίου	117	0,33	-20,51
Δημοτική Κοινότητα Μαυροκάμπου	2	0,01	Τοπική Κοινότητα Μαυροκάμπου	6	0,02	-66,67

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2021			ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2011			Ποσοστό μεταβολής (%) 2021/2011
Περιγραφή Διοικητικής Διαίρεσης	Μόνιμος Πληθυσμός	% πληθυσμού στο σύνολο του Δήμου	Περιγραφή Διοικητικής Διαίρεσης	Μόνιμος Πληθυσμός	% πληθυσμού στο σύνολο του Δήμου	
Δημοτική Κοινότητα Μελά	106	0,32	Τοπική Κοινότητα Μελά	118	0,33	-10,17
Δημοτική Κοινότητα Χαλάρων	9	0,03	Τοπική Κοινότητα Χαλάρων	13	0,04	-30,77
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ	2.967	8,97	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ	3.220	8,98	-7,86
Δημοτική Κοινότητα Μαυροχωρίου	1.379	4,17	Τοπική Κοινότητα Μαυροχωρίου	1.497	4,17	-7,88
Δημοτική Κοινότητα Δισπηλίου	944	2,85	Τοπική Κοινότητα Δισπηλίου	976	2,72	-3,28
Δημοτική Κοινότητα Πολυκάρπης	644	1,95	Τοπική Κοινότητα Πολυκάρπης	747	2,08	-13,79
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ	3.855	11,65	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ	4.224	11,77	-8,74
Δημοτική Κοινότητα Μεσοποταμίας	2.791	8,43	Δημοτική Κοινότητα Μεσοποταμίας	2.955	8,24	-5,55
Δημοτική Κοινότητα Αγία Κυριακή	205	0,62	Τοπική Κοινότητα Αγία Κυριακή	263	0,73	-22,05
Δημοτική Κοινότητα Καλοχωρίου	329	0,99	Τοπική Κοινότητα Καλοχωρίου	398	1,11	-17,34
Δημοτική Κοινότητα Οινόης	419	1,27	Τοπική Κοινότητα Οινόης	475	1,32	-11,79
Δημοτική Κοινότητα Πτεριάς	111	0,34	Τοπική Κοινότητα Πτεριάς	133	0,37	-16,54
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ	33.095	100,00	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ	35.874	100,00	-7,75

*Οι οικισμοί της Πορείας και του Χιλιόδενδρου κατά την απογραφή του 2011 ανήκαν στην Τοπική Κοινότητα Χιλιόδενδρου, ωστόσο για λόγους συγκρισιμότητας με τις αντίστοιχες Δημοτικές Κοινότητες που συγκροτήθηκαν μετά τον Νόμο 4804/2021, στον Πίνακα εμφανίζονται διακριτά.

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ (2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Στον Πίνακα 6 αποτυπώνεται η κατανομή του πληθυσμού στους τέσσερις οικισμούς που συγκροτούν της Δημοτική Ενότητα Καστοριάς σύμφωνα με τις Απογραφές του 2021 και του 2011. Όπως αποκαλύπτουν τα στοιχεία του Πίνακα, η πόλη της Καστοριάς στην οποία εντάσσεται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ είναι ο μοναδικός οικισμός της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς του οποίου ο πληθυσμός μειώθηκε κατά 6,3% και από 13.387 κατοίκους το 2011, κατέληξε να έχει 12.548 κάτοίκους το 2021. Οι υπόλοιποι τρεις οικισμοί Απόσκεπος, Κεφαλάρι και Χλόη αύξησαν τον πληθυσμό τους κατά 18,7%, 26,6% και 5% αντίστοιχα.

Πίνακας 6: Πληθυσμιακή κατανομή στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς 2011-2021

Οικισμοί	Μόνιμος Πληθυσμός 2021	% πληθυσμού στο σύνολο της ΔΕ Καστοριάς	Μόνιμος Πληθυσμός 2011	% πληθυσμού στο σύνολο της ΔΕ Καστοριάς	Ποσοστό μεταβολής (%) 2021/2011
Απόσκεπος	165	1,01	139	0,82	18,71
Καστοριά	12.548	76,54	13.387	78,94	-6,27
Κεφαλάρι	447	2,73	353	2,08	26,62
Χλόη	3.233	19,72	3.079	18,16	5,0
Δημοτική Κοινότητα Καστοριάς	16.393	100	16.958	100	-3,3

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Η αναφορά στις δημογραφικές εξελίξεις και τάσεις που επηρεάζουν την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ θα ολοκληρωθεί με τα διαθέσιμα στοιχεία για την κατά φύλο σύνθεση του μόνιμου πληθυσμού από την Απογραφή του 2021 τα οποία είναι σε επίπεδο Δήμου. Σύμφωνα με αυτά παρατηρείται μία σχεδόν ισοκατανομή ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες εφόσον το 49,8% του συνολικού πληθυσμού του Δήμου Καστοριάς είναι άνδρες και το υπόλοιπο 50,2% είναι γυναίκες, με τον γυναικείο πληθυσμό να υπερτερεί του ανδρικού μόλις κατά 0,4%.

Μετανάστευση/Εποχιακός πληθυσμός, εξελίξεις και τάσεις

Εν αναμονή της δημοσίευσης των στοιχείων της Απογραφής του 2021, δεδομένα για την μετανάστευση και τον εποχιακό πληθυσμό αναζητήθηκαν από το Τμήμα Αδειών Διαμονής Νομού Καστοριάς της Διεύθυνσης Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Π.Ε. Καστοριάς. Το Πληροφοριακό Σύστημα της Μετανάστευσης που τηρεί το Τμήμα Αδειών Διαμονής καταγράφει στοιχεία σε επίπεδο Δήμου τα οποία και παρουσιάζονται ακολούθως ως περισσότερο αντιπροσωπευτικά για την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ. Στον Πίνακα 7 αποτυπώνονται οι άδειες διαμονής που εξέδωσε το Τμήμα την πενταετία 2019-2023. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα οι εκδόσεις αδειών διαμονής στο Δήμο Καστοριάς αυξήθηκαν κατά 59,8%, από 229 το 2019 εκδόθηκαν 366 το 2023. Διαχρονικά η πλειοψηφία των αδειών στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς, με ποσοστό που υπερβαίνει το 50% κάθε εξεταζόμενη χρονιά, αφορούσαν άδειες διαμονής στο Δήμο Καστοριάς.

Πίνακας 7: Αριθμός αδειών διαμονής που εκδόθηκαν στο Δήμο και στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς την περίοδο 2019-2023

Επίπεδο διοικητικής διαίρεσης	2019	2020	2021	2022	2023	Διαχρονική μεταβολή 2019-2023 (%)
Δήμος Καστοριάς	229	258	213	253	366	59,83
Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς	409	433	411	431	625	52,81

ΠΗΓΗ: Τμήμα Αδειών Διαμονής Ν. Καστοριάς της Δ/σης Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Π.Ε. Καστοριάς (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Εκτός από τις μεταβολές-ροές των εκδόσεων αδειών για την περίοδο 2019-2023, το Τμήμα Αδειών Διαμονής συγκεντρώνει πληροφορίες για τον αριθμό των αδειών ανά φύλο και ανά υπηκοότητα σε επίπεδο Δήμου. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία του Μαρτίου 2024, οι νόμιμοι υπήκοοι τρίτης χώρας που διέμεναν στον Δήμο Καστοριάς όπως φαίνεται στον Πίνακα 8 ήταν 1.046, αντιστοιχώντας στο 71,3% των συνολικών αλλοδαπών της ΠΕ Καστοριάς, με το υπόλοιπο 24,1% να βρίσκεται στο Δήμο Άργους Ορεστικού και ένα 4,6% στο Δήμο Νεστορίου. Σχετικά με το φύλο των αλλοδαπών που διέμεναν νόμιμα στον Δήμο Καστοριάς, το 50,48% ήταν άνδρες (528 άτομα) ενώ το 49,52 % ήταν γυναίκες (518 άτομα).

Πίνακας 8: Αριθμός αλλοδαπών ανά Δήμο και φύλο στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς (Μάρτιος 2024)

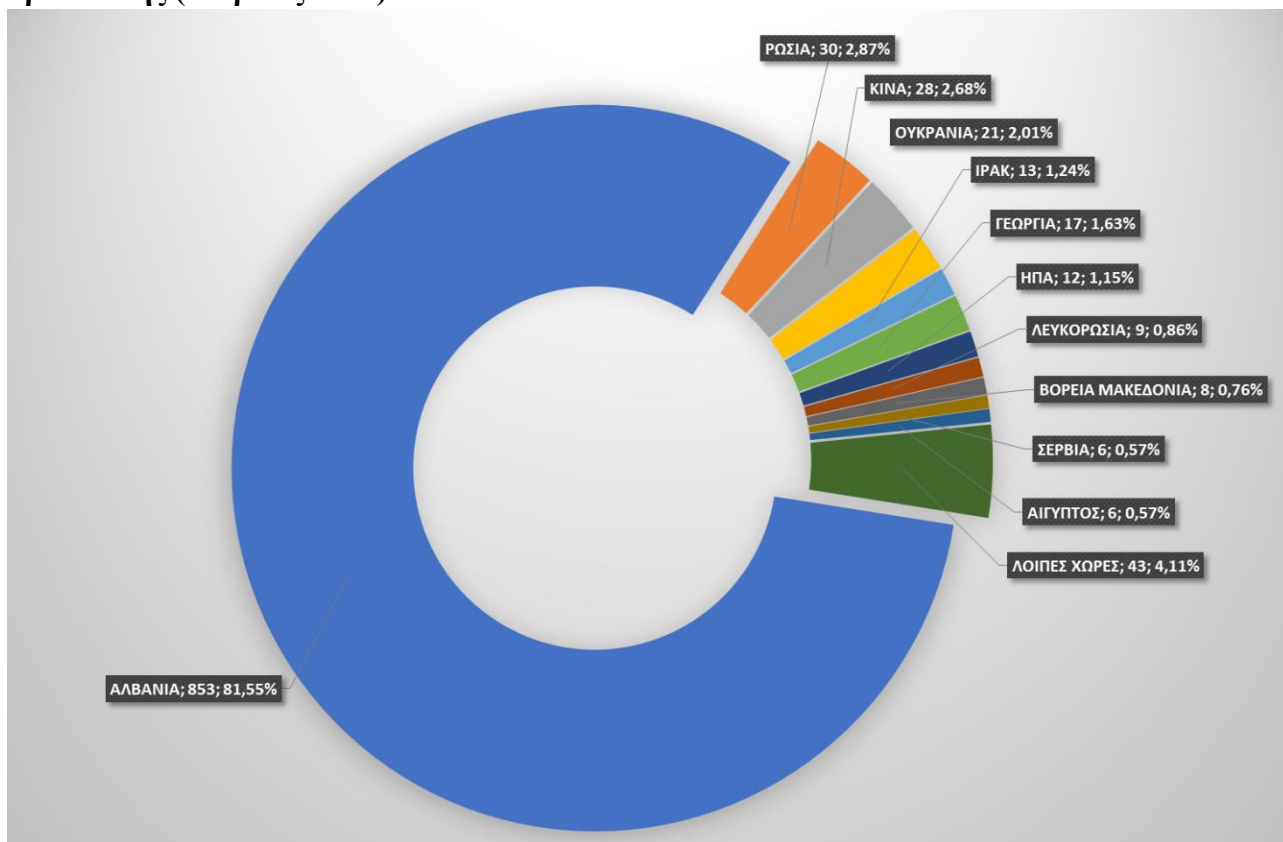
Επίπεδο Διοικητικής Διαίρεσης	Άνδρες	% κατανομή ανδρών ανά Δήμο	Γυναίκες	% κατανομή γυναικών ανά Δήμο	Σύνολο Μεταναστών ανά Δήμο	% κατανομή ανά Δήμο
Δήμος Καστοριάς	528	50,48	518	49,52	1046	71,25
Δήμος Νεστορίου	43	63,24	25	36,76	68	4,63
Δήμος Άργους Ορεστικού	177	50,00	177	50,00	354	24,11
Σύνολο ΠΕ Καστοριάς	748	-	720	-	1468	100

ΠΗΓΗ: Τμήμα Αδειών Διαμονής Ν. Καστοριάς της Δ/σης Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Π.Ε. Καστοριάς (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Στον Γράφημα 7 απεικονίζεται η κατανομή των αλλοδαπών που ζουν στο Δήμο Καστοριάς σε σχέση με την υπηκοότητα τους. Την συντριπτική πλειοψηφία κατέχουν οι υπήκοοι Αλβανίας οι οποίοι αποτελούν το 81,6% των υπηκόων τρίτης χώρας με 853 άτομα. Ακολουθούν οι υπήκοοι της Ρωσίας με 2,9% (30 άτομα), της Κίνας με 2,7% (28 άτομα), της Ουκρανίας με 2% (21 άτομα), της Γεωργίας με 1,6% (17 άτομα), του Ιράκ με 1,24% (13 άτομα), των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής με 1,2% (12 άτομα), της Λευκορωσίας με 0,9% (9 άτομα), της Βόρειας Μακεδονίας με 0,8% (8 άτομα), της Σερβίας και της Αιγύπτου με 0,6% (6 άτομα) αντίστοιχα. Στις λοιπές χώρες συμπεριλαμβάνονται αλλοδαποί από Αρμενία, Καναδά, Μολδαβία, Καζακστάν, Μπαγκλαντές, Ισραήλ, Τουρκία, Ην. Βασίλειο κτλ.

Γράφημα 7: Νόμιμοι υπήκοοι τρίτης χώρας που ζουν στο Δήμο Καστοριάς ανά χώρα προέλευσης (Μάρτιος 2024)

ΠΗΓΗ: Τμήμα Αδειών Διαμονής Ν. Καστοριάς της Δ/σης Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Π.Ε. Καστοριά (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Ενεργός Πληθυσμός

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός μιας περιοχής, ή όπως αλλιώς αναφέρεται το εργατικό δυναμικό της, αναφέρεται στο σύνολο των απασχολούμενων και ανέργων της, αντισταθμίζοντας την «ένταση της συμμετοχής» του ανθρώπινου δυναμικού στην παραγωγική διαδικασία. Η Ελληνική Στατιστική Αρχή ορίζει ως απασχολούμενους όλα τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω τα οποία κατά τη διάρκεια της προηγούμενης από την Απογραφή εβδομάδας δήλωσαν ότι: α) ασκούσαν τουλάχιστον επί μία ώρα εργασία έναντι αμοιβής ή κέρδους, σε μετρητά ή σε είδος, ή β) απουσίαζαν προσωρινά από τη θέση εργασίας στην οποία είχαν ήδη εργαστεί και με την οποία διατήρησαν επίσημη σύνδεση, ή από τη δραστηριότητα αυτοαπασχόλησης. Άνεργοι είναι όλα τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω τα οποία κατά τη διάρκεια της προηγούμενης από την Απογραφή εβδομάδας δήλωσαν: α) «χωρίς εργασία», δηλαδή δεν είχαν αμειβόμενη απασχόληση ούτε αυτοαπασχόληση, ή β) «διαθέσιμα για εργασία κατ' αυτή την περίοδο», δηλαδή έτοιμα για έναρξη δραστηριότητας ως μισθωτοί ή αυτοαπασχολούμενοι κατά τη διάρκεια της προηγούμενης από την Απογραφή εβδομάδας και επί δύο εβδομάδες μετά από αυτήν και (γ) «αιτούντες εργασία», δηλαδή είχαν λάβει τα συγκεκριμένα μέτρα για την επιδίωξη αμειβόμενης απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης εντός τεσσάρων εβδομάδων από τη λήξη της προηγούμενης από την Απογραφή εβδομάδας. Στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό περιλαμβάνονται τα άτομα κάτω από την εθνική ελάχιστη απαιτούμενη ηλικία για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας καθώς και οι συνταξιούχοι, οι εισοδηματίες κ.ο.κ..

Δεδομένα για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της Ελλάδας ανακοινώνει η Ελληνική Στατιστική Αρχή η οποία τα συγκεντρώνει όσον αφορά το σκέλος της απασχόλησης είτε μέσω της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού είτε μέσω της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών που διενεργεί ενώ όσον αφορά το σκέλος της ανεργίας τα λαμβάνει από την Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α) (πρώην ΟΑΕΔ). Από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού προκύπτουν αποτελέσματα αποκλειστικά σε επίπεδο περιφέρειας γιατί εξαιτίας της διαδικασίας στρωματοποιημένης δειγματοληψίας μέσω της οποίας πραγματοποιείται, εκτιμήσεις σε μικρότερο διοικητικό χωρικό επίπεδο, ενέχουν μεγάλη πιθανότητα σφάλματος. Από την Απογραφή, προκύπτουν αποτελέσματα απασχόλησης σε επίπεδο μικρότερης χωρικής μονάδας, αφού καταγράφονται στοιχεία σε επίπεδο οικοδομικού τετραγώνου, ωστόσο τα τελευταία διαθέσιμα αφορούν την Απογραφή του 2011 καθώς η επεξεργασία των στοιχείων της πρόσφατης Απογραφής του 2021 δεν έχει προχωρήσει και δεν είναι ακόμη διαθέσιμα προς χρήση. Με δεδομένο ότι ο μεσομακροπρόθεσμος σχεδιασμός της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης οφείλει να στηρίζεται σε τρέχοντα δεδομένα που αποτυπώνουν και περιγράφουν ρεαλιστικά και με πραγματικούς όρους την υφιστάμενη κατάσταση στην Περιοχή Παρέμβασης, αποφασίστηκε να αναζητηθούν πιο επικαιροποιημένα στοιχεία από άλλες πηγές. Άλλωστε από το 2011 μέχρι σήμερα, το 2024, που εκπονείται ο σχεδιασμός έχουν μεσολαβήσει μία σειρά από γεγονότα, με προεξέχον την πανδημία του Covid αλλά και την μεταυφεσιακή περίοδο της ανάκαμψης μετά την χρηματοοικονομική κρίση του 2009 που συνετέλεσαν στην διαμόρφωση νέων τάσεων και συνθηκών στην αγορά εργασίας.

Η εναλλακτική πηγή από την οποία αντλήθηκαν στοιχεία απασχόλησης για την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ είναι το Πληροφοριακό Σύστημα (ΠΣ) ΕΡΓΑΝΗ και ο Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας. Στο ΠΣ «ΕΡΓΑΝΗ» καταγράφονται δεδομένα για τις ροές μισθωτής απασχόλησης σε κάθε περιοχή της Ελλάδας, αφού κάθε εργοδότης που απασχολεί εργαζόμενο με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου υποχρεούται να τον καταγράψει με ηλεκτρονικό τρόπο στο ΠΣ «ΕΡΓΑΝΗ». Αυτό συνεπάγεται μεν περιορισμούς καθώς δεν αποτυπώνονται σημαντικές κατηγορίες εργαζομένων όπως οι αυτοαπασχολούμενοι, ωστόσο η πληθώρα συγκρίσιμων κρίσιμων μεγεθών σχετικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των μισθωτών, το καθεστώς εργασίας, την οικονομική δραστηριότητα αλλά και την επαγγελματική ειδικότητά τους σε συνδυασμό με τη διαθεσιμότητα σύγχρονων δεδομένων της τελευταίας εξαετίας 2018 - 2023, καθιστά την αξιοποίηση των δεδομένων του ΕΡΓΑΝΗ επιβεβλημένη. Από την άλλη, ο Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας της Μονάδας Εμπειρογνομόνων Απασχόλησης, Κοινωνικής Ασφάλισης, Πρόνοιας και Κοινωνικών Υποθέσεων (Μ.Ε.Κ.Υ.) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, συγκεντρώνει στατιστικά στοιχεία από εθνικές και ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων (ΕΛΣΤΑΤ, Εργάνη, ΔΥΠΑ, ΑΑΔΕ, ΕΦΚΑ, Eurostat, ESCO) για την παρακολούθηση των θέσεων εργασίας που δημιουργούνται (και χάνονται) ανά επάγγελμα, εκπαιδευτικό επίπεδο, φύλο, ηλικία, καθεστώς απασχόλησης σε μηνιαία βάση και σε χωρικό επίπεδο περιφέρειας, περιφερειακής ενότητας και δήμου, για την ανάδειξη των πιο δυναμικών επαγγελματιών και κλάδων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η μικρότερη χωρική μονάδα σε διοικητικό επίπεδο για την οποία παρουσιάζονται στοιχεία μισθωτής απασχόλησης από τις δύο αυτές πηγές είναι ο Δήμος, οπότε και τα στοιχεία για την μισθωτή απασχόληση που παρουσιάζονται στην συνέχεια αφορούν το σύνολο του Δήμου Καστοριάς.

Στον Πίνακα 9 παρουσιάζονται οι ροές μισθωτής απασχόλησης για την περίοδο 2018-2023 για τον Δήμο Καστοριάς, την Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς, την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αλλά και πανελλαδικά βάσει των στοιχείων προσλήψεων απολύσεων που συλλεγεί το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ. Οι νέες θέσεις εργασίας (ΝΘΕ) προκύπτουν από την διαφορά προσλήψεων απολύσεων για αυτό και χρησιμοποιείται εναλλακτικά ο όρος «ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων». Κατά την διάρκεια της περιόδου 2018-2023 παρατηρούνται αυξομειώσεις του ρυθμού δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στο Δήμο Καστοριάς με τις περισσότερες θέσεις να καταγράφονται κατά το έτος 2018 και τις λιγότερες το 2019 που το ισοζύγιο είναι αρνητικό κατά 169 θέσεις. Αξίζει να επισημανθεί ότι το 2020 την χρονιά που εκδηλώθηκε η πανδημία ο Δήμος Καστοριάς καταφέρνει να έχει θετικό ισοζύγιο όπως και η χώρα σε αντίθεση με την Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας που βιώνουν πιο έντονα τις συνέπειες του Covid-19 και παρουσιάζουν αρνητικό ισοζύγιο. Για το 2023 δημιουργήθηκαν μόλις 15 νέες θέσεις εργασίας που προέκυψαν από 6.979 προσλήψεις και 6.964 αποχωρήσεις έναντι ισοζυγίου 17 θέσεων κατά το προηγούμενο έτος. Παρά τα μέτρα αναστολής των συμβάσεων εργασίας, που περιόρισαν σε σημαντικό βαθμό τις απολύσεις και τα μέτρα στήριξης της απασχόλησης, που μείωσαν το μη μισθολογικό κόστος των εργοδοτών ενθαρρύνοντας τις προσλήψεις κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στο Δήμο Καστοριάς υπήρξε υποτονική απέχοντας από το θετικό μέγεθος του ισοζυγίου, το πρώτο έτος της εξεταζόμενης περιόδου το 2018, που ήταν 190 νέες θέσεις εργασίας. Μάλιστα εξετάζοντας την διαχρονική μεταβολή του ρυθμού δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας από το 2018 στο 2023 προκύπτει ότι στο Δήμο Καστοριάς σημειώθηκε η μεγαλύτερη μείωση κατά 92% που υπερβαίνει κατά πολύ τις αντίστοιχες στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην χώρα. Αυτό σχετίζεται με το γεγονός ότι οι προσλήψεις στο Δήμο Καστοριάς μειώθηκαν την συγκεκριμένη περίοδο κατά -3,3% και οι αποχωρήσεις κατά -0,9%.

Πίνακας 9: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) που δημιουργήθηκαν την περίοδο 2018-2023

Επίπεδο Διοικητικής Διάρθρωσης	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Διαχρονική μεταβολή 2018-2023 (%)
Προσλήψεις Δήμος Καστοριάς	7.215	7.097	4.802	5.126	6.420	6.979	-3,27
Απολύσεις/Αποχωρήσεις* Δήμος Καστοριάς	7.025	7.266	4.785	5.039	6.403	6.964	-0,87
ΝΘΕ Δήμος Καστοριάς	190	-169	17	87	17	15	-92,11
ΝΘΕ ΠΕ Καστοριάς	192	-188	-23	166	-107	43	-77,60
ΝΘΕ Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	1763	118	-447	888	810	661	-62,51
ΝΘΕ Ελλάδα	141.003	127.644	93.003	133.082	72.847	116.649	-17,27

*Με τον όρο «αποχωρήσεις» ή «απολύσεις» εννοούμε το σύνολο των α) καταγγελιών συμβάσεων αορίστου χρόνου και λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου και β) οικειοθελών αποχωρήσεων. Το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων αναφέρεται και ως ισοζύγιο προσλήψεων – απολύσεων χάριν απλότητας.

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στον Πίνακα 10 που ακολουθεί παρουσιάζεται το καθεστώς απασχόλησης αυτών των νέων θέσεων μισθωτής εργασίας που δημιουργήθηκαν την τελευταία εξαετία στον Δήμο Καστοριάς. Για το 2023 οι περισσότερες νέες θέσεις εργασίας είναι πλήρους απασχόλησης ενώ το ισοζύγιο των θέσεων μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης είναι είτε αρνητικό είτε μικρότερο από το ισοζύγιο των θέσεων πλήρους απασχόλησης τόσο στο Δήμο Καστοριάς αλλά και στα υπόλοιπα διοικητικά επίπεδα. Συγκρίνοντας με το 2018, το πρώτο έτος της εξεταζόμενης περιόδου αυτό που προκαλεί εντύπωση είναι η μετατόπιση μετά την έλευση της πανδημίας από ευέλικτες μορφές εργασίας προς θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης, γεγονός που ενδεχομένως σχετίζεται με τα μέτρα στήριξης της απασχόλησης και αναστολής των συμβάσεων εργασίας που προαναφέρθηκαν. Η καταγεγραμμένη αύξηση της μερικής απασχόλησης και λοιπών μορφών άτυπης απασχόλησης που εντάθηκε μετά την χρηματοοικονομική κρίση στην Ελλάδα λόγω αδυναμίας εύρεσης εργασίας πλήρους απασχόλησης (ΕΛΣΤΑΤ 2017) φαίνεται να έχει προσωρινά τουλάχιστον ανασχεθεί λόγω των προστατευτικών διατάξεων που ίσχυαν στην αγορά εργασίας.

Πίνακας 10: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά καθεστώς απασχόλησης που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023

Καθεστώς εργασίας	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Πλήρης απασχόληση Δήμου Καστοριάς	17	-135	286	-28	47	236
Μερική και εκ περιτροπής απασχόληση Δήμου Καστοριάς	173	-34	-269	115	-30	-221
<i>Σύνολο Δήμου Καστοριάς</i>	<i>190</i>	<i>-169</i>	<i>17</i>	<i>87</i>	<i>17</i>	<i>15</i>
Πλήρης απασχόληση ΠΕ Καστοριάς	-4	-131	292	66	-63	248
Μερική και εκ περιτροπής απασχόληση ΠΕ Καστοριάς	196	-57	-315	100	-44	-205
<i>Σύνολο ΠΕ Καστοριάς</i>	<i>192</i>	<i>-188</i>	<i>-23</i>	<i>166</i>	<i>-107</i>	<i>43</i>
Πλήρης απασχόληση ΠΔΜ	942	-334	116	485	1.265	1.230
Μερική και εκ περιτροπής απασχόληση ΠΔΜ	821	452	-563	403	-455	-569
<i>Σύνολο ΠΔΜ</i>	<i>1.763</i>	<i>118</i>	<i>-447</i>	<i>888</i>	<i>810</i>	<i>661</i>
Πλήρης απασχόληση Ελλάδας	65.130	55.174	72.853	84.618	55.673	91.228
Μερική και εκ περιτροπής απασχόληση Ελλάδας	75.873	72.470	20.150	48.464	17.174	25.421
<i>Σύνολο Ελλάδας</i>	<i>141.003</i>	<i>127.644</i>	<i>93.003</i>	<i>133.082</i>	<i>72.847</i>	<i>116.649</i>

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Προχωρώντας στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των νέων θέσεων μισθωτής απασχόλησης που δημιουργήθηκαν ο Πίνακας 11 εμφανίζει την ηλικιακή διάρθρωση του ισοζυγίου προσλήψεων-απολύσεων στο Δήμο Καστοριάς για την περίοδο 2018-2023. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα για το 2023 οι ηλικιακές ομάδες 45-54 και 55- 64 είναι περισσότερο ευνοημένες σε ότι αφορά τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στο Δήμο Καστοριάς σε αντίθεση με τα άτομα ηλικιών 15 - 24, 25 – 34, 35 - 44 και 65+ που ουσιαστικά παρουσιάζουν μείωση στις υφιστάμενες θέσεις εργασίας. Αντιθέτως το 2018 οι δημιουργούμενες νέες θέσεις εργασίας καλύπτονταν από ομάδες ηλικιών κάτω των 45 ετών ενώ οι ηλικιακές ομάδες άνω των 45 εμφάνιζαν αρνητικό ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων.

Πίνακας 11: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά ηλικία που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023

Ηλικία	2018	2019	2020	2021	2022	2023
15-24	116	98	-9	124	84	-4
25-34	101	-77	38	-9	-64	-10
35-44	50	-82	46	16	32	-62
45-54	-4	-49	21	-8	-16	31
55-64	-56	-42	-65	-22	-9	68
65+	-17	-17	-14	-14	-10	-8
Σύνολο Δήμου Καστοριάς	190	-169	17	87	17	15

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Η κατανομή των νέων θέσεων μισθωτής εργασίας ανά φύλο στο Δήμο Καστοριάς παρουσιάζεται στον Πίνακα 12. Παρόλο που η έναρξη της εξεταζόμενης περιόδου αποκαλύπτει ίδιο αριθμό δημιουργούμενων θέσεων εργασίας και στα δύο φύλα, το 2020, χρονιά έναρξης της πανδημίας οι άνδρες φαίνεται να πλήττονται περισσότερο από τις γυναίκες παρουσιάζοντας αρνητικό ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων έναντι των γυναικών. Τα επόμενα χρόνια της περιόδου βέβαια η τάση αντιστρέφεται με τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται για άνδρες να υπερβαίνουν τις αντίστοιχες των γυναικών οι οποίες μάλιστα τις τελευταίες δύο χρονιές το 2022 και το 2023 εμφανίζουν αρνητικό ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων.

Πίνακας 12: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά φύλο που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023

Φύλο	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Άνδρες	95	-116	-130	71	63	48
Γυναίκες	95	-53	147	16	-46	-33
Σύνολο Δήμου Καστοριάς	190	-169	17	87	17	15

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στον Πίνακα 13 αποτυπώνεται το εκπαιδευτικό επίπεδο των ροών μισθωτής απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς για την περίοδο 2018-2023. Για το 2023 από τις νέες θέσεις που δημιουργούνται στο Δήμο Καστοριάς οι περισσότερες αφορούν απόφοιτους τριτοβάθμιας και πρωτοβάθμιας ενώ αρνητικό είναι το ισοζύγιο προσλήψεων –απολύσεων για τους απόφοιτους Λυκείου που φαίνεται να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία εύρεσης εργασίας εφόσον οι προσλήψεις τους σε θέσεις εργασίας υπολείπονται των σχετικών αποχωρήσεων. Δεν συνέβαινε το ίδιο το 2018 καθώς μετά τους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κάλυπταν τις περισσότερες από τις νέες δημιουργούμενες θέσεις μισθωτής απασχόλησης. Αξίζει μάλιστα να επισημανθεί ότι η συγκεκριμένη κατηγορία σε τέσσερις από τις έξι εξεταζόμενες χρονιές εμφανίζει αρνητικό ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων.

Πίνακας 13: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά εκπαιδευτικό επίπεδο που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023

Επίπεδο εκπαίδευσης	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	1	0	0	4	6	1
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	-9	-15	14	11	16	38
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	89	-129	-110	85	-43	-91
Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση	30	9	11	17	13	1
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	98	-1	127	-11	30	68
Άλλο	-19	-33	-25	-19	-5	-2
Σύνολο Δήμου Καστοριάς	190	-169	17	87	17	15

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Η εθνικότητα των ατόμων που απασχολούνται στις νέες θέσεις που δημιουργούνται στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023 αποτυπώνεται στον Πίνακα 14. Αυτό που είναι εμφανές είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των νέων θέσεων μισθωτής εργασίας καλύπτεται από Έλληνες και όχι αλλοδαπούς των οποίων το ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων είναι είτε αρνητικό, είτε μηδενικό είτε και οριακά θετικό, χωρίς βέβαια να είναι εφικτό να αποτυπωθεί ο αριθμός αλλοδαπών που εργάζονται σε καθεστώς παρανομίας.

Πίνακας 14: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά εθνικότητα που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023

Εθνικότητα	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Έλληνες	190	-142	14	100	14	24
Αλλοδαποί	0	-27	3	-13	3	-9
Σύνολο Δήμου Καστοριάς	190	-169	17	87	17	15

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Ο επόμενος Πίνακας 15 παρουσιάζει την δημιουργία νέων μισθωτών θέσεων εργασίας ανά μονοψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας σύμφωνα με την ταξινόμηση NACE Rev.2/ΣΤΑΚΟΔ 08 στο Δήμο Καστοριάς από το 2018 έως το 2023. Κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου θετικό ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων και για τα έξι έτη παρουσίασε μόνο ο κλάδος των «Άλλων Δραστηριοτήτων Παροχής Υπηρεσιών» στον οποίο περιλαμβάνονται είδη υπηρεσιών όπως πλύσιμο και στεγνό καθάρισμα κλωστοϋφαντουργικών και γούνινων ειδών, κομμωτική και λοιπή καλλωπιστική περιποίηση- φροντίδα, γραφεία κηδεών και συναφείς δραστηριότητες. Αντιθέτως οι κλάδοι της «Μεταποίησης» και της «Γεωργίας, Δασοκομίας και Αλιείας» ήταν οι δύο κλάδοι με τα περισσότερα αρνητικά ισοζύγια προσλήψεων- απολύσεων στην εξαετία 2018-2023. Πρόκειται για τους δύο κατεξοχήν κυρίαρχους κλάδους της τοπικής παραγωγικής διάρθρωσης με δεδομένο ότι στον κλάδο της «Μεταποίησης» ανήκει και η βιομηχανία γούνας (γουνοδέρματα και είδη ένδυσης) και οι αρνητικές επιδόσεις τους στην δημιουργία νέων θέσεων μισθωτής εργασίας αποκαλύπτουν τις δυσμενείς συνέπειες για την τοπική αγορά εργασίας. Συνολικά για την εξεταζόμενη εξαετία χάθηκαν -499 θέσεις από την «Μεταποίηση» και -132 θέσεις από την «Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία». Αντιθέτως οι περισσότερες θέσεις δημιουργήθηκαν στην «Δημόσια Διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» και στις «Δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και

την κοινωνική μέριμνα», 186 και 148 θέσεις αντίστοιχα. Αξίζει επίσης να επισημανθούν οι έντονες διακυμάνσεις στις ροές μισθωτής απασχόλησης στον κλάδο των «Δραστηριοτήτων Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης» που ενώ το 2018 σημείωναν το υψηλότερο ισοζύγιο δημιουργώντας τις περισσότερες νέες θέσεις εργασίας στο Δήμο Καστοριάς, το 2023 ο ίδιος κλάδος παρουσιάζει το πιο αρνητικό ισοζύγιο με τις αποχωρήσεις να υπερβαίνουν τις προσλήψεις κατά 129 θέσεις. Ο συγκεκριμένος κλάδος μαζί με την «Μεταποίηση» εμφάνισαν τις μεγαλύτερες απώλειες το 2020 την χρονιά εκδήλωσης της πανδημίας αποκαλύπτοντας τον σημαντικό αντίκτυπο που είχε στην λειτουργία τους. Η πορεία φαίνεται να βελτιώνεται τα επόμενα χρόνια για τους δύο κλάδους ενδεχομένως εξαιτίας των υποστηρικτικών μέτρων που λήφθηκαν αν και το αρνητικό ισοζύγιο των «Δραστηριοτήτων Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης» το 2023 προκαλεί εντύπωση. Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζουν και οι δύο κλάδοι που δημιουργούν τις περισσότερες νέες θέσεις εργασίας για το 2023 που είναι τα «Ορυχεία και Λατομεία» και η «Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» με 69 και 57 νέες θέσεις εργασίας αντίστοιχα. Συγκεντρωτικά κατανέμοντας το σύνολο των νέων θέσεων εργασίας που προέκυψαν στην εξεταζόμενη εξαετία 2018-2023 φαίνεται ότι την μεγαλύτερη ποσοστιαία αρνητική μεταβολή σημείωσε ο κλάδος της «Μεταποίησης» με -317,8% και την μεγαλύτερη θετική μεταβολή η «Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» με 118,5%.

Πίνακας 15: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά κλάδο που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023

Κλάδος δραστηριότητας NACE	2018	2019	2020	2021	2022	2023	σύνολο ΝΘΕ 2018 - 2023	% κατανομή συνολικών ΝΘΕ*
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	31	8	7	21	22	6	95	60,51%
Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	4	-116	120	-20	-115	-5	-132	-84,08%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	0	35	83	-5	16	57	186	118,47%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	0	0	0	0	0	1	1	0,64%
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	-3	6	5	2	35	12	57	36,31%
Δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	33	-29	44	43	26	31	148	94,27%
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	140	87	-144	49	17	-129	20	12,74%
Εκπαίδευση	65	7	25	-3	-1	-25	68	43,31%
Ενημέρωση και επικοινωνία	0	-4	-2	22	-11	11	16	10,19%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	5	-3	48	-2	10	-4	54	34,39%
Κατασκευές	-80	-56	16	-7	7	10	-110	-70,06%
Μεταποίηση	-98	-89	-324	-39	32	19	-499	-317,83%
Μεταφορά και αποθήκευση	11	8	2	-6	-10	-4	1	0,64%
Ορυχεία και λατομεία	0	2	-1	0	47	69	117	74,52%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	0	-1	4	1	1	3	8	5,10%
Παροχή νερού επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	0	-1	1	1	-3	1	-1	-0,64%
Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	43	-1	35	11	-6	-34	48	30,57%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	45	-20	99	21	-42	-4	99	63,06%
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	-6	-2	-1	-2	-8	0	-19	-12,10%
Σύνολο Δήμου Καστοριάς	190	-169	17	87	17	15	157	

* ποσοστιαία κατανομή συνόλου ΝΘΕ που δημιουργήθηκαν για όλη την εξαετή περίοδο ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στον τελευταίο πίνακα με πληροφορίες από τις ροές μισθωτής απασχόλησης του ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ καταγράφονται οι νέες θέσεις μισθωτής εργασίας ανά μονοψήφια επαγγελματική κατηγορία σύμφωνα με τη Στατιστική Ταξινόμηση Επαγγελμάτων (ΣΤΕΠ-92). Όπως φαίνεται στον Πίνακα 16 η μοναδική επαγγελματική κατηγορία που εμφάνισε θετικό ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων καθόλη την χρονική περίοδο 2018-2023 στο Δήμο Καστοριάς ήταν τα «Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα» στην οποία συμπεριλαμβάνονται εκπαιδευτικοί, νομικοί, λογιστές και άλλα στελέχη επιχειρήσεων, αρχιτέκτονες, μηχανικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα. Δημιουργήθηκαν συνολικά στην διάρκεια της εξαετίας 180 νέες θέσεις εργασίας στην συγκεκριμένη κατηγορία. Ωστόσο για το 2023 η επαγγελματική κατηγορία με τις περισσότερες νέες θέσεις εργασίας είναι οι «Χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι)» στην οποία δημιουργήθηκαν 48 νέες θέσεις εργασίας και ακολουθούν οι «Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα» και οι «Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα» όπου προέκυψαν αντίστοιχα 28 νέες θέσεις εργασίας. Αντιθέτως το μεγαλύτερο αρνητικό ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων για την ίδια χρονιά, το εμφάνισε η κατηγορία των «Απασχολούμενων στην Παροχή Υπηρεσιών και Πωλητών σε Καταστήματα και Υπαίθριες Αγορές» στην οποία συμπεριλαμβάνονται ταξιδιωτικοί συνοδοί και φροντιστές, εισπράκτορες μεταφορικών μέσων, μάγειροι, σερβιτόροι, κομμωτές, κουρείς, αισθητικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα για τους οποίους οι αποχωρήσεις ξεπέρασαν τις προσλήψεις κατά 98 θέσεις εργασίας. Στην έναρξη της εξεταζόμενης περιόδου, το 2018 η ίδια κατηγορία εμφάνιζε το μεγαλύτερο θετικό ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων δημιουργώντας τις περισσότερες από κάθε άλλη επαγγελματική κατηγορία νέες θέσεις εργασίας. Βέβαια η κατηγορία με τα περισσότερα αρνητικά ισοζύγια σε τέσσερα από τα έξι έτη της περιόδου 2018-2023 είναι οι «Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα» στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι ειδικότητες των τεχνιτών ανέγερσης και αποπεράτωσης κτιρίων και άλλων δομικών έργων, των τεχνιτών που εκτελούν εργασίες ακριβείας, χειροτέχνες, τυπογράφοι και ασκούντες συναφή επαγγέλματα αλλά και η ειδικότητα των τεχνιτών υφαντουργίας, ειδών ενδύσεως και ασκούντες συναφή επαγγέλματα στην οποία υποκατηγορία αποτελούν και οι γουνοποιοί. Η συγκεκριμένη μάλιστα κατηγορία σημείωσε τις μεγαλύτερες απώλειες συγκριτικά με τις υπόλοιπες την χρονιά έναρξης της πανδημίας το 2020 στο Δήμο Καστοριάς με ένα αρνητικό ισοζύγιο στις -283 θέσεις εργασίας αλλά και για το σύνολο της εξαετίας 2018-2023 κατέγραψε -441 θέσεις εργασίας.

Πίνακας 16: Νέες θέσεις μισθωτής εργασίας (ΝΘΕ) ανά επαγγελματική κατηγορία που δημιουργήθηκαν στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2018-2023

Επαγγελματική κατηγορία ΣΤΕΠ 92	2018	2019	2020	2021	2022	2023	σύνολο ΝΘΕ 2018 - 2023	% κατανομή συνολικών ΝΘΕ*
Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρωνακτές και μικροεπαγγελματίες	9	-63	136	23	-99	-41	-35	-22,29
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές	130	48	-23	102	18	-98	177	112,74
Ειδίκευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	29	-32	15	-7	4	26	35	22,29
Ειδίκευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα	-101	-57	-283	-37	9	28	-441	-280,89
Ένοπλες Δυνάμεις	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Μέλη των βουλευόμενων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα	-2	-5	1	2	-1	1	-4	-2,55
Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	72	0	49	14	24	21	180	114,65
Τεχνολόγοι, τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	35	-4	7	21	61	8	128	81,53
Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	22	-24	98	-28	2	28	98	62,42
Χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι)	-4	-32	17	-3	-1	42	19	12,10
Σύνολο Δήμου Καστοριάς	190	-169	17	87	17	15	157	100,00

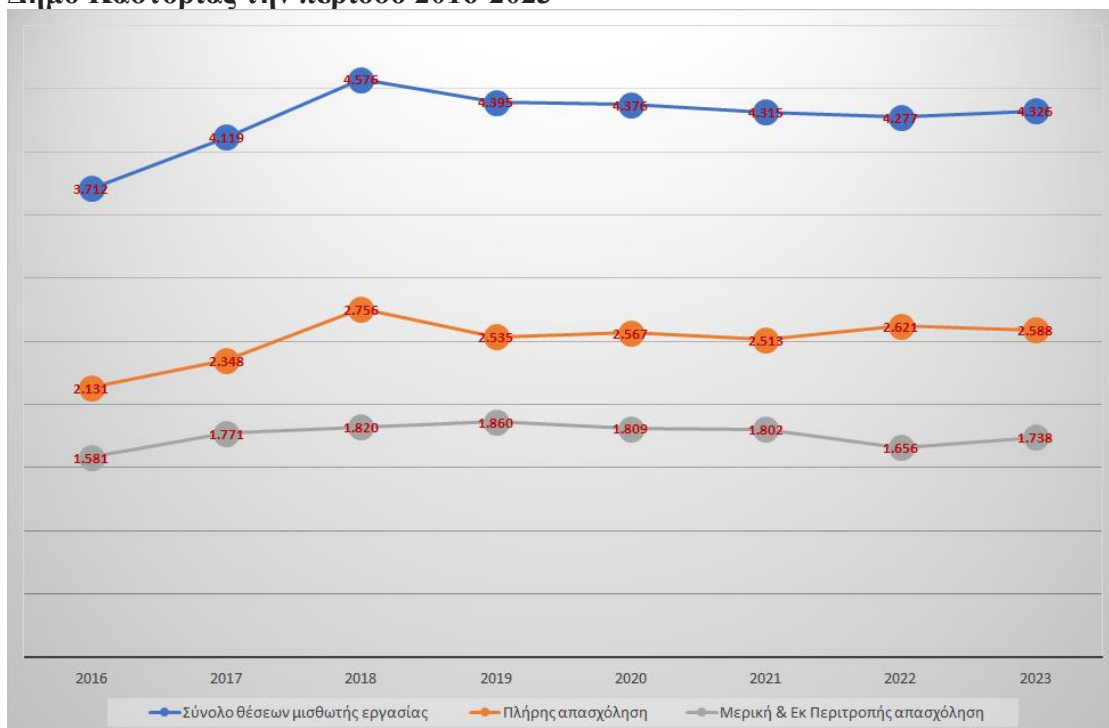
* ποσοστιαία κατανομή συνόλου ΝΘΕ που δημιουργήθηκαν για όλη την εξαετή περίοδο

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Εκτός από τις ροές μισθωτής απασχόλησης το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ δημοσιεύει αποτελέσματα της ετήσιας κατάθεσης των καταστάσεων προσωπικού του συνόλου των επιχειρήσεων της χώρας που απασχολούν εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, όπως αυτές κατατίθενται ηλεκτρονικά κάθε φθινόπωρο. Τα συγκεκριμένα στοιχεία αναφέρονται σε νέες θέσεις ανά έτος ως διαφορά από έτος σε έτος του συνολικού αποθέματος των θέσεων εργασίας, όπως αυτές προκύπτουν από τις ετήσιες Καταστάσεις Προσωπικού, και όχι σε προσλήψεις μείον απολύσεις. Αυτός είναι και ο λόγος που τα στοιχεία του αποθέματος δεν ταυτίζονται με εκείνα των ροών μισθωτής απασχόλησης ως προς τον αριθμό των νέων δημιουργούμενων θέσεων μισθωτής εργασίας καθώς τα δεύτερα προκύπτουν από το άθροισμα των μηνιαίων στοιχείων της διαφοράς προσλήψεων-αποχωρήσεων για ένα ολόκληρο έτος ενώ τα πρώτα από τις ετήσιες καταστάσεις προσωπικού των επιχειρήσεων που αναφέρονται και αποτυπώνουν σε μία δεδομένη χρονική στιγμή το αριθμό μισθωτών που απασχολεί μία επιχείρηση. Στο Γράφημα 8 και στον Πίνακα 17 καταγράφονται οι θέσεις μισθωτής εργασίας που δημιουργήθηκαν συνολικά στο Δήμο Καστοριάς και ανά καθεστώς απασχόλησης, πλήρους απασχόλησης και μερικής-εκ περιτροπής απασχόλησης για την χρονική περίοδο από το 2016 μέχρι το 2023. Όπως γίνεται εμφανές στο Γράφημα 1, αποτυπώνεται μία σημαντική αύξηση των θέσεων εργασίας στον Δήμο Καστοριάς το έτος 2018, χρονιά ευρύτερης ανάπτυξης σε πανελλαδικό επίπεδο όπως τονίστηκε και στην ενότητα του ΑΕΠ, που ισοδυναμεί με αύξηση 11,1% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ενώ στη συνέχεια τα επόμενα τρία έτη ο συνολικός αριθμός θέσεων εργασίας παρουσιάζει φθίνουσα πορεία με οριακή αύξηση την τελευταία χρονιά το 2023 ίση με 1,2%. Εξετάζοντας το καθεστώς απασχόλησης παρατηρείται διαχρονικά από το 2016 στο 2023 αύξηση τόσο των θέσεων πλήρους απασχόλησης όσο και των θέσεων μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης, με την ποσοστιαία μεταβολή όμως της πλήρους απασχόλησης να υπερβαίνει την αντίστοιχη της μερικής και εκ περιτροπής (21,5% έναντι 9,9%) και τις δύο καμπύλες να ακολουθούν εντελώς διαφορετική πορεία. Οι θέσεις πλήρους απασχόλησης παρουσιάζουν σημαντική αύξηση τόσο το 2018 αλλά και το 2022, συγκεκριμένα 17,4% (2.756 θέσεις πλήρους απασχόλησης το 2018 έναντι 2.348 το 2017) και 4,3% (2.621 θέσεις πλήρους απασχόλησης το 2022 έναντι 2.513 το 2021) αντίστοιχα. Μάλιστα η ετήσια αύξηση της πλήρους απασχόλησης από το 2017 στο 2018 υπερέβη εκείνη της συνολικής απασχόλησης. Αντιθέτως η μερική και εκ περιτροπής απασχόληση σημειώνει την μεγαλύτερη ετήσια αύξηση το 2017 αυξάνοντας τον αριθμό της στο Δήμο Καστοριάς κατά 12% συγκριτικά με το 2016, ποσοστό μεγαλύτερο από εκείνο της πλήρους αλλά και της συνολικής απασχόλησης, επιβεβαιώνοντας την μεταυφεσιακή τάση διάδοσης των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στην αγορά εργασίας. Μέχρι και το 2019 η μερική και εκ περιτροπής απασχόληση συνεχίζει την αυξητική της πορεία με μικρότερο όμως ρυθμό για να ακολουθήσει μετέπειτα φθίνουσα πορεία με αποκορύφωμα το 2022 που ο αριθμός τους μειώθηκε κατά 8,1% συγκριτικά με το 2021. Στο τελευταίο έτος της εξεταζόμενης περιόδου, το 2023 η φθίνουσα πορεία αντιστρέφεται και καταγράφεται 5% αύξηση (1.738 θέσεις εργασίας μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης το 2023 έναντι 1.656 το 2022). Τα στοιχεία επιβεβαιώνονται και από τον υπολογισμό της Μέσης Ετήσιας Τάσης για την επταετία 2016-2023, όπως αυτή αποτυπώνεται στον Πίνακα 17. Σύμφωνα με τον Πίνακα από το 2016 έως το 2023 καταγράφηκε μέση ετήσια αύξηση της τάξεως του 2,2% στο σύνολο των θέσεων μισθωτής απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς. Οι θέσεις πλήρους απασχόλησης αυξήθηκαν με μεγαλύτερη μέση ετήσια τάση 2,8% έναντι 1,4% μέση ετήσια αύξηση των θέσεων μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης.

Γράφημα 8: Διαχρονική εξέλιξη θέσεων μισθωτής εργασίας ανά καθεστώς απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2016-2023

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Πίνακας 17: Θέσεις μισθωτής εργασίας στο Δήμο Καστοριάς 2016-2023

	ΕΤΗ								ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% μεταβολή 2016-2023	MET 2023/ 2016*
Σύνολο Θέσεων Εργασίας	3.712	4.119	4.576	4.395	4.376	4.315	4.277	4.326	16,54	2,21
% ετήσια μεταβολή	-	10,96	11,1	-3,96	-0,43	-1,39	-0,88	1,15		
Θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης	2.131	2.348	2.756	2.535	2.567	2.513	2.621	2.588	21,45	2,81
% ετήσια μεταβολή	-	10,18	17,38	-8,02	1,26	-2,1	4,3	-1,26		
Θέσεις εργασίας μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης	1.581	1.771	1.820	1.860	1.809	1.802	1.656	1.738	9,93	1,36
% ετήσια μεταβολή	-	12,02	2,77	2,2	-2,74	-0,39	-8,1	4,95		

*MET: Μέση Ετήσια Τάση (υπολογισμός γεωμετρικού μέσου όρου)

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Ο Πίνακας 18 καταγράφει την κατανομή των θέσεων μισθωτής εργασίας στο Δήμο Καστοριάς βάσει του επιπέδου δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχει ένα άτομο για να ανταπεξέλθει στα καθήκοντα και τις απαιτήσεις της συγκεκριμένης εργασιακής θέσης. Υπάρχουν τρία επίπεδα δεξιοτήτων, υψηλό που αντιστοιχεί σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μεσαίο που αντιστοιχεί σε επίπεδο εκπαίδευσης Λυκείου ή τεχνικής κατάρτισης και χαμηλό που αντιστοιχεί σε επίπεδο εκπαίδευσης γυμνασίου ή μικρότερου. Ακολουθώντας ως επαγγέλματα υψηλών δεξιοτήτων λογίζονται μεταξύ άλλων οι Ιατροί, οι Οικονομικοί Διευθυντές, οι Σχεδιαστές και Αναλυτές λογισμικού και εφαρμογών, οι Ελεγκτές και τεχνικοί ναυσιπλοΐας και αεροπλοΐας, ως επαγγέλματα μεσαίου επιπέδου δεξιοτήτων λογίζονται μεταξύ άλλων οι Ελεγκτές ποιότητας προϊόντων, οι Χειριστές χωματουργικών και παρόμοιων μηχανημάτων, οι Συναρμολογητές, οι Κτηνοτρόφοι γαλακτοπαραγωγών και λοιπών ζώων, οι Υπάλληλοι γενικών καθηκόντων, οι ειδικευμένοι πωλητές, οι γραμματείς και ως επαγγέλματα χαμηλών δεξιοτήτων οι διανομείς δεμάτων και αχθοφόροι αποσκευών, αφισκοκολλητές, οι Ανειδίκευτοι εργάτες μεταποίησης, μεικτών γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, οι Οικιακοί βοηθοί και καθαριστές και οι Υπάλληλοι ταχυφαγείου. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 18 η πλειοψηφία των θέσεων μισθωτής εργασίας στο Δήμο Καστοριάς, τουλάχιστον 3 στις 5, είναι θέσεις με μέσο επίπεδο δεξιοτήτων. Ωστόσο διαχρονικά από το 2016 στο 2023 σημειώνεται μία εντυπωσιακή αύξηση κατά 52,4% στο αριθμό των θέσεων υψηλών δεξιοτήτων των οποίων το ποσοστό από 14,3% των συνολικών θέσεων εργασίας που ήταν το 2016 φτάνει σε 18,7% το 2023. Αύξηση σημειώνει και ο αριθμός των θέσεων χαμηλών δεξιοτήτων κατά 36,7% με αποτέλεσμα το μερίδιο του στις συνολικές θέσεις εργασίας στο Δήμο Καστοριάς από 11,2% το 2016 να φτάνει σε 13,1% το 2023. Αντιθέτως μειώνεται το μερίδιο των θέσεων εργασίας με μεσαίο επίπεδο δεξιοτήτων το οποίο από 74,5% το 2016 περιορίζεται σε 68,2% το 2023 με το ρυθμό αύξησης του αριθμού τους την περίοδο 2016-2023 να είναι πολύ χαμηλότερο από τον αντίστοιχο των υψηλών και μεσαίων δεξιοτήτων θέσεων, μόλις 6,7%. Εξετάζοντας το επίπεδο δεξιοτήτων ανά καθεστώς απασχόλησης αποτυπώνεται η τάση οι δημιουργούμενες θέσεις πλήρους απασχόλησης να είναι ολοένα και περισσότερο υψηλού επιπέδου δεξιοτήτων ενώ οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης να είναι ολοένα και περισσότερο χαμηλού επιπέδου δεξιοτήτων. Αναλυτικότερα ο αριθμός των θέσεων πλήρους απασχόλησης υψηλών δεξιοτήτων αυξάνεται σχεδόν 80% από το 2016 στο 2023 με το μερίδιο τους στις συνολικά δημιουργούμενες θέσεις πλήρους απασχόλησης από 14,4% στην αρχή της περιόδου να υπερβαίνει το 20% την τελευταία χρονιά. Ο ρυθμός μεταβολής του μεριδίου τους αυξάνεται κατά 46,9% όταν ο αντίστοιχος ρυθμός αύξησης των θέσεων πλήρους απασχόλησης χαμηλού επιπέδου δεξιοτήτων είναι 17,1% ενώ των θέσεων πλήρους απασχόλησης μεσαίου επιπέδου δεξιοτήτων είναι αρνητικός, -10,9%. Αναφορικά με τις θέσεις εργασίας μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης προκύπτουν αυξήσεις του μεριδίου των θέσεων υψηλών και χαμηλών δεξιοτήτων κατά 6,3% και 19,7% αντίστοιχα αλλά μείωση κατά -5% του μεριδίου των θέσεων μεσαίου επιπέδου δεξιοτήτων. Διαχρονικά από το 2016 στο 2023 ο αριθμός των ευέλικτων θέσεων χαμηλών δεξιοτήτων στο Δήμο Καστοριάς σημείωσε την μεγαλύτερη αύξηση κατά 31,6%, ακολούθησαν οι ευέλικτες θέσεις υψηλών δεξιοτήτων με αύξηση 16,9% ενώ μικρότερη ήταν η αύξηση των ευέλικτων θέσεων μεσαίου επιπέδου δεξιοτήτων, μόλις 4,5%.

Εστιάζοντας στο έτος 2023 και τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία του Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας έγινε προσπάθεια να αποτυπωθεί ο δυναμισμός της μισθωτής απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς. Στα Γραφήματα 9 και 10 απεικονίζονται οι κλάδοι και τα επαγγέλματα με τα δεκαπέντε (15) υψηλότερα θετικά και αρνητικά ισοζύγια προσλήψεων – απολύσεων ανά 4ψηφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας NACE Rev.2/ΣΤΑΚΟΔ 08 και ανά 4ψηφια επαγγελματική κατηγορία ΣΤΕΠ 92 για το έτος 2023. Σύμφωνα με το Γράφημα 9 ο κλάδος

με την μεγαλύτερη δυναμικότητα είναι η «Κατασκευή γούνινων ειδών» όπου δημιουργήθηκαν 80 νέες θέσεις μισθωτής εργασίας, ακολουθούμενος από τις «Δραστηριότητες υπηρεσιών εστιατορίων και κινητών μονάδων» με 39 νέες θέσεις εργασίας και τις «Άλλες δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος» με 25 νέες θέσεις εργασίας. Αντιθέτως οι κλάδοι με την μικρότερη δυναμικότητα στο Δήμο Καστοριάς το 2023 ήταν οι «Δραστηριότητες μετά την συγκομιδή», οι «Γενικές δραστηριότητες δημόσιας διοίκησης» και οι «Δραστηριότητες μουσείων». Αναφορικά με τις επαγγελματικές κατηγορίες όπως φαίνεται στο Γράφημα 10 οι «Λοιποί υπάλληλοι γραφείου», οι «Γουνοποιοί κ.π.α.ε.» και οι «Σερβιτόροι αποτέλεσαν τα τρία δυναμικότερα επαγγέλματα όπου δημιουργήθηκαν 74, 41 και 36 νέες θέσεις εργασίας αντίστοιχα. Στον αντίποδα το λιγότερο δυναμικό επάγγελμα για το Δήμο Καστοριάς το 2023 ήταν οι «Ανειδίκευτοι εργάτες μεταποιητικών βιομηχανιών».

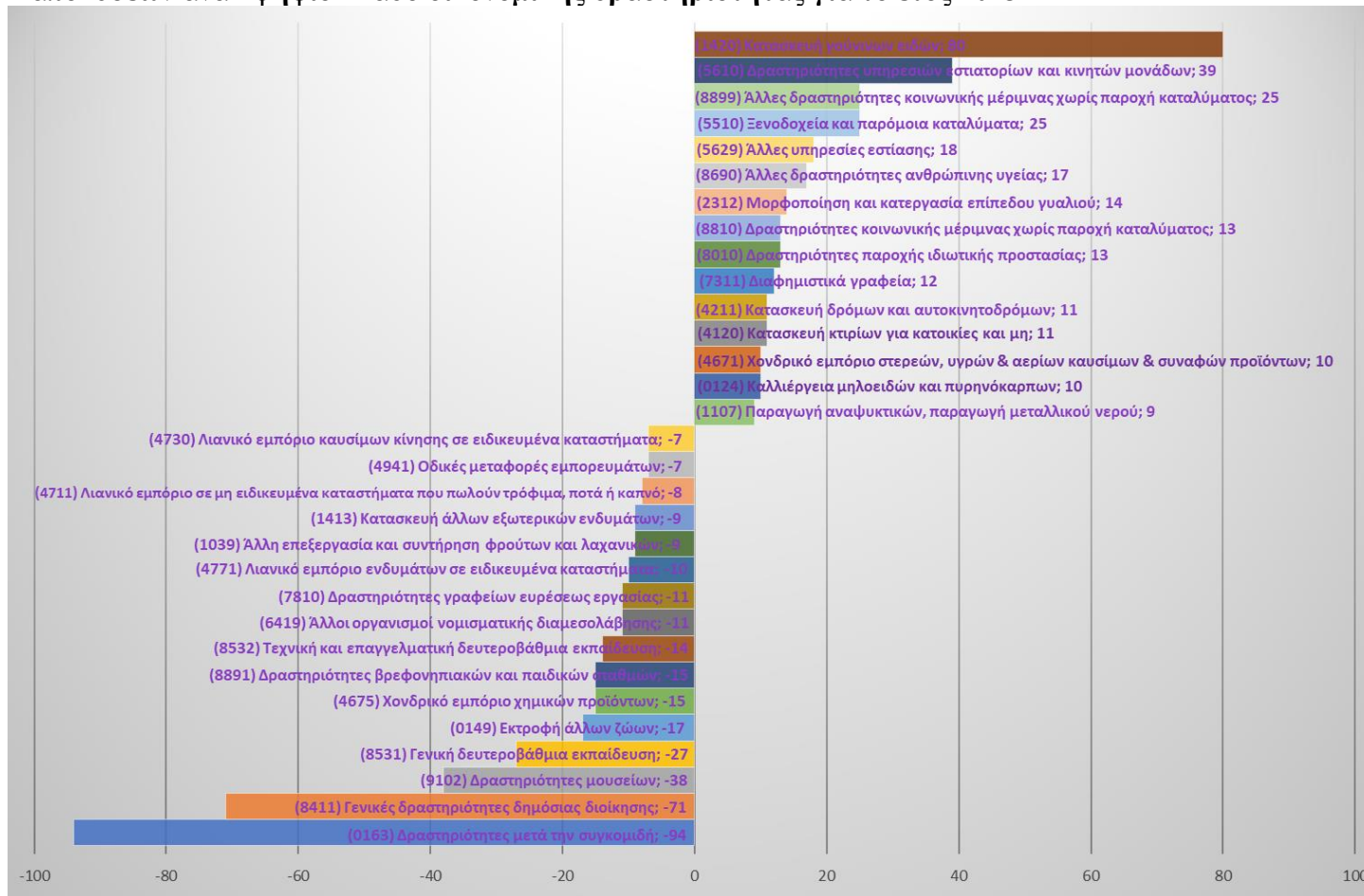
Πίνακας 18: Επίπεδο δεξιοτήτων θέσεων μισθωτής απασχόλησης ανά καθεστώς απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2016-2023

Επίπεδο δεξιοτήτων	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		Διαχρονική Μεταβολή 2016-2023		
	άτομα	%	άτομα	%	άτομα	%	άτομα	%	άτομα	%	άτομα	%	άτομα	%	άτομα	%	άτομα	%	
Σύνολο Θέσεων Εργασίας																			
Υψηλό	531	14,30	589	14,30	678	14,82	696	15,84	807	18,44	718	16,64	798	18,66	809	18,70	52,35	30,73	
Μέσο	2.767	74,54	2.902	70,45	3.111	67,99	2.982	67,85	2.856	65,27	2.860	66,28	2.760	64,53	2.951	68,22	6,65	-8,49	
Χαμηλό	414	11,15	628	15,25	787	17,20	717	16,31	713	16,29	737	17,08	719	16,81	566	13,08	36,71	17,31	
Θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης																			
Υψηλό	306	14,36	344	14,65	417	15,13	460	18,1	536	20,88	441	17,55	543	20,72	546	21,1	78,43	46,92	
Μέσο	1.626	76,30	1.676	71,38	1.864	67,63	1.677	66,2	1.630	63,5	1.658	65,98	1.645	62,76	1.759	67,97	8,18	-10,92	
Χαμηλό	199	9,34	328	13,97	475	17,24	398	15,7	401	15,62	414	16,47	433	16,52	283	10,94	42,21	17,10	
Θέσεις εργασίας μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης																			
Υψηλό	225	14,23	245	13,83	261	14,34	236	12,7	271	14,98	277	15,37	255	15,4	263	15,13	16,89	6,33	
Μέσο	1.141	72,17	1.226	69,23	1.247	68,52	1.305	70,2	1.226	67,77	1.202	66,7	1.115	67,33	1.192	68,58	4,47	-4,97	
Χαμηλό	215	13,6	300	16,94	312	17,14	319	17,2	312	17,25	323	17,92	286	17,27	283	16,28	31,63	19,74	

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 9: Δυναμισμός μισθωτής απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς: τα δεκαπέντε (15) υψηλότερα θετικά και αρνητικά ισοζύγια προσλήψεων – απολύσεων ανά 4ψηφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για το έτος 2023

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

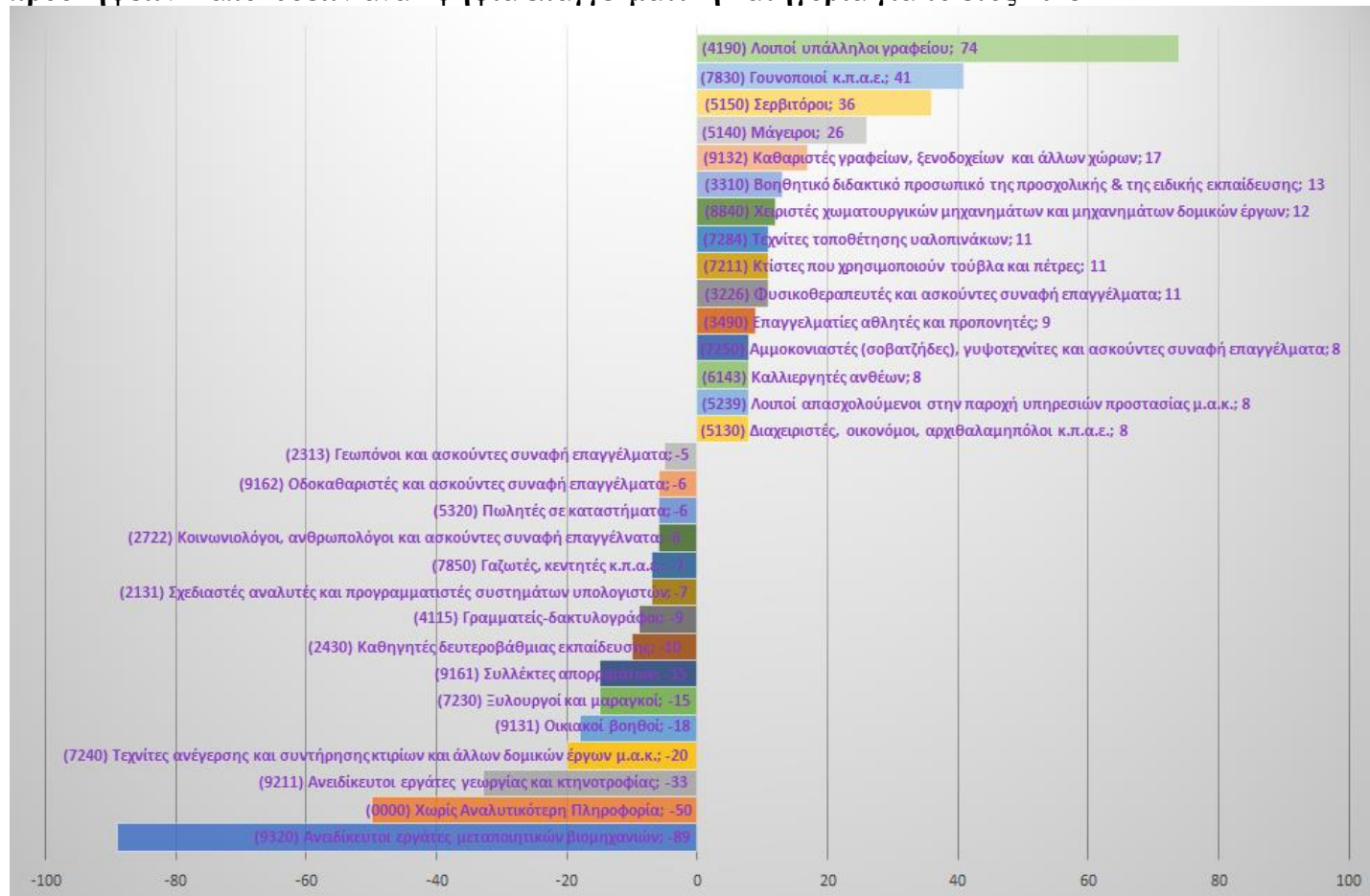
Επικαιροποίηση ΣΒΑΑ - ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς.docx

Σελ. 64/331

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α « Δ Υ Τ Ι Κ Η Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ι Α »

Γράφημα 10: Δυναμισμός μισθωτής απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς: τα δεκαπέντε (15) υψηλότερα θετικά και αρνητικά ισοζύγια προσλήψεων – απολύσεων ανά 4ψηφια επαγγελματική κατηγορία για το έτος 2023

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Επιπρόσθετα στοιχεία για την απασχόληση αντλήθηκαν από το Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής που συγκριτικά με τα μέχρι τώρα στοιχεία απασχόλησης που παρουσιάστηκαν διαθέτουν δύο πλεονεκτήματα. Αναφέρονται σε μικρότερο διοικητικά χωρικό επίπεδο από εκείνο του Δήμου Καστοριάς και συγκεκριμένα σε επίπεδο Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς που αντιπροσωπεύει καλύτερα την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και αφορούν το σύνολο των απασχολούμενων συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης και όχι αποκλειστικά μόνο την μισθωτή απασχόληση, οπότε αποτυπώνουν καλύτερα τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της. Στον Πίνακα 19 αποτυπώνεται η διάρθρωση της απασχόλησης ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας NACE Rev.2/ΣΤΑΚΟΔ 08 στην ευρύτερη διοικητική ενότητα της περιοχής μελέτης από το 2011 στο 2021. Οι κλάδοι με την μεγαλύτερη απασχολησιμότητα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για το 2021 είναι η «Εκπαίδευση» με 1.161 απασχολούμενους (15,9% του συνόλου των απασχολούμενων της Δημοτικής Ενότητας), ακολουθεί το «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο/ Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών» με 1.103 απασχολούμενους (15,1% του συνόλου των απασχολούμενων της Δημοτικής Ενότητας), η «Μεταποίηση» με 1.002 απασχολούμενους (13,7% του συνόλου των απασχολούμενων της Δημοτικής Ενότητας), οι «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης» με 876 απασχολούμενους (12% του συνόλου των απασχολούμενων της Δημοτικής Ενότητας) και οι «Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέρμινα» με 735 απασχολούμενους (10,1% του συνόλου των απασχολούμενων της Δημοτικής Ενότητας). Στους πέντε αυτούς κλάδους συγκεντρώνεται το 66,7%, οι 2 δηλαδή από τους 3 απασχολούμενους της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς για το πιο πρόσφατο έτος για το οποίο διατίθενται στοιχεία το 2021. Διαχρονικά σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο σημειώθηκε αύξηση 5,1% της συνολικής απασχόλησης της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς καθώς από 6.958 άτομα το 2011 έφτασαν τα 7.311 το 2021 (+353 άτομα). Οι κλάδοι με τις μεγαλύτερες αυξήσεις ήταν η «Εκπαίδευση» και η «Γεωργία, δασοκομία και αλιεία» των οποίων η απασχόληση αυξήθηκε κατά 541,4% και 252,5% ενώ οι κλάδοι με τις μεγαλύτερες μειώσεις ήταν οι «Κατασκευές» και η «Μεταποίηση» με -64,3% και -40,1%. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ενδεκαετία 2011-2021 συμπεριλαμβάνει την υφεσιακή περίοδο που ακολούθησε μετά την χρηματοοικονομική κρίση του 2009 στην οποία ο οικοδομικός κλάδος δέχθηκε ισχυρό πλήγμα σε όλη τη χώρα και συρρικνώθηκε αλλά και την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία το 2014 που είχε δυσμενείς συνέπειες στις ελληνικές εξαγωγές γούνας και κατ' επέκταση στην κατεξοχήν παραγωγική δραστηριότητα της Καστοριάς. Όπως χαρακτηριστικά αποτυπώνεται στον Πίνακα 19, το 2011 σχεδόν 1 από τους 4 απασχολούμενους (24,2%) στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς εργαζόταν στον κλάδο της «Μεταποίησης» που συμπεριλαμβάνει την κατασκευή γούνινων ειδών ενώ μετά από δέκα χρόνια, το 2021, το μερίδιο απασχόλησης στην «Μεταποίηση» έχει περιοριστεί στο 13,7%. Αντίστοιχα και στον κλάδο του «Χονδρικού και Λιανικού Εμπορίου/ Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών» που συμπεριλαμβάνεται η λιανική πώληση προϊόντων γούνας το μερίδιο απασχόλησης από 24,17% το 2011 μειώθηκε σε 15,1% το 2021. Περιορίζοντας μάλιστα την ανάλυση στην τελευταία πενταετία για την οποία διατίθενται στοιχεία από το 2017 μέχρι το 2023 διαπιστώνει κανείς ότι ενώ ο κλάδος των «Κατασκευών» ανακάμπτει στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς και παρουσιάζει αύξηση της απασχόλησης κατά 8,3%, ο κλάδος της «Μεταποίησης» μειώνει τα άτομα που απασχολεί κατά 12,4%.

Πίνακας 19: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (μονοψήφιο) στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς 2011-2021

Περιγραφή	2011	%*	2012	%*	2013	%*	2014	%*	2015	%*	2016	%*	2017	%*	2018	%*	2019	%*	2020	%*	2021	%*	2011- 2021	2017- 2021
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	141	2,03	144	2,20	142	2,02	834	9,18	756	11,33	789	11,07	643	8,88	628	8,60	652	8,88	542	7,74	497	6,80	252,48	-22,71
ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	1.672	24,03	1.571	24,01	1.714	24,33	1.855	20,42	1.235	18,51	1.284	18,02	1.144	15,80	1.169	16,01	1093	14,88	819	11,70	1.002	13,71	-40,07	-12,41
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	18	0,26	18	0,28	23	0,33	15	0,17	13	0,19	17	0,24	13	0,18	11	0,15	12	0,16	15	0,21	21	0,29	16,67	61,54
ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ· ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	x	x	39	0,60	52	0,74	50	0,55	43	0,64	53	0,74	52	0,72	49	0,67	x	x	x	x	x	x		
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	512	7,36	442	6,75	511	7,25	451	4,96	311	4,66	284	3,99	169	2,33	177	2,42	170	2,31	152	2,17	183	2,50	-64,26	8,28
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ· ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	1.682	24,17	1.587	24,25	1.559	22,13	1.660	18,27	1.080	16,18	1.240	17,40	1.000	13,81	1.044	14,30	1040	14,16	986	14,09	1.103	15,09	-34,42	10,30
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	308	4,43	278	4,25	287	4,07	280	3,08	217	3,25	220	3,09	189	2,61	189	2,59	196	2,67	196	2,80	211	2,89	-31,49	11,64
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	655	9,41	607	9,28	714	10,13	876	9,64	765	11,46	872	12,24	794	10,96	910	12,46	972	13,23	922	13,17	876	11,98	33,74	10,33
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	91	1,31	93	1,42	101	1,43	94	1,03	63	0,94	65	0,91	56	0,77	65	0,89	59	0,80	63	0,90	74	1,01	-18,68	32,14
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	62	0,89	61	0,93	70	0,99	106	1,17	76	1,14	x	x	60	0,83	62	0,85	61	0,83	62	0,89	62	0,85	0,00	3,33
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	x	x	4	0,06	5	0,07	4	0,04	x	x	6	0,08	3	0,04	x	x	x	x	4	0,06	8	0,11		166,67
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	747	10,74	688	10,51	723	10,26	872	9,60	506	7,58	632	8,87	423	5,84	400	5,48	434	5,91	440	6,29	487	6,66	-34,81	15,13
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	132	1,90	175	2,67	247	3,51	206	2,27	137	2,05	135	1,89	119	1,64	135	1,85	60	0,82	45	0,64	82	1,12	-37,88	-31,09
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ· ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	x	x	x	x	x	x	x	x	171	2,56	x	x	x	x	348	4,77	361	4,91	428	6,12	x	x		
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	181	2,60	156	2,38	237	3,36	343	3,78	307	4,60	316	4,43	1.282	17,70	1.166	15,97	1244	16,93	1.236	17,66	1.161	15,88	541,44	-9,44
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	257	3,69	276	4,22	278	3,95	838	9,22	723	10,83	705	9,89	683	9,43	655	8,97	646	8,79	714	10,20	735	10,05	185,99	7,61
ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	88	1,26	64	0,98	75	1,06	86	0,95	67	1,00	70	0,98	72	0,99	76	1,04	82	1,12	86	1,23	99	1,35	12,50	37,50
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	215	3,09	205	3,13	193	2,74	312	3,43	194	2,91	211	2,96	180	2,49	180	2,47	175	2,38	228	3,26	236	3,23	9,77	31,11
ΑΓΝΩΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	9	0,13	x	x	x	x	9	0,10	x	x	x	x	3	0,04	31	0,42	31	0,42	x	x	10	0,14	11,11	233,33
Σύνολο	6.958	100,00	6.544	100,00	7.045	100,00	9.085	100,00	6.673	100,00	7.126	100,00	7.242	100,00	7.302	100,00	7.346	100,00	6.999	100,00	7.311	100,00	5,07	0,95

* ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας
x εμπιστευτικά δεδομένα

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Αναφορικά με την ανεργία, το άλλο τμήμα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ αντλήθηκαν στοιχεία τόσο από τον Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας όσο και από το Τμήμα Στατιστικής και Ανάλυσης, της Δ/σης Στρατηγικού Σχεδιασμού της Δ.ΥΠ.Α. (Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης - πρώην ΟΑΕΔ). Τα στοιχεία της Δ.ΥΠ.Α. αφορούν τον Φεβρουάριο του 2016, τον Φεβρουάριο του 2019 και τον Φεβρουάριο του 2023 και είναι σε επίπεδο Δήμου, καθώς δεν υπάρχει καταγεγραμμένη ανεργία σε επίπεδο δημοτικών ενοτήτων στον φορέα, ώστε να προκύψουν συμπεράσματα και για την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ.

Πίνακας 20: Αριθμός εγγεγραμμένων (αναζητούντων και μη) ανέργων 2016, 2019 και 2023

Επίπεδο διοικητικής διαίρεσης	2016	%	2019	%	2023	%	% μεταβολή 2016-2019	% μεταβολή 2019-2023	% μεταβολή 2016-2023
Δήμος Καστοριάς	4.407	75,01	4.323	75,54	4.304	75,69	-1,91	-0,44	-2,34
Δήμος Νεστορίου	116	1,97	117	2,04	131	2,30	0,86	11,97	12,93
Δήμος Άργους Ορεστικού	1.352	23,01	1.283	22,42	1.251	22,00	-5,10	-2,49	-7,47
Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς	5.875	19,19*	5.723	19,92*	5.686	20,83*	-2,59	-0,65	-3,22
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	30.612	3,42**	28.724	2,59**	27.302	2,54**	-6,17	-4,95	-10,81
Σύνολο Χώρας	894.566	-	1.109.385	-	1.074.573	-	24,01	-3,14	20,12

* μερίδιο ανεργίας Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς στην συνολική ανεργία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

** μερίδιο ανεργίας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην συνολική ανεργία της Χώρας

ΠΗΓΗ: ΔΥΠΑ, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

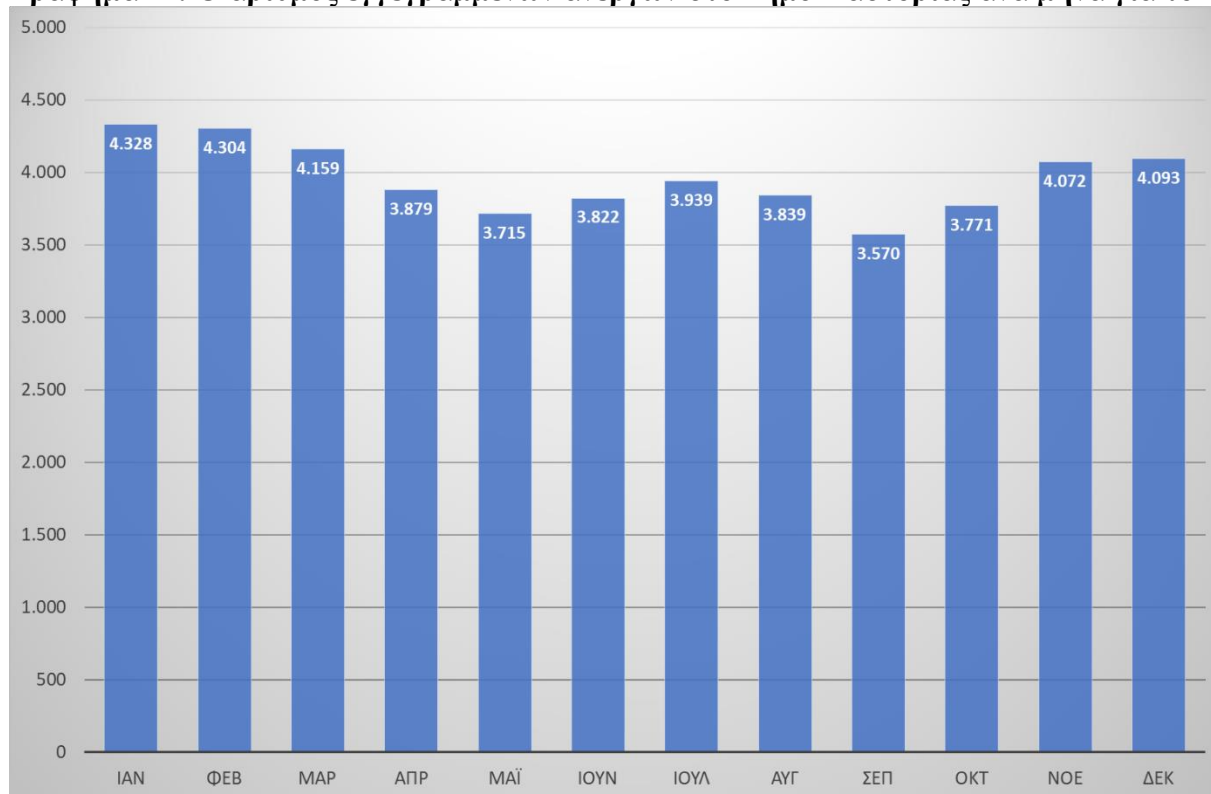
Στον Πίνακα 20 παρουσιάζεται ο αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων στον οποίο συμπεριλαμβάνονται τόσο οι αναζητούντες εργασία άνεργοι αλλά και οι υπόλοιποι οι μη αναζητούντες για τα τρία έτη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τους τρεις δήμους της Περιφερειακής Ενότητας, την Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς, την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και το σύνολο της χώρας. Τον Φεβρουάριο του 2023 οι άνεργοι στο Δήμο Καστοριάς ανέρχονταν σε 4.304 μειωμένοι κατά 2,3% σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2016. Διακρίνοντας τα διαθέσιμα στοιχεία σε δύο υποπεριόδους, μία από το 2016 έως το 2019 και μία από 2019 έως το 2023, φαίνεται ότι η μεγαλύτερη μείωση -1,9% επετεύχθη το χρονικό διάστημα 2016-2019 που ήταν περίοδος ευρύτερης οικονομικής ανάπτυξης σε όλη την ελληνική επικράτεια ενώ την περίοδο 2019-2023 η μείωση της ανεργίας στο Δήμο Καστοριάς είναι πιο περιορισμένη -0,4% που ισοδυναμεί μείωση των ανέργων κατά 19 άτομα. Οι μειώσεις αυτές, αν εξαιρεθεί ο Δήμος Νεστορίου που υπήρξε ο μοναδικός δήμος εντός της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς στον οποίο η ανεργία αυξήθηκε στην εξεταζόμενη χρονική περίοδο, ήταν οι μικρότερες καταγεγραμμένες μειώσεις σε σύγκριση με τις μεταβολές που έγιναν στα υπόλοιπα διοικητικά χωρικά επίπεδα. Αναφορικά με την κατανομή της ανεργίας στους τρεις Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς το 2023 προκύπτει ότι στο Δήμο Καστοριάς εντοπίζεται το 75,7% της συνολικής ανεργίας της ΠΕ Καστοριάς και ακολουθεί ο Δήμος Άργους Ορεστικού με 22% και ο Δήμος Νεστορίου με 2,3%. Διαχρονικά παρατηρεί κανείς ότι από το 2016

στο 2019 και μετέπειτα στο 2023 τα μερίδια ανεργίας του Δήμου Καστοριάς και του Δήμου Νεστορίου αυξάνονται ενώ του Δήμου Άργους Ορεστικού μειώνεται. Αντιστοίχως το μερίδιο της ανεργίας της ΠΕ Καστοριάς στην συνολική ανεργία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αυξάνεται από 19,2% σε 20,8% την ίδια περίοδο που το μερίδιο ανεργίας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην συνολική ανεργία της χώρας ακολουθεί πτωτική πορεία από 3,4% το 2016 σε 2,5% το 2023.

Εστιάζοντας στα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, που αφορούν το 2023, το Γράφημα 11 απεικονίζει τους εγγεγραμμένους άνεργους στο Δήμο Καστοριάς για κάθε μήνα του έτους. Παρατηρείται ότι η μεγαλύτερη εγγεγραμμένη ανεργία στο Δήμο το 2023 καταγράφηκε τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο, δηλαδή κατά την έναρξη του έτους, ενώ η χαμηλότερη εγγεγραμμένη ανεργία τους φθινοπωρινούς μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο αλλά και τον τελευταίο μήνα της άνοιξης τον Μάιο. Συνολικά, για το έτος 2023 ο μέσος όρος της εγγεγραμμένης ανεργίας ανήλθε στους 3.958 άνεργους και επτά από τους δώδεκα μήνες κατά το 2023 παρουσίασαν μικρότερη ανεργία από τον προαναφερθέντα μέσο όρο. Αυτό αποκαλύπτει μία εποχικότητα στην ανεργία στο Δήμο Καστοριάς και καταδεικνύει τον ρόλο που ενδεχομένως διαδραματίζουν οι πολιτικές απασχόλησης και τα επιδόματα.

Γράφημα 11: Ο αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων στο Δήμο Καστοριάς ανά μήνα για το 2023

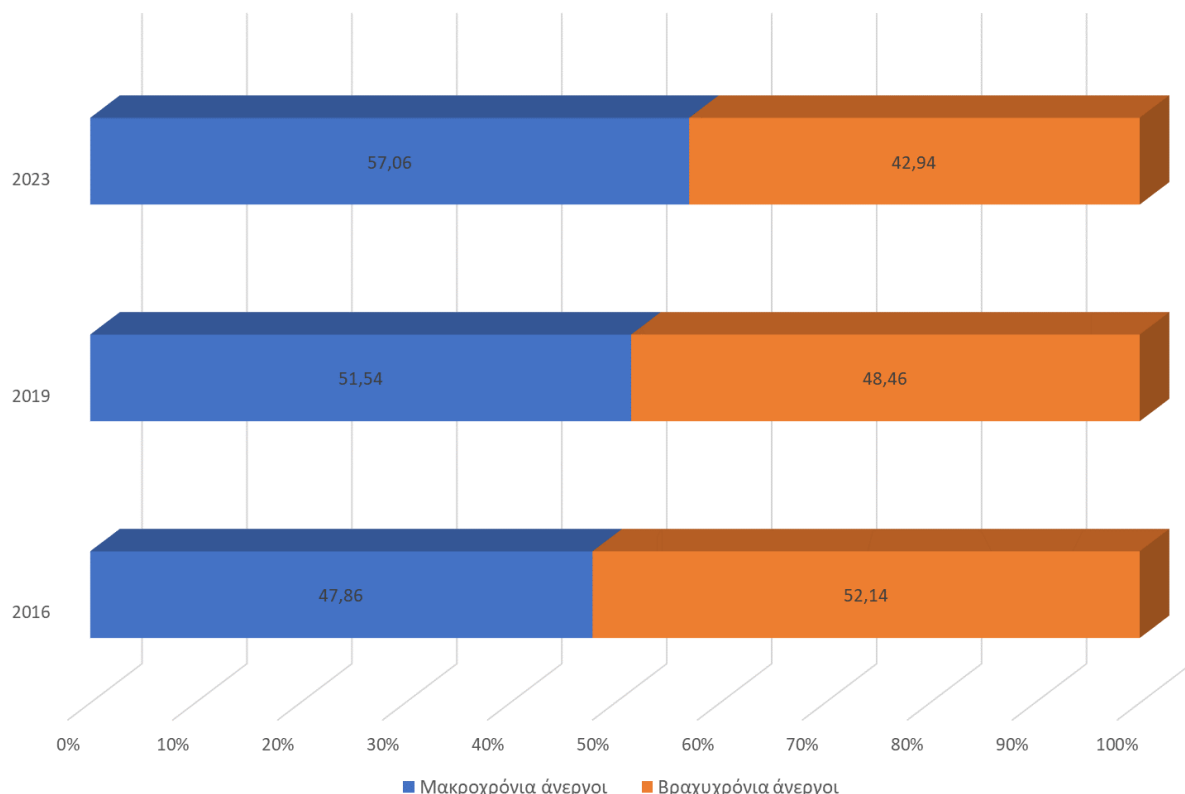

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Το επόμενο Γράφημα απεικονίζει την κατανομή των ανέργων στο Δήμο Καστοριάς ανάλογα με το χρονικό διάστημα ανεργίας για τον Φεβρουάριο του 2016, τον Φεβρουάριο του 2019 και τον Φεβρουάριο του 2023. Όπως αποτυπώνεται στο Γράφημα 12 το μερίδιο των μακροχρόνιων ανέργων αναζητούντων εργασία άνω των 12 μηνών στο Δήμο Καστοριάς αυξάνεται διαχρονικά από το 2016

στο 2023 και μειώνεται αντίστοιχα η αναλογία των βραχυχρόνια άνεργων. Ειδικότερα το 2016 τα άτομα με συνεχόμενη διάρκεια ανεργίας μεγαλύτερη ή ίση των 12 μηνών αποτελούσαν το 47,9% των συνολικών άνεργων του Δήμου Καστοριάς, το ποσοστό τους όμως το 2019 αυξήθηκε σε 51,5% και σε 57,1% το 2023. Διαφαίνεται λοιπόν ότι το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας στο Δήμο Καστοριάς κινδυνεύει να εδραιωθεί σε περισσότερο από τους μισούς άνεργους αποκαλύπτοντας κακή αντιστοίχιση και αποτελεσματικότητα του μηχανισμού αντιστοίχισης προσφοράς και ζήτησης της τοπικής αγοράς εργασίας και κατ' επέκταση διαρθρωτική φύση των προβλημάτων της αγοράς εργασίας.

Γράφημα 12: Κατανομή άνεργων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας 2016, 2019 και 2023

ΠΗΓΗ: Δ.ΥΠ.Α, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Για την εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων για την κατάσταση της ανεργίας στο Δήμο Καστοριάς θα πρέπει η εποχικότητα και η διεύρυνση της μακροχρόνιας διάρκειας ανεργίας να διερευνηθούν σε σχέση με άλλα κρίσιμα χαρακτηριστικά των άνεργων του Δήμου Καστοριάς όπως το δημογραφικό προφίλ και το εκπαιδευτικό τους επίπεδο. Ξεκινώντας από την μεταβλητή του φύλου, στον Πίνακα 21 αποτυπώνονται οι άνεργοι άνδρες και γυναίκες στο Δήμο Καστοριάς για το 2016, το 2019 και το 2023 (με μήνα αναφοράς τον Φεβρουάριο) αλλά και όσοι από αυτούς λαμβάνουν επιδότηση τακτικής ανεργίας. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα η πλειοψηφία των άνεργων είναι γυναίκες οι οποίες φαίνονται διαχρονικά να πλήττονται ολοένα και περισσότερο συγκριτικά με τους άνδρες. Από 55,8% της συνολικής ανεργίας του Δήμου Καστοριάς το 2016, το μερίδιο του γυναικείου πληθυσμού στην ανεργία αυξάνεται σε 56,7% το 2019 και φτάνει σε 57,6% το 2023. Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει και το γεγονός ότι η αναλογία άνεργων γυναικών που λαμβάνουν τακτική επιδότηση είναι διαχρονικά

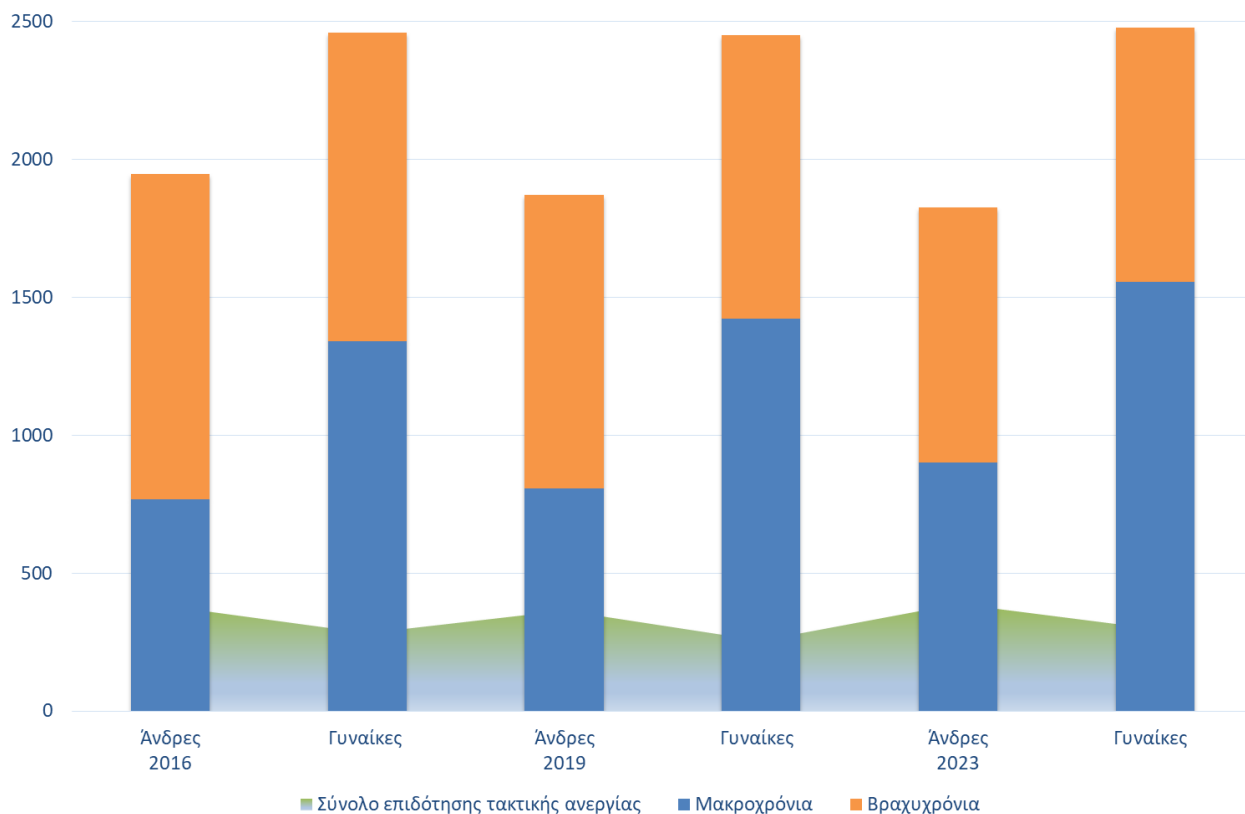
μικρότερη από την αναλογία άνεργων ανδρών που λαμβάνουν τακτική επιδότηση, με το ποσοστό επιδοτούμενων γυναικών να κυμαίνεται μεταξύ 42,8% και 43,3% ενώ των ανδρών από 57,2% σε 56,7%. Το τελευταίο σχετίζεται με τα μακροχρόνια χαρακτηριστικά της γυναικείας ανεργίας, που αποκαλύπτουν τα στοιχεία του Πίνακα 21 αλλά και οι κατανομές του Γραφήματος 13. Η υψηλή αναλογία μακροχρόνια άνεργων γυναικών συγκριτικά με τους άνδρες τεκμηριώνει τα χαμηλά ποσοστά τακτικής επιδότησης καθώς η αδυναμία τους να ενταχθούν στην αγορά εργασίας τις καθιστά αυτόματα και μη δικαιούχους τακτικής επιδότησης εφόσον οι σύγχρονες παθητικές πολιτικές απασχόλησης επιδοτούν εκείνους που καταφέρνουν να συμπληρώσουν συγκεκριμένο αριθμό ημερών εργασίας.

Πίνακας 21: Αριθμός εγγεγραμμένων άνεργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και φύλο 2016, 2019 και 2023

	2016		2019		2023	
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
Δελτία Ανέργων >=12 μήνες	718	1.282	779	1.384	900	1.553
Δελτία Λοιπών >= 12 μήνες	49	60	27	38	0	3
Μακροχρόνια Ανεργοί	767	1.342	806	1.422	900	1.556
Δελτία Ανέργων < 12 μήνες	1.012	1.063	994	971	927	921
Δελτία Λοιπών < 12 μήνες	167	56	72	58	0	0
Βραχυχρόνια Ανεργοί	1.179	1.119	1.066	1.029	927	921
Σύνολο εγγεγραμμένων άνεργων	1.946	2.461	1.872	2.451	1.827	2.477
% άνεργων ανά φύλο	44,16	55,84	43,30	56,70	42,45	57,55
Σύνολο επιδότησης τακτικής ανεργίας	378	283	363	255	387	296
% επιδοτούμενων ανά φύλο	57,19	42,81	58,74	41,26	56,66	43,34

ΠΗΓΗ: Δ.ΥΠ.Α, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 13: Κατανομή εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και φύλο 2016, 2019 και 2023

ΠΗΓΗ: Δ.ΥΠ.Α, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στον Πίνακα 22 και στο Γράφημα 14 αποτυπώνεται η επίδραση της δεύτερης δημογραφικής μεταβλητής, της ηλικίας, στους εγγεγραμμένους ανέργους και τους τακτικά επιδοτούμενους του Δήμου Καστοριάς για το 2016, το 2019 και το 2023 (μήνας αναφοράς ο Φεβρουάριος). Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα 22 η ανεργία πλήττει περισσότερο τις ηλικιακές ομάδες άνω των 30 ενώ αντιθέτως τα μερίδια ανεργίας των κάτω από 30 ετών ηλικιακών ομάδων είναι όχι μόνο μικρότερα ποσοστιαία αλλά παράλληλα βαίνουν μειούμενα από το 2016 στο 2023. Την μεγαλύτερη επιβάρυνση την συγκεντρώνει η παραγωγική ομάδα των 30-44 η οποία κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό στο σύνολο των ανέργων του Δήμου Καστοριάς και για τις τρεις εξεταζόμενες περιόδους αποτυπώνοντας την κρισιμότητα και το τεράστιο κίνδυνο για την τοπική κοινωνία. Βέβαια είναι ενθαρρυντικό ότι το μερίδιο της στην συνολική ανεργία παρουσιάζει φθίνουσα πορεία αφού από 37% το 2016 πέφτει σε 35% το 2019 και καταλήγει σε 32,3% το 2023. Ωστόσο αυξάνονται διαχρονικά τα μερίδια στη συνολική ανεργία των υπολοίπων μεγαλύτερα ηλικιακά ομάδων 45-54, 55-64 και άνω των 65 ετών. Συσχετίζοντας την ηλικιακή κατανομή της ανεργίας στο Δήμο Καστοριάς με την διάρκεια ανεργίας, διαπιστώνει κανείς ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας μακράς διάρκειας (άνω του έτους) εμφανίζεται το 2016 στις ηλικίες 55-64 και 65 ετών με ποσοστά 56,7% και 64,8%. Τα επόμενα όμως δύο εξεταζόμενα χρόνια η μακροχρόνια ανεργία πλειοψηφεί και σε δύο ακόμη ηλικιακές ομάδες και συγκεκριμένα στις ηλικίες 30-44 αλλά και 45-54 με τα ποσοστά μακροχρόνια ανέργων να αυξάνονται από το 2019 στο 2023. Ειδικότερα το ποσοστό μακροχρόνια ανέργων στην ηλικία 30-44 αυξήθηκε από 52% το 2019 σε 56% το 2021 και στην ηλικία των 45-54 από 53,4% το 2019 σε 60% το 2021 ενώ αυξήθηκαν ακόμη περαιτέρω τα ποσοστά μακροχρόνια ανέργων στις

ηλικίες 55-64 και 65 ετών. Μελετώντας παράλληλα τα σχετικά στοιχεία τακτικής επιδότησης ανεργίας προκύπτει ένα άλλο ενδιαφέρον συμπέρασμα ότι ενώ το 2016 το μεγαλύτερο ποσοστό τακτικά επιδοτούμενων ανέργων (18,5%) αφορούσε την ηλικιακή ομάδα των 45-54, τα επόμενα δύο έτη το 2019 και το 2023 το μεγαλύτερο ποσοστό τακτικά επιδοτούμενων ανέργων αφορά την ηλικιακή ομάδα των 25-29, 17,6% για το 2019 και 27,2% για το 2023. Η τελευταία παρατήρηση αποκαλύπτει το τεράστιο μέγεθος του προβλήματος που αντιμετωπίζουν οι ηλικίες άνω των 30 στο Δήμο Καστοριάς οι οποίες παραμένουν άνεργες για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να λαμβάνουν κανένα βοήθημα τονίζοντας ταυτόχρονα την αδυναμία τους να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Στον Πίνακα 23 και στο Γράφημα 15 αποτυπώνεται η επίδραση στην ανεργία μίας άλλης σημαντικής διάστασης, του επιπέδου εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία ανεργίας του Πίνακα 23 η μεταβολή της ανεργίας σε σχέση με το εκπαιδευτικό επίπεδο, οφείλεται κυρίως στην αύξηση σε απόλυτο και σχετικό βαθμό των ανέργων αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα το ποσοστό ανέργων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από 46,2% το 2016, αυξάνεται σε 46,9% το 2019 και σε 47% το 2023. Αντιθέτως το ποσοστό των ανέργων αποφοίτων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μειώνεται από 36,5% το 2016, σε 35,8% το 2019 και σε 30,9% το 2023. Η επιβάρυνση των ανέργων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι μικρότερη αναλογικά και από 16,8% το 2016 πέφτει σε 15,2% το 2019 ενώ το 2021 αυξάνεται οριακά σε 15,5%. Όπως φαίνεται μάλιστα από τον Πίνακα 23 η ανεργία των αποφοίτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τείνει να αποκτήσει χαρακτηριστικά μακράς διάρκειας με το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης να αυξάνεται από 49,5% το 2016 σε 54,1% το 2019 για να καταλήξει σε 66% το 2023 και αντίστοιχα το ποσοστό μακροχρόνια ανέργων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από 47,9% το 2016 σε 51,2% το 2019 και σε 54,9% το 2023. Παρατηρώντας το Γράφημα 15 και τα στοιχεία για την επιδότηση τακτικής ανεργίας προκύπτει επίσης ότι διαχρονικά στα τρία εξεταζόμενα έτη λαμβάνουν επίδομα διαφορετικού εκπαιδευτικού επιπέδου κατηγορίες ανέργων. Το 2016 το μεγαλύτερο μερίδιο τακτικά επιδοτούμενων κατείχαν οι άνεργοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 2019 οι άνεργοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 2023 οι άνεργοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

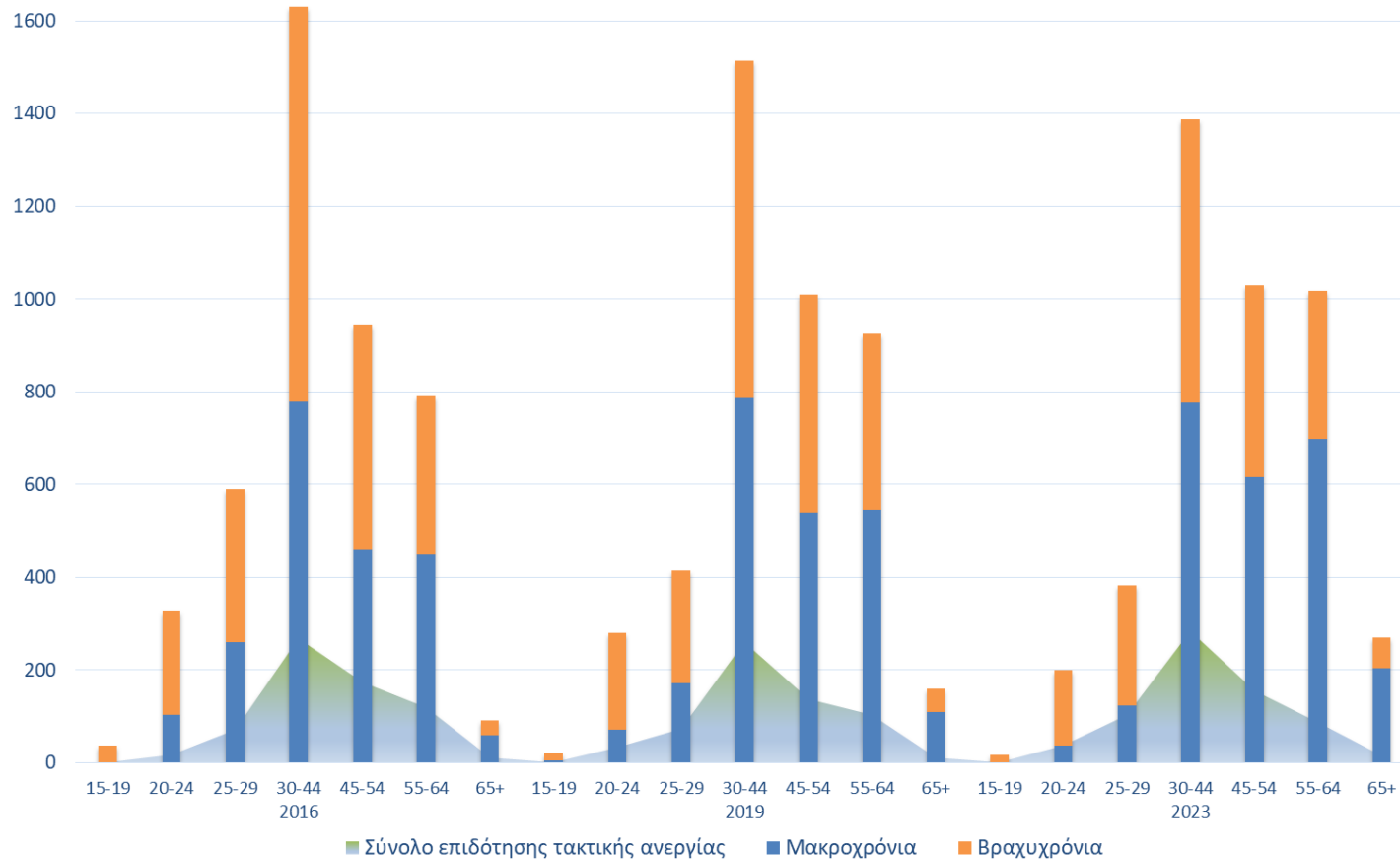
Πίνακας 22: Αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και ηλικιακή ομάδα 2016, 2019 και 2023

	2016							2019							2023						
	Ηλικία 15-19	Ηλικία 20-24	Ηλικία 25-29	Ηλικία 30-44	Ηλικία 45-54	Ηλικία 55-64	Ηλικία 65+	Ηλικία 15-19	Ηλικία 20-24	Ηλικία 25-29	Ηλικία 30-44	Ηλικία 45-54	Ηλικία 55-64	Ηλικία 65+	Ηλικία 15-19	Ηλικία 20-24	Ηλικία 25-29	Ηλικία 30-44	Ηλικία 45-54	Ηλικία 55-64	Ηλικία 65+
Δελτία Ανέργων >=12 μήνες	1	103	258	749	427	416	46	4	70	170	768	520	526	105	0	38	124	776	614	699	202
Δελτία Λοιπών >= 12 μήνες	0	1	3	29	31	32	13	0	1	2	19	19	20	4	0	0	0	0	1	0	2
Μακροχρόνιοι άνεργοι	1	104	261	778	458	448	59	4	71	172	787	539	546	109	0	38	124	776	615	699	204
Δελτία Ανέργων < 12 μήνες	35	216	300	770	425	300	29	16	204	222	675	448	356	44	17	162	258	612	414	319	66
Δελτία Λοιπών < 12 μήνες	0	7	28	83	60	42	3	0	6	20	52	22	24	6	0	0	0	0	0	0	0
Βραχυχρόνιοι άνεργοι	35	223	328	853	485	342	32	16	210	242	727	470	380	50	17	162	258	612	414	319	66
Σύνολο εγγεγραμμένων ανέργων	36	327	589	1631	943	790	91	20	281	414	1514	1009	926	159	17	200	382	1388	1029	1018	270
% ανέργων ανά ηλικιακή ομάδα	0,82	7,42	13,37	37,01	21,40	17,93	2,06	0,46	6,50	9,58	35,02	23,34	21,42	3,68	0,39	4,65	8,88	32,25	23,91	23,65	6,27
Σύνολο επιδότησης τακτικής ανεργίας	0	17	71	269	174	119	11	0	33	73	260	137	104	11	1	37	104	284	155	88	14
% επιδοτούμενων ανά ηλικιακή ομάδα	0,00	5,20	12,05	16,49	18,45	15,06	12,09	0,00	11,74	17,63	17,17	13,58	11,23	6,92	5,88	18,50	27,23	20,46	15,06	8,64	5,19

ΠΗΓΗ: Δ.ΥΠ.Α, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 14: Κατανομή εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και ηλικιακή ομάδα 2016, 2019 και 2023

ΠΗΓΗ: Δ.ΥΠ.Α, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

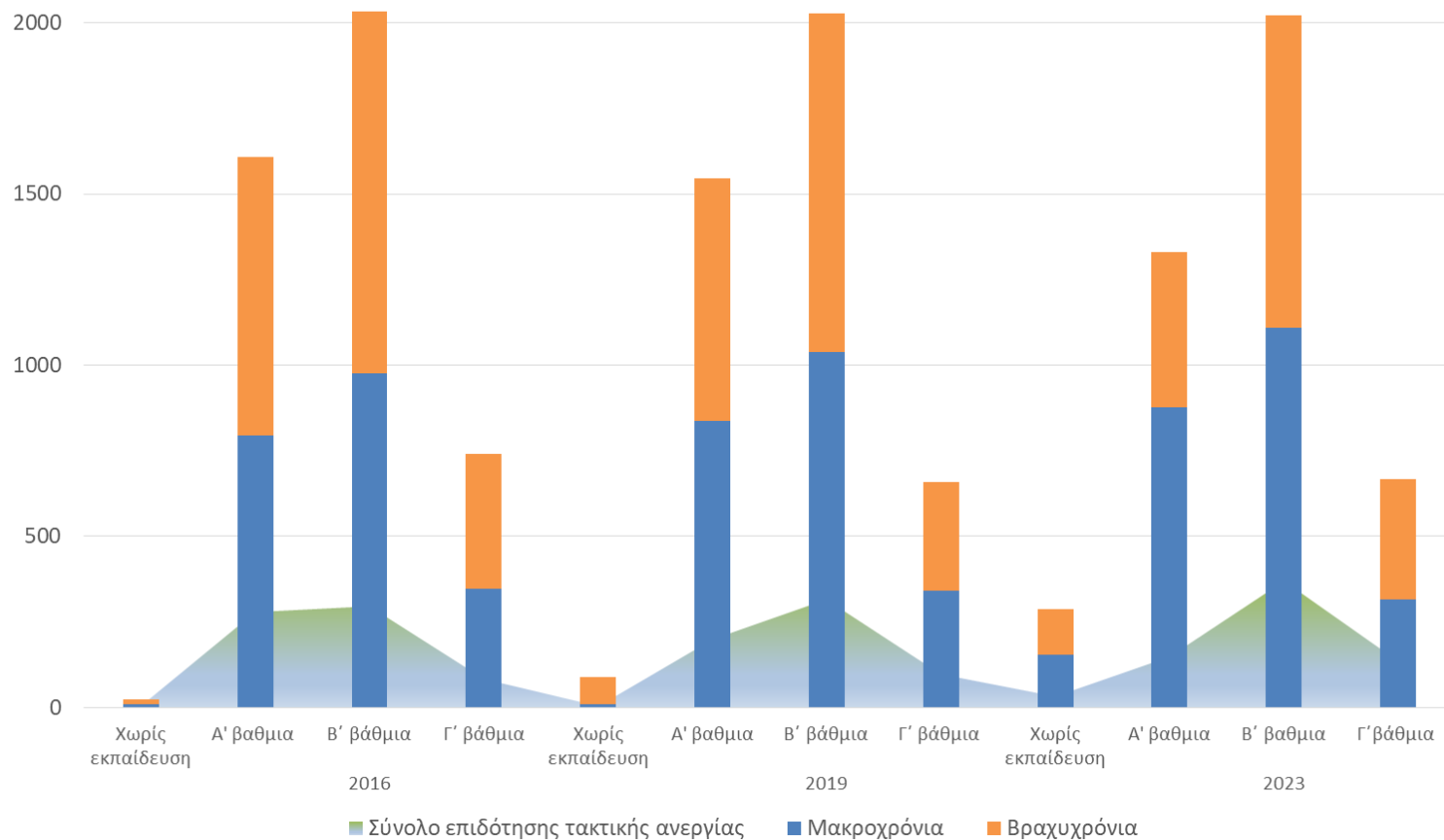

Πίνακας 23: Αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και εκπαιδευτικό επίπεδο 2016, 2019 και 2023

	2016				2019				2023			
	Χωρίς εκπαίδευση	Α' βαθμια εκπαίδευση	Β' βαθμια εκπαίδευση	Γ' βαθμια εκπαίδευση	Χωρίς εκπαίδευση	Α' βαθμια εκπαίδευση	Β' βαθμια εκπαίδευση	Γ' βαθμια εκπαίδευση	Χωρίς εκπαίδευση	Α' βαθμια εκπαίδευση	Β' βαθμια εκπαίδευση	Γ' βαθμια εκπαίδευση
Δελτία Ανέργων ≥12 μήνες	10	736	947	327	10	800	1017	336	153	875	1110	315
Δελτία Λοιπών ≥ 12 μήνες	1	59	28	21	1	36	22	6	0	3	0	0
Μακροχρόνια Ανεργοί	11	795	975	348	11	836	1039	342	153	878	1110	315
Δελτία Ανέργων < 12 μήνες	12	702	993	340	76	667	920	302	133	452	912	351
Δελτία Λοιπών < 12 μήνες	1	110	66	54	3	43	69	15		0	0	0
Βραχυχρόνια Ανεργοί	13	812	1059	394	79	710	989	317	133	452	912	351
Σύνολο εγγεγραμμένων ανέργων	24	1607	2034	742	90	1546	2028	659	286	1330	2022	666
% ανέργων ανά εκπαιδευτικό επίπεδο	0,54	36,46	46,15	16,84	2,08	35,76	46,91	15,24	6,64	30,90	46,98	15,47
Σύνολο επιδότησης τακτικής ανεργίας	5	278	295	83	5	200	316	97	32	148	370	133
% επιδοτούμενων ανά εκπαιδευτικό επίπεδο	20,83	17,30	14,50	11,19	5,56	12,94	15,58	14,72	11,19	11,13	18,30	19,97

ΠΗΓΗ: Δ.ΥΠ.Α, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 15: Κατανομή εγγεγραμμένων ανέργων και επιδοτούμενων Δήμου Καστοριάς ανά διάρκεια ανεργίας και εκπαιδευτικό επίπεδο 2016, 2019 και 2023

ΠΗΓΗ: Δ.ΥΠ.Α, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Επικαιροποίηση ΣΒΑΑ - ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς.docx

Σελ. 77/331

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α « Δ Υ Τ Ι Κ Η Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ι Α »

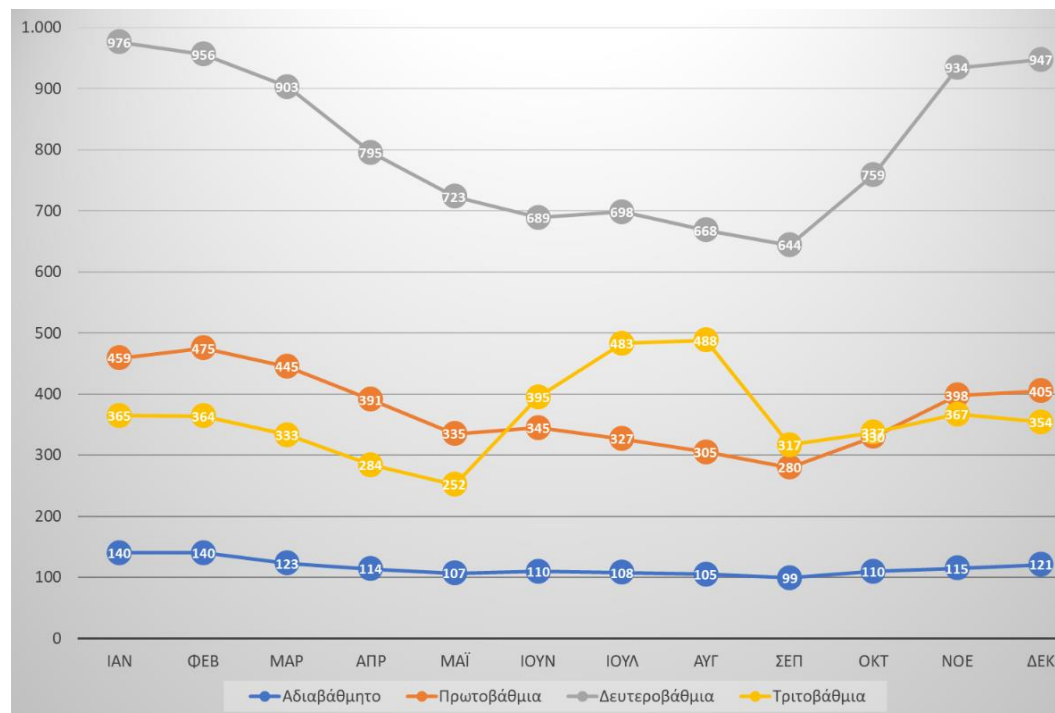
Την πλέον πρόσφατη εικόνα για τη κατάσταση της ανεργίας στο Δήμο Καστοριάς αποτυπώνουν τα Γραφήματα 16 και 17 στα οποία παρουσιάζονται στοιχεία των εγγεγραμμένων ανέργων ανά εκπαιδευτικό επίπεδο και ηλικιακή ομάδα για κάθε μήνα του 2023 συσχετισμένα με την διάρκεια της ανεργίας. Ειδικότερα για το 2023 η εποχικότητα χαρακτηρίζει τους βραχυχρόνια άνεργους δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Καστοριάς όπως αποδεικνύεται από τα Γραφήματα 16α) και β). Μάλιστα σύμφωνα με το Γράφημα 16α) οι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βραχυχρόνια άνεργοι παρουσιάζουν την υψηλότερη ανεργία κατά τους καλοκαιρινούς μήνες Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο, υποδεικνύοντας ότι ενδεχομένως ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς αφορά άτομα που εργάζονται ως αναπληρωτές στην δημόσια εκπαίδευση. Αντιθέτως ο αριθμός των δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης βραχυχρόνια ανέργων μειώνεται μετά τον Μάρτιο μέχρι και τον Νοέμβριο που επανέρχεται στα επίπεδα του Φεβρουαρίου. Καθώς το χρονικό αυτό διάστημα ταυτίζεται με την τουριστική σεζόν οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι τα άτομα αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου απασχολούνται σε θέσεις εποχιακής εργασίας. Οι καμπύλες του Γραφήματος 16β δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες διακυμάνσεις αποκαλύπτοντας ότι στους μακροχρόνια άνεργους του Δήμου Καστοριάς για το 2023 δεν υφίσταται θέμα εποχικότητας αλλά πρόκειται για μία εδραιωμένη συνθήκη που είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί. Μία ακόμη σημαντική παρατήρηση που προκύπτει από το Γράφημα 16β είναι ότι οι μακροχρόνια άνεργοι σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες υπερβαίνουν τους βραχυχρόνια άνεργους εκτός από τους άνεργους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των οποίων το μεγαλύτερο μερίδιο καταφέρνει να απορροφηθεί σε θέσεις εργασίας σύντομα με αποτέλεσμα να μην παραμένει άνεργο για χρονικό διάστημα άνω του ενός έτους. Αυτό όμως συνεπάγεται ότι οι υπόλοιπες κατηγορίες ανέργων που είναι Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παραμένουν μακροχρόνια άνεργοι και δυσκολεύονται να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας. Στα Γραφήματα 17α) και β) αποδεικνύεται ότι η εποχικότητα χαρακτηρίζει επίσης τους βραχυχρόνια άνεργους ηλικίας 25-34, 35-44 και 45-54 και είναι λιγότερο έντονη για τους βραχυχρόνια άνεργους ηλικίας 55-64. Στους μακροχρόνια άνεργους που αποτυπώνει το Γράφημα 17β) δεν υπάρχουν όπως είναι αναμενόμενο διακυμάνσεις, φαίνεται όμως ξεκάθαρα ότι οι παραγωγικές ηλικίες από 35 έως 64 είναι αυτές που σε απόλυτους αριθμούς παραμένουν άνεργοι για χρονικά διαστήματα άνω του ενός έτους περισσότερο από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες.

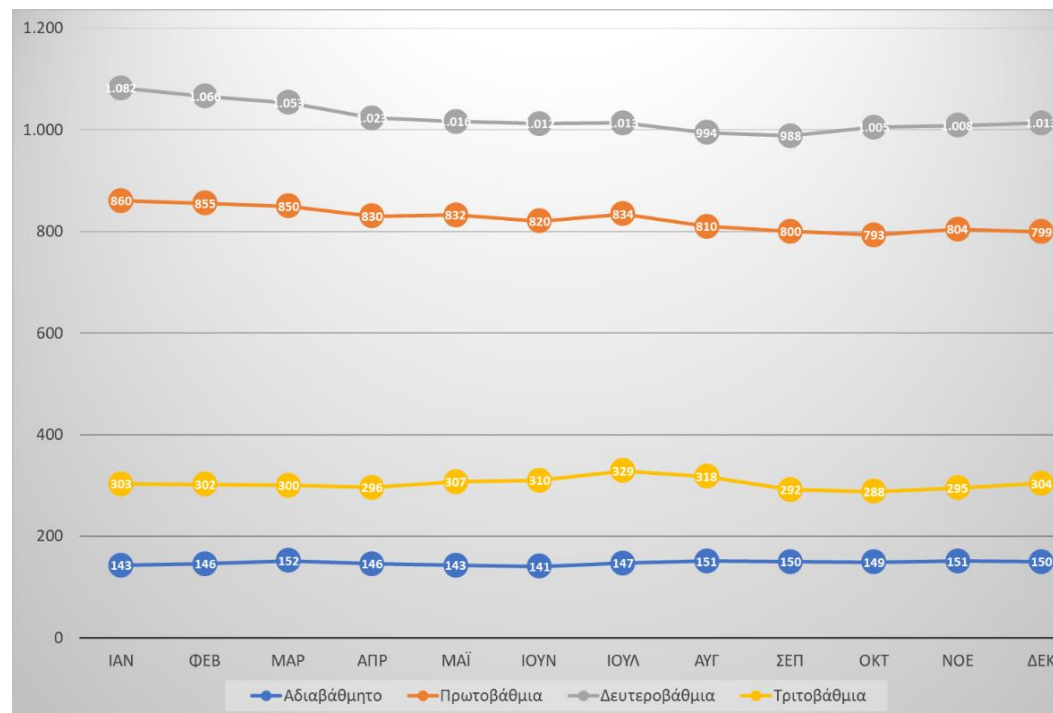

Γράφημα 16: Αριθμός ανέργων Δήμου Καστοριάς ανά εκπαιδευτικό επίπεδο και ανά μήνα για το 2023

α) βραχυχρόνια άνεργοι

β) μακροχρόνια άνεργοι

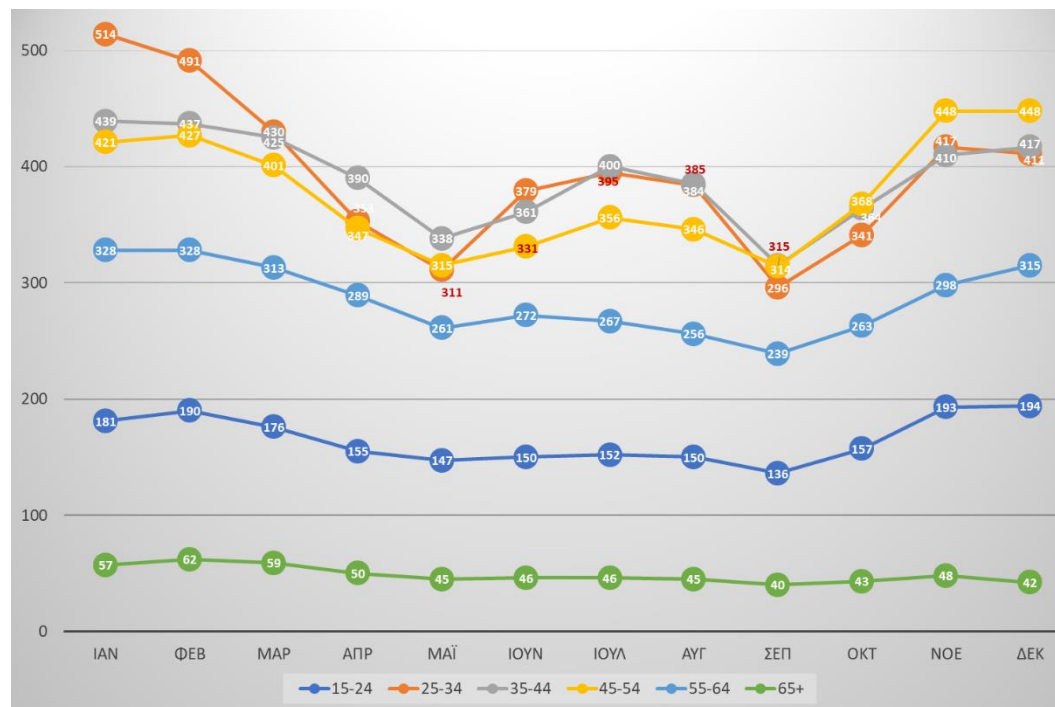

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

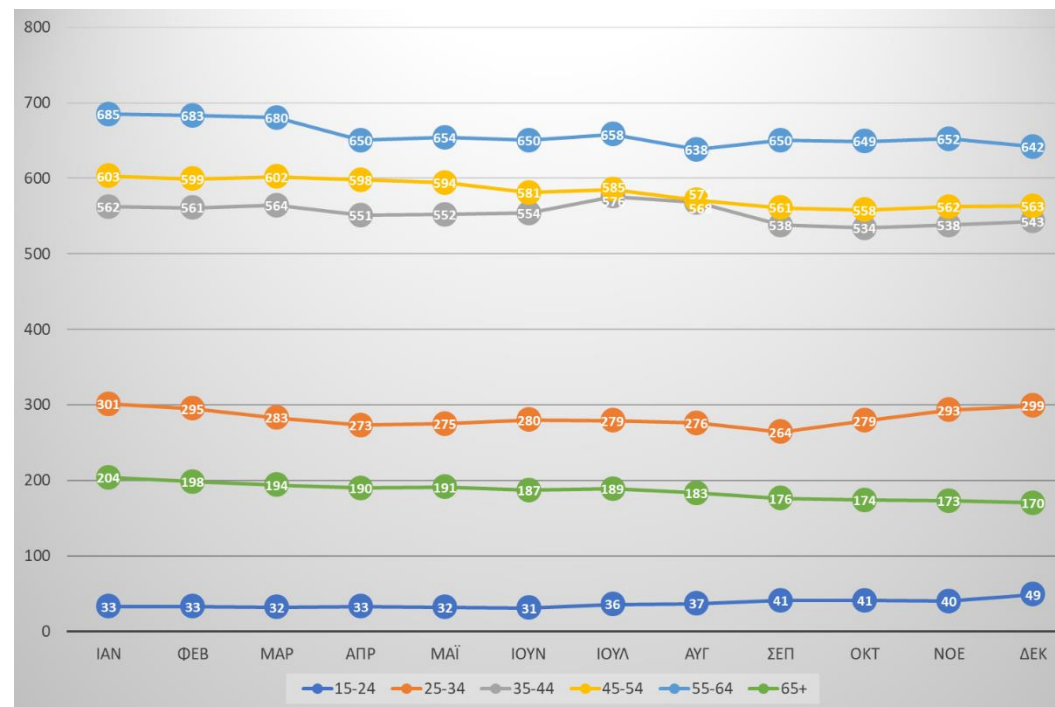

Γράφημα 17: Αριθμός ανέργων Δήμου Καστοριάς ανά ηλικιακή ομάδα και ανά μήνα για το 2023

α) βραχυχρόνια άνεργοι

β) μακροχρόνια άνεργοι

ΠΗΓΗ: Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Για το 2023 η εποχικότητα χαρακτηρίζει τους βραχυχρόνια άνεργους δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Καστοριάς όπως αποδεικνύεται από τα Γραφήματα 16α και β. Μάλιστα σύμφωνα με το Γράφημα 16α οι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βραχυχρόνια άνεργοι παρουσιάζουν την υψηλότερη ανεργία κατά τους καλοκαιρινούς μήνες Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο, υποδεικνύοντας ότι ενδεχομένως ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς αφορά άτομα που εργάζονται ως αναπληρωτές στην δημόσια εκπαίδευση. Αντιθέτως ο αριθμός των δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης βραχυχρόνια άνεργων μειώνεται μετά τον Μάρτιο μέχρι και τον Νοέμβριο που επανέρχεται στα επίπεδα του Φεβρουαρίου. Καθώς το χρονικό αυτό διάστημα ταυτίζεται με την τουριστική σεζόν οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι τα άτομα αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου απασχολούνται σε θέσεις εποχιακής εργασίας. Οι καμπύλες του Γραφήματος 16β δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες διακυμάνσεις αποκαλύπτοντας ότι στους μακροχρόνια άνεργους του Δήμου Καστοριάς για το 2023 δεν υφίσταται θέμα εποχικότητας αλλά πρόκειται για μία εδραιωμένη συνθήκη που είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί. Μία ακόμη σημαντική παρατήρηση που προκύπτει από το Γράφημα 16β είναι ότι οι μακροχρόνια άνεργοι σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες υπερβαίνουν τους βραχυχρόνια άνεργους εκτός από τους άνεργους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των οποίων το μεγαλύτερο μερίδιο καταφέρνει να απορροφηθεί σε θέσεις εργασίας σύντομα με αποτέλεσμα να μην παραμένει άνεργο για χρονικό διάστημα άνω του ενός έτους. Αυτό όμως συνεπάγεται ότι οι υπόλοιπες κατηγορίες άνεργων που είναι Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παραμένουν μακροχρόνια άνεργοι και δυσκολεύονται να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν μέχρι τώρα αφορούν τον απόλυτο αριθμό των εγγεγραμμένων άνεργων στις υπηρεσίες της ΔΥΠΑ για τον Δήμο Καστοριάς στον οποίο ανήκει διοικητικά η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ. Τα στοιχεία αυτά υποδεικνύουν μικρή υποχώρηση του αριθμού των άνεργων και καθιέρωση των μακροχρόνια άνεργων σε ποσοστά που αντιπροσωπεύουν σταθερά πάνω από το 50% των άνεργων και πλήττουν συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες και φύλα. Ωστόσο η ερμηνεία του πολυσύνθετου φαινομένου της ανεργίας δεν μπορεί να στηριχθεί αποκλειστικά σε μεταβολές απόλυτων αριθμών και καθώς είναι αδύνατο να προσδιοριστεί το ποσοστό ανεργίας εφόσον δεν έχουν δημοσιευτεί ακόμη τα στοιχεία της Απογραφής του 2021 για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό του Δήμου Καστοριάς προκειμένου να υπάρχει μία συγκριτική αξιολόγηση επιλέχθηκε να αξιοποιηθεί ο δείκτης χωρικής επιβάρυνσης της ανεργίας. Ο υπολογισμός του συγκεκριμένου δείκτη αποδεικνύει τον διαφορετικό βαθμό κατά τον οποίο η ανεργία πλήττει τα χωρικά επίπεδα και αποτελεί χρήσιμη πληροφορία για τον σχεδιασμό των πολιτικών αγοράς εργασίας, όπως η κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων για τις διορθωτικές παρεμβάσεις σε τοπικό επίπεδο. Ο δείκτης επιβάρυνσης σταθμίζει την ανεργία σε σχέση με τον πληθυσμό των χωρικών επιπέδων και υπολογίζεται από την διαίρεση των εγγεγραμμένων άνεργων μίας περιοχής με τον αντίστοιχο μόνιμο πληθυσμό της $((\text{Εγγεγραμμένοι Άνεργοι} / \text{μόνιμος πληθυσμός}) * 100)$. Στον Πίνακα 24 παρουσιάζεται ο δείκτης χωρικής επιβάρυνσης της ανεργίας για το Δήμο Καστοριάς, την Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς, την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και το σύνολο της χώρας για το 2016 και το 2023. Τα στοιχεία σε επίπεδο διοικητικής διαίρεσης, περιφερειακής ενότητας και άνω αντλήθηκαν από τις Εκθέσεις του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας για το 2016 και το 2023 (ΟΑΕΔ 2016, ΔΥΠΑ 2023) ενώ τα στοιχεία σε επίπεδο Δήμου Καστοριάς που δεν ήταν διαθέσιμα υπολογίστηκαν ακολουθώντας την μεθοδολογία των δύο εκθέσεων. Σύμφωνα με τον Πίνακα 24 για το 2023 σε επίπεδο Περιφερειών, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας παρουσιάζει δείκτη χωρικής επιβάρυνσης 11,15 αυξημένο συγκριτικά με το 2016 που ήταν 10,76 αντιστοιχώντας στην τέταρτη υψηλότερη επιβάρυνση από τις 13 περιφέρειες της χώρας. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων η Π.Ε. Καστοριάς παρουσιάζει την όγδοη υψηλότερη επιβάρυνση από τις 74 Περιφερειακές ενότητες

με δείκτη χωρικής επιβάρυνσης 11,15 για το 2023. Τέλος σε επίπεδο Δήμου Καστοριάς η επιβάρυνση είναι 11,72 για το 2023, υψηλότερη από το 2016 που ήταν 11,36 κατατάσσοντας τον Δήμο στην 22η υψηλότερη επιβάρυνση από τους 342 Δήμους της χώρας. Με δεδομένο ότι ο μέσος όρος χωρικής επιβάρυνσης για το σύνολο της επικράτειας είναι 8,8 για το 2023 είναι σαφές ότι ο Δήμος είναι το επίπεδο διοικητικής διαίρεσης με την μεγαλύτερη χωρική επιβάρυνση γεγονός που συνεπάγεται ότι η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ χωροθετείται σε έναν από τους Δήμους με την υψηλότερη επιβάρυνση ανεργίας.

Πίνακας 24: Χωρική επιβάρυνση της ανεργίας 2016 και 2023

Επίπεδο Διοικητικής Διαίρεσης	Δείκτης χωρικής επιβάρυνσης 2016*	Δείκτης χωρικής επιβάρυνσης 2023**	Κατάταξη για το 2023 ως προς την μεγαλύτερη χωρική επιβάρυνση
Δήμος Καστοριάς	11,36	11,72	22 ^η θέση από 324 Δήμους
Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς	10,76	11,15	8 ^η θέση από 74 Περιφερειακές Ενότητες
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	10,74	9,9	4 ^η θέση από τις 13 Περιφέρειες
Σύνολο Χώρας	8,3	8,8	-

* Τα στοιχεία για το 2016 υπολογίστηκαν με βάση τα στοιχεία των εγγεγραμμένων ανέργων του ΟΑΕΔ την 31^η Μαρτίου 2016 και τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού 2011 της ΕΛΣΤΑΤ (ΟΑΕΔ 2016).

** Τα στοιχεία για το 2023 υπολογίστηκαν με βάση τα στοιχεία των εγγεγραμμένων ανέργων της ΔΥΠΙΑ την 30^η Απριλίου 2023 και τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού 2021 της ΕΛΣΤΑΤ (ΔΥΠΙΑ 2023).

ΠΗΓΗ: ΟΑΕΔ (2016), ΔΥΠΙΑ(2023), ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

3.1.3.2. Οικονομική δυναμική

ΑΕΠ και επενδύσεις: εξελίξεις και τάσεις, συνολικά και ανά τομέα, εάν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα που σχετίζονται με την οικονομία της Περιοχής Παρέμβασης.

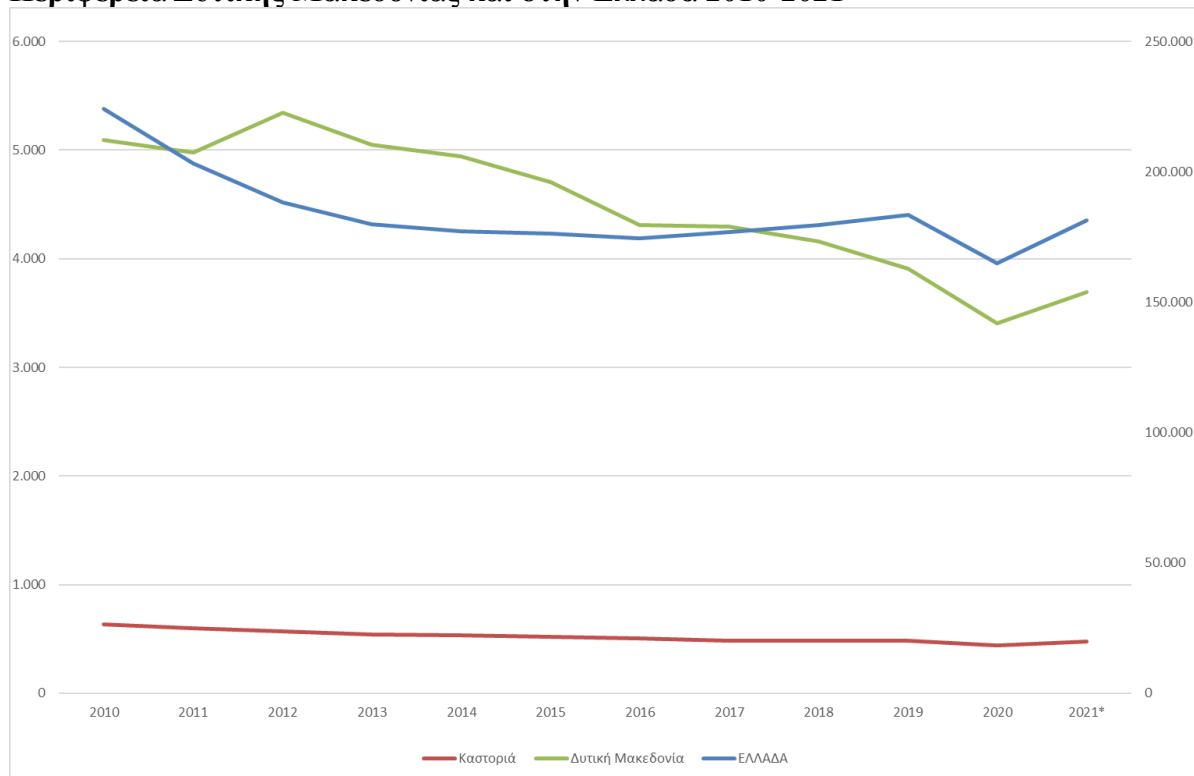
Θεμελιώδες στοιχείο στην αποτύπωση της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας μίας περιοχής είναι η εκτίμηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) της που μετρά την συνολική οικονομική δραστηριότητα που πραγματοποιείται σε μία οικονομική επικράτεια. Το ΑΕΠ αποτελεί μία από τις ευρύτερα χρησιμοποιούμενες μακροοικονομικές μεταβλητές καθώς παρέχει μία ολοκληρωμένη ποσοτική περιγραφή των οικονομικών φαινομένων που εξελίσσονται σε μία οικονομία κατά τη διάρκεια μίας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Ορίζεται ως η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται από τους συντελεστές παραγωγής που βρίσκονται εντός της οικονομίας σε μία ορισμένη χρονική περίοδο ανεξαρτήτως από το αν οι ιδιοκτήτες τους είναι κάτοικοι της. Συνιστά συνεπώς ένα συνολικό μέτρο παραγωγής που είναι συγκρίσιμο τόσο σε επίπεδο χωρών όσο και σε χαμηλότερα επίπεδα κλίμακας του χώρου.

Με δεδομένο ότι οι «χαμηλότερες» γεωγραφικές περιοχές για τις οποίες δημοσιεύει αποτελέσματα ΑΕΠ η Ελληνική Στατιστική Αρχή είναι οι Περιφερειακές Ενότητες και προκειμένου να εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα για την αναπτυξιακή πορεία της Περιοχής Παρέμβασης, αντλούνται στοιχεία ΑΕΠ σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς στην οποία εντάσσεται ο Δήμος Καστοριάς και η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027. Στο Γράφημα 18 αποτυπώνεται η εξέλιξη

του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές στην ΠΕ Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, κατά την δωδεκαετία 2010-2021. Χρονικά η περίοδος συμπίπτει με την πολυετή ύφεση που έπληξε την ελληνική οικονομία ως συνέπεια της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008/2009 και της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης το 2010 αλλά και με την έναρξη της κρίσης πανδημίας του κορωνοϊού. Παρατηρεί κανείς από το Γράφημα ότι τόσο το ΑΕΠ της ΠΕ Καστοριάς όσο και της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας διαγράφουν φθίνουσα πορεία με εξαίρεση την τελευταία χρονιά που διακρίνεται άνοδος ωστόσο καθώς τα στοιχεία για το 2021 είναι προσωρινά θα πρέπει να ερμηνευθούν με προσοχή. Αναλυτικότερα στην έναρξη της εξεταζόμενης περιόδου, το 2010, το ΑΕΠ της ΠΕ Καστοριάς ήταν 635.519.794 ευρώ σε τρέχουσες τιμές ενώ το 2019, έτος που δεν έχει ακόμη ξεσπάσει η πανδημία COVID-19 στην Ελλάδα ανέρχεται σε 480.873.971 ευρώ που σημαίνει ότι χάθηκαν περίπου 155 εκατ. ευρώ. Αν μάλιστα ληφθεί υπόψη και το 2020 που εκδηλώθηκε η πανδημία τότε οι απώλειες αγγίζουν τα 195 εκατ. ευρώ από το συνολικό ΑΕΠ της ΠΕ Καστοριάς, δηλαδή περίπου το 30,7%. Παρόμοια εικόνα, αν και με πιο έντονα χαρακτηριστικά μείωσης εμφάνισε και η εξέλιξη του ΑΕΠ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας το οποίο την περίοδο 2010-2020 σημείωσε μείωση 33,2%, από 5.094 εκατ. ευρώ το 2010 σε 3.403 εκατ. ευρώ το 2020. Ωστόσο η αντίστοιχη μείωση σε επίπεδο χώρας για την ίδια περίοδο αναφοράς 2010- 2020 είναι μικρότερη, 26,4%, αποκαλύπτοντας την συρρίκνωση και την αναπτυξιακή υστέρηση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αλλά και της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς οι οποίες σημείωσαν συγκριτικά χειρότερες επιδόσεις. Αν χωρίσει κανείς την εξεταζόμενη δωδεκαετία σε υποπεριόδους, μία εκείνη που περιλαμβάνει την παρατεταμένη περίοδο της οικονομικής ύφεσης μέχρι και το 2016 και μία κατά την τριετή περίοδο 2017-2019 στην οποία το ΑΕΠ της χώρας κατέγραψε θετικό ρυθμό μεταβολής σημειώνοντας μικρή ανάκαμψη, προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Συγκεκριμένα την πρώτη περίοδο 2010-2016 καταγράφονται αρνητικές μεταβολές σε όλες τις εξεταζόμενες χωρικές μονάδες, την χώρα, την περιφέρεια και την περιφερειακή ενότητα, ωστόσο το ποσοστό μείωσης του ΑΕΠ της χώρας κατά 22,1% είναι μεγαλύτερο του περιφερειακού ΑΕΠ κατά 15,3% φανερώνοντας ότι η ανάπτυξη της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας επηρεάστηκε σε μικρότερο βαθμό από την οικονομική κρίση συγκριτικά με την υπόλοιπη χώρα. Βέβαια η μείωση του ΑΕΠ της ΠΕ Καστοριάς κατά 20,8% υπερβαίνει την αντίστοιχη της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Στην επόμενη τριετία 2017-2019 η εικόνα αναστρέφεται θετικά για την ελληνική οικονομία καταγράφοντας αύξηση του ΑΕΠ κατά 3,6%, το ΑΕΠ όμως τόσο της ΠΕ Καστοριάς όσο και την Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας δεν ακολουθούν την πορεία της χώρας και συνεχίζουν να μειώνονται αν και με μικρότερους ρυθμούς από εκείνους της προηγούμενης περιόδου, κατά 1,1% και 9,1% αντίστοιχα. Η αρνητική ετήσια μεταβολή που καταγράφεται για την επόμενη διετία 2019-2020 είναι αναμενόμενη ως αποτέλεσμα της εξάπλωσης της πανδημίας COVID-19 στην Ελλάδα το 2020 με τις απώλειες όμως στη ΠΕ Καστοριάς να είναι πιο περιορισμένες από εκείνες που σημειώθηκαν τόσο στο σύνολο της περιφέρειας όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Γράφημα 18: Εξέλιξη ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ) στην ΠΕ Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Ελλάδα 2010-2021*

* Για το έτος 2021 τα στοιχεία είναι προσωρινά

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Συγκρίνοντας τέλος το ΑΕΠ όλων των περιφερειακών ενοτήτων-νομών της χώρας για τις οποίες δημοσιεύει σχετικά δεδομένα η ΕΛΣΤΑΤ, προκύπτει ότι η ΠΕ Καστοριάς διατηρεί διαχρονικά την 53^η θέση μεταξύ 57 περιφερειακών ενοτήτων της χώρας σε όρους ΑΕΠ από το 2010 μέχρι και το 2019 ενώ την τελευταία χρονιά της εξεταζόμενης περιόδου το 2020 υποχωρεί μία θέση και καταλαμβάνει την 54^η ως αποτέλεσμα της περαιτέρω συρρίκνωσης της οικονομίας της ΠΕ Καστοριάς και κατ' επέκταση της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ. Η θέση των υπολοίπων περιφερειακών ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, εκτός των Γρεβενών που κατατάσσονται σε δυσμενέστερη θέση από εκείνη της ΠΕ Καστοριάς, είναι πολύ καλύτερη με την ΠΕ Κοζάνης να καταλαμβάνει θέσεις στην δεύτερη δεκάδα ακολουθούμενη από την ΠΕ Φλώρινας στην τέταρτη δεκάδα για όλα τα έτη της περιόδου (Πίνακας 26).

Πίνακας 25: Εξέλιξη ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ) στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Ελλάδα 2010-2021*

Επίπεδο Διοικητικής Διαίρεσης	Έτη												Διαχρονική Μεταβολή		
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	2010- 2016	2017- 2019	2019- 2020
ΠΕ	636	602	571	539	533	521	503	486	487	481	441	480	-20,83	-1,10	-8,39
Καστοριάς															
Περιφέρεια	5.094	4.980	5.345	5.049	4.944	4.705	4.313	4.298	4.159	3.908	3.403	3.692	-15,33	-9,07	-12,91
Δυτικής															
Μακεδονίας															
Ελλάδα	224.124	203.308	188.381	179.884	177.236	176.369	174.494	176.903	179.558	183.347	165.016	181.500	-22,14	3,64	-10

* Για το έτος 2021 τα στοιχεία είναι προσωρινά

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Πίνακας 26: Κατάταξη των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στις 57 Περιφερειακές Ενοότητες-Νομούς ως προς το ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ) 2010-2021*

Περιφερειακή Ενότητα	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
ΠΕ Κοζάνης	16 ^η	14 ^η	13 ^η	13 ^η	13 ^η	13 ^η	16 ^η	16 ^η	17 ^η	19 ^η	21 ^η	19 ^η
ΠΕ Φλώρινας	45 ^η	45 ^η	43 ^η	44 ^η	43 ^η	44 ^η	45 ^η	44 ^η	45 ^η	45 ^η	45 ^η	46 ^η
ΠΕ Καστοριάς	53 ^η	53 ^η	53 ^η	53 ^η	53 ^η	53 ^η	53 ^η	53 ^η	53 ^η	53 ^η	54 ^η	54 ^η
ΠΕ Γρεβενών	56 ^η	55 ^η	55 ^η	55 ^η	55 ^η	55 ^η	55 ^η	55 ^η	56 ^η	56 ^η	55 ^η	55 ^η

* Για το έτος 2021 τα στοιχεία είναι προσωρινά

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Κύριες διακλαδικές και γεωγραφικές διασυνδέσεις (οικονομικές ροές), εξαγωγές

Ο αναπτυξιακός δυναμισμός μίας περιοχής καθορίζεται από το βαθμό εξωστρέφειας της, την ικανότητα δηλαδή διασύνδεσης και οικονομικής ολοκλήρωσής της με τις παγκόσμιες αγορές και τα διεθνή ολοκληρωμένα επιχειρηματικά δίκτυα όπως αυτή καταγράφεται στο διεθνές εμπόριο που πραγματοποιεί. Αντίστοιχα με το ΑΕΠ, οι «χαμηλότερες» γεωγραφικές περιοχές για τις οποίες διατίθενται στοιχεία για το εξωτερικό εμπόριο είναι οι Περιφερειακές Ενότητες για αυτό και στην συνέχεια παρουσιάζονται στοιχεία για το εμπόριο και τις εξαγωγικές επιδόσεις της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς, στην ευρύτερη περιοχή της οποίας εντάσσεται η Περιοχή Παρέμβασης της ΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς 2021-2027. Η συλλογή των στοιχείων για τις εμπορευματικές συναλλαγές γίνεται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) η οποία δημοσιεύει στοιχεία σε εθνικό επίπεδο, ωστόσο το Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών (ΙΕΕΣ) του Συνδέσμου Εξαγωγέων (ΣΕΒΕ) επεξεργάζεται και αναλύει αυτά τα στοιχεία σε επίπεδο περιφέρειας και περιφερειακής ενότητας. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα δεδομένα του εξωτερικού εμπορίου για την Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και τις ευρύτερες διοικητικές διαιρέσεις στις οποίες υπάγεται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ, την τελευταία πενταετία για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, την περίοδο 2018- 2022. Παρά τις σημαντικές μειώσεις στις εξαγωγές το 2019 και ιδίως το 2020, έτος εκδήλωσης της πανδημίας Covid-19, το εμπορικό ισοζύγιο της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς παραμένει πλεονασματικό για όλη την εξεταζόμενη περίοδο σε αντίθεση με το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας που είναι παραδοσιακά ελλειμματικό. Ωστόσο η μέση ετήσια τάση για το εμπορικό ισοζύγιο της ΠΕ Καστοριάς είναι αρνητική σε αντίθεση με την μέση ετήσια τάση του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας που είναι θετική για την περίοδο 2018-2022 αποκαλύπτοντας την μεγαλύτερη ένταση των απωλειών για την περιοχή της Καστοριάς. Εστιάζοντας στην τελευταία χρονιά της εξεταζόμενης περιόδου, το 2022, φαίνεται ότι στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς πραγματοποιήθηκαν διεθνείς εμπορικές συναλλαγές ύψους 259,5 εκατ. ευρώ, το ύψος των εξαγωγών ανήλθε στα 195 εκατ. ευρώ αυξημένες κατά 5,4% σε σχέση με το 2021, ενώ εντυπωσιακός ήταν ο ρυθμός αύξησης των εισαγωγών κατά 65,7% που έφτασαν τα 64,5 εκατ. ευρώ, διαμορφώνοντας ένα θετικό Ισοζύγιο Εμπορικών Συναλλαγών, με συνολική αξία 130,5 εκατ. ευρώ (Πίνακας 27). Αξίζει να επισημανθεί ότι διαχρονικά σε όλη την εξεταζόμενη πενταετία το μερίδιο της ΠΕ Καστοριάς στις συνολικές εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας υπερβαίνει το 50% με σημαντικές βέβαια αυξομειώσεις. Ενώ το 2019, περισσότερες από 7 στις 10 εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας προέρχονται από την Καστοριά, το 2020 το μερίδιο μειώνεται στο 57% για να ακολουθήσει το 2021 άνοδος στο 62,4% καταλήγοντας το 2022 η Καστοριά να συνεισφέρει κατά 58,6% στις συνολικές εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Ανάλογη ήταν και η εξέλιξη του ποσοστού κάλυψης των εισαγωγών από τις εξαγωγές που αποτελεί το δείκτη κάλυψης των δαπανών για τις εισαγωγές από τις εξαγωγές, που κυμάνθηκε για την Καστοριά, από 234% το 2018 σε 302% το 2022, φτάνοντας μάλιστα το 2021 σε 475%, δηλαδή την χρονιά εκείνη οι εξαγωγές της Καστοριάς υπερέβησαν 4,7 φορές τις εισαγωγές.

Συγκρίνοντας μάλιστα με τα ποσοστά κάλυψης των εξαγωγών σε Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και σε επίπεδο χώρας, παρατηρεί κανείς ότι αυτά κινήθηκαν την εξεταζόμενη περίοδο σε πολύ μικρότερα επίπεδα από 185% σε 206% περιφερειακά και από 62% σε 59% στο σύνολο της επικράτειας. Ωστόσο η αυξητική τάση του λόγου των εξαγωγών προς τις εισαγωγές μέχρι και το 2021 που αποτυπώνεται στο Γράφημα 19 χρήζει προσεκτικής ερμηνείας σχετικά με τον αν οφείλεται στο ισχυρό εξαγωγικό προσανατολισμό της περιοχής ή στη μεγάλη συρρίκνωση που κατέγραψαν οι εισαγωγές την συγκεκριμένη περίοδο.

Πίνακας 27: Εξωτερικό εμπόριο Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς, Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Ελλάδας την πενταετία 2018-2022, σε ευρώ

Επίπεδο διοικητικής διαίρεσης	Εξωτερικό εμπόριο	2018	2019	2020	2021	2022	ΕΤ 22/21 (%)	ΜΕΤ 22/18 (%)	Διαχρονική Μεταβολή 2018-2022 (%)
ΠΕ Καστοριάς	Εξαγωγές	243.466.873	222.290.232	121.611.356	184.922.922	194.972.052	5,4	-5,4	-19,9
	Εισαγωγές	103.895.972	87.090.147	34.251.193	38.940.791	64.523.846	65,7	-11,2	-37,9
	Εμπορικό Ισοζύγιο	139.570.901	135.200.085	87.360.163	145.982.131	130.448.206	-10,6	-1,7	-6,5
	Εξαγωγές/ εισαγωγές	234,34	255,24	355,06	474,88	302,17	-	-	-
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Εξαγωγές	342.038.371	304.764.502	212.734.639	296.543.815	332.645.058	12,2	-0,7	-2,7
	Εισαγωγές	184.237.117	160.102.109	88.390.717	104.096.101	160.996.565	54,7	-3,3	-12,6
	Εμπορικό Ισοζύγιο	157.801.254	144.662.393	124.343.922	192.447.714	171.648.493	-10,8	2,1	8,8
	Εξαγωγές/ εισαγωγές	185,65	190,36	240,68	284,88	206,62	-	-	-
Ελλάδα	Εξαγωγές	31.980.098.537	32.307.767.332	29.317.337.000	39.423.530.360	54.090.777.989	14,0	14,0	69,1
	Εισαγωγές	51.496.579.486	53.116.235.288	46.601.205.094	63.839.977.146	91.018.622.439	15,3	15,3	76,7
	Εμπορικό Ισοζύγιο	-19.516.480.949	-20.808.467.956	-17.283.868.094	-24.416.446.786	-36.927.844.450	17,3	17,3	89,2
	Εξαγωγές/ εισαγωγές	62,10	60,82	62,91	61,75	59,43	-	-	-
Συμμετοχή εξαγωγών ΠΕ Καστοριάς στις συνολικές εξαγωγές της ΠΔΜ (%)		71,18	72,94	57,17	62,36	58,61	-	-	-
Συμμετοχή εξαγωγών ΠΔΜ στις συνολικές εξαγωγές της χώρας (%)		1,07	0,94	0,73	0,75	0,61			

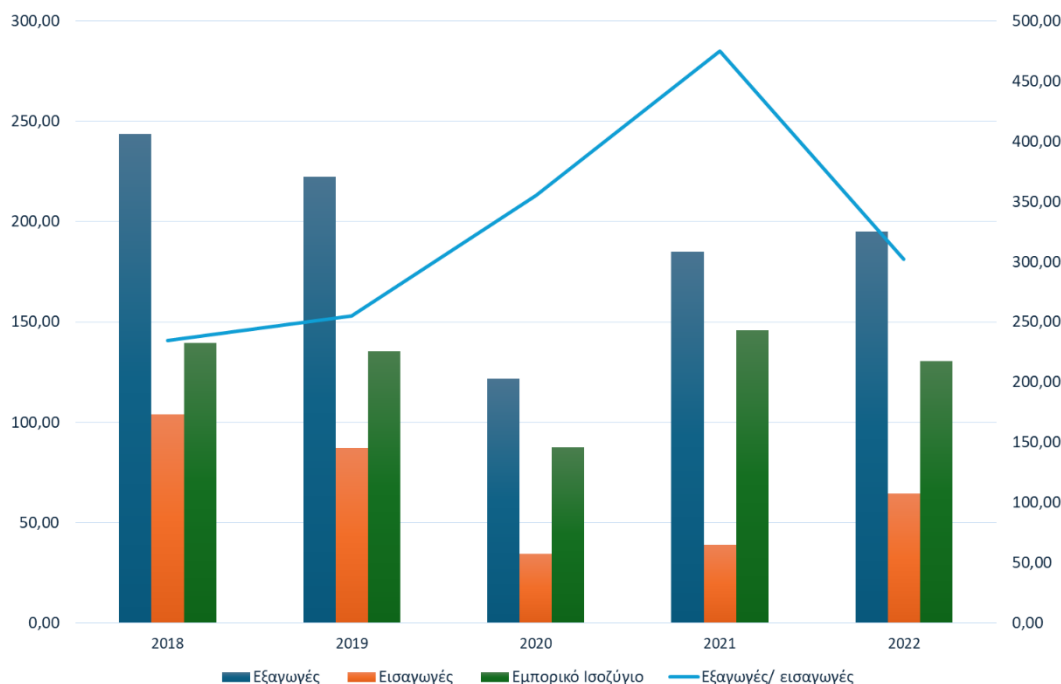
ΕΤ: Ετήσια Τάση

ΜΕΤ: Μέση Ετήσια Τάση

ΠΗΓΗ: ΙΕΕΣ-ΣΕΒΕ (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 19: Η πορεία του εξωτερικού εμπορίου της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς, 2018-2022 (σε εκατ. ευρώ)

ΠΗΓΗ: ΙΕΕΣ-ΣΕΒΕ (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αποτύπωση της δομής του εξαγωγικού εμπορίου όσον αφορά τους κύριους προορισμούς και τα κύρια προϊόντα που εξάγει διαχρονικά η Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς. Στον Πίνακα 28 παρουσιάζεται η σύνθεση των εξαγωγών κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων από το 2018 στο 2022. Όλοι οι κλάδοι σημείωσαν μέση ετήσια αύξηση στην διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου, εκτός από τον κλάδο της «κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης» που μειώθηκε κατά 16,3%. Τις μεγαλύτερες αυξήσεις κατέγραψαν οι κλάδοι «Ποτά & Καπνά» κατά 43,4% και «Άλλα» κατά 46% στον οποίο συμπεριλαμβάνονται Ζώα Ζωντανά, Φυτά, Άλλα προϊόντα ζωικής και φυτικής προέλευσης, Ωρολογοποιία, Παιχνίδια, Μουσικά όργανα κτλ. Παρά την παρατηρούμενη διαχρονική μείωση στην πενταετία, η μερίδα του λέοντος των εξαγωγών της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς ανήκει στο κλάδο της «κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης» με μερίδιο 42,2% των συνολικών εξαγωγών για το 2022 ενώ δεύτερη θέση κατέχουν τα «Τρόφιμα» με 13,9% και ακολουθούν τα «Χημικά & Πλαστικά» με 12,8%. Το 2022 σε ετήσια βάση σημαντική αύξηση σημειώθηκε στις εξαγωγές των «Άλλων» (67,2%), των «Μηχανών και συσκευών» (36,1%) και των «Ποτών και Καπνά» (34,4%) ενώ αντιθέτως σημαντικές μειώσεις καταγράφηκαν στα Οχήματα (-27%) και στα «Μη μεταλλικά ορυκτά» (-20,5%).

Δεδομένης της παραγωγικής εξειδίκευσης της Καστοριάς στην γουνοποιία που εντάσσεται στο κλάδο της «κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης» θεωρήθηκε σημαντικό η κλαδική σύνθεση των εξαγωγών να αποτυπωθεί σε μεγαλύτερο επίπεδο ανάλυσης προκειμένου να είναι περισσότερο διακριτή η εξαγωγική πορεία των προϊόντων γούνας. Στον Πίνακα 29 προσδιορίστηκαν για κάθε μία από τις πέντε χρονιές της εξεταζόμενης περιόδου 2018-2022, οι 10 κορυφαίοι κλάδοι σε 2ψήφια ανάλυση της Συνδυασμένης Ονοματολογίας (CN) που σημείωσαν τις μεγαλύτερες εξαγωγές στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς. Την πρώτη θέση συνεισφέροντας το μεγαλύτερο μερίδιο στις

συνολικές εξαγωγές και για τις πέντε χρονιές αλλά και με μεγάλη διαφορά από τους υπόλοιπους εξαγωγικούς κλάδους, κατέχει όπως είναι αναμενόμενο, ο κλάδος «Γουνοδέρματα και γουναρικά». Ξεκινώντας από 68,1% το 2018 που σημαίνει ότι περισσότερο από 2 στις 3 εξαγωγές που διενήργησε αυτή τη χρονιά η Καστοριά αφορούσαν τα γουνοδέρματα και γουναρικά, το ποσοστό συμμετοχής πέφτει στο 34,68% το 2020 με την πανδημία, και τις επόμενες δύο χρονιές εμφανίζει σημάδια ανάκαμψης αδυνατώντας όμως να επανακτήσει το αρχικό μερίδιο καθώς το 2022 σηματοδοτείται και από τον πόλεμο Ουκρανίας και Ρωσίας και την απαγόρευση εξαγωγών γούνας. Οι επόμενοι κλάδοι με την μεγαλύτερη συνεισφορά στις εξαγωγές της Περιφερειακής Ενότητας είναι οι «Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας» και «Καρποί και φρούτα νωπά» που εναλλάσσονται διαχρονικά στην δεύτερη και τρίτη θέση εκτός από το 2022 που οι εξαγωγές των καρπών και φρούτων υποχωρούν στην έβδομη θέση. Σημαντική τέλος θέση καταλαμβάνει ο κλάδος «Λέβητες, μηχανές, συσκευές, μηχανικές επινοήσεις και μέρη» που διαχρονικά μάλιστα σημειώνει άνοδο αλλά και ο κλάδος «Πλαστικές ύλες».

Προχωρώντας την ανάλυση σε επίπεδο εξαγωγικού προσανατολισμού, στον Πίνακα 30 αποτυπώνεται η γεωγραφική διάρθρωση των εξαγωγών της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς την περίοδο 2018-2022. Όπως και στην κλαδική σύνθεση των εξαγωγών στον Πίνακα παρουσιάζονται για κάθε εξεταζόμενη χρονιά οι 10 κορυφαίοι προορισμοί στους οποίους εξάγονται τα προϊόντα που παράγει η Καστοριά. Η γειτονική χώρα της Αλβανίας αποτελεί για όλη την πενταετία τον κύριο αποδέκτη των εξαγωγών της τεκμηριώνοντας τις διαπεριφερειακές και διασυνοριακές σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα στις δύο όμορες περιοχές. Το μερίδιο συνολικών εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς που απορροφά η αγορά της Αλβανίας ξεκινά με 28,4% το 2018 και αυξάνεται διαχρονικά για να φτάσει το 2022 οι περισσότερες από τις μισές συνολικές εξαγωγές της Καστοριάς να κατευθύνονται εκεί. Η Ρωσία ενώ αποτελεί δεύτερο και τρίτο προορισμό των εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς τις τέσσερις πρώτες χρονιές της περιόδου, με το ένα πέμπτο (20,4%) των συνολικών εξαγωγών του 2018 να καλύπτεται από αυτή τη χώρα, το 2022 μετά τις ευρωπαϊκές κυρώσεις που επέφερε ο πόλεμος Ρωσίας-Ουκρανίας το μερίδιο εξαγωγών στην ρωσική αγορά συρρικνώνεται σε 1,12% με αποτέλεσμα να μην συμπεριλαμβάνεται στους 10 κορυφαίους προορισμούς εξαγωγών. Άλλος σημαντικός εμπορικός εταίρος είναι τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα των οποίων όμως το μερίδιο σταδιακά φθίνει την πενταετία από 11,2% των συνολικών εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς το 2018 σε 5,6% το 2022. Διαχρονική μείωση των μεριδίου τους εμφανίζουν και άλλοι σημαντικοί εξαγωγικοί προορισμοί όπως η Ιταλία και η Δανία των οποίων τα ποσοστά στις συνολικές εξαγωγές της Καστοριάς διαχρονικά μειώνονται.

Στο Γράφημα 20 γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθεί η δυναμική των κυριότερων εξαγωγικών προορισμών της ΠΕ Καστοριάς στο σύνολο της εξεταζόμενης πενταετίας 2018-2022. Απεικονίζονται δεδομένα για τις δεκαπέντε χώρες που συνεισφέρουν το 93,6% της αξίας των εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς το 2022. Στον οριζόντιο άξονα του Γραφήματος εμφανίζεται το μερίδιο που απορρόφησαν αυτές οι κύριες χώρες-αγορές κατεύθυνσης των εξαγωγών της Καστοριάς το 2022 και στον κάθετο άξονα η μέση ετήσια μεταβολή τους στην εξεταζόμενη περίοδο 2018-2022. Έτσι για παράδειγμα η Αλβανία σημείωσε μέση ετήσια αύξηση των εξαγωγών της από την ΠΕ Καστοριάς κατά 11,8% κατέχοντας το μεγαλύτερο μερίδιο εξαγωγών 55,4%. Άλλες χώρες με υψηλή συνεισφορά στην συνολική αξία των εξαγωγών της Καστοριάς και αύξηση κατά την τελευταία πενταετία 2018-2022 είναι η Φιλανδία, οι ΗΠΑ η Τουρκία και η Κιργιζία. Αντιθέτως Ρωσία, Χόνγκ-Κονγκ, και Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα έχουν υψηλή συνεισφορά στη συνολική αξία των εξαγωγών, αλλά την τελευταία πενταετία παρατηρείται μείωση των εξαγωγών χάνοντας ουσιαστικά την δυναμική τους

Πίνακας 28: Εξαγωγές Καστοριάς, ανά κυριότερο κλάδο, σε ευρώ

Κλάδοι/Προϊόντα	2018	2019	2020	2021	2022	Μερίδιο 22 (%)	ΕΤ 22/21 (%)	MET 22/18 (%)
Τρόφιμα	20.474.690	22.882.274	20.462.930	25.981.258	27.112.151	13,9	4,4	7,3
Ποτά & Καπνά	293.618	349.123	332.639	923.298	1.240.908	0,6	34,4	43,4
Μη μεταλλικά ορυκτά	4.106.847	4.818.796	5.135.069	7.769.019	6.173.261	3,2	-20,5	10,7
Χημικά & Πλαστικά	13.813.975	14.249.338	16.143.859	19.574.931	25.009.164	12,8	27,8	16,0
Πετρελαιοειδή	208.446	148.425	177.432	170.969	225.103	0,1	31,7	1,9
Ξύλο & Χαρτί	10.446.493	10.193.767	10.025.664	11.436.643	12.918.283	6,6	13,0	5,5
Κλωστοϋφαντουργία & Ένδυση	167.522.571	143.555.314	44.188.279	83.268.838	82.246.563	42,2	-1,2	-16,3
Μέταλλα	17.885.166	17.482.568	15.637.761	22.259.217	20.500.199	10,5	-7,9	3,5
Μηχανές & Συσκευές	6.990.185	6.234.479	7.253.482	8.798.232	11.972.386	6,1	36,1	14,4
Οχήματα	117.632	229.633	203.907	373.765	272.804	0,1	-27,0	23,4
Άλλα	1.607.250	2.146.515	2.050.334	4.366.752	7.301.230	3,7	67,2	46,0
Σύνολο	243.466.873	222.290.232	121.611.356	184.922.922	194.972.052	100,0	5,4	-5,4

ΠΗΓΗ: ΙΕΕΣ-ΣΕΒΕ (2024)

Πίνακας 29: Οι 10 κορυφαίοι εξαγωγικοί κλάδοι σε 2ψήφια ανάλυση της Συνδυασμένης Ονοματολογίας (CN) των εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς την περίοδο 2018-2022

Κατάταξη	Κλάδος	Ποσοστό επί των συνολικών εξαγωγών
2018		
1	Γουνόδερματα και γουναρικά	68,10
2	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	4,87
3	Καρποί και φρούτα νωπά	3,85
4	Ξυλεία και τεχνουργήματα από ξύλο	2,15
5	Χαρτί και χαρτόνια	2,13
6	Πλαστικές ύλες	2,03
7	Λέβητες, μηχανές, συσκευές, μηχανικές επινοήσεις και μέρη	1,98
8	Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο και χάλυβα	1,45
9	Γαλακτοκομικά	1,24
10	Ψάρια και μαλακόστρακα, μαλάκια	1,23
2019		
1	Γουνόδερματα και γουναρικά	63,63
2	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	5,20
3	Καρποί και φρούτα νωπά	5,18
4	Λέβητες, μηχανές, συσκευές, μηχανικές επινοήσεις και μέρη	2,41
5	Ξυλεία και τεχνουργήματα από ξύλο	2,41
6	Χαρτί και χαρτόνια	2,18
7	Πλαστικές ύλες	1,76
8	Προϊόντα κεραμεικής	1,44
9	Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο και χάλυβα	1,42
10	Γαλακτοκομικά	1,32
2020		
1	Γουνόδερματα και γουναρικά	34,84
2	Καρποί και φρούτα νωπά	8,67
3	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	7,95
4	Λέβητες, μηχανές, συσκευές, μηχανικές επινοήσεις και μέρη	5,30
5	Ξυλεία και τεχνουργήματα από ξύλο	4,69
6	Χαρτί και χαρτόνια	3,55
7	Πλαστικές ύλες	3,27
8	Προϊόντα κεραμεικής	3,04
9	Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο και χάλυβα	2,82
10	Δεψικά και βαφικά εκχυλίσματα, χρώματα	2,50
2021		
1	Γουνόδερματα και γουναρικά	43,75
2	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	8,06
3	Καρποί και φρούτα νωπά	5,63
4	Ξυλεία και τεχνουργήματα από ξύλο	4,32
5	Λέβητες, μηχανές, συσκευές, μηχανικές επινοήσεις και μέρη	4,05
6	Πλαστικές ύλες	3,48
7	Προϊόντα κεραμεικής	2,83
8	Ψάρια και μαλακόστρακα, μαλάκια	2,77
9	Χαρτί και χαρτόνια	1,86
10	Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο και χάλυβα	1,84

Κατάταξη	Κλάδος	Ποσοστό επί των συνολικών εξαγωγών
2022		
1	Γουνοδέρματα και γουναρικά	40,72
2	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	6,62
3	Λέβητες, μηχανές, συσκευές, μηχανικές επινοήσεις και μέρη	5,24
4	Ξυλεία και τεχνουργήματα από ξύλο	4,38
5	Ψάρια και μαλακόστρακα, μαλάκια	4,24
6	Πλαστικές ύλες	3,96
7	Καρποί και φρούτα νωπά	2,56
8	Λιπάσματα	2,50
9	Χαρτί και χαρτόνια	2,24
10	Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο και χάλυβα	2,10

ΠΗΓΗ: ΙΕΕΣ-ΣΕΒΕ (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Πίνακας 30: Γεωγραφική Κατανομή των 10 κορυφαίων προορισμών των εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς την περίοδο 2018-2022

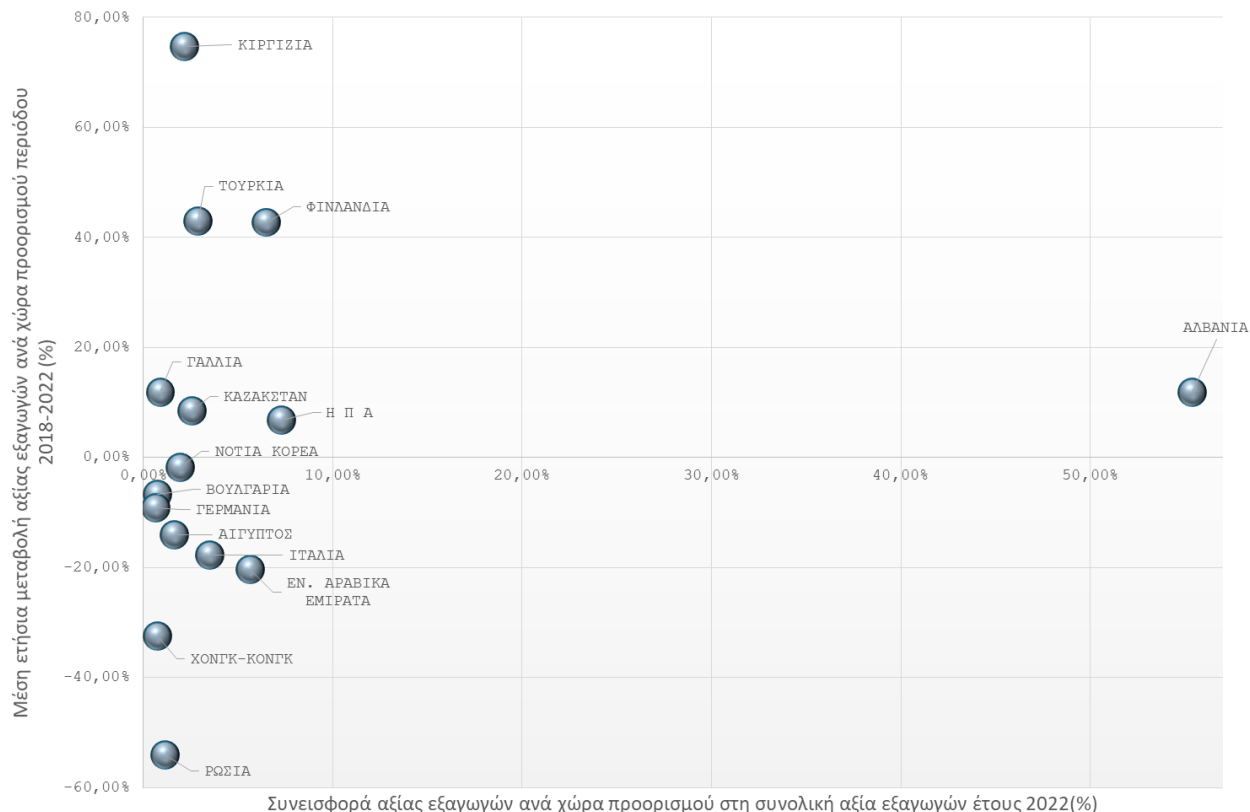
Κατάταξη	Χώρα	Ποσοστό επί των συνολικών εξαγωγών
2018		
1	Αλβανία	28,37
2	Ρωσία	20,27
3	Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα	11,18
4	Δανία	9,25
5	Ιταλία	6,10
6	Η Π Α	4,47
7	Χονγκ-Κονγκ	2,79
8	Αίγυπτος	2,40
9	Νότια Κορέα	1,66
10	Άγιος Μαρίνος	1,53
2019		
1	Αλβανία	30,34
2	Ρωσία	20,64
3	Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα	9,51
4	Δανία	8,57
5	Η Π Α	5,83
6	Ιταλία	5,34
7	Αίγυπτος	4,26
8	Φινλανδία	2,37
9	Νότια Κορέα	1,79
10	Καζακστάν	1,51

Κατάταξη	Χώρα	Ποσοστό επί των συνολικών εξαγωγών
2020		
1	Αλβανία	54,87
2	Ρωσία	9,28
3	Αίγυπτος	6,80
4	Η Π Α	4,79
5	Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα	4,22
6	Δανία	3,92
7	Ιταλία	3,14
8	Βουλγαρία	1,61
9	Καζακστάν	1,52
10	Εδαφ Πρώην Γιουγκ. Δημ. Μακεδονία	1,28
2021		
1	Αλβανία	48,92
2	Φινλανδία	8,85
3	Ρωσία	8,19
4	Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα	7,34
5	Αίγυπτος	4,57
6	Η Π Α	3,80
7	Ιταλία	2,77
8	Λευκορωσία	2,34
9	Δανία	1,69
10	Καζακστάν	1,60
2022		
1	Αλβανία	55,40
2	Η Π Α	7,27
3	Φινλανδία	6,50
4	Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα	5,64
5	Ιταλία	3,49
6	Τουρκία	2,87
7	Καζακστάν	2,57
8	Κιργιζία	2,18
9	Νότια Κορέα	1,93
10	Ουζμπεκιστάν	1,68

ΠΗΓΗ: ΙΕΕΣ-ΣΕΒΕ, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 20: Προορισμοί και δυναμική των εξαγωγών της ΠΕ Καστοριάς την πενταετία 2018-2022

ΠΗΓΗ: ΙΕΕΣ-ΣΕΒΕ, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Επισήμανση των τομέων/κλάδων που παίζουν κεντρικό ρόλο

Η οικονομία της περιοχής της Καστοριάς χαρακτηρίζεται από την περιορισμένη σχετικά γεωργία πρωτίστως όμως από την ανάπτυξη της βιοτεχνίας και της οικοτεχνίας γουναρικών. Τα καστοριανά προϊόντα της γούνας θεωρούνται είδη υψηλής τέχνης και μοναδικής ποιότητας και για τη διάθεσή τους εξειδικεύονται πολλά ειδικά καταστήματα της πόλης.

Κύριο χαρακτηριστικό του κλάδου της γουνοποιίας αποτελεί η γεωγραφική συγκέντρωση, με την πλειονότητα των επιχειρήσεων επεξεργασίας ή παραγωγής γουναρικών να βρίσκονται πρωτίστως στην Καστοριά και, δευτερευόντως, στη Σιάτιστα. Οι επιχειρήσεις είναι εξαγωγικές και κατά κύριο λόγο μικρές ή μεσαίες. Από την δεκαετία του '90 ο κλάδος έχει εκσυγχρονιστεί, αναπτύσσοντας καθετοποιημένες μονάδες (εκτροφή γουνοφόρων ζώων, βυρσοδεψία, σχεδιασμός, παραγωγή, εμπορία, εξαγωγές) και σημαντικά δίκτυα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, εξακολουθεί να είναι έντονα εξαγωγικός και οι κρίσεις που αντιμετωπίζει είναι κυκλικές. Κύριο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του κλάδου και της περιοχής αποτελεί το ανθρώπινο δυναμικό του καθώς η παραδοσιακή εξειδίκευση στη γουνοποιία έχει δημιουργήσει τοπική τεχνογνωσία που μεταφέρεται, τυπικά και άτυπα, από γενιά σε γενιά από τον 16-17ο αιώνα μέχρι και σήμερα. Η τοπική αυτή

εξειδίκευση αφορά τους/τις εργαζομένους/ες, τους επιχειρηματίες αλλά και τους τοπικούς θεσμούς. Το απόλυτα ειδικευμένο επιχειρηματικό και εργατικό δυναμικό είναι το βασικό γνώρισμα της επιτυχίας του κλάδου και της τοπικής αναπτυξιακής δυναμικής αλλά συγχρόνως αποτελεί και την αχίλλειο πτέρνα του: ενώ υπάρχει σημαντική ανανέωση των επιχειρηματιών και της τεχνολογίας δεν συμβαίνει το ίδιο με τους/τις εργαζομένους/ες. Αποθαρρημένοι/ες από τις εργασιακές συνθήκες, τις χαμηλές αμοιβές, την έλλειψη ασφάλισης και την εποχικότητα της εργασίας, η νέα γενιά της Καστοριάς αποφεύγει τη σκληρή και ελαστική εργασία των γονιών τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη ανανέωση του εργατικού δυναμικού και τη δημιουργία ισχυρών αρνητικών πιέσεων στο τοπικό παραγωγικό σύστημα (Αρτελάρης, Χατζημιχάλης, 2016).

Η γουνοποιία στην περιοχή της Καστοριάς ξεκίνησε από την εποχή του Βυζαντίου, όμως αναπτύχθηκε σημαντικά μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Οι παράγοντες που συνετέλεσαν στην άνθηση της γουνοποιίας ήταν οι ευνοϊκές συνθήκες στις διεθνείς αγορές (Βόρεια και Κεντρική Ευρώπη, ΗΠΑ, Καναδάς), οι ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις για την περιοχή (ατέλεια εισαγωγής αποκομμάτων και ολοκλήρων δερμάτων, ελεύθερη εξαγωγή συναλλάγματος), το φθηνό και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό της περιοχής και η ύπαρξη Δυτικομακεδονικών παροικιών στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ που λειτούργησαν σαν δίαυλοι επικοινωνίας με τις διεθνείς αγορές (Δαγκαλίδης, 2012).

Μέχρι τη δεκαετία του '60 οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στην Καστοριά ήταν λίγες και εξ' αυτών 10-15 ήταν οι μεγάλες που απασχολούσαν από 100 έως 300 άτομα και παρήγαγαν προϊόντα για λογαριασμό μεγάλων οίκων του εξωτερικού ή Ελλήνων εμπόρων της διασποράς. Το 1963 αρχίζει να παρατηρείται μια στροφή του κλάδου στην φασόν επεξεργασία δερμάτων και παράλληλα ξεκινά η επιστροφή από το εξωτερικό εκατοντάδων εξειδικευμένων γουναράδων που δημιουργούν τις δικές τους επιχειρήσεις. Με τα νέα δεδομένα, αυξάνεται σημαντικά ή παραγωγή αλλά παράλληλα και ο κατακερματισμός της. Έτσι η μέση απασχόληση ανά επιχείρηση πέφτει στα 12,2 άτομα το 1964 στα 4,9 άτομα το 1973 και στα 2,3 άτομα το 1982 (Δαγκαλίδης, 2012).

Την περίοδο 1960-1987 ο κλάδος γνωρίζει μεγάλη ανάπτυξη η οποία αφήνει έντονο αποτύπωμα στην οικονομική, κοινωνική και δημογραφική εξέλιξη της περιοχής και παράλληλα της προσδίδει σαν κύριο χαρακτηριστικό την μονοεπαγγελματική διάρθρωση της παραγωγής και της απασχόλησης (το 1997 η συμμετοχή της γούνας στο ΑΕΠ του νομού Καστοριάς ήταν 60,25%). Η μονοδιάστατη αυτή κατεύθυνση της τοπικής οικονομίας αποτελεί συγκριτικό μειονέκτημα της περιοχής, αφού περιορίζει τις δυνατότητες απεξάρτησης από τη γούνα, αλλά και την ίδια την εξυγίανση του κλάδου μέσω του δραστικού περιορισμού του αριθμού των επιχειρήσεων και της εξόδου απ' αυτόν σημαντικού αριθμού εργαζομένων (Δαγκαλίδης, 2012).

Η διεθνής χρηματιστηριακή κρίση του 1987 μειώνει την παγκόσμια ζήτηση ειδών πολυτελείας και ο κλάδος δέχεται ένα τεράστιο χτύπημα. Τα $\frac{3}{4}$ των επιχειρήσεων έκλεισαν ή ανέστειλαν την λειτουργία τους και ο κλάδος αντιμετώπισε σημαντικά χρηματοοικονομικά προβλήματα (επισφαλή δάνεια). Η κατάρρευση του σοσιαλισμού και το άνοιγμα της μεγάλης ρωσικής αγοράς το 1991 επηρέασαν σημαντικά τη ζήτηση και ο κλάδος παρουσίασε ικανοποιητική ανάκαμψη η οποία διήρκεσε μέχρι το 1997. Την περίοδο αυτή λόγω και των ιδιόμορφων συνθηκών που επικρατούσαν στη ρωσική αγορά τα διαρθρωτικά προβλήματα και οι στρεβλώσεις οξύνθηκαν με την επαναλειτουργία οριακών επιχειρήσεων, την υποβάθμιση της ποιότητας και την ενδυνάμωση του κυκλώματος των μεσαζόντων (Δαγκαλίδης, 2012).

Τον Αύγουστο του 1998, με την νομισματική κρίση και την υποτίμηση του ρουβλίου κατά 7 φορές ο κλάδος υπέστη νέα δοκιμασία από την οποία όμως κατόρθωσε να συνέλθει τα επόμενα χρόνια.

Στη συνέχεια, η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 επηρέασε και πάλι αρνητικά ένα ιδιαίτερα μεγάλο μέρος των γουνοποιητικών επιχειρήσεων. Από τις 1.250 περίπου εγγεγραμμένες επιχειρήσεις στα μητρώα του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Καστοριάς, εκτιμάται ότι μόλις 500 συνέχισαν να παραμένουν ενεργές. Η κρίση επηρέασε εκ παραλλήλου και τις φάρμες εκτροφής γουνοφόρων ζώων στην περιοχή της Καστοριάς και του Βοΐου. Από τις 120 φάρμες εκτροφής φαίνεται να συνέχισαν να λειτουργούν γύρω στις 80.

Πριν το 2014 η αγορά εμφάνιζε κύκλο εργασιών γύρω στα 400 εκατ. ευρώ, με τη μερίδα του λέοντος να αφορά εξαγωγές στη Ρωσία. Το 2014 οι πωλήσεις υποχώρησαν κατακόρυφα (περίπου 130 εκατ. ευρώ, σύμφωνα με εκτιμήσεις αναλυτών). Τότε η ρωσο-ουκρανική διένεξη προκάλεσε τάση υποτίμησης στο ρούβλι, με συνέπεια τον περιορισμό της αγοραστικής δύναμης των Ρώσων καταναλωτών, ενώ αρκετές ελληνικές επιχειρήσεις που λειτουργούσαν καταστήματα σε μεγάλες αγορές για τη γούνα αναγκάστηκαν να κλείσουν κάποια σημεία ή ακόμη και να αποχωρήσουν, καθώς ο αριθμός των Ρώσων τουριστών περιορίστηκε δραστικά. (Εμμανουήλ, 2022). Επίσης, το χτύπημα αυτό άφησε χώρο για να δημιουργηθεί εγχώρια παραγωγή στη Ρωσία.

Ωστόσο, η κατάσταση φάνηκε να εξομαλύνεται, παρέχοντας βάσιμες ελπίδες ανάκαμψης το 2017. Πολλές γουνοποιητικές επιχειρήσεις της Καστοριάς εμφανίστηκαν να παράγουν και πάλι φασόν για τους μεγάλους οίκους μόδας του εξωτερικού και παράλληλα, άρχισε να σημειώνεται σταδιακή εξισορρόπηση του ρουβλίου, αλλά και να σταθεροποιείται η κατάσταση, ως προς τις τιμές των πρώτων υλών.

Το 2019 η υγειονομική κρίση του κορονοϊού χτύπησε και την γουνοποιία καθώς οδήγησε σε ακύρωση, όλων των δημοπρασιών γουνοδερμάτων και σχεδόν όλων των διεθνών κλαδικών εμπορικών εκθέσεων. Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Ομοσπονδίας Γούνας, το 2019 ο τζίρος, εξαιρουμένων των εκτροφείων, κυμάνθηκε στα 180 εκατ. ευρώ, με τη Ρωσία να αντιπροσωπεύει περίπου 45 εκατ. ευρώ. Η αξία του μεριδίου της Ουκρανίας υπολογίζεται περίπου στα 20 εκατ. ευρώ. Την διετία της πανδημίας, 2020 και 2021 ο τζίρος της αγοράς εκτιμάται ότι υποχώρησε στα 40-50 εκατ. ευρώ και οι δύο χώρες είχαν μερίδιο που δεν ξεπερνούσε ετησίως τα 8-9 εκατ. ευρώ, δηλαδή σωρευτικά την περίοδο της πανδημίας, γύρω στα 17 εκατ. ευρώ. Εν μέσω κρίσης οι επιχειρήσεις συντηρούνταν με τις επιστρεπτές προκαταβολές και τα προγράμματα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (Εμμανουήλ, 2022).

Στην αρχή του 2022, ξέσπασε ο πόλεμος στην Ουκρανία, που είχε σαν αποτέλεσμα την πολιτική κυρώσεων που επέβαλε η Ευρωπαϊκή Ένωση στη Ρωσία με την γούνα να συμπεριλαμβάνεται στα είδη πολυτελείας που απαγορεύτηκε να εξάγονται στη χώρα, με ένα πλαφόν 300 ευρώ τόσο στη λιανική όσο και στη χονδρική (Καλαϊτζή, 2022). Ο κλάδος της γούνας στην Καστοριά δέχθηκε το χειρότερο πλήγμα καθώς με το 95% του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων να κατευθύνονται άμεσα η έμμεσα στις αγορές της Ρωσίας και της Ουκρανίας, ο τζίρος των περίπου 2.000 επιχειρήσεων που υπήρχαν προ κρίσης, με τους 4.000 εργαζόμενους στον πρωτογενή τομέα (φάρμες) και στη μεταποίηση, έχει συρρικνωθεί στο 5% σε σχέση με το 2019.

Στις 5/8/2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναγνωρίζοντας το μέγεθος του προβλήματος που έχει προκαλέσει στον κλάδο της γουνοποιίας η απαγόρευση των εξαγωγών, ενέκρινε πρόγραμμα ύψους 30 εκατομμυρίων για τον κλάδο της ελληνικής γουνοποιίας, σύμφωνα με το άρθρο 107 παρ.3(β) των Συνθηκών της ΕΕ(ΣΛΕΕ) και τους όρους που καθορίζονται στο Προσωρινό Πλαίσιο Κρίσεων. Το πρόγραμμα έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2022. Ωστόσο, οι αυστηρές προϋποθέσεις που τέθηκαν για τους δικαιούχους άφησαν εκτός τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων και αδιάθετο το 85% των διαθέσιμων κονδυλίων, ύψους περίπου 25 εκατομμύρια ευρώ. Καθώς ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται ακόμα και σήμερα, ο Σύνδεσμος Ελλήνων Γουνοποιών επιμένει στη διεκδίκηση αυτών των χρηματοδοτήσεων καθώς η ελληνική κυβέρνηση δεσμεύτηκε πολλές φορές για άμεση ενίσχυση της ελληνικής γουνοποιίας.

Ανακεφαλαιώνοντας, η ελληνική γουνοποιία έχει αποτελέσει διαχρονικά ακμαίο κλάδο της οικονομίας της Ελλάδας, που συνέβαλε τα μέγιστα στις εξαγωγές, ενώ στάθηκε πυλώνας της τοπικής οικονομίας στη Δυτική Μακεδονία. Στην ιστορία του ο κλάδος έχει υποστεί κλυδωνισμούς αμέτρητες φορές, παρ' όλα αυτά, μέχρι σήμερα, σε αντίθεση με άλλους παραδοσιακούς κλάδους εντάσεως εργασίας, το τοπικό παραγωγικό σύστημα της καστοριανής γουνοποιίας παρουσιάζει σημαντική ανθεκτικότητα (Αρτελάρης, Χατζημιχάλης, 2016) και για αυτό οι προοπτικές για μια νέα ανάκαμψη συνεχίζουν να υπάρχουν.

3.1.3.3. Ευημερία-Ποιότητα Ζωής

ΑΕΠ κατά κεφαλήν

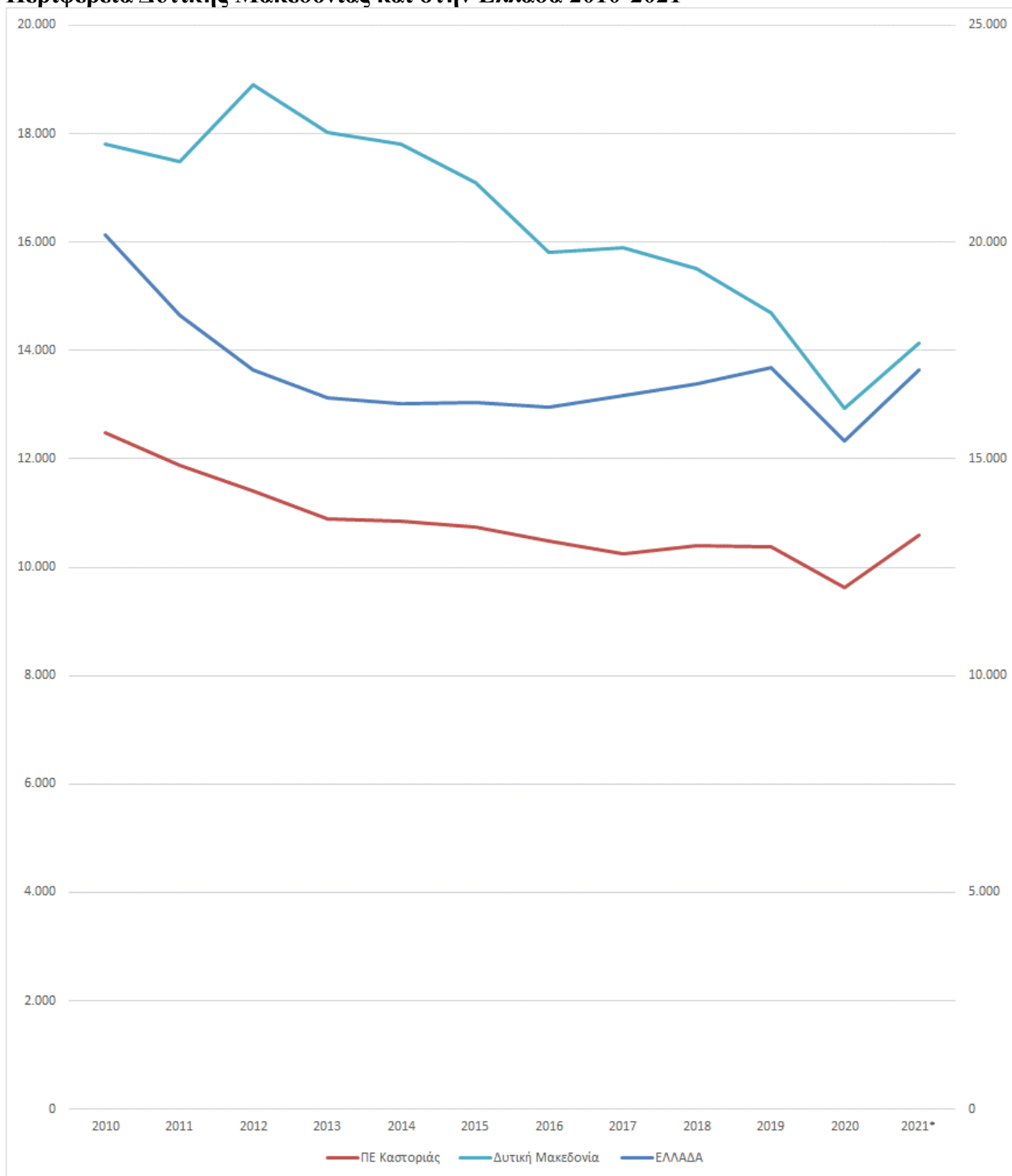
Όπως επισημάνθηκε στην ενότητα για την Οικονομική Δυναμική, το ΑΕΠ είναι ένα μέτρο της συνολικής παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών μίας οικονομικής επικράτειας χωρίς να θεωρείται μέτρο ευημερίας ή πλούτου. Ωστόσο καθώς η παραγωγή συνιστά σημαντική διάσταση της ευημερίας αποτελεί, ιδίως η κατά κεφαλήν εκδοχή του, το συνηθέστερα χρησιμοποιούμενο δείκτη μέτρησης του βιοτικού επιπέδου μίας οικονομίας. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (κκΑΕΠ) εντάσσει στον όρο του ΑΕΠ το δημογραφικό παράγοντα και ορίζεται ως ο λόγος του ΑΕΠ προς τον πληθυσμό της χωρικής μονάδας για την οποία υπολογίζεται, εκφράζοντας τον μέσο όρο εισοδήματος. Η συσχέτιση μεταξύ του κκΑΕΠ και του βιοτικού επιπέδου μίας περιοχής είναι συνήθως θετική ενώ η σύγκριση με το μέσο κκΑΕΠ της ΕΕ αποτελεί βασική παράμετρο της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης που καθορίζει την ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής (Λιγνού, 2016).

Σε ό,τι αφορά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027, καθώς οι Περιφερειακές Ενότητες είναι οι «χαμηλότερες» γεωγραφικές περιοχές για τις οποίες δημοσιεύει αποτελέσματα η ΕΛΣΤΑΤ, παρατίθενται στοιχεία, όπως και στο ΑΕΠ, σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς στην οποία υπάγεται ο Δήμος Καστοριάς και η Περιοχή Παρέμβασης. Από το 2010 έως και το 2021 λοιπόν η εξέλιξη του κκΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές ευρώ της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς, της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και της Ελλάδας αποτυπώνεται στο Γράφημα 21. Τα στοιχεία για το 2021 είναι προσωρινά, οπότε όπως και στο ΑΕΠ, προτιμήθηκε να μην ληφθούν υπόψη στην ανάλυση, απλά παρουσιάζονται ενδεικτικά για λόγους πληρότητας των διαθέσιμων δεδομένων. Μία πρώτη παρατήρηση που προκύπτει από το Γράφημα είναι ότι καθόλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου η ΠΕ Καστοριάς έχει χαμηλότερο επίπεδο ευημερίας τόσο από το μέσο περιφερειακό όσο και από το μέσο εθνικό επίπεδο καθώς εμφανίζεται σημαντικά φτωχότερη και από την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αλλά και από την Ελλάδα. Ωστόσο η συνολική πορεία του κκΑΕΠ της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς όπως φαίνεται στο Γράφημα

ακολουθεί περισσότερο τις εθνικές από ότι τις περιφερειακές τάσεις με τις δύο καμπύλες της ΠΕ Καστοριάς και της χώρας να διαγράφουν παράλληλες σχεδόν τροχιές την εξεταζόμενη περίοδο. Αναλυτικότερα από το 2010, που το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΠΕ Καστοριάς καταγράφει την υψηλότερη τιμή του, 12.480 ευρώ ανά κάτοικο, και καθόλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου μέχρι το 2017 εμφανίζει πτωτική πορεία η οποία διακόπτεται μόνο το 2018 με μία μικρή ανάκαμψη, ενώ στην συνέχεια και πάλι φθίνει καταλήγοντας το 2020 να διαμορφωθεί σε 9.619 ευρώ ανά κάτοικο. Συγκεντρωτικά σε όλη την ενδεκαετή περίοδο αναφοράς 2010-2020 η ΠΕ Καστοριάς έχασε το 22,9% περίπου του κκΑΕΠ της, η απώλεια αυτή όμως ήταν μικρότερη από την αντίστοιχη για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας η οποία παρόλο που την διετία 2012-2013 εμφάνισε κκΑΕΠ μεγαλύτερο της χώρας, σημειώνει συνολικές απώλειες μεγαλύτερες από 27%, υπερβαίνοντας εκείνες της χώρας που έφτασαν στο 23,5%. Αξίζει επίσης να επισημανθεί η καθολική μείωση του κκΑΕΠ μεταξύ του έτους 2019 και 2020 σε όλες τις εξεταζόμενες διοικητικές μονάδες ως αποτέλεσμα της κρίσης του κορωνοϊού μετά από μία μικρή ανάκαμψη ενώ η εμφανής αύξηση της διετίας 2020-2021 είναι πλασματική εφόσον τα στοιχεία του 2021 είναι προσωρινά.

Γράφημα 21: Εξέλιξη κκΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές, σε ευρώ) στην ΠΕ Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Ελλάδα 2010-2021*

* Για το έτος 2021 τα στοιχεία είναι προσωρινά

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Αντιπαραβάλλοντας το κκΑΕΠ όλων των περιφερειακών ενοτήτων-νομών της χώρας για τις οποίες δημοσιεύει σχετικά δεδομένα η ΕΛΣΤΑΤ, προκύπτει ότι στην αρχή της περιόδου, το 2010, η ΠΕ Καστοριάς καταλαμβάνει την 53η θέση μεταξύ 57 περιφερειακών ενοτήτων της χώρας σε όρους κκΑΕΠ. Κατά την διάρκεια της περιόδου η θέση της βελτιώνεται με αποκορύφωμα το 2014 που ανεβαίνει στην 46η θέση ωστόσο τις δύο τελευταίες χρονιές της περιόδου το 2019 και το 2020 επιστρέφει και πάλι στην 53η θέση. Οι άλλες περιφερειακές ενότητες της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, με εξαίρεση τα Γρεβενά που βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση από εκείνη της ΠΕ Καστοριάς, καταλαμβάνουν σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο πολύ καλύτερες θέσεις ως προς το κκΑΕΠ. Ενδεικτικά το 2014 που η ΠΕ Καστοριάς σημειώνει, όπως προαναφέρθηκε, την καλύτερη της επίδοση στην 46η θέση με κκΑΕΠ 10.857 ευρώ ανά κάτοικο, η ΠΕ Κοζάνης καταλαμβάνει την 5η θέση με διπλάσιο κκΑΕΠ 20.866 ευρώ ανά κάτοικο, ακολουθούμενη από την ΠΕ Φλώρινας με 20.500 ευρώ ανά κάτοικο κκΑΕΠ (Πίνακας 32).

Τέλος ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο που αντανακλά το επίπεδο ευημερίας της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ προκύπτει από τον υπολογισμό του κκΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ) που επιτρέπει την σύγκρισή του ανάμεσα σε χωρικές μονάδες με διαφορετικό νόμισμα. Η παράμετρος αυτή εκτιμώμενη για κάθε ευρωπαϊκή περιφέρεια και συγκρινόμενη με το 75% του κοινοτικού μέσου όρου καθορίζει την κατανομή των πόρων της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής σε τρεις κατηγορίες περιφερειών βάσει του επιπέδου ανάπτυξής τους στις περισσότερο ανεπτυγμένες (με κκΑΕΠ που υπερβαίνει το 100% του μ.ό. της ΕΕ), στις περιφέρειες σε μετάβαση (με κκΑΕΠ μεταξύ του 75% και του 100% του μ.ό. της ΕΕ) και στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (με κκΑΕΠ κάτω από το 75% του μ.ό. της ΕΕ). Σύμφωνα με την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας περιόδου 2021-2027 (ΕΥΔΕΠ ΠΔΜ 2022), η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στην οποία ανήκει η ΠΕ Καστοριάς και κατ' επέκταση ο Δήμος Καστοριάς και η Περιοχή Παρέμβασης, κατατάσσεται μετά την ραγδαία μείωση του ΑΕΠ την δεκαετία 2010-2019 στις πλέον φτωχές περιφέρειες της ΕΕ (215 θέση μεταξύ 241 Περιφερειών) με κκΑΕΠ στο 45% του Ευρωπαϊκού (ΕU27) μέσου όρου. Αυτή η συνεχής υποχώρηση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σε όρους κκΑΕΠ έναντι του κοινοτικού μέσου όρου αποτυπώνεται και στον «υποβιβασμό» της από την κατηγορία των «περιφερειών σε μετάβαση» στην κατηγορία των «λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών» στην νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027. Όπως επισημαίνεται στην ίδια μελέτη οι χαμηλότερες τιμές του ΑΕΠ σε ΜΑΔ, τόσο ως προς το σύνολο της χώρας όσο και ως προς το σύνολο της ΕΕ27, παρουσιάζονται στην ΠΕ Καστοριάς με 59% και 56% αντίστοιχα και ακολουθεί η ΠΕ Γρεβενών με 61% και 57% αντίστοιχα. Αντιθέτως οι υπόλοιπες δύο Περιφερειακές Ενότητες εμφανίζουν ΑΕΠ σε ΜΑΔ σε πολύ ψηλότερα επίπεδα. Συγκεκριμένα, η ΠΕ Κοζάνης παρουσιάζει από τα υψηλότερα ποσοστά ΑΕΠ σε ΜΑΔ ως προς το μέσο όρο της χώρας και της ΕΕ27, με 106% και 100% αντίστοιχα, ενώ ακολουθεί και η ΠΕ Φλώρινας με 100% και 94% αντίστοιχα (ΕΥΔΕΠ ΠΔΜ 2022).

Συμπερασματικά η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ εντάσσεται σε μία από τις φτωχότερες Περιφερειακές Ενότητες και Περιφέρειες τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο με χαμηλό επίπεδο ευημερίας, γεγονός που επαληθεύεται και στα στοιχεία που ακολουθούν σχετικά με την ποιότητα ζωής και τους δείκτες φτώχειας.

Πίνακας 31: Εξέλιξη κκαΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) στην ΠΕ Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Ελλάδα 2010-2021*

Επίπεδο Διοικητικής Διαίρεσης	Έτη												Διαχρονική Μεταβολή
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	2010-2020
ΠΕ Καστοριάς	12.480	11.888	11.398	10.882	10.857	10.732	10.486	10.248	10.390	10.372	9.619	10.591	-22,92
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	17.799	17.475	18.908	18.032	17.810	17.102	15.817	15.895	15.513	14.700	12.922	14.141	-27,40
Ελλάδα	20.153	18.308	17.056	16.405	16.272	16.299	16.193	16.449	16.730	17.101	15.424	17.058	-23,46

* Για το έτος 2021 τα στοιχεία είναι προσωρινά

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

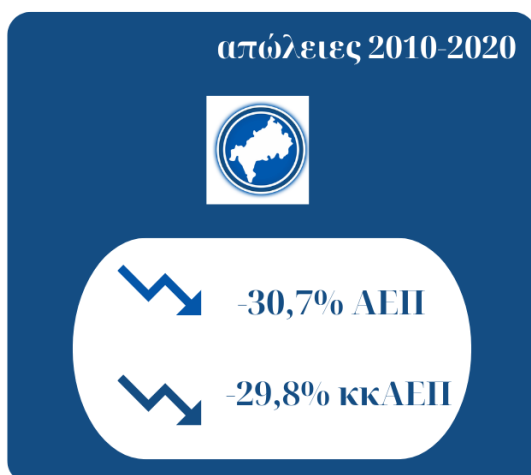
Πίνακας 32: Κατάταξη των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στις 57 Περιφερειακές Ενώτητες-Νομούς ως προς το κκαΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) 2010-2021*

Περιφερειακή Ενότητα	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
ΠΕ Κοζάνης	11 ^η	9 ^η	5 ^η	6 ^η	5 ^η	6 ^η	8 ^η	10 ^η	11 ^η	13 ^η	14 ^η	12 ^η
ΠΕ Φλώρινας	12 ^η	10 ^η	6 ^η	7 ^η	6 ^η	7 ^η	9 ^η	8 ^η	12 ^η	12 ^η	11 ^η	15 ^η
ΠΕ Καστοριάς	53 ^η	49 ^η	47 ^η	48 ^η	46 ^η	49 ^η	51 ^η	51 ^η	52 ^η	53 ^η	53 ^η	53 ^η
ΠΕ Γρεβενών	55 ^η	55 ^η	53 ^η	55 ^η	51 ^η	52 ^η	53 ^η	56 ^η	56 ^η	56 ^η	55 ^η	56 ^η

* Για το έτος 2021 τα στοιχεία είναι προσωρινά

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Infograph 1: Το μακροοικονομικό περιβάλλον της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ – Οι επιδόσεις της ΠΕ Καστοριάς

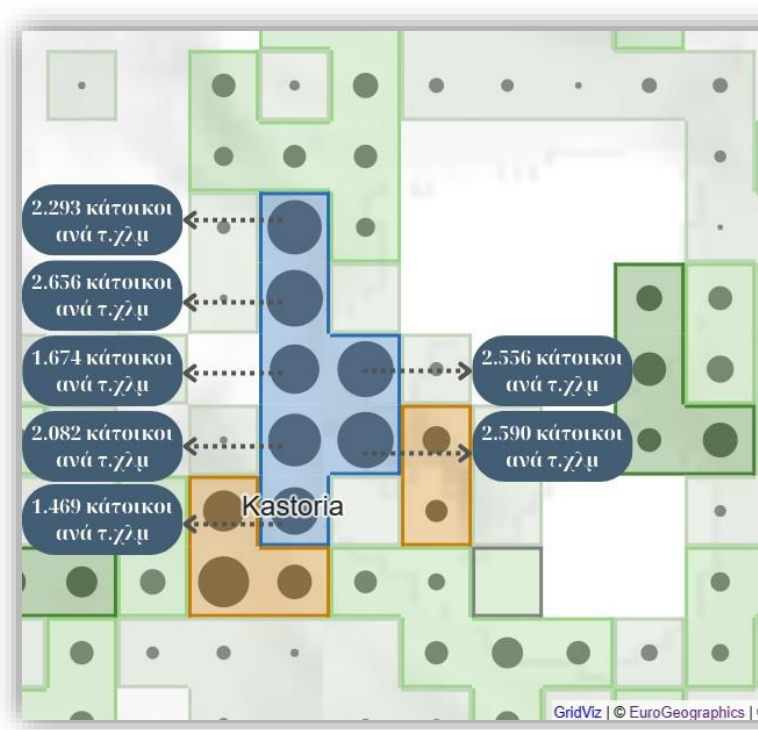
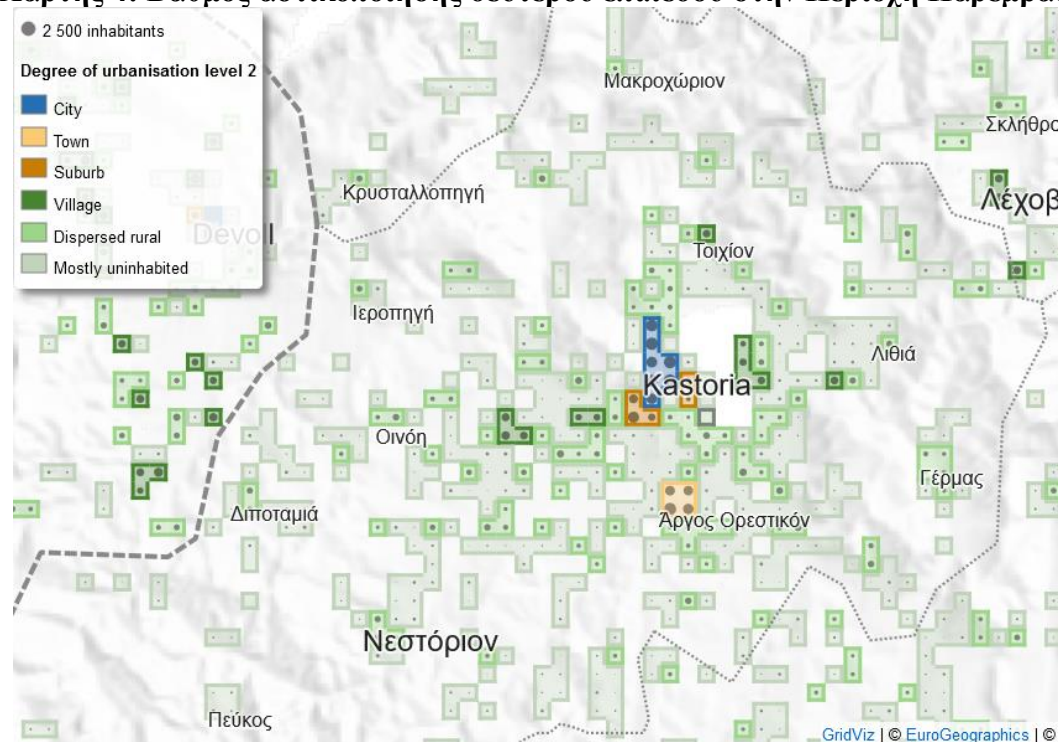
Αστικοποίηση και κατοίκηση

Για τον προσδιορισμό της αστικοποίησης και κατοίκησης στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ πόλης Καστοριάς 2021-2027 αξιοποιήθηκε η εδαφική τυπολογία TERCET που θεσμοθετήθηκε από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2017/2391 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία συμπλήρωσε την κοινή στατιστική ονοματολογία των εδαφικών μονάδων (NUTS) και χρησιμοποιείται πλέον στις επίσημες στατιστικές εντός της ΕΕ. Ο υπολογισμός των τυπολογιών TERCET στηρίζεται σε ένα σύστημα στατιστικών καννάβων που τηρεί η Eurostat, σύμφωνα με το οποίο η γεωγραφική επικράτεια της Ευρώπης υποδιαιρείται σε φατνία καννάβου ενός (1) τετραγωνικού χιλιομέτρου (km²) ανάλογα με την κατανομή και την πυκνότητα του πληθυσμού. Βάσει αυτών των φατνίων προκύπτουν τρεις κατηγορίες σχηματισμών-συμπλεγμάτων (clusters) στον χώρο, τα «αστικά κέντρα (urban centres)», τα «αστικά συμπλέγματα (urban clusters)» και τα «αγροτικά φατνία καννάβου (rural grid cells)» που διαμορφώνουν ένα ευρύ φάσμα εδαφικών κατηγοριοποιήσεων είτε σε τοπικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο στην βάση αντίστοιχα Τοπικών Διοικητικών Μονάδων (Local Administrative Units (LAU) και περιφερειακών διαιρέσεων NUTS 3. Ο Βαθμός Αστικοποίησης ή στα αγγλικά DEGURBA (Degree of Urbanization) είναι μια τοπική τυπολογία, υπό την έννοια ότι η χωρική μονάδα κατηγοριοποίησης είναι η Τοπική Διοικητική Μονάδα (Local Administrative Units (LAU)) που αναφέρεται σε μια γεωγραφική περιοχή στην οποία μια διοικητική αρχή έχει την εξουσία να λαμβάνει διοικητικές ή πολιτικές αποφάσεις για την συγκεκριμένη περιοχή εντός του νομικού και θεσμικού πλαισίου του κράτους μέλους, και η οποία στην περίπτωση της Ελλάδας αντιστοιχεί με τις Δημοτικές Κοινότητες. Συνδυάζοντας πληροφορίες πληθυσμιακής πυκνότητας, γεωγραφικής γειννίας και ελάχιστων ορίων πληθυσμού επί πληθυσμιακών πλεγμάτων 1 km², ο Βαθμός Αστικοποίησης ταξινομεί τις τοπικές διοικητικές μονάδες (LAU) αποκλειστικά σε έναν από τους τρεις τύπους περιοχών:

- «Πόλεις (Cities)» ή «Πυκνοκατοικημένες περιοχές (Densely populated areas)», που είναι περιοχές στις οποίες τουλάχιστον το 50% του πληθυσμού διαμένει σε αστικά κέντρα.
- «Κωμοπόλεις και προάστια (Towns and suburbs)» ή «Περιοχές μέσης πυκνότητας (Intermediate density areas)», που είναι περιοχές στις οποίες λιγότερο από 50% του πληθυσμού διαμένει σε «αγροτικά φατνία καννάβου» δηλαδή σε αγροτικές περιοχές αλλά και το ποσοστό του πληθυσμού που διαμένει στα αστικά κέντρα είναι λιγότερο από 50%.
- «Αγροτικές περιοχές (Rural areas)» ή «Αραιοκατοικημένες περιοχές (Thinly populated areas)», που είναι περιοχές στις οποίες περισσότερο από το 50% του πληθυσμού διαμένει σε «αγροτικά φατνία καννάβου» δηλαδή σε αγροτικές περιοχές.

Η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ όπως έχει προαναφερθεί χωροθετείται εντός της Δημοτικής Κοινότητας Καστοριάς, η οποία ως προς τον Βαθμό Αστικοποίησης, κατατάσσεται στο δεύτερο βαθμό στις «Κωμοπόλεις και προάστια» ή «Περιοχές μέσης πυκνότητας» αφού πρόκειται για την Τοπική Διοικητική Μονάδα με κωδικό LAU CODE 16010101 με συνολική επιφάνεια σε m²: 56827273 και πληθυσμό 16.958 κατοίκους (έτος αναφοράς στοιχείων 2018). Αυτό σημαίνει ότι από τους 16.958 κατοίκους της Δημοτικής Κοινότητας Καστοριάς, λιγότεροι από τους μισούς (8.479) ζουν σε αγροτικές περιοχές όπως και αντίστοιχα λιγότεροι από το 50% του πληθυσμού ζουν σε αστικά κέντρα. Η πλειοψηφία του πληθυσμού της ΔΚ Καστοριάς, πάνω από το 50% του πληθυσμού που αντιστοιχεί σε 8.479 άτομα κατοικούν σε αστικό σύμπλεγμα.

Χάρτης 4: Βαθμός αστικοποίησης δεύτερου επιπέδου στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ

ΠΗΓΗ: Eurostat ([GISCO](https://ec.europa.eu/eurostat)), JRC and European Commission Directorate-General for Regional Policy

Επίπεδο ποιότητας ζωής και περιβάλλοντος και δείκτες κοινωνικής συνοχής (προοπτικές απασχόλησης, κοινωνική ενσωμάτωση ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, δυνατότητες πρόσβασης σε υπηρεσίες όπως υγεία και εκπαίδευση, δείκτες φτώχειας, βιοτικό επίπεδο εκφρασμένο μέσω δεικτών ευημερίας)

Προκειμένου να αποτυπωθεί η κοινωνική μέριμνα και συνοχή στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027 αναζητήθηκαν στοιχεία από Δομές Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου Καστοριάς όπως το Κέντρο Κοινότητας αλλά και από τις σχετικές Διευθύνσεις του Δήμου Καστοριάς, την Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού και την Διεύθυνση Προσχολικής Αγωγής, Τρίτης Ηλικίας, Γνώσης και Δικτύου Βιβλιοθηκών του Δήμου Καστοριάς για τους επωφελούμενους των υπηρεσιών τους. Επιπρόσθετα στοιχεία για τις υποδομές εκπαίδευσης και το μαθητικό δυναμικό αντλήθηκαν από τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Καστοριάς. Στον Πίνακα 33 παρουσιάζονται οι Δημοτικές Δομές Υγείας, Παιδείας, Πρόνοιας, και Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού που λειτουργούν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς και όπως προκύπτει από τον Πίνακα, υπάρχει ένα σημαντικό δίκτυο φορέων και υπηρεσιών που συντελούν στην διασφάλιση καλύτερης ποιότητας ζωής σε διάφορες κατηγορίες πληθυσμού στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ. Αν εξαιρέσει κανείς τις δομές των παιδικών σταθμών, των ΚΑΠΗ και του Βοήθεια στο Σπίτι που λόγω των υπηρεσιών τους είναι ισοκαταμεμημένες σε όλο το εύρος του Δήμου, για τις υπόλοιπες δομές παρατηρείται συγκέντρωση στην Περιοχή Παρέμβασης.

Πίνακας 33: Δημοτικές Δομές Υγείας, Παιδείας, Πρόνοιας, και Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στον Δήμο Καστοριάς (Ιανουάριος 2024)

Δομή	Περιοχή Παρέμβασης	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ
Βρεφονηπιακοί Σταθμοί	1	2	50
Παιδικοί Σταθμοί	3	11	27,3
Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)	1	1	100
Κέντρο Κοινότητας	1	1	100
Κέντρο Συμβουλευτικής Γυναικών Θυμάτων Βίας	-	1	-
Βοήθεια στο Σπίτι -Κοινωνική Μέριμνα	2	10	20
Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)	1	3	33,3
Κοινωνικό Παντοπωλείο	-	1	-
Κοινωνικό Ιατρείο	1	1	100
Βιβλιοθήκες	1	2	50

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού, Διεύθυνση Προσχολικής Αγωγής, Τρίτης Ηλικίας, Γνώσης και Δικτύου Βιβλιοθηκών Δήμου Καστοριάς, 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Ωστόσο για την εξαγωγή συμπερασμάτων για την κοινωνική συνοχή και την ενσωμάτωση ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων έγινε ανάλυση των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν σχετικά με τους επωφελούμενους που εξυπηρετούν αυτές οι δομές την τελευταία πενταετία 2019 - 2023 τόσο στην Περιοχή Παρέμβασης BAA όσο και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς τα οποία και απεικονίζονται στον Πίνακα 34. Αναλυτικότερα στον Πίνακα 34 παρουσιάζονται οι επωφελούμενοι σε δημοτικές δομές παιδικής φροντίδας και συγκεκριμένα ο αριθμός εγγραφών σε βρεφονηπιακούς, παιδικούς σταθμούς και στο Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) του Δήμου Καστοριάς αλλά και οι επωφελούμενοι σε δομές φροντίδας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων όπως είναι τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) και τα Τμήματα Κοινωνικής Μέριμνας και Βοήθεια στο Σπίτι του Δήμου Καστοριάς που παρέχουν ψυχοκοινωνική, νοσηλευτική και οικιακή στήριξη σε ηλικιωμένους, ΑΜΕΑ, άτομα που πάσχουν από ψυχικές νόσους αλλά και σε όσους διαβιούν στα όρια της φτώχειας και χρειάζονται βοήθεια γενικότερα. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα, η Περιοχή Παρέμβασης BAA συγκέντρωνε το 2023, το 50% των επωφελούμενων όλου του Δήμου ως προς τις υπηρεσίες Βρεφονηπιακών σταθμών, το 41,6% των συνολικών εγγραφών σε δημοτικούς παιδικούς σταθμούς, το 77,6% των ενεργών μελών που επισκέπτονται δημοτικά ΚΑΠΗ και το 21,6% των επωφελούμενων όλου του Δήμου ως προς τις υπηρεσίες των Βοήθεια στο Σπίτι και της Κοινωνικής Μέριμνας. Το τελευταίο ποσοστό είναι αναμενόμενο μικρότερο καθώς από την έναρξη λειτουργίας τους, οι δομές Βοήθεια στο Σπίτι είναι ισόρροπα χωρικά κατανομημένες με αντίστοιχα τμήματα να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε όλες τις δημοτικές ενότητες. Παρατηρώντας τις διαχρονικές μεταβολές στην εξεταζόμενη πενταετία φαίνεται ότι τόσο οι εγγραφές στον βρεφονηπιακό σταθμό όσο και στους παιδικούς σταθμούς της Περιοχής Παρέμβασης μειώθηκαν με μεγαλύτερο ποσοστό (-16,1% και -25,3% αντίστοιχα) από τις εγγραφές στο σύνολο των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών του Δήμου Καστοριάς (-14,8% και -7,8% αντίστοιχα). Μάλιστα αξίζει να επισημανθεί ότι ένας από τους παιδικούς σταθμούς, ο 2^{ος} Παιδικός Σταθμός, που λειτουργούσε στην Περιοχή Παρέμβασης ανέστειλε την λειτουργία του. Παράλληλα την ίδια περίοδο η μείωση των ενεργών μελών του ΚΑΠΗ της πόλης Καστοριάς που βρίσκεται εντός της Περιοχής Παρέμβασης ήταν 32,4%, μικρότερη συγκριτικά από την μείωση που καταγράφει ο αριθμός μελών στο σύνολο των δομών ΚΑΠΗ του Δήμου Καστοριάς, περίπου 34%. Οι δύο αυτές αντίθετες μεταβολές τεκμηριώνουν και για την Περιοχή Παρέμβασης την ηλικιακή γήρανση που καταγράφεται ευρύτερα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, η οποία για το 2020 κατατάσσεται ως η 27^η πιο γηρασμένη ευρωπαϊκή περιφέρεια (ΕΥΔΕΠ ΠΔΜ 2022). Αναφορικά με τις υπόλοιπες δομές και τους επωφελούμενούς τους, μπορεί να τονιστεί η μείωση από το 2019 στο 2023 των εγγραφών στο δημοτικό ΚΔΑΠ κατά 23,9% που ενδεχομένως να σχετίζεται με την λειτουργία ανταγωνιστικών ιδιωτικών δομών οι οποίες αξιοποιώντας προγράμματα χρηματοδότησης καλύπτουν μέρος της ζήτησης. Τέλος η αύξηση των επωφελούμενων των υπηρεσιών των Βοήθεια στο Σπίτι και της Κοινωνικής Μέριμνας τόσο στην Περιοχή Παρέμβασης όσο και στο σύνολο του Δήμου που ξεπέρασε το 27% αποτελεί ένα ακόμη ενδεικτικό στοιχείο του χαμηλού επιπέδου ευημερίας καθώς ολόένα και περισσότερα άτομα την τελευταία πενταετία χρήζουν βοήθειας και υποστήριξης ως αποτέλεσμα της κρίσης της πανδημίας covid και των αρνητικών συνεπειών της που εκδηλώθηκε αυτή την περίοδο.

Πίνακας 34: Επωφελούμενοι σε δημοτικές δομές παιδικής φροντίδας (αριθμός εγγραφών) και φροντίδας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (αριθμός ενεργών μελών) στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς για την περίοδο 2018/2019-2022/2023

ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ (αριθμός εγγραφών)	2018-2019*	2019-2020*	2020-2021*	2021-2022*	2022-2023*	μεταβολή 2018/2019- 2022/2023 (%)
1^{ος} Βρεφικός Σταθμός (ΟΤΕ, ΠΠ)	31	35	35	35	26	-16,13
<i>σύνολο εγγραφών στους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς Δήμου Καστοριάς (1^{ος} και 2^{ος} Βρεφικός)</i>	<i>61</i>	<i>75</i>	<i>75</i>	<i>77</i>	<i>52</i>	<i>-14,75</i>
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	50,82	46,67	46,67	45,45	50,00	-1,61
1^{ος} Παιδικός Σταθμός (Μητρόπολη, ΠΠ)	13	35	24	24	15	15,38
2^{ος} Παιδικός Σταθμός (Παλιό Νοσοκομείο, ΠΠ)	15	Αναστολή Λειτουργίας	Αναστολή Λειτουργίας	Αναστολή Λειτουργίας	Αναστολή Λειτουργίας	-
3^{ος} Παιδικός Σταθμός (ΟΤΕ, ΠΠ)	51	51	41	45	44	-13,73
σύνολο εγγραφών στους Παιδικούς Σταθμούς της ΠΠ	79	86	65	69	59	-25,32
<i>σύνολο εγγραφών στους Παιδικούς Σταθμούς του Δήμου Καστοριάς</i>	<i>154</i>	<i>165</i>	<i>135</i>	<i>121</i>	<i>142</i>	<i>-7,79</i>
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	51,30	52,12	48,15	57,02	41,55	-19,01
ΚΔΑΠ Δήμου Καστοριάς(λειτουργεί μόνο ένα εντός της ΠΠ)	46	45	25	34	35	-23,91

ΔΟΜΕΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ	2019	2020	2021	2022	2023	μεταβολή 2019-2023 (%)
αριθμός ενεργών μελών ΚΑΠΗ πόλης Καστοριάς	154	81**	4***	104	104	-32,4
σύνολο ενεργών μελών σε όλα τα ΚΑΠΗ του Δήμου Καστοριάς	203	106**	4***	124	143	-33,99
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	75,86	76,42	100,00	83,87	77,61	2,31
αριθμός επωφελούμενων από δομή ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ- Καστοριάς και ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ (ΠΠ)	232	-	-	-	295	27,16
σύνολο επωφελούμενων σε όλα τα ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ και την ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ του Δήμου Καστοριάς	1.067	-	-	-	1.366	28,02
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	21,74	-	-	-	21,60	-0,68

* Τα στοιχεία για τις εγγραφές στους Βρεφονηπιακούς και Παιδικούς Σταθμούς αφορούν σχολικά έτη

** Από 9 Μαρτίου 2020 αναστάλθηκε η λειτουργία των ΚΑΠΗ λόγω πανδημίας Covid

***Από 23 Αυγούστου 2021 επαναλειτούργησαν τα ΚΑΠΗ

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού, Διεύθυνση Προσχολικής Αγωγής, Τρίτης Ηλικίας, Γνώσης και Δικτύου Βιβλιοθηκών Δήμου Καστοριάς, 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Πίνακας 35: Μαθητικό Δυναμικό σε Δομές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στον Δήμο Καστοριάς για την περίοδο 2018/2019-2022/2023

Ονομασία Σχολείου	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	μεταβολή 2018/2019-2022/2023
1^ο Νηπιαγωγείο Καστοριάς	27	25	20	22	30	11,11
2^ο Νηπιαγωγείο Καστοριάς	10	18	21	28	21	110,00
3^ο Νηπιαγωγείο Καστοριάς	17	21	14	16	36	111,76
5^ο Νηπιαγωγείο Καστοριάς	31	24	26	32	36	16,13
6^ο Νηπιαγωγείο Καστοριάς	33	28	29	31	24	-27,27
9^ο Πειραματικό Νηπιαγωγείο Καστοριάς	34	25	31	34	34	0,00
σύνολο μαθητών στα Νηπιαγωγεία της ΠΠ	152	141	141	163	181	19,08
<i>σύνολο μαθητών στα Νηπιαγωγεία του Δήμου Καστοριάς*</i>	439	414	399	434	470	7,06
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	34,62	34,06	35,34	37,56	38,51	11,22
1^ο Δημοτικό Σχολείο Καστοριάς	81	88	88	91	87	7,41
3^ο Δημοτικό Σχολείο Καστοριάς - ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	53	44	42	72	78	47,17
4^ο Δημοτικό Σχολείο Καστοριάς	149	137	120	110	89	-40,27

Ονομασία Σχολείου	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	μεταβολή 2018/2019-2022/2023
-------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------------------------

Επικαιροποίηση ΣΒΑΑ - ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς.docx

Σελ. 110/331

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α « Δ Υ Τ Ι Κ Η Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ι Α »

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5^ο Δημοτικό Σχολείο Καστοριάς	191	191	187	187	190	-0,52
6^ο Δημοτικό Σχολείο Καστοριάς	65	62	62	48	46	-29,23
7^ο Δημοτικό Σχολείο Καστοριάς	81	73	69	82	70	-13,58
σύνολο μαθητών στα Δημοτικά της ΠΠ	620	595	568	590	560	-9,68
<i>σύνολο μαθητών στα Δημοτικά του Δήμου Καστοριάς</i>	<i>1828</i>	<i>1810</i>	<i>1752</i>	<i>1761</i>	<i>1663</i>	<i>-9,03</i>
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	33,92	32,87	32,42	33,50	33,67	-0,72
σύνολο μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της ΠΠ	772	736	709	753	741	-4,02
<i>σύνολο μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Δήμου Καστοριάς</i>	<i>2267</i>	<i>2224</i>	<i>2151</i>	<i>2195</i>	<i>2133</i>	<i>-5,91</i>
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	34,05	33,09	32,96	34,31	34,74	2,01

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Καστοριάς, 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στους επόμενους δύο Πίνακες (33 και 34) αποτυπώνεται το μαθητικό δυναμικό σε Δομές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης τόσο στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ όσο και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς για τα σχολικά έτη 2018-2019 έως και 2022-2023. Γενικότερα όπως προκύπτει από τον Πίνακα 35 παρατηρείται εντός της εξεταζόμενης πενταετίας μείωση των μαθητών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στην Περιοχή Παρέμβασης κατά 4,02% η οποία όμως είναι μικρότερη από την μείωση που καταγράφηκε στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς κατά 5,91%, γεγονός που ενδεχομένως σχετίζεται με τον αστικό χαρακτήρα της περιοχής. Εξετάζοντας ειδικότερα τις δύο βαθμίδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά φαίνεται ότι στην πρώτη κατηγορία, τα νηπιαγωγεία η μεταβολή ήταν θετική (19,1%) ενώ αρνητική υπήρξε η μεταβολή στην δεύτερη βαθμίδα τα δημοτικά (-9,7%). Μάλιστα η αύξηση του μαθητικού δυναμικού στα νηπιαγωγεία της Περιοχής Παρέμβασης υπήρξε μεγαλύτερη από το σύνολο των Νηπιαγωγείων σε όλο το εύρος του Δήμου (19,1% έναντι 7,1%) ενώ από την άλλη η μείωση του μαθητικού δυναμικού στα δημοτικά σχολεία της Περιοχής Παρέμβασης ήταν μεγαλύτερη περίπου μισή ποσοστιαία μονάδα από την μείωση που καταγράφηκε στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς (-9,7% έναντι -9%). Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί αν εξετάσει κανείς την ποσοστιαία συγκέντρωση μαθητών στην Περιοχή Παρέμβασης η οποία στα νηπιαγωγεία αυξήθηκε περισσότερο από 10 ποσοστιαίες μονάδες και ενώ το σχολικό έτος 2018-2019 τα νηπιαγωγεία της Περιοχής Παρέμβασης συγκέντρωναν το 34,62% των μαθητών όλου του Δήμου, το σχολικό έτος 2022-2023 συγκέντρωναν το 38,5%. Αντιθέτως στα δημοτικά σχολεία σημειώθηκε μείωση κατά 0,7% στην εξεταζόμενη περίοδο και το ποσοστό συγκέντρωσης από 33,9% μειώθηκε στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ σε 33,7%. Συνοψίζοντας θα πρέπει να επισημανθεί ότι η Περιοχή Παρέμβασης συγκεντρώνει διαχρονικά σε όλη την τελευταία πενταετία περισσότερο από το ένα τρίτο των μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης όλου του Δήμου Καστοριάς.

Πίνακας 36: Μαθητικό Δυναμικό σε Δομές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στον Δήμο Καστοριάς για την περίοδο 2018/2019-2022/2023

Ονομασία Σχολείου	2018 - 2019	2019-2020	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023	μεταβολή 2018/2019- 2022/2023
3^ο Ημερήσιο Γυμνάσιο Καστοριάς - ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ	158	174	174	153	129	-18,35
4^ο Ημερήσιο Γυμνάσιο Καστοριάς	126	125	140	116	125	-0,79
2^ο Ημερήσιο Γυμνάσιο Καστοριάς	66	60	61	77	99	50,00
Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο - Λύκειο Καστοριάς (μετακινήθηκε εντός της Περιοχής Παρέμβασης το 2022)	-	-	-	24	29	93,33
σύνολο μαθητών στα Γυμνάσια της ΠΠ	350	359	375	370	382	9,14
σύνολο μαθητών στα Γυμνάσια του Δήμου Καστοριάς	982	1013	1028	1007	1043	6,21
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	35,64	35,44	36,48	36,74	36,63	2,76

Ονομασία Σχολείου	2018 - 2019	2019-2020	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023	μεταβολή 2018/2019- 2022/2023
3^ο Ημερήσιο Γενικό Λύκειο Καστοριάς	206	185	171	156	136	-33,98
σύνολο μαθητών στα Λύκεια της ΠΠ	206	185	171	156	136	-33,98
σύνολο μαθητών στα Λύκεια του Δήμου Καστοριάς	992	1021	1149	1137	1119	12,80
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	20,77	18,12	14,88	13,72	12,15	-41,47
σύνολο μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της ΠΠ	556	544	546	526	518	-6,83
σύνολο μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Δήμου Καστοριάς	1974	2034	2177	2144	2162	9,52
% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	28,17	26,75	25,08	24,53	23,96	-14,94

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Καστοριάς, 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

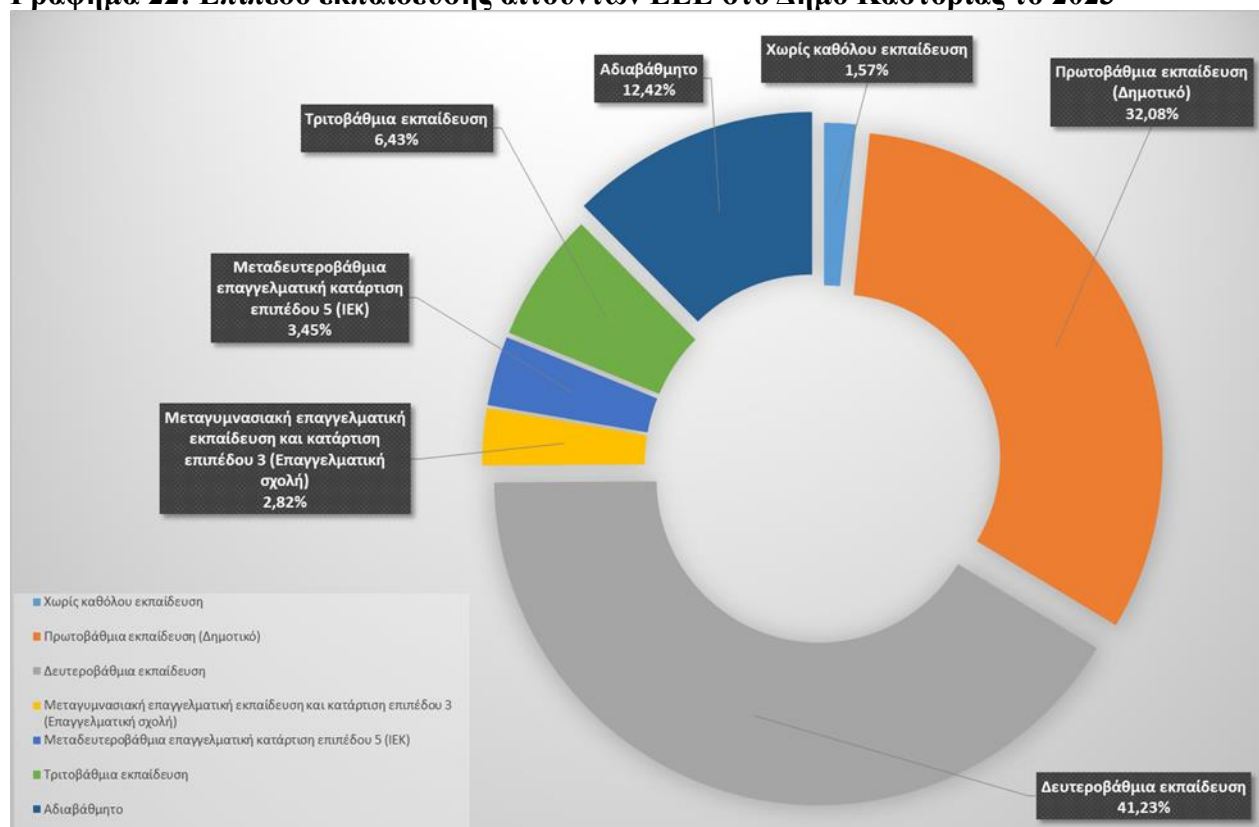
Οι εξελίξεις στο μαθητικό δυναμικό που παρακολουθεί μαθήματα σε Δομές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ αλλά και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς για τα σχολικά έτη 2018-2019 έως και 2022-2023 απεικονίζονται στον Πίνακα 36. Σύμφωνα με αυτό, η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ συγκέντρωνε το 2023 περίπου το 24% όλων των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Καστοριάς, ποσοστό που βαίνει μειούμενο κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης πενταετίας καθώς το σχολικό έτος 2018-2019 το αντίστοιχο ποσοστό στην Περιοχή Παρέμβασης ήταν 28,1%. Εξετάζοντας ειδικότερα τις δύο βαθμίδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα Γυμνάσια και τα Λύκεια, προκύπτει ότι Γυμνάσια στην Περιοχή Παρέμβασης αύξησαν τους μαθητές τους κατά 9,1% όταν το σύνολο των Γυμνασίων του Δήμου Καστοριάς τους αύξησαν κατά 6,2%. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το ποσοστό συγκέντρωσης μαθητών Γυμνασίου στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ να αυξηθεί από 35,6% σε 36,6%. Συνεπώς η καταγραφόμενη μείωση του ποσοστού συγκέντρωσης μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απορρέει από τις μεταβολές που παρατηρήθηκαν στα Λύκεια. Πράγματι όπως φαίνεται στον Πίνακα 4 από το σχολικό έτος 2018-2019 στο σχολικό έτος 2022-2023, οι μαθητές στο μοναδικό Λύκειο που λειτουργεί στην Περιοχή Παρέμβασης, το 3^ο Ημερήσιο Γενικό Λύκειο Καστοριάς μειώθηκαν κατά 34%, όταν οι μαθητές στο σύνολο των Λυκείων που λειτουργούν σε όλο το Δήμο Καστοριάς αυξήθηκαν κατά 12,8%. Η μεταβολή αυτή συνδέεται με την λειτουργία, σε γειτνιάζουσες περιοχές που κατά συνέπεια είναι εύκολα προσβάσιμες από την Περιοχή ΒΑΑ, σχολικών μονάδων, όπως το Επαγγελματικό Λύκειο και το Μουσικό Λύκειο Καστοριάς που λόγω των ειδικών γνώσεων και κατευθύνσεων που προσφέρουν συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον μαθητών από όλο το Δήμο Καστοριάς και την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ.

Τέλος ως ένας δείκτης φτώχειας για την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ θα μπορούσε να θεωρηθεί οι παροχές που δίνονται σε πολίτες με ελάχιστους πόρους διαβίωσης όπως το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ, πρώην Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης) το οποίο αποτελεί ένα προνοιακό πρόγραμμα για τη διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης όλων των πολιτών και αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Δικαιούχοι του προγράμματος το οποίο συνδυάζει εισοδηματική ενίσχυση (χρηματικές παροχές) και συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες (παροχές και αγαθά) είναι όσα νοικοκυριά (μονοπρόσωπα ή πολυπρόσωπα) και άστεγοι ζουν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας όπως αυτές προσδιορίζονται από τις εισοδηματικές προϋποθέσεις. Αν και τα σχετικά στοιχεία του Κέντρου Κοινότητας του Δήμου Καστοριάς για τους επωφελούμενους του ΕΕΕ αφορούν το σύνολο του Δήμου, καθώς δεν υπάρχει διαθέσιμη πληροφόρηση σε μικρότερες γεωγραφικές μονάδες όπως οικισμοί ή πολεοδομικά τετράγωνα που θα επέτρεπε την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για την κατάσταση φτώχειας στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ, αξίζει να παρουσιαστούν καθώς αποτυπώνουν κρίσιμες πτυχές του επιπέδου ευημερίας της ευρύτερης περιοχής στην οποία εντάσσεται η περιοχή.

Έτσι λοιπόν για το έτος 2023 οι αιτήσεις για νοικοκυριά- δικαιούχους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος που ζουν στο Δήμο Καστοριάς έφτασαν συνολικά τις 3.825 μειωμένες από το 2019 κατά 6,5% (Πίνακες 35 και 36). Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι αιτήσεις αφορούν είτε μονοπρόσωπα είτε πολυπρόσωπα νοικοκυριά με αποτέλεσμα ο αριθμός των 3.825 αιτήσεων να μην συμπεριλαμβάνει τον αριθμό δικαιούχων μελών του νοικοκυριού για το πρόγραμμα, που σημαίνει ότι ο πραγματικός αριθμός ατόμων που ζουν στα όρια της φτώχειας στο Δήμο Καστοριάς είναι πολύ μεγαλύτερος. Ανεξαρτήτως αυτού αναγόμενα τα άτομα που αιτήθηκαν ΕΕΕ για το 2023 στο σύνολο του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου ισοδυναμούν με το 11,6% (σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής για το 2021 που ο μόνιμος πληθυσμός ήταν 33.095 άτομα). Υπάρχει μάλιστα μεγάλη συσχέτιση του επιπέδου εκπαίδευσης με την μείωση του κινδύνου φτώχειας που είναι αρνητική

καθώς όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης τόσο μικρότερο είναι το ποσοστό του κινδύνου φτώχειας. Σύμφωνα με το Γράφημα 22, για το 2023 οι δικαιούχοι του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος που έχουν ολοκληρώσει προσχολική, πρωτοβάθμια εκπαίδευση ανέρχονται σε 31,6%, οι δικαιούχοι του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος που έχουν ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχονται σε 40,5% και μόλις ένα 6% των δικαιούχων είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει όμως και η διαχρονική τάση των Δικαιούχων ΕΕΕ και του επιπέδου εκπαίδευσης τους που αποτυπώνεται στον Πίνακα 37. Όπως φαίνεται από το 2019 στο 2023 τα άτομα χωρίς καθόλου εκπαίδευση αλλά και οι απόφοιτοι ΙΕΚ ήταν οι δύο κατηγορίες που υπερέβαν τον μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων για ΕΕΕ ενώ αντιθέτως μειώθηκε κατά 40% ο αριθμός αιτήσεων ΕΕΕ από τους αποφοίτους Επαγγελματικών Σχολών και κατά 16,6% από τους αποφοίτους Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αξίζει να επισημανθεί ότι η συνολική διαχρονική μείωση που παρατηρείται στους αιτούντες ΕΕΕ σχετίζεται με την θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων ως προς τους δικαιούχους του, όπως για παράδειγμα τον αποκλεισμό των ατόμων που πληρώνουν Εργόσημο ΙΚΑ οι οποίοι τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας συμπεριλαμβάνονταν στους Δικαιούχους ΕΕΕ και στην συνέχεια αποκλείστηκαν.

Γράφημα 22: Επίπεδο εκπαίδευσης αιτούντων ΕΕΕ στο Δήμο Καστοριάς το 2023

ΠΗΓΗ: Κέντρο Κοινότητας, Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

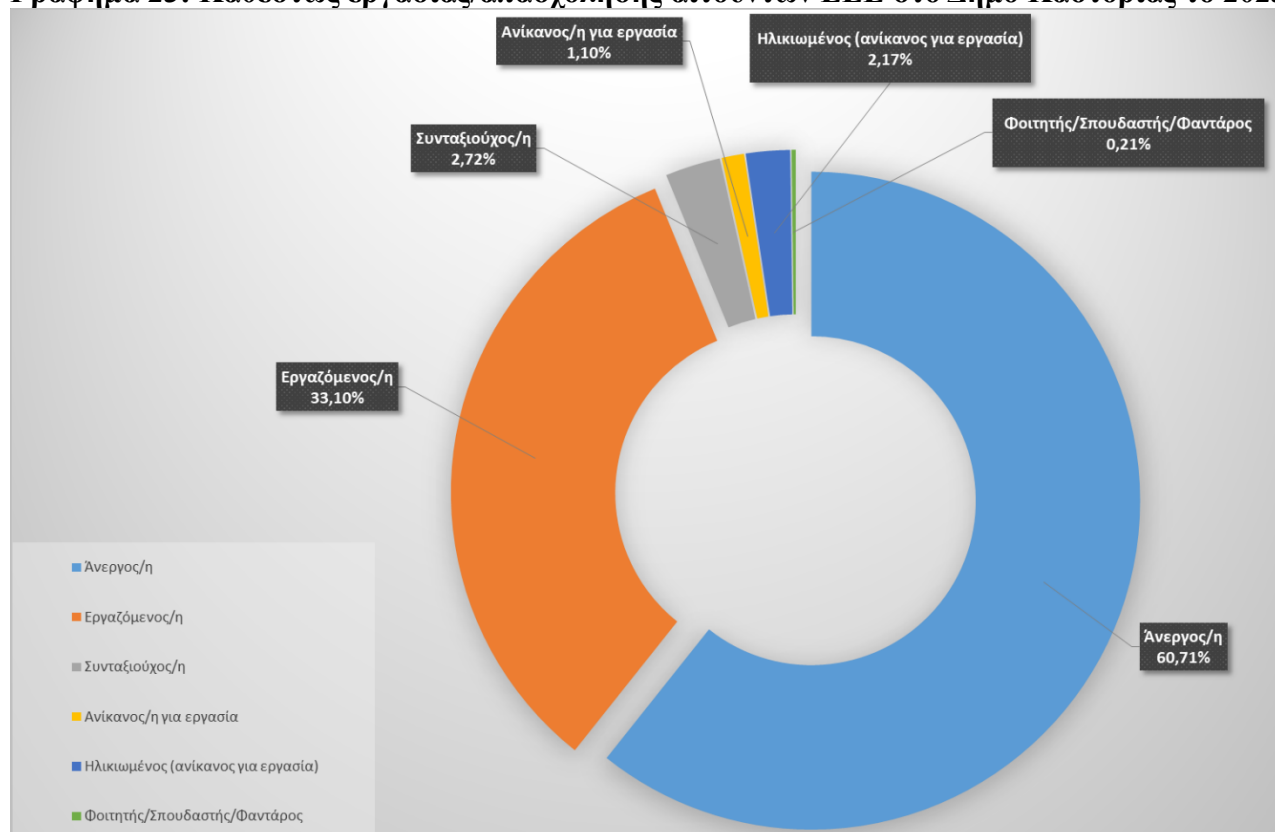
Πίνακας 37: Επίπεδο Εκπαίδευσης αιτούντων ΕΕΕ στο Δήμο Καστοριάς (κατηγορίες τυπικής εκπαίδευσης) 2019-2023

Επίπεδο εκπαίδευσης	πλήθος μοναδικών αιτήσεων 2019	ποσοστιαία αναλογία	πλήθος μοναδικών αιτήσεων 2023	ποσοστιαία αναλογία	ποσοστιαία μεταβολή 2019-2023
Χωρίς καθόλου εκπαίδευση	47	1,15	60	1,57	27,66
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Δημοτικό)	1304	31,87	1227	32,08	-5,90
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	1620	39,60	1577	41,23	-2,65
Μεταγυμνασιακή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση επιπέδου 3 (Επαγγελματική σχολή)	180	4,40	108	2,82	-40
Μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση επιπέδου 5 (ΙΕΚ)	121	2,96	132	3,45	9,09
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	295	7,21	246	6,43	-16,61
Αδιαβάθμητο*	524	12,81	475	12,42	-9,35
Σύνολο Δήμου Καστοριάς	4.091	100,00	3.825	100,00	-6,50

*Η κατηγορία Αδιαβάθμητο περιλαμβάνει άτομα χωρίς εκπαίδευση ή χωρίς ολοκλήρωση βαθμίδας εκπαίδευσης (π.χ. παρακολούθηση μόνο κάποιων τάξεων δημοτικού) ή που δεν ήταν δυνατό να ταξινομηθούν στις βαθμίδες της εκπαίδευσης, λόγω αναντιστοιχίας του επιπέδου σπουδών ή δυσκολίας στην επικοινωνία (π.χ. λόγω έλλειψης επαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας).

ΠΗΓΗ: Κέντρο Κοινότητας, Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 23: Καθεστώς εργασίας/απασχόλησης αιτούντων ΕΕΕ στο Δήμο Καστοριάς το 2023

ΠΗΓΗ: Κέντρο Κοινότητας, Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Πίνακας 38: Εργασιακό καθεστώς αιτούντων ΕΕΕ στο Δήμο Καστοριάς 2019-2023

Καθεστώς εργασίας	πλήθος μοναδικών αιτήσεων 2019	ποσοστιαία αναλογία	πλήθος μοναδικών αιτήσεων 2023	ποσοστιαία αναλογία	ποσοστιαία μεταβολή 2019-2023
Άνεργος/η	2.347	57,37	2.322	60,71	-1,07
Εργαζόμενος/η	1.520	37,15	1.266	33,10	-16,71
Συνταξιούχος/η	107	2,62	104	2,72	-2,80
Ανίκανος/η για εργασία	49	1,20	42	1,10	-14,29
Ηλικιωμένος (ανίκανος για εργασία)	56	1,37	83	2,17	48,21
Φοιτητής/Σπουδαστής/Φαντάρος	12	0,29	8	0,21	-33,33
Σύνολο Δήμου Καστοριάς	4.091	100,00	3.825	100,00	-6,50

ΠΗΓΗ: Κέντρο Κοινότητας, Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συσχέτιση των αιτούντων ΕΕΕ με το καθεστώς εργασίας τους, που αποτυπώνεται στον Πίνακα 38 και στο Γράφημα 23. Όπως είναι αναμενόμενο ένα μεγάλο ποσοστό των αιτούντων που στην περίπτωση του Δήμου Καστοριάς υπερβαίνει για το 2023 τα 3/5 (60,7%) των συνολικών αιτήσεων είναι άτομα που είναι άνεργοι. Ωστόσο αξιοσημείωτο από την

άλλη πλευρά είναι ότι πάνω από το 1/3 που ισοδυναμεί με ένα 33% των συνολικών αιτήσεων ΕΕΕ πρόκειται για άτομα που εργάζονται οι οποίοι συνήθως είναι γεωργοί που αδυνατούν να εκδώσουν κάρτα ανεργίας όπως επεσήμαναν στελέχη του Κέντρου Κοινότητας του Δήμου Καστοριάς. Τέλος όπως προκύπτει από τον Πίνακα 38 την μεγαλύτερη διαχρονική αύξηση στην εξεταζόμενη πενταετία παρουσίασαν οι ηλικιωμένοι, των οποίων οι αιτήσεις για ΕΕΕ σχεδόν διπλασιάστηκαν από το 2019 στο 2023 ενώ αντιθέτως οι φοιτητές/σπουδαστές/φαντάροι αιτούντες ΕΕΕ μείωσαν τις αιτήσεις τους για ΕΕΕ την ίδια περίοδο κατά 33,3%.

Εκτός των στοιχείων για το προνοιακό πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, ενδεικτικό του χαμηλού επιπέδου ευημερίας μεγάλης μερίδας του πληθυσμού του Δήμου Καστοριάς και της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ, είναι και οι αριθμοί συμπληρωματικών παροχών στις οποίες προβαίνει ο Δήμος Καστοριάς για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Στον Πίνακα 37 αποτυπώνονται πρόσθετες παροχές σε οικονομικά αδύναμες ομάδες του Δήμου Καστοριάς για το 2023 που διαχειρίζεται το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων, της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού του Δήμου Καστοριάς. Χαρακτηριστικά λοιπόν για το 2023 λίγο λιγότερο από 2000 ανασφάλιστα άτομα προσήλθαν για εξέταση στο Κοινωνικό Ιατρείο του Δήμου ενώ στις γιορτές των Χριστουγέννων και του Πάσχα διανεμήθηκαν πάνω από 500 γεύματα.

Πίνακας 39: Πρόσθετες παροχές σε οικονομικά αδύναμες ομάδες του Δήμου Καστοριάς για το 2023

Είδος Παροχών	Αριθμός Δικαιούχων
Παραχώρηση καυσόξυλων Δήμου Καστοριάς	115
Διανομή πακέτων τροφίμων Πάσχα Χριστούγεννα Δήμου Καστοριάς	400
Διανομή γεύματος Χριστούγεννα - Πάσχα	550
Επωφελούμενοι Κοινωνικού Παντοπωλείου	30
Ανασφάλιστοι που εξετάστηκαν στο Κοινωνικό Ιατρείο	1930
Διανομή κυτίων Γάλακτος Δήμου Καστοριάς (μηνιαία)	45

ΠΗΓΗ: Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων, Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Πολιτισμού και Τουρισμού, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Τεκμηρίωση εναρμόνισής με ΣΒΑΚ με στόχο βιώσιμες, καθαρές μεταφορές

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) Καστοριάς βρίσκεται σε εξέλιξη.

Εως τώρα έχουν ολοκληρωθεί οι δύο πρώτες φάσεις ενώ σε εξέλιξη βρίσκεται η φάση ολοκλήρωσης του ΣΒΑΚ Καστοριάς.

Φάση Α' / Προετοιμασία – Έναρξη ανάπτυξης ΣΒΑΚ

- Δημιουργία και λειτουργία διατομεακής ομάδας εργασίας ΣΒΑΚ (ΟΕΣ) εντός του Δήμου, δημοσιότητα του έργου, δημιουργία του Δικτύου Φορέων (ΔΦ) και σύναψη συμφώνου συνεργασίας.
- Ανασκόπηση- ανάλυση των σχετικών μελετών που αφορούν στους μέχρι σήμερα αναπτυξιακούς στόχους του Δήμου και σχετίζονται με το ΣΒΑΚ.
- Χρονοπρογραμματισμός του συνόλου των εργασιών που απαιτούνται για την ανάπτυξη του ΣΒΑΚ καθώς επίσης και των επόμενων σταδίων που απαιτούνται για την υλοποίησή του.
- Σύνταξη του σχεδίου εμπλοκής φορέων και πολιτών που θα ενισχύσουν το συνεργατικό σχεδιασμό κατά τη διαδικασία ανάπτυξης του ΣΒΑΚ.
- Διεξαγωγή της 1ης Διαβούλευσης, με τη συμμετοχή φορέων και πολιτών με στόχο την κατάθεση σχολίων και απόψεων σχετικά με τα υφιστάμενα προβλήματα κινητικότητας.
- Καταγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης χρήσεων γης, κυκλοφορίας, στάθμευσης και εξυπηρέτησης των μετακινούμενων, ανάδειξη των σχετικών προβλημάτων και προοπτικών με σκοπό την ανάπτυξη του κοινού οράματος.

Φάση Β' / Μερική Ανάπτυξη ΣΒΑΚ

- Σύνθεση των στρατηγικών ανάπτυξης της πόλης μέσα από την εκτίμηση της κοινωνικοοικονομικής εξέλιξης της περιοχής μελέτης και διατύπωση των μελλοντικών σεναρίων στρατηγικής λαμβάνοντας υπόψη στρατηγικές προτεραιοτήτων που θα δίνουν έμφαση στη βιώσιμη κινητικότητα.
- Ανάπτυξη ενός κοινού οράματος για την κινητικότητα, το οποίο και θα επικοινωνηθεί στο ευρύ κοινό μέσω της 2ης Φάσης Διαβούλευσης, ενώ παράλληλα θα προτεραιοποιηθούν τα προβλήματα προς επίλυση.
- Σύνθεση των επιμέρους στόχων για την κατά προτεραιότητα επίλυση των προβλημάτων και την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη του κοινού οράματος, οι οποίοι θα πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι και με σαφές χρονοδιάγραμμα υλοποίησης.
- Καθορισμός των εναλλακτικών μέτρων και υποδομών με γνώμονα την εξυπηρέτηση του οράματος και των στόχων που έχουν επιλεγεί από τον Δήμο.

Στο παραδοτέο Π4.1 «Ανάπτυξη και Αξιολόγηση Πακέτου Μέτρων» κατανέμεται το σύνολο των προτεινόμενων μέτρων / παρεμβάσεων σε 8 Αξονες Προτεραιότητας (Α.Π.) ως εξής:

1. Διαχείριση Κυκλοφορίας & Οδική Ασφάλεια
2. Διαχείριση Στάθμευσης
3. Προσβασιμότητα
4. Δημόσιες αστικές συγκοινωνίες και αστικές εμπορευματικές μεταφορές
5. Προώθηση μη μηχανοκίνητων μέσων μεταφοράς
6. Αναβάθμιση αστικού περιβάλλοντος
7. Διαχείριση κατανάλωσης ενέργειας
8. Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Ολοι οι παραπάνω άξονες εντάσσονται στη Στρατηγική της ΒΑΑ, στην δε επικαιροποίηση του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς:

- οι πράξεις του Ειδικού Στόχου (Ε.Σ.) 1.1 εντάσσονται στον Α.Π. 6 του ΣΒΑΚ και ταυτόχρονα εξυπηρετούν και τους Α.Π. 2, 3 και 5 (οργάνωση στάθμευσης, εγκατάσταση βατών κεκλιμένων επιπέδων (ραμπών), όδευση τυφλών, ποδηλατόδρομοι/ποδηλατικές διαδρομές κλπ)
- η πράξη Δράσεις Ψηφιακού Μετασχηματισμού του Δήμου Καστοριάς εντάσσεται στον Α.Π. 8, και ταυτόχρονα εξυπηρετεί τους Α.Π.2 και 7 (Εξυπνο Σύστημα Ελεγχόμενης Στάθμευσης, Έξυπνοι κάδοι απορριμμάτων, Διασύνδεση λαμπτήρων σε κέντρο διαχείρισης, Οργάνωση Γραφείου Κίνησης και Διαχείριση Δημοτικού στόλου οχημάτων κλπ)
- οι πράξεις του Ε.Σ. 3.1 εξυπηρετούν τους Α.Π. 1, 2 και 3, θα οριστικοποιηθούν δε μετά την ολοκλήρωση του ΣΒΑΚ και του Επιχειρησιακού Σχεδίου για την Εξασφάλιση Κοινοχρήστων και Κοινοφελών χώρων (Ε.Σ.Ε.Κ.Κ.) λαμβάνοντας υπόψη και τις προτάσεις του Σχεδίου Αστικής Προσβασιμότητας (Σ.Α.Π.)
- τέλος οι πράξεις του Ε.Σ. 3.3 εντάσσονται στους Α.Π. 4 και 7 του ΣΒΑΚ.

3.1.3.4. Παραγωγικές δραστηριότητες

Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά των παραγωγικών δραστηριοτήτων στην Περιοχή Παρέμβασης / Επισήμανση των δραστηριοτήτων, δυναμικού, υπερτοπικού και καινοτομικού χαρακτήρα / Παραγωγική εξειδίκευση

Η παραγωγική διάρθρωση και η εξειδίκευση της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την απασχόληση, την βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία των κατοίκων της. Στην ενότητα αυτή αντλώντας δεδομένα από το Επιμελητήριο Καστοριάς και από το Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής εξετάζεται η επιχειρηματική, η τομεακή και η κλαδική διάρθρωση της οικονομίας της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ. Προκειμένου να αποτυπωθούν οι επιχειρηματικές δραστηριότητες της Περιοχής Παρέμβασης αξιοποιήθηκαν στοιχεία του Επιμελητηρίου Καστοριάς από το Μητρώο Επιχειρήσεων που τηρεί. Το Επιμελητηριακό Μητρώο προτιμήθηκε έναντι του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (Γ.Ε.ΜΗ) καθώς στο δεύτερο συμπεριλαμβάνονται επιχειρήσεις οι οποίες ενώ έχουν κλείσει την λειτουργία τους παραμένουν εγγεγραμμένες στο ΓΕΜΗ λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων με αποτέλεσμα ο αριθμός των επιχειρήσεων που εμφανίζονται ως ενεργές σε αυτό να μην είναι ρεαλιστικός. Στο Επιμελητηριακό Μητρώο η καταχώρηση των επιχειρήσεων γίνεται σε τέσσερα Τμήματα-κατηγορίες: Εμπορικό, Μεταποίησης, Παροχής Υπηρεσιών και Τουριστικό ενώ δεν έχουν υποχρέωσης εγγραφής τα φαρμακεία και οι ξενοδοχειακές μονάδες οι οποίες είθισται να εγγράφονται στο Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο. Για αυτό και η ερμηνεία των στοιχείων που παρουσιάζονται για τις τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να γίνει με ιδιαίτερη προσοχή καθώς ο κατάλογος του Επιμελητηρίου για την συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων είναι ενδεικτικός και σε καμία περίπτωση πλήρης. Πρέπει να επισημανθεί επίσης ότι για τις ανάγκες της ανάλυσης κρίθηκε σκόπιμο να γίνει περαιτέρω διάκριση και παρουσίαση στοιχείων για δυο ακόμη σημαντικές κατηγορίες επιχειρήσεων, τις επιχειρήσεις γουνοποιίας, του κλάδου δηλαδή στον οποίο είναι παραδοσιακά εξειδικευμένη η Καστοριά, οι οποίες και διαχωρίστηκαν από τις υπόλοιπες του Τμήματος Μεταποίησης του Επιμελητηριακού Μητρώου και τις επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής από το Τμήμα Παροχής Υπηρεσιών καθώς ο

επισιτιστικός κλάδος θεωρείται ένας από τους πιο νευραλγικούς τομείς για την ελληνική οικονομία. Η διάκριση έγινε βάσει της δηλωμένης ως κύριας δραστηριότητας στο αντίστοιχο πεδίο όπου περιγράφεται το αντικείμενο δραστηριότητας και οι ΚΑΔ της κάθε επιχείρησης. Τέλος θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα τέσσερα Τμήματα-κατηγορίες στα οποία καταχωρεί το Επιμελητηριακό Μητρώο τις επιχειρήσεις δεν ταυτίζονται επακριβώς με τους αντίστοιχους κλάδους όπως αυτοί προσδιορίζονται στην Στατιστική Ταξινόμηση Οικονομικών Δραστηριοτήτων NACE αναθ.2. και αποτελούν ουσιαστικά ομαδοποιήσεις πολλών επιμέρους κλάδων. Έτσι το Τμήμα της Μεταποίησης αποτελεί μία πιο ευρεία κατηγορία στην οποία καταχωρούνται και συμπεριλαμβάνονται διάφορες επιχειρήσεις μεταξύ των οποίων οι επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου, σιδήρου- αλουμινίου, οι επιχειρήσεις κατασκευαστικών εργασιών για οικιστικά κτίρια, τα εργαστήρια αργυροχρυσοχοΐας, τα κηροποιεία, τα αρτοποιεία, τα ζαχαροπλαστεία, τα φωτογραφεία, τα εργαστήρια οπτικών και ακουστικών ειδών, τα τυπογραφεία, τα καφεκοπτήρια κ.α.. Αντίστοιχα στο Τμήμα των τουριστικών επιχειρήσεων καταχωρούνται εκτός από καταλύματα, πρακτορεία ταξιδιών, επιχειρήσεις υπηρεσιών ενοικίασης επιβατηγών αυτοκινήτων, επιχειρήσεις υπηρεσιών θεάματος ήχου και φωτός κ.α..

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του Επιμελητηριακού Μητρώου, το 2023 στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ λειτουργούσαν περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις του Δήμου Καστοριάς και συγκεκριμένα ήταν συγκεντρωμένο το 64,5% του συνόλου όλων των επιχειρήσεων του Δήμου αποκαλύπτοντας το κυρίαρχο ρόλο της περιοχής ως εμπορικό και επιχειρηματικό κέντρο (Πίνακας 40). Η κατηγορία επιχειρήσεων με την μεγαλύτερη ποσοστιαία αναλογία στο Δήμο είναι οι εμπορικές, οι οποίες κατά 69,1% δραστηριοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης, δηλαδή 2 στις 3 εμπορικές επιχειρήσεις του Δήμου Καστοριάς χωροθετούνται και ασκούν τις λειτουργίες τους στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ.

Πίνακας 40: Αριθμός και είδος επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς τα έτη 2012, 2019, 2023*

Κατηγορίες επιχειρήσεων	2012			2019			2023		
	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην Περιοχή ΒΑΑ **	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην Περιοχή ΒΑΑ **	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην Περιοχή ΒΑΑ **
Εμπορικές	572	1037	55,16	398	564	70,57	400	579	69,08
Μεταποίησης (εκτός γουνοποιητικών)	84	316	26,58	77	155	49,68	119	199	59,80
Γουνοποιητικές	622	1463	42,52	349	541	64,51	277	454	61,01
Παροχής Υπηρεσιών (εκτός εστίασης & αναψυχής)	282	716	39,39	319	468	68,16	350	537	65,18
Εστίασης και αναψυχής	110	445	24,72	124	188	65,96	127	201	63,18
Τουριστικές	16	40	40,00	15	26	57,69	15	26	57,69
ΣΥΝΟΛΑ	1686	4017	41,97	1282	1942	66,01	1288	1996	64,53

*Στον Πίνακα δεν καταγράφονται φαρμακεία και ξενοδοχειακές μονάδες καθώς δεν έχουν υποχρέωση εγγραφής στο Επιμελητηριακό Μητρώο.

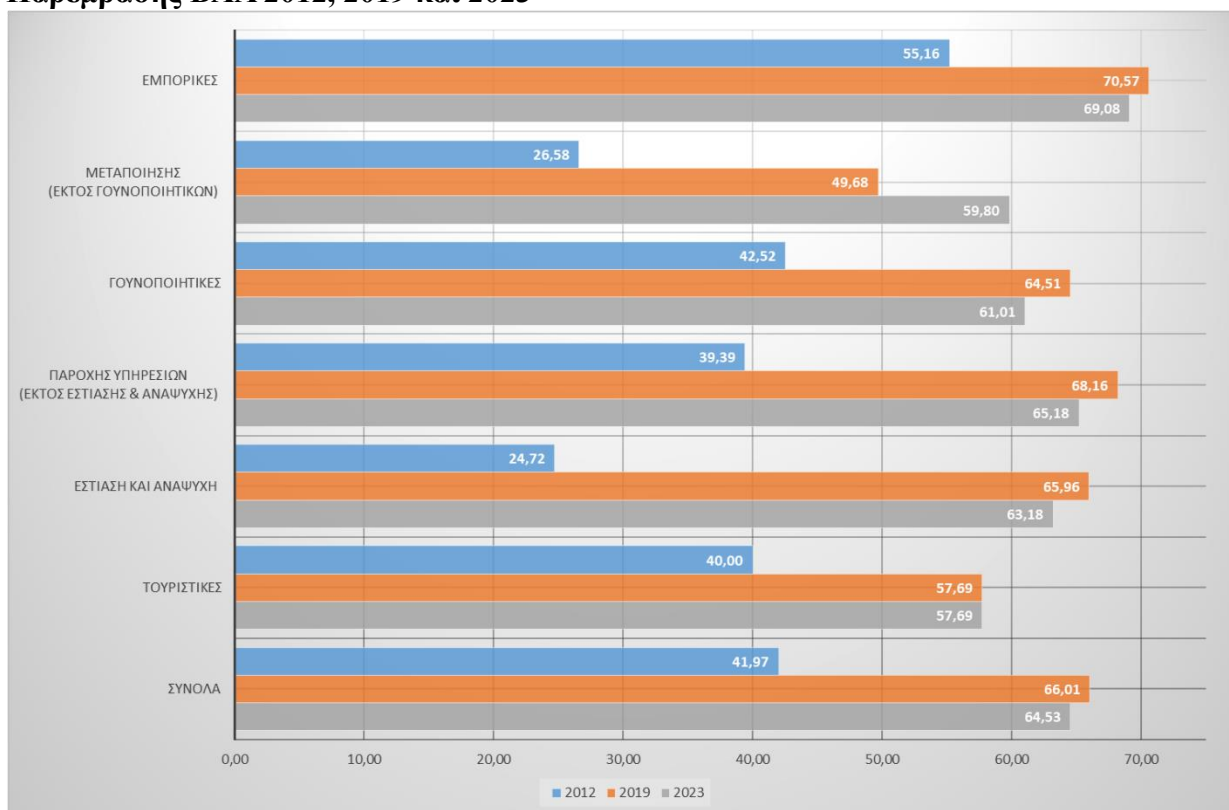
**Ποσοστιαία αναλογία επιχειρήσεων της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ στο συνολικό αριθμό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Δήμο Καστοριάς

ΠΗΓΗ: Μητρώο Επιχειρήσεων Επιμελητηρίου Καστοριάς (Νοέμβριος 2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Ωστόσο και στις υπόλοιπες κατηγορίες επιχειρήσεων, με εξαίρεση αυτές της μεταποίησης (εκτός γουνοποιητικών) και του τουρισμού, περισσότερο από τα 3/5 του συνόλου των επιχειρήσεων του Δήμου Καστοριάς βρίσκονται στην Περιοχή Παρέμβασης. Κατά την διάρκεια της τελευταίας δωδεκαετίας, συγκρίνοντας δηλαδή στοιχεία ανάμεσα στο 2012 και το 2023 φαίνεται ότι το συνολικό ποσοστό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης αυξήθηκε σημαντικά από το 2012 που ήταν 42%, σε 66% το 2019 για να υποχωρήσει κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα σε 64,5% το 2023. Όπως γίνεται φανερό από το Γράφημα 24 όλες οι κατηγορίες επιχειρήσεων αύξησαν την ποσοστιαία αναλογία συγκέντρωσης τους στην Περιοχή Παρέμβασης από το 2012 στο 2019 εκφράζοντας την τάση χωροθέτησης αυτών των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο αστικό κέντρο της πόλης της Καστοριάς. Ωστόσο στην διάρκεια της επόμενης πενταετίας από το 2019 στο 2023 παρατηρείται μικρή μείωση του ποσοστού συγκέντρωσης στην Περιοχή Παρέμβασης στις εμπορικές, στις γουνοποιητικές, στις παροχής υπηρεσιών αλλά στις επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής ως συνέπεια της πανδημίας του Covid που εκδηλώθηκε την συγκεκριμένη περίοδο και των μέτρων που τέθηκαν σε ισχύ για την ανάσχεση της διασποράς του κορονοϊού. Εξαίρεση αποτελούν μόνο οι μεταποιητικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ οι οποίες αύξησαν εντυπωσιακά το ποσοστό τους και από μόλις λίγο περισσότερο από το ένα τέταρτο (26,6%) του συνόλου των μεταποιητικών του Δήμου Καστοριάς το 2012, κατέληξαν το 2023 να λειτουργούν στην Περιοχή Παρέμβασης περισσότερες από τις μισές μεταποιητικές επιχειρήσεις του Δήμου Καστοριάς (59,8%). Άξια αναφοράς είναι και η περίπτωση των τουριστικών επιχειρήσεων η οποία είναι η άλλη κατηγορία επιχειρήσεων που δεν παρουσίασε μείωση του ποσοστού συγκέντρωσης της στην Περιοχή Παρέμβασης από το 2019 στο 2023 διατηρώντας σταθερό το ποσοστό της σε 57,7% μετά από αύξηση της περιόδου 2012-2019 από 40% που ήταν το 2012.

Γράφημα 24: Ποσοστό επιχειρήσεων του Δήμου Καστοριάς που λειτουργεί στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2012, 2019 και 2023

ΠΗΓΗ: Μητρώο Επιχειρήσεων Επιμελητηρίου Καστοριάς (Νοέμβριος 2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι διαχρονικές μεταβολές στον αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης του ΒΑΑ κατά την περίοδο 2012-2023 οι οποίες απεικονίζονται στον Πίνακα 41. Ένα πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει από τον Πίνακα είναι ότι η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ διατηρεί τον αστικό της χαρακτήρα συγκρατώντας τον αριθμό επιχειρήσεων της κατά την εξεταζόμενη δωδεκαετία, καθώς η καταγεγραμμένη μείωση των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης κατά 23,6% είναι πολύ μικρότερη από την αντίστοιχη στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς η οποία έφτασε το 50,3%. Με άλλα λόγια στην δωδεκαετία 2012-2023 έκλεισαν περισσότερο από τις μισές επιχειρήσεις των εξεταζόμενων κατηγοριών που λειτουργούσαν στο Δήμο Καστοριάς ενώ στην Περιοχή Παρέμβασης λιγότερο από το ένα τέταρτο. Χωρίζοντας την εξεταζόμενη δωδεκαετία σε δύο υποπεριόδους, μία εκείνη από το 2012 έως το 2019 κατά την διάρκεια της οποίας ο επιχειρηματικός κόσμος βίωσε τις συνέπειες της χρηματοοικονομικής κρίσης, της λιτότητας και των περιορισμών που επέβαλλαν τα μνημονιακά πακέτα μέτρων αλλά και την μεταυφεσιακή περίοδο ανάκαμψης και μία από το 2019 στο 2023 κατά την διάρκεια της οποίας οι επιχειρήσεις επλήγησαν από την πανδημία του covid, είναι σαφές ότι οι μεγαλύτερες μειώσεις τόσο στο σύνολο όσο και στην πλειοψηφία των επιμέρους επιχειρηματικών κατηγοριών συνέβησαν κατά την πρώτη περίοδο του 2012 μέχρι 2019. Αντιθέτως στην δεύτερη υποπερίοδο ο συνολικός επιχειρηματικός πληθυσμός της Περιοχής Παρέμβασης και του Δήμου Καστοριάς αλλά και όλες οι επιμέρους κατηγορίες εκτός από τις γουνοποιητικές επιχειρήσεις παρουσίασαν θετική μεταβολή του αριθμού τους. Την πιο μεγάλη αύξηση κατά την διάρκεια της πενταετίας 2019-2023 σημείωσαν οι μεταποιητικές επιχειρήσεις τόσο στην Περιοχή Παρέμβασης όσο και στο Δήμο, ωστόσο στην πρώτη, την Περιοχή Παρέμβασης διπλασιάστηκαν αυξανόμενες κατά 54,6% στο δε σύνολο του Δήμου Καστοριάς η αύξηση τους περιορίστηκε σε 28,4%. Συγκρίνοντας τις ποσοστιαίες μεταβολές τόσο στο σύνολο όσο και στις επιμέρους κατηγορίες επιχειρήσεων φαίνεται ότι με εξαίρεση τις μεταποιητικές επιχειρήσεις σε όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες η δυναμική την πενταετία 2019-2023 είναι μεγαλύτερη στο Δήμο από ότι στη Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ.

Ένα άλλο πολύ σημαντικό συμπέρασμα που απορρέει από τον Πίνακα 41 είναι η εξαιρετικά μεγάλη συρρίκνωση του αριθμού των γουνοποιητικών επιχειρήσεων που υπήρξε καθολική, τόσο στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ όσο και στο σύνολο του Δήμου, γεγονός που αποκαλύπτει την ραγδαία μεταβολή του παραγωγικού μοντέλου της ευρύτερης περιοχής. Ο κλάδος της γουνοποιίας στον οποίο εξειδικεύεται ιστορικά και παραδοσιακά η οικονομία της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς δέχθηκε ένα πολύ ισχυρό πλήγμα και συρρικνώθηκε κατά 69% στο σύνολο του Δήμου και κατά 55,5% στην Περιοχή Παρέμβασης την δωδεκαετία 2012-2023. Η μεταβολή αυτή μπορεί να ήταν μικρότερη της αντίστοιχης σε επίπεδο Δήμου, ήταν όμως μεγαλύτερη από οποιαδήποτε άλλη επιχειρηματική κατηγορία. Μειώσεις στην Περιοχή Παρέμβασης εμφάνισαν και οι εμπορικές αλλά και οι τουριστικές επιχειρήσεις που ήταν όμως μικρότερες ποσοστιαία από την μεταβολή των γουνοποιητικών ενώ αντιθέτως οι μεταποιητικές επιχειρήσεις (εκτός γουνοποιητικών), οι παροχής υπηρεσιών και οι εστίασης- αναψυχής παρουσίασαν θετικές μεταβολές (41,7%, 24,1% και 15,5% αντίστοιχα) αυξάνοντας τον αριθμό τους στην Περιοχή Παρέμβασης την ίδια περίοδο μάλιστα που οι μεταβολές σε επίπεδο Δήμου Καστοριάς στις αντίστοιχες κατηγορίες ήταν αρνητικές (-37%, -25% και -54,8% αντίστοιχα). Διαχρονικά φαίνεται ότι η μεγάλη εκκαθάριση στον κλάδο της γουνοποιίας συνέβη κατά τη πρώτη χρονική υποπερίοδο 2012-2019 κατά τη διάρκεια της οποίας έλαβε χώρα η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία το 2014 που είχε καταστροφικές συνέπειες στις εξαγωγές ελληνικών γουναρικών στην αγορά της Ρωσίας, τον κατεξοχήν καταναλωτή προϊόντων γούνας. Όπως φαίνεται στο Πίνακα 41 η ποσοστιαία μείωση του αριθμού των γουνοποιητικών επιχειρήσεων ξεπέρασε το 60% σε επίπεδο Δήμου και το 43,9% σε επίπεδο Περιοχή Παρέμβασης την περίοδο 2012-2019 ενώ η αντίστοιχη μείωση την υποπερίοδο της πανδημίας 2019-2023 ήταν πολύ μικρότερη αναλογικά (-20,6% στην Περιοχή Παρέμβασης και -16,1% στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς), ενδεχομένως λόγω των μέτρων υποστήριξης που ελήφθησαν και των ενισχύσεων που έλαβαν για να

παραμένουν ανοικτές οι γυννοποιητικές επιχειρήσεις. Βέβαια οι αρνητικές επιδόσεις του κλάδου της γυννοποιίας συνεχίστηκαν και την επόμενη πενταετία 2019-2023 τόσο σε επίπεδο Περιοχή Παρέμβασης όσο και σε επίπεδο Δήμου με τις υπόλοιπες κατηγορίες επιχειρήσεων να εμφανίζουν θετικές μεταβολές την περίοδο αυτή. Βέβαια πρόκειται για την περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας εκτός από την εκδήλωση της πανδημίας σημειώθηκε και η ρωσική στρατιωτική εισβολή στην Ουκρανία, τον Φεβρουάριο του 2022 με τις επακόλουθες κυρώσεις της ΕΕ στην Ρωσία που είχαν σαν αποτέλεσμα να σταματήσουν οι εμπορικές δραστηριότητες και οι εξαγωγές ελληνικής γούνας προς την Ρωσία.

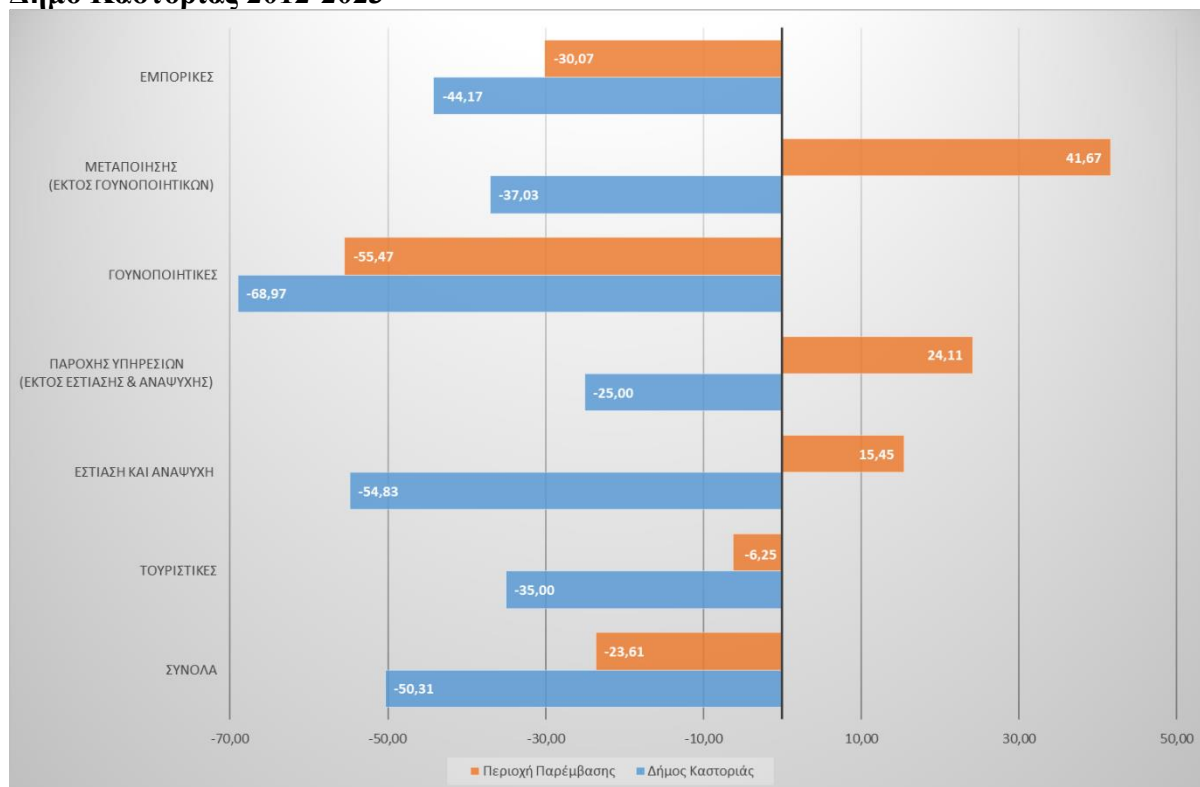
Πίνακας 41: Διαχρονικές μεταβολές στον αριθμό επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς στις περιόδους 2012-2019, 2019-2023, και 2012- 2023*

Κατηγορίες επιχειρήσεων	% 2012-2019		% 2019-2023		% 2012-2023	
	Περιοχή Παρέμβασης	Δήμος Καστοριάς	Περιοχή Παρέμβασης	Δήμος Καστοριάς	Περιοχή Παρέμβασης	Δήμος Καστοριάς
Εμπορικές	-30,42	-45,61	0,50	2,66	-30,07	-44,17
Μεταποίησης (εκτός γουνοποιητικών)	-8,33	-50,95	54,55	28,39	41,67	-37,03
Γουνοποιητικές	-43,89	-63,02	-20,63	-16,08	-55,47	-68,97
Παροχής Υπηρεσιών (εκτός εστίασης & αναψυχής)	13,12	-34,64	9,72	14,74	24,11	-25,00
Εστίαση και αναψυχή	12,73	-57,75	2,42	6,91	15,45	-54,83
Τουριστικές	-6,25	-35,00	0,00	0,00	-6,25	-35,00
ΣΥΝΟΛΑ	-23,96	-51,66	0,47	2,78	-23,61	-50,31

*Στον Πίνακα δεν καταγράφονται φαρμακεία και ξενοδοχειακές μονάδες καθώς δεν έχουν υποχρέωση εγγραφής στο Επιμελητηριακό Μητρώο.

ΠΗΓΗ: Μητρώο Επιχειρήσεων Επιμελητηρίου Καστοριάς (Νοέμβριος 2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 25: Μεταβολή στον αριθμό επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς 2012-2023

ΠΗΓΗ: Μητρώο Επιχειρήσεων Επιμελητηρίου Καστοριάς (Νοέμβριος 2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Όπως επισημάνθηκε ο κατάλογος των επιχειρήσεων τουρισμού που υπάρχουν στο Μητρώο του Επιμελητηρίου δεν είναι πλήρης καθώς δεν έχουν υποχρέωση εγγραφής σε αυτό οι ξενοδοχειακές μονάδες οι οποίες είθισται να εγγράφονται στο Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος. Προκειμένου λοιπόν να υπάρξει μία σαφής εικόνα για τον αριθμό των επιχειρήσεων τουρισμού που δραστηριοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ ζητήθηκαν στοιχεία από την Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας του Υπουργείου Τουρισμού τα οποία και παρουσιάζονται στον Πίνακα 42. Σύμφωνα με αυτά, τον Φεβρουάριο 2024 στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ λειτουργούσε το 47,2% των ξενοδοχείων και παραδοσιακών ξενώνων αλλά και το 20% των βοηθητικών καταλυμάτων που υπάρχουν σε όλο το Δήμο Καστοριάς. Από αυτές τις υποδομές τουρισμού που λειτουργούν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ η πλειοψηφία είναι ξενοδοχεία 4, 3 αλλά και 2 αστέρων. Στην περιοχή τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί και χώροι της οικονομίας του διαμοιρασμού ωστόσο δεν υπάρχει κάποιος επίσημος κατάλογος σχετικά με τον αριθμό τους.

Πίνακας 42: Υποδομές Διαμονής στην Περιοχή Παρέμβασης και στο Δήμο Καστοριάς (Φεβρουάριος 2024)

	Περιοχή Παρέμβασης	Δήμος Καστοριάς	% αναλογία στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς
Σύνολο Ξενοδοχείων	17	36	47,22
5 Αστέρων	1	3	33,33
4 Αστέρων	5	10	50,00
3 Αστέρων	5	13	38,46
2 Αστέρων	4	7	57,14
Ξενώνες/ κατοικίες	2	3	66,67
Σύνολο Βοηθητικών Καταλυμάτων	6	30	20,00
4 Κλειδιά	1	6	16,67
3 Κλειδιά	2	12	16,67
2 Κλειδιά	3	7	42,86
χωρίς κατηγοριοποίηση	0	5	0,00

ΠΗΓΗ: Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας, Υπουργείο Τουρισμού, 2024, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Με την ίδια λογική και προκειμένου να υπάρχει όσο το δυνατόν καλύτερη αποτύπωση του συνόλου των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ, υπήρξε επικοινωνία με τον Διανεμητικό Λογαριασμό Μελών Φαρμακευτικού Συλλόγου Καστοριάς (ΔΙΑΛΟΦΑΚΑΣΤ), της δεύτερης κατηγορίας επιχειρήσεων που δεν έχουν υποχρέωση εγγραφής στο Μητρώο του Επιμελητηρίου. Προέκυψε ότι στην Περιοχή Παρέμβασης ο ακριβής αριθμός των φαρμακείων που λειτουργούν είναι δεκαεπτά (17) ενώ εξαιτίας του ειδικού θεσμικού πλαισίου που καθορίζει τις άδειες λειτουργίας των φαρμακείων κατά τη περίοδο 2019-2023 δεν ιδρύθηκαν νέα καταστήματα με αποτέλεσμα να μην υπάρχει κάποια μεταβολή του αριθμού τους.

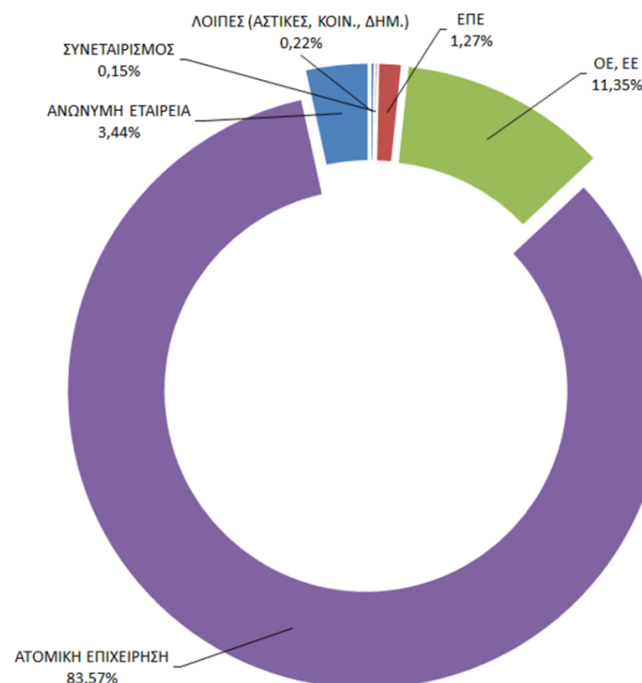
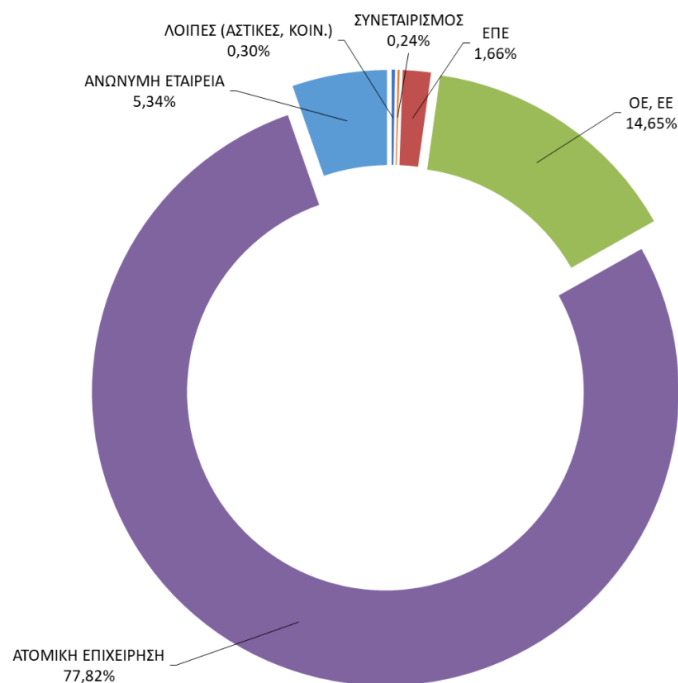
Σε δεύτερο στάδιο έγινε επεξεργασία των στοιχείων του Επιμελητηριακού Μητρώου προκειμένου να εξεταστούν οι νομικές μορφές των επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ αλλά και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς για τα τρία εξεταζόμενα έτη για τα οποία συγκεντρώθηκαν δεδομένα (2012, 2019, 2023), καθώς ο τύπος νομικής προσωπικότητας που επιλέγει να περιβληθεί μία συνιστώμενη εταιρεία επηρεάζει την ανάπτυξή της. Όπως φαίνεται και από το Γράφημα 26γ, για το έτος 2023 η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ είναι ατομικές επιχειρήσεις (68,6%), ακολουθούν με ένα 17,1% οι προσωπικές εταιρείες (Ομόρρυθμες και Ετερόρρυθμες εταιρίες) ενώ το ποσοστό των κεφαλαιουχικών και μικτών επιχειρήσεων είναι πολύ μικρότερο, μόλις 14%. Παρόμοια κατανομή των νομικών μορφών των επιχειρήσεων με ελάχιστες ποσοστιαίες διαφοροποιήσεις καταγράφεται και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς για το έτος 2023. Η κυριαρχία των ατομικών επιχειρήσεων αντανακλά το ευρύτερο μοντέλο που επικρατεί στην Ελλάδα όπου η ατομική επιχείρηση αποτέλεσε και αποτελεί ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας, εξαιτίας πλεονεκτημάτων που αφορούν την εύκολη, γρήγορη και ανέξοδη σύστασή της, τα χαμηλά πάγια έξοδα (οργανωτικά – λειτουργικά), την μη υποχρεωτική συνεχή λογιστική παρακολούθηση και γενικότερα την αυτονομία και την ευελιξία που προσφέρει αυτή η μορφή επιχειρηματικής δραστηριοποίησης. Ωστόσο εκτός από πλεονεκτήματα οι ατομικές επιχειρήσεις έχουν περιορισμένους διαθέσιμους κεφαλαιακούς πόρους και μικρή πιστοληπτική ικανότητα, γεγονός που αποκαλύπτει και τις πεπερασμένες δυνατότητες επέκτασης των επιχειρήσεων

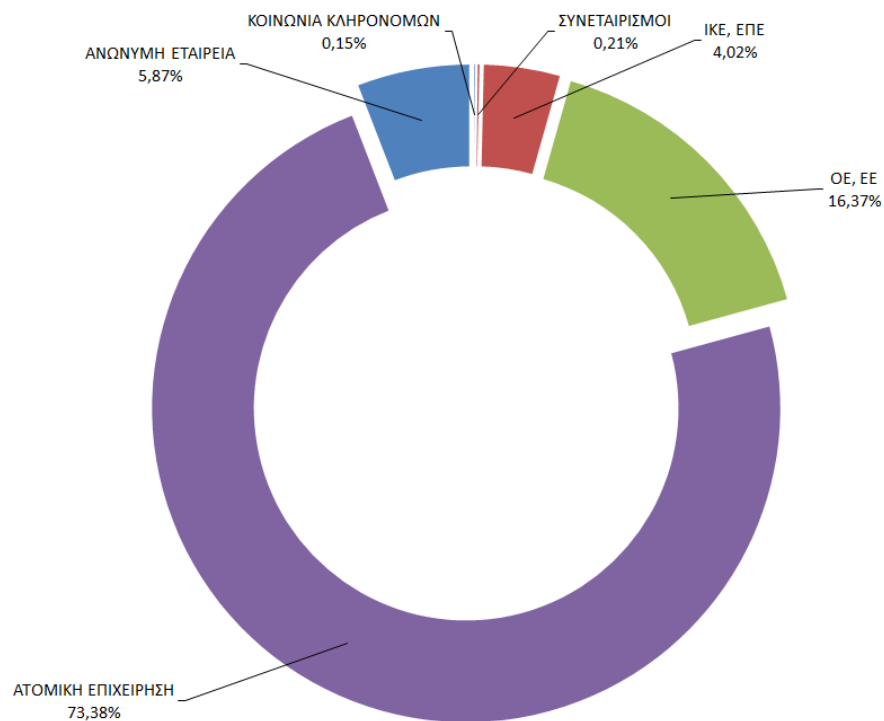
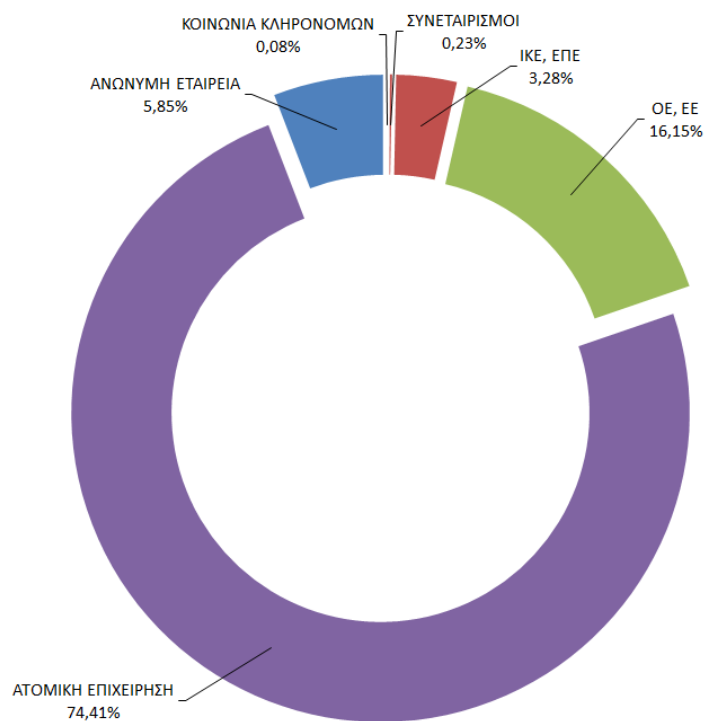
της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ οι οποίες στην πλειοψηφία τους επιλέγουν την συγκεκριμένη νομική μορφή, με αποτέλεσμα η ανάπτυξή τους να εξαρτάται αποκλειστικά από τις γνώσεις και τις οικονομικές δυνατότητες του ιδιοκτήτη τους. Πέρα από την δυσκολία ανάπτυξης, η έλλειψη κεφαλαίων και η περιορισμένη ή καθ' ολοκληρία αδυναμία πρόσβασης στις κεφαλαιαγορές και σε χρηματοδοτήσεις λειτουργεί αποτρεπτικά και στην ανάληψη επιχειρηματικού ρίσκου καθώς αυτό επιβαρύνει αποκλειστικά τον ιδιοκτήτη, για αυτό και οι ατομικές επιχειρήσεις της Περιοχής Παρέμβασης έχουν χαμηλή καινοτομική ικανότητα. Όπως φαίνεται από τα Γραφήματα 26α, 26β και 26γ διαχρονικά από το 2012 στο 2019 και από το 2019 στο 2023 το ποσοστό των ατομικών επιχειρήσεων τόσο της Περιοχής Παρέμβασης όσο και του συνόλου του Δήμου Καστοριάς περιορίζεται, αν και εξακολουθεί να επικρατεί έναντι των άλλων μορφών.

Γράφημα 26α: Η νομική μορφή των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς το 2012
 Επιχειρήσεις στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ το έτος 2012

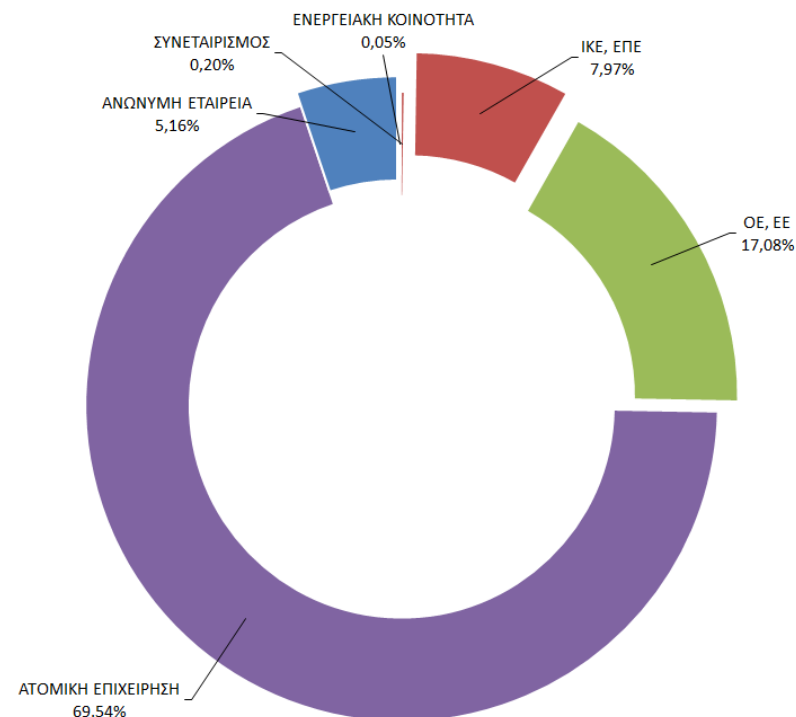
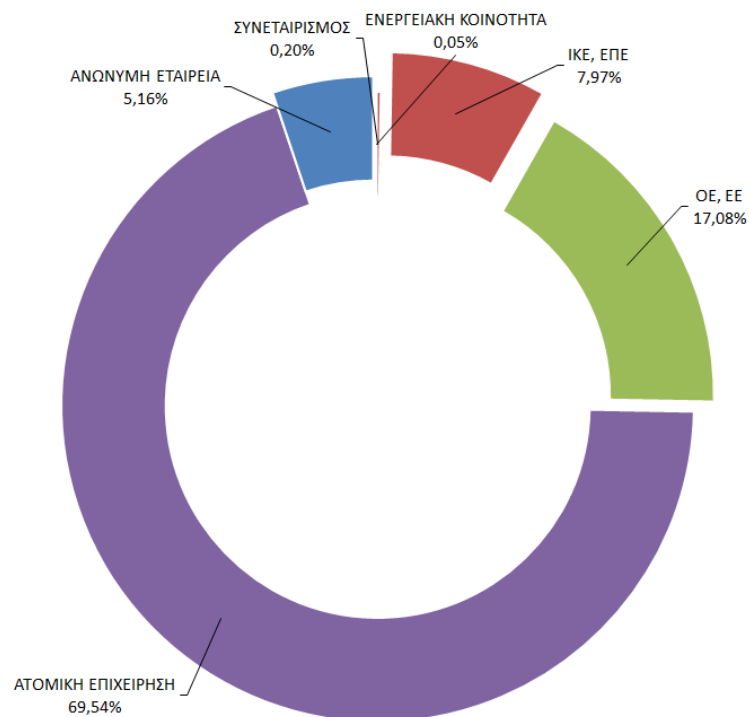
ΠΗΓΗ: Μητρώο Επιχειρήσεων Επιμελητηρίου Καστοριάς (Νοέμβριος 2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 26β: Η νομική μορφή των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς το 2019
Επιχειρήσεις στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ το έτος 2019

ΠΗΓΗ: Μητρώο Επιχειρήσεων Επιμελητηρίου Καστοριάς (Νοέμβριος 2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 26γ: Η νομική μορφή των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς το 2023
Επιχειρήσεις στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ το έτος 2023

ΠΗΓΗ: Μητρώο Επιχειρήσεων Επιμελητηρίου Καστοριάς (Νοέμβριος 2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Σε μία προσπάθεια να διερευνηθούν οι τάσεις επιχειρηματικότητας στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ την τελευταία πενταετία 2019-2023, αναζητήθηκαν στοιχεία για τις νέες επιχειρήσεις που ξεκινούν την δραστηριότητά τους στην περιοχή. Συγκεκριμένα αντλήθηκαν στοιχεία σχετικά με την γνωστοποίηση αδειών Υγειονομικών Καταστημάτων από το Τμήμα Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς ενώ επιπρόσθετα ζητήθηκαν στοιχεία σχετικά με την χορήγηση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας από το Τμήμα Χορήγησης Αδειών Βιομηχανίας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, της Διεύθυνσης Βιομηχανίας, Εμπορίου, Παιδείας και Απασχόλησης της Π.Ε. Καστοριάς. Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται τα στοιχεία από το Τμήμα Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων του Δήμου Καστοριάς για την περίοδο 2019-2023 καθώς το Τμήμα Χορήγησης Αδειών Βιομηχανίας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων της Π.Ε. Καστοριάς δεν διέθεσε στοιχεία παραπέμποντας στον εντοπισμό τους μέσω των κοινοποιήσεων που διενεργεί στην Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Καστοριάς, γεγονός που κατέστησε ανέφικτο τον εντοπισμό τους. Τα στοιχεία τους Τμήματος Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων διαχωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες, εκείνα που αφορούν τις γνωστοποιήσεις έναρξης δραστηριότητας ή επαγγέλματος και εκείνα που αφορούν τις αλλαγές φορέα καθώς οι δεύτερες δεν σχετίζονται με την δημιουργία νέων επιχειρήσεων εφόσον πρόκειται ουσιαστικά για αλλαγή ιδιοκτησίας υφιστάμενης επιχείρησης είτε μέσω μεταβίβασης σε συγγενικά πρόσωπα είτε μέσω πώλησης σε τρίτα πρόσωπα. Επιπλέον έγινε διάκριση ανάμεσα σε τρεις κατηγορίες Καταστημάτων Υγειονομικού Ενδιαφέροντος, τις Επιχειρήσεις Μαζικής Εστίασης Πλήρους και Πρόχειρου Γεύματος και Επιχειρήσεις Αναψυχής όπως είναι τα εστιατόρια, τα ψητοπωλεία, τα οβελιστήρια, τα σνακ μπαρ, τα αναψυκτήρια, οι καφετέριες, τα μπαρ και άλλες παρόμοιες δραστηριότητες, τα Καταστήματα Λιανικής Διάθεσης Τροφίμων και Ποτών όπως είναι τα παντοπωλεία, τα κρεοπωλεία, τα οπωροπωλεία, τα ιχθυοπωλεία, οι κάβες ποτών, τα καταστήματα ξηρών καρπών και ζαχαρωδών προϊόντων, τα πρατήρια άρτου, τα πρατήρια ειδών ζαχαροπλαστικής, τα καφεκοπτεία και παρόμοιες δραστηριότητες και τα Καταστήματα Παροχής Υπηρεσιών Υγειονομικού Ενδιαφέροντος όπως είναι τα κομμωτήρια, τα καταστήματα περιποίησης χεριών- ποδιών, τα εργαστήρια tattoo και άλλες παρόμοιες δραστηριότητες. Κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης πενταετίας 2019-2023 παρατηρείται αύξηση των γνωστοποιήσεων αδειών λειτουργίας Καταστημάτων Υγειονομικού Ενδιαφέροντος στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ κατά 7%, ποσοστό που είναι όμως μικρότερο από ότι στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς όπου οι γνωστοποιήσεις αδειών αυξήθηκαν κατά 20,8%. Εξετάζοντας τις επιμέρους κατηγορίες στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ φαίνεται ότι στα Καταστήματα Παροχής Υπηρεσιών Υγειονομικού Ενδιαφέροντος δεν υπήρξε καμία μεταβολή από το 2019 στο 2023. Ωστόσο αξίζει να επισημανθεί ότι ενώ τις τρεις πρώτες χρονιές της πενταετίας το σύνολο των γνωστοποιήσεων αδειών λειτουργίας καταγράφεται αποκλειστικά στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ, το 2022 και το 2023 χορηγούνται άδειες και στον υπόλοιπο Δήμο Καστοριάς, με την Περιοχή Παρέμβασης όμως να διατηρεί τη μερίδα του λέοντος (80% των συνολικών αδειών όλου του Δήμου για το 2022 και 75% για το 2023). Η κατηγορία που παρουσιάζει αρνητική μεταβολή στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ είναι οι Επιχειρήσεις Μαζικής Εστίασης Πλήρους και Πρόχειρου Γεύματος και οι Επιχειρήσεις Αναψυχής για τις οποίες οι γνωστοποιήσεις αδειών λειτουργίας μειώθηκαν κατά 22,2% ενώ στον Δήμο Καστοριάς την ίδιο περίοδο αυξήθηκαν κατά 6,3%. Επιπλέον το ποσοστό συγκέντρωσης αδειών Επιχειρήσεων Μαζικής Εστίασης και Επιχειρήσεων Αναψυχής στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ περιορίστηκε από 56,3% σε 41,2% την εξεταζόμενη πενταετία. Αντιθέτως η τελευταία κατηγορία τα Καταστήματα Λιανικής Διάθεσης Τροφίμων και Ποτών εμφανίζουν αύξηση των γνωστοποιήσεων αδειών λειτουργίας στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ κατά 150% που υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο του Δήμου κατά 60%. Πρόκειται μάλιστα για την μοναδική κατηγορία επιχειρήσεων Υγειονομικού Ενδιαφέροντος που αυξάνει τα ποσοστά

συγκέντρωσης της στην Περιοχή Παρέμβασης και από 40% των συνολικών αδειών όλου του Δήμου για το 2019 φτάνει στο 62,5% το 2023. Η ερμηνεία αυτών των τάσεων σχετίζεται άμεσα με την εκδήλωση της πανδημίας Covid κατά την διάρκεια της πενταετίας 2019-2023 που επηρέασε αρνητικά τις γνωστοποιήσεις αδειών λειτουργίας στις Επιχειρήσεις Μαζικής Εστίασης και Αναψυχής καθώς οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις που διαθέτουν χώρους καθήμενων πελατών επλήγησαν άμεσα από τα μέτρα περιορισμού της διασποράς και εγκλεισμού καθώς ο αριθμός των πελατών τους εξαλείφθηκε. Δεν συνέβη όμως το ίδιο με τα Καταστήματα Λιανικής Διάθεσης Τροφίμων και Ποτών των οποίων ο αριθμός αδειών αυξήθηκε διότι τα καταστήματα αυτά διαθέτοντας είδη πρώτης ανάγκης παρέμειναν ανοιχτά σε όλη την περίοδο της πανδημίας χωρίς σημαντικές απαγορεύσεις ως προς τη λειτουργία τους.

Εστιάζοντας στα δεδομένα του Επιμελητηρίου Καστοριάς για την τελευταία πενταετία 2019-2023 και λαμβάνοντας υπόψη την δηλωμένη από κάθε επιχείρηση ως κύρια δραστηριότητα, έγινε προσπάθεια οι καταγεγραμμένες στο Επιμελητηριακό Μητρώο επιχειρήσεις, να ταξινομηθούν βάσει ΚΑΔ και μονοψήφιου κλάδου παραγωγής σύμφωνα με την ταξινόμηση NACE Rev.2/ΣΤΑΚΟΔ 08. Ο Πίνακας 44 απεικονίζει την τομεακή διάρθρωση της οικονομίας της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ και του Δήμου Καστοριάς αλλά και την κλαδική διάρθρωση σε μονοψήφιο κλάδο για το 2019 και το 2023 καθώς και την διαχρονική τους μεταβολή. Ο πρωτογενής τομέας αντιστοιχεί σε ένα πολύ μικρό ποσοστό της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ, μόλις στο 0,23% το 2019 και 0,88% το 2023 ενώ αντίστοιχα μικρή είναι και η συγκέντρωσή του στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς. Η πολύ χαμηλή παρουσία του πρωτογενή ταυτόχρονα στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ αλλά και στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς αποκαλύπτει ότι δεν σχετίζεται με το εξωαστικό χαρακτήρα χωροθέτησης του τομέα καθώς σε αυτή την περίπτωση το ποσοστό συγκέντρωσης στο Δήμο Καστοριάς θα ήταν μεγαλύτερο, αλλά με την μη καταγραφή των αγροτικών επιχειρήσεων στο Μητρώο του Επιμελητηρίου. Ουσιαστικά τα στοιχεία του Πίνακα δείχνουν ότι η οικονομική βάση είναι τριτογενής αλλά με σημαντική παρουσία και του δευτερογενούς τομέα εφόσον το 67% του συνόλου των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ το 2019 δραστηριοποιείται στον τριτογενή τομέα, ποσοστό που αυξάνεται σε 67,9% το 2023. Οι κλάδοι του τριτογενή τομέα που κατέχουν τα μεγαλύτερα μερίδια και για τα δύο εξεταζόμενα έτη είναι το «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών» που κυριαρχεί, με περισσότερο από το 30% των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ να δραστηριοποιούνται σε αυτόν, έπεται ο κλάδος «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης» που συγκεντρώνει το ένα δέκατο των επιχειρήσεων-του οποίου μάλιστα τα στοιχεία είναι υποεκτιμημένα και ενδεχομένως ο πραγματικός αριθμός των επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερος εφόσον τα Ξενοδοχεία είθισται να εγγράφονται στο Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο- και ακολουθούν οι κλάδοι «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες» και «Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών» με ποσοστά που ξεπερνούν το 5% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας και για τα δύο εξεταζόμενα έτη. Αξίζει επίσης να επισημανθεί παρά τα μικρότερα μερίδια οικονομικής δραστηριότητας που συγκεντρώνουν, η θετική μεταβολή που σημειώνουν στην Περιοχή Παρέμβασης από το 2019 στο 2023 οι κλάδοι «Μεταφορά και Αποθήκευση», «Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας» και «Δραστηριότητες Σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέρμινα». Ωστόσο η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ διατηρεί και υψηλά ποσοστά επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα στον οποίο συμπεριλαμβάνεται ο κλάδος της μεταποίησης και η παραγωγή γούνινων ενδυμάτων στην οποία η Καστοριά έχει μακρά παράδοση. Διαχρονικά βέβαια την τελευταία πενταετία παρατηρείται αρνητική μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα στην Περιοχή Παρέμβασης εφόσον το ποσοστό τους από 32,6% το 2019 μειώνεται σε 30,1% το 2023. Ειδικότερα σε επίπεδο κλάδου, η «Μεταποίηση» από 30% της συνολικής οικονομικής

Πίνακας 43: Άδειες Υγειονομικών Καταστημάτων στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς 2019-2023

	2019			2020			2021			2022			2023			Διαχρονική μεταβολή (%) 2019-2023	
	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ	Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ	Δήμος Καστοριάς
Γνωστοποίηση αδειών λειτουργίας																	
Επιχειρήσεις μαζικής Εστίασης πλήρους και πρόχειρου γεύματος και Επιχειρήσεις Αναψυχής	9	16	56,25	4	11	36,36	5	18	27,78	7	11	63,64	7	17	41,18	-22,22	6,25
Καταστήματα Παροχής Υπηρεσιών Υγειονομικού Ενδιαφέροντος	3	3	100,00	2	2	100,00	2	2	100,00	4	5	80,00	3	4	75,00	0,00	33,33
Καταστήματα Λιανικής Διάθεσης Τροφίμων και Ποτών	2	5	40,00	8	16	50,00	3	8	37,50	5	6	83,33	5	8	62,50	150,00	60,00
ΣΥΝΟΛΟ	14	24	58,33	14	29	48,28	10	28	35,71	16	22	72,73	15	29	51,72	7,14	20,83
Αλλαγή Φορέα																	
Επιχειρήσεις μαζικής Εστίασης πλήρους και πρόχειρου γεύματος και Επιχειρήσεις Αναψυχής	2	4	50,00	2	6	33,33 €	0	1	0	2	7	28,57	3	5	60	50,00	25,00
Καταστήματα Παροχής Υπηρεσιών Υγειονομικού Ενδιαφέροντος	1	1	100,00	0	0	-	0	0	-	2	2	100,00	0	0	-	-100,00	-100,00
Καταστήματα Λιανικής Διάθεσης Τροφίμων και Ποτών	1	1	100,00	0	0	-	0	2	0	0	0	-	0	1	0	-100,00	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	18	30	60,00	16	35	45,71	10	31	32,26	20	31	64,52	18	35	51,43	0,00	41,67

ΠΗΓΗ: Τμήμα Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων, Δ/ση Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης (Φεβρουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Πίνακας 44: Αριθμός εγγεγραμμένων επιχειρήσεων ανά μονοψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας NACE Αναθ.2 στην Περιοχή Παρέμβασης (ΠΠ) ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς την περίοδο 2019-2023

Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή	2019				2023				Διαχρονική μεταβολή (%) 2019-2023	
		ΠΠ	% επί του συνόλου	Δήμος	% επί του συνόλου	ΠΠ	% επί του συνόλου	Δήμος	% επί του συνόλου	ΠΠ	Δήμος
A	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	3	0,23	16	0,82	5	0,39	27	1,35	66,67	68,75
B	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	0	0,00	1	0,05	0	0,00	2	0,10	-	100,00
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ		3	0,23	17	0,88	5	0,39	29	1,45	66,67	70,59
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	382	29,80	598	30,79	308	23,91	505	25,30	-19,37	-15,55
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	4	0,31	24	1,24	42	3,26	61	3,06	950,00	154,17
Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ· ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	1	0,08	1	0,05	1	0,08	1	0,05	0,00	0,00
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	31	2,42	70	3,60	37	2,87	85	4,26	19,35	21,43
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ		418	32,61	693	35,68	388	30,12	652	32,67	-7,18	-5,92
Ζ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ· ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	405	31,59	583	30,02	411	31,91	606	30,36	1,48	3,95
Η	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	31	2,42	59	3,04	36	2,80	59	2,96	16,13	0,00
Θ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	142	11,08	225	11,59	142	11,02	233	11,67	0,00	3,56
Ι	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	32	2,50	40	2,06	32	2,48	46	2,30	0,00	15,00

Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή	2019				2023				Διαχρονική μεταβολή (%) 2019-2023	
		ΠΠ	% επί του συνόλου	Δήμος	% επί του συνόλου	ΠΠ	% επί του συνόλου	Δήμος	% επί του συνόλου	ΠΠ	Δήμος
Κ	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	34	2,65	44	2,27	29	2,25	36	1,80	-14,71	-18,18
Λ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	3	0,23	3	0,15	9	0,70	12	0,60	200,00	300,00
Μ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	74	5,77	91	4,69	75	5,82	96	4,81	1,35	5,49
Ν	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	21	1,64	30	1,54	21	1,63	33	1,65	0,00	10,00
Ξ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ· ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	0	0,00	0	0,00	1	0,08	1	0,05	-	-
Ο	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	27	2,11	40	2,06	26	2,02	42	2,10	-3,70	5,00
Π	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	8	0,62	10	0,51	10	0,78	15	0,75	25,00	50,00
Ρ	ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	16	1,25	27	1,39	16	1,24	27	1,35	0,00	0,00
Σ	ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	66	5,15	77	3,96	67	5,20	80	4,01	1,52	3,90
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ		859	67,00	1229	63,29	875	67,93	1286	64,43	1,86	4,64
	ΈΛΛΕΙΨΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	2	0,16	3	0,15	20	1,55	29	1,45	900	866,67
	ΣΥΝΟΛΟ	1282	100,00	1942	100,00	1288	100,00	1996	100,00	0,47	2,78

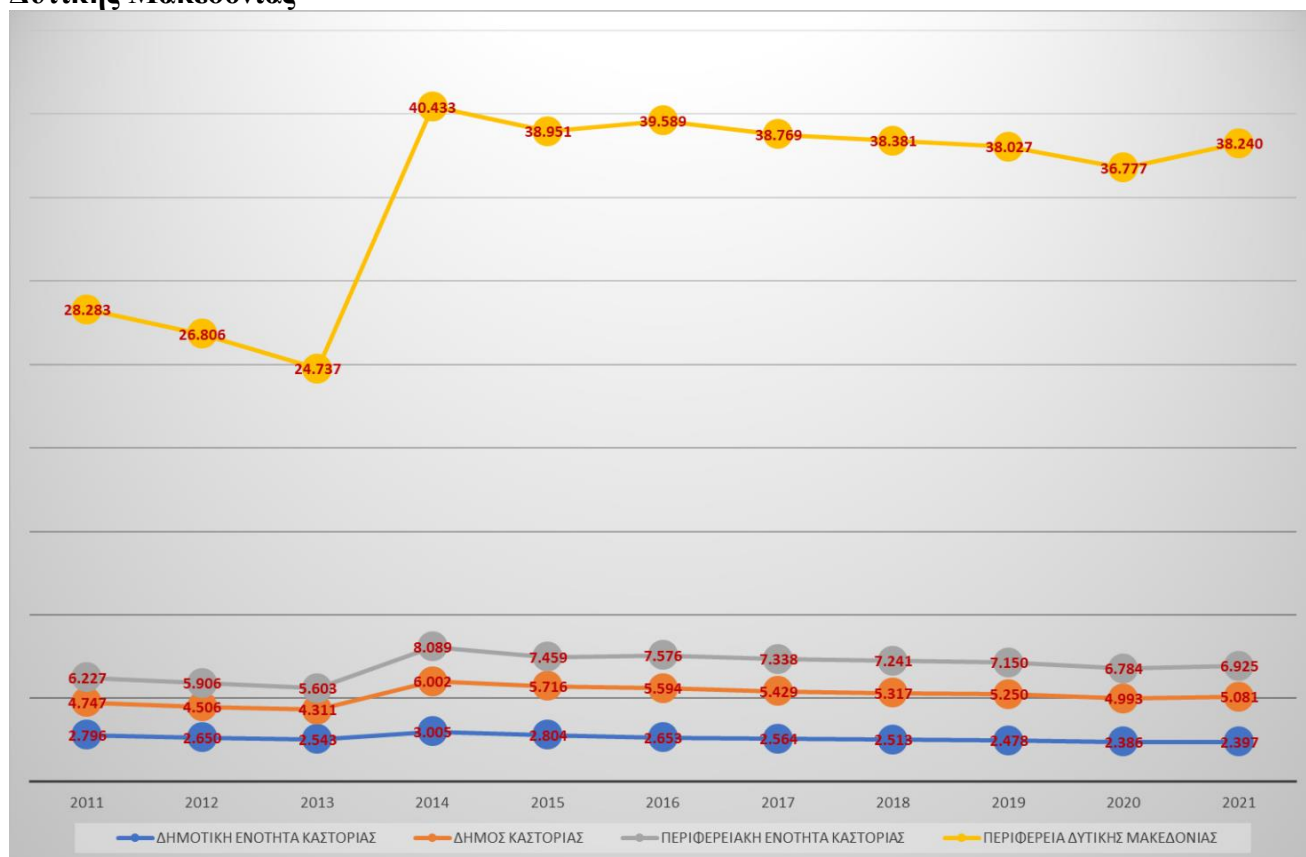
ΠΗΓΗ: Μητρώο Επιχειρήσεων Επιμελητηρίου Καστοριάς (Νοέμβριος 2023), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

δραστηριότητας που συγκέντρωνε το 2019, το 2023 το ποσοστό της συρρικνώνεται σε 23,9% εφόσον ο αριθμός των μεταποιητικών επιχειρήσεων της Περιοχής Παρέμβασης μειώθηκε κατά 19,4% στην διάρκεια της πενταετίας, σημειώνοντας μεταβολή μεγαλύτερη και από την αντίστοιχη σε επίπεδο Δήμου Καστοριάς. Αντιθέτως καταγράφεται εντυπωσιακή αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων του κλάδου «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» κατά 950% οι οποίες από 4 που ήταν εγγεγραμμένες στην Περιοχή Παρέμβασης το 2019 αυξάνονται σε 42 το 2023. Η μεταβολή σε επίπεδο Περιοχή Παρέμβασης ξεπερνά εκείνη του Δήμου (154,2%) γεγονός που οφείλεται στην αναμενόμενη δημιουργία έδρας των επιχειρήσεων του κλάδου στο αστικό κέντρο της περιοχής. Θετική μεταβολή αν και μικρότερη, καταγράφει και ο κλάδος «Κατασκευές» που ενώ το 2019 αντιστοιχούσε στο 2,4% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας της Περιοχής Παρέμβασης BAA το 2023 αντιστοιχεί στο 2,9%. Σε επίπεδο Δήμου Καστοριάς, η διαχρονική αύξηση του αριθμού των κατασκευαστικών επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερη, ενώ στην Περιοχή Παρέμβασης οι κατασκευαστικές αυξήθηκαν κατά 19,4%, στο Δήμο Καστοριάς αυξήθηκαν κατά 21,4% από το 2019 στο 2023.

Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν μέχρι τώρα από το Επιμελητηριακό Μητρώο αποτυπώνουν μία σύγχρονη-επικαιροποιημένη εικόνα για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Περιοχή Παρέμβασης BAA, ωστόσο η εικόνα αυτή είναι αποσπασματική καθώς όπως επισημάνθηκε, δεν καταχωρούνται σε αυτό φαρμακεία, ξενοδοχειακές μονάδες αλλά και ορισμένες άλλες δραστηριότητες μεταξύ των οποίων εκείνες της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, της υλοτομίας, της δημόσιας διοίκησης κ.α.. Το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων καταγράφεται από μία άλλη πηγή πληροφοριών, το Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Το συγκεκριμένο Μητρώο χρησιμοποιώντας ως βασική στατιστική μονάδα τους διακριτούς Αριθμούς Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) συγκεντρώνει δεδομένα για τον πληθυσμό των επιχειρήσεων -για την ακρίβεια το πλήθος των νομικών μονάδων- τον κύκλο εργασιών (τζίρο) και τον αριθμό απασχολούμενων τους ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας της Στατιστικής ταξινόμησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης NACE αναθ. 2.. Οι πληροφορίες του Στατιστικού Μητρώου Επιχειρήσεων προέρχονται από ένα πλήθος διοικητικών πηγών καθώς αξιοποιούνται φορολογικά στοιχεία από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), στοιχεία απασχόλησης από τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) και το Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Δημόσιου Τομέα, στοιχεία σχέσης από την Τράπεζα της Ελλάδος αλλά και αποτελέσματα μίας σειράς ερευνών της ΕΛΣΤΑΤ. Παρόλο που τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία από το Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων είναι του έτους 2021 και το χαμηλότερο χωρικό επίπεδο αναφοράς είναι της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς και όχι της Περιοχής Παρέμβασης BAA, οι λόγοι που απαριθμήθηκαν σχετικά με τις περαιτέρω πληροφορίες που διαθέτει το Μητρώο για απασχολούμενους και κύκλο εργασιών καθιστούν την χρήση του σημαντική για μία ολοκληρωμένη ανάλυση του πληθυσμού των επιχειρήσεων και των δημογραφικών τους στοιχείων. Θα πρέπει όμως να επισημανθεί ότι για τους ίδιους λόγους τα στοιχεία αυτά δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα με τα στοιχεία του Επιμελητηρίου.

Αρχικά παρουσιάζονται τα στοιχεία για το σύνολο των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς και γίνεται συσχέτιση τους με τα αντίστοιχα νούμερα του συνόλου του Δήμου Καστοριάς, της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς και της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Σε δεύτερο στάδιο και στην συνέχεια γίνεται ανάλυση τους ανά μονοψήφιο κλάδο της NACE Αναθ. 2 εστιάζοντας στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς ως περισσότερο αντιπροσωπευτικής της Περιοχής Παρέμβασης BAA.

Γράφημα 27: Εξέλιξη του αριθμού των νομικών μονάδων 2011-2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

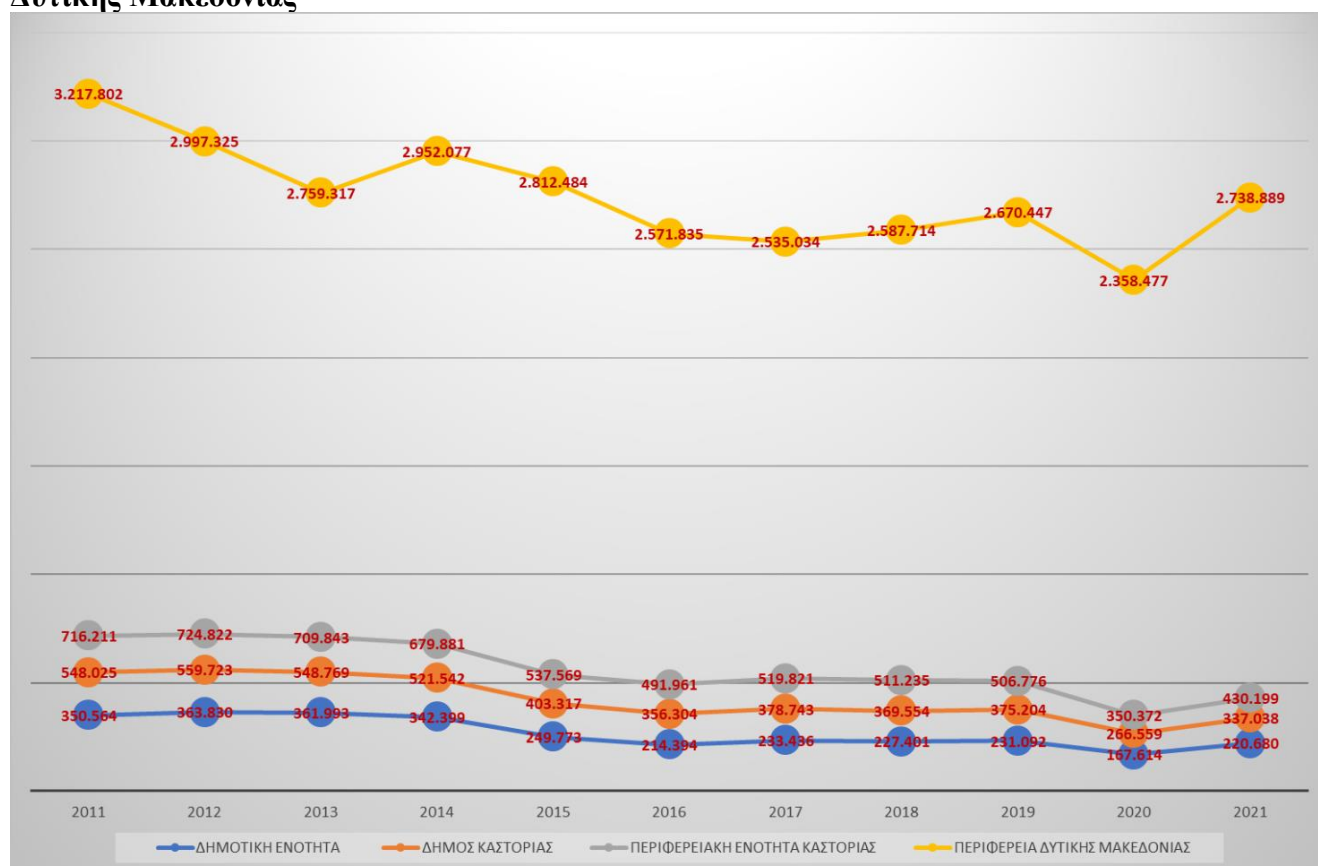

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 27 σε όλα τα επίπεδα των εξεταζόμενων διοικητικών μονάδων παρατηρείται αύξηση του αριθμού των νομικών μονάδων εκτός από την Δημοτική Ενότητα Καστοριάς που σημειώνεται μείωση της τάξεως του 14,3%. Από το 2011 στο 2021 οι επιχειρήσεις της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς στην οποία βρίσκεται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ μειώθηκαν από 2.796 το 2011 σε 2.397 το 2021, συμπέρασμα που είχε προκύψει και από τα στοιχεία του Επιμελητηρίου Καστοριάς. Αντιθέτως η ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των νομικών μονάδων σε όλες τις υπόλοιπες διοικητικές διαιρέσεις, δηλαδή στον Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας για την ίδια περίοδο είναι θετική, με τον αριθμό μάλιστα των επιχειρήσεων στην τελευταία, την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας να αυξάνεται κατά 35%. Η θετική μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς έρχεται σε αντίθεση με την αρνητική μεταβολή που παρουσίαζαν τα δεδομένα του Επιμελητηριακού Μητρώου. Πέρα όμως από τις προφανείς χρονικές και χωρικές διαφοροποιήσεις (διαφορετικές εξεταζόμενες χρονικοί περίοδοι, τα στοιχεία του Επιμελητηρίου αφορούν την εντεκαετία 2012-2023 και του Στατιστικού Μητρώου Επιχειρήσεων την δεκαετία 2011-2021 ενώ και η Δημοτική Ενότητα Καστοριάς είναι ευρύτερη της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ) έχει λογική βάση καθώς οι δύο πηγές άντλησης δεδομένων αναφέρονται σε διαφορετικές κατηγορίες επιχειρηματικών και οικονομικών δραστηριοτήτων με το Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων να υπερτερεί καθώς παρουσιάζει πληροφορίες για το σύνολο των παραγωγικών κλάδων όλης της οικονομίας της

περιοχής, μεταξύ των οποίων και ο πρωτογενής τομέας. Μπορεί οι εξελίξεις στον πρωτογενή τομέα να μην επηρεάζουν την Περιοχή Παρέμβασης και την Δημοτική Ενότητα Καστοριάς που είναι κατεξοχήν αστική ωστόσο καθορίζουν τον Δήμο Καστοριάς ο οποίος εκτός από την Δημοτική Ενότητα Καστοριάς περιλαμβάνει και άλλες 8 Δημοτικές Ενότητες που είναι στην πλειοψηφία τους αγροτικές. Τα στοιχεία του Επιμελητηρίου αποτυπώνουν μεν μείωση στο Δήμο Καστοριάς χωρίς όμως να λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία για την Γεωργία και την Κτηνοτροφία, τα οποία μεταστρέφουν την εικόνα ενώ όταν λαμβάνει κανείς υπόψη και τον πρωτογενή τομέα με τα στοιχεία του Στατιστικού Μητρώου Επιχειρήσεων η εικόνα για τον Δήμο αντιστρέφεται. Το γεγονός αυτό τεκμηριώνεται και από την διαχρονική μεταβολή της παραγωγικής διάρθρωσης στο Δήμο Καστοριάς καθώς το 2011 ο γεωργικός τομέας αντιστοιχούσε στο 8,1% του πλήθους των επιχειρήσεων στο Δήμο Καστοριάς και το 2021 μία δεκαετία μετέπειτα αποτελεί το 43,6% του πλήθους όλων των επιχειρήσεων του Δήμου.

Γράφημα 28: Εξέλιξη κύκλου εργασιών 2011-2021 (σε χιλ. €) στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

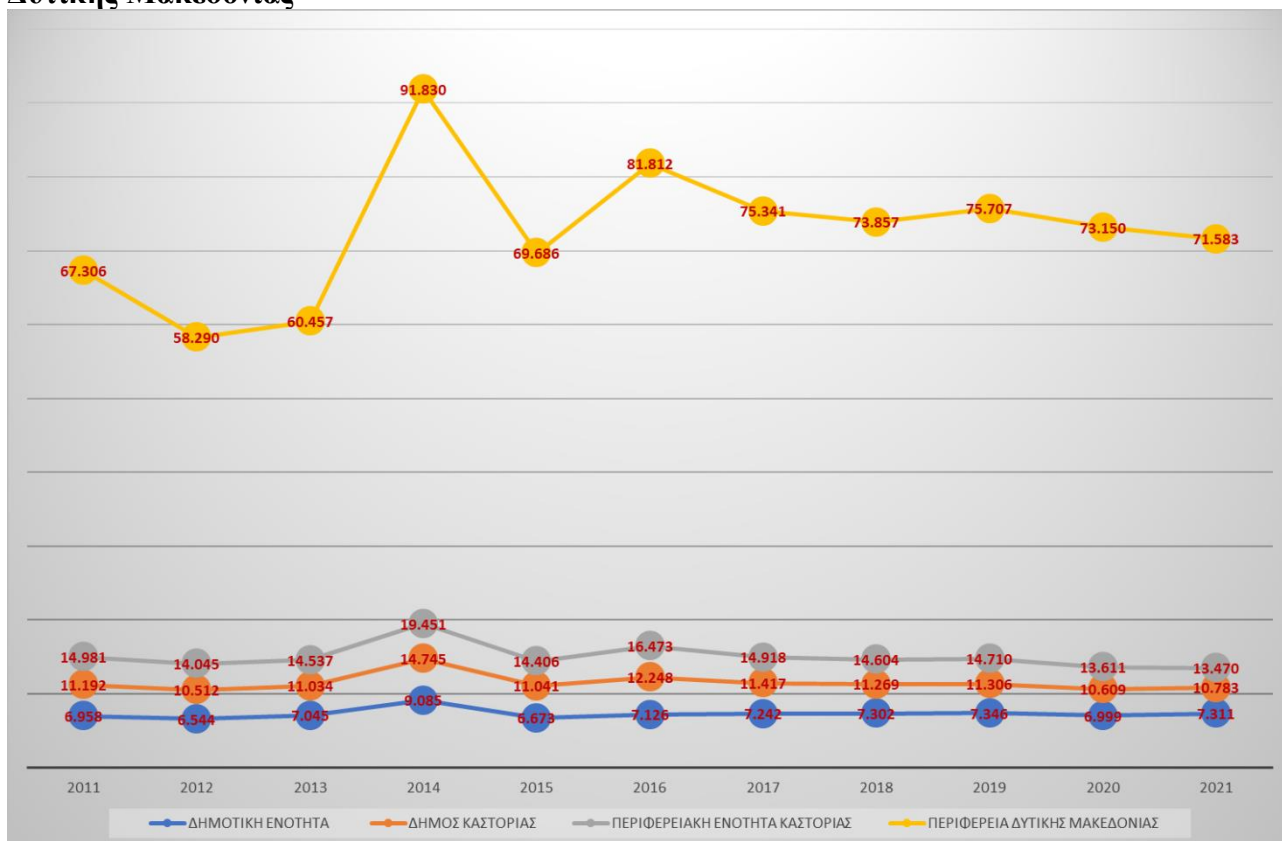
ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στο Γράφημα 28 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη του κύκλου εργασιών στην ενδεκαετία 2011-2021 η οποία είναι πτωτική για όλα τα επίπεδα διοικητικών διαιρέσεων, δημοτική ενότητα, δήμος, περιφερειακή ενότητα αλλά και περιφέρεια. Την μεγαλύτερη αρνητική μεταβολή τζίρου παρουσιάζει η Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς κατά -46%, ακολουθεί με -42,5% ο Δήμος Καστοριάς, η

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με -37,05% και τέλος η Δημοτική Ενότητα Καστοριάς καταγράφει την μικρότερη μείωση κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων από το 2011 στο 2021 κατά 26,6%.

Γράφημα 29: Εξέλιξη του αριθμού των απασχολούμενων 2011-2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

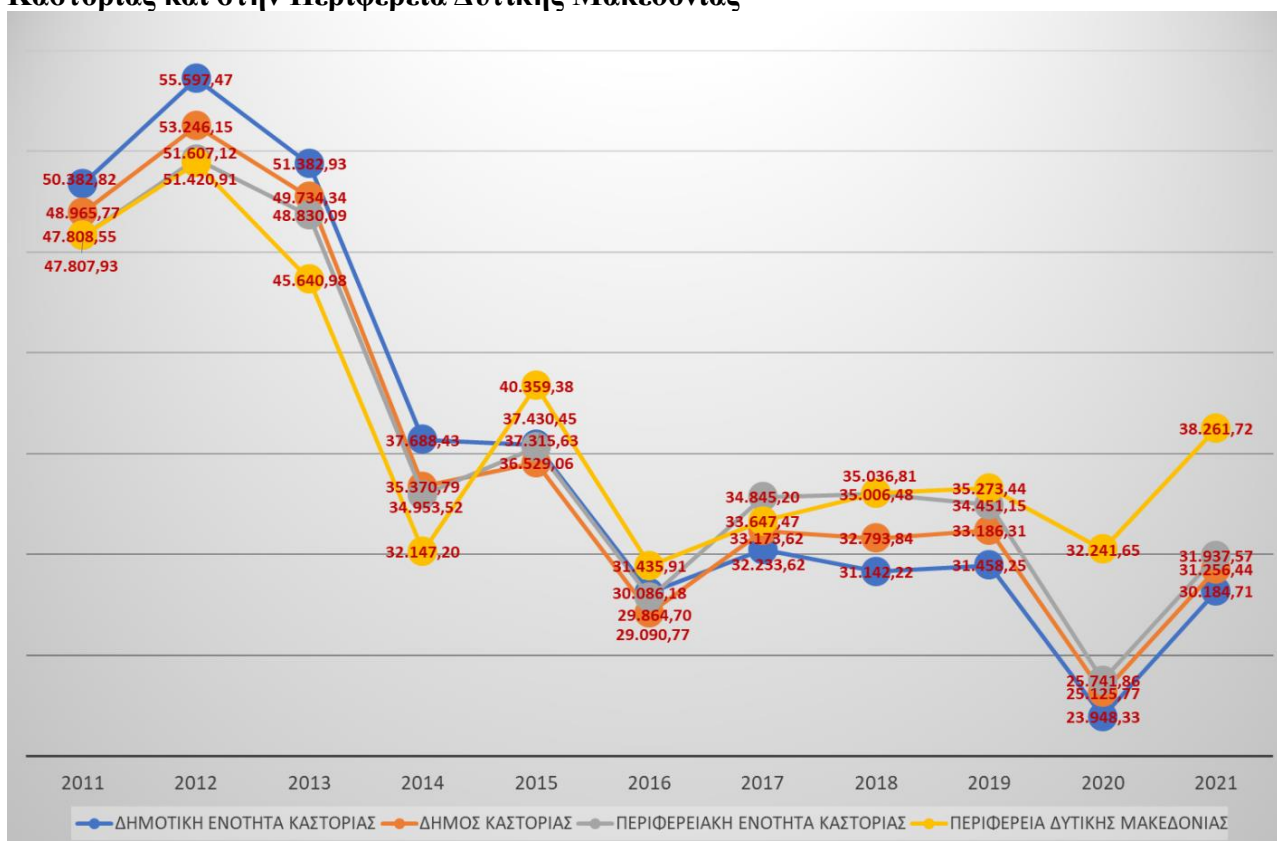

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Το Γράφημα 29 αποτυπώνει την μεταβολή της απασχόλησης από το 2011 στο 2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση από το 2011 στο 2021 σημειώνει η Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς της οποίας ο αριθμός απασχολούμενων μειώνεται κατά -10,1% ενώ μείωση, μικρότερη συγκριτικά, παρουσιάζει και ο Δήμος Καστοριάς κατά -3,7. Αντιθέτως στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς ο αριθμός απασχολούμενων παρουσιάζει θετική μεταβολή από το 2011 στο 2021 κατά 5,1% και από 6.958 το 2011 οι εργαζομένοι αυξάνονται σε 7.311 το 2021 ακολουθώντας την αυξητική τάση που εμφανίζεται και σε επίπεδο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας κατά 6,4%.

Τα επόμενα δύο γραφήματα παρουσιάζουν την διαχρονική εξέλιξη της συνολικής παραγωγικότητας και του κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας για την ενδεκαετία 2011-2021. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η παραγωγικότητα μετράται με στοιχεία κύκλου εργασιών και όχι ΑΕΠ, το οποίο εκτιμάται βάσει προστιθέμενης αξίας του κλάδου. Οι μετρήσεις που βασίζονται στον κύκλο εργασιών τείνουν να υπερεκτιμούν την παραγωγικότητα καθώς ένα μέρος της τελικής αξίας των προϊόντων προέρχεται από εισροές άλλων κλάδων και άλλων περιοχών. Ωστόσο καθώς από την παραγωγικότητα εξαρτάται το εισόδημα και η απασχόληση μίας τοπικής οικονομίας είναι σημαντικό να παρουσιαστούν και αυτά τα δεδομένα. Η εξέλιξη της παραγωγικότητας υπολογιζόμενη ως ο κύκλος εργασιών δια τον αριθμό απασχολούμενων αποτυπώνεται στο Γράφημα 30. Όπως φαίνεται από το Γράφημα η παραγωγικότητα παρουσιάζει μείωση στο διάστημα 2011 – 2021 σε όλα τα εξεταζόμενα επίπεδα διοικητικών διαιρέσεων. Η ΔΕ Καστοριάς μάλιστα εμφανίζει την μεγαλύτερη μείωση σε σχέση με τις υπόλοιπες διοικητικές διαιρέσεις (ΔΕ Καστοριάς -40,09%, Δήμος Καστοριάς -36,17%, ΠΕ Καστοριάς -33,19% και Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας -34,62%) και ενώ το 2011 σημείωνε την μεγαλύτερη συγκριτικά με τα υπόλοιπα επίπεδα διοικητικών διαιρέσεων παραγωγικότητα με 50.383 ευρώ ανά εργαζόμενο, το 2021 η παραγωγικότητα της πέφτει σε 30.185 ευρώ ανά απασχολούμενο.

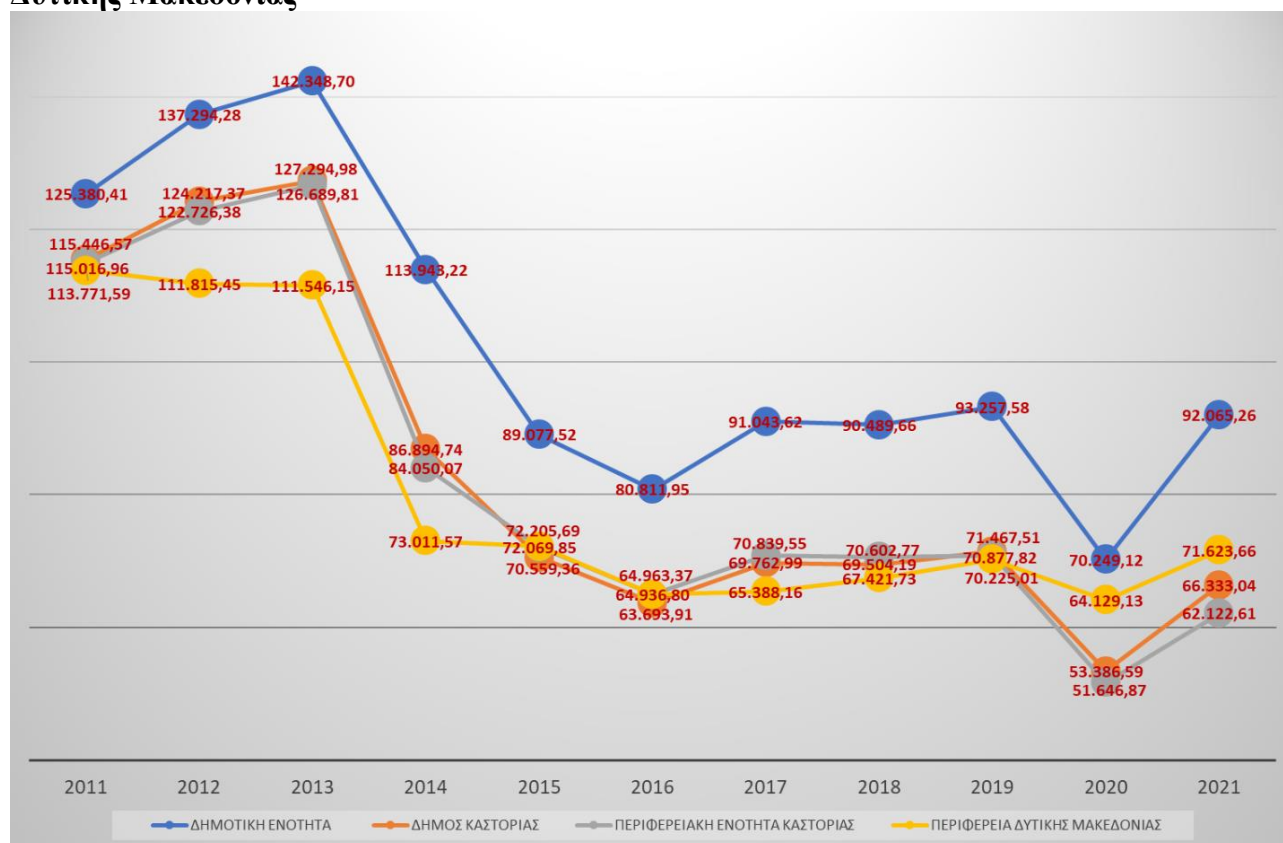
Γράφημα 30: Εξέλιξη παραγωγικότητας (κύκλος εργασιών/αριθμό απασχολούμενων) 2011-2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Τέλος, ο κύκλος εργασιών ανά νομική μονάδα/επιχείρηση (Γράφημα 31) παρουσιάζεται μειωμένος στο διάστημα 2011 – 2021 σε όλα τα εξεταζόμενα επίπεδα διοικητικών διαιρέσεων. Παρόλα αυτά στη ΔΕ Καστοριάς είναι σημαντικά μεγαλύτερος, παρουσιάζει δε μικρότερη μείωση σε σχέση με τις υπόλοιπες διοικητικές διαιρέσεις (ΔΕ Καστοριάς -26,57%, Δήμος Καστοριάς -42,54%, ΠΕ Καστοριάς -45,99% και Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας -37,05%). Η επίδοση αυτή είναι αναμενόμενη βάσει των δεδομένων που παρουσιάστηκαν για την εξέλιξη του κύκλου εργασιών και τον αριθμό νομικών μονάδων καθώς μπορεί ο κύκλος εργασιών να παρουσίαζε φθίνουσα πορεία και στα τέσσερα εξεταζόμενα επίπεδα διοικητικών μονάδων από το 2011 στο 2021 ωστόσο ο αριθμός νομικών μονάδων μειώθηκε μόνο στην περίπτωση της ΔΕ Καστοριάς ενώ στις υπόλοιπες διοικητικές διαιρέσεις, Δήμος Καστοριάς, Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας οι νομικές μονάδες αυξήθηκαν από το 2011 στο 2021.

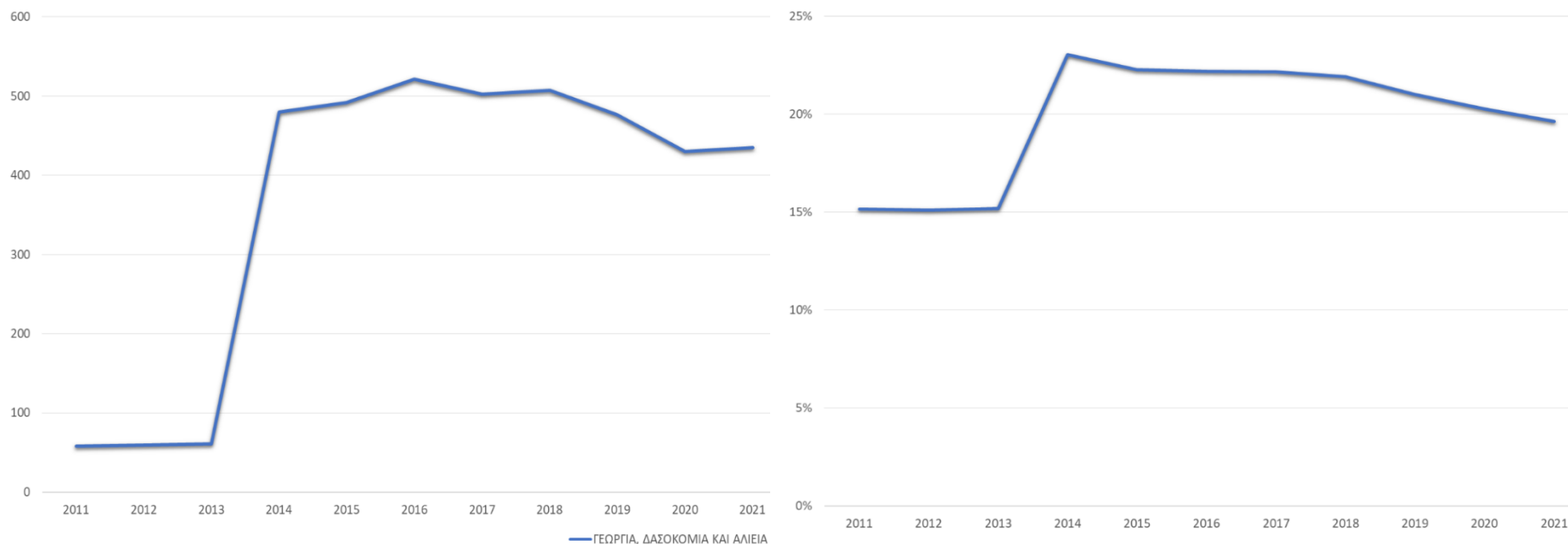
Γράφημα 31: Εξέλιξη κύκλου εργασιών ανά νομική μονάδα 2011-2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, στο Δήμο Καστοριάς, στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Προκειμένου να υπάρξει αναλυτική διερεύνηση των εξειδικεύσεων και δυνατοτήτων της τοπικής οικονομίας της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς, στα Γραφήματα 32 έως 43 που ακολουθούν εξετάστηκε και παρουσιάζεται η κλαδική διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος σε επίπεδο μονοψήφιου κλάδου και για τους τρεις τομείς παραγωγής, τον πρωτογενή, τον δευτερογενή και τον τριτογενή.

Γράφημα 32: Διαχρονική εξέλιξη νομικών μονάδων του Πρωτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*
 α) αριθμός νομικών μονάδων β) μερίδιο νομικών μονάδων ΔΕ Καστοριάς στο Δήμο Καστοριάς

*Στον πρωτογενή τομέα συμπεριλαμβάνεται και ο μονογήφιος κλάδος «Ορυχεία και Λατομεία», ωστόσο καθώς τα στοιχεία είναι εμπιστευτικά για τον συγκεκριμένο κλάδο στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς δεν συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στο Γράφημα.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

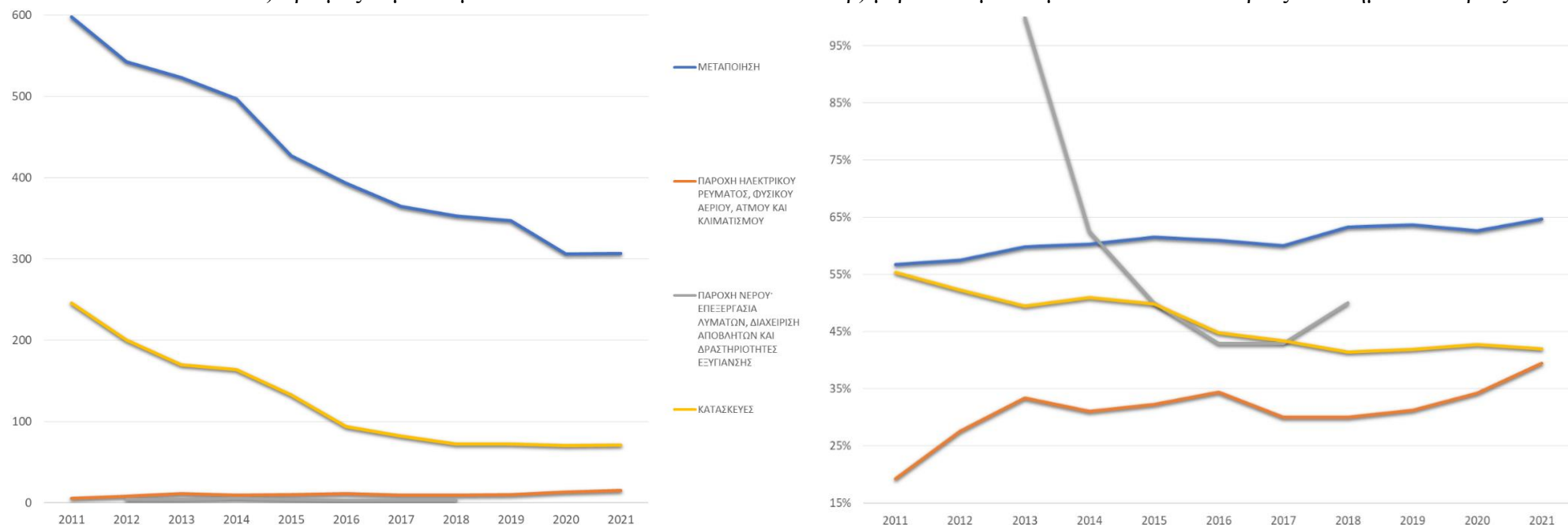
Από το Γράφημα 32α) παρατηρείται μία εντυπωσιακή αύξηση κατά 650% στον αριθμό των νομικών μονάδων του κλάδου «Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία» στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς από το 2011 στο 2021. Όπως αποκαλύπτει το Γράφημα η εκτίναξη σημειώνεται το έτος 2014, μετέπειτα η ανοδική πορεία συνεχίζεται φτάνοντας στο μέγιστο το 2016 και τα επόμενα χρόνια ο αριθμός τους αρχίζει να φθίνει. Αντίστοιχα αυξάνεται και το μερίδιο των νομικών μονάδων αγροτικού τομέα της ΔΕ Καστοριάς όπως φαίνεται στο Γράφημα 32β) και από 15% των αγροτικών επιχειρήσεων που λειτουργούσαν σε όλο το Δήμο Καστοριάς το 2011, το 2014 ξεπερνά το 23% για να καταλήξει το 2021 σε 19,6%. Προσπαθώντας να ερμηνευτεί η αιτία για το άλμα που έγινε στον αριθμό των αγροτικών επιχειρήσεων και το κατά πόσο αυτή συνιστά αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της περιοχής με στροφή στον αγροτικό τομέα διερευνήθηκε το ενδεχόμενο η άνοδος να οφείλεται σε ευκαιρίες που προέκυψαν από την αξιοποίηση χρηματοδοτικών προγραμμάτων και επιδοτήσεων που κατέστησαν την ενασχόληση με τον πρωτογενή τομέα προσοδοφόρα τα τελευταία χρόνια. Αναζητήθηκαν στοιχεία από το Τμήμα Φυτικής Παραγωγής και Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας της Π.Ε. Καστοριά σχετικά με τους δικαιούχους που εντάχτηκαν στο πρόγραμμα «Νέων Γεωργών» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α.) στον Δήμο Καστοριάς την τελευταία δεκαετία τα οποία και παρουσιάζονται στον Πίνακα 45. Στο πρόγραμμα των Νέων Γεωργών εντάσσονται δικαιούχοι όχι σε ετήσια βάση, αλλά κάθε φορά που βγαίνει πρόσκληση για υποβολή αιτήσεων από το εκάστοτε Π.Α.Α. και βάσει συνήθως διαφορετικού νομικού πλαισίου, που συνεπάγεται διαφορετικές δεσμεύσεις και υποχρεώσεις. Έτσι λοιπόν την τελευταία δεκαετία έχουν πραγματοποιηθεί τρεις προσκλήσεις μία για το έτος 2014, μία για το έτος 2016 και μία πιο πρόσφατη το έτος 2021 με διαφορετικές δεσμεύσεις, με τους δικαιούχους του 2014 να έχουν δεκαετείς δεσμεύσεις, του 2016 πενταετείς και του 2021 επταετείς. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα ο συνολικός αριθμός δικαιούχων τόσο στην πόλη της Καστοριάς όσο και στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς δεν είναι αρκετός για να ερμηνευτεί η αλματώδης αύξηση του αριθμού των νομικών μονάδων από 58 το 2011 σε 480 το 2014 και 521 το 2016 καθώς οι δικαιούχοι του προγράμματος για την ΔΕ Καστοριάς ήταν μόλις 7 για το 2014 και 17 για το 2016. Κατά συνέπεια η αύξηση των αγροτικών επιχειρήσεων στην ΔΕ Καστοριάς δεν σχετίζεται με τα κίνητρα που δόθηκαν από επιδοτούμενα προγράμματα όπως οι νέοι αγρότες αλλά με μία σειρά από φορολογικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που συνέβησαν αυτά τα δύο χρόνια όπως η κατάργηση του αντικειμενικού προσδιορισμού του γεωργικού εισοδήματος και η ένταξη στο κανονικό καθεστώς ΦΠΑ που υποχρέωσαν έναν μεγάλο αριθμό ατόμων με αγροτικές ενασχολήσεις ή εκμεταλλευτές χωραφιών με φωτοβολταϊκά συστήματα να προχωρήσουν σε άνοιγμα βιβλίων και έκδοση φορολογικών στοιχείων.

Πίνακας 45: Δικαιούχοι του Προγράμματος «Νέοι Γεωργοί» στην Καστοριά 2014-2021

Αριθμός δικαιούχων	Έτος προκήρυξης /πρόσκλησης του προγράμματος			ΣΥΝΟΛΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ
	2014	2016	2021	
Πόλη Καστοριάς	3	12	14	29
Δημοτική Ενότητα Καστοριάς	7	17	21	45
Δήμος Καστοριάς	79	113	112	304
Π.Ε. Καστοριάς	119	176	160	455

ΠΗΓΗ: Τμήμα Φυτικής Παραγωγής & Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης της Δ/σης Αγροτικής Οικονομίας της Π.Ε. Καστοριά (2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου Καστοριάς

Γράφημα 33: Διαχρονική εξέλιξη νομικών μονάδων του Δευτερογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*
α) αριθμός νομικών μονάδων β) μερίδιο νομικών μονάδων ΔΕ Καστοριάς στο Δήμο Καστοριάς

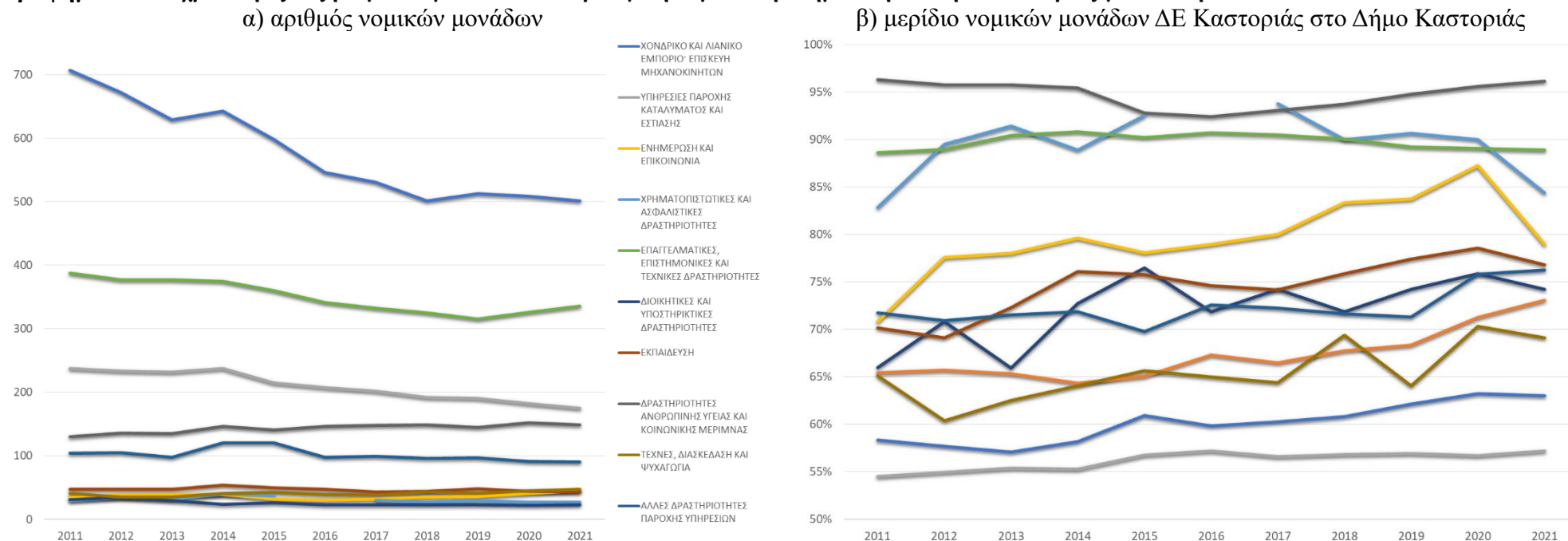
*Στον κλάδο «Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριοτήτων Εξυγίανσης» τα στοιχεία για τα έτη 2011, 2019, 2020 και 2021 είναι εμπιστευτικά για αυτό και υπάρχει διακοπή στην απεικονιζόμενη καμπύλη.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στο Γράφημα 33α) παρατηρείται πτωτική πορεία στον αριθμό των νομικών μονάδων που δραστηριοποιούνται στην ΔΕ Καστοριάς στους κλάδους της «Μεταποίησης» (-48,7%) και ακόμη μεγαλύτερη στον κλάδο των «Κατασκευών» (-71,1%) από το 2011 στο 2021. Αντιθέτως ο αριθμός των νομικών μονάδων αυξάνει για τους κλάδους «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» (200%) και «Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριοτήτων Εξυγίανσης» για την Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για όσα έτη υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία. Ως προς το μερίδιο νομικών μονάδων του δευτερογενή τομέα που συγκεντρώνει η ΔΕ Καστοριάς όπως αυτό απεικονίζεται στο Γράφημα 33β) αξίζει να επισημανθεί η εντυπωσιακή αύξηση του μεριδίου του κλάδου «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» κατά 105,3% αφού το ποσοστό επιχειρήσεων του συγκεκριμένου κλάδου που ήταν χωροθετημένες στην ΔΕ Καστοριάς αυξήθηκε από 19,2% το 2011 σε 39,5% του συνόλου του Δήμου Καστοριάς το 2021. Ενισχυμένο φαίνεται να είναι στην ΔΕ Καστοριάς και το μερίδιο του κλάδου «Μεταποίηση» το οποίο από 56,7% του συνόλου των μεταποιητικών επιχειρήσεων του Δήμου Καστοριάς το 2011 έφτασε σε 64,6% το 2021. Αντιθέτως το μερίδιο του κλάδου «Κατασκευές» μειώνεται διαχρονικά στην ΔΕ Καστοριάς από 55,3%.

Γράφημα 34: Διαχρονική εξέλιξη νομικών μονάδων του Τριτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

* Στον τριτογενή τομέα συμπεριλαμβάνονται και οι μονοψήφιοι κλάδοι «Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας» και «Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα· Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση», ωστόσο καθώς τα στοιχεία στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα περισσότερα έτη της εξεταζόμενης περιόδου 2011-2021 είναι εμπιστευτικά για τους συγκεκριμένους κλάδους δεν συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στο Γράφημα. Στον κλάδο «Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες» τα στοιχεία για το 2016 είναι εμπιστευτικά για αυτό και υπάρχει διακοπή στην απεικονιζόμενη καμπύλη.

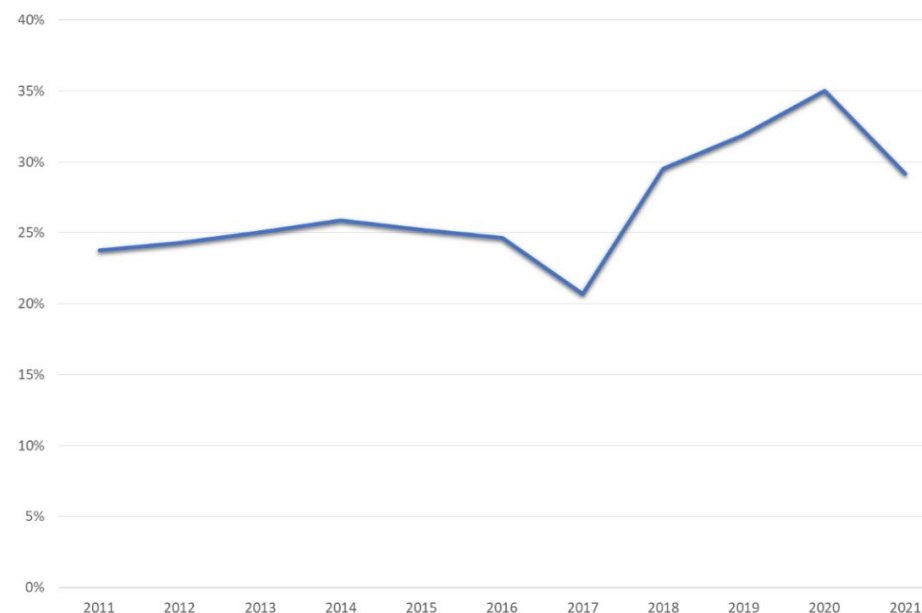
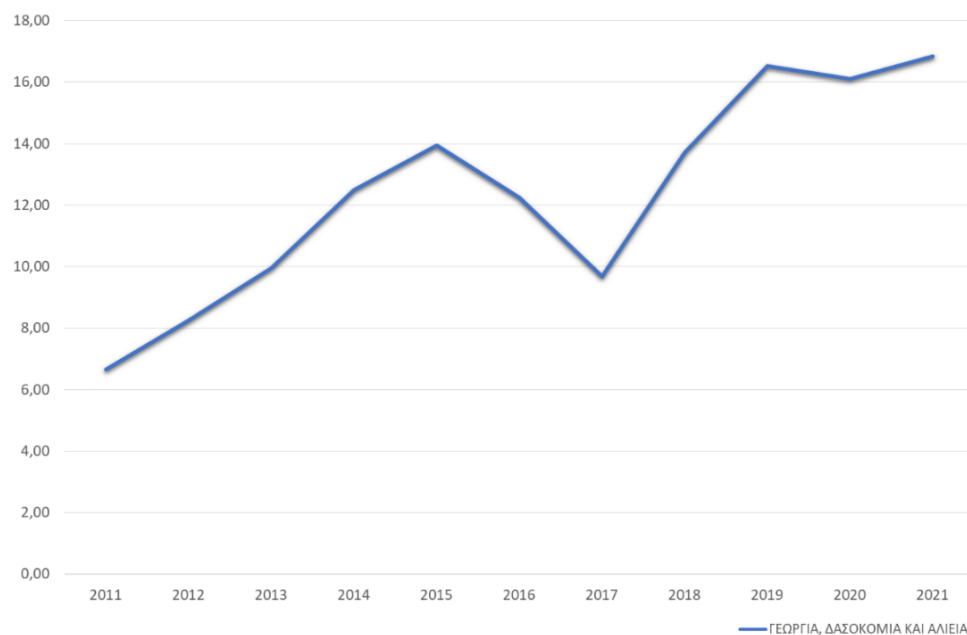
ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στους κλάδους του τριτογενή τομέα οι μεγαλύτερες μειώσεις διαχρονικά από το 2011 στο 2021 σημειώθηκαν, όπως φαίνεται στο Γράφημα 34α) στον αριθμό των νομικών μονάδων του «Χονδρικού και Λιανικού Εμπορίου, Επισκευή Μηχανοκίνητων» (-29,14%), της Παροχής Καταλύματος και Εστίασης (-26,2%) και των «Διοικητικών και Υποστηρικτικών Δραστηριοτήτων» (-25,81%). Αντιθέτως αυξήθηκε ο αριθμός των νομικών μονάδων στον κλάδο «Ενημέρωση και Επικοινωνία» (32,35%), στις «Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία» (14,63%) και στις «Δραστηριότητες Ανθρώπινης Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας» (14,62%). Παρά το γεγονός ότι σημειώνονται αρνητικές μεταβολές στους 8 από τους 11 εξεταζόμενους τριτογενείς κλάδους η περιοχή προσελκύει την πλειοψηφία των νομικών μονάδων του Τριτογενή Τομέα. Όπως είναι φανερό από το Γράφημα 34β) στην ΔΕ Καστοριάς στην οποία βρίσκεται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ είναι συγκεντρωμένες περισσότερες από το μισές επιχειρήσεις όλου του Δήμου Καστοριάς για όλους τους κλάδους του Τριτογενή Τομέα. Τις πιο μεγάλες θετικές μεταβολές μεριδίου νομικών μονάδων στην ΔΕ Καστοριάς στη διάρκεια της εξεταζόμενης ενδεκαετίας σημείωσαν οι κλάδοι «Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες» (12,5%), «Μεταφορά και Αποθήκευση» (11,7%) και «Ενημέρωση και Επικοινωνία» (11,5%). Τέλος ο κλάδος «Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα» ήταν ο μοναδικός που σημείωσε μικρή μείωση (-0,2%) στο μερίδιο νομικών μονάδων που χωροθετούνται στην ΔΕ Καστοριάς, ωστόσο πρόκειται για τον κλάδο που για όλα τα έτη της περιόδου 2011-2021 περισσότερο από το 90% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν είναι εγκατεστημένες στην ΔΕ Καστοριάς.

Γράφημα 35: Διαχρονική εξέλιξη κύκλου εργασιών του Πρωτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

α) κύκλος εργασιών σε εκατ. ευρώ

β) μερίδιο κύκλου εργασιών ΔΕ Καστοριάς στο Δήμο Καστοριάς

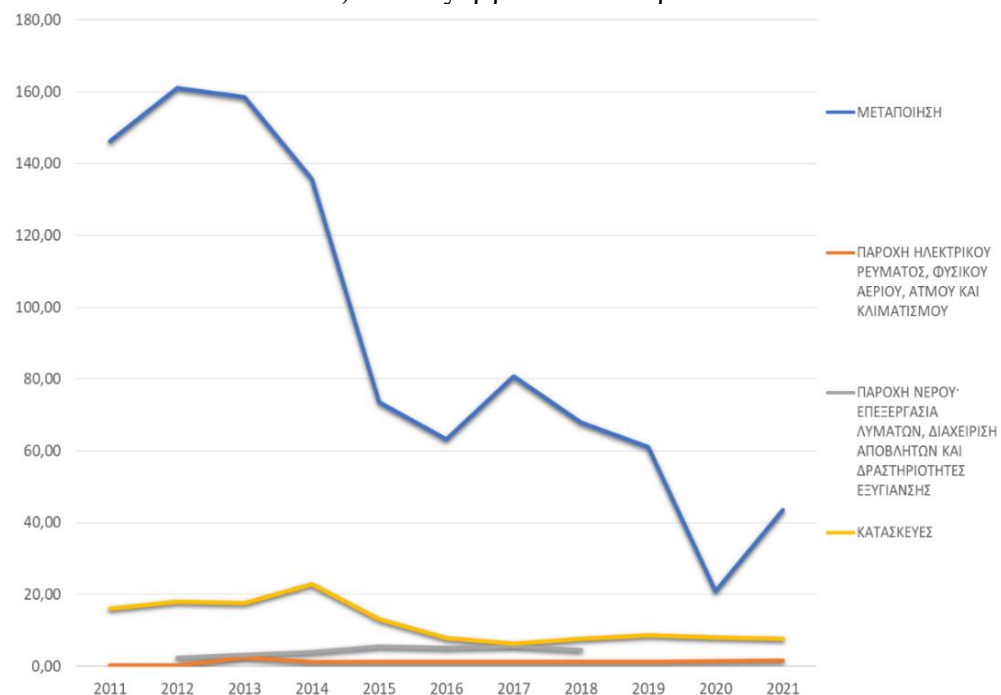
*Στον πρωτογενή τομέα συμπεριλαμβάνεται και ο μονοψήφιος κλάδος «Ορυχεία και Λατομεία», ωστόσο καθώς τα στοιχεία είναι εμπιστευτικά για τον συγκεκριμένο κλάδο στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς δεν συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στο Γράφημα.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

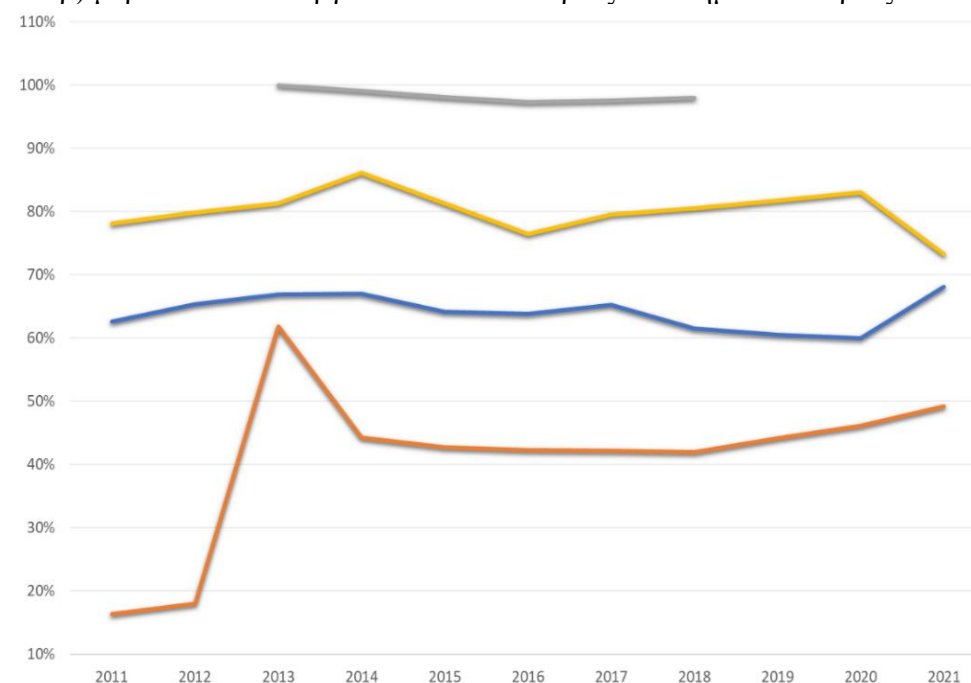
Ο κύκλος εργασιών για τον αγροτικό τομέα παρουσιάζει εντυπωσιακά θετική μεταβολή και αυξάνεται κατά 153% από 6.7 εκ. ευρώ το 2011 σε 16,8 εκατ. ευρώ το 2021 όπως φαίνεται από το Γράφημα 35α). Το ίδιο συμβαίνει και με το μερίδιο του κύκλου εργασιών των αγροτικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην ΔΕ Καστοριάς οι οποίες σύμφωνα με το Γράφημα 35β), από 23,8% που συνεισέφεραν στον συνολικό κύκλο εργασιών του πρωτογενή τομέα σε όλο το Δήμο Καστοριάς το 2011, το 2021 έφτασαν να συνεισφέρουν 29,2%. Αξίζει να επισημανθεί ότι μία χρονιά πριν, το 2020, χρονιά πανδημίας, περισσότερο από 35% του τζίρου των αγροτικών επιχειρήσεων του Δήμου Καστοριάς προέρχονταν από αγροτικές επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην ΔΕ Καστοριάς.

Γράφημα 36: Διαχρονική εξέλιξη κύκλου εργασιών του Δευτερογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

α) κύκλος εργασιών σε ευρώ

β) μερίδιο κύκλου εργασιών ΔΕ Καστοριάς στο Δήμο Καστοριάς

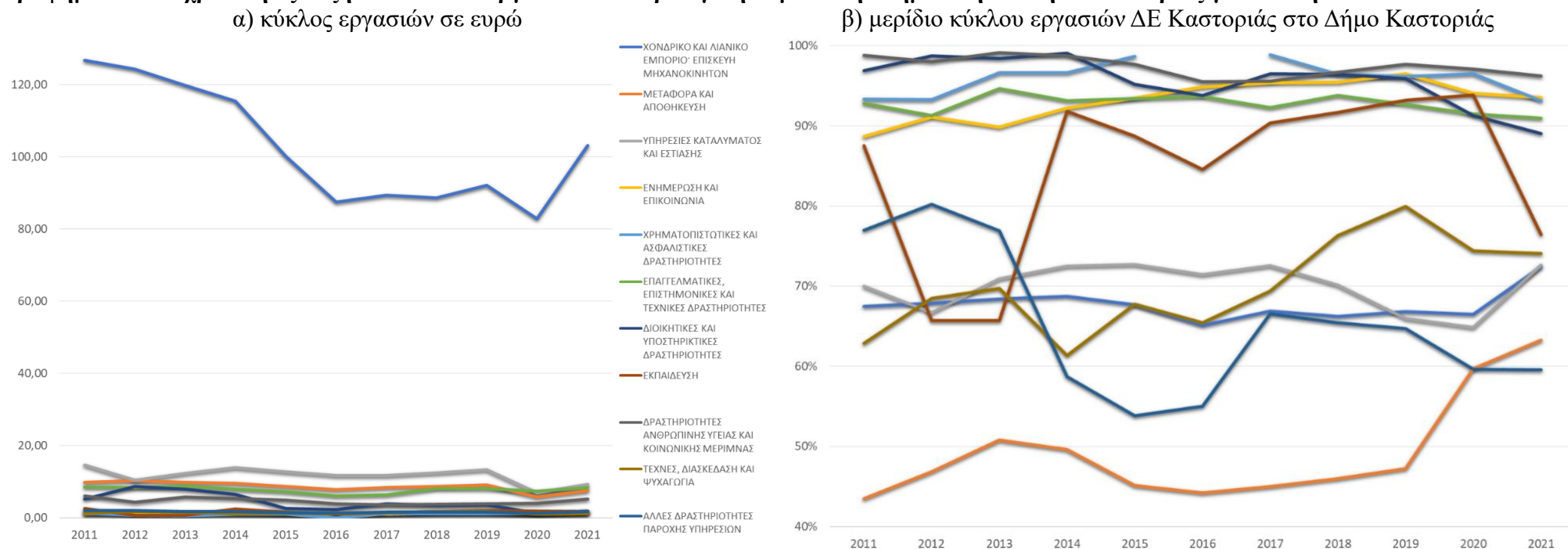
*Στον κλάδο «Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριοτήτων Εξυγίανσης» τα στοιχεία για τα έτη 2011, 2019, 2020 και 2021 είναι εμπιστευτικά για αυτό και υπάρχει διακοπή στην απεικονιζόμενη καμπύλη.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Από το Γράφημα 36α) διαπιστώνεται σημαντική πτώση του κύκλου εργασιών των κλάδων της «Μεταποίησης» (-70,2%) και των «Κατασκευών» (-52,9%) από το 2011 στο 2021. Την πιο εντυπωσιακή όμως μεταβολή σημειώνει ο κλάδος «Παροχής Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» που αύξησε τα κέρδη του κατά 746,6% στην περίοδο 2011-2021 ενώ αυξητική φαίνεται να είναι και η πορεία του κύκλου εργασιών της «Παροχής Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείρισης Αποβλήτων και Δραστηριοτήτων Εξυγίανσης» για όσα έτη της εξεταζόμενης περιόδου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία. Εξετάζοντας από το Γράφημα 36β) τα μερίδια κύκλου εργασιών που συνεισφέρουν επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα εγκατεστημένες στην ΔΕ Καστοριάς στους συνολικούς τζίρους του Δήμου Καστοριάς, διακρίνει κανείς αυξητικές τάσεις στους κλάδους «Παροχής Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» (201,4%) και «Μεταποίησης» (8,8%). Αντιθέτως το μερίδιο τζίρου που παράγουν οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις της ΔΕ Καστοριάς στον συνολικό κύκλο εργασιών του κατασκευαστικού κλάδου στο Δήμο Καστοριάς φθίνει κατά 6,2% και από 78,1% το 2011 πέφτει στο 73,2% το 2021.

Γράφημα 37: Διαχρονική εξέλιξη του κύκλου εργασιών του Τριτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

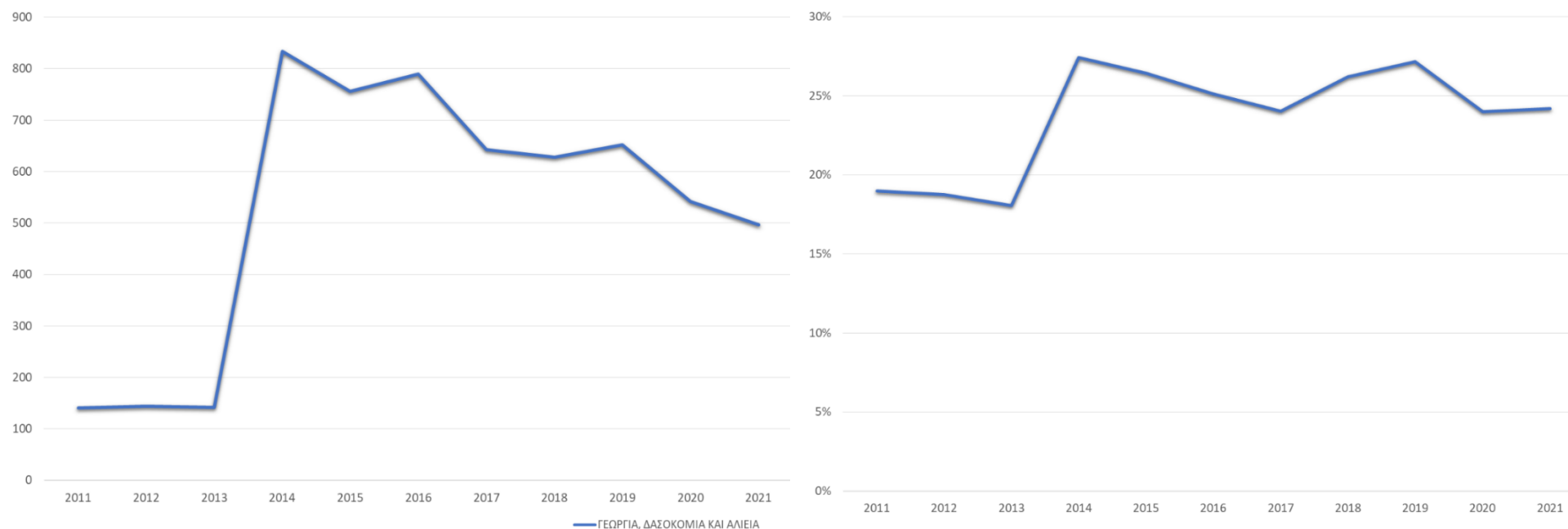

* Στον τριτογενή τομέα συμπεριλαμβάνονται και οι μονοψήφιοι κλάδοι «Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας» και «Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα· Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση», ωστόσο καθώς τα στοιχεία στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα περισσότερα έτη της εξεταζόμενης περιόδου 2011-2021 είναι εμπιστευτικά για τους συγκεκριμένους κλάδους δεν συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στο Γράφημα. Στον κλάδο «Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες» τα στοιχεία για το 2016 είναι εμπιστευτικά για αυτό και υπάρχει διακοπή στην απεικονιζόμενη καμπύλη.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Όπως απεικονίζει το Γράφημα 37α) παρατηρείται διαχρονικά πτώση του κύκλου εργασιών σε όλους τους κλάδους του τριτογενή τομέα εκτός από δύο, την «Ενημέρωση και Επικοινωνία» και το «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών» των οποίων ο κύκλος εργασιών από το 2011 στο 2021 αυξάνεται κατά 46% και κατά 18,6% αντίστοιχα. Την μεγαλύτερη μείωση παρουσιάζει ο κλάδος «Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες» του οποίου ο κύκλος εργασιών μειώνεται κατά 65,9%, και ακολουθεί ο κλάδος «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης» που καταγράφει απώλειες κατά 37,3% και ο κλάδος της «Εκπαίδευσης» κατά 34,8%. Αναφορικά με τα μερίδια του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων του τριτογενή τομέα που συγκεντρώνονται στην ΔΕ Καστοριάς, πρωταρχικά αυτό που αποκαλύπτει το Γράφημα 37β) είναι ότι σε όλους τους επιμέρους κλάδους υπερβαίνουν το 40% του συνολικού κύκλου εργασιών του Δήμου Καστοριάς. Από το 2011 στο 2021 την μεγαλύτερη αύξηση μεριδίου στον κύκλο εργασιών καταγράφει ο κλάδος «Μεταφορά και Αποθήκευση» κατά 45,5% αυξάνοντας το μερίδιο τζίρου των επιχειρήσεων που είναι χωροθετημένες στην ΔΕ Καστοριάς από 43,5% σε 63,3% ενώ η μεγαλύτερη μείωση μεριδίου κύκλου εργασιών σημειώνεται στον κλάδο «Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών» (-22,6%, με το ποσοστό τους από 77% να πέφτει στο 60%.

Γράφημα 38: Διαχρονική εξέλιξη απασχολουμένων του Πρωτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*
 α) αριθμός απασχολουμένων β) μερίδιο απασχολουμένων ΔΕ Καστοριάς στο Δήμο Καστοριάς

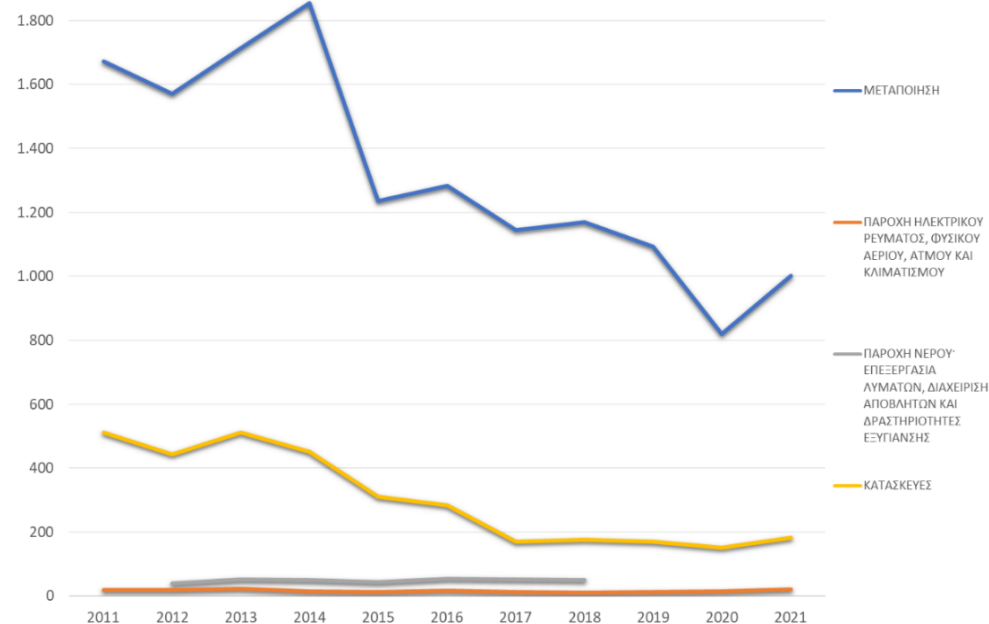
*Στον πρωτογενή τομέα συμπεριλαμβάνεται και ο μονοψήφιος κλάδος «Ορυχεία και Λατομεία», ωστόσο καθώς τα στοιχεία είναι εμπιστευτικά για τον συγκεκριμένο κλάδο στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς δεν συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στο Γράφημα.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

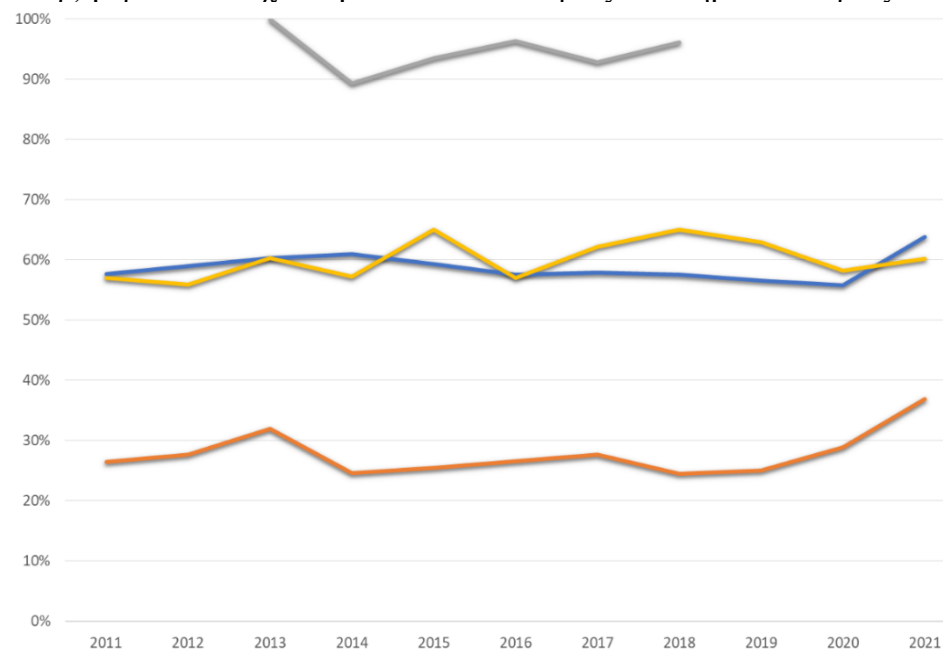
Το Γράφημα 38α) απεικονίζει τη διαχρονική μεταβολή του αριθμού απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα στην ΔΕ Καστοριάς την ενδεκαετία 2011-2021. Ενώ τα τρία πρώτα χρόνια ο αριθμός απασχολούμενων είναι σταθερός σε λίγο περισσότερους από 140 εργαζομένους, το 2014 ξεπερνά τους 800 και στην συνέχεια τα επόμενα έτη σταδιακά φθίνει πέφτοντας το 2021 σε 497 εργαζομένους. Η εκρηκτική αυτή αύξηση όπως προαναφέρθηκε οφείλεται σε φορολογικές νομοθετικές διατάξεις που υποχρέωσαν πολλά άτομα σε έκδοση βιβλίων και δήλωση τους ως απασχολούμενοι στον αγροτικό τομέα. Ως προς το μερίδιο απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα που συγκεντρώνει η ΔΕ Καστοριάς όπως αυτό απεικονίζεται στο Γράφημα 38β), παρατηρεί κανείς διαχρονική αύξηση από 19% όλων των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα του Δήμου Καστοριάς το 2011 σε 24,2% το 2021, έχοντας ξεπεράσει ενδιάμεσα το 2014 και το 2019 το 27% της συνολικής απασχόλησης του Δήμου Καστοριάς.

Γράφημα 39: Διαχρονική εξέλιξη απασχολουμένων του Δευτερογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

α) αριθμός απασχολουμένων

β) μερίδιο απασχολουμένων ΔΕ Καστοριάς στο Δήμο Καστοριάς

*Στον κλάδο «Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριοτήτων Εξυγίανσης» τα στοιχεία για τα έτη 2011, 2019, 2020 και 2021 είναι εμπιστευτικά για αυτό και υπάρχει διακοπή στην απεικονιζόμενη καμπύλη.

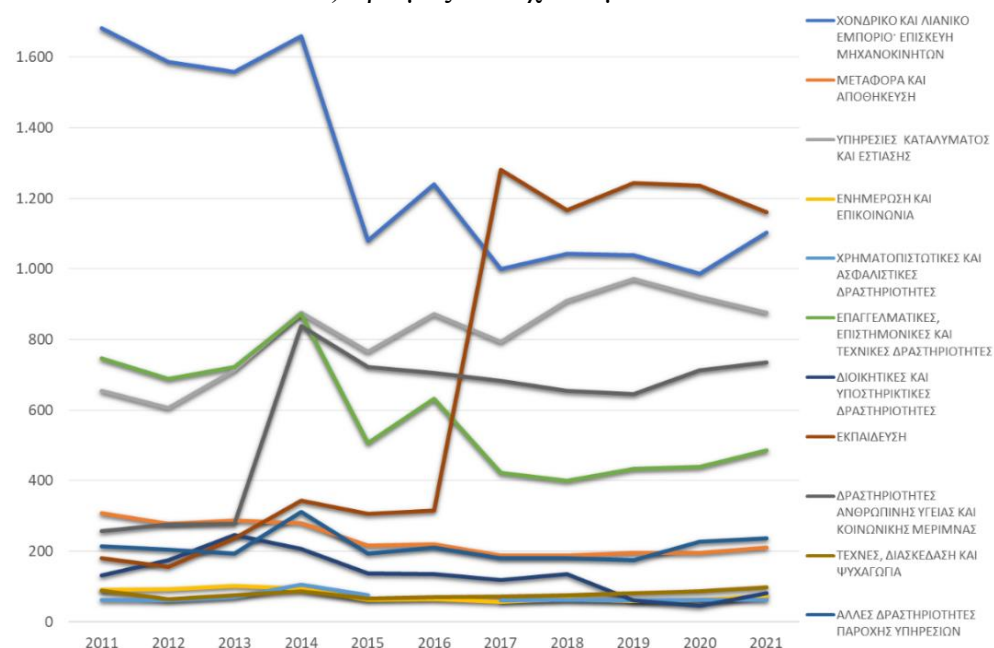
ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

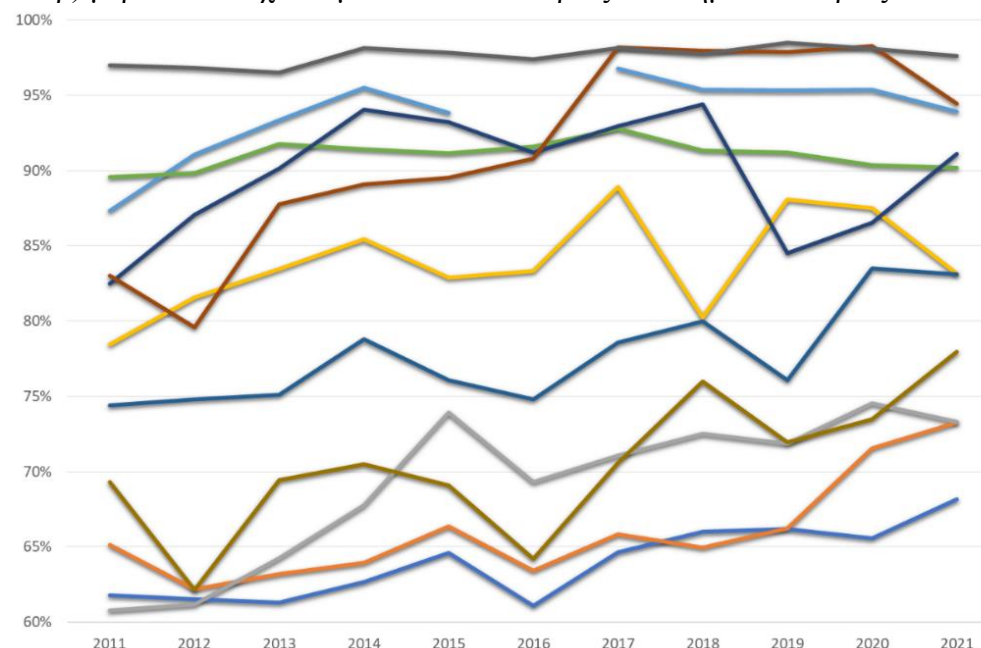
Σύμφωνα με το Γράφημα 39α) την μεγαλύτερη μείωση απασχολούμενων εμφανίζει διαχρονικά στην ΔΕ Καστοριάς ο κλάδος «Κατασκευές» κατά -64,26%, καθώς από 512 άτομα που εργάζονταν στον κατασκευαστικό τομέα το 2011, το 2021 ο αριθμός απασχολούμενων έχει πέσει σε 183. Ακολουθεί η «Μεταποίηση» όπου οι εργαζόμενοι μειώθηκαν από το 2011 στο 2021 κατά -40,07% και από 1.672 άτομα εργάζονται στην μεταποίηση 1.002 άτομα. Αντιθέτως οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 16,7% στην «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» και φαίνεται να αυξάνονται και στον κλάδο «Παροχή Νερού Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης» για όσα έτη διατίθενται στοιχεία. Η διαχρονική εξέλιξη των μεριδίων απασχόλησης στην ΔΕ Καστοριάς που απεικονίζεται στο Γράφημα 39β) φανερώνει αυξήσεις σε όλους τους κλάδους του δευτερογενή τομέα με προεξέχουσα εκείνη στην «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» κατά 39,2% με το μερίδιο απασχολούμενων στην ΔΕ Καστοριάς να αυξάνεται από 26,5% της συνολικής απασχόλησης του Δήμου Καστοριάς το 2011 σε 36,8% το 2021. Αξίζει να επισημανθεί ότι για τους άλλους τρεις κλάδους του δευτερογενή τομέα η ΔΕ Καστοριάς συγκεντρώνει πάνω από τους μισούς απασχολούμενους όλου του Δήμου Καστοριάς για όλη την εξεταζόμενη περίοδο 2021-2021.

Γράφημα 40: Διαχρονική εξέλιξη απασχολουμένων του Τριτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

α) αριθμός απασχολουμένων

β) μερίδιο απασχολουμένων ΔΕ Καστοριάς στο Δήμο Καστοριάς

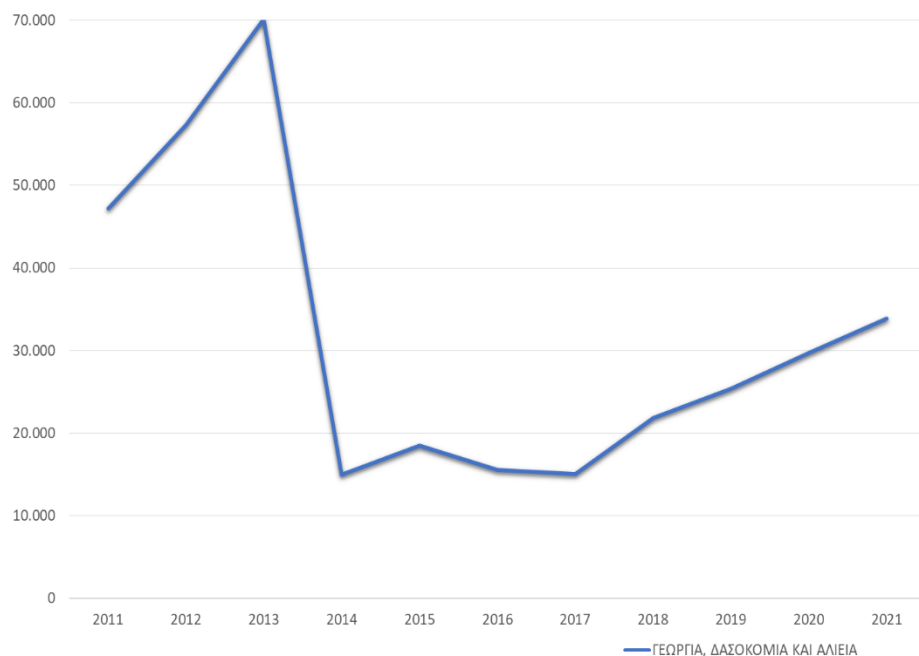
* Στον τριτογενή τομέα συμπεριλαμβάνονται και οι μονοψήφιοι κλάδοι «Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας» και «Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα· Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση», ωστόσο καθώς τα στοιχεία στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα περισσότερα έτη της εξεταζόμενης περιόδου 2011-2021 είναι εμπιστευτικά για τους συγκεκριμένους κλάδους δεν συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στο Γράφημα. Στον κλάδο «Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες» τα στοιχεία για το 2016 είναι εμπιστευτικά για αυτό και υπάρχει διακοπή στην απεικονιζόμενη καμπύλη.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

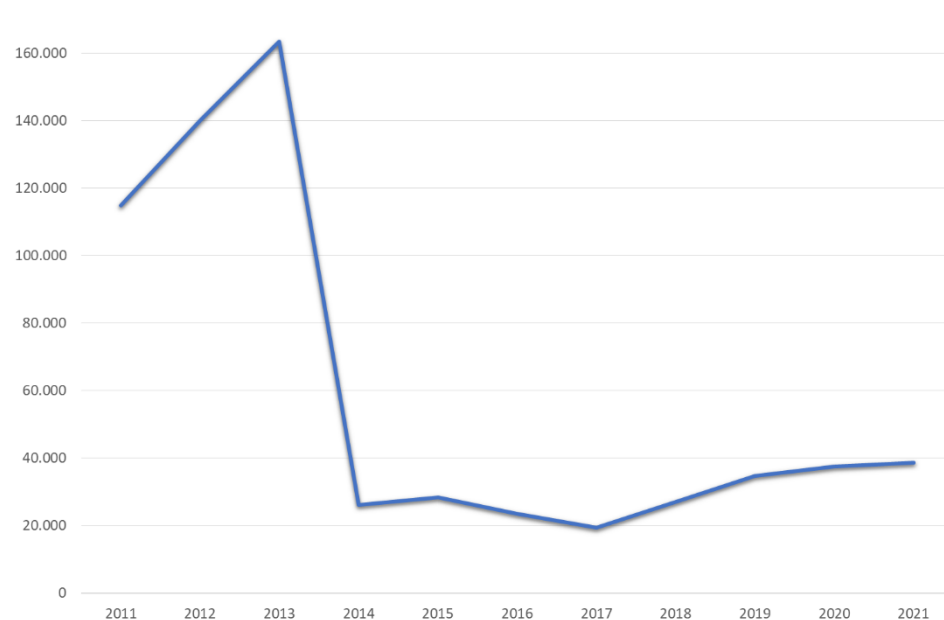
Στο Γράφημα 40α) αποτυπώνεται η διαχρονική μεταβολή των ατόμων που απασχολούν οι μονοψήφιοι κλάδοι του Τριτογενή Τομέα από το 2011 στο 2021. Την μεγαλύτερη αύξηση απασχόλησης για την εξεταζόμενη ενδεκαετία παρουσίασαν οι κλάδοι «Εκπαίδευση»(541,44%), «Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα» (185,99%) και «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και υπηρεσιών Εστίασης» (33,74%). Αντιθέτως οι κλάδοι του Τριτογενή τομέα που σημείωσαν την μεγαλύτερη μείωση στον αριθμό απασχολούμενων τους από το 2011 στο 2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς ήταν οι «Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες» (-37,88%), οι «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες» (-34,81%) και το «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο· Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών» (-34,42%). Παρατηρώντας το μερίδιο των απασχολούμενων στην ΔΕ Καστοριάς στο Γράφημα 40β) προκύπτει καταρχήν ότι για όλες τις χρονιές περισσότερο από 3 στους 5 απασχολούμενους σε όλους τους εξεταζόμενους τριτογενείς κλάδους εργάζονται στην ΔΕ Καστοριάς. Την μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή από το 2011 στο 2021 παρουσιάζει ο κλάδος «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και υπηρεσιών Εστίασης» που αυξάνει το μερίδιο απασχολούμενων του στην ΔΕ Καστοριάς κατά 20,7% και ακολουθεί ο κλάδος «Εκπαίδευση» με αύξηση του μεριδίου απασχόλησης κατά 13,8%. Παρόλο που κανένας κλάδος του τριτογενή τομέα δεν παρουσιάζει μείωση του μεριδίου απασχόλησης στην ΔΕ Καστοριάς την μικρότερη αύξηση σημειώνουν οι κλάδοι «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες» (0,69%) και «Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα» (0,65%).

Γράφημα 41: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγικότητας και κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση στον Πρωτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

α) παραγωγικότητα (κύκλος εργασιών/αριθμό απασχολουμένων)

β) κύκλος εργασιών ανά επιχείρηση

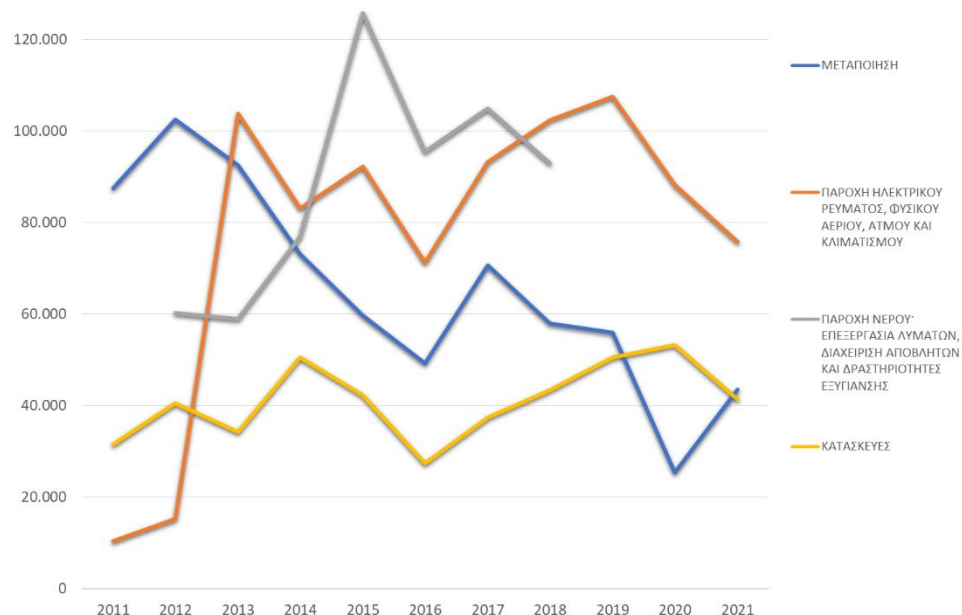
*Στον πρωτογενή τομέα συμπεριλαμβάνεται και ο μονοψήφιος κλάδος «Ορυχεία και Λατομεία», ωστόσο καθώς τα στοιχεία είναι εμπιστευτικά για τον συγκεκριμένο κλάδο στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς δεν συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στο Γράφημα.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

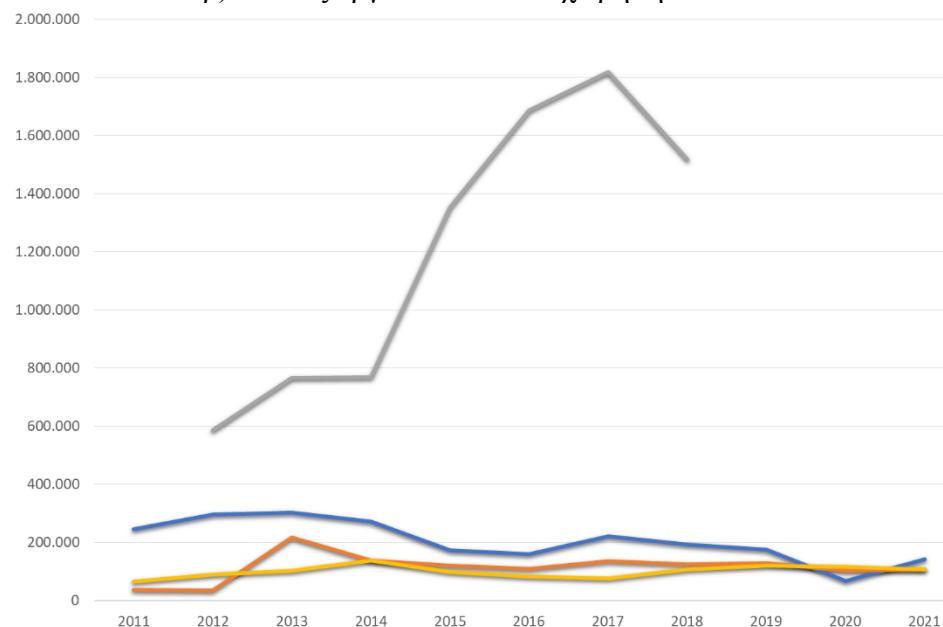
Το Γράφημα 41α) απεικονίζει τη διαχρονική μεταβολή της παραγωγικότητας στον πρωτογενή τομέα στην ΔΕ Καστοριάς την ενδεκαετία 2011-2021 η οποία είναι αρνητική κατά -28,2%. Ενώ τα τρία πρώτα χρόνια παρατηρείται αυξητική τάση της παραγωγικότητας, το 2014 καταγράφεται η χαμηλότερη τιμή στις 14.986 ευρώ που σχετίζεται με την αθρόα εγγραφή απασχολουμένων στον αγροτικό τομέα ως αποτέλεσμα φορολογικών μεταρρυθμίσεων. Τα επόμενα έτη σταδιακά αυξάνει φτάνοντας το 2021 στις 33.884 ευρώ, τιμή όμως που υπολείπεται σε μεγάλο βαθμό της παραγωγικότητας του αγροτικού τομέα το 2011 που ήταν 47.217 ευρώ. Ως προς τον κύκλο εργασιών ανά αγροτική επιχείρηση όπως αυτός απεικονίζεται στο Γράφημα 41β), παρατηρεί κανείς διαχρονική μείωση και συγκεκριμένα ποσοστιαία μεταβολή από το 2011 στο 2021, - 66,3%. Όπως και στην περίπτωση της παραγωγικότητας η κατώτερη τιμή σημειώνεται το 2014, 26.038 ευρώ ανά επιχείρηση, και στην συνέχεια καταγράφεται αύξηση με μικρότερο ρυθμό από εκείνο της παραγωγικότητας φτάνοντας το 2021 σε 38.713 ευρώ ανά επιχείρηση.

Γράφημα 42: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγικότητας και κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση του Δευτερογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

α) παραγωγικότητα (κύκλος εργασιών/αριθμό απασχολουμένων)

β) κύκλος εργασιών ανά επιχείρηση

*Στον κλάδο «Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριοτήτων Εξυγίανσης» τα στοιχεία για τα έτη 2011, 2019, 2020 και 2021 είναι εμπιστευτικά για αυτό και υπάρχει διακοπή στην απεικονιζόμενη καμπύλη.

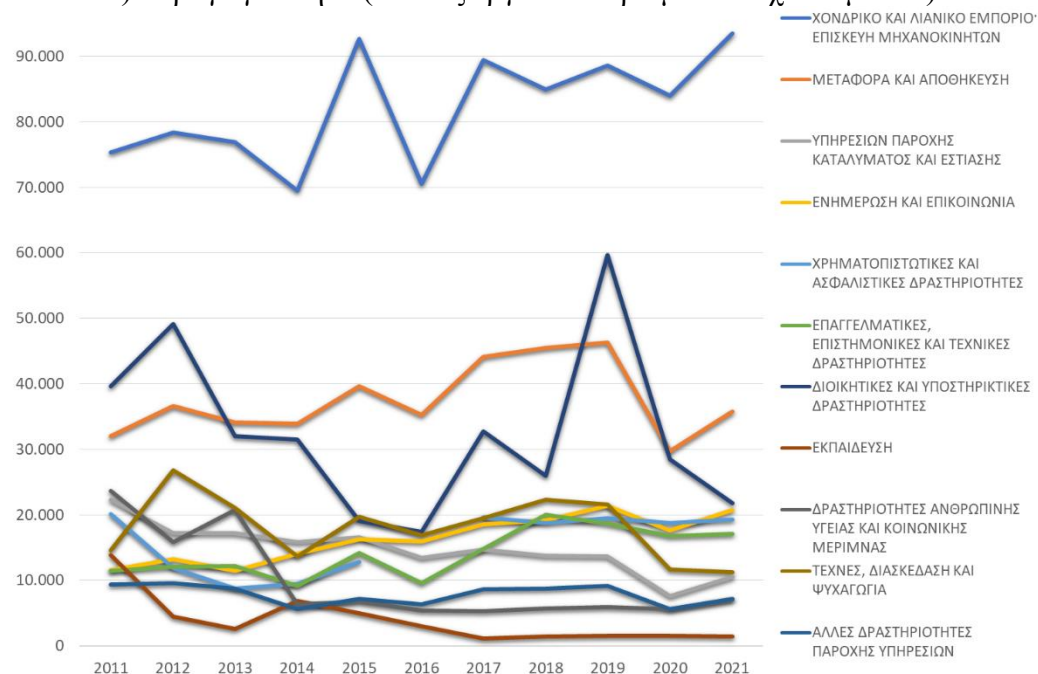
ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

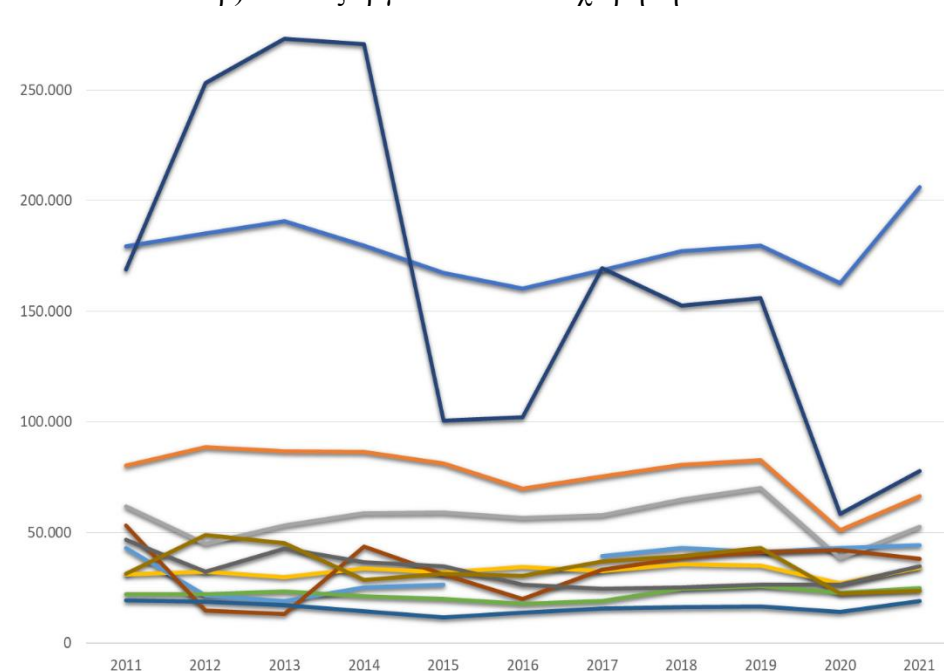
Σύμφωνα με το Γράφημα 42α) από τους εξεταζόμενους κλάδους του δευτερογενή τομέα που λειτουργούν στην ΔΕ Καστοριάς στην ενδεκαετία 2011-2021, μείωση παραγωγικότητας σημειώνει ο κλάδος της «Μεταποίησης» κατά -50,3%, καθώς από 87.494 ευρώ ανά εργαζόμενο το 2011, η παραγωγικότητα υποχωρεί σε 43.519 ευρώ ανά εργαζόμενο το 2021. Αντιθέτως οι υπόλοιποι κλάδοι του δευτερογενή τομέα στην ΔΕ Καστοριάς παρουσιάζουν αυξητική τάση της παραγωγικότητας, κατά 625,7% στον κλάδο «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού», κατά 31,7% στον κλάδο «Κατασκευές» και κατά 54,2% στον κλάδο «Παροχή Νερού Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης» για όσα έτη διατίθενται στοιχεία. Παρόμοιες τάσεις καταγράφονται και σε επίπεδο κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση όπως φαίνεται στο Γράφημα 42β). Ο κύκλος εργασιών ανά επιχείρηση αυξάνεται κατά 182% στον κλάδο «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» καθώς από 37.616 ευρώ ανά επιχείρηση το 2011 καταλήγει σε 106.152 ευρώ ανά επιχείρηση. Μικρότερη αλλά σημαντική ποσοστιαία αύξηση κατά 63,1% παρουσιάζει και ο κλάδος των κατασκευών με τον κύκλο εργασιών ανά κατασκευαστική επιχείρηση να αυξάνεται από 65.505 ευρώ το 2011 σε 106.815 ευρώ το 2021. Αντιθέτως ο τζίρος ανά μεταποιητική επιχείρηση που λειτουργεί στην ΔΕ Καστοριάς μειώνεται κατά 41,9% και από 244.632 ευρώ το 2011 πέφτει σε 142.040 ευρώ.

Γράφημα 43: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγικότητας και κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση του Τριτογενή Τομέα στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα έτη 2011-2021*

α) παραγωγικότητα (κύκλος εργασιών/αριθμός απασχολουμένων)

β) κύκλος εργασιών ανά επιχείρηση

* Στον τριτογενή τομέα συμπεριλαμβάνονται και οι μονοψήφιοι κλάδοι «Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας» και «Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα· Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση», ωστόσο καθώς τα στοιχεία στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς για τα περισσότερα έτη της εξεταζόμενης περιόδου 2011-2021 είναι εμπιστευτικά για τους συγκεκριμένους κλάδους δεν συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στο Γράφημα. Στον κλάδο «Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες» τα στοιχεία για το 2016 είναι εμπιστευτικά για αυτό και υπάρχει διακοπή στην απεικονιζόμενη καμπύλη.

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Στο Γράφημα 43α) αποτυπώνεται η διαχρονική μεταβολή της παραγωγικότητας των κλάδων του Τριτογενή Τομέα που δραστηριοποιούνται στην ΔΕ Καστοριάς από το 2011 στο 2021. Την μεγαλύτερη μείωση παραγωγικότητας για την εξεταζόμενη ενδεκαετία παρουσίασαν οι κλάδοι «Εκπαίδευση» (-89,8%), «Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέρμινα» (-70,2%) και «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και υπηρεσιών Εστίασης» (-53,1%). Αντιθέτως οι κλάδοι του Τριτογενή τομέα που σημείωσαν την μεγαλύτερη αύξηση παραγωγικότητας από το 2011 στο 2021 στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς ήταν οι «Ενημέρωση και Επικοινωνία» (79,6%), οι «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες» (50,1%) και το «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο· Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών» (24,2%). Παρατηρώντας τον κύκλο εργασιών ανά επιχείρηση τριτογενή τομέα στην ΔΕ Καστοριάς στο Γράφημα 43β) προκύπτει καταρχήν ότι για επτά από τους έντεκα εξεταζόμενους κλάδους σημειώθηκε μείωση του κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση στην ΔΕ Καστοριάς. Την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση από το 2011 στο 2021 παρουσιάζει ο κλάδος «Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες» κατά 54% και ακολουθεί ο κλάδος της «Εκπαίδευσης» κατά 28,7%. Αντιθέτως τις μεγαλύτερες ποσοστιαίες αυξήσεις κύκλου εργασιών ανά επιχείρηση κατέγραψαν ο κλάδος «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο· Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών» κατά 14,9%, όπου ο κύκλος εργασιών ανά εμπορική επιχείρηση αυξήθηκε από 179.237 ευρώ το 2011 σε 205.961 ευρώ το 2021, και ο κλάδος «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες» κατά 13% με τον κύκλο εργασιών να αυξάνεται από 21.967 σε 24.816 ευρώ ανά επιχείρηση.

Στους επόμενους τρεις Πίνακες (Πίνακας 44, 45 και 46) παρουσιάζονται συνδυαστικά και συγκριτικά ο αριθμός νομικών μονάδων, ο κύκλος εργασιών και οι απασχολούμενοι ανά μονοψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς σύμφωνα με το Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων για τα έτη 2011, 2017 και 2021.

Πίνακας 46: Κατανομή στην ΔΕ Καστοριάς αριθμού νομικών μονάδων, κύκλου εργασιών και αριθμού απασχολούμενων το 2011

Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ΑΦΜ)	%	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε ευρώ)	%	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	%
A	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	58	2,07	6.657.598	1,90	141	2,03
B	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	x	-	x	-	x	-
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	598	21,39	146.289.922	41,73	1.672	24,03
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	5	0,18	188.081	0,05	18	0,26
E	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ· ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	x	-	x	-	x	-
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	246	8,80	16.114.351	4,60	512	7,36
Z	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ· ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	707	25,29	126.720.274	36,15	1.682	24,17
Η	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	123	4,40	9.864.172	2,81	308	4,43
Θ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	237	8,48	14.648.283	4,18	655	9,41
I	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	34	1,22	1.053.155	0,30	91	1,31
Κ	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	29	1,04	1.248.053	0,36	62	0,89
Λ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	x	-	x	-	x	-
M	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	388	13,88	8.523.376	2,43	747	10,74
N	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	31	1,11	5.233.323	1,49	132	1,90
Ξ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ· ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	x	-	x	-	x	-
O	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	47	1,68	2.500.482	0,71	181	2,60
Π	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	130	4,65	6.079.418	1,73	257	3,69
P	ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	41	1,47	1.283.448	0,37	88	1,26
Σ	ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	104	3,72	2.017.773	0,58	215	3,09
Ω	ΑΓΝΩΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	6	0,21	105.078	0,03	9	0,13
	ΣΥΝΟΛΟ	2.796	100,00	350.563.640	100,00	6.958	100,00

x: εμπιστευτικά δεδομένα

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Στατιστικού Μητρώου Επιχειρήσεων (ΕΛΣΤΑΤ, 2011) που απεικονίζονται στον Πίνακα 46, από τις 2.796 νομικές μονάδες που λειτουργούσαν στην ΔΕ Καστοριάς το 2011, το 25,3% (το ένα τέταρτο) από αυτές δραστηριοποιούνταν στον κλάδο «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο· Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών», οι οποίες παρήγαγαν το 36,2% του συνολικού κύκλου εργασιών στην Δημοτική Ενότητα και απασχολούσαν το 24,17% των εργαζομένων καταγράφοντας το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης. Ωστόσο ο συγκεκριμένος κλάδος δεν ήταν αυτός που εμφάνιζε τον μεγαλύτερο κύκλο εργασιών καθώς η «Μεταποίηση» στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι δραστηριότητες γουνοποιίας κάλυπτε το 41,7% του συνολικού τζίρου της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς, κατέχοντας το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό τόσο σε αριθμό επιχειρήσεων όσο και σε αριθμό απασχολούμενων. Ως τρίτος σε κατάταξη μπορεί να θεωρηθεί ο κλάδος των «Επαγγελματικών, Επιστημονικών και Τεχνικών Δραστηριοτήτων» στον οποίο συγκεντρωνόταν το 13,9% των επιχειρήσεων της Δημοτικής Ενότητας, απασχολούνταν το 10,74% των εργαζομένων κατέχοντας όμως μόλις το 2,43% του συνολικού κύκλου εργασιών. Άλλοι σημαντικοί κλάδοι της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς για το έτος 2011 ήταν: οι «Κατασκευές» με 246 επιχειρήσεις που παρήγαγαν το 4,6% του κύκλου εργασιών και απασχολούσαν το 7,36% των συνολικών εργαζομένων και οι «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης» με 237 επιχειρήσεις, 4,2% του κύκλου εργασιών και 9,4% της συνολικής απασχόλησης.

Πίνακας 47: Κατανομή στην ΔΕ Καστοριάς αριθμού νομικών μονάδων, κύκλου εργασιών και αριθμού απασχολούμενων το 2017

Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ΑΦΜ)	%	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε ευρώ)	%	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	%
A	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	502	19,58	9.684.437	4,15	643	8,88
B	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	x	-	x	-	x	-
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	365	14,24	80.821.897	34,62	1.144	15,80
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	9	0,35	1.212.379	0,52	13	0,18
E	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ· ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	3	0,12	5.460.134	2,34	52	0,72
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	82	3,20	6.313.507	2,70	169	2,33
Z	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ· ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	531	20,71	89.455.312	38,32	1.000	13,81
H	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	111	4,33	8.346.051	3,58	189	2,61
Θ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	202	7,88	11.696.001	5,01	794	10,96
I	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	32	1,25	1.037.544	0,44	56	0,77
K	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	30	1,17	1.175.099	0,50	60	0,83
Λ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	4	0,16	18.793	0,01	3	0,04
M	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	332	12,95	6.268.804	2,69	423	5,84
N	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	23	0,90	3.899.130	1,67	119	1,64
Ξ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ· ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	x	-	x	-	x	-
O	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	43	1,68	1.427.758	0,61	1.282	17,70
Π	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	148	5,77	3.627.516	1,55	683	9,43
P	ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	38	1,48	1.402.839	0,60	72	0,99
Σ	ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	99	3,86	1.549.532	0,66	180	2,49
Ω	ΑΓΝΩΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	6	0,23	4.076	0,00	3	0,04
	ΣΥΝΟΛΟ	2.564	100,00	233.435.849	100,00	7.242	100,00

x: εμπιστευτικά δεδομένα

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Μετά από μία εξαετία, το 2017, όπως φαίνεται στον Πίνακα 47, από τις 2.564 νομικές μονάδες που λειτουργούσαν στην ΔΕ Καστοριάς, το ένα πέμπτο (20,7%) δραστηριοποιείται και πάλι στο «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο· Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών». Το μερίδιο αυτό των εμπορικών επιχειρήσεων στο σύνολο των επιχειρήσεων της ΔΕ Καστοριάς έχει μειωθεί συγκριτικά με το 2011, εξακολουθεί όμως να αποτελεί την κορωνίδα της οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής. Μάλιστα για το 2017, οι εμπορικές επιχειρήσεις συνεισφέρουν το 38,2% του συνολικού κύκλου εργασιών στην Δημοτική Ενότητα, αυξάνοντας το μερίδιο τους και καταγράφοντας το μεγαλύτερο ποσοστό τζίρου ενώ απασχολούν το 13,8% των απασχολούμενων, μειώνοντας κατά πολύ την αναλογία τους στην απασχόληση από το 2011. Ακολουθεί ως προς τον κύκλο εργασιών η «Μεταποίηση» στην οποία συμπεριλαμβάνεται οι δραστηριότητες γουνοποιίας και η οποία παράγει το 34,6% του συνολικού τζίρου της ΔΕ Καστοριάς, διατηρώνοντας το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό σε αριθμό απασχολούμενων (15,8%) κατέχοντας όμως πλέον το τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό σε αριθμό νομικών μονάδων. Ως τρίτος σε κατάταξη σε επίπεδο μεριδίου κύκλου εργασιών παράγοντας το 5% του συνολικού κύκλου εργασιών της Δημοτικής Ενότητας εμφανίζεται ο κλάδος «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης» ο οποίος συνεισφέρει και υψηλό ποσοστό απασχόλησης 11%. Ωστόσο το μεγαλύτερο μερίδιο απασχόλησης για το 2017 το έχει ο κλάδος της «Εκπαίδευσης» στον οποίο εργάζονταν το 17,7% όλων των απασχολούμενων της ΔΕ Καστοριάς. Τέλος αν και η συνεισφορά τους σε απασχόληση και κύκλο εργασιών δεν είναι τόσο μεγάλη, δύο κλάδοι με υψηλά ποσοστά αριθμού νομικών μονάδων είναι η «Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία» στην οποία δραστηριοποιούνταν το 19,6% των επιχειρήσεων της Δημοτικής Ενότητας και οι «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες» όπου δραστηριοποιούνταν το 13% των επιχειρήσεων της Δημοτικής Ενότητας (οριακά μειωμένο ποσοστό από το αντίστοιχο του κλάδου το 2011).

Πίνακας 48: Κατανομή στην ΔΕ Καστοριάς αριθμού νομικών μονάδων, κύκλου εργασιών και αριθμού απασχολούμενων το 2021

Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ΑΦΜ)	%	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε ευρώ)	%	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	%
A	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	435	18,15	16.840.262	7,63	497	6,80
B	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	x		x		x	-
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	307	12,81	43.606.169	19,76	1.002	13,71
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	15	0,63	1.592.277	0,72	21	0,29
Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ· ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	x		x		x	-!
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	71	2,96	7.583.839	3,44	183	2,50
Z	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ· ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	501	20,90	103.186.593	46,76	1.103	15,09
Η	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	114	4,76	7.558.988	3,43	211	2,89
Θ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	175	7,30	9.192.908	4,17	876	11,98
Ι	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	45	1,88	1.538.016	0,70	74	1,01
Κ	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	27	1,13	1.196.870	0,54	62	0,85
Λ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	5	0,21	17.392	0,01	8	0,11
Μ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	336	14,02	8.338.032	3,78	487	6,66
Ν	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	23	0,96	1.785.576	0,81	82	1,12
Ξ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ· ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	x		x		x	-
Ο	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	43	1,79	1.630.683	0,74	1.161	15,88
Π	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	149	6,22	5.180.668	2,35	735	10,05
Ρ	ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	47	1,96	1.108.601	0,50	99	1,35
Σ	ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	90	3,75	1.696.428	0,77	236	3,23
Ω	ΑΓΝΩΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	6	0,25	82.356	0,04	10	0,14
	ΣΥΝΟΛΟ	2.397	100,00	220.680.432	100,00	7.311	100,00

x: εμπιστευτικά δεδομένα

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Το 2021 στην ΔΕ Καστοριάς ο αριθμός των νομικών μονάδων έχει μειωθεί ακόμη περισσότερο σε 2.397 νομικές μονάδες, όπως φαίνεται στον Πίνακα 48. Στο «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο· Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών» συνεχίζει να δραστηριοποιείται το μεγαλύτερο μερίδιο νομικών μονάδων, το 20,9% του συνόλου όλων των νομικών μονάδων της ΔΕ Καστοριάς, οι οποίες αυξάνουν ακόμη περισσότερο το ποσοστό του κύκλου εργασιών τους σε 46,8% αλλά και το μερίδιο απασχόλησης τους σε 15,1%. Το δεύτερο μεγαλύτερο μερίδιο σε αριθμό μονάδων κατέχει ο κλάδος «Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία» με 18,2% του οποίου και η συμμετοχή στο συνολικό κύκλο εργασιών της ΔΕ Καστοριάς είναι υψηλή, και συγκεκριμένα η τρίτη μεγαλύτερη, 7,6%, ωστόσο το μερίδιο απασχόλησης είναι 6,8%. Τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό νομικών μονάδων συγκεντρώνει όπως και τα δύο άλλα εξεταζόμενα έτη ο κλάδος «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες» του οποίου όμως τα μερίδια σε κύκλους εργασιών και απασχόληση είναι αναλογικά πολύ μικρότερα, 3,78% στο συνολικό κύκλο εργασιών της Δημοτικής Ενότητας και 6,7% στην συνολική απασχόληση. Η «Μεταποίηση» μειώνει ακόμη περισσότερο το ποσοστό της στο σύνολο των νομικών μονάδων από 21,4% το 2011 και 14,2% το 2017 υποχωρεί σε 12,8%, εξακολουθεί όμως να κατέχει το δεύτερο μεγαλύτερο μερίδιο στο συνολικό κύκλο εργασιών αν και το ποσοστό της μειώνεται από 34,6% σε κάτω από 20 ποσοστιαίες μονάδες, 19,8%, αλλά συνεχίζει να απασχολεί το 13,7%. Αξίζει τέλος να επισημανθεί ότι βάσει της απασχόλησης το μεγαλύτερο ποσοστό για το 2021 συγκεντρώνει στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς ο κλάδος της «Εκπαίδευσης» ο οποίος όμως κατέχει μικρή συμμετοχή στην οικονομική δραστηριότητα της περιοχής ενώ σημαντικά ενισχύεται και το μερίδιο απασχόλησης του κλάδου «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης» σε 12% από 11% παρόλο που τα μερίδια του συγκεκριμένου κλάδου ως προς τον κύκλο εργασιών αλλά και τον αριθμό νομικών μονάδων καταγράφουν απώλειες συγκριτικά με το 2017, ως συνέπεια της πανδημίας.

Ο προσδιορισμός της παραγωγικής και κλαδικής ειδικεύσης της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς στην οποία χωροθετείται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ θα ολοκληρωθεί με τον υπολογισμό των Συντελεστών Συμμετοχής. Ο συντελεστής ή λόγος συμμετοχής (Location Quotient-LQ) μετράει τη συμμετοχή ενός κλάδου σε μία χωρική μονάδα (π.χ. Δημοτική Ενότητα, Δήμος, Περιφερειακή Ενότητα) σε σχέση με τη αντίστοιχη συμμετοχή του κλάδου σε ένα μεγαλύτερο χωρικό σύνολο (π.χ. Ελλάδα), ως προς τη μεταβλητή της απασχόλησης ή ως προς άλλες μεταβλητές. Ο δείκτης υπολογίζεται ως εξής: $LQ_{ir} = (E_{ir} / E_r) / (E_{in} / E_n)$, όπου το E δηλώνει απασχόληση, το i δραστηριότητα (κλάδο), το r χωρική μονάδα και το n το ευρύτερο χωρικό επίπεδο. Δηλαδή, στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς που αποτελεί την περιοχή ανάλυσης, E_{ir} είναι η απασχόληση του κλάδου i στην υπό μελέτη Δημοτική Ενότητα, E_r η συνολική απασχόληση στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς, E_{in} η απασχόληση του κλάδου i στο σύνολο του Δήμου Καστοριάς και E_n το σύνολο της απασχόλησης στο Δήμο Καστοριάς. Ο Πίνακας 47α παρουσιάζει τον υπολογισμό του δείκτη εξειδίκευσης (Location Quotient – LQ) για κάθε μονοψήφιο κλάδο της τοπικής οικονομίας της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς για τα έτη 2011, 2017 και 2019 ως προς την απασχόληση. Τιμές LQ μεγαλύτερες της μονάδας υποδηλώνουν ότι στον συγκεκριμένο κλάδο η Δημοτική Ενότητα Καστοριάς εξειδικεύεται περισσότερο από τον Δήμο Καστοριάς και όσο πιο μεγάλη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο πιο μεγάλη η εξειδίκευση της περιοχής στον κλάδο.

Σύμφωνα με την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε και τα αποτελέσματα των δεικτών του Πίνακα 49, μπορεί κανείς να εξάγει συμπεράσματα σχετικά με το ποιους κλάδους «ειδικεύεται» η Δημοτική Ενότητα Καστοριάς. Αρχικά αξίζει να επισημανθεί ότι ανάμεσα στα τρία εξεταζόμενα έτη για τα

οποία υπολογίστηκε ο δείκτης LQ δεν παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση της κλαδικής εξειδίκευσης στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς. Οι κλάδοι που εμφανίζουν την μεγαλύτερη εξειδίκευση με τιμές ανω του 1,2 και για τις τρεις χρονιές είναι οι «Δραστηριότητες Σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα», «Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες», «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες», «Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες», «Εκπαίδευση» και «Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας» αν και για τον τελευταίο υπάρχει αδυναμία υπολογισμού του δείκτη για το έτος 2011 λόγω εμπιστευτικών δεδομένων. Μπορεί επομένως να ισχυριστεί κανείς ότι η οικονομική βάση της Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς στην οποία βρίσκεται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ είναι τριτογενοποιημένη.

Πίνακας 49: Κλαδική εξειδίκευση παραγωγικού συστήματος (μονοψήφιοι Κωδικοί NACE 2), Δημοτικής Ενότητας Καστοριάς για τα έτη 2011, 2017, 2021

Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή κλάδου	LQ 2011	LQ 2017	LQ 2021
A	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	0,31	0,38	0,36
B	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	-	-	
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	0,93	0,91	0,94
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	0,43	0,44	0,54
E	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ· ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	-	1,46	-
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	0,92	0,98	0,89
Z	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ· ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	0,99	1,02	1,01
H	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	1,05	1,04	1,08
Θ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	0,98	1,12	1,08
I	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	1,26	1,40	1,23
K	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1,40	1,53	1,39
Λ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	-	1,58	1,47
M	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1,44	1,46	1,33
N	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1,33	1,47	1,34
O	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1,34	1,55	1,39
Π	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	1,56	1,55	1,44
P	ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	1,11	1,11	1,15
Σ	ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	1,20	1,24	1,23
Ω	ΑΓΝΩΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	1,11	0,23	0,82

ΠΗΓΗ: Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ (Ιανουάριος 2024), Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριά

Ανάλυση τουριστικής προσφοράς-ζήτησης

Κάθε προορισμός είναι ο συνδυασμός τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία καταναλώνονται από τους επισκέπτες. Σύμφωνα με τον Buhalis (2000) και το μοντέλο των έξι Α (6A model), οι περισσότεροι τουριστικοί προορισμοί αποτελούνται από τον συνδυασμό των ακόλουθων στοιχείων:

- αξιοθέατα (attractions),
- πρόσβαση (accessibility),
- διευκολύνσεις (amenities),
- τουριστικά πακέτα (available packages),
- δραστηριότητες (activities),
- συμπληρωματικές υπηρεσίες (ancillary services).

Με τη χρήση αυτού του μοντέλου γίνεται ευκολότερη η αξιολόγηση του τουριστικού προϊόντος που προσφέρει ένας προορισμός και η κατανόηση των στοιχείων που δημιουργούν την ζήτηση και προσφορά του, ώστε να μεγιστοποιηθεί η κερδοφορία των εκάστοτε ενδιαφερόμενων. Ακολουθεί η ανάλυση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης για την περιοχή της Καστοριάς σύμφωνα με το μοντέλο του Buhalis (2000). Τα στοιχεία που παρουσιάζονται έχουν αντληθεί σε έναν μεγάλο βαθμό από την Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2022 που αφορά την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας του ΙΝΣΕΤΕ (2023). Το ΙΝΣΕΤΕ δημοσιεύει στοιχεία σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, ωστόσο καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε χαμηλότερο επίπεδο διοικητικής διαίρεσης αξιοποιήθηκαν τα συγκεκριμένα ως περισσότερο αντιπροσωπευτικά για την Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ πόλης Καστοριάς 2021-2027. Μία σημαντική παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη στην ανάλυση είναι ότι παρά το γεγονός ότι ο τουρισμός αποτελεί κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης με σημαντική συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, στην απασχόληση και στις επενδύσεις της ελληνικής οικονομίας, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ο κλάδος του τουρισμού αναπτύσσεται με αργούς ρυθμούς. Τα έσοδα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας από τον τουρισμό το 2022, αντιπροσώπευαν το 0,3% (€ 67 εκατ.) των συνολικών εσόδων της χώρας ενώ η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας ανήλθε σε 2% (ΙΝΣΕΤΕ 2024).

Ανάλυση Τουριστικής προσφοράς

1. Πρόσβαση (Accessibility)

Η πόλη της Καστοριάς είναι προσβάσιμη μέσω της Εγνατίας οδού από την πόλη της Θεσσαλονίκης σε μία απόσταση διάρκειας περίπου δύο ωρών, από την Αθήνα, μέσω ΠΑΘΕ και Εγνατίας σε περίπου 6 ώρες, αλλά και μέσω της Ιόνιας Οδού σε περίπου 6 ώρες. Επίσης σε απόσταση διάρκειας μισής ώρας βρίσκεται ο συνοριακός σταθμός της Κρυσταλλοπηγής, οδικό πέρασμα στην Αλβανία και σε απόσταση περίπου μιάμισης ώρας ο συνοριακός σταθμός της Νίκης, πέρασμα στη Βόρεια Μακεδονία. Το συνοριακό πέρασμα Λαιμός προς τη Βόρεια Μακεδονία, που όφειλε να διανοιχτεί ως υποχρέωση της Συμφωνίας των Πρεσπών, δεν έχει ξεκινήσει να λειτουργεί.

Η οδική πρόσβαση προς τον προορισμό Καστοριά θεωρείται ικανοποιητική. Λόγω, όμως, της μορφολογίας του εδάφους, μεγάλο μέρος του εσωτερικού συγκοινωνιακού δικτύου παραμένει δύσβατο για μεγάλες περιόδους το χειμώνα λόγω των καιρικών συνθηκών.

Σε απόσταση 12 χλμ από το κέντρο της πόλης βρίσκεται ο Κρατικός Αερολιμένας Καστοριάς «Αριστοτέλης», ένα αεροδρόμιο το οποίο έχει τη δυνατότητα, σύμφωνα με το μήκος του διαδρόμου του, να φιλοξενεί αεροσκάφη και μεγάλης ατράκτου, αλλά με περιορισμούς στην εξυπηρέτηση τέτοιων αεροσκαφών στο χώρο στάθμευσης και στον σταθμό επιβατών. Η χρήση του δε, όλα τα τελευταία χρόνια, κρίνεται ως φθίνουσα και κάτω από ικανοποιητική, καθώς εξυπηρετεί μόνο εβδομαδιαία δρομολόγια σύνδεσης της περιοχής με την πρωτεύουσα της χώρας, την Αθήνα. Δυστυχώς, δεν υπάρχει ενδιαφέρον διασύνδεσης με άλλες αεροπορικές εταιρείες χαμηλού κόστους ή σημαντικούς touroperators για τη δρομολόγηση πτήσεων τσάρτερ. Η έλλειψη ενός μανάτζερ ανάπτυξης ή ενός στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης του αερολιμένα πέρα από την προοπτική ένταξης του σε ένα εθνικό «πακέτο» αεροδρομίων προς πώληση αφαιρεί κάθε δυνατότητα εξέλιξής του και αντίστοιχα τουριστικής ενίσχυσης της περιοχής.

Οι υπεραστικές μεταφορές ΚΤΕΛ, προσφέρουν ικανοποιητική σύνδεση με αρκετά δρομολόγια σε ημερήσια βάση, με την Κοζάνη, ως έδρα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, την πόλη της Θεσσαλονίκης και λίγα ημερήσια δρομολόγια με την Αθήνα. Τυπικά υφίσταται σύνδεση με την πόλη των Ιωαννίνων και άλλες πόλεις που βρίσκονται εντός του άξονα των δρομολογίων των παραπάνω πόλεων. Ο σταθμός άφιξης και αναχώρησης είναι τοποθετημένος εντός του κέντρου της πόλης.

Το κύριο μέσο μεταφοράς για πρόσβαση στον προορισμό είναι τα ιδιωτικής χρήσης οχήματα. Σε ολόκληρη την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας δεν υφίσταται σιδηροδρομική σύνδεση, με το κύριο μέσο πρόσβασης να είναι το οδικό δίκτυο.

Αναφορικά με την προσβασιμότητα ατόμων με κινητικά προβλήματα, η πόλη και κατ' επέκταση και η Περιοχή Παρέμβασης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί επαρκής. Το ανάγλυφο της πόλης, οι απότομες κλίσεις και τα χρησιμοποιούμενα παραδοσιακά δομικά υλικά, δεν δίνουν την ευκαιρία για εύκολες μετακινήσεις σε άτομα με προβλήματα κίνησης. Πέρα από τα αστικού τύπου ξενοδοχεία που διαθέτουν τις εκ του νόμου προδιαγραφές και τα δημόσια κτίρια (όσα δεν στεγάζονται σε παραδοσιακά κτίσματα), υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις που πρέπει στο μέλλον να αντιμετωπιστούν.

Η πόλη θεωρείται ως ιδανικά «περπατήσιμη» (walkable), με τον ευρύτερο περιαστικό της και παραλίμνιο χώρο της να φιλοξενεί δραστηριότητες πεζοπορίας και αναψυχής, καθώς και σημεία πολιτισμικού ενδιαφέροντος. Διαδρομές πεζοπορίας περιφερειακά της πόλης υφίστανται, αλλά πολλές από αυτές με ελλιπή έως και ανεπαρκή σήμανση και καταγραφή πληροφόρησης.

2. Αξιοθέατα (Attractions)

2.1. Ιστορικοί τόποι

Ο δομημένος αστικός χώρος ακολουθεί τον προϋπάρχοντα αστικό σχεδιασμό της πόλης του παρελθόντος, με στενούς και ανηφορικούς-κατηφορικούς δρόμους, πυκνά και κάθετα οριοθετημένους, με σχεδόν αποκλειστική χρήση πολυκατοικιών. Εξαίρεση αποτελούν οι παλιές γειτονιές (ιστορικοί τόποι) του Απόζαρι και του Ντολτσό, οι οποίες έχουν κρατήσει τον αρχιτεκτονικό τους χαρακτήρα και τα τελευταία χρόνια αποτελούν σημεία προσέλκυσης επισκεπτών και επιχειρήσεων εξυπηρέτησής τους. Η γραφικότητα τους σε συνδυασμό με τη λίμνη που βρίσκεται δίπλα τους, τις ορίζει ως τις κατ' εξοχήν τουριστικές περιοχές της πόλης. Τα αναλλοίωτα αρχιτεκτονικά τους σύνολα, δίνουν μία ακριβή εικόνα της Καστοριάς του χθες και αποτελούν ανοιχτό

αρχιτεκτονικό μουσείο. Σε αυτές δε βρίσκονται και οι περισσότεροι από τους Βυζαντινούς και Μεταβυζαντινούς Ναούς της πόλης. Ορατά είναι και κάποια μνημεία της Οθωμανικής εποχής που χρήζουν και σύντομα θα βρουν χάρη σε εθνικές χρηματοδοτήσεις την αρχιτεκτονική τους θεραπεία.

2.2 Αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία

Εκτός από την ευρύτερη περιοχή της περιφέρειας της Καστοριάς, η Περιοχή Παρέμβασης διαθέτει σημαντικά μουσεία που προβάλλουν την πολιτιστική της παράδοση. Αρκετά μουσεία της πόλης στεγάζονται σε αρχοντικά, προβάλλοντας τη λαογραφία και στοιχεία του πολιτισμού της Καστοριάς στο βάθος του χρόνου.

2.3 Άυλη πολιτιστική κληρονομιά και νεότερος πολιτιστικός χαρακτήρας

Η Καστοριά διαθέτει ιδιαίτερη και μακρά ιστορία στην τέχνη της γουνοποιίας και μεταποίησης δερμάτων και ενδυμάτων. Ο κλάδος της γουνοποιίας αποτελούσε καινοτόμο δράση ήδη από τα χρόνια της τουρκοκρατίας. Σε αντίθεση με τους γειτονικούς νομούς της Δυτικής Μακεδονίας, η Καστοριά αποτέλεσε πόλο εμπορίου με διεθνή εμβέλεια, φτάνοντας μάλιστα σε υψηλή κατάταξη όσον αφορά το συνάλλαγμα και τις εξαγωγές. Η τέχνη της γουνοποιίας έχει ιστορική σημασία για την πόλη της Καστοριάς και αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα ως προς τη τεχνογνωσία, την οικονομική ανάπτυξη και τη διεθνή αναγνωρισιμότητα.

Στον Πίνακα 47 αποτυπώνεται το πολιτιστικό απόθεμα και οι υποδομές πολιτισμού στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ 2021-2027 σε αντιπαραβολή με εκείνη του Δήμου Καστοριάς, ενώ στο Παράρτημα υπάρχει αναλυτική καταγραφή των στοιχείων του Πίνακα. Η συντριπτική πλειοψηφία των Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών εκκλησιών, το 92% του Δήμου Καστοριάς βρίσκεται στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ. Το σύνολο των Παραδοσιακών Αρχοντικών και Νεοκλασικών Κτηρίων χωροθετείται στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ όπως και το Ενυδρείο του Νομού. Τέλος στην περιοχή λειτουργεί το 63,2% των υπόλοιπων πολιτιστικών υποδομών που φιλοξενούν πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και το 46% των Μουσείων του Δήμου Καστοριάς.

Πίνακας 50: Πολιτιστικό απόθεμα και υποδομές στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ και στο Δήμο Καστοριάς

Υποδομές - Χώροι - Δομές	Περιοχή Παρέμβασης	Δήμος Καστοριάς	% συγκέντρωσης στην περιοχή ΒΑΑ
Βυζαντινές/ Μεταβυζαντινές Εκκλησίες	56	61*	91,8%
Διατηρητέα Κτήρια κήρυξης ΥΠ.ΠΟ & Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (Παραδοσιακά Αρχοντικά & Νεοκλασικά Κτήρια)	370	370*	100%
Μουσεία	5	11*	45,5%
Ενυδρεία	1	1	100%
Λοιπές Πολιτιστικές Υποδομές	12	19*	63,2%
ΣΥΝΟΛΟ	444	462	96,1%

*Μη διαθέσιμος επίσημος κατάλογος/μητρώο, οπότε στα συγκεντρωτικά στοιχεία σε επίπεδο Δήμου που αναγράφονται στον Πίνακα αναφέρονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την καταγραφή του Δήμου

ΠΗΓΗ: Καταγραφή Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς (2024)

Έθιμα και παραδόσεις

Η Καστοριά αποτελεί έναν τόπο με πλούσια πολιτιστική και καλλιτεχνική παράδοση όπου διατηρούνται αρκετά ήθη και έθιμα που συνδέονται με το ιστορικό παρελθόν της. Τα σημαντικότερα έθιμα και παραδόσεις που διατηρούνται μέχρι και σήμερα είναι τα Ραγκουτσάρια και οι Απόκριες.

2.3 Φυσικό περιβάλλον-Αξιοθέατα

2.3.1. Λίμνη «Ορεστιάδα»

Η λίμνη της Καστοριάς είναι ένα εξαιρετικό τουριστικό προϊόν, τόσο από πλευράς φυσικής κληρονομιάς, όσο και πολιτιστικής. Το 1974 η λίμνη χαρακτηρίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού ως έναν τόπο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους με πλούσια χλωρίδα και πανίδα και εντάχθηκε στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο «NATURA 2000». Η διαχείριση της φυσικής κληρονομιάς και του τοπίου αποτελούν σημαντικούς βιώσιμους πόρους για την τουριστική ανάπτυξη της πόλης.

2.3.2. Σπήλαιο του Δράκου

Πρόκειται για ένα σπήλαιο με εντυπωσιακό σταλακτικό και σταλαγμιτικό διάκοσμο, αποτελούμενο από επτά υπόγειες λίμνες, διαδρόμους και σήραγγες. Στο σπήλαιο έχουν γίνει επεμβάσεις, ώστε να αποτελεί ασφαλές και επισκέψιμο περιβάλλον για τους τουρίστες. Σε μια διαδρομή 300 μέτρων πραγματοποιούνται ξεναγήσεις με χρήση σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων για την ιστορία, τον μύθο του και τα γεωλογικά φαινόμενα. Τα τελευταία χρόνια το σπήλαιο αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης, τόσο από μεμονωμένους επισκέπτες, όσο και από οργανωμένα γκρουπ εκπαιδευτικού ή μαζικού τουρισμού.

2.3.3 Ενυδρείο

Το ενυδρείο της Καστοριάς «Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος» βρίσκεται στο Περιβαλλοντικό Πάρκο της πόλης και αποτελεί ένα νεόδμητο και καινοτόμο κτίριο στην πόλη, το οποίο φιλοξενεί μεγάλο αριθμό ψαριών καθώς και αυτόχθονων, ενδημικών και ξένων οργανισμών του γλυκού νερού. Χαρακτηρίζεται ως το μεγαλύτερο ενυδρείο των Βαλκανίων.

3. Εξυπηρέτησεις (Amenities)

3.1 Διαμονή²

Οι υποδομές φιλοξενίας της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς, αποτελούνται από Ξενοδοχεία, Παραδοσιακούς Ξενώνες, Ενοικιαζόμενα δωμάτια και χώρους της οικονομίας του διαμοιρασμού. Τα Ξενοδοχεία απλώνονται σε όλον τον αστικό ιστό, με τα μεγαλύτερα εξ αυτών να βρίσκονται στις δύο εισόδους της πόλης και τα μικρότερα, όπως παραδοσιακοί ξενώνες και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, να βρίσκονται εντός της πόλης.

Πιο συγκεκριμένα όπως προκύπτει από τον Πίνακα 51, η ΠΕ Καστοριάς διαθέτει 36 μονάδες με 855 δωμάτια και 1956 κλίνες. Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών, παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση στα 5* (50%) και 4* (71,4%) ξενοδοχεία και χαμηλότερη στα 3* (25,8%), 2* (18,2%) και 1* (22,2%). Η εικόνα στα ξενοδοχειακά δωμάτια δεν εμφανίζει σημαντικές διαφοροποιήσεις, 5* (47,5%), 4* (75,6%), 3* (26%), 2* (16%) και 1* (32,1%). Παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες, 5* (48%), 4* (75,7%), 3* (27,5%), 2* (13,5%) και 1* (37,2%).

² Στοιχεία για τις υποδομές τουρισμού και φιλοξενίας αποκλειστικά στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ παρουσιάζονται στην ενότητα 3.1.3.4. Παραγωγικές δραστηριότητες

Συγκρίνοντας την εικόνα της ΠΕ Καστοριάς με αυτή της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, αξιοσημείωτο είναι ότι η ΠΕ Καστοριάς διαθέτει πολύ μεγάλο ποσοστό σε ξενοδοχειακό δυναμικό 5* και 4* με ποσοστά που κυμαίνονται από 50%-71,4% αντίστοιχα. Επομένως θα μπορούσαμε να πούμε ότι η τουριστική προσφορά της Καστοριάς επικεντρώνεται στον τομέα της διαμονής σε καταλύματα υψηλών προδιαγραφών σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Πίνακας 51: Ξενοδοχειακό δυναμικό της ΠΕ Καστοριάς και της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2022

Επίπεδο Διοικητικής Διάρθρωσης		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	Μονάδες	2	10	16	6	2	36
	Δωμάτια	47	269	366	110	63	855
	Κλίνες	105	585	820	207	239	1.956
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Μονάδες	4	14	62	33	9	122
	Δωμάτια	99	356	1.403	687	196	2.741
	Κλίνες	219	773	2.977	1.528	643	6.140
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΠΔΜ	Μονάδες	50%	71,4%	25,8%	18,2%	22,2%	29,5%
	Δωμάτια	47,5%	75,6%	26%	16%	32,1%	31,2%
	Κλίνες	48%	75,7%	27,5%	13,5%	37,2%	0,32%

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

3.2 Εστίαση-Χώροι Διασκέδασης

Ο κύριος όγκος τους συγκεντρώνεται στο νότιο παραλίμνιο μέτωπο μέχρι και το Ντολτσό. Ένας ακόμα πυρήνας εστίασης βρίσκεται στη βόρεια είσοδο της πόλης, στην αρχή του βόρειου λιμανιού μετώπου, όπου επεκτείνεται μέχρι και τους πεζοδρόμους του εμπορικού κέντρου της Καστοριάς.

Περιφερειακά της πόλης, σε γειτονικούς οικισμούς, βρίσκονται αρκετοί μικροί αλλά ιδιαίτερα αναγνωρισμένοι χώροι εστίασης. Η νυχτερινή ζωή της πόλης δεν είναι ιδιαίτερα έντονη και οι δυνατότητες σχετικής αναψυχής περιορισμένες.δυνατότητες σχετικής αναψυχής περιορισμένες.

4 Δραστηριότητες (Activities)

Η Καστοριά είναι ένας μη μαζικός τουριστικός προορισμός στην Ελλάδα. Κατ' επέκταση, δεν υπάρχει αλλοίωση του φυσικού τοπίου και εξάντληση των φυσικών πόρων του προορισμού (βιώσιμη/αειφόρος ανάπτυξη).

4.1 Τουρισμός 3ης ηλικίας

Λόγω της τοποθεσίας της η Καστοριά έχει εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες την περίοδο της άνοιξης και του καλοκαιριού, για ανθρώπους της τρίτης ηλικίας. Έτσι, αποτελεί έναν ιδανικό προορισμό για ανθρώπους που έχουν την δυνατότητα, λόγω συνταξιοδότησης, να απολαύσουν τα ιδιαίτερα θέλγητρα και τις ομορφιές του τόπου, έχοντας ένα πλήθος επιλογών. Ενδεικτικά αναφέροντα δραστηριότητες όπως ψάρεμα, παρατήρηση πουλιών, φωτογραφία, ζωγραφική, επίσκεψη σε μουσεία/αρχαιολογικούς χώρους, διάφορα πολιτιστικά δρώμενα και επαφή με την φύση. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα για περιπατητικό τουρισμό.

4.2 Θρησκευτικός – Προσκυνηματικός Τουρισμός

Ο προορισμός της Καστοριάς μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας από τους σημαντικότερους προορισμούς θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας, καθώς διαθέτει μια μακρά ιστορία στην θρησκευτική τέχνη και αρχιτεκτονική. Η επαρχιακή πόλη με τους πολυάριθμους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς ναούς που ξεπερνούν τους 70, θεωρείται ένα «ζωντανό μουσείο». Οι εκκλησίες, η μνημειακή ζωγραφική, οι φορητές εικόνες και τα αρχοντικά αποτελούν μαρτυρίες ενός ένδοξου παρελθόντος που συνιστά ένα σύνολο ζωής, τέχνης και πολιτισμού αρκετών αιώνων.

4.3 Αθλητικός τουρισμός

Η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στηρίζεται σημαντικά στο υδάτινο περιβάλλον της περιοχής. Η λίμνη, περιοχής ενδείκνυνται για αθλητικές δραστηριότητες, όπως η κωπηλασία το υδάτινο σκι και η ιστιοπλοΐα. Η πόλη διαθέτει τοπικές ναυταθλητικές εγκαταστάσεις και κωπηλατικούς ομίλους και η λίμνη φιλοξενεί αγώνες εθνικής και διεθνούς εμβέλειας. Τα τελευταία έτη διοργανώνονται, επιπλέον, αγώνες beachvolley στην παραλίμνια ζώνη της πόλης.

4.4 Χιονοδρομικός Τουρισμός

Η περιφερειακή ενότητα της Καστοριάς διαθέτει το χιονοδρομικό κέντρο Βιτσίου σε απόσταση 22 χλμ. από την πόλη, προσφέροντας επαρκείς υποδομές για την περαιτέρω ανάπτυξη του χιονοδρομικού τουρισμού. Πρόκειται για ένα οργανωμένο χιονοδρομικό κέντρο σε υψόμετρο 1.800 μέτρων με 3 πίστες σκι μέσα στο πυκνό δάσος, πίστα αρχαρίων με Baby-lift, καθώς και ειδικές διαδρομές για Snowboard. Η Καστοριά διαθέτει επίσης, σύλλογο χιονοδρομίας και εξειδικευμένους εκπαιδευτές του αθλήματος. Το χιονοδρομικό κέντρο διαθέτει σαλέ, εστιατόριο, snowbar, καφετέρια και τον απαραίτητο εξοπλισμό (έλκηθρα, ενοικιάσεις σκισnowboard), ώστε να εξυπηρετήσει τους λάτρεις του αθλήματος.

4.5 Γαστρονομικός τουρισμός - Οινοτουρισμός

Η παραγωγή τοπικών αγροτικών προϊόντων και η εξαιρετική ποιότητα των πρώτων υλών συντελούν στην εξαιρετικής ποιότητας γαστρονομική ταυτότητα της περιοχής. Οι ιδιομορφίες του τόπου συνέβαλαν στην μοναδικότητα της παραδοσιακής κουζίνας και των τοπικών εδεσμάτων. Τα Καστοριανά προϊόντα με ένδειξη ΠΟΠ και ΠΓΕ9 είναι: το Μήλο Καστοριάς (ΠΓΕ), τα Φασόλια Γίγαντες-Ελέφαντες Καστοριάς (ΠΓΕ), ο Μπάτζος (ΠΟΠ), η Φέτα (ΠΟΠ), το Κασέρι (ΠΟΠ), το Μανούρι (ΠΟΠ), και η Κεφαλογραβιέρα (ΠΟΠ). Οι εξαιρετικής ποιότητας πρώτες ύλες και τα αγροτικά προϊόντα αποτελούν την βάση για την παρασκευή των τοπικών εδεσμάτων όπως: φασόλια γίγαντες φούρνου, Γριβάδι στον ταβά και κεφτεδάκια με σάλτσα μακάλο.

Τα τελευταία χρόνια, στην περιφερειακή ενότητα Καστοριάς παρατηρείται ανάπτυξη οινοπαραγωγής, με νέα και εκσυγχρονισμένα οινοποιεία και εξειδικευμένους επιστήμονες του κλάδου. Ταυτόχρονα, σημειώνεται ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του οινοτουρισμού, μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού που τα τελευταία χρόνια στη τόσο στη Δυτική Μακεδονία, όσο και σε άλλες περιοχές της χώρας, παρουσιάζει εξελικτική πορεία. Πρόσφατα η Καστοριά έχει ενταχθεί στον οινικό χάρτη της Ελλάδας με αξιόλογα κτήματα και συμμετέχει ακόμη στη διαδρομή κρασιού των λιμνών, μαζί με άλλους νομούς της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Ανάλυση Τουριστικής Ζήτησης

Η ζήτηση είναι μία έννοια βασικής σημασίας για την οικονομική επιστήμη και ειδικότερα για την τουριστική πολιτική. Στον τουρισμό την ζήτηση την εκφράζει το ανθρώπινο στοιχείο δηλαδή το άτομο ή η ομάδα στο οποίο γεννιάται η τουριστική ανάγκη. Γενικά ο όρος «τουριστική ζήτηση» σημαίνει το συνολικό μέγεθος των ατόμων που εμφανίζονται οι τουριστικές ανάγκες και το συνολικό μέγεθος των τουριστικών αγαθών που θα χρησιμοποιήσουν.

Μια σημαντική εικόνα της τουριστικής ζήτησης της ΠΕ Καστοριάς μας δίνει η Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2022 που αφορά την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και εκπονήθηκε τον Δεκέμβριο του 2023 από το ΙΝΣΕΤΕ. Βάσει της εν λόγω έκθεσης καταγράφηκαν τα στοιχεία τουριστικής ζήτησης για την χρονική περίοδο 2019-2022 που θα αναφέρουμε στη συνέχεια. Τα στοιχεία αφορούν την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και από αυτά αντλούμε επιμέρους στοιχεία για την τουριστική ζήτηση στην ΠΕ Καστοριάς.

Αεροπορικές αφίξεις

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αντιπροσωπεύει το 2022 το 0,04% των αεροπορικών αφίξεων εσωτερικού της χώρας. Την περίοδο 2019-2021, οι αφίξεις εσωτερικού στα αεροδρόμια της Περιφέρειας σημείωσαν πτώση κατά -37% (από 4 χιλ. το 2019 σε 2 χιλ. το 2021). Επιμέρους, το αεροδρόμιο της Καστοριάς κατέγραψε μείωση κατά -31% (από 2 χιλ. το 2019 σε 1 χιλ. το 2021).

Το 2022, τα αεροδρόμια της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας υποδέχτηκαν το 82% της κίνησης εσωτερικού που κατεγράφη το 2019 σημειώνοντας την περίοδο 2019-2022 μείωση κατά -18% (από 4 χιλ. το 2019 σε 3 χιλ. το 2022). Επιμέρους, το αεροδρόμιο της Καστοριάς κατέγραψε μείωση κατά -21% (από 1,6 χιλ. το 2019 σε 1,3 χιλ. το 2022).

Πίνακας 52: Αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Επίπεδο	2019	2021	2022	% Μεταβολή 2019-2021	% Μεταβολή 2019-2022
Διοικητικής Διαίρεσης					
ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	1.605	1.106	1.269	-31%	-21%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3.547	2.251	2.921	-37%	-18%

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Οδικός τουρισμός ανά μεθοριακό σταθμό

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αντιπροσωπεύει το 12% των οδικών αφίξεων της χώρας για το 2022. Την περίοδο 2019-2021 η Περιφέρεια κατέγραψε μείωση στον αριθμό των αφίξεων της κατά -74% (από 1,3 εκατ. το 2019 σε 321 χιλ. το 2021). Επιμέρους, όλοι οι μεθοριακοί σταθμοί σημείωσαν πτώση: Κρυσταλλοπηγής (-73%, από 848 χιλ. το 2019 σε 228 χιλ. το 2021) και Νίκης (-77%, από 403 χιλ. το 2019 σε 93 χιλ. το 2021).

Το 2022, οι μεθοριακοί σταθμοί της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας υποδέχτηκαν το 78% της εισερχόμενης οδικής κίνησης που κατεγράφη το 2019, σημειώνοντας την περίοδο 2019-2022 μείωση κατά -22% (από 1,3 εκατ. το 2019 σε 980 χιλ. το 2022). Επιμέρους, όλοι οι μεθοριακοί σταθμοί

σημείωσαν πτώση: Κρυσταλλοπηγής (-21%, από 848 χιλ. το 2019 σε 670 χιλ. το 2022) και Νίκης (-23%, από 403 χιλ. το 2019 σε 310 χιλ. το 2022).

Πίνακας 53: Οδικός τουρισμός ανά μεθοριακό σταθμό στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

ΜΕΘΟΡΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	2019	2021	2022	% Μεταβολή 2019-2021	% Μεταβολή 2019-2022
ΚΡΥΣΤΑΛΛΟΠΗΓΗΣ	847.980	227.941	669.952	-73%	-21%
ΝΙΚΗΣ	402.500	92.970	309.730	-77%	-23%
ΠΑΜ	1.250.480	320.911	979.682	-74%	-22%

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Επισκέπτες σε Μουσεία και Αρχαιολογικούς χώρους, 2019-2022

Βάσει των στοιχείων του ΙΝΣΕΤΕ η Καστοριά συγκριτικά με τους υπόλοιπους νομούς της Δυτικής Μακεδονίας, συγκεντρώνει υψηλά ποσοστά επισκεψιμότητας στα μουσεία την περίοδο 2019-2022.

Την περίοδο 2019-2021 καταγράφηκε πτώση στον αριθμό των επισκεπτών στα μουσεία της ΠΕ Καστοριάς κατά 55%. Από τις 7.039 επισκέψεις που συγκέντρωσαν τα μουσεία της το 2019, το 2021 σημειώθηκαν μόλις 3.199 επισκέψεις. Ωστόσο, την περίοδο 2019-2022 η εικόνα βελτιώνεται καθώς η μείωση της ποσοστιαίας μεταβολής των επισκεπτών στα μουσεία είναι 8%, από 7.039 το 2019 σε 6.461 το 2022.

Πίνακας 54: Επισκέπτες σε μουσεία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2019-2022

Επίπεδο Διοικητικής Διαίρεσης	2019	2021	2022	% Μεταβολή 2019- 2021	% Μεταβολή 2019- 2022
ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	7.039	3.199	6.461	-55%	-8%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	16.815	7.794	17.361	-54%	3%
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΠΑΜ	41,9%	41%	37,2%	-	-

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Εισπράξεις σε μουσεία

Σε επίπεδο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας η ΠΕ Καστοριάς κατέχει ποσοστό εισπράξεων σε μουσεία μεγαλύτερο του 50% για όλες τις χρονιές.

Ωστόσο οι εισπράξεις της ΠΕ Καστοριάς την περίοδο 2019-2021 σημείωσαν μείωση κατά 39%, από € 7 χιλ. το 2019 σε € 5 χιλ. το 2021. Αντίθετα, την περίοδο 2019-2022, οι εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 1%, από € 7 χιλ. το 2019 σε € 8 χιλ. το 2022.

Πίνακας 55: Εισπράξεις σε μουσεία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (σε €), 2019-2022

Επίπεδο Διοικητικής Διάρθρωσης	2019	2021	2022	% Μεταβολή 2019-2021	% Μεταβολή 2019-2022
ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	7.486	4.536	7.546	-39%	1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	12.883	8.383	14.606	-35%	13%
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΠΔΜ	58,1%	54,1%	51,7%	-	-

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Επισκεψιμότητα σε αρχαιολογικούς χώρους

Αξιοσημείωτο είναι ότι τα ποσοστά επισκεψιμότητας σε αρχαιολογικούς χώρους της ΠΕ Καστοριάς σε σχέση με το σύνολο της Περιφέρειας είναι πολύ μεγάλα, ειδικά για τις χρονιές 2019 και 2021.

Παρ' όλα αυτά, σημειώθηκε πτωτική τάση στις επισκέψεις των αρχαιολογικών χώρων με ποσοστό -35% την περίοδο 2019-2021 και -38% την περίοδο 2019-2022.

Πίνακας 56: Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2019-2022

Επίπεδο Διοικητικής Διάρθρωσης	2019	2021	2022	%Μεταβολή 2019-2021	%Μεταβολή 2019-2022
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	1.175	768	723	-35%	-38%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.936	983	1.707	-49%	-12%
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΠΔΜ	60,7%	78,1%	42,3%		

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους

Αναλόγως, τα ποσοστά εισπράξεων σε αρχαιολογικούς χώρους της ΠΕ Καστοριάς σε σχέση με το σύνολο της Περιφέρειας υπήρξαν θεαματικά μεγάλα, ειδικά για το 2019 και το 2020.

Ωστόσο την περίοδο 2019-2021, η ΠΕ Καστοριάς σημείωσε μείωση κατά 4%, από €172 το 2019 σε €165 το 2021, ενώ την περίοδο 2019-2022, σημείωσε αύξηση 63%, από €172 το 2019 σε €280 το 2022.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για την περίοδο 2019-2022 η εικόνα της επισκεψιμότητας σε αρχαιολογικούς χώρους δεν συμβαδίζει με αυτήν των εισπράξεων από αρχαιολογικούς χώρους καθώς στην πρώτη παρατηρείται μείωση -38% ενώ στην δεύτερη αύξηση κατά 63% επομένως δεν μπορούμε να οδηγηθούμε σε ασφαλή συμπεράσματα.

Πίνακας 57: Εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (σε €), 2019-2022

Επίπεδο Διοικητικής Διαίρεσης	2019	2021	2022	%Μεταβολή 2019-2021	%Μεταβολή 2019-2022
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	172	165	280	-4%	63%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	250	251	870	0%	248%
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΠΔΜ	68,8%	65,7%	32,2%		

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα

Αναφορικά με τις αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα η ΠΕ Καστοριάς εμφανίζει όλες τις χρονιές το μεγαλύτερο μερίδιο στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας σε αφίξεις αλλοδαπών ενώ σημαντικά μεγάλο είναι και το ποσοστό σε αφίξεις ημεδαπών.

Συγκεκριμένα, την περίοδο 2019-2021 η ΠΕ Καστοριάς κατέγραψε μείωση στο ποσοστό αφίξεων αλλοδαπών από 67,7% το 2019 σε 53,5% το 2021. Αντίστοιχα, την περίοδο 2019-2022, το ποσοστό αφίξεων αλλοδαπών μειώθηκε από 67,7% το 2019 σε 57,3% το 2022. Παρ' όλα αυτά, το ποσοστό αφίξεων μπορούμε να πούμε ότι είναι σημαντικό και στις δύο περιόδους, εάν λάβουμε υπόψη το καθεστώς απαγορεύσεων ιδιαίτερα στις διεθνής στις μετακινήσεις που ίσχυε στην περίοδο του COVID-19.

Σε ότι αφορά το ποσοστό αφίξεων ημεδαπών σε ξενοδοχειακά καταλύματα την περίοδο 2019-2021 παρατηρούμε μείωση από 43% το 2019 σε 31,4% το 2021. Αντίστοιχα, μείωση παρατηρούμε και την περίοδο 2019-2022, από 43% το 2019 σε 40,3% το 2022.

Πίνακας 58: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 2019-2022

Επίπεδο Διοικητικής Διαίρεσης		2019	2021	2022	% Μεταβολή 2019-2021	% Μεταβολή 2019-2022
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	Αλλοδαποί	16.248	4.861	9.867	-70%	-39%
	Ημεδαποί	55.205	21.823	44.043	-60%	-20%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Αλλοδαποί	24.002	9.093	17.222	-62%	-28%
	Ημεδαποί	128.496	69.463	109.168	-46%	-15%
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΠΔΜ	Αλλοδαποί	67,7%	53,5%	57,3%		
	Ημεδαποί	43%	31,4%	40,3%		

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα

Και στην περίπτωση των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα η ΠΕ Καστοριάς εμφανίζει όλες τις χρονιές ένα μεγάλο ποσοστό σε αφίξεις αλλοδαπών στο σύνολο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την χρονιά του 2019 να πρωτοστατεί. Αντίστοιχα, στις αφίξεις ημεδαπών το ποσοστό είναι αρκετά μεγάλο, ειδικά το 2019.

Παρ' όλα αυτά, την περίοδο 2019-2021 το ποσοστό διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα των αλλοδαπών σημείωσε μείωση από 63,8% το 2019 σε 36,8% το 2021 ενώ αντίστοιχη ήταν η εικόνα της περιόδου 2019-2022 με μείωση από 63,8% το 2019 σε 48,4% το 2022.

Αντίστοιχη ήταν και η μείωση του ποσοστού διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα των ημεδαπών την περίοδο 2019-2021 σημειώνοντας μείωση, από 43,3% το 2019 σε 27,8% το 2021 και την περίοδο 2019-2022 σημειώνοντας μείωση από 43,3% το 2019 σε 36,8% το 2022.

Πίνακας 59: Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 2019-2022

Επίπεδο Διοικητικής Διαίρεσης		2019	2021	2022	%Μεταβολή 2019-2021	%Μεταβολή 2019-2022
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	Αλλοδαποί	34.815	8.105	16.952	-77%	-51%
	Ημεδαποί	111.755	40.329	78.740	-64%	-30%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Αλλοδαποί	54.593	22.027	35.031	-60%	-36%
	Ημεδαποί	258.210	145.642	213.787	-44%	-17%
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΠΔΜ	Αλλοδαποί	63,8%	36,8%	48,4%		
	Ημεδαποί	43,3%	27,8%	36,8%		

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της ΠΕ Καστοριάς την περίοδο 2019-2021 παρουσίασε μείωση από 21% το 2019 σε 15% το 2021 ενώ και για την περίοδο 2019-2022 παρουσίασε μείωση από 21% το 2019 σε 20% το 2022.

Πίνακας 60: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019-2022

Ενότητα	2019	2021	2022
ΠΕ Καστοριάς	21%	15%	20%
Σύνολο ΠΔΜ	15%	16%	16%

ΠΗΓΗ: ΙΝΣΕΤΕ(2023), Επεξεργασία Τμήματος Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Συμπερασματικά, βάσει όλων των στοιχείων του ΙΝΣΕΤΕ που παρουσιάστηκαν μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι η Καστοριά φαίνεται να κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο της τουριστικής ζήτησης στο σύνολο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας από τις υπόλοιπες Περιφερειακές Ενότητες. Ανά χρονικές περιόδους αυτή η ζήτηση παρουσίασε σημαντικές διακυμάνσεις και μειώσεις, γεγονός που παρατηρήθηκε και γενικότερα στο σύνολο της ΠΔΜ επιβεβαιώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του Covid-19 που έπληξε τον κλάδο του τουρισμού.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση τουριστικής ζήτησης αξίζει να παρουσιαστούν τα στοιχεία που προέκυψαν από έρευνα που διεξήχθη το 2022 στο πλαίσιο της πράξης «Εφαρμογή στρατηγικής επωνυμίας (branding) για την περιοχή της Καστοριάς» που υλοποιήθηκε στο ΕΣΒΑΑ της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Τα συγκεκριμένα στοιχεία συγκεντρώθηκαν από ερωτηματολόγια που απάντησαν 150 τουριστικού επισκέπτες και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς εστιάζουν σε μεγάλο βαθμό την πόλη της Καστοριάς με αποτέλεσμα να είναι περισσότερα αντιπροσωπευτικά για την τουριστική ζήτηση στην Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ.

Προφίλ Επισκέπτη στην Καστοριά

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας οι τουρίστες επισκέπτονται την Καστοριά από 2 έως 5 ημέρες, με την πλειοψηφία να επιλέγει μία διανυκτέρευση. Οι περισσότεροι είναι με οικογένεια, σύντροφο ή φίλους. Ελάχιστοι αποτελούν μέλη οργανωμένης εκδρομής, ενώ οι περισσότεροι επιλέγουν να διαμείνουν σε ξενοδοχεία ή παραδοσιακούς ξενώνες.

Η προέλευση των περισσότερων είναι από την Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας και ακολουθεί η Αττική. Πιο μικρό ποσοστό καταλαμβάνει η Ήπειρος και η Πελοπόννησος. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός πως και τα νησιά του Αιγαίου και Ιονίου Πελάγους επιλέγουν τον προορισμό της Καστοριάς.

Το 32% το επισκεπτών έρχεται στον προορισμό για πρώτη φορά, ενώ για το υπόλοιπο 40% είναι η δεύτερη ή η τρίτη φορά και το 40,5% επισκέφθηκε την Καστοριά έπειτα από παρότρυνση φίλων/συγγενών. Μόνο το 2,7% των επισκεπτών ήρθε στην πόλη της Καστοριάς ως μέσω ταξιδιωτικού γραφείου ή οργανωμένης εκδρομής.

Η εμπειρία του επισκέπτη στον προορισμό

Τα κριτήρια που ξεχώρισαν οι επισκέπτες στον προορισμό της Καστοριά ως βέλτιστα είναι το φυσικό περιβάλλον – τοπίο, η οδική πρόσβαση και η συμπεριφορά κατοίκων (το 70%, μάλιστα των ερωτηθέντων, την έκριναν ως άριστη).

Συνοψίζοντας τις αρνητικές αξιολογήσεις (2=ελλιπής, 1=ανεπαρκής), η νυχτερινή ζωή αξιολογείται με 39,3% κάτω από μέτρια, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις με 42%, το εμπορικό κέντρο-αγορά με 42,7% και η παροχή πληροφοριών για τους επισκέπτες με 28,6%.

Το φαγητό-εστίαση, οι υποδομές και η σχέση ποιότητας-τιμής των υπηρεσιών έρχονται δεύτερες στην αξιολόγηση των επισκεπτών (4=καλή), ενώ η παροχή πληροφοριών, η καθαριότητα, η νυχτερινή ζωή, η αγορά και οι εμπειρίες/δραστηριότητες στον προορισμό χαρακτηρίζονται ως μέτριες (3=μέτρια)

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, το γεγονός πως οι πολιτιστικές εκδηλώσεις (17%), η αγορά-εμπορικό κέντρο (18%), η νυχτερινή ζωή (13,3%) και η παροχή πληροφοριών (9,3%) παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό αρνητικής αξιολόγησης (βαθμός αξιολόγησης: 1=ανεπαρκής), συγκριτικά με τα άλλα κριτήρια που εμφανίζουν ποσοστά αρνητικής αξιολόγησης κάτω από 1%

Άποψη επισκέπτη για τον προορισμό

Στην ερώτηση της συνολικής άποψης του επισκέπτη για τον προορισμό, το 55,3% υποστηρίζει πως είναι καλή, το 21,3% την χαρακτηρίζει ως μέτρια και το 15,3% ως άριστη.

Την ερώτηση αυτή έρχονται να ενισχύσουν οι απόψεις των επισκεπτών σχετικά με τον προορισμό. Το 58,7% των ερωτηθέντων δηλώνει πως το στοιχείο της Λίμνης υπερτερεί και ακολουθεί (27,3%) η πόλη ως μέρος της φύσης και του φυσικού περιβάλλοντος.

Ακολουθούν η παραδοσιακή αρχιτεκτονική και οι βυζαντινές εκκλησίες. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως μόνο το 1,3% των ερωτηθέντων θεωρεί την παραγωγή της γούνας ως το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της Καστοριάς.

Ακόμη, το 69,1% πιστεύει πως η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στη λίμνη και στο βουνό είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει ο προορισμός ενώ το 55% πιστεύει πως ο προορισμός αντιμετωπίζει πρόκληση για την ανάπτυξη και στρατηγική της Καστοριάς με ορίζοντα το μέλλον. Στο πλαίσιο αυτό συμπεριλαμβάνεται και η άποψη του 51,7% των ερωτηθέντων για την πρόκληση που αντιμετωπίζει ο προορισμός όσον αφορά την αναγνωρισιμότητα του και ακολουθούν οι ξενοδοχειακές υποδομές και η ανάπτυξη περισσότερων επιχειρήσεων εστίασης.

Συνολικά, η αίσθηση που αφήνει στον επισκέπτη η εμπειρία επίσκεψης του από την Καστοριά είναι η Ηρεμία και Σύνδεση του με τη φύση (70%), τα οποία του προσφέρουν μία αίσθηση ανανέωσης και αναζωογόνησης (52,7%) αλλά και μία αίσθηση άνεσης (41,3%) και χαλαρότητας (38%). Το 73,8% την χαρακτηρίζει ιστορική, μικρή πόλη, γραφική, περπατήσιμη, ενώ το 60% των ερωτηθέντων πιστεύουν πως είναι μία χαλαρή, ήσυχη, ειρηνική πόλη με αργούς ρυθμούς.

Τέλος, στο ερώτημα ποιο είδος θεματικού τουρισμού θα ταίριαζε στην Καστοριά, η συντριπτική πλειοψηφία (70,7%) δηλώνει τον τουρισμό ευεξίας-χαλάρωσης και ακολουθεί ο τουρισμός εμπειριών. Ίδιο αριθμό απαντήσεων συγκέντρωσαν ο αθλητικός και ο θρησκευτικός τουρισμός με τον πρώτο να προπορεύεται 3,4 μονάδες επί τοις εκατό.

3.2. Ένταξη στο περιφερειακό, εθνικό και διεθνές περιβάλλον

3.2.1. Σημασία / συνέργειες σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

Προσβασιμότητα/κεντρικότητα/διεθνή δίκτυα υποδομών

Μέχρι πριν λίγα χρόνια η πρόσβαση προς την Δυτική Μακεδονία και κατ' επέκταση την περιφερειακή ενότητα της Καστοριάς και τον Δήμο Καστοριάς θεωρούνταν δύσκολη λόγω των ορεινών όγκων που τις περιβάλλουν και των ιδιαίτερων κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν εκεί. Όλες οι εξοδοί προς το Ιόνιο πέλαγος και τις πεδιάδες των Γιαννιτσών – Θεσσαλονίκης και της Κατερίνης διέρχονταν μέσα από αυχένες ορεινών όγκων με αποτέλεσμα η ευρύτερη περιοχή να θεωρείται απομονωμένη τόσο σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα όσο και με τους γειτονικούς της νομούς. Με την υλοποίηση όμως της Εγνατίας οδού και των κάθετων σε αυτή οδικών αξόνων, επιλύονται αυτά τα προβλήματα πρόσβασης και διευκολύνονται οι πάσης φύσεως μετακινήσεις ανθρώπων, μεταφορές εμπορευμάτων κτλ.. Κυρίως, όμως, βελτιώνεται η προσπελασιμότητά του Δήμου Καστοριάς προς σημαντικούς πόλους ανάπτυξης όπως το Μητροπολιτικό Κέντρο της Θεσσαλονίκης, τα Ιωάννινα που αποτελούν πρωτεύον εθνικό πόλο ανάπτυξης, την Κοζάνη δευτερεύον εθνικός πόλος αλλά και τα υπόλοιπα αστικά κέντρα της Κεντρικής, της Δυτικής Μακεδονίας και της Ηπείρου, συντελώντας στην ενσωμάτωση του Δήμου στους άξονες ανάπτυξης της χώρας.

Αναλυτικότερα ο Δήμος Καστοριάς βρίσκεται σε κομβικό σημείο, αφού από το εσωτερικό του διέρχεται ο κάθετος άξονας της Εγνατίας Οδού «Κρυσταλλοπηγής – Καστοριάς – Σιάτιστας» που την ενώνει με τα υπόλοιπα διευρωπαϊκά δίκτυα. Ο νέος οδικός άξονας είναι διεθνούς ενδιαφέροντος και εμβέλειας καθώς εξυπηρετεί και την Αλβανία δίδοντας, στο νοτιοανατολικό τμήμα της, πρόσβαση προς το εσωτερικό της Ελλάδας και ειδικότερα προς Θεσσαλονίκη και Αθήνα. Με τον τρόπο αυτό η περιοχή της Καστοριάς καθίσταται σημαντικός κόμβος εξυπηρέτησης των συγκοινωνιών με την Αλβανία αλλά και πύλη της χώρας προς τα Δυτικά Βαλκάνια μέσω της οποίας ενισχύονται οι διασυνοριακές συνεργασίες. Ταυτόχρονα όμως η Εγνατία, ισχυροποιώντας την σύνδεση και κατ' επέκταση την εσωτερική συνοχή της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αποτελεί σημαντικό μηχανισμό λειτουργικής ολοκλήρωσης του οικιστικού δικτύου της περιφέρειας και αναγορεύει την Καστοριά σε ενδιάμεσο προορισμό. Η σημαντική μείωση των χρόνων διάνυσης των αποστάσεων διευκολύνει τις οδικές μετακινήσεις ανθρώπινου δυναμικού και τις εμπορευματικές ροές εντείνοντας τις σχέσεις συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ των οικισμών, γεγονός που συνεπάγεται βέβαια πολύπλευρες εξαρτήσεις και αλληλεπιδράσεις και για τους οικισμούς του Δήμου Καστοριάς οι οποίοι επηρεάζονται σε μέγιστο βαθμό από τη λειτουργία του εν λόγω άξονα.

Ως σημαντικότερες συνδέσεις και αλληλεξαρτήσεις του Δήμου Καστοριάς με γειτονικά κέντρα, μπορούν να αναφερθούν οι εξής:

- Νεάπολη Κοζάνης: μετακινήσεις προς την περιοχή για εργασία και αμφίδρομες εμπορευματικές ροές.
- Σιάτιστα: αμφίδρομες εμπορευματικές ροές κυρίως γουναρικών και πρώτης ύλης γουνοποιίας.
- Φλώρινα και Γρεβενά: αμφίδρομες εμπορευματικές ροές κυρίως αγροτικών προϊόντων και πρώτων υλών
- Πτολεμαΐδα: μετακινήσεις από την περιοχή για εργασία και αμφίδρομες εμπορευματικές ροές με μεγαλύτερη έμφαση στη ροή εμπορευμάτων προς την Περιοχή Παρέμβασης.

- Κοζάνη: μετακινήσεις από την περιοχή για παροχή υπηρεσιών, και αμφίδρομες εμπορευματικές ροές με μεγαλύτερη έμφαση στη ροή εμπορευμάτων προς την περιοχή.
- Θεσσαλονίκη, Αθήνα: μετακινήσεις από την περιοχή για παροχή υπηρεσιών κυρίως υγείας και δευτερευόντως τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και αμφίδρομες εμπορευματικές ροές με μεγαλύτερη έμφαση στη ροή εμπορευμάτων προς την περιοχή.

Η πόλη της Καστοριάς στην οποία χωροθετείται η Περιοχή Παρέμβασης ΒΑΑ είναι προσβάσιμη μέσω της Εγνατίας οδού από την πόλη της Θεσσαλονίκης σε μία απόσταση διάρκειας περίπου δύο ωρών, από την Αθήνα, μέσω ΠΑΘΕ και Εγνατίας σε περίπου 6 ώρες, αλλά και μέσω της Ιόνιας Οδού σε περίπου 6 ώρες. Επίσης σε απόσταση διάρκειας μισής ώρας βρίσκεται ο συνοριακός σταθμός της Κρυσταλλοπηγής, οδικό πέρασμα στην Αλβανία και σε απόσταση περίπου μιάμισης ώρας ο συνοριακός σταθμός της Νίκης, πέρασμα στη Βόρεια Μακεδονία. Το συνοριακό πέρασμα Λαίμος προς τη Βόρεια Μακεδονία, που όφειλε να διανοιχτεί ως υποχρέωση της Συμφωνίας των Πρεσπών, δεν έχει ξεκινήσει να λειτουργεί.

Η Καστοριά συνδέεται αεροπορικά με την Αθήνα, μέσω του διεθνούς αεροδρομίου «Αριστοτέλης», το οποίο βρίσκεται στο Άργος Ορεστικό. Η πρόσβαση στο νομό γίνεται πλέον εύκολα και άνετα μέσω της Εγνατίας οδού. Εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί η παλαιά εθνική οδός. Η πόλη απέχει 547 χιλιόμετρα από την Αθήνα μέσω Λάρισας και 479 μέσω Τρικάλων, 191 χιλιόμετρα από τη Θεσσαλονίκη, 170 χιλιόμετρα από τα Ιωάννινα, 195 χιλιόμετρα από τη Λάρισα και 151 χιλιόμετρα από τα Τρίκαλα.

Συνάρθρωση / διαπεριφερειακές - διεθνείς συνεργασίες / Δίκτυα / Εδαφικές συνεργασίες στην ΕΕ (π.χ. Interreg, EUSAIR) / Διαδημοτική και διαπεριφερειακή συνεργασία / Εδαφικές Συνεργασίες / Δικτυώσεις στην ΕΕ

Η Καστοριά είναι από τις ελάχιστες ελληνικές πόλεις που έχουν αναπτύξει στο παρελθόν εμπόριο υπερεθνικής εμβέλειας, διαθέτοντας γούνες σε όλο τον κόσμο. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80, χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κυριότερες την Γερμανία, την Γαλλία, την Ισπανία και την Ιταλία αποτελούσαν τις παραδοσιακές αγορές των προϊόντων γούνας, απορροφώντας το σύνολο σχεδόν της παραγωγής. Ωστόσο προς τα τέλη της δεκαετίας του '80 παράγοντες όπως η οικονομική ύφεση, η αλλαγή καταναλωτικών προτύπων, η εμφάνιση οικολογικών κινήματων και η antifur εκστρατεία συνέβαλλαν στην μείωση της ζήτησης από αυτούς τους προορισμούς στρέφοντας τους παραγωγούς γούνας σε νέες αγορές μεταξύ των οποίων οι ΗΠΑ, η Ρωσία και η Ανατολική Ευρώπη. Μέσα από αυτή την μακρόχρονη εξαγωγική δραστηριότητα αναπτύχθηκε τόσο από τους κατοίκους της πόλης όσο και από θεσμικούς φορείς μία κουλτούρα εξωστρέφειας και δικτύωσης που συνέβαλε σε πολλές διαπεριφερειακές και διεθνείς συμπράξεις, συνέργειες και σχέσεις.

Ο Δήμος Καστοριάς στο πλαίσιο της ευρύτερης συνεργασίας του με αντίστοιχους οργανισμούς ξένων χωρών, και σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 219-220 του Νόμου 3463/2006 και τις όμοιες των άρθρων 96, 101, 202 και 203 του Νόμου 3852/2010, συμμετέχει σε ευρωπαϊκά και διεθνή δίκτυα τοπικών και περιφερειακών αρχών ενώ έχει προχωρήσει και σε πράξεις αδελφοποίησης με άλλες πόλεις, θέλοντας να προάγει τις μεταξύ τους οικονομικές, πολιτιστικές, μορφωτικές και κοινωνικές σχέσεις. Ανάμεσα στα δίκτυα και στις αδελφοποιημένες πόλεις έχουν αναπτυχθεί ισχυροί δεσμοί αλληλεγγύης και συνέργειας σε τομείς όπως ο πολιτισμός, ο τουρισμός, η υποβολή κοινών προτάσεων χρηματοδότησης κ.α. συντελώντας σε μακροχρόνιες, στοχευμένες και αμοιβαία επωφελείς διακρατικές, διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και εδαφικές συνεργασίες.

Συγκεκριμένα έχουν πραγματοποιηθεί οι ακόλουθες αδελφοποιήσεις:

1. Δήμος Καστοριάς – Δήμος Wanneroo περιοχής Περθ, Δυτικής Αυστραλίας (Η τελετή αδελφοποίησης πραγματοποιήθηκε στις 13/11/1992 στο Δήμο Wanneroo).
2. Δήμος Καστοριάς - Δήμος Σταρακίεβσκι, ιστορικό κέντρο Κιέβου Ουκρανίας (Η πρώτη τελετή αδελφοποίησης έγινε στις 9/12/1998 στην πόλη της Καστοριάς, ενώ υπήρξε και επαναληπτική υπογραφή Νέου Συμφώνου έπειτα από την μετονομασία του Δήμου Σταρακίεβσκι σε Δήμο Σεβτσένκο, στο Κίεβο στις 25/8/2004).
3. Δήμος Καστοριάς – Δήμος Haining Κίνας (Η τελετή αδελφοποίησης έγινε στο Δήμο Haining στις 3/9/2000).
4. Δήμος Καστοριάς - Δήμος Φιλιπούπολης Βουλγαρίας (Η τελετή αδελφοποίησης πραγματοποιήθηκε στην Καστοριά στις 17/5/2005).
5. Δήμος Καστοριάς - Δήμος Παραλιμνίου Κύπρου (Η τελετή αδελφοποίησης έγινε στις 19/10/2008 στο Δήμο Παραλιμνίου).
6. Δήμος Καστοριάς -Κοινότητα Τρικώμου Κύπρου (Η τελετή αδελφοποίησης πραγματοποιήθηκε στις 26/08/2015 στην Καστοριά).
7. Δήμος Καστοριάς - Δήμος Χάλκης (Η τελετή αδελφοποίησης έγινε στις 11/11/2017 στην Καστοριά).
8. Αδελφοποίηση Δήμων καταγωγής του Ρήγα Φεραίου και των συντρόφων του για ιστορικούς λόγους, με πρωτοβουλία του Ινστιτούτου Διαβαλκανικής Συνεργασίας «Ρήγας Βελεστινλής» στο Βελεστίνο στις 26 Ιουνίου 2021. Συμμετείχαν ο Δήμος Ρήγα Φεραίου Ν. Μαγνησίας (τόπος καταγωγής του Ρήγα Βελεστινλή), ο Δήμος Καστοριάς (τόπος καταγωγής των Ιωάννη και Παναγιώτη Εμμανουήλ), ο Δήμος Βοΐου Κοζάνης (τόπος καταγωγής του Θεοχάρη Γεωργίου- Τουρούντζα), ο Δήμος Ζίτσας Ιωαννίνων (τόπος καταγωγής του Δημήτρη Νικολίδη), ο Δήμος Χίου (τόπος καταγωγής των Ευστράτιου Αργέντη και Αντώνιου Κορωνιού) και ο Δήμος Λευκωσίας Κύπρου (τόπος καταγωγής του Ιωάννη Καρατζά).
9. Αδελφοποίηση Κοινότητας Δισπηλιού Δήμου Καστοριάς και Ιστορικής Κοινότητας Υπάτης Δήμου Λαμιέων, στο Δισπηλιό Καστοριάς στις 7/05/2023 κατά την εκδήλωση μνήμης «ΠΑΠΑΡΟΔΕΙΑ 2023».

καθώς και η υπογραφή των ακόλουθων συμφώνων:

10. Υπογραφή Συμφώνου Συνεργασίας Δήμου Καστοριάς-Δήμου Γιανγκιουάν (Yangyuan) Κίνας στην Καστοριά τον Ιούλιο 2015
11. Υπογραφή Συμφώνου Συνεργασίας Δήμου Καστοριάς-Δήμου Πόγραδετς Αλβανίας στην Καστοριά 15/07/2016

Επιπλέον αξιοποιώντας ανταγωνιστικά και συγχρηματοδοτούμενα ευρωπαϊκά προγράμματα, ο Δήμος Καστοριάς έχει προβεί στη σύσταση δικτύων και έχει αναπτύξει διασυνοριακές και διαπεριφερειακές συνεργασίες για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων μέσω κοινών παρεμβάσεων. Πρέπει να επισημανθεί ότι η μεθοριακή θέση του Δήμου στα σύνορα με την Αλβανία, αποτέλεσε στο παρελθόν και θα συνεχίσει να συνιστά και στο μέλλον συνθήκη επιλεξιμότητας σε χρηματοδοτήσεις και κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν ειδικότερα διασυνοριακές δράσεις. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα δίκτυα που συνέστησε ο Δήμος Καστοριάς στο πλαίσιο ανταγωνιστικών προγραμμάτων άμεσης διαχείρισης αλλά και τα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας στα οποία συμμετείχε είτε ως επικεφαλής είτε ως εταίρος την περίοδο 2011-2023.

Πίνακας 61: Δίκτυα στο πλαίσιο ανταγωνιστικών προγραμμάτων και συμμετοχές σε προγράμματα εδαφικής συνεργασίας που υλοποίησε ο Δήμος Καστοριάς την περίοδο 2011-2023

Τίτλος Πράξης/ έργου	Συνολικός Προϋπολογισμός	Εταιρικό Σχήμα	Σκοπός	Διάρκεια	Χρηματοδότηση
Ανταγωνιστικά Προγράμματα Άμεσης Διαχείρισης					
Today's youth... tomorrow's leaders of our communities (Οι νέοι του σήμερα...αυριανοί ηγέτες των κοινοτήτων μας)*	120.000,00€	1. Δήμος Sant' Illario dello Jonio, συντονιστής εταίρος (Ιταλία) 2. Δήμος Καστοριάς (Ελλάδα) 3. Δήμος Ville d'Orly (Γαλλία) 4. Κοινότητα de Viroinval (Βέλγιο)	Η ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων στους νέους ανθρώπους που ζουν στις κοινότητες των εταίρων παράλληλα με την μετάδοση εμπειριών ζωής συσσωρευμένων από μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα δοκιμάζοντας μία νέα προσέγγιση στην αδερφοποίηση βασιζόμενη σε ένα κοινό όραμα προαγωγής των δυνατοτήτων των νέων ατόμων και του διαλόγου μεταξύ των γενεών.	2011 –2012 12 μήνες	Πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες», μέτρο 1.2 «Δίκτυα αδερφοποιημένων πόλεων» Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού (EACEA) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
Little big things in Europe and in our local communities (Μικρά μεγάλα πράγματα στην Ευρώπη και στις τοπικές μας κοινότητες)**	142.000,00€	1. Δήμος Καστοριάς, συντονιστής εταίρος (Ελλάδα) 2. Κοινότητα Viroinval (Βέλγιο) 3. Τοπικό Συμβούλιο Santa Venera (Μάλτα) 4. Κοινότητα Ville de Bram (Γαλλία) 5. Δήμος Lousã (Πορτογαλία) 6. Πόλη του Siderno (Ιταλία) 7. Σύνδεσμος Δήμων της περιοχής Locride (Ιταλία)	Η ενίσχυση της κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης μέσα από την αξιοποίηση και την ανταλλαγή καλών πρακτικών που έχουν αναπτύξει οι εταίροι σε τοπικό επίπεδο αλλά και τη δημιουργία νέων εργαλείων συμμετοχής των πολιτών τους για την προώθηση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.	2013-2015 24 μήνες	Πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες», μέτρο 1.2 «Δίκτυα αδερφοποιημένων πόλεων» το οποίο συγχρηματοδοτείται από τον Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού (EACEA) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

* Σε μία από τις συναντήσεις του έργου στην Κοινότητα de Viroinval (Βέλγιο), τον Οκτώβριο του 2011 οι εταίροι υπέγραψαν Σύμφωνο Συνεργασίας μεταξύ τους

** Στην καταληκτική εκδήλωση του έργου στο Δήμο Καστοριάς, τον Ιούλιο του 2015 οι εταίροι υπέγραψαν Σύμφωνο Συνεργασίας μεταξύ τους

Τίτλος Πράξης/ έργου	Συνολικός Προϋπολογισμός	Εταιρικό Σχήμα	Σκοπός	Διάρκεια	Χρηματοδότηση
Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας					
SMARTCUL2RE / Valorization of new media for the promotion and enhancement of cultural resources in the cross – border area (Αξιοποίηση των νέων μέσων για την προώθηση και την ενίσχυση των πολιτιστικών πόρων στη διασυνοριακή περιοχή)	384.719,19	<ol style="list-style-type: none"> 1. Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, επικεφαλής εταιρός (Ελλάδα) 2. Δήμος Καστοριάς (Ελλάδα) 3. Δήμος Αργυροκάστρου (Αλβανία) 4. Δήμος Δελβίνου (Αλβανία) 	Η ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τα καλλιτεχνικά και πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής. Υλοποιήθηκε μια ψηφιακή πλατφόρμα ενημέρωσης σχετικά με κάθε είδους πολιτιστικές εκδηλώσεις και υπηρεσίες, ενώ επίσης σχεδιάστηκαν εξειδικευμένες υπηρεσίες και εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα, με στόχο την εξυπηρέτηση τόσο των κατοίκων της διασυνοριακής περιοχής όσο και των τουριστών.	1/7/2012-16/11/2014 29 μήνες	Πρόγραμμα εδαφικής συνεργασίας «Ελλάδα-Αλβανία 2007-2013», Άξονας 2 του Προγράμματος – Προώθηση και βιώσιμη ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
LESS WASTE II- Promotion of waste prevention and recycling at the cross-border area (Προώθηση της πρόληψης και ανακύκλωσης απορριμάτων στη διασυνοριακή περιοχή)	796.008,26€	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απορριμάτων Δυτικής Μακεδονίας (ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ), επικεφαλής εταιρός (Ελλάδα) 2. Ινστιτούτο Χημικών Διεργασιών και Ενεργειακών Πόρων (ΙΔΕΠ)- Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ), (Ελλάδα) 3. Δήμος Γρεβενών (Ελλάδα) 4. Δήμος Καστοριάς (Ελλάδα) 5. Ινστιτούτο Αστικής Έρευνας (Αλβανία) 6. Δήμος Σκράπαρ (Αλβανία) 	Η μείωση των παραγόμενων βιοαποβλήτων και γενικότερα αποβλήτων μέσω της πρόληψης και της αξιοποίησης των πρακτικών της ανακύκλωσης/κομποστοποίησης καθώς και μέσω πιλοτικών δράσεων και ενημερωτικών παρουσιάσεων, συμβάλλοντας στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων στην διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας – Αλβανίας.	1/04/2018-15/12/2021 45,1 μήνες	Πρόγραμμα Interreg IPA CBC «Ελλάδα-Αλβανία 2014 – 2020» Άξονας 1: Προώθηση του περιβάλλοντος, των βιώσιμων μεταφορών και των δημόσιων υποδομών

Τίτλος Πράξης/ έργου	Συνολικός Προϋπολογισμός	Εταιρικό Σχήμα	Σκοπός	Διάρκεια	Χρηματοδότηση
Culture Lands- (Πατρίδες πολιτισμού)	548.013,04€	1. Δήμος Φλώρινας, επικεφαλής εταίρος (Ελλάδα) 2. Δήμος Καστοριάς (Ελλάδα) 3. Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας του ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας (Ελλάδα) 4. Δήμος Αργυροκάστρου (Αλβανία) 5. Δήμος Μπερατίου (Αλβανία) 6. MKO People and Ideas (Αλβανία)	Η διαμόρφωση ελκυστικών τουριστικών προορισμών μέσω της δημιουργίας «πολιτιστικών δικτύων» των συμμετεχόντων χωρών με τη διοργάνωση κοινών πολιτιστικών εκδηλώσεων και κοινών δράσεων για την προώθηση της κοινής πολιτιστικής τους ταυτότητας.	1/06/2018- 30/09/2021 40,5 μήνες	Πρόγραμμα Interreg IPA CBC «Ελλάδα-Αλβανία 2014 – 2020» Άξονας 2: Προώθηση της τοπικής οικονομίας
Authentikk- Authentic Cultural Heritage Preservation and Smart Tourism Development in Korca and Kastoria (Διατήρηση της αυθεντικής πολιτιστικής κληρονομιάς και έξυπνη τουριστική ανάπτυξη στην Κορυτσά και την Καστοριά)	765.033,50€	1. Δήμος Κορυτσάς, επικεφαλής εταίρος (Αλβανία) 2. Δήμος Καστοριάς (Ελλάδα) 3. Εταιρία Creative Business Solutions (CBS) (Αλβανία)	Η διατήρηση και ανάδειξη της αυθεντικής πολιτιστικής κληρονομιάς των δύο περιοχών (Κορυτσά- Καστοριά) μέσω έξυπνων και καινοτόμων τουριστικών λύσεων ώστε να επέλθει τουριστική ανάπτυξη της διασυνοριακής περιοχής και κατά συνέπεια ενίσχυση των τοπικών οικονομιών	15/10/2019 - 30/11/2023 50,2 μήνες	Πρόγραμμα Interreg IPA CBC «Ελλάδα-Αλβανία 2014 – 2020» Άξονας 2: Προώθηση της τοπικής οικονομίας

ΠΗΓΗ: Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης, Διεύθυνση Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής του Δήμου Καστοριάς

3.2 Χρήσεις γης

Οικιστική χρήση - Περιοχές παραγωγικών χρήσεων

Οι επιτρεπόμενες χρήσεις, εντός των ορίων του πολεοδομικού σχεδίου, καθορίζονται από το ισχύον ΓΕΝΙΚΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (ΓΠΣ) ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ (2004) και εξειδικεύονται σε επίπεδο πολεοδομικής οργάνωσης με το Πολεοδομικό και Ρυμοτομικό Σχέδιο. Το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο της Καστοριάς εγκρίθηκε το έτος 1934 και περιέλαβε τον πυρήνα προ του 1923, ακολούθησαν τα ρυμοτομικά σχέδια της Καλλιθέας το έτος 1958, της περιοχής ΛΥΒ – Νταηλάκη το έτος 1976 και της περιοχής Φουντουκλή το έτος 1988. Για την Καστοριά εκπονήθηκε ΓΠΣ το οποίο εγκρίθηκε το 1987 με την Υ.Α. 40462/2020/26.6.87- ΦΕΚ 951-Δ-2/10/1987 «Έγκριση γενικού πολεοδομικού σχεδίου (ΓΠΣ) του δήμου Καστοριάς και κοινοτήτων Μανιακών και Λεύκης (ν. Καστοριάς)» και εξακολουθεί να ισχύει με σημειακή αναθεώρηση που έγινε το 1991(ΦΕΚ 84-Δ-22/2/91). Η αναθεώρηση της Πολεοδομικής Ενότητας Α' (παλιά πόλη), Β' (Αγορά), Δ' (Νταηλάκη – ΛΥΒ) δεν έχει ολοκληρωθεί, καθώς απαιτείται η ρύθμιση ορισμένων ειδικών θεμάτων.

Κυρίαρχη χρήση στην Περιοχή Παρέμβασης είναι η γενική κατοικία. Η επικρατούσα χρήση της κατοικίας στον αστικό ιστό συνδυάζεται με τις άλλες χρήσεις, καθώς παρατηρείται συχνά στο ίδιο κτήριο ο συνδυασμός της κατοικίας και λοιπών χρήσεων (εμπορικές χρήσεις, γραφεία, επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης), αλλά και μέσα στον αστικό ιστό διάσπαρτα ανεξάρτητα αυτοτελή κτήρια που στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες και κοινωφελείς οργανισμούς, τραπεζικά ιδρύματα, επαγγελματικές δραστηριότητες διαφόρων ειδών, καθώς και ξενοδοχεία / ξενώνες. Καθοριστικός παράγοντας της τοπικής οικονομίας υπήρξε ιστορικά ο τομέας της γούνας, όπου και σήμερα παρά την κρίση, αποτελεί τη βάση του παραγωγικού προτύπου και εργαστήρια γουναρικής (επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης) αναπτύσσονται σε όλο τον αστικό ιστό της πόλης.

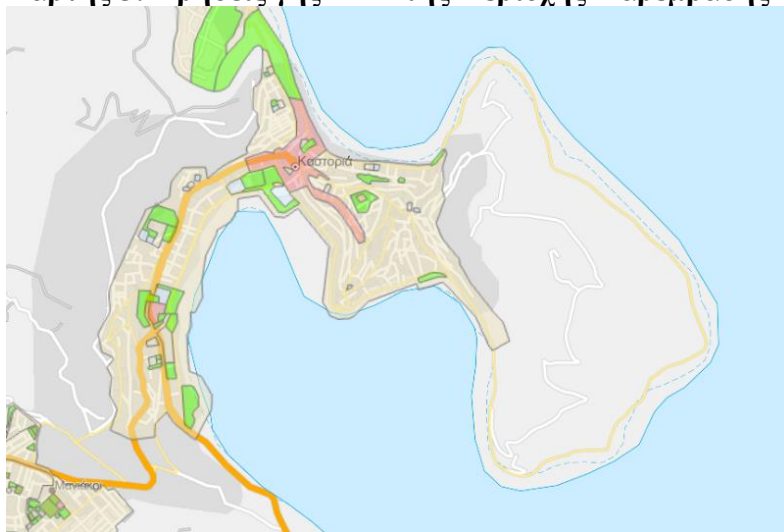
Όπως αναφέρεται στο ΓΠΣ Δήμου Καστοριάς (2004), επιμέρους δραστηριότητες σε ορισμένες περιοχές, ορίζουν και τον ειδικό χαρακτήρα της κάθε περιοχής:

- Περιοχές με επικρατούσα χρήση κατοικία μπορούν να χαρακτηριστούν οι περιοχές Ντολτσό, Πετσιά, Βουνό, Μητρόπολη, Καλλιθέα.
- Οι κεντρικές λειτουργίες πόλης, εμπόριο, διοίκηση και υπηρεσίες συγκεντρώνονται στις περιοχές Αγορά και στις οδούς Μητροπόλεως, Μ. Αλεξάνδρου και Γράμμου.
- Τοπικά κέντρα σχηματίζονται στην Καλλιθέα και στον ιστορικό πυρήνα της πόλης.
- Δραστηριότητες αναψυχής και τουρισμού αναπτύσσονται κατά μήκος των παραλίμνιων δρόμων στη βόρεια και νότια παραλία της χερσονήσου.
- Εγκαταστάσεις γενικού εμπορίου (αντιπροσωπείες, εκθέσεις κλπ) κατά μήκος της οδού Γράμμου και της Λεωφόρου Κύκνων.

Σημαντικοί ελεύθεροι χώροι και χώροι αστικού πρασίνου εντοπίζονται στο Πάρκο Ολυμπιακής Φλόγας, στην Πλατεία Ειρήνης, στην πλατεία Μακεδονομάχων, στην Πλατεία Ομόνοιας, στην Πλατεία Αφών Εμμανουήλ (Ντολτσό), στην παραλίμνια ζώνη της λεωφόρου Κύκνων και στο Άλσος της Παναγιάς Φανερωμένης, στο Άλσος Σταυρού και στο Άλσος Ξενία και στις παιδικές χάρες στην οδό Χριστοπούλου και στην οδό Ορεστιάδος (Ντολτσό). Την ανεπάρκεια των αστικών χώρων πρασίνου της πόλης την αντισταθμίζουν οι χώροι περιαστικού πρασίνου, οι παραλίμνιες εκτάσεις και το βουνό της χερσονήσου της πόλης.

Χάρτης 5: Χρήσεις γης ΓΠΣ της Περιοχής Παρέμβασης

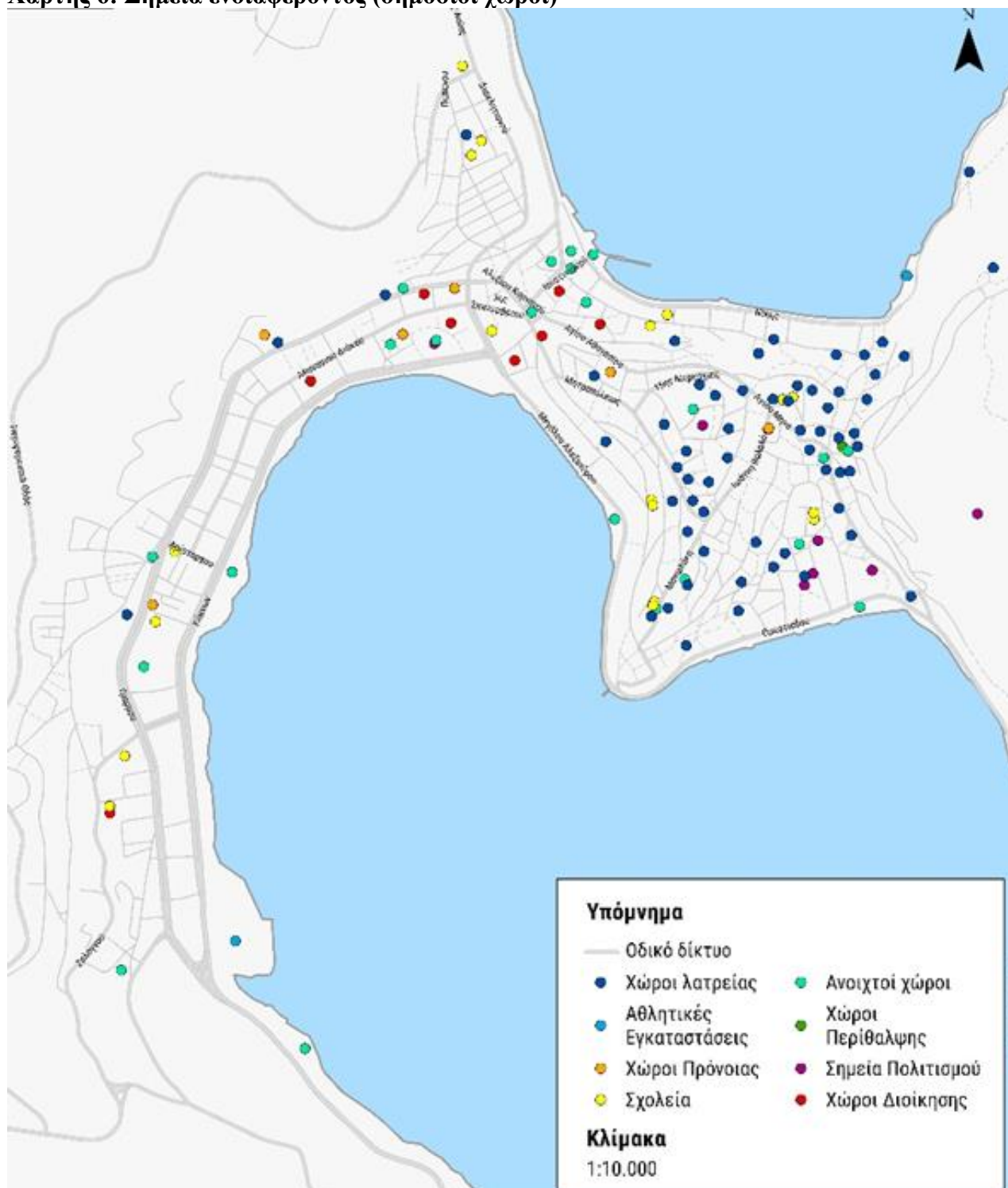
Χρήσεις Γης ΓΠΣ		ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ-ΑΝΑΨΥΧΗΣ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΙΓΓΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ		ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΧΩΡΩΝ – ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ		ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ		ΠΕΡΙΟΧΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

*Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης σύμφωνα με το ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 59/2018 (ΦΕΚ 114/Α/29-06-2018)

ΠΗΓΗ : Ενιαίος Ψηφιακός Χάρτης του ΤΕΕ

<https://sdigmap-dev.tee.gov.gr/sdmquery/pro/>

Χάρτης 6: Σημεία ενδιαφέροντος (δημόσιοι χώροι)

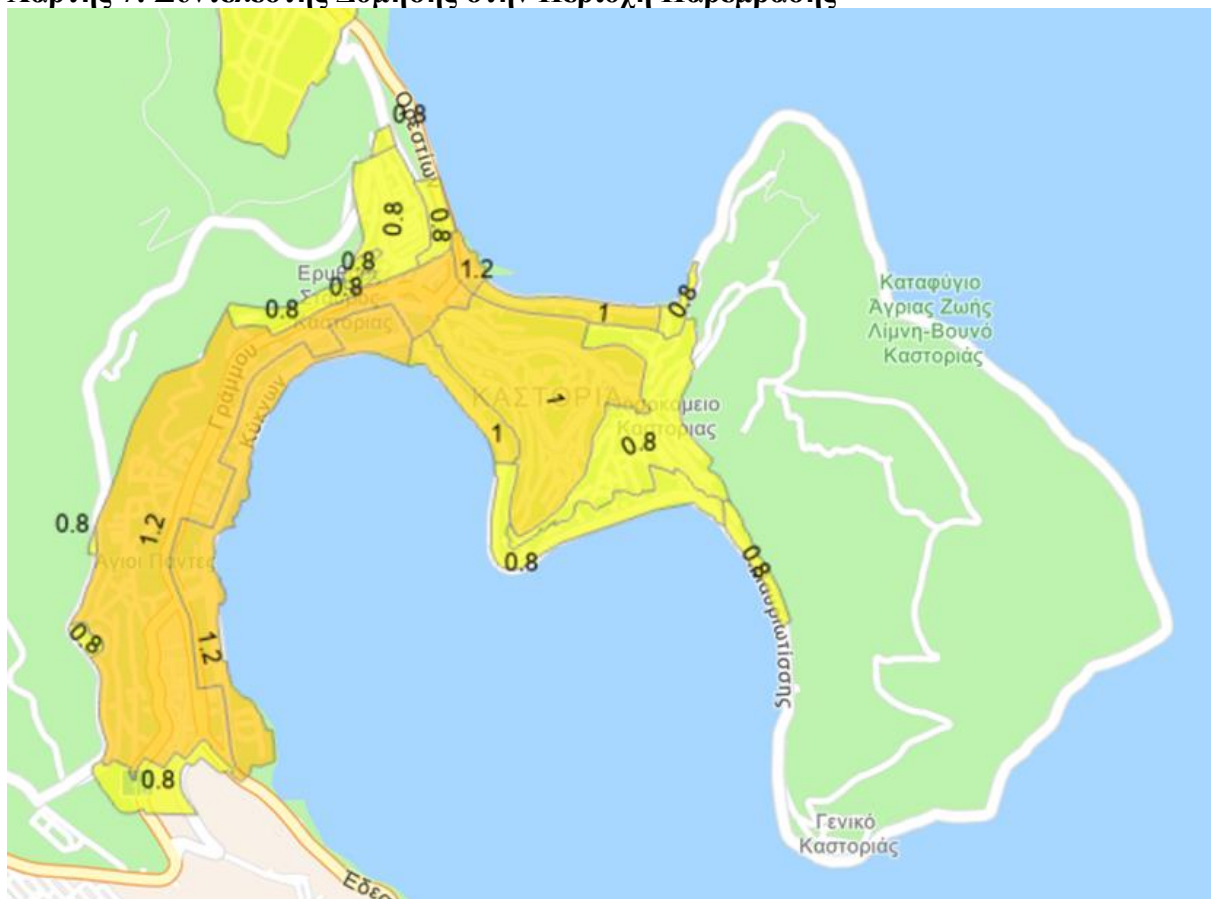
ΠΗΓΗ : ΣΒΑΚ ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ/ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Π2.2 «Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης», Σχήμα 3.5, σελ.81

Όπως καταγράφεται στο ΓΠΣ Δήμου Καστοριάς (2004), στην Περιοχή Παρέμβασης συνυπάρχουν πολεοδομικοί ιστοί διαφορετικής τυπολογίας:

- Στην ιστορική πόλη διατηρείται ο παραδοσιακός ιστός, που παρά τις αλλοιώσεις διατηρεί την οργανική του ανάπτυξη. Σημαντικοί ιστορικοί πυρήνες με σημεία αναφοράς τις εκκλησίες και τα παραδοσιακά αρχοντικά, διασώζουν την παραδοσιακή δομή σε ικανό τμήμα της ιστορικής πόλης.
- Στην Αγορά έχει εφαρμοστεί νεότερη ρυμοτομία πάνω στα παλιότερα ίχνη και η δόμηση είναι συνεχής με κτίρια πολυώροφα και ογκώδη. Οι δημόσιοι χώροι είναι λιγοστοί και οι διαμορφωμένοι πεζόδρομοι έχουν καθαρά εμπορικό χαρακτήρα.
- Στην είσοδο της πόλης κυριαρχούν οι δύο αστικοί άξονες, η οδός Γράμμου ως κεντρικός άξονας της σύγχρονης πόλης και η Λ. Κύκνων ως άξονας αναψυχής και ελεύθερου χώρου.
- Στη συνοικία της Καλλιθέας η δόμηση αποτελείται από διώροφα και τριώροφα κτίσματα που έχουν καλύψει σχεδόν στο σύνολο των διαθέσιμων χώρων.

Οι συντελεστές δόμησης στην Περιοχή Παρέμβασης δίνονται στον κάτωθι Χάρτη.

Χάρτης 7: Συντελεστής Δόμησης στην Περιοχή Παρέμβασης

ΠΗΓΗ: Ενιαίος Ψηφιακός Χάρτης του ΤΕΕ
<https://sdigmap-dev.tee.gov.gr/sdmquery/pro/>

3.4 Υποδομές

3.4.1. Μεταφορική υποδομή

Οδικό δίκτυο και οδικές μεταφορές-Κόμβοι

Σύμφωνα με το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) του Δήμου Καστοριάς το οδικό δίκτυο της πόλης της Καστοριάς και συγκεκριμένα το οδικό δίκτυο εντός της Περιοχής Παρέμβασης, συνθέτουν :

1. Οι κύριες αρτηρίες που διασχίζουν την πόλη της Καστοριάς είναι η Λεωφόρος Κύκνων και η οδός Γράμμου.
2. Οι δευτερεύουσες αρτηρίες είναι οι οδοί Μ. Αλεξάνδρου– Ορεστιάδος, η Λεωφόρος Νίκης, η οδός Ιουστινιανού και η οδός Αλεξίου Κομνηνού.
3. Οι συλλεκτικές οδοί είναι η οδός Αθ. Διάκου (ενδιάμεση των κύριων αρτηριών) και οι οδοί Μανωλάκη - Ιωάννη Βαλαλά, Αγίου Μηνά, 15ης Μεραρχίας, Μητροπόλεως, Αγ. Αθανασίου, 3ης Σεπτεμβρίου που διέρχονται από το ιστορικό και εμπορικό κέντρο της Καστοριάς.
4. Οι τοπικές οδοί είναι όλες οι υπόλοιπες οδοί.

Χάρτης 8: Λειτουργική ιεράρχηση οδικού δικτύου

ΠΗΓΗ: ΣΒΑΚ ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ/ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Π2.2 «Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης», Σχήμα 4.1, σελ. 111

Σύμφωνα με τη «Μελέτη Κυκλοφοριακής Οργάνωσης - Στάθμευσης πολεοδομικών ενοτήτων πόλης Καστοριάς» στη σύνθεση της κυκλοφορίας της πόλης δεσπόζουσα θέση έχουν τα αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης και με μικρά ποσοστά στη δεύτερη θέση βρίσκονται τα δίκυκλα, στην τρίτη τα ελαφρά φορτηγά και τέλος στην τέταρτη θέση τα βαρέα φορτηγά και τα λεωφορεία.

Το βασικό μέσο μετακίνησης για όλους τους σκοπούς είναι το Ι.Χ. ως οδηγός με ποσοστά που κυμαίνονται γύρω στο 60-70% κατά μέσο όρο, με δεύτερο δημοφιλέστερο μέσο μετακίνησης, με πολύ χαμηλότερα ποσοστά, είναι η πεζή μετακίνηση και ακολουθεί το λεωφορείο.

Τα οδικά τμήματα εντός της Περιοχής Παρέμβασης που μεταφέρουν τους υψηλότερους κυκλοφοριακούς φόρτους είναι η Λ. Κύκνων, στο τμήμα μεταξύ των οδών Ζαλόγγου και εισόδου του Parking Νομαρχίας, η οδός Γράμμου, στο τμήμα μεταξύ των οδών Ζαλόγγου και 11ης Νοεμβρίου, η οδός Ορεσטיών, η οδός Μ. Αλεξάνδρου, στο τμήμα μεταξύ των οδών Γράμμου και θέσης «σταυρός» και οι οδοί Ιουστινιανού και 11ης Νοεμβρίου. Επίσης καταγράφηκαν οι οδικοί άξονες στους οποίους εντοπίζεται πολύ υψηλή συγκέντρωση τροχαίων ατυχημάτων.

Ετσι, χαρακτηρίζονται ως μελανές θέσεις (hot-spots) του οδικού δικτύου τα σημεία:

- α) η οδός Αρίσταρχου στο σύνολό της και στην συμβολή της με την οδό Γράμμου και στην συμβολή της με τη Λ. Κύκνων,
- β) η οδός Αθ. Διάκου από τη διασταύρωσή της με την οδό Γραβιάς έως την οδό Μ. Αλεξάνδρου και
- γ) η νότια παραλία στο σύνολό της (οδοί Μ. Αλεξάνδρου, Ορεστιάδος),

επίσης χαρακτηρίζονται ως οδικά τμήματα μεγάλης επικινδυνότητάς, δηλαδή τμήματα στα οποία εμφανίζεται μεγάλη συχνότητα τροχαίων ατυχημάτων, τα σημεία:

- α) η οδός 11ης Νοεμβρίου,
- β) η Λ. Κύκνων,
- γ) η οδός Γραβιάς και
- δ) η οδός Μητροπόλεως.

Για την διαμόρφωση μίας περιβαλλοντικά και οικονομικά βιώσιμης πόλης που δίνει τη δυνατότητα της άνετης και ασφαλούς μετακίνησης στους πολίτες, μέσω ενός εκτενούς προσβάσιμου δικτύου και της αξιοποίησης των εναλλακτικών τρόπων μετακίνησης, των Μ.Μ.Μ., αλλά και των νέων τεχνολογιών πρέπει να ληφθούν μέτρα.

Για τη βελτίωση των οδικών υποδομών, κρίνεται αναγκαία η μετατροπή συμβατικών κόμβων σε κυκλικούς στις διασταυρώσεις των οδών :

- Κύκνων – Γραβιάς,
- Ζαλόγγου – Γράμμου,
- Λ. Κύκνων – Γράμμου,
- Λ. Κύκνων – Ζαλόγγου και
- Αθ. Διάκου – Μ. Αλεξάνδρου – 3ης Σεπτεμβρίου

και προβλέπεται η εγκατάσταση σηματοδοτών με ένδειξη αντίστροφης μέτρησης στους κόμβους των οδών:

- α) Ορεσטיών - 11ης Νοεμβρίου
- β) Γράμμου - Μεγ. Αλεξάνδρου.

Επίσης, προτείνονται μέτρα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στην Πλατεία Μακεδονομάχων - Πλατεία Ειρήνης και στην οδό Μ. Αλεξάνδρου, μέτρα παρεμβάσεων για τη δημιουργία ήπιας κυκλοφορίας σε διάφορες περιοχές και σε περιοχές σχολείων, και τέλος προτείνονται γενικές παρεμβάσεις στο σύνολο του οδικού δικτύου της πόλης, όπως κατασκευή ραμπών ΑμΕΑ, διαδρόμων τυφλών κ.λ.π.

Το οδικό δίκτυο υπερτοπικού χαρακτήρα του Δήμου Καστοριάς, δηλαδή τα τμήματα επαρχιακού δικτύου που μέσω αυτών συνδέεται ο Δήμος Καστοριάς με τους όμορους Δήμους, συνθέτουν :

- Η Α/Δ Σιάτιστας – Κρυσταλλοπηγής, που αποτελεί έναν από τους κάθετους άξονες της Εγνατίας Οδού (Α29), που τη συνδέει με το μεθοριακό σταθμό Κρυσταλλοπηγής, στα σύνορα με την Αλβανία. Όσον αφορά τον Δήμο Καστοριάς, η συγκεκριμένη οδός τον διασχίζει από τα νότια με κατεύθυνση βορειοδυτικά και καταλήγει στο βορειοδυτικό τμήμα του. Εκτός από τις διαμπερείς μετακινήσεις ο Α29 εξυπηρετεί και τους οικισμούς της Καστοριάς, των Μανιάκων, του Δισπηλιού, της Μεσοποταμιάς, καθώς και όλους τους υπόλοιπους οικισμούς στο δυτικό τμήμα του Δήμου. Σε όλο το μήκος του έχει χαρακτηριστικά κλειστού αυτοκινητόδρομου, ενώ το τμήμα του που βρίσκεται εντός του Δήμου διαθέτει τέσσερις ανισόπεδους κόμβους.
- Η ΕΟ Καστοριάς – Πρεσπών, που συνδέει την πόλη της Καστοριάς με τον όμορο Δήμο Πρεσπών στα βόρεια, μέσω του οικισμού της Χλόης, μέσω των Λεωφόρων Ορεστίων και Γουναράδων.
- Η ΕΟ Γρεβενών – Καστοριάς, που αποτελεί τον παλαιό οδικό άξονα σύνδεσης των δύο πόλεων. Η συγκεκριμένη οδός ξεκινάει από τον κόμβο στο Δισπηλιό και κατευθύνεται νότια, διερχόμενη και από το Δήμο Άργους – Ορεστικού.
- Η Επαρ. Οδό Αμυνταίου – Καστοριάς, που ξεκινάει από το Δισπηλιό και κατευθυνόμενη ανατολικά διέρχεται από τον οικισμό της Βέργας και του Λεχόβου (του Δήμου Αμυνταίου), ενώ εξυπηρετεί και τους οικισμούς της Κορησού, της Λιθιάς και της Κλεισούρας.

Το αναπτυσσόμενο τα τελευταία χρόνια οδικό δίκτυο σύνδεσης της Π.Ε. Καστοριάς με τους αυτοκινητόδρομους και τους βασικούς οδικούς άξονες της χώρας, θα προσφέρει τη δυνατότητα αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Καστοριάς, τόσο στον τομέα της διατήρησης και ανάπτυξης της αγοράς της γούνας, όσο και στον δυναμικό τομέα του τουρισμού.

Η σύνδεση της Καστοριάς με την Εγνατία Οδό μέσω του κάθετου άξονα Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή (VA-45.0) εντάσσει την πόλη στα σύγχρονα περιφερειακά, εθνικά και διεθνή οδικά δίκτυα και επιτρέπει γρήγορες και ασφαλείς επικοινωνίες με τα κέντρα της περιφέρειας και της χώρας καθώς και με τη νότια Βαλκανική .

Ο νέος αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας «Αυτοκινητόδρομος 3» (Α3-Ε65) που θα συνδέει τα Γρεβενά και την Εγνατία οδό με την Αθήνα, τμήμα της Ευρωπαϊκής Οδού 65, θα προσφέρει ταχύτερες, οικονομικότερες και ασφαλείς μετακινήσεις. Επίσης, η κατασκευή της σήραγγας Κλεισούρας, που θα αποτελεί τμήμα του οδικού άξονα Καστοριάς-Πτολεμαΐδας, θα βελτιώσει την οδική ασφάλεια και θα προσφέρει καλύτερη εξυπηρέτηση των τοπικών μετακινήσεων, της τουριστικής κίνησης και της μεταφοράς προϊόντων στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας.

Αεροδρόμια και αεροπορικές μεταφορές

Στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς βρίσκεται ένα από τα δύο αεροδρόμια που εξυπηρετούν την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, ο Κρατικός Αερολιμένας Καστοριάς «Αριστοτέλης».

Το αεροδρόμιο βρίσκεται σε απόσταση 500 μ. από την πόλη του Άργους Ορεστικού και 12 χλμ. από την πόλη της Καστοριάς. Οι κτιριακές του εγκαταστάσεις καλύπτουν επιφάνεια 1.000 τ.μ. Διαθέτει έναν επιβατικό σταθμό και δύο θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών μεγέθους B737, ενώ ο χώρος για την στάθμευση ελαφρών αεροσκαφών επιφανείας φτάνει τα 2.000 τ.μ. Τέλος, λόγω του ορεινού αναγλύφου της Ενότητας οι συγκοινωνίες και κυρίως του χειμερινούς μήνες παρουσιάζουν δυσκολίες. (ΙΝΣΕΤΕ 2023).

3.4.2 Λοιπή τεχνική υποδομή

Ενέργεια: Διαχείριση ενεργειακού μείγματος-ΑΠΕ, Δράσεις Εξοικονόμησης ενέργειας

Η υλοποίηση δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας που πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια, λαμβάνοντας υπόψη τα κλιματικά δεδομένα της χώρας και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οδηγούν στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Οι δράσεις αφορούν προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων, κατοικιών και υποδομών επιχειρήσεων και συμβάλλει σημαντικά στη αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της πόλης. Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κατοικιών μέσω της παροχής κινήτρων στους πολίτες ξεκίνησε από το σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματος «Εξοικονομώ κατ' Οίκον», το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το ΕΣΠΑ 2007-2013, τα προγράμματα «Εξοικονομώ κατ' Οίκον Ι» (2011), «Εξοικονομώ κατ' Οίκον ΙΙ» (Α και Β Κύκλος, 2018-2019) και «Εξοικονομώ-Αυτονομώ» (2020) με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ 2007-2013 και το ΕΣΠΑ 2014–2020 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, με τα προγράμματα «Εξοικονομώ 2021» και «Εξοικονομώ 2023» με επιδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και από Εθνικούς πόρους.

Επίσης υλοποιούνται έργα όπως, το πρόγραμμα «Εξοικονομώ – Ανακαινίζω για νέους» που εντάσσεται στα έργα που υποστηρίζονται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και έχει ως στόχο την αναβάθμιση της ενεργειακής κλάσης των νοικοκυριών, ενώ δίνει τη δυνατότητα επιχορήγησης για εργασίες ανακαίνισης, το πρόγραμμα «Ανακυκλώνω - αλλάζω θερμοσίφωνα» που επιχορηγεί νοικοκυριά για την αντικατάσταση ενεργοβόρων Ηλεκτρικών Θερμοσίφωνων με νέους σύγχρονης τεχνολογίας Ηλιακούς Θερμοσίφωνες, το πρόγραμμα «Φωτοβολταϊκά στη Στέγη» που απευθύνεται σε νοικοκυριά και σε επαγγελματίες αγρότες ή αγρότες ειδικού καθεστώτος για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων με σύστημα αποθήκευσης. Τέλος, το πρόγραμμα "Εξοικονομώ - Επιχειρώ" αφορά τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης μέσω της ανακαίνισης των κτιρίων στον τριτογενή και το βιομηχανικό τομέα με στόχο τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας τους και έχει κύριο πεδίο εφαρμογής τα ιδιωτικά γραφεία, τα εμπορικά κτίρια και τα ξενοδοχεία.

Για την Ενεργειακή Αναβάθμιση των Δημοσίων Κτιρίων της πόλης της Καστοριάς υλοποιούνται έργα βελτίωσης του ενεργειακού ισοζυγίου σε ενεργοβόρα κτίρια, όπως το Σκαπέρδειο Δημοτικό Μέγαρο και πλήθος ενεργειακών Αναβαθμίσεων Σχολικών Μονάδων, ενώ ταυτόχρονα υλοποιούνται έργα μείωσης κατανάλωσης Ενέργειας Υποδομών, όπως η ενεργειακή αναβάθμιση δημοτικού οδο φωτισμού.

Χρήση υδάτινων πόρων / Συντονισμός με διαχειριστικά περιφερειακά σχέδια

Η τροφοδοσία του δικτύου Ύδρευσης της πόλης της Καστοριάς γίνεται από τα αντλιοστάσια Λεύκης (τροφοδοτείται από τις πηγές Κορομηλιάς, Λεύκης και Γεώτρηση Λεύκης) και Μπέη Μπουνάρ (τροφοδοτείται από την ομώνυμη πηγή).

Για την βελτίωση του συστήματος ύδρευσης υλοποιείται το έργο «Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης πόλης Καστοριάς». Σύμφωνα με την μελέτη του έργου (ΔΕΥΑΚ, 2018), το εσωτερικό δίκτυο Ύδρευσης της πόλης Καστοριάς που αντικαθίσταται, καλύπτει τον οικιστικό ιστό της πόλης Καστοριάς με την εξυπηρετούμενη επιφάνεια της πόλης να παραμένει 171,40 ha και το συνολικό μήκος των σωληνώσεων όλων των τύπων και διαμέτρων είναι περίπου 50 χιλιόμετρα. Το νέο έργο κρίθηκε αναγκαίο, καθώς λόγω παλαιότητας του δικτύου Ύδρευσης της πόλης υπήρχαν τμήματα σωληνώσεων με αμιαντοσωλήνες που επιβάλλεται να αντικατασταθούν για λόγους ασφάλειας και υγείας των κατοίκων και επίσης, λόγω παλαιότητας και ανεπαρκούς συστήματος ελέγχου της πίεσης και παροχής στην κεφαλή του δικτύου, υπήρχαν διαρροές, που πλέον θα εξαλειφθούν. Τέλος, προβλέπεται ο εκσυγχρονισμός του συστήματος Πυρόσβεσης και η τοποθέτηση νέων πυροσβεστικών κρουνών ώστε να καλύπτεται όλος ο οικιστικός ιστός της πόλης και να παρέχεται αυξημένη προστασία έναντι πυρκαγιών.

Τα έργα αναβάθμισης της παρεχόμενης υδροδότησης και ελαχιστοποίησης των απωλειών στο σύστημα διανομής του νερού σε συνδυασμό με τα έργα διάθεσης και επαναχρήσης μετά από πλήρη βιολογικό καθαρισμό των υγρών αποβλήτων της πόλης συμβάλλουν στην ορθολογική διαχείριση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων.

Αποχέτευση-Απόβλητα: Προτεραιότητες, συντονισμός με διαχειριστικά περιφερειακά σχέδια

Στον Πίνακα 62 παρουσιάζονται στοιχεία για τα απορρίμματα στον Δήμο Καστοριάς για την περίοδο 2019-2023, τα οποία προκύπτουν από τις συνολικές ετήσιες ποσότητες απορριμμάτων προς τη ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ και δεν μπορεί να εκτιμηθούν οι ποσότητες που αφορούν την Περιοχή Παρέμβασης. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα τα Αστικά Στερεά Απόβλητα (ΑΣΑ) συνιστούν τον κύριο όγκο των απορριμμάτων του Δήμου Καστοριάς ωστόσο διαχρονικά η ποσότητά τους φθίνει καθώς από το 2019 στο 2023 μειώθηκαν κατά 12,8%. Από την άλλη την ίδιο περίοδο σημαντικές αυξήσεις σημειώθηκαν στην ανακύκλωση του πλαστικού κατά 72,2%, στην ανακύκλωση μετάλλων κατά 40% και στην ανακύκλωση των Αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) κατά 25%. Ωστόσο δύο από τα ρεύματα των ανακυκλώσιμων υλικών, το χαρτί και το γυαλί μειώθηκαν από το 2019 στο 2023 κατά -14% και -10,6% αντίστοιχα αποκαλύπτοντας την ανάγκη για περαιτέρω δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των δημοτών σχετικά με την ανακύκλωση και την προστασία του περιβάλλοντος. Παρόλο που δεν μπορούν να υπολογιστούν διαχρονικές μεταβολές για την πενταετία για τις γραμμές ανακύκλωσης βιοαπόβλητων και τηγανέλαιων που καθιερώθηκαν τα τελευταία χρόνια φαίνεται από τα δεδομένα του Πίνακα αυξητική τάση.

Πίνακας 62: Αστικά Στερεά Απόβλητα (ΑΣΑ) και Ανακυκλώσιμα Υλικά στο Δήμος Καστοριάς την περίοδο 2019-2023

Είδος απορριμμάτων	2019	2020	2021	2022	2023	Διαχρονική μεταβολή 2019-2023 (%)
ΑΣΑ (ton)	12.500	11.217	11.247	10.972	10.900	-12,80
ΧΑΡΤΙ (ton)	702	505	530	534	604	-13,96
ΠΛΑΣΤΙΚΟ (ton)	115	143	172	174	198	72,17
ΓΥΑΛΙ (ton)	66	64	68	83	59	-10,61
ΜΕΤΑΛΛΑ (ton)	15	16	21	19	21	40,00
Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) (ton)	12	13	16	14	15	25,00
ΒΙΟΑΠΟΒΛΗΤΑ (ton)	0	73	79	94	108	-
ΤΗΓΑΝΕΛΑΙΑ (kg)	0	0	0	204	456	-

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Καθαριότητας, Περιβάλλοντος και Πρασίνου Δήμου Καστοριάς, Επεξεργασία από το Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Ανάπτυξης του Δήμου Καστοριάς

Η αποκομιδή και διαχείριση των απορριμμάτων στον Δήμο Καστοριάς γίνεται σύμφωνα με το εγκεκριμένο Τοπικό δημοτικό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΤΣΔΑ) του Δήμου, στο πλαίσιο εφαρμογής του εθνικού και του περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης απορριμμάτων.

Σκοπός του Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Απορριμμάτων είναι να χρησιμοποιηθεί ως κείμενο αναφοράς για τα επόμενα έτη και να προδιαγράψει τη γενική εικόνα και τις κατευθύνσεις για την πολιτική που θα ακολουθηθεί στο Δήμο.

Χρησιμοποιείται για να καταδείξει τους τομείς στους οποίους πρέπει να εστιάσει ο Δήμος (τόσο στην εσωτερική του οργάνωση, όσο και στην επαφή του με τον αρμόδιο Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Δυτικής Μακεδονίας τη ΔΙΑΔΥΜΑ Α.Ε., μέσω ενδεχόμενων πολιτικών δράσεων), θέτει στόχους, πρωτοβουλίες που πρέπει να αναληφθούν, τα έργα και τις δράσεις που πρέπει να υλοποιηθούν καθώς και την κατανομή των πόρων που απαιτείται για να γίνει αυτό εφικτό.

Ουσιαστικά, η αποκομιδή και διαχείριση, γίνεται σύμφωνα με ένα Τοπικό Σχέδιο Δράσης για τη διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) που παράγονται στα όρια του Δήμου, με συγκεκριμένους στόχους και δράσεις για τα επόμενα έτη (2021-2025), το οποίο βασίζεται σε ένα νέο, πιο αποκεντρωμένο μοντέλο διαχείρισης που δίνει έμφαση στην πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση, και σε συνδυασμένες δράσεις του Δήμου και της Περιφέρειας. Το μοντέλο αυτό συνάδει με το εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο και αποσκοπεί στην επίτευξη κοινωνιών που κάνουν αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων, κοινωνιών «μηδενικών αποβλήτων».

Το Τοπικό Δημοτικό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων αντιμετωπίζει ιεραρχικά τις εξής υποχρεώσεις:

- Πρόληψη δημιουργίας και μείωση της παραγωγής και της επικινδυνότητας των απορριμμάτων.
- Ανάκτηση ανακυκλώσιμων υλικών και βιοαποβλήτων με προγράμματα Διαλογής στην Πηγή (ΔσΠ) και αξιοποίησή τους μέσω της ανακύκλωσης και της παραγωγής εδαφοβελτιωτικών.

- Ελαχιστοποίηση των προς υγ.ταφή απορριμμάτων, μέσω μηχανικής - βιολογικής επεξεργασίας των (μη χωριστά συλλεγέντων) υπολειμματικών σύμμεικτων ΑΣΑ, κατόπιν συνεργασίας με τη ΔΙΑΔΥΜΑ.
- Διαχείριση ειδικών ρευμάτων αστικής προέλευσης αποβλήτων (ΑΗΗΕ, Μικρές Ποσότητες Επικινδύνων Αποβλήτων στα ΑΣΑ, Οικιακές μπαταρίες, Ογκώδη, Αστικού τύπου απόβλητα βιομηχανικής προέλευσης, κ.λπ.), με στόχο την αξιοποίηση και ορθολογική διάθεσή τους.

Οι παραπάνω βασικές κατηγορίες δράσεων ολοκληρωμένης διαχείρισης των ΑΣΑ, καθίστανται στο σύνολό τους υποχρεωτικές βάσει της κείμενης νομοθεσίας, έχοντας μάλιστα συγκεκριμένους χρονικούς και ποσοτικούς στόχους που πρέπει να εκπληρωθούν, βάσει κυρίως της Οδηγίας 2018/951/ΕΚ, του Ν. 4042/2012 όπως ισχύει, του ν. 4819/2021, του νέου ΕΣΔΑ 2021-2030, καθώς και του υπό αναθεώρηση Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΠΕΣΔΑ) Δυτικής Μακεδονίας 2021-2030.

3.5 Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Προστατευόμενες περιοχές ν. 3937/2011/Καταγραφή Προστασίας/Ειδική αναφορά σε RAMSAR - NATURA 2000

Η λεκάνη απορροής της λίμνης της Καστοριάς οριοθετείται ως εξής:

- Βόρεια, από το όρος Βέρνο με ψηλότερη κορυφή το Βίτσι, που είναι και το ψηλότερο σημείο της λεκάνης απορροής της λίμνης και τα υψώματα Σπυριδάκη, Κορυφή Σικαβίτσας και Αγία Παρασκευή.
- Ανατολικά, από τα υψώματα Φαλακρόν, Κρόνος, Δούκας, Μαυροβούνι, Στενά Κλεισούρας και Πύργος.
- Νότια, από τα υψώματα Πετρώδες, Μικρό Βουνό και Κορησός.
- Δυτικά, από τα υψώματα Κορυφή, Αγία Τριάς, Καζάνι και Περτσέλη

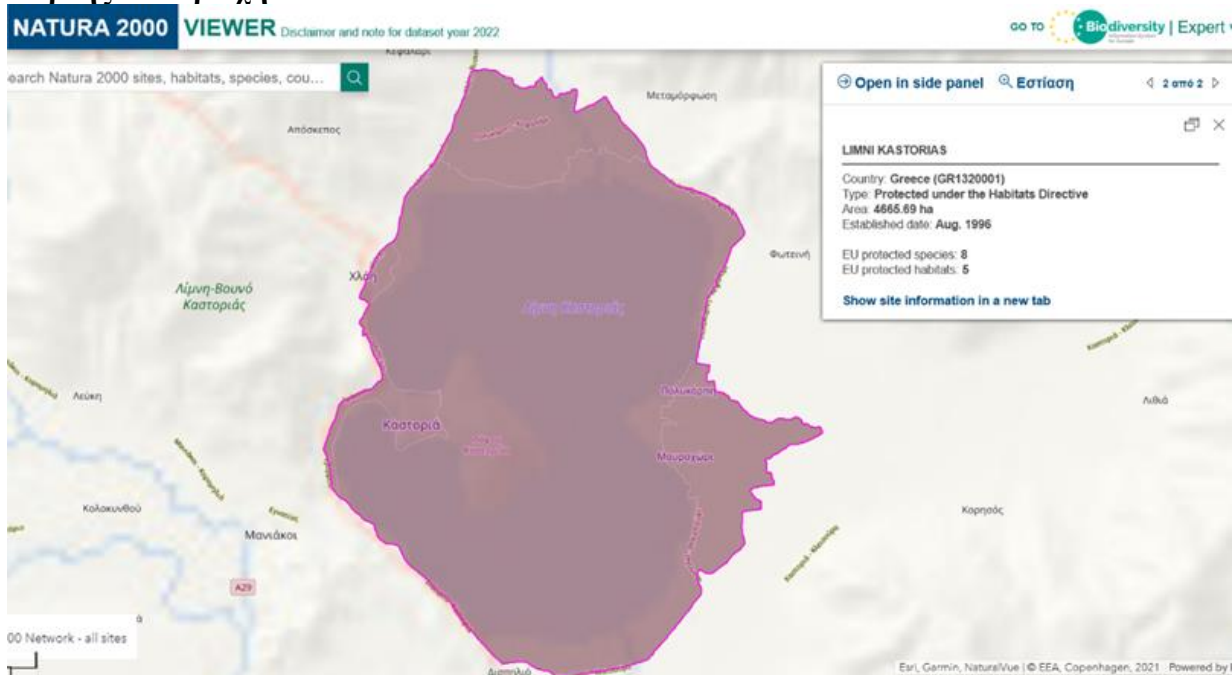
Η λίμνη της Καστοριάς θεωρείται λίμνη καρστική τεκτονικής προέλευσης με συνολική έκταση 28 τ.χιλ. με μέσο βάθος νερών 4,4 μ. και μέγιστο 8,50 μ. και αποτελεί σημαντικό υδροβιότοπο της Ελλάδας. Σε εθνικό επίπεδο το 1974 εκδόθηκε η Αριθ. Α./Φ31/26306/2367 Υπουργική Απόφαση με ΦΕΚ 640/Β'/1974 «Περί χαρακτηρισμού της λίμνης Καστοριάς ως τόπου εξαιρετου φυσικού κάλλους», η οποία ορίζει και ζώνη προστασίας 50 μέτρων από την όχθη.

Το λιμναίο οικοσύστημα, ως μνημείο φυσικού κάλλους, έχει ενταχθεί στο ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000, καταχωρημένη με τους κωδικούς GR1320001 – Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (SCI) και GR1320003 – Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα (SPA), καθώς και στον κατάλογο των σημαντικών περιοχών για την Ελλάδα και την Ευρώπη. Για την προστασία της περιοχής ιδρύθηκε φορέας διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών Δυτικής Μακεδονίας (2015), ενώ με την κατάργησή του οι αρμοδιότητες περιήλθαν στον φορέα διαχείρισης Πρεσπών (2020).

Επίσης ιδρύθηκε η Εταιρία Προστασίας Περιβάλλοντος (ΕΠΠ) που είναι αστική μη κερδοσκοπική εταιρία με έδρα την Καστοριά και χώρο αναφοράς το σύνολο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Σκοπός της είναι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των πολιτών και η προώθηση των αρχών για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία της κοινωνίας, κυρίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

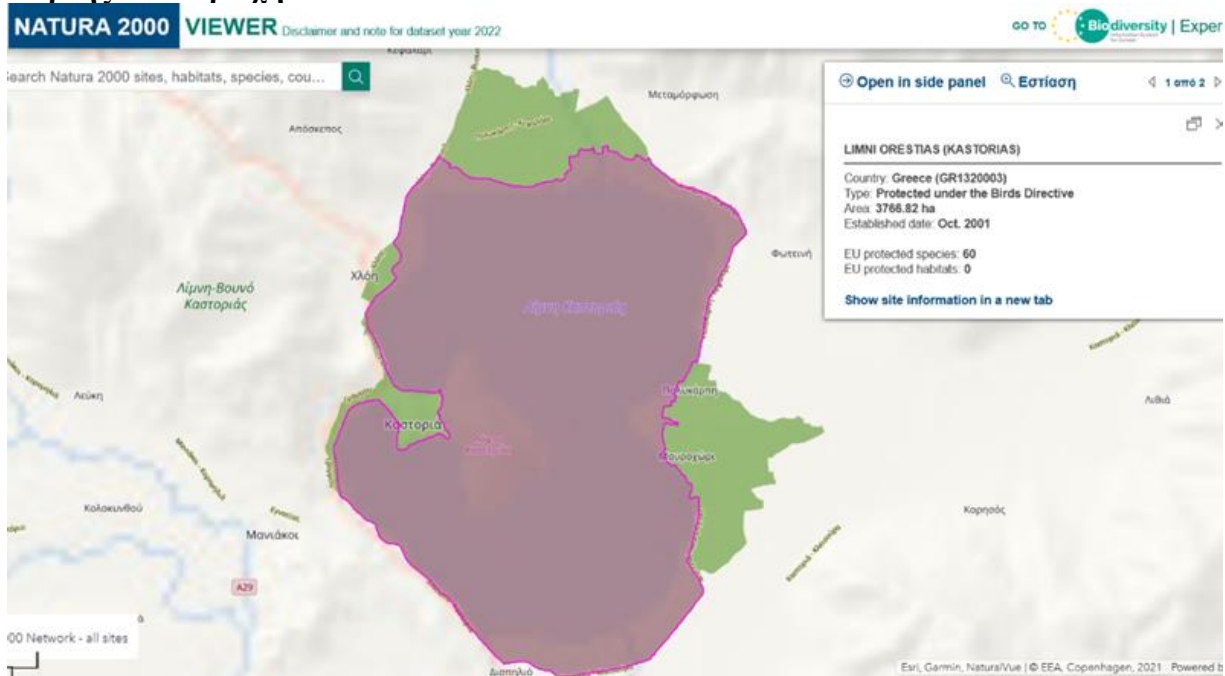

Χάρτης 9: Περιοχή NATURA GR1320001

ΠΗΓΗ: Country: Greece (GR1320001)
Type: Protected under the Habitats Directive
Area: 4665.69 ha
Established date: Aug. 1996

Χάρτης 10: Περιοχή NATURA GR1320003

ΠΗΓΗ: Country: Greece (GR1320003)
Type: Protected under the Birds Directive
Area: 3766.82 ha
Established date: Oct. 2001

Η λίμνη της Καστοριάς περιβάλλεται από μερικώς δασοσκεπή βουνά. Σημαντικούς οικοτόπους σχηματίζουν στη λίμνη υδρόβια φυτά που ριζοβολούν στο βυθό, με βυθισμένα ή επιπλέοντα φύλλα. Υπάρχουν επίσης καλαμιώνες που πλασιώνουν τη λίμνη. Πρόκειται για υγρότοπο μεγάλης αξίας για τα πουλιά και χρησιμεύει ως τόπος αναπαραγωγής, διατροφής (Ν.Α. Καστοριάς, (2010) και διαχείρισης. Συντηρεί πλούσια орnιθοπανίδα που περιλαμβάνει σπάνια και απειλούμενα είδη. Είναι επίσης σημαντική περιοχή για τα αρπακτικά πτηνά. Η οικολογική σημασία της περιοχής τεκμηριώνεται από το πλήθος των προστατευτικών ρυθμίσεων που εντοπίζονται.

Το σύνολο ή τμήματα της περιοχής χαρακτηρίζονται ως:

- Περιοχή Προστασίας της Φύσης, Λίμνη Καστοριάς (ΦΕΚ 226ΑΑΠ/19.6.21012).
- Καταφύγιο Άγριας Ζωής (θηραμάτων) Λίμνη – Βουνό Καστοριάς (ΦΕΚ 717Β/97, έκταση 9.422 Ha). Εκτείνεται δυτικά της πόλης της Καστοριάς.
- Καταφύγιο Άγριας Ζωής (θηραμάτων) Λάπανα Καποδιστριακών Δήμων Καστοριάς – Κορεστίων (ΦΕΚ 1103Β/22.8.01, έκταση 3.503 Ha). Εκτείνεται βορειοδυτικά της πόλης της Καστοριάς.

Στην «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Λίμνης Καστοριάς» περιλαμβάνονται η χερσαία και η υδάτινη περιοχή που βρίσκεται εκτός των ορίων εγκεκριμένων Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και εκτός ορίων οικισμών κάτω από 2000 κατοίκων των οριοθετούμενων σύμφωνα με το από 24.4.1985 Π.Δ/γμα (Δ' 181), όπως ισχύει και εκτός των ορίων οικισμών προ του 1923 του Δήμου Καστοριάς (τέως Δήμοι Καστοριάς, Βιτσίου, Μακεδνών και Αγίων Αναργύρων Ν. Καστοριάς) και τα όρια της παρουσιάζονται στο Προεδρικό Διάταγμα 14/12 (ΦΕΚ 226/ΑΑ&ΠΘ) «Χαρακτηρισμός της περιοχής της λίμνης Καστοριάς ως περιοχής προστασίας της φύσης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισης αυτής».

Η κυριότητα της λίμνης Καστοριάς, της ζώνης της όχθης και της παρόχθιας ζώνης ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών. Η εποπτεία και ο έλεγχος ασκείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, του Υπουργείου Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών (Περιφ. Δ/ση Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας/Αυτοτελές Γραφείο Δημόσιας Περιουσίας Καστοριάς) σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας περί Αιγιαλού και παραλίας, και τις Διευθύνσεις Περιβάλλοντος και Υδάτων.

Η ζώνη γύρω από τη λίμνη χαρακτηρίζεται από το 1987 σύμφωνα με το ΓΠΣ της πόλης της Καστοριάς (ΦΕΚ 951Δ'/2-10-87 & τροποποίηση αυτού ΦΕΚ 84Δ'/22-2-1991) σαν ειδική ζώνη προστασίας ακτών. Επίσης στο ΓΠΣ καθορίζονται σαν περιοχές όπου πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος η λίμνη, τα δάση της περιοχής της Καστοριάς και η γεωργική περιοχή υψηλής παραγωγικότητας που βρίσκεται περιμετρικά της λίμνης.

Άλλα αξιόλογα προστατευόμενα ή προς προστασία συστήματα

Αξιόλογα- προστατευόμενα σημεία της λίμνης της Καστοριάς που βρίσκονται εκτός της Περιοχής Παρέμβασης:

1. Σπήλαιο του Δράκου. Στην διαδρομή του εσωτερικού παραλίμνιου δρόμου, μεταξύ της περιοχής Πετσιά και της περιοχής ΝΟΚ και σε απόσταση 1,3 χλμ ανατολικά από το σχέδιο πόλης Καστοριάς βρίσκεται το "Σπήλαιο του Δράκου". Πρόκειται για σπήλαιο 'ενεργό' με πλούσιο και εντυπωσιακό σταλακτικό διάκοσμο. Η ηλικία του είναι περίπου 6 εκατομμυρίων ετών και στο εσωτερικό του εντοπίστηκαν παλαιοντολογικά κατάλοιπα, με κυριότερα τα οστά σπηλαιάς άρκτου ή αρκούδας των σπηλαίων (*Ursus Speleaus*). Το είδος αυτό έζησε στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια του Πλειστόκαινου και εξαφανίστηκε πριν από περίπου 10.000 χρόνια. Το 1996 ο Δήμος Καστοριάς ξεκίνησε τις διαδικασίες τουριστικής αξιοποίησης. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2009 και από τότε το σπήλαιο είναι επισκέψιμο. Η διαδρομή εντός σπηλαίου είναι μήκους 350 μέτρων, ενώ για την έξοδό του δημιουργήθηκε τεχνητή σήραγγα για λόγους ασφαλείας, στην οποία υπάρχει εκθεσιακός χώρος.
2. Ο λιμναίος οικισμός του Δισπηλιού. Στην παραλίμνια ζώνη βόρεια του οικισμού σε απόσταση από την πόλη της Καστοριάς περίπου 4 χλμ. βρίσκεται ο «Λιμναίος Οικισμός». Η ύπαρξη του νεολιθικού λιμναίου οικισμού αγνοούνταν μέχρι τη δεκαετία του 1930, όταν η τεχνητή υποβάθμιση της στάθμης των νερών της λίμνης Καστοριάς έφερε στο φως την ύπαρξή του. Συστηματικές Ανασκαφές άρχισαν το 1992, αποκαλύπτοντας τεκμήρια της ζωής που αναπτύχθηκε εκεί για πάνω από 4000 χρόνια, γεγονός που τον κατατάσσει σε έναν από τους αρχαιότερους λιμναίους οικισμούς και αποτελεί ως και τον παλιότερο Ευρωπαϊκό λιμναίο οικισμό. Ο λιμναίος οικισμός του Δισπηλιού έχει κηρυχθεί αρχαιολογικός σύμφωνα με την Υ.Α.15947/9-10-1971, ΦΕΚ 248/Δ/25-10-1971.

Περιοχές υπαίθριας / λιμναίας / ποτάμιας / δασικής αναψυχής, φυσικοπολιτιστικές περπατητικές διαδρομές

Φυσικο-πολιτιστικές διαδρομές

Σημεία – μνημεία – τόποι (εντός της Περιοχής Παρέμβασης):

- Βυζαντινοί & Μεταβυζαντινοί ναοί,
- παραδοσιακό τμήμα & ιστορικός τόπος (περιοχή Ντολτσό & Απόζαρι),
- οικιστικοί πυρήνες,
- Διατηρητέα κτήρια Μακεδονίτικης τυπολογίας και Νεοκλασικά,
- Οθωμανικά μνημεία (Μεντρεσές, Κουρσούμ Τζαμί κ.λ.π),
- Μουσεία (Βυζαντινό Μουσείο, Λαογραφικό Μουσείο, Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα, Ενδυματολογικό Μουσείο, Λαογραφικό Δελιγάνειο Μουσείο),
- Ενυδρείο Καστοριάς.

Σημεία – μνημεία – τόποι (εκτός της Περιοχής Παρέμβασης - ευρύτερη περιοχή):

- Παραλίμνιος δρόμος περιμετρικά της χερσονήσου (γυρολιμνιά),
- μοναστήρι της Παναγίας Μαυριώτισσας,
- βυζαντινός ναός Άγιος Νικόλαος (προστάτη των Ψαράδων της λίμνης),
- Σπήλαιο του Δράκου,
- Χώρος φιλοξενίας άγριων ζώων και πτηνών (ελάφια, παγώνια κ.λ.π) στο άλσος του προφήτη Ηλία,
- Θέατρο του Βουνού.

Περιοχές υπαίθριας / λιμναίας / δασικής αναψυχής.

Σημεία– τόποι (εντός της Περιοχής Παρέμβασης):

- Άλσος Παναγίας Φανερωμένης,
- Άλσος Σταυρού,
- Άλσος Ξενία,
- παραλίμνια διαδρομή.

Σημεία – τόποι (εκτός της Περιοχής Παρέμβασης - ευρύτερη περιοχή):

- Περιαστικό πράσινο – περιοχή βουνό χερσονήσου,
- άλσος του Προφήτη Ηλία,
- λόφος του Αγίου Αθανασίου,
- παραλίμνιος δρόμος περιμετρικά της χερσονήσου (γυρολιμνιά).

ΖΟΕ προστασίας ν. 1337/1983 και ν. 1650/1986

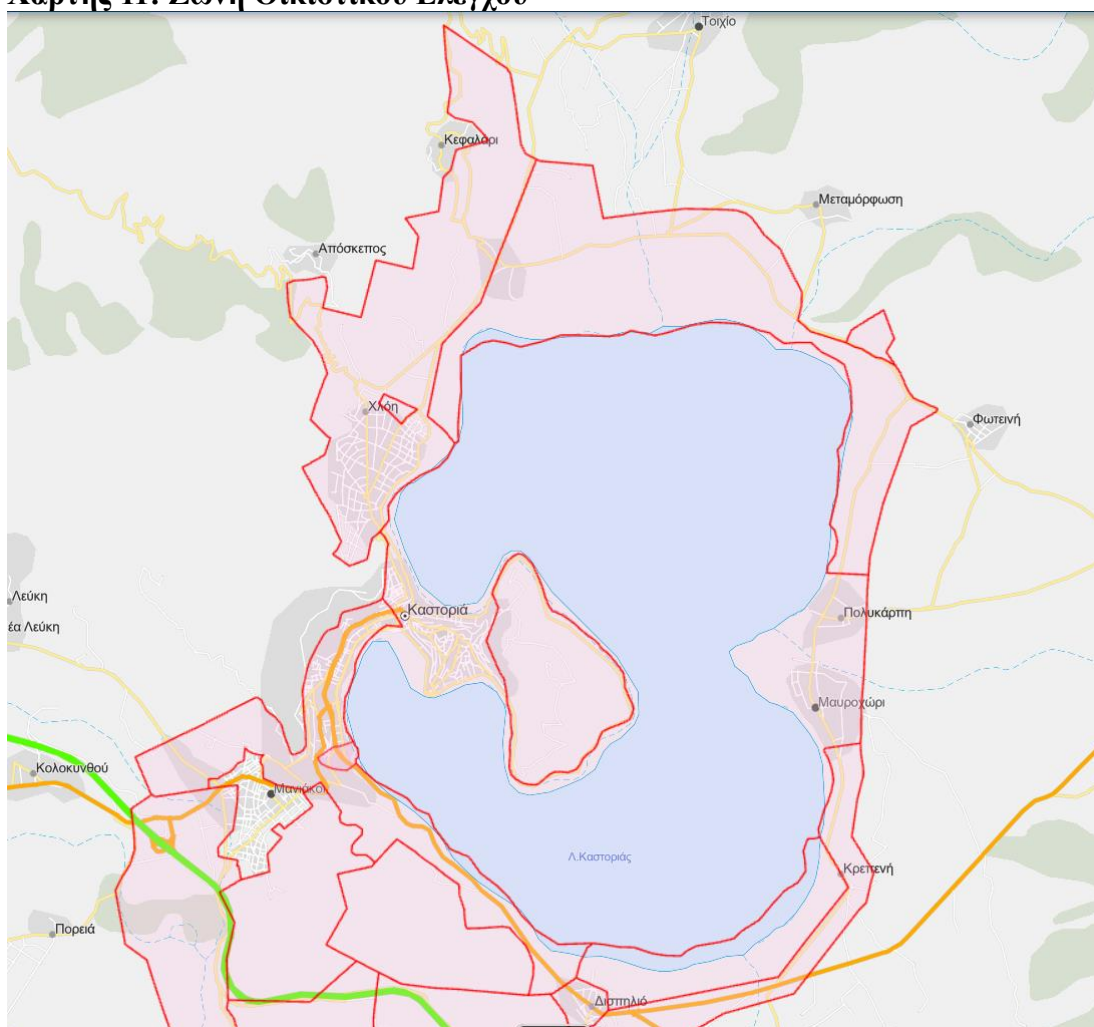
Σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Καστοριάς (2004) σε τμήμα της διοικητικής περιοχής του δήμου Καστοριάς έχει καθοριστεί Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) σύμφωνα με το ΠΔ 15-01-1986 «Καθορισμός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου, κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923 των δήμων Καστοριάς και Άργους Ορεστικού και των Κοινοτήτων Δισπηλιού, Αμπελοκήπων, Μαυροχωρίου, Πολύκαρπης, Φωτεινής - Μεταμόρφωσης, Τοιχίου και Λεύκης (νομού Καστοριάς)» (ΦΕΚ125-Δ-1986, Αριθμός Πράξης Γ.85271/85). Με τη ΖΟΕ καθορίζονται 9 επιμέρους περιοχές όρων και περιορισμών δόμησης και θεσμοθετούνται οι ακόλουθοι περιορισμοί χρήσεων:

- Περιοχή 1: Ζώνη περιαστικού πρασίνου: Περιλαμβάνονται κηρυγμένες δασικές ή αναδασωτέες εκτάσεις και υπάγονται στις διατάξεις του ν. 998/79 περί προστασίας δασών.
- Περιοχές 2 και 2α: Ζώνη για οικιστική χρήση: Επιτρέπονται μόνον συγκεκριμένες οικιστικές χρήσεις (κατοικία, κοινωνικές υποδομές και εγκαταστάσεις αναψυχής – τουρισμού).
- Περιοχή 3: Ζώνη για γεωργική παραγωγή: Χαρακτηρίζεται ως γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας και επιτρέπονται μόνον χρήσεις συναφείς με τις αγροτικές καλλιέργειες.
- Περιοχή 4: Ζώνη ειδικών εγκαταστάσεων: Αναφέρεται σε ειδικές εγκαταστάσεις (εκθετήριο – δημοπρατήριο Γούνας, Πρόγραμμα ΟΕΚ και ΚΕΤΕ. Η περιοχή αυτή έχει ήδη πολεοδομηθεί και αποκτήσει σχέδιο.
- Περιοχή 5: Ζώνη στρατιωτικών εγκαταστάσεων. Βρίσκεται εκτός των διοικητικών ορίων του δήμου.

- Περιοχή 6: Ζώνη γεωργοκτηνοτροφικών εγκαταστάσεων και γεωργικών αποθηκών. Βρίσκεται εκτός των διοικητικών ορίων του δήμου.
- Περιοχή 7: Ζώνη εγκαταστάσεων της ΓΕΟΚ. Βρίσκεται εκτός των διοικητικών ορίων του δήμου.
- Περιοχή 8: Ζώνη μη οχλουσών βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων. Βρίσκεται εκτός των διοικητικών ορίων του δήμου.
- Περιοχή 9: Ζώνη εγκαταστάσεων του ΙΚΑ. Ήδη περιλαμβάνεται στα όρια του υπό αναθεώρηση σχεδίου πόλης.

Για τις εκτός ΓΠΣ περιοχές του δήμου, το Δ/γμα των ΖΟΕ προβλέπει ανάλογες ρυθμίσεις για την άμεση περιαστική ζώνη, την προστασία του Υδροβιότοπου, ενώ η ευρύτερη ορεινή περιοχή είναι δασική και υπάγεται στις ρυθμίσεις της δασικής νομοθεσίας.

Χάρτης 11: Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου

ΠΗΓΗ: Ενιαίος Ψηφιακός Χάρτης του ΤΕΕ
<https://sdigmap-dev.tee.gov.gr/sdmquery/pro/>

Πηγές ρύπανσης-κίνδυνοι υποβάθμισης / Πιέσεις δόμησης / υποδομών - κίνδυνοι υποβάθμισης

Η λίμνη της Καστοριάς αποτελεί σημείο φυσικής ομορφιάς και προοπτικών τουριστικής αξιοποίησης, αλλά αποτελεί και το σημαντικότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα του οικοσυστήματος της πόλης της Καστοριάς. Η λίμνη της Καστοριάς είχε πληγεί στο παρελθόν από την απόρριψη στη λίμνη αστικών λυμάτων αλλά και βιοτεχνικών αποβλήτων (βυρσοδεψίων). Λόγω της μεγάλης ρύπανσης που συνέβαινε για πολλές δεκαετίες η λίμνη της Καστοριάς χαρακτηρίστηκε ως μία υπερευτροφική και έντονα ρυπασμένη λίμνη. Η σταδιακή εξυγίανση – αναβάθμιση της λίμνης Καστοριάς, η διοχέτευση των αστικών λυμάτων στο σταθμό βιολογικού καθαρισμού και οι προστατευτικές ρυθμίσεις των ΖΟΕ έχουν περιορίσει σε σημαντικά το πρόβλημα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης της πόλης.

Η έντονη ανοικοδόμηση στον αστικό πυρήνα της πόλης στο παρελθόν έχει επιφέρει αρνητικές συνέπειες. Ο τρόπος δόμησης για την εντατική εκμετάλλευση του εδάφους δημιούργησε τμήματα με υψηλές πυκνότητες κτηρίων και έλλειψη ελεύθερων χώρων, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του αρχιτεκτονικού πλούτου και την αλλοίωση της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης. Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας που έχει διαμορφωθεί, κατάφερε σε μεγάλο βαθμό να αναστείλει την καταστροφική ανοικοδόμηση που συντελέστηκε στο πέρασμα των ετών και να διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό τον κτιριακό της πλούτο της πόλης.

Ο σημαντικός αριθμός των επικινδύνως ετοιμόρροπων κτισμάτων, συχνά και διατηρητέων κτηρίων που βρίσκονται μέσα στην Περιοχή Παρέμβασης. Η εγκατάλειψη των κτηρίων, πέρα από τα προβλήματα ασφάλειας από πιθανές καταπτώσεις, αποτελεί την μεγαλύτερη απειλή για την διατήρηση της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς.

3.6 Πολιτιστικό περιβάλλον και Τοπίο

Αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικοί τόποι και μνημεία στα όρια της Περιοχής Παρέμβασης - Ιστορικές πόλεις και κέντρα πόλεων - Παραδοσιακοί οικισμοί και αρχιτεκτονικά μνημεία υπαίθρου - Αξιόλογα χαρακτηρισμένα τοπία / πολιτιστική κληρονομιά UNESCO - Συμβούλιο Ευρώπης

Η Καστοριά είναι μια από τις σημαντικότερες βυζαντινές καστροπολιτείες της Ελλάδας και των Βαλκανίων, που διατηρεί πληθώρα θρησκευτικών και κοσμικών μνημείων.

Διαχρονικά έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες του Δήμου Καστοριάς και φορέων της περιφέρειας ένταξης του πολιτιστικού συνόλου της πόλης στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, με πιο πρόσφατη τη πρωτοβουλία του ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΤΜΗΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, όπου συντάχθηκε τεύχος υποστήριξης ένταξης του Μνημειακού Συμπλέγματος της Καστοριάς, ως ιδιαίτερος συνδυασμός ιστορικών οικιστικών συνόλων, θρησκευτικών μνημείων, οχυρωματικής αρχιτεκτονικής και περιβαλλοντικού κάλλους, στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Ο αστικός πυρήνας που αποτελούσε ιστορικά το κέντρο της πόλης της Καστοριάς και περιλαμβάνει τις παραδοσιακές συνοικίες «Ντολτσό» και «Απόζαρι» έχει κηρυχθεί ως περιοχή που έχει ανάγκη ειδικής Κρατικής Προστασίας λόγω του ιδιαίτερου ιστορικού, λαογραφικού, πολεοδομικού, αισθητικού και αρχιτεκτονικού χαρακτήρα της (ΥΠΠΕ/Α/Φ31/30426/2376/75/12-04-1977 - ΦΕΚ 412/Β'/28-04-1977) και έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακό τμήμα της πόλης της Καστοριάς (Π.Δ. 3-10-1983 - ΦΕΚ 667/Δ/21-11-1983).

Η αρχική επιλογή χωροθέτησης της πόλη είναι μία ιδιαίτερα οχυρή θέση, καθώς η πόλη είναι κτισμένη πάνω σε μια ορεινή χερσόνησο, η οποία συνδέεται με τη στεριά με ένα στενό ισθμό. Στη Βυζαντινή εποχή την άμυνα της πόλης εξυπηρετούσαν δύο οχυρωματικά συστήματα που κατασκευάστηκαν με αρκετή χρονολογική διαφορά.

Αρχικά κτίστηκε από τον Ιουστινιανό (6ος αι.) ένα διατείχισμα στον ισθμό της χερσονήσου και αρκετούς αιώνες αργότερα περιτειχίστηκε το κεντρικό τμήμα της πόλης από το διατείχισμα μέχρι την εκκλησία της Παναγίας Κουμπελίδικης. Επίσης υπήρχε και το εσωτερικό τείχος, το οποίο ξεκινούσε από τον τούρκικο Μεντρεσέ, συνέχιζε ως τον περίβολο του Γυμνασίου στο ύψωμα της πόλης – ναός Κουμπελίδικης και τη συνοικία των Αγίων Αναργύρων και ολοκληρωνόταν συναντώντας το τείχος του Ισθμού ακολουθώντας τη σημερινή οδό του Αγίου Αθανασίου.

Την εποχή του Αλή Πασά των Ιωαννίνων (18ος αι.) έγιναν συμπληρωματικά οχυρωματικά έργα προς ενίσχυση της πόλης και της στρατηγικής της θέσης (προτείχισμα με πολεμίστρες 3-4 μέτρα από τα βυζαντινά τείχη, νέα κεντρική πύλη εγκάρσια στην αρχική και οχυρωματικός πύργος).

Αποσπασματικά τμήματα των τειχών σώζονται ως σήμερα και έχουν είχαν χαρακτηριστεί διατηρητέα μνημεία με το Π.Δ/3.11.1924, ΦΕΚ 279/6.11.1924.

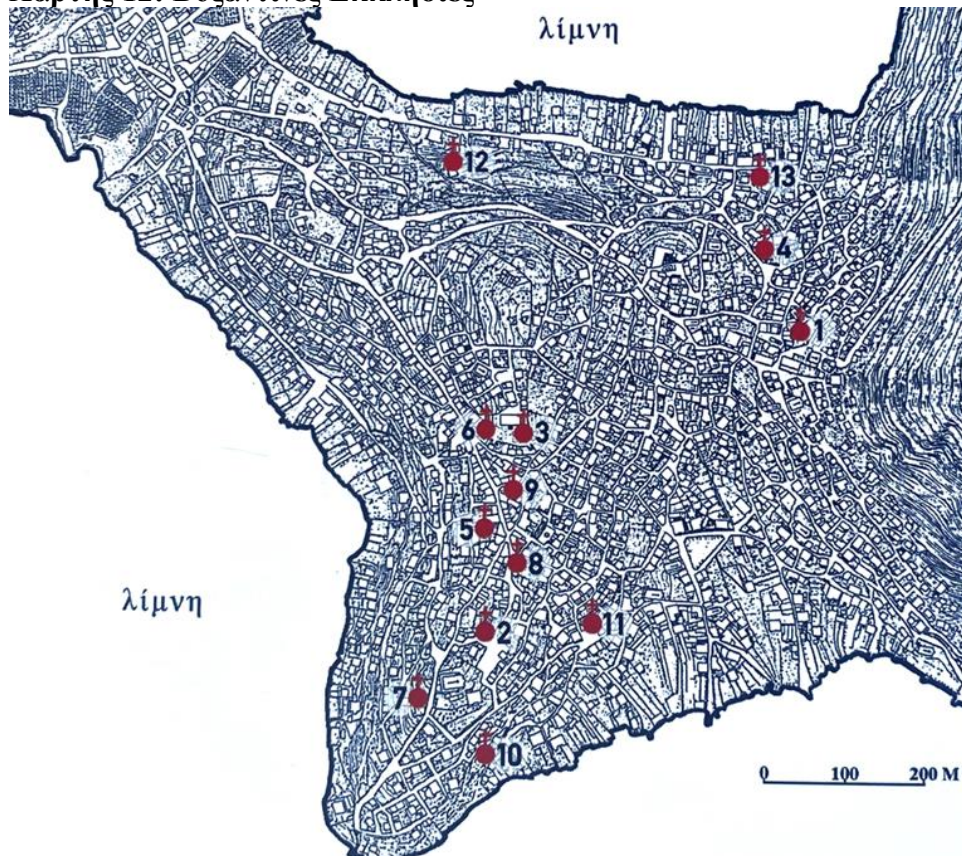
Οι Βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες στην πόλη της Καστοριάς αποτελούν σπάνια δείγματα αρχιτεκτονικής και διαθέτουν εξαιρετικής καλλιτεχνική ποιότητας τοιχογραφίες, φορητές εικόνες και μοναδικές επιγραφές. Πλήθος ναών κτίστηκαν κατά τη Βυζαντινή περίοδο (9ος-14ος αιώνας) και κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο (15ο -19ος αιώνας). Σήμερα στην ευρύτερη περιοχή της περιφερειακής ενότητας Καστοριάς διατηρούνται 80 ναοί, από του οποίους οι 26 βυζαντινοί.

Εντός της Περιοχής Παρέμβασης διατηρούνται από την βυζαντινή εποχή, 13 ακέραιες εκκλησίες, οι οποίες είναι:

1. Άγιος Στέφανος (9ος) – (1),
2. Ταξιάρχης Μητροπόλεως (10ος) – (2),
3. Παναγία Κουμπελίδικη – (3),
4. Άγιοι Αναργυροί – (4),
5. Άγιος Νικόλαος Κασνίτζη – (5),
6. Ταξιάρχης Γυμνασίου – (6),
7. Άγιος Αθανάσιος Μουζάκη – (7),
8. Άγιοι Τρείς – (8),
9. Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος – (9),
10. Άγιος Νικόλαος Πετρίτης – (10),
11. Άγιος Νικόλαος Δραγωτά – (11),
12. Παναγία Φανερωμένη – (12),
13. Άγιος Νικόλαος Τζώτζα – (13).

Χάρτης 12: Βυζαντινές Εκκλησίες

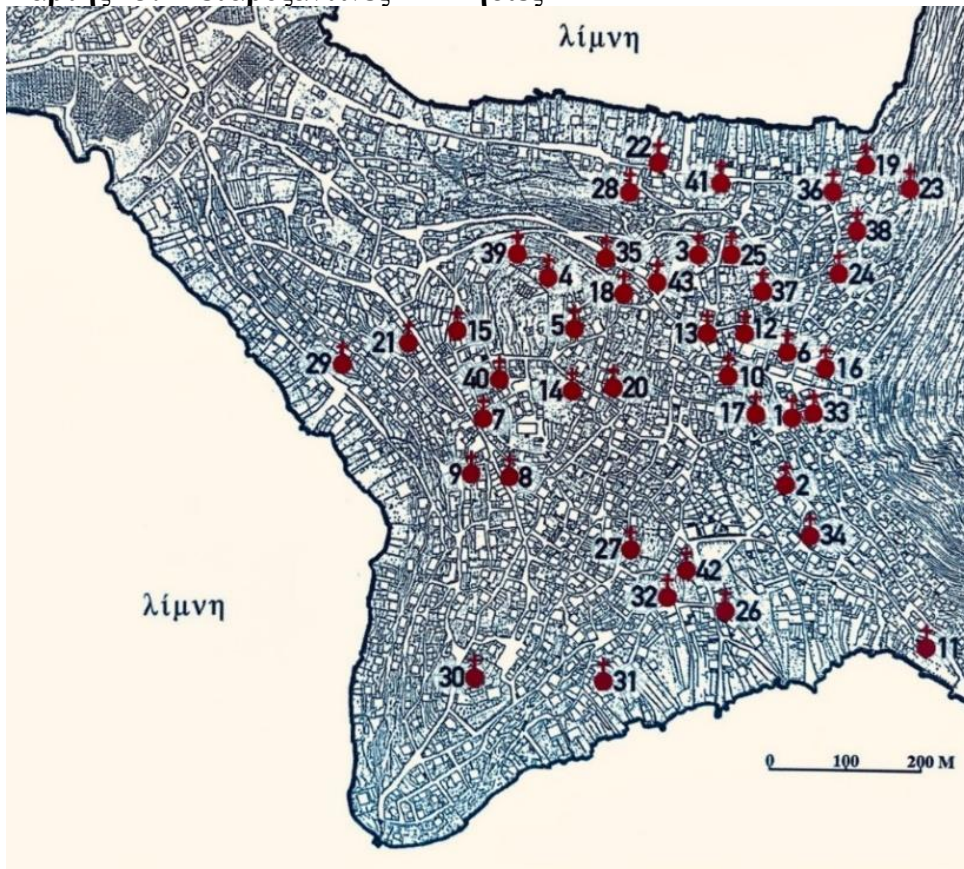

ΠΗΓΗ: Τσολάκης (2009)

Εντός της Περιοχής Παρέμβασης, διατηρούνται από τη μεταβυζαντινή εποχή 43 εκκλησίες, και συγκεκριμένα 7 εκκλησίες του 15ου αιώνα, 9 εκκλησίες του 16ου αιώνα, 7 εκκλησίες του 17ου αιώνα, 6 εκκλησίες του 18ου αιώνα και 14 εκκλησίες του 19ου (1-43).

Χάρτης 13: Μεταβυζαντινές Εκκλησίες

ΠΗΓΗ: Τσολάκης (2009)

Τα μοναδικά αυτά θρησκευτικά μνημεία βυζαντινής και μεταβυζαντινής εποχής έχουν κηρυχθεί ως διατηρητέα μνημεία με Προεδρικά Διατάγματα και με Υπουργικές Αποφάσεις μεταξύ των ετών 1924 έως 1991. Σημαντικός αριθμός ναών αποκαταστάθηκαν και συντηρήθηκαν οι τοιχογραφίες τους από την ΕΦΑ Καστοριάς και μεγάλο μέρος των φορητών εικόνων και πληθώρα πληροφοριακού υλικού για τη Βυζαντινή Καστοριά φιλοξενούνται στο Βυζαντινό Μουσείο Καστοριάς.

Μικρός αριθμός Οθωμανικών Μνημείων διασώζονται έως σήμερα στην πόλη της Καστοριάς και βρίσκονται εντός της Περιοχής Παρέμβασης. Το πιο αξιόλογο κτίσμα της Οθωμανικής περιόδου είναι ο Μεντρεσές. Ο Μεντρεσές (ιεροδιδασκαλείο) βρίσκεται στην οδό Διοικητηρίου και έχει κηρυχθεί μνημείο από το 1924. Το μοναδικό σωζόμενο τζαμί της Καστοριάς είναι το Κουρσούμ τζαμί, στο οποίο διατηρείται και ο μιναρές του τέμενος μέχρι το ύψος του εξώστη. Σήμερα υλοποιούνται εργασίες αποκατάστασης και ανάδειξης του μνημείου με φορέα υλοποίησης την ΕΦΑ Καστοριάς.

Στα πλαίσια του προγράμματος εκσυγχρονισμού της οθωμανικής διοίκησης, τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας, κτίστηκε ο τουρκικός στρατώνας (Στρατόπεδο Μαθιουδάκη) και με την Υ.Α. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΠΑΝΣΜ/59826/5187/849 (ΦΕΚ 53/Α.Α.Π./2016-03-29) έχει χαρακτηριστεί ως μνημείου το κέλυφος του κτηρίου στρατωνισμού – διοίκησης.

Το πλούσιο πολιτιστικό και αρχιτεκτονικό απόθεμα της Καστοριάς, εκτός από τις Βυζαντινές - Μεταβυζαντινές εκκλησίες και τα μνημεία της Οθωμανικής εποχής, συνθέτουν τα κοσμικά μνημεία.

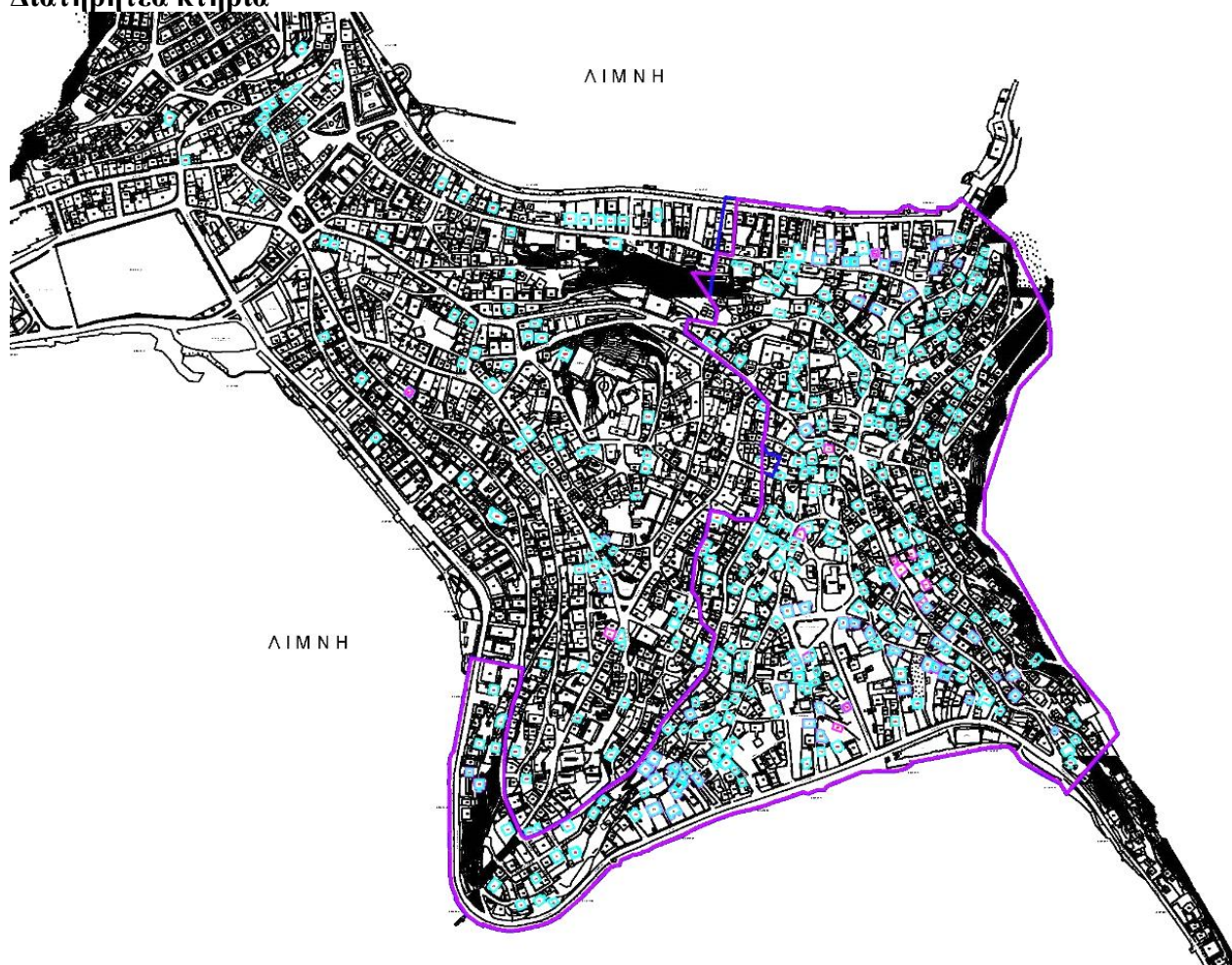
Τα Αρχοντικά Μακεδονίτικης αρχιτεκτονικής τυπολογίας και μορφολογίας, καθώς και οι νεότερες κατοικίες με νεοκλασικές και εκλεκτικιστικές επιδράσεις έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα κτήρια. Τα πρώτα πολυώροφα αρχοντικά χτίστηκαν τον 17ο αιώνα, τα σωζόμενα όμως σήμερα παραδοσιακά αρχοντικά είναι του 18ου και 19ου αι. και βρίσκονται συγκεντρωμένα στις συνοικίες «Ντολτσό» και «Απόζαρι».

Τα νεοκλασικά κτήρια, που οι κάτοικοι τα αποκαλούσαν σπίτια «αλά φράγκα», καθώς θεωρούσαν ότι είχαν δυτικότροπη προέλευση, κατασκευάστηκαν τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα και κυρίως στο διάστημα του Μεσοπολέμου. Πρόκειται για περίπου 100 αξιόλογες κατοικίες που κριθήκαν διατηρητέα μνημεία και προστατεύονται από το 1983 και μετά.

Ως διατηρητέα έχουν χαρακτηριστεί 370 κτήρια και βρίσκονται στο σύνολό τους εντός της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ και αναπτύσσονται στην έκταση του ιστορικού τόπου και του παραδοσιακού τμήματος, αλλά και σε περιοχές εκτός προστατευόμενων από άποψης πολιτιστικής κληρονομιάς περιοχών.

Ως νεότερα μνημεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής καθορίστηκαν οι όροι προστασίας και οι περιορισμοί δόμησης και χρήσης, και το προστατευόμενο αρχιτεκτονικό απόθεμα της νεότερης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αποτελεί αντικείμενο αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠΠΟ) και του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ) που ασκείται από το Υ.ΜΑ.Θ. για τις περιοχές της Μακεδονίας – Θράκης.

Χάρτης 14: Παραδοσιακό τμήμα, Περιοχή ειδικής κρατική προστασίας, Νεότερα μνημεία / Διατηρητέα κτήρια

Αύξων αριθμός διατηρητέων κτισμάτων με χρονολογική σειρά κήρυξης.

Διατηρητέα κτίρια κήρυξης ΥΠ.ΠΟ.

Διατηρητέα κτίρια κήρυξης Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

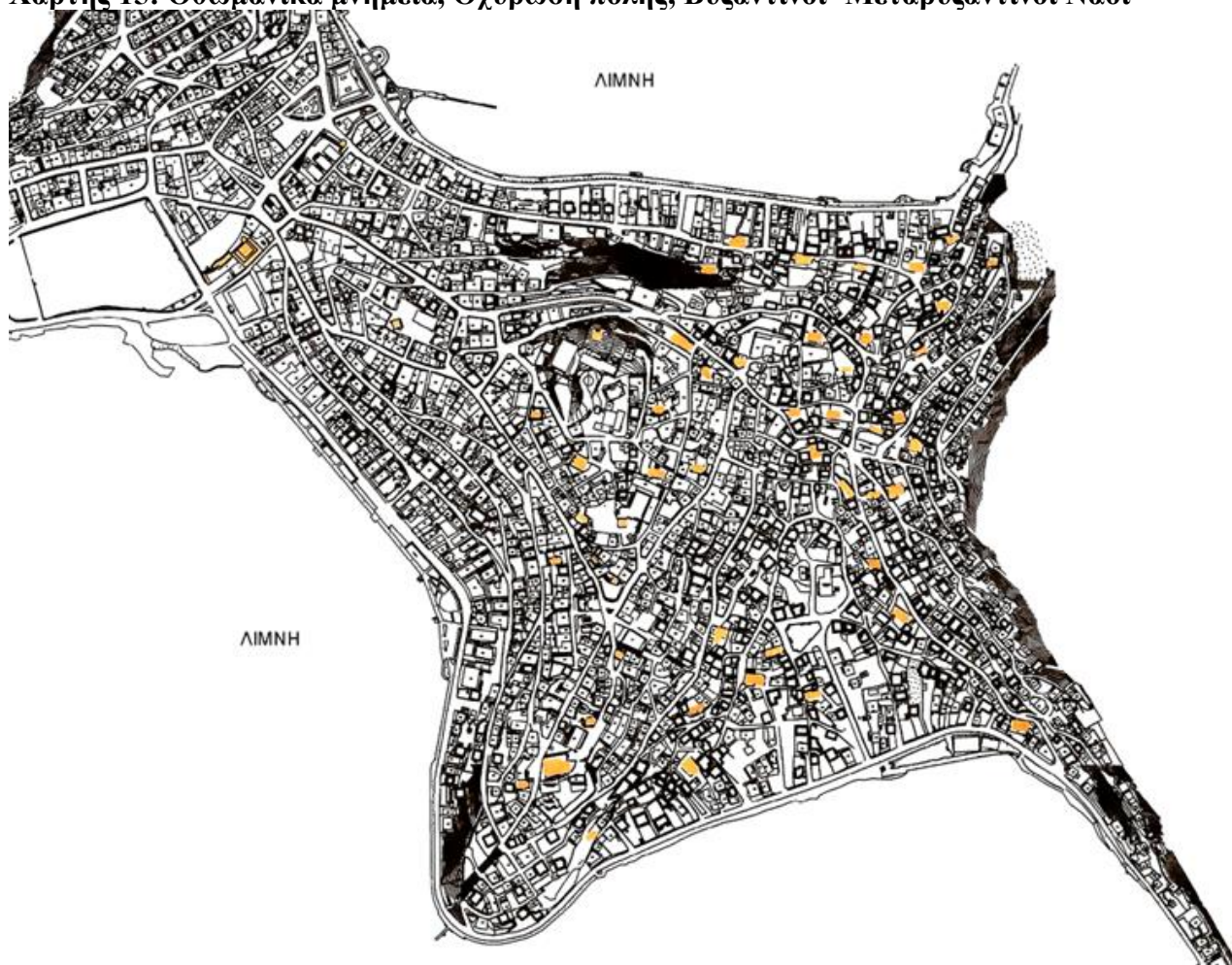
Περιοχή πόλεως που έχει ανάγκη ειδικής κρατική προστασίας, όπως καθορίστηκε από το ΥΠ.ΠΟ με το Π.Δ. 12-4-1977 (ΦΕΚ 412 Β'/28-4-1977)

Παραδοσιακό τμήμα της πόλεως όπως καθορίστηκε από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με το Π.Δ. 3-10-1983 (ΦΕΚ 667 Δ'/21-11-1983)

ΠΗΓΗ: ΤΕΕ - ΤΜΗΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Χάρτης 15: Οθωμανικά μνημεία, Οχύρωση πόλης, Βυζαντινοί -Μεταβυζαντινοί Ναοί

ΠΗΓΗ: ΤΕΕ - ΤΜΗΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

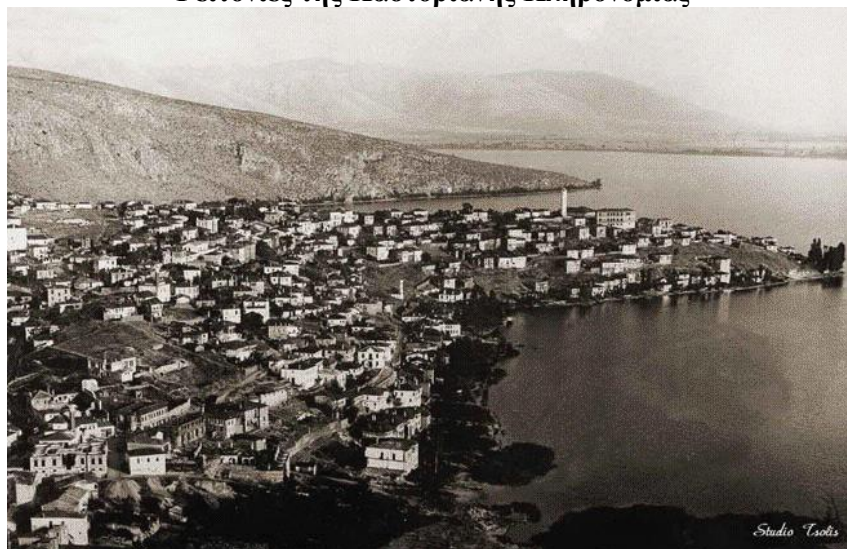
3.7 Αποτίμηση της υλοποίησης του ΕΣΒΑΑ κατά την Π.Π. 2014-2027

Ιστορικό - Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις - Έργα – Δράσεις Δήμου Καστοριάς προηγούμενων Προγραμματικών Περιόδων (Π.Π. 1992 – 1993, 1994 – 1999, 2000 – 2006 και 2007 – 2013)

Ο Δήμος Καστοριάς τα τελευταία 30 χρόνια συμμετέχοντας ενεργά σε κάθε Προγραμματική Περίοδο (Π.Π.) σαν Δικαιούχος υλοποίησης Πράξεων Εθνικών και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων απέκτησε σημαντική εμπειρία τόσο στο σχεδιασμό και υποβολή όσο και στην εκτέλεση μεμονωμένων Πράξεων και Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων.

Ειδικότερα όσον αφορά στην Αστική Ανάπτυξη πόλης Καστοριάς, εκτός της Π.Π. 2014 – 2020, υλοποιήθηκαν Προγράμματα και στις Π.Π. 2000 – 2006 και 2007 – 2013.

ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2000-2006
Ολοκληρωμένες Δράσεις Αστικής Ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας
Επιχειρησιακό Σχέδιο Αστικής Ανάπτυξης Παραδοσιακού Τμήματος πόλης Καστοριάς
 (Ντολτσό – Απόζαρι – Παλιό Νοσοκομείο) και
 Πρωτεύοντας Πυρήνας Ακρόπολης – Μητρόπολης (Ομονοίας)
Γειτονιές της Καστοριανής Κληρονομιάς

Πίνακας 63: Επιχειρησιακό Σχέδιο Αστικής Ανάπτυξης Παραδοσιακού Τμήματος πόλης Καστοριάς Π.Π. 2000 - 2006

Υποδομές - Προμήθειες	Τελική Δημόσια Δαπάνη
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	570.440,68
Ανακατασκευή λιθόστρωτων και μανδρότοιχων, τοποθέτηση παραδοσιακών φωτιστικών σωμάτων	378.848,25
Υπογείωση δικτύων ΔΕΗ	119.002,43
Προμήθεια μικρού λεωφορείου	72.590,00
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	263.443,17
Αναβάθμιση αλσυλλίου Παναγίας Φανερωμένης	67.724,00
Αναβάθμιση αλσυλλίου Σταυρού	27.311,97
Προστασία περιαστικού πρασίνου	168.407,20
ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ	1.830.088,40
Ανάπλαση πιλοτικού πυρήνα Αγίων Αποστόλων	861.333,36
Ανάπλαση πυρήνα Ακρόπολης - Μητρόπολης	968.755,04
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	245.988,92
Διαμόρφωση υποδομής για την ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων περιοχής Απόζαρι	245.988,92
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	14.887,00
Φωτισμός στοιχείων τουριστικού ενδιαφέροντος (εκκλησίες, διατηρητέα)	14.887,00
Σύνολο Υποδομών - Προμηθειών	2.924.848,17

Επιχειρηματικότητα - Απασχόληση (πλην δράσεων ΟΑΕΔ)	Τελική Δημόσια Δαπάνη
Κατάρτιση τεχνιτών για τα έργα ανάπλασης	44.574,00
Κατάρτιση ατόμων στα πλαίσια του μέτρου 3.7	53.959,50
Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης (CASTLE)	302.159,84
Σύνολο Επιχειρηματικότητας - Απασχόλησης	400.693,34
Λειτουργία Δομών Κοινωνικής Υποστήριξης	Τελική Δημόσια Δαπάνη
Πρόγραμμα Βοήθεια Στο Σπίτι στον Δήμο Καστοριάς στην περιοχή Παλαιό Νοσοκομείο	591.758,86
Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στον Δήμο Καστοριάς στην περιοχή Παλαιό Νοσοκομείο	445.556,97
Λειτουργία Νέου Βρεφικού Σταθμού	801.942,65
Σύνολο Λειτουργίας Δομών Κοινωνικής Υποστήριξης	1.839.258,48
Γενικό Σύνολο	5.164.799,99

ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2007-2013
Ολοκληρωμένη Αστική Ανάπλαση Ευρείας Κλίμακας Αστικής-Περιαστικής περιοχής πόλης Καστοριάς
 Περιοχή Παρέμβασης
 Τμήματα Πολεοδομικών Ενοτήτων:
 Α' (Παλιάς Πόλης), Β' (Αγοράς), Πολεοδομικής Ενότητας Δ' (Νταηλάκη) και Ε' (Φουντουκλή)

Πίνακας 64: Ολοκληρωμένη Αστική Ανάπλαση Ευρείας Κλίμακας Αστικής-Περιαστικής περιοχής πόλης Καστοριάς Π.Π. 2007 - 2013

Τίτλος Δράσης/ Πράξης	Τελική Δημόσια Δαπάνη
Αποκατάσταση-αναπαλαίωση Αρχοντικού Μπασάρα	582.064,00
Κατασκευή πεζοδρομίου οδού Διοικητηρίου και ηλεκτροφωτισμός ευρύτερης περιοχής ΔΕ Καστοριάς	74.777,00
Χώρος υποδοχής Σπηλαίου Δράκου	182.810,00
Βελτίωση σκαλόδρομου «Σταυρού» παραδοσιακού τμήματος πόλης Καστοριάς	160.450,00
Βελτίωση αστικού οδικού δικτύου περιοχής «Φουντουκλή»	2.382.639,00
Αναβάθμιση χώρων πρασίνου περιοχής «Φουντουκλή»	2.238.718,00
Σύνολο	5.621.458,00

Τέλος από τα παρακάτω προγράμματα

- Ερευνητικό Πρόγραμμα Προστασίας - Εξυγίανσης Λίμνης Καστοριάς (ΠΕΠ ΠΔΜ 1992 – 1993)
- Προστασία – Εξυγίανση Λίμνης Καστοριάς (ΠΕΠ ΠΔΜ 1994 – 1999)
- ΕΑΠΤΑ II (ΠΕΠ ΠΔΜ 1994 – 1999)
- ΣΑΝΑ II Έργα Πολιτισμού (ΠΕΠ ΠΔΜ 1994 – 1999)
- INTERREG (Π.Π. 1994 – 1999)
- LEADER (Π.Π. 1994 – 1999)
- Διατηρητέα Μακεδονίας Θράκης του ΥΜΑΘ
- ΟΠΑΦΚ
- Προγραμματική σύμβαση Δήμου Καστοριάς – ΥΠΕΧΩΔΕ
- ΕΠΑΝΕΚ - Διαμόρφωση κτιρίων και εξοπλισμός του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς
- ΠΕΠ ΠΔΜ 2000 – 2006
- ΘΗΣΕΑΣ κ.α.

υλοποιήθηκαν σημαντικά έργα και ενδεικτικά δε για την Περιοχή Παρέμβασης τα κάτωθι:

- Διαμόρφωση παραλίνιας ζώνης (παραλία Λ. Κύκνων)
- Διαμόρφωση παραλίας Ντολτσού
- Διαμόρφωση παραλίνιου πεζοδρόμου Καστοριάς (Βόρεια παραλία)
- Ανάπλαση - διαμόρφωση πάρκου αναψυχής στο χώρο του παλαιού γηπέδου
- Δημιουργία Κέντρου Περ/ντικής Ερευνας & Ενημέρωσης - Πάρκου Περ/ντικής Αγωγής - Πρότυπου Ενυδρείου
- Αποκατάσταση Αρχοντικού Πηχεών και μετατροπή του σε Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα
- Αποκατάσταση Αρχοντικού Βέργου
- Αναστήλωση ναού Αγίου Δημητρίου Ενορίας Ελεούσας
- Αποκατάσταση ναού Εισοδίων της Θεοτόκου στο Απόζαρι
- Αποκατάσταση ναού Αγίου Νικολάου του Καρύδη
- Φωτισμός οδών Αγίων Θεολόγων - Γ' Σεπτεμβρίου και Αρχιμήδους
- Ανακατασκευή λιθόστρωτων οδών και προσόψεων κτιρίων στην παραδοσιακή περιοχή Ντολτσό – Απόζαρι
- Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου Παναγίας Κουμπελίδικης
- Κατασκευή – βελτίωση – συντήρηση σκαλοδρόμων πόλης Καστοριάς
- Αξιοποίηση Σπηλαίου Δράκου
- Διάνοιξη - κατασκευή οδού Γράμμου

ενώ άλλοι φορείς όπως η ΕΦΑ Καστοριάς και η Π. Ε. Καστοριάς συντήρησαν πλήθος Αρχοντικών (Τσατσαπά, Σαπουντζή, Σκούταρη) και Ναών.

Επιχειρησιακό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς Π.Π. 2014 - 2020

Η Προγραμματική Περίοδος (Π.Π.) 2014 – 2020 επηρεάστηκε σημαντικά από την πανδημία (covid-19), τόσο ως προς τη λειτουργία των υπηρεσιών (άδειες ασθενοείας, ειδικές άδειες, τηλεργασία κλπ) όσο και από την αναγκαιότητα διάθεσης πόρων στην υγεία, στην επιχειρηματικότητα κλπ.

Ετσι αφενός υπήρξε καθυστέρηση στην ωρίμανση και υλοποίηση πράξεων και αφετέρου μεταφέρθηκαν ποσά σε άλλου είδους πράξεις με αποτέλεσμα τη μη έκδοση προσκλήσεων ΒΑΑ.

Συγκεκριμένα δεν εκδόθηκαν προσκλήσεις για δράσεις προτεινόμενες για χρηματοδότηση από Προσκλήσεις ΒΑΑ προϋπολογισμού **2.820.000,00 €**.

Ετσι η υλοποίηση των δράσεων του **ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς**, κρίνεται ικανοποιητική όπως αναλύεται στη συνέχεια ανά Ομάδα Δράσεων.

1. Ομάδα Δράσεων: 1.1.1 Αναπλάσεις Κοινόχρηστων Χώρων (παραλιών, πλατειών κλπ)

- για το έργο της **Ανάπλασης παραλίνιου κοινόχρηστου χώρου από Διοικητήριο μέχρι «Σταυρό»** ολοκληρώθηκε η μελέτη (προϋπ/σμού **174.100** από Δημοτικούς Πόρους (Δ.Π.), και πλέον προτείνεται στην επικαιροποίηση ΕΣΒΑΑ με μεγάλη ωριμότητα
- ο **Εξωραϊσμός πλατειών Μακεδονομάχων & Ειρήνης**, συνολικού προϋπ/σμού **1.686.800**, εντάχθηκε στο Πρόγραμμα **ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ**, συμβασιοποιήθηκε / υλοποιείται και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Άλλων Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων (Α.Χ.Π.),
- υλοποιήθηκαν με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα **ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II** οι **παιδικές χαρές Ντολτσό και οδού Χριστοπούλου**, συνολικού προϋπ/σμού **440.000**
- εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του **Πράσινου Ταμείου**, είναι υπό δημοπράτηση και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π ο **Εξωραϊσμός Πλατείας Αδελφών Εμμανουήλ**, προϋπ/σμού **624.000**
- η **Μελέτη εκσυγχρονισμού και επέκτασης των εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Καστοριάς**, που γειτνιάζει με την Περιοχή Παρέμβασης της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς, εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του Προγράμματος **ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ** με ποσό **714.000**, είναι υπό δημοπράτηση και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π.

2. Ομάδα Δράσεων: 1.1.2 Προστασία Περιβάλλοντος

- ολοκληρώθηκε η πράξη **Προώθηση δράσεων πρόληψης της παραγωγής απορριμμάτων και ανακύκλωσης στη διασυνοριακή περιοχή (LESS WASTE II)** με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα **INTERREG Ελλάδα – Αλβανία**, συνολικού ύψους δράσεων του Δήμου, ποσού **120.000**
- εντάχθηκε με προϋπ/σμό **2.150.000** σε πρόσκληση των **ΟΧΕ Λιμνών Δυτ. Μακεδονίας** και ολοκληρώθηκε η **Αναβάθμιση - Εξωραϊσμός του εσωτερικού παραλίνιου δρόμου, μεταξύ περιοχής Πετσιά και περιοχής ΝΟΚ του Δήμου Καστοριάς** που συνδέει την περιοχή ΕΣΒΑΑ (Πετσιά – ΝΟΚ)

3. Ομάδα Δράσεων: 1.2.1 Αποκατάσταση - Επανάχρηση Διατηρητέων - Ιστορικών Κτιρίων

- η **Συντήρηση Αρχοντικού Χριστόπουλου** εντάχθηκε με προϋπ/σμό **1.200.000** σε πρόσκληση του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς, συμβασιοποιήθηκε και μεταφέρεται στο νέο ΕΣΒΑΑ
- ολοκληρώθηκε η **Αποκατάσταση Κτιρίου 1ου - 8ου Δημοτικού Σχολείου Καστοριάς**, προϋπ/σμού **2.900.000**
- εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς η **Αποκατάσταση Βυζαντινού Ναού Ταξιαρχών Μητροπόλεως και συντήρηση των τοιχογραφιών του**, προϋπ/σμού **800.000** και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π
- εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς η **Αποκατάσταση & Ανάδειξη τεμένους Κουρσούμ Καστοριάς**, προϋπ/σμού **1.000.000** και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π
- εντάχθηκε σε άλλη χρηματοδότηση του ΕΠ ΠΔΜ και ολοκληρώθηκε από την ΕΦΑ Καστοριάς η **Συντήρηση τοιχογραφιών και οροφोगραφίας Ιερού Ναού Αγίου Λουκά Καστοριάς**, προϋπ/σμού **500.000** και παρουσιάζεται στον πίνακα Ολοκληρωμένων Εργων άλλων Φορέων
- εντάχθηκε σε άλλη χρηματοδότηση του ΕΠ ΠΔΜ και ολοκληρώθηκε από την ΕΦΑ Καστοριάς η **Συντήρηση - αποκατάσταση τοιχογραφιών Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου του Κυρίτζη στην Καστοριά**, προϋπ/σμού **360.000** και παρουσιάζεται στον πίνακα Ολοκληρωμένων Εργων άλλων Φορέων
- ολοκληρώθηκε από το ΥΠ.Π.Ε.Θ. με πιστώσεις του Π.Δ.Ε. του Υπουργείου η **Ολοκλήρωση επισκευής του διατηρητέου κτιρίου Αρχοντικό Τζώτζα στην Καστοριά για την στέγαση των Γ.Α.Κ. Αρχεία Ν. Καστοριάς**, προϋπ/σμού **1.431.800** και παρουσιάζεται στον πίνακα Ολοκληρωμένων Εργων άλλων Φορέων

4. Ομάδα Δράσεων: 1.2.2 Ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Δημιουργία Δικτύων Πολιτιστικών Διαδρομών

- ολοκληρώθηκε η πράξη **Πατρίδες Πολιτισμού (Culture Lands)** με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα **INTERREG Ελλάδα – Αλβανία**, συνολικού ύψους δράσεων του Δήμου, ποσού **153.150**
- εντάχθηκε σε άλλη πρόσκληση του ΕΠ Δυτ. Μακεδονία και υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς η πράξη **Δίκτυο πολιτιστικών διαδρομών και ψηφιακή ξενάγηση στα μνημεία της Καστοριάς**, προϋπ/σμού **432.600** και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Π.ΕΠ ΠΔΜ
- εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του Προγράμματος **ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ** και δημοπρατήθηκε η **Μελέτη Ανέγερσης Δημοτικής Βιβλιοθήκης - Αίθουσας Εκδηλώσεων / Διαλέξεων & διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου στο Ο.Τ. 33Γ της πόλης Καστοριάς (χώρος πρώην Πνευματικού Κέντρου)**, προϋπ/σμού **677.000**, με εξασφαλισμένη πίστωση για την κατασκευή ύψους **3.750.000** και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π

5. Ομάδα Δράσεων: 2.1.1 Ανάπτυξη - Προώθηση Επιχειρηματικότητας - Δημιουργία Δομών Υποστήριξης Επιχειρηματικότητας

- οι πράξεις Στήριξη της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων σε τοπικό επίπεδο και Ενίσχυση υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων για τη ΒΑΑ πόλης Καστοριάς υλοποιήθηκαν από συνολική πρόσκληση του Ενδιάμεσου Φορέα του ΕΠ ΠΑΜ με δημόσια δαπάνη 571.700 και ιδιωτική συμμετοχή 246.900
- για τις πράξεις Δημιουργία Υποδομής Ανάδειξης, Προβολής, Προώθησης και Πραγματοποίησης Ηλεκτρονικών Αγορών Τοπικών Προϊόντων (e-kastoriamarket) και Δημιουργία υποστηρικτικών δομών ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας (πολυθεματική θερμοκοιτίδα), προϋπ/σμού 500.000 και 800.000 αντίστοιχα δεν εκδόθηκαν προσκλήσεις

6. Ομάδα Δράσεων: 2.1.2 Δράσεις υποστήριξης Δικτύων – Συλλογικών Φορέων Επιχειρήσεων

- για την πράξη Δημιουργία Δικτύων Καινοτομίας με έμφαση στους τομείς προτεραιότητας, προϋπ/σμού 500.000 δεν εκδόθηκε πρόσκληση
- ολοκληρώθηκε η πράξη Ίδρυση Επιχειρηματικών Συλλόγων (Business Clubs) για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στη διασυνοριακή περιοχή από την ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα INTERREG Ελλάδα – Αλβανία, συνολικού ύψους δράσεων του Δήμου, ποσού 139.600 και παρουσιάζεται στον πίνακα Ολοκληρωμένων Έργων άλλων Φορέων

7. Ομάδα Δράσεων: 2.2.1 Δράσεις προώθησης Τουρισμού

- εντάχθηκε και ολοκληρώθηκε στο πλαίσιο πρόσκλησης της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς η Εφαρμογή στρατηγικής επωνυμίας (branding) για την περιοχή της Καστοριάς, προϋπ/σμού 100.000
- για την πράξη Ηλεκτρονικά Συστήματα Διαχείρισης και Μάρκετινγκ Τουριστικών Προορισμών (Destination Management), προϋπ/σμού 25.000 δεν εκδόθηκε πρόσκληση
- στο πλαίσιο της προτεινόμενης Προώθησης των φυσικών μνημείων ως εναλλακτικοί τουριστικοί προορισμοί στη διασυνοριακή περιοχή (NATURA) του INTERREG Ελλάδα – Αλβανία, υλοποιήθηκε η πράξη Authentic Cultural Heritage Preservation and Smart Tourism Development in Korca and Kastoria, η οποία αφορά κυρίως έργα και δράσεις εκτός Περιοχή Παρέμβασης (θέατρο βουνου, λιμναίος οικισμός) και δεν περιλαμβάνεται σε πίνακες του ΕΣΒΑΑ
- εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του ΕΠΑΝΕΚ και δημοπρατήθηκε η Ενίσχυση της Μικροκινητικότητας μέσω συστήματος κοινόχρηστων ποδηλάτων στο Δήμο Καστοριάς προϋπ/σμού 256.000 και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π

8. Ομάδα Δράσεων: 2.3.1 Δράσεις Επιμόρφωσης-Κατάρτισης Ανθρώπινου Δυναμικού

- για την πράξη Ανάπτυξη, Εγκατάσταση και λειτουργία Συστήματος Ασύγχρονης Τηλεκατάρτισης στο Δήμο Καστοριάς για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη Μεταποίηση, στο Εμπόριο και στον Τουρισμό, προϋπ/σμού 150.000 δεν εκδόθηκε πρόσκληση και προτείνεται εκ νέου

9. Ομάδα Δράσεων: 2.3.2 Δράσεις Διεύρυνσης της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

- για την πράξη Πλατφόρμα Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Εγγράφων και Διαδικασιών, προϋπ/σμού **70.000** υιοθετήθηκε και λειτουργεί αδαπάνως από το 2020 το Πληροφοριακό Σύστημα ΙΡΙΔΑ του Γεν. Επιτελείου Αεροπορίας και του ΥΠΕΣ
- για τις πράξεις Δημιουργία χαρτογραφικού portal Δήμου Καστοριάς (web gis), Σχεδιασμός και υλοποίηση ψηφιακής πλατφόρμας διαβουλεύσεων, Σύστημα διαχείρισης στόλου οχημάτων, Τεκμηρίωση, ψηφιοποίηση και διαδικτυακή προβολή συλλογών Δημοτικών Βιβλιοθηκών Δήμου Καστοριάς, προϋπ/σμού **70.000, 10.000, 70.000** και **110.000**, δεν εκδόθηκαν προσκλήσεις, στο νέο ΕΣΒΑΑ
- υποβλήθηκε στο Πρόγραμμα Ψηφιακός Μετασχηματισμός πρόταση του Δήμου ύψους **1.000.000** για την οποία αναμένεται ένταξη που παρουσιάζεται στα έργα Α.Χ.Π. του νέου ΕΣΒΑΑ.

10. Ομάδα Δράσεων: 2.4.1 Δράσεις Στήριξης της Απασχόλησης με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες

- για τις πράξεις Στήριξη για τη Δημιουργία Κοινωνικών Επιχειρήσεων και Δράσεις στήριξης της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, προϋπ/σμού **125.000** και **475.000** αντίστοιχα, δεν εκδόθηκαν προσκλήσεις
- η πράξη Συμβουλευτική, κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στην Περιοχή Παρέμβασης ΕΣΒΑΑ Δήμου Καστοριάς, προϋπολογισμού **219.500**, υλοποιήθηκε από πρόσκληση της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς

11. Ομάδα Δράσεων: 2.4.2 Δημιουργία - Αναβάθμιση - Εξοπλισμός Κοινωνικών Υποδομών - Παροχή Υπηρεσιών σε Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες

- η Προμήθεια εξοπλισμού για την ανάπτυξη και αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών εντός των περιοχών ΕΣΒΑΑ του Δήμου Καστοριάς, προϋπολογισμού **100.000**, υλοποιήθηκε από πρόσκληση της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς
- για την πράξη Διαμόρφωση - Εξοπλισμός Κέντρου Ημέρας Ενηλίκων με Αυτισμό και Δ.Α.Δ., προϋπ/σμού **100.000**, δεν εκδόθηκε πρόσκληση, υλοποιήθηκε όμως από τον Αυτισμό Καστοριάς με ίδια δαπάνη
- το Κέντρο Κοινότητας Δήμου Καστοριάς και το Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καστοριάς λειτούργησαν την Π.Π. 2014 – 2020 από άλλες προσκλήσεις του ΕΠ ΠΑΜ και θα συνεχίσουν στη νέα Π.Π. με ενίσχυση της στελέχωσής τους.

12. Ομάδα Δράσεων: 3.1.1 Δράσεις Βελτίωσης Αστικού Οδικού Δικτύου-Κυκλοφοριακών Συνθηκών

- η Βελτίωση οδού Ορεστειών (από Ψαράδικα μέχρι Λύκεια), προϋπολογισμού **1.220.500**, εντάχθηκε και υλοποιήθηκε από πρόσκληση της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς
- η πρόταση της Διάνοιξης- Κατασκευής Συνδετήριας Περιφερειακής οδού Νταηλάκη με λεωφόρο Αμπελώνων, δεν υποβλήθηκε λόγω θεμάτων λειτουργικότητας, απαλλοτριώσεων κλπ

- η πρόταση των **Σημειακών παρεμβάσεων βελτίωσης κυκλοφοριακών συνθηκών** εξειδικεύτηκε στην κατασκευή και αναβάθμιση κόμβων και συγκεκριμένα
  - η **Κατασκευή κυκλοφοριακού κόμβου στη συμβολή των οδών Μ. Αλεξάνδρου – Λ. Κύκνων στην Καστοριά**, προϋπολογισμού **372.750**, εντάχθηκε και υλοποιήθηκε από πρόσκληση της **ΒΑΑ πόλης Καστοριάς**
  - η **Κυκλοφοριακή αναβάθμιση ισόπεδου κόμβου περιοχής ΟΤΕ και συμβαλλόμενων οδών στην Καστοριά**, εντάχθηκε με προϋπ/σμό **650.000** σε πρόσκληση του **ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς**, δημοπρατήθηκε και μεταφέρεται στο νέο ΕΣΒΑΑ
- το **Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας**, προϋπ/σμού **74.400**, εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του **Πράσινου Ταμείου**, συμβασιοποιήθηκε, ολοκληρώνεται και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π και Δ.Π.
- το **Σχέδιο Αστικής Προσβασιμότητας (Σ.Α.Π.) στο Δήμο Καστοριάς**, προϋπ/σμού **37.200**, εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του **Πράσινου Ταμείου**, συμβασιοποιήθηκε, ολοκληρώνεται και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π
- το **Επιχειρησιακό σχέδιο για την εξασφάλιση κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων – Ε.Σ.Ε.Κ.Κ. στο Δήμο Καστοριάς**, προϋπ/σμού **37.200**, εντάχθηκε σε χρηματοδότηση του **Πράσινου Ταμείου** και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Χ.Π

13. Ομάδα Δράσεων: 3.2.1 Δράσεις Χωροταξικής και Πολεοδομικής Οργάνωσης

- για την **Επικαιροποίηση της μελέτης αναθεώρησης του σχεδίου πόλης Καστοριάς** στο χαρακτηρισμένο ως παραδοσιακό τμήμα αυτής, **Αναθεώρηση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς και προώθηση αυτού, για την έκδοση Π.Δ. και Εκπόνηση μελέτης πράξης εφαρμογής στην επέκταση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς**, προϋπολογισμών **40.000**, **160.000** και **100.000** αντίστοιχα, δεν εκδόθηκαν προσκλήσεις και δεν προτείνονται στο νέο ΕΣΒΑΑ λόγω μη επιλεξιμότητας. Θα διερευνηθεί όμως η δυνατότητα υλοποίησή τους από άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα

14. Ομάδα Δράσεων: 3.3.1 Βελτίωση ενεργειακού ισοζυγίου σε ενεργοβόρα κτίρια

- η **Ενεργειακή Αναβάθμιση Σκαπέρδειου Δημοτικού Μεγάρου**, προϋπολογισμού **969.300**, εντάχθηκε σε άλλη πρόσκληση του ΕΠ ΠΔΜ, συμβασιοποιήθηκε και παρουσιάζεται στο νέο ΕΣΒΑΑ στα έργα Α.Π.ΕΠ ΠΔΜ
- η **Ενεργειακή Αναβάθμιση Σχολικής Μονάδας 4ου Γυμνασίου Καστοριάς**, η **Ενεργειακή Αναβάθμιση Σχολικής Μονάδας 4ου Δημοτικού Καστοριάς** και η **Ενεργειακή Αναβάθμιση 7ου Δημοτικού Σχολείου Καστοριάς**, προϋπ/σμών **561.900**, **457.700** και **321.600** αντίστοιχα, ολοκληρώθηκαν από πρόσκληση της **ΒΑΑ πόλης Καστοριάς**
- η **Αναβάθμιση εγκαταστάσεων θέρμανσης και φωτισμού 5ου Δημοτικού Σχολείου Καστοριάς**, προϋπ/σμού **112.500**, ολοκληρώθηκε με χρηματοδότηση από το ΠΔΕ Περ. Δυτ. Μακεδονίας
- η **Ενεργειακή Αναβάθμιση Δημοτικού Κτιρίου Πολιτισμού** δεν προτάθηκε λόγω σχετικά χαμηλών ενεργειακών απαιτήσεων

15. Ομάδα Δράσεων: 3.3.2 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας Υποδομών - Εξοπλισμού Δήμου - Δράσεις Ενημέρωσης - Ευαισθητοποίησης Πολιτών

- η Ενεργειακή αναβάθμιση δημοτικού οδοφωτισμού περιοχής ΕΣΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς, προϋπολογισμού 2.276.100, ολοκληρώθηκε από πρόσκληση της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς
- για την πράξη Ενημέρωση - ευαισθητοποίηση πολιτών για την εξοικονόμηση ενέργειας και τις ΑΠΕ, προϋπ/σμού 65.000, δεν εκδόθηκε πρόσκληση
- με την Προμήθεια 3 νέων απορριματοφόρων, συνολικού προϋπ/σμού 462.000, που χρηματοδοτήθηκαν από το Πρόγραμμα ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II, αντικαταστάθηκε τμήμα των οχημάτων της υπηρεσίας καθαριότητας με οχήματα νέας τεχνολογίας μειωμένων ρύπων
- οι πράξεις Δράσεις διαχείρισης βιοαποβλήτων Δήμος Καστοριάς και Προμήθεια και εγκατάσταση βυθιζόμενων κάδων αποθήκευσης απορριμμάτων Δήμου Καστοριάς, προϋπ/σμών 406.200 και 235.000 υλοποιήθηκαν με χρηματοδοτήσεις των ΥΜΕΠΕΡΑ και Πράσινου Ταμείου αντίστοιχα
- η Εκπόνηση Σχεδίου Φόρτισης Ηλεκτρικών Οχημάτων (Σ.Φ.Η.Ο.) στο Δήμο Καστοριάς, προϋπ/σμού 37.100, ολοκληρώθηκε με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο και αναμένεται πρόσκληση για υποβολή προτάσεων Προμήθειας – Τοποθέτησης Φορτιστών Ηλεκτρικών Οχημάτων

Πίνακας 65: Ολοκληρωμένα έργα / δράσης ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς Π.Π. 2014 - 2020

Άξονας Προτεραιότητας/Ειδικός Στόχος/Ομάδα Δράσεων του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Άξονας Προτεραιότητας: 1. Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος, Πολιτιστικού Αποθέματος	5.937.250,00	0,00	5.050.000,00	713.150,00	174.100,00	0,00	
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση, Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος	2.884.100,00	0,00	2.150.000,00	560.000,00	174.100,00	0,00	
Ομάδα Δράσεων: 1.1.1 Αναπλάσεις Κοινόχρηστων Χώρων (παραλιών, πλατειών κλπ)	614.100,00	0,00	0,00	440.000,00	174.100,00	0,00	
Ανάπλαση παραλίμνιου κοινόχρηστου χώρου από Διοικητήριο μέχρι «Σταυρό»	174.100,00				174.100,00		Ωρίμανση Μελέτης. Προτείνεται για τη νέα Π.Π. με προϋπολογισμό 5.000.000,00 €.
Ανακατασκευή παιδικής χαράς Ντολτσό	400.000,00			400.000,00			Υλοποιήθηκε με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ ΙΙ.
Ανακατασκευή παιδικής χαράς οδού Χριστοπούλου	40.000,00			40.000,00			Τμήμα του έργου Ανακατασκευή παιδικών χαρών Δήμου Καστοριάς του Προγράμματος ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ ΙΙ. Ολοκληρώθηκε - Ενδεικτικός προϋπολογισμός.

Άξονας Προτεραιότητας/Ειδικός Στόχος/Ομάδα Δράσεων του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Ομάδα Δράσεων: 1.1.2 Προστασία Περιβάλλοντος	2.270.000,00	0,00	2.150.000,00	120.000,00	0,00	0,00	
Αναβάθμιση - Εξωραϊσμός του εσωτερικού παραλίμνιου δρόμου, μεταξύ περιοχής Πετσιά και περιοχής ΝΟΚ του Δήμου Καστοριάς	2.150.000,00		2.150.000,00				Υλοποιείθηκε από πρόσκληση της ΟΧΕ Λιμνών. Συνδρέει την περιοχή ΒΑΑ (Πετσιά, ΝΟΚ)
Πρώθηση δράσεων πρόληψης της παραγωγής απορριμμάτων και ανακύκλωσης στη διασυνοριακή περιοχή (LESS WASTE II)	120.000,00			120.000,00			Υλοποιήθηκε με χρηματοδότηση από το INTERREG. Το ποσό αφορά τις δράσεις του Δήμου.
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	3.053.150,00	0,00	2.900.000,00	153.150,00	0,00	0,00	
Ομάδα Δράσεων: 1.2.1 Αποκατάσταση - Επανάχρηση Διατηρητέων - Ιστορικών Κτιρίων	2.900.000,00	0,00	2.900.000,00	0,00	0,00	0,00	
Αποκατάσταση Κτιρίου 1ου - 8ου Δημοτικού Σχολείου Καστοριάς	2.900.000,00		2.900.000,00				Υλοποιήθηκε από άλλη πρόσκληση του ΕΠ. Δυτική Μακεδονία.
Ομάδα Δράσεων: 1.2.2 Ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Δημιουργία Δικτύων Πολιτιστικών Διαδρομών	153.150,00	0,00	0,00	153.150,00	0,00	0,00	
Πατρίδες Πολιτισμού (Culrture Lands)	153.150,00			153.150,00			Υλοποιήθηκε με χρηματοδότηση από το INTERREG. Το ποσό αφορά τις δράσεις του Δήμου.

Άξονας Προτεραιότητας/Ειδικός Στόχος/Ομάδα Δράσεων του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Άξονας Προτεραιότητας: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	2.272.700,00	991.200,00	895.000,00	139.600,00	0,00	246.900,00	
Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία	958.200,00	571.700,00	0,00	139.600,00	0,00	246.900,00	
Ομάδα Δράσεων: 2.1.1 Ανάπτυξη - Προώθηση Επιχειρηματικότητας - Δημιουργία Δομών Υποστήριξης Επιχειρηματικότητας	818.600,00	571.700,00	0,00	0,00	0,00	246.900,00	
Ενίσχυση επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς	818.600,00	571.700,00				246.900,00	Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020) Τα ποσά αφορούν προϋπολογισμούς επενδυτικών σχεδίων.
Ομάδα Δράσεων: 2.1.2 Δράσεις υποστήριξης Δικτύων – Συλλογικών Φορέων Επιχειρήσεων	139.600,00	0,00	0,00	139.600,00	0,00	0,00	0,00
Ίδρυση Επιχειρηματικών Συλλόγων (Business Clubs) για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στη διασυνοριακή περιοχή	139.600,00			139.600,00			Υλοποιήθηκε από την ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ με χρηματοδότηση από το INTERREG.Το ποσό αφορά τις δράσεις για τον Δήμο Καστοριάς.

Άξονας Προτεραιότητας/Ειδικός Στόχος/Ομάδα Δράσεων του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Ειδικός Στόχος: 2.2 Προώθηση Τουρισμού	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Ομάδα Δράσεων: 2.2.1 Δράσεις προώθησης Τουρισμού	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Εφαρμογή στρατηγικής επωνυμίας (branding) για την περιοχή της Καστοριάς	100.000,00	100.000,00					Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020)
Ειδικός Στόχος: 2.3 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Ομάδα Δράσεων: 2.3.2 Δράσεις Διεύρυνσης της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Πλατφόρμα Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Εγγράφων και Διαδικασιών							Υιοθέτηση του Π.Σ. ΙΡΙΔΑ του Γεν. Επιτελείου Αεροπορίας και του ΥΠΕΣ.
Ειδικός Στόχος: 2.4 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης - Καταπολέμηση Φτώχειας, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής	1.214.500,00	319.500,00	895.000,00	0,00	0,00	0,00	
Ομάδα Δράσεων: 2.4.1 Δράσεις Στήριξης της Απασχόλησης με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	219.500,00	219.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Συμβουλευτική, κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στην Περιοχή Παρέμβασης ΕΣΒΑΑ Δήμου Καστοριάς	219.500,00	219.500,00					Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020)

Άξονας Προτεραιότητας/Ειδικός Στόχος/Ομάδα Δράσεων του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Ομάδα Δράσεων: 2.4.2 Δημιουργία - Αναβάθμιση - Εξοπλισμός Κοινωνικών Υποδομών - Παροχή Υπηρεσιών σε Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες	995.000,00	100.000,00	895.000,00	0,00	0,00	0,00	
Προμήθεια εξοπλισμού για την ανάπτυξη και αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών εντός των περιοχών ΕΣΒΑΑ του Δήμου Καστοριάς	100.000,00	100.000,00					Υλοποιήθηκε εντός Π.Π. 2014-2020
Κέντρο Κοινότητας Δήμου Καστοριάς	325.000,00		325.000,00				Θα συνεχίσει και στην επόμενη Π.Π. με αυξημένη στελέχωση.
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καστοριάς	570.000,00		570.000,00				Θα συνεχίσει και στην επόμενη Π.Π. με αυξημένη στελέχωση.

Άξονας Προτεραιότητας/Ειδικός Στόχος/Ομάδα Δράσεων του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΣΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Άξονας Προτεραιότητας: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων	6.533.750,00	5.210.550,00	0,00	1.243.500,00	79.700,00	0,00	
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών	1.630.450,00	1.593.250,00	0,00	37.200,00	0,00	0,00	
Ομάδα Δράσεων: 3.1.1 Δράσεις Βελτίωσης Αστικού Οδικού Δικτύου-Κυκλοφοριακών Συνθηκών	1.630.450,00	1.593.250,00	0,00	37.200,00	0,00	0,00	
Βελτίωση οδού Ορεστέων (από Ψαράδικα μέχρι Λύκεια)	1.220.500,00	1.220.500,00					Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020)
Κατασκευή κυκλοφοριακού κόμβου στη συμβολή των οδών Μ. Αλεξάνδρου – Λ. Κύκνων στην Καστοριά	372.750,00	372.750,00					Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020)
Εκπόνηση Σχεδίου Αστικής Προσβασιμότητας (Σ.Α.Π.) στο Δήμο Καστοριάς	37.200,00			37.200,00			Υλοποιήθηκε με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο

Άξονας Προτεραιότητας/Ειδικός Στόχος/Ομάδα Δράσεων του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας σε Δημοτικά Κτίρια, Υποδομές και Εξοπλισμό, Ενημέρωση - Ευαισθητοποίηση Πολιτών	4.903.300,00	3.617.300,00	0,00	1.206.300,00	79.700,00	0,00	
Ομάδα Δράσεων: 3.3.1 Βελτίωση ενεργειακού ισοζυγίου σε ενεργοβόρα κτίρια	1.486.900,00	1.341.200,00	0,00	112.500,00	33.200,00	0,00	
Ενεργειακή Αναβάθμιση Σχολικής Μονάδας 4ου Γυμνάσιου Καστοριάς	573.800,00	561.900,00			11.900,00		Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020)
Ενεργειακή Αναβάθμιση Σχολικής Μονάδας 4ου Δημοτικού Καστοριάς	469.400,00	457.700,00			11.700,00		Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020)
Ενεργειακή Αναβάθμιση 7ου Δημοτικού Σχολείου Καστοριάς	331.200,00	321.600,00			9.600,00		Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020)
Αναβάθμιση εγκαταστάσεων θέρμανσης και φωτισμού 5ου Δημοτικού Σχολείου Καστοριάς	112.500,00			112.500,00			Ολοκληρώθηκε με χρηματοδότηση από το ΠΔΕ Περ. Δυτ. Μακεδονίας.
Ομάδα Δράσεων: 3.3.2 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας Υποδομών - Εξοπλισμού Δήμου - Δράσεις Ενημέρωσης - Ευαισθητοποίησης Πολιτών	3.416.400,00	2.276.100,00	0,00	1.093.800,00	46.500,00	0,00	
Ενεργειακή αναβάθμιση δημοτικού οδοφωτισμού περιοχής ΕΣΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς	2.276.100,00	2.276.100,00					Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ΒΑΑ Καστοριάς (Π.Π. 2014-2020)
Προμήθεια 3 νέων απορριμματοφόρων	462.000,00			462.000,00			Υλοποιήθηκε/ται με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II

Άξονας Προτεραιότητας/Ειδικός Στόχος/Ομάδα Δράσεων του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Δράσεις διαχείρισης βιοαποβλήτων Δήμος Καστοριάς	406.200,00			406.200,00			Υλοποιήθηκε με χρηματοδότηση από το ΥΜΕΠΕΡΑ.
Προμήθεια και εγκατάσταση βυθιζόμενων κάδων αποθήκευσης απορριμμάτων Δήμου Καστοριάς	235.000,00			188.500,00	46.500,00		Υλοποιήθηκε με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο
Εκπόνηση Σχεδίου Φόρτισης Ηλεκτρικών Οχημάτων (Σ.Φ.Η.Ο.) στο Δήμο Καστοριάς	37.100,00			37.100,00			Υλοποιήθηκε με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο
Σύνολο	14.743.700,00	6.201.750,00	5.945.000,00	2.096.250,00	253.800,00	246.900,00	

Πίνακας 66: Έργα άλλων Φορέων στην Περιοχή Παρέμβασης Π.Π. 2014 - 2020

Εργα	Π/Υ	Χρηματοδότηση					Παρατηρήσεις
		ΕΠ ΠΔΜ 2014 - 2020		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	
		(πρόσκληση ΕΣΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Συντήρηση τοιχογραφιών και οροφोगραφίας Ιερού Ναού Αγίου Λουκά Καστοριάς	500.000,00		500.000,00				Υλοποιήθηκε από την ΕΦΑ Καστοριάς με χρηματοδότηση από άλλη πρόσκληση του ΕΠ. Δυτική Μακεδονία.
Συντήρηση - αποκατάσταση τοιχογραφιών Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου του Κυρίτζη στην Καστοριά	360.000,00		360.000,00				Υλοποιήθηκε από την ΕΦΑ Καστοριάς με χρηματοδότηση από άλλη πρόσκληση του ΕΠ. Δυτική Μακεδονία.
Ολοκλήρωση επισκευής του διατηρητέου κτιρίου Αρχοντικό Τζώτζα στην Καστοριά για την στέγαση των Γ.Α.Κ. Αρχαία Ν. Καστοριάς	1.431.800,00			1.431.800,00			Υλοποιήθηκε από το ΥΠ.Π.Ε.Θ. με χρηματοδότηση από το Π.Δ.Ε.
Σύνολο	2.291.800,00	0,00	860.000,00	1.431.800,00	0,00	0,00	

Τέλος η ολοκλήρωση της **Αντικατάστασης εσωτερικού δικτύου ύδρευσης πόλης Καστοριάς** και του **Αγωγού φυσικού αερίου** θα συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας και στη μείωση δαπανών ύδρευσης και θέρμανσης τόσο των κατοικιών όσο και των επιχειρήσεων της πόλης.

Επειτα από τα παραπάνω, αλλά και από τα μεταφερόμενα έργα στην επικαιροποίηση του ΕΣΒΑΑ που ακολουθεί, προκύπτει ότι ο Δήμος Καστοριάς ανταποκρίθηκε στο σύνολο σχεδόν των προσκλήσεων της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς, ολοκλήρωσε έργα/δράσεις προϋπολογισμού **14.743.700 €** (εκ των οποίων **6.201.750 €** από προσκλήσεις ΒΑΑ), μεταφέρει στην επόμενη Π.Π. έργα/δράσεις προϋπολογισμού άνω των **23.000.000 €** (**1.780.000 €** από προσκλήσεις ΒΑΑ) και έχει σημαντική ωριμότητα για πλήθος εργασιών/δράσεων.

Αποτίμηση υλοποίησης ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς σε σχέση με τα υπόλοιπα ΕΣΒΑΑ

Την Π.Π. 2014-2020 στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας από το ΠΕΠ ΔΜ εγκρίθηκαν πέντε Στρατηγικές των Δήμων Κοζάνης, Εορδαίας, Καστοριάς, Φλώρινας και Γρεβενών με εγκεκριμένη Δημόσια Δαπάνη ύψους 41.680.000 €.

Ποσό ύψους 39.630.000 € (ποσοστό περίπου 95% επί του συνόλου) με χρηματοδότηση από το Ε.Τ.Π.Α. και ποσό ύψους 2.050.000 € (ποσοστό περίπου 5% επί του συνόλου) με χρηματοδότηση από το Ε.Κ.Τ.,

Ειδικότερα για την Στρατηγική της ΒΑΑ Καστοριάς η εγκεκριμένη Δημόσια Δαπάνη ήταν ύψους 8.890.000 € εκ των οποίων ποσό ύψους 8.480.000 € (95,4%) χρηματοδοτήθηκαν από το Ε.Τ.Π.Α. και ποσό ύψους 410.000 € (4,6%) από το Ε.Κ.Τ.

Προκειμένου η αποτίμηση της υλοποίησης του ΕΣΒΑΑ Καστοριάς για την περίοδο 2014-2020

α) να αξιολογηθεί όσο το δυνατό πιο αντικειμενικά

β) να εντοπίσει, αδυναμίες, αστοχίες και παραλείψεις στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής, αλλά ταυτόχρονα και καλές πρακτικές άλλων Στρατηγικών, ώστε να οδηγήσει σε προτάσεις οι οποίες θα ενσωματωθούν στην τρέχουσα Π.Π.

κρίνεται σκόπιμο να αποτυπωθεί συνοπτικά και η πορεία υλοποίησης όλων των ΕΣΒΑΑ στην Επικράτεια.

Σε επίπεδο επικράτειας, εγκρίθηκαν στις 13 Περιφέρειες από τα Π.Ε.Π. συνολικά 37 Στρατηγικές στις οποίες συμμετείχαν 57 Δήμοι.

Με εξαίρεση τα ΕΣΒΑΑ, της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης και της Δυτικής Αθήνας, στα οποία ήταν δικαιούχοι 8 Δήμοι σε κάθε ένα, τα υπόλοιπα ΕΣΒΑΑ στην συντριπτική τους πλειοψηφία είχαν δικαιούχο έναν Δήμο.

Το συνολικό ύψος της εγκεκριμένης Δημόσιας Δαπάνης των 37 ΕΣΒΑΑ στην επικράτεια ανήλθε στα 703.943.421 € εκ των οποίων ποσό ύψους 567.681.258 € (80,65%) με χρηματοδότηση από το Ε.Τ.Π.Α. και ποσό ύψους 136.262.163 € (19,35%) με χρηματοδότηση από το Ε.Κ.Τ.

Η απορρόφηση των πόρων των ΕΣΒΑΑ στην επικράτεια βάσει των επίσημων στοιχείων του Υπουργείου Ανάπτυξης στις 30-6-2024 διαμορφώθηκε ως εξής:

Στο Ε.Τ.Π.Α, οι πληρωμές ανήλθαν στα 218.230.656,00 € με ποσοστό απορρόφησης στο 38,44%.

Στο Ε.Κ.Τ., οι πληρωμές ανήλθαν στα 66.770.913,00 € με ποσοστό απορρόφησης στο 49,00%.

Στο σύνολο οι πληρωμές ανήλθαν στα 285.001.569,00 € με ποσοστό απορρόφησης στο 40,49%.

Τα τελικά ποσοστά σε σχέση με αυτά που έχουν διαμορφωθεί έως και 30-6-2024 ενδέχεται να είναι σχετικά μειωμένα αφού:

- θα αφαιρεθούν τυχόν πληρωμές τμηματοποιημένων έργων που πραγματοποιήθηκαν μετά την 31/12/2023 και θα προσμετρηθούν στην Π.Π. 2021-2027
- θα αφαιρεθούν πληρωμές μεταφερόμενων έργων η μεταφορά των οποίων στην επόμενη Π.Π. δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί

Σε κάθε περίπτωση, κάνοντας τις παραδοχές ότι:

- η μεταφορά των περισσοτέρων έργων στις 30/6/2024 έχει ολοκληρωθεί,
- οι πληρωμές των τμηματοποιημένων έργων για το διάστημα 01/01/2024 έως τις 30/6/2024 θα είναι σχετικά μικρές,
- το διάστημα από 31-01-2024 έως 30-06-2024 ενσωματώθηκαν λογιστικά και πληρωμές ολοκληρωμένων ή τμηματοποιημένων έργων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν έως και 31-12-2023
- τα αντίστοιχα ποσοστά την 31-01-2024 ήταν i) ΕΤΠΑ: 37,11%, ii) ΕΚΤ: 39,90% και στο σύνολο των ΒΑΑ: 37,65%

η εικόνα που αποτυπώνεται την 30/6/2024 είναι ασφαλής για διαπιστώσεις και εξαγωγή συμπερασμάτων.

Διαπιστώσεις

Συγκρίνοντας την Στρατηγική της ΒΑΑ Καστοριάς σε σχέση με τις υπόλοιπες στην επικράτεια διαπιστώνουμε τα εξής:

- στις στρατηγικές που είχαν το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης ένα σημαντικό ποσοστό στην υλοποίηση, είχαν άλλοι φορείς πλην των Δήμων (Περιφέρειες, Πανεπιστήμια, Επιμελητήρια, ΕΦΑ)
- σημαντική απόκλιση ως προς την αναλογία της χρηματοδότησης από το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ των Στρατηγικών της ΠΔΜ σε σχέση με τον μ.ο. της Επικράτειας. Ειδικά στις Στρατηγικές των μεγάλων Δήμων των Π.Ε. Αττικής και Θεσσαλονίκης, η διαφορετική αυτή φιλοσοφία και στόχευση, με προτεραιότητα στην υλοποίηση κοινωνικών δράσεων είναι ακόμη πιο εμφανής τόσο σε επίπεδο κατανομής των πόρων μεταξύ των δύο Ταμείων με την αναλογία να διαμορφώνεται (70% ΕΤΠΑ – 30% ΕΚΤ), όσο και σε επίπεδο υλοποίησης. Σημειώνεται ότι 13 Στρατηγικές παρουσιάζουν μηδενική απορρόφηση στο Ε.Κ.Τ.

- στον άξονα της επιχειρηματικότητας από το Ε.Τ.Π.Α., με εξαίρεση τις Στρατηγικές της ΠΔΜ των οποίων τα έργα κινητοποιήσαν και ιδιωτικά κεφάλαια, οι απορροφήσεις των υπολοίπων ήταν αποτέλεσμα άμεσης επιχορήγησης χωρίς ιδιωτική συμμετοχή.
Στην επικράτεια 22 Στρατηγικές (60%) παρουσιάζουν μηδενική απορρόφηση.

ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς

Το ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς στις 30-6-2024 διαμορφώθηκε ως εξής :

- στο Ε.Τ.Π.Α οι πληρωμές ανήλθαν στα 4.892.631 € με ποσοστό υλοποίησης 57,70%,
- στο Ε.Κ.Τ. οι πληρωμές ανήλθαν στις 63.807 € με ποσοστό υλοποίησης 15,56%,
- στο σύνολο οι πληρωμές ανήλθαν στα 4.956.438 € με τελικό ποσοστό απορρόφησης 55,75%.

Το τελικό ποσοστό απορρόφησης των ΕΣΒΑΑ στην επικράτεια που αναμένεται να κυμανθεί κοντά στο 40% αποδεικνύει την δυσκολία υλοποίησης των Στρατηγικών σε πανελλήνιο επίπεδο.

Η πορεία υλοποίησης του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς, η απορρόφηση του οποίου θα κυμανθεί όπως προαναφέρθηκε περίπου στο 55% αφού δεν αναμένονται άλλες ουσιαστικές μεταβολές, σε σύγκριση με την γενικότερη εικόνα στην επικράτεια, κρίνεται ιδιαίτερα ικανοποιητική, αν συνυπολογιστεί ότι:

1. μοναδικός φορέας υλοποίησης υπήρξε ο Δήμος Καστοριάς
2. υλοποιήθηκαν δράσεις
  - σε επίπεδο έργων
  - ουσιαστικής ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας με ιδιωτική συμμετοχή
  - κοινωνικού χαρακτήρα
3. ο μηχανισμός του Δήμου Καστοριάς ο οποίος κλήθηκε να υλοποιήσει την Στρατηγική ήταν δυσανάλογα μικρότερος σε σχέση με τους διαθέσιμους πόρους, συγκριτικά με τους άλλους Δήμους.

Προβλήματα υλοποίησης ΕΣΒΒΑ Π.Π. 2014-2020

Ως βασικά προβλήματα στην πορεία υλοποίησης του ΕΣΒΑΑ Καστοριάς μπορούν να προσδιοριστούν, η φύση των έργων στον αστικό ιστό, η ωρίμανση τους και οι χρονοβόρες διαδικασίες και συγκεκριμένα:

- α) η υλοποίηση μεγάλων έργων από τους φορείς (στην συντριπτική πλειοψηφία ΟΤΑ), μέσα στον αστικό ιστό και ειδικότερα οι παρεμβάσεις στους κοινόχρηστους χώρους που ήταν σε πρώτη προτεραιότητα στο ΕΣΒΒΑ Καστοριάς αλλά και σε όλες τις Στρατηγικές γενικότερα, συναντά δυσκολίες τόσο στο επίπεδο της σύνταξης των μελετών, των προαπαιτούμενων εγκρίσεων και αδειοδοτήσεων αυτών, αλλά και στην αποδοχή των παρεμβάσεων από τις τοπικές κοινωνίες.
Οι παρεμβάσεις στους κοινόχρηστους χώρους διαχρονικά αποτελούσαν πεδίο αντιπαράθεσης της κοινωνίας των πολιτών.

β) το θεσμικό πλαίσιο και το οικονομικό κόστος των μελετών για την ωρίμανση των έργων.

Η ωρίμανση κτηριακών έργων, έργων αστικών αναπλάσεων, αστικής οδοποιίας και κυκλοφοριακών παρεμβάσεων μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά κατά κανόνα με δημοπρατήσεις μελετών που αντιμετωπίζουν την ωρίμανση ενός έργου συνολικά.

Διαδικασία, υψηλού κόστους ειδικά για τους ΟΤΑ, χρονοβόρα για τους αιρετούς, επίπονη και υπεύθυνη για τον μηχανισμό.

Ενδιάμεσες λύσεις που επιχειρούνται προκειμένου, να μειωθεί το οικονομικό κόστος, να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις των διοικήσεων για άμεση υλοποίηση έργων και να μετριαστούν οι αντιδράσεις του μηχανισμού, αντιμετωπίζουν αποσπασματικά την ωρίμανση των έργων και οδηγούν σε πολλές περιπτώσεις σε μεγάλες καθυστερήσεις τόσο στην ωρίμανση του αλλά πρωτίστως σε αστοχίες στην φάση της υλοποίησης.

Το γεγονός ότι στην τρέχουσα ΠΠ είναι επιλέξιμη η χρηματοδότηση των μελετών, θα λύσει σε σημαντικό βαθμό το πρόβλημα, υπό την προϋπόθεση της επίσπευσης των διαδικασιών.

γ) οι σημαντικοί νεκροί χρόνοι, μεταξύ της υποβολής μίας πρότασης ενός έργου μέχρι την υπογραφή της σύμβασης.

Απαιτείται στενή παρακολούθηση και επίσπευση των διαδικασιών από τους φορείς υλοποίησης κυρίως ΟΤΑ (άμεσες συνεδριάσεις των Δημοτικών Συμβουλίων για να ενταχθούν στους προϋπολογισμούς τα έργα, να τηρούνται οι ελάχιστοι βάσει της νομοθεσίας καταληκτικοί χρόνοι για τις υποβολές των προσφορών, σύσταση και επίσπευση των συνεδριάσεων των επιτροπών, άμεσες αποφάσεις στις εξετάσεις ενστάσεων από τις επιτροπές και από τα συλλογικά όργανα, κοκ) καθώς και άμεση αξιολόγηση για τις εντάξεις των έργων, ταχεία ανταπόκριση στις προεγκρίσεις των δημοπρατήσεων και της υπογραφής των συμβάσεων από τις Διαχειριστικές Αρχές.

Στο ΕΣΒΑΑ του Δήμου Καστοριάς για τα έξι έργα που συμβασιοποιήθηκαν και ολοκληρώθηκαν την τρέχουσα Π.Π. ο μέσος χρόνος που απαιτήθηκε από την υποβολή της πρότασης έως την υπογραφή της σύμβασης ενός έργου, ήταν 430 ημέρες με εύρος διακύμανσης από 332 έως 677 ημέρες.

Σε συνδυασμό με τα όσα αναφέρθηκαν στην παραπάνω παράγραφο οι νεκροί χρόνοι που θα απαιτηθούν για την υπογραφή της σύμβασης ενός έργου του οποίου θα δημοπρατηθεί και η μελέτη (οι διαδικασίες συμβασιοποίησης της οποίας είναι πιο χρονοβόρες), με μία ρεαλιστική εκτίμηση θα προσεγγίσει τις 1000 ημέρες.

Πίνακας 67: Σύνολο ΕΣΒΑΑ (χρηματοδότηση από ΕΤΠΑ) Π.Π. 2014 - 2020

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΔΗΜΩΝ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΑΠΑΝΗ ΕΤΠΑ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΕΤΠΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΤΠΑ
Ήπειρος	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	113978	523	27.300.000 €	32.401.873 €		32.401.873 €	118,69%
Δυτική Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	89691	508	20.280.000 €	15.754.655 €	72.374 €	15.827.029 €	78,04%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	66376	389	7.999.655 €	5.539.787 €		5.539.787 €	69,25%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ	139670	779	12.445.000 €	7.067.897 €	760.662 €	7.828.559 €	62,91%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	55679	268	7.806.438 €	4.896.757 €		4.896.757 €	62,73%
Βόρειο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	59034	259	7.900.000 €	4.866.335 €		4.866.335 €	61,60%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	33095	212	8.480.000 €	4.659.956 €	232.675 €	4.892.631 €	57,70%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	71751	334	7.974.911 €	3.771.530 €		3.771.530 €	47,29%
Αττική	ΑΣ Δυτικής Αθηνάς (8 ΔΗΜΟΙ)	624135	3545	32.550.000 €	13.922.511 €		13.922.511 €	42,77%
Κρήτη	ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	111375	508	9.808.445 €	3.596.265 €	153.824 €	3.750.089 €	38,23%
Αττική	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	168151	1152	60.122.000 €	15.192.401 €	6.800.100 €	21.992.501 €	36,58%
Δυτική Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	215922	1013	43.500.000 €	15.397.761 €	492.255 €	15.890.016 €	36,53%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	74004	331	3.694.000 €	1.337.203 €		1.337.203 €	36,20%
Πελοπόννησος	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	72906	423	6.435.000 €	1.941.733 €	358.266 €	2.299.999 €	35,74%
Πελοπόννησος	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ/ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ ΜΥΚΗΝΩΝ	72619	369	5.900.000 €	2.000.710 €		2.000.710 €	33,91%
Αττική	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ & ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ-ΤΑΥΡΟΥ	683113	5463	62.447.718 €	14.521.769 €	6.610.337 €	21.132.106 €	33,84%
Κεντρική Μακεδονία	ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (8 Δήμοι)	865189	6126	68.320.000 €	21.988.667 €		21.988.667 €	32,18%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	164095	1114	13.448.000 €	4.316.661 €		4.316.661 €	32,10%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ	62655	284	3.300.000 €	1.023.314 €		1.023.314 €	31,01%
Νότιο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΡΟΔΟΥ	125113	1077	5.050.624 €	1.563.277 €		1.563.277 €	30,95%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	78605	546	8.765.000 €	2.179.616 €	392.416 €	2.572.032 €	29,34%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	21421	169	6.230.000 €	1.364.053 €	204.986 €	1.569.039 €	25,19%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	29500	141	8.250.000 €	1.872.074 €	183.907 €	2.055.981 €	24,92%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	55979	377	7.150.000 €	1.324.199 €	393.629 €	1.717.828 €	24,03%
Βόρειο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΧΙΟΥ	50361	310	7.000.000 €	1.555.837 €		1.555.837 €	22,23%
Κρήτη	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	179302	876	14.738.167 €	2.855.579 €	390.000 €	3.245.579 €	22,02%
Ιόνια Νησιά	ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	67112	487	25.900.000 €	5.586.303 €		5.586.303 €	21,57%
Αττική	ΣΥΔ Νότιας Αττικής (3 ΔΗΜΟΙ)	205653	1073	27.334.800 €	5.218.148 €		5.218.148 €	19,09%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΗΡΩΙΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	30054	149	2.713.500 €	446.595 €		446.595 €	16,46%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΕΔΕΣΣΑΣ	26407	134	2.170.000 €	353.221 €		353.221 €	16,28%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ	66657	333	6.850.000 €	1.066.916 €		1.066.916 €	15,58%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	67224	425	8.520.000 €	279.840 €	359.939 €	639.779 €	7,51%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ	57039	282	2.982.000 €	213.825 €		213.825 €	7,17%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΑΔΕΩΝ/ΘΗΒΑΙΩΝ/ΑΛΙΑΡΤΟΥ ΘΕΣΠΙΕΩΝ	85340	451	6.800.000 €	425.050 €		425.050 €	6,25%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	42515	245	8.150.000 €	0 €	260.094 €	260.094 €	3,19%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	82892	439	2.516.000 €	62.874 €		62.874 €	2,50%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	109256	533	6.850.000 €	0 €		0 €	0,00%
		5123868	31647	567.681.258 €	200.565.192 €	17.665.464 €	218.230.656 €	38,44%

ΠΗΓΗ: <https://anaptyxi.gov.gr/el-gr/> (Προσωπικό Δήμων: Οδηγός Σύνταξης Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) των Δήμων ΕΕΤΑΑ Ιανουάριος 2024).

Πίνακας 68: Σύνολο ΕΣΒΑΑ (χρηματοδότηση από ΕΚΤ) Π.Π. 2014 - 2020

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΔΗΜΩΝ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΑΠΑΝΗ ΕΚΤ	ΕΚΤ ΠΛΗΡΩΜΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΚΤ
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ	62655	284	904.000 €	1.231.785 €	136,26%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	66376	389	600.002 €	587.812 €	97,97%
Αττική	ΑΣ Δυτικής Αθηνάς (8 ΔΗΜΟΙ)	624135	3545	25.909.845 €	24.676.639 €	95,24%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	55679	268	600.000 €	545.959 €	90,99%
Κεντρική Μακεδονία	ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (8 ΔΗΜΟΙ)	865189	6126	16.006.940 €	12.040.136 €	75,22%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	71751	334	597.860 €	445.664 €	74,54%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	21421	169	410.000 €	286.398 €	69,85%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ	57039	282	824.000 €	492.343 €	59,75%
Αττική	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ & ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ-ΤΑΥΡΟΥ	683113	5463	23.026.242 €	13.172.942 €	57,21%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΕΔΕΣΣΑΣ	26407	134	431.000 €	246.041 €	57,09%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΗΡΩΙΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	30054	149	790.500 €	383.592 €	48,53%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	82892	439	684.000 €	303.545 €	44,38%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	42515	245	410.000 €	168.320 €	41,05%
Δυτική Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	89691	508	700.000 €	256.931 €	36,70%
Αττική	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	168151	1152	20.343.325 €	7.273.855 €	35,76%
Αττική	ΣΥΔ Νότιας Αττικής (3 ΔΗΜΟΙ)	205653	1073	8.081.200 €	2.770.065 €	34,28%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	29500	141	410.000 €	103.622 €	25,27%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ	139670	779	2.685.000 €	663.098 €	24,70%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	78605	546	1.125.000 €	261.546 €	23,25%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	74004	331	1.025.000 €	210.216 €	20,51%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	33095	212	410.000 €	63.807 €	15,56%
Βόρειο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	59034	259	2.600.000 €	343.176 €	13,20%
Πελοπόννησος	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ/ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ ΜΥΚΗΝΩΝ	72619	369	2.520.000 €	171.872 €	6,82%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	55979	377	1.250.000 €	71.549 €	5,72%
Κρήτη	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	179302	876	1.312.000 €		0,00%
Ήπειρος	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	113978	523	3.400.000 €		0,00%
Πελοπόννησος	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	72906	423	2.730.000 €		0,00%
Ιόνια Νησιά	ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	67112	487	1.800.000 €		0,00%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	67224	425	410.000 €		0,00%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ	66657	333	3.200.000 €		0,00%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	164095	1114	1.561.249 €		0,00%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΑΔΕΩΝ/ΘΗΒΑΙΩΝ/ΑΛΙΑΡΤΟΥ ΘΕΣΠΙΕΩΝ	85340	451	3.250.000 €		0,00%
Δυτική Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	215922	1013	380.000 €		0,00%
Νότιο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΡΟΔΟΥ	125113	1077	300.000 €		0,00%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	109256	533	3.200.000 €		0,00%
Κρήτη	ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	111375	508	875.000 €		0,00%
Βόρειο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΧΙΟΥ	50361	310	1.500.000 €		0,00%
		5123868	31647	136.262.163 €	66.770.913 €	49,00%

ΠΗΓΗ: <https://anaptyxi.gov.gr/el-gr/> (Προσωπικό Δήμων: Οδηγός Σύνταξης Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) των Δήμων ΕΕΤΑΑ Ιανουάριος 2024).

Πίνακας 69: Σύνολο ΕΣΒΑΑ (χρηματοδότηση από ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) Π.Π. 2014 - 2020

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΔΗΜΩΝ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΑΠΑΝΗ ΣΒΑΑ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΒΑΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΒΑΑ
Ήπειρος	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	113978	523	30.700.000 €	32.401.873 €	105,54%
Δυτική Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	89691	508	20.980.000 €	16.083.960 €	76,66%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	66376	389	8.599.657 €	6.127.599 €	71,25%
Αττική	ΑΣ Δυτικής Αθηνάς (8 ΔΗΜΟΙ)	624135	3545	58.459.845 €	38.599.150 €	66,03%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	55679	268	8.406.438 €	5.442.716 €	64,74%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ	139670	779	15.130.000 €	8.491.657 €	56,12%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	33095	212	8.890.000 €	4.956.438 €	55,75%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ	62655	284	4.204.000 €	2.255.099 €	53,64%
Βόρειο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	59034	259	10.500.000 €	5.209.511 €	49,61%
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	71751	334	8.572.771 €	4.217.194 €	49,19%
Κεντρική Μακεδονία	ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (8 ΔΗΜΟΙ)	865189	6126	84.326.940 €	34.028.803 €	40,35%
Αττική	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ & ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ-ΤΑΥΡΟΥ	683113	5463	85.473.960 €	34.305.048 €	40,14%
Αττική	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	168151	1152	80.465.325 €	29.266.356 €	36,37%
Δυτική Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	215922	1013	43.880.000 €	15.890.016 €	36,21%
Κρήτη	ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	111375	508	10.683.445 €	3.750.089 €	35,10%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	74004	331	4.719.000 €	1.547.419 €	32,79%
Νότιο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΡΟΔΟΥ	125113	1077	5.350.624 €	1.563.277 €	29,22%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	164095	1114	15.009.249 €	4.316.661 €	28,76%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	78605	546	9.890.000 €	2.833.578 €	28,65%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	21421	169	6.640.000 €	1.855.437 €	27,94%
Πελοπόννησος	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ/ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ ΜΥΚΗΝΩΝ	72619	369	8.420.000 €	2.172.582 €	25,80%
Πελοπόννησος	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	72906	423	9.165.000 €	2.299.999 €	25,10%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	29500	141	8.660.000 €	2.159.603 €	24,94%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΗΡΩΙΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	30054	149	3.504.000 €	830.187 €	23,69%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΕΔΕΣΣΑΣ	26407	134	2.601.000 €	599.262 €	23,04%
Αττική	ΣΥΔ Νότιας Αττικής (3 ΔΗΜΟΙ)	205653	1073	35.416.000 €	7.988.213 €	22,56%
Θεσσαλία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	55979	377	8.400.000 €	1.789.377 €	21,30%
Κρήτη	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	179302	876	16.050.167 €	3.245.579 €	20,22%
Ιόνια Νησιά	ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	67112	487	27.700.000 €	5.586.303 €	20,17%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ	57039	282	3.806.000 €	706.168 €	18,55%
Βόρειο Αιγαίο	ΔΗΜΟΣ ΧΙΟΥ	50361	310	8.500.000 €	1.555.837 €	18,30%
Κεντρική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	82892	439	3.200.000 €	366.419 €	11,45%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ	66657	333	10.050.000 €	1.066.916 €	10,62%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	67224	425	8.930.000 €	639.779 €	7,16%
Δυτική Μακεδονία	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	42515	245	8.560.000 €	428.414 €	5,00%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΑΔΕΩΝ/ΘΗΒΑΙΩΝ/ΑΛΙΑΡΤΟΥ ΘΕΣΠΙΕΩΝ	85340	451	10.050.000 €	425.050 €	4,23%
Στερεά Ελλάδα	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	109256	533	10.050.000 €	0 €	0,00%
		5.123.868	31.647	703.943.421 €	285.001.569 €	40,49%

ΠΗΓΗ: <https://anaptyxi.gov.gr/el-gr/> (Προσωπικό Δήμων: Οδηγός Σύνταξης Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) των Δήμων ΕΕΤΑΑ Ιανουάριος 2024).

3. 8 Συνθετική αξιολόγηση προοπτικών και συμπεράσματα ως προς τα προβλήματα-προοπτικές και ανάγκες αναθεώρησης/τροποποίησης της Περιοχής Παρέμβασης

Η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης της Περιοχής Παρέμβασης της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης θα ολοκληρωθεί με την αξιοποίηση δύο σημαντικών εργαλείων του management και του στρατηγικού σχεδιασμού, των μεθόδων ανάλυσης PESTLE και SWOT.

Η πρώτη τεχνική, η PESTLE χρησιμοποιείται για την ανάλυση του μακροπεριβάλλοντος ενός οργανισμού ή μιας περιοχής, δηλαδή των συστημάτων και δομών που τον περιβάλλουν εντός των οποίων καλείται να λειτουργήσει ο εκάστοτε οργανισμός ή η περιοχή κ.α. Αποτελεί δηλαδή, μία ολοκληρωμένη παρουσίαση του εξωτερικού περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται ένας οργανισμός και των επιρροών που δέχεται από αυτό. Η χρησιμότητα της συγκεκριμένης μεθόδου βασίζεται στο γεγονός ότι η επιτυχία ενός οργανισμού δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς τις πληροφορίες που αφορούν το περιβάλλον του (Peng and Nunes 2007:230). Ο όρος PESTLE είναι ακρωνύμιο που προκύπτει από τα αρχικά των παραγόντων που επιδρούν στην λειτουργία ενός οργανισμού και συγκεκριμένα τις αγγλικές λέξεις Political, Economical, Social, Technological, Environmental και Legal factors που είναι αντίστοιχα στα ελληνικά οι πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί, τεχνολογικοί, περιβαλλοντικοί και νομικοί παράγοντες του μακροπεριβάλλοντος που υπάρχουν και επηρεάζουν είτε θετικά είτε αρνητικά την ανάπτυξη του.

Μετά από την ανασκόπηση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ, προέκυψε η ακόλουθη ανάλυση PESTLE:

PESTLE ANALYSIS

  <p>P</p>	<p>POLITICAL (Πολιτικοί Παράγοντες)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ • Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ • Εδαφική Ατζέντα 2030 • Χάρτα της Λειψίας • Νέο Ευρωπαϊκό Bauhaus (New European Bauhaus – NEB) • Πόλεμος Ρωσίας-Ουκρανίας (επιρροή και στο υπάρχον εμπόριο της γουνοποιίας) • Απόσταση από το Εθνικό Κέντρο Αποφάσεων • Γραφειοκρατικές, πολύπλοκες και χρονοβόρες θεσμικές διαδικασίες δημόσιας διοίκησης • Μεταφορά αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος στην τοπική αυτοδιοίκηση χωρίς μεταφορά των αναγκαίων πόρων για την εκτέλεσή τους • Αποσπασματική προσπάθεια απλοποίησης – τυποποίησης διαδικασιών
  <p>E</p>	<p>ECONOMIC (Οικονομικοί Παράγοντες)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αποσταθεροποίηση παγκόσμιας οικονομίας από την Πανδημία Covid-19 • Ενεργειακή και κλιματική κρίση • Παρατεταμένη ύφεση και μη ευνοϊκό περιβάλλον ανάπτυξης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών • Οικονομική δυσπραγία - έκδηλη μέσω αποδημίας σημαντικού μέρους κατοίκων (αποτυπώνεται στην πληθυσμιακή συρρίκνωση) • Αύξηση τιμών - πληθωριστικές τάσεις • ΠΔΜ από τις πλέον φτωχές περιφέρειες, υποχώρηση σε όρους κκΑΕΠ έναντι του κοινοτικού μέσου όρου όπως αυτό αποτυπώνεται στον υποβιβασμό της από τις «περιφέρειες σε μετάβαση» στην κατηγορία των «λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών» στην νέα ΠΠ • Διαρθρωτικές αδυναμίες περιφερειακής οικονομίας και έλλειμμα ανταγωνιστικότητας λόγω περιορισμένου εύρους κλαδικής εξειδίκευσης, εξάρτησης από συμβατικούς κλάδους και έλλειψης επενδύσεων σε Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη • Χαμηλός ρυθμός ανάπτυξης τουρισμού στην ΠΔΜ, τα έσοδα της Περιφέρειας από τον τουρισμό το 2022, αντιπροσώπευαν μόλις το 0,3% (€ 67 εκατ.) των συνολικών εσόδων της χώρας ενώ η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας ανήλθε σε 2% • Δυνατότητες που προκύπτουν από νέα χρηματοδοτικά εργαλεία από τον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης, το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

T

  <p style="font-size: 48pt; font-weight: bold;">L</p>	<p style="text-align: center;">LEGAL (Θεσμικοί Παράγοντες)</p> <ul style="list-style-type: none"> Κανονισμός (ΕΕ) 2022/428 του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2022 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 833/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω ενεργειών της Ρωσίας που αποσταθεροποιούν την κατάσταση στην Ουκρανία που επέβαλε απαγόρευση εξαγωγών ειδών από γουνοδέρματα στην Ρωσία Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αρ. 24.03.2022/C1311/01 σχετικά με το Προσωρινό πλαίσιο κρίσης για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό τη στήριξη της οικονομίας μετά την επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας (δυνατότητα επιχορήγησης πληττόμενων από τις κυρώσεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/428 Νέες απαιτήσεις στην υποβολή, ένταξη και υλοποίηση πράξεων (Ν. 4936/2022 ΣΕΑΚ, ΔΗΣΜΕ) Ατελή νομοθετικά πλαίσια
  <p style="font-size: 48pt; font-weight: bold;">E</p>	<p style="text-align: center;">ENVIRONMENTAL (Περιβαλλοντικοί Παράγοντες)</p> <ul style="list-style-type: none"> Κλιματική αλλαγή Φυσικές καταστροφές Αυξημένες απαιτήσεις για μείωση κατανάλωσης ενέργειας – Μείωση Ενεργειακού αποτυπώματος πόλεων Αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας Ενδιαφέρον κοινής γνώμης για περιβαλλοντικά θέματα Αύξηση της τάσης του πληθυσμού για χρήση οικολογικών υλικών Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) Δυτικής Μακεδονίας

Για την αξιολόγηση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της Περιοχής Παρέμβασης ΒΑΑ αξιοποιήθηκε η μέθοδος SWOT για την ανάλυση των ισχυρών και αδύνατων σημείων του εσωτερικού περιβάλλοντος και την ανάλυση των ευκαιριών και των απειλών του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η έννοια «ανάλυση SWOT» προέρχεται από τα αρχικά Strengths (Δυνατά σημεία εσωτερικού περιβάλλοντος), Weaknesses (Αδύναμα σημεία εσωτερικού περιβάλλοντος), Opportunities (ευκαιρίες από το εξωτερικό περιβάλλον), Threats (Απειλές από το εξωτερικό περιβάλλον) και ως μεθοδολογικό εργαλείο, αποτελεί ένα τρόπο καταγραφής των κυριότερων συμπερασμάτων που προκύπτουν από την ανάλυση και την καταγραφή του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος ενός τμήματος ή του συνόλου της περιοχής μελέτης. Η αναπτυξιακή προοπτική κάθε περιοχής αλλά και κάθε επί μέρους οργάνωσης ή φορέα υπόκειται στη δράση ενός συνόλου εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων, οι οποίοι δρουν ευμενώς ή δυσμενώς, άμεσα ή έμμεσα στο υπάρχον παραγωγικό σύστημα και την παραγωγική διαδικασία της. Απώτερος στόχος της ανάλυσης SWOT είναι καταρχήν ο εντοπισμός και η καταγραφή των "ισχυρών" σημείων ή στρατηγικών πλεονεκτημάτων πάνω στα οποία μπορεί να στηριχτεί η αναπτυξιακή της πορεία και να καθοριστούν οι στρατηγικές κατευθύνσεις μιας συνεκτικής και συνολικής στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης για την συνολική περιοχή αναφοράς. Ακόμη, ο εντοπισμός και καταγραφή των "αδύνατων" σημείων αποτελεί την αναγκαία βάση για εκείνες τις πολιτικές και δράσεις που θα συνέβαλαν στη θεραπεία τους. Εξάλλου, σε ένα οικονομικό περιβάλλον που συνεχώς εξελίσσεται παρουσιάζονται ευκαιρίες και κίνδυνοι, στοιχεία τα οποία θα πρέπει να αξιολογούνται και να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό των όποιων παρεμβάσεων πολιτικής υπέρ των εν λόγω περιοχών.

SWOT ANALYSIS

	STRENGTHS (ΔΥΝΑΜΕΙΣ)
<p>S</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Μικρή αρνητική πληθυσμιακή μεταβολή στην ΠΠ σε σχέση με τις άλλες δημοτικές ενότητες • Αστικός χαρακτήρας της περιοχής και τάση συγκέντρωσης στην Δημοτική Ενότητα Καστοριάς την τελευταία δεκαετία • Μικρή υποχώρηση του αριθμού των ανέργων • Τάση οι δημιουργούμενες θέσεις πλήρους απασχόλησης να είναι ολοένα και περισσότερο υψηλού επιπέδου δεξιοτήτων ενώ οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης να είναι ολοένα και περισσότερο χαμηλού επιπέδου δεξιοτήτων • Συγκέντρωση του 54,5% των επιχειρήσεων στην Π.Π. – 2 στις 3 εμπορικές • Το διάστημα 2012 – 2023 έκλεισε στην Π.Π. περίπου το 25% των επιχειρήσεων έναντι του 50% στο Δήμο • Η ΠΠ αποτελεί αναγνωρισμένο οικονομικό, εμπορικό και διοικητικό κέντρο με προεξέχουσα θέση στην ευρύτερη περιοχή Επιχειρηματική δομή της Περιοχής Παρέμβασης προσανατολισμένη στο εμπόριο (χονδρικό-λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών, στη μεταποίηση, στις δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών και μεταφοράς και αποθήκευσης • Εμπειρία και αρμοδιότητες Δήμου στη λειτουργία Κοινωνικών Δομών και Δράσεων • Εξαιρετικά πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα και φυσικός πλούτος που μπορούν να δώσουν ώθηση σε νέες αναπτυξιακές δραστηριότητες αειφόρου χαρακτήρα. • Χώροι που συνδέονται με την ιστορία του τόπου και αποτελούν πόλους επισκεψιμότητας • Πληθώρα τουριστικών καταλυμάτων και υποδομών • Πολιτιστική κληρονομιά, παράδοση και τέχνες που εκφράζεται από μεγάλο αριθμό πολιτιστικών συλλόγων • Μεγάλη αθλητική δραστηριότητα από συλλόγους και φορείς • Συνεργασία Δήμου με τοπικούς αθλητικούς και πολιτιστικούς συλλόγους και φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών • Συμμετοχή Δήμου σε ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα και δίκτυα συνεργασιών • Εκπόνηση Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, Σχεδίου Αστικής Προσβασιμότητας, Επιχειρησιακού Σχεδίου Εξασφάλισης Κοινόχρηστων και Κοινοφελών Χώρων • Υποδομές οδικής και αεροπορικής σύνδεσης (Εγνατία Οδός – αεροδρόμιο) • Ύπαρξη θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών Natura, καθώς και αξιόλογης και σπάνιας χλωρίδας και πανίδας

W

- Η πόλη της Καστοριάς είναι η μοναδικός οικισμός της ΔΕ Καστοριάς που κατέγραψε μείωση του πληθυσμού του στην απογραφή του 2021
- Αυξητική τάση γήρανσης του πληθυσμού Η ΠΠ χωροθετείται σε δήμο που καταγράφει την 22η υψηλότερη χωρική επιβάρυνση ανεργίας από όλους τους Δήμους
- Μη ύπαρξη σταθερής εργασίας - εποχικότητα απασχόλησης
- Καθιέρωση των μακροχρόνια ανέργων σε ποσοστά που αντιπροσωπεύουν σταθερά πάνω από το 50% των ανέργων πλήττοντας κυρίως γυναίκες, άτομα άνω των 35 ετών και όσους δεν είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Κακή αντιστοίχιση και αποτελεσματικότητα του μηχανισμού αντιστοίχισης προσφοράς και ζήτησης της τοπικής αγοράς εργασίας και κατ' επέκταση διαρθρωτική φύση των προβλημάτων της αγοράς εργασίας
- Διαρροή πληθυσμού υψηλού μορφωτικού επιπέδου λόγω έλλειψης επαγγελματικών ευκαιριών
- Μειωμένη επαγγελματική κινητικότητα
- Λίγες ευκαιρίες για επαγγελματική εξέλιξη - εγκλωβισμός σε περιορισμένες παραδοσιακές επαγγελματικές ενασχολήσεις, λόγω έλλειψης ικανών επαγγελματικών δεξιοτήτων
- Έλλειψη δομών παρακολούθησης των εξελίξεων στην τοπική αγορά εργασίας
- Μικρό μέγεθος επιχειρήσεων το οποίο υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα και την επιβίωσή τους
- Υψηλό ποσοστό αιτούντων Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος
- Υψηλό κόστος κάλυψης των ενεργειακών αναγκών νοικοκυριών, επιχειρήσεων και δημόσιων κτιρίων
- Τάσεις υποβάθμισης κυρίως των πολεοδομικών ενοτήτων της Παλιάς Πόλης και της Καλλιθέας με σημαντικό αριθμό κενών καταστημάτων και διαμερισμάτων
- Διαρκής και συσσωρευμένη φθορά των διατηρητέων / αξιόλογων κτιρίων για τα οποία δεν έχουν βρεθεί ακόμη πόροι / τρόποι να συντηρηθούν και απαξιώνονται ολοένα και περισσότερο με την πάροδο του χρόνου ως ιστορικό, πολιτιστικό, κτιριακό και οικονομικό απόθεμα της περιοχής
- Ανεπαρκής προβολή και αξιοποίηση πλούσιου αποθέματος πολιτιστικής κληρονομιάς
- Περιορισμένοι χώροι στάθμευσης
- Έλλειπής προσβασιμότητα ΑμεΑ σε κοινόχρηστους χώρους
- Έλλειψη ποδηλατοδρόμων - Χαμηλό επίπεδο χρήσης ποδηλάτου
- Ενεργοβόρα δημοτικά οχήματα
- Μεγάλη κατανάλωση ενέργειας, πετταλαιωμένα δημόσια κτίρια
- Δριμύς χειμώνας μεγάλης διάρκειας
- Η οικονομική δυσπραγία οδηγεί σε καύση ξυλείας που επιβαρύνει την ατμόσφαιρα

	<p>OPPORTUNITY (ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Η Συγκρότηση του Χωρικού Φορέα συντελεί σε συσπείρωση των τοπικών δυνάμεων που έχουν βαθύτερη γνώση των προβλημάτων της Περιοχής Παρέμβασης και μπορούν να τα αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα • Συνεργασία με το Παράρτημα του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, για την υλοποίηση καινοτόμων δράσεων • Αποτελεσματική αξιοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, αλλά και ενεργητικής απασχόλησης, επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης. • Βελτίωση συνθηκών πρόσβασης στην απασχόληση για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες • Ύπαρξη υψηλής αξίας φυσικών και πολιτιστικών πόρων ικανών να στηρίξουν το σχεδιασμό νέων τουριστικών προϊόντων και τουριστικών πακέτων με έμφαση στον τουρισμό εμπειριών • Ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς με στόχο την βελτίωση της ελκυστικότητας της πόλης • Κεφαλαιοποίηση της πράξης «Εφαρμογή στρατηγικής επωνυμίας (branding) για την περιοχή της Καστοριάς» και υλοποίηση του σχεδίου προγράμματος marketing και επικοινωνίας του Δήμου Καστοριάς στο εσωτερικό και εξωτερικό • Η Καστοριά φαίνεται να κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο τουριστικής ζήτησης • Τοποθέτηση του τουρισμού στον πυρήνα των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων • Δυνατότητες που προσδίδουν οι νέες τεχνολογίες, η δικτύωση και οι διατοπικές και διακρατικές συνεργασίες στην προσπάθεια άρσης της απομόνωσης • Ενίσχυση διασυνοριακής επιχειρηματικότητας • Δυνατότητες προώθησης της πράσινης επιχειρηματικότητας και της μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των επιχειρήσεων • Θετικές επιπτώσεις στην οικονομία από τη βελτίωση της εικόνας της αστικής περιοχής και την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς • Προώθηση της ηλεκτροκίνησης μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων • Δυνατότητα χρήσης φυσικού αερίου με την ολοκλήρωση του δικτύου διανομής

	THREATS (ΑΠΕΙΛΕΣ)
<p style="font-size: 48pt; color: red; text-align: center;">T</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Μη ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, ερημοποίηση δημοτικών ενοτήτων • Σταδιακή μείωση του μόνιμου πληθυσμού • Τάσεις γήρανσης του πληθυσμού • Υψηλή Ευαλωτότητα της τοπικής οικονομίας σε αστάθμιστους εξωγενείς παράγοντες, κρίσεις και διαταραχές, όπως η πανδημία του Covid – 19., ο πόλεμος Ρωσίας Ουκρανίας κλπ. • Παρατεταμένο ασταθές οικονομικό περιβάλλον • Απουσία ρευστότητας • Στασιμότητα και αδράνεια σε πολλούς τομείς παραγωγής • Υψηλή εξάρτηση από τον κλάδο της τουριστικής • Δυσχερέστατο επιχειρηματικό περιβάλλον για την πραγματοποίηση επενδύσεων (υψηλή φορολογία, οικονομική αστάθεια, υψηλό κόστος λειτουργίας, πολύπλοκη νομοθεσία) • Δυσκολία στην εξασφάλιση κεφαλαίων για πραγματοποίηση επενδύσεων, λόγω δυσχερειών στη συγκέντρωση δανειακών πιστώσεων • Μεγάλες καθυστερήσεις στη καταβολή στους δικαιούχους, των επιδοτήσεων από τα προγράμματα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας • Πιο ώριμοι τουριστικοί προορισμοί στη Βόρεια Ελλάδα ήδη προβεβλημένο • Πόλεις με παρόμοια χαρακτηριστικά στην Ελλάδα με ισχυρότερο επικοινωνιακό αποτύπωμα

3.9 Επιτυχημένα παραδείγματα βιώσιμης αστικής ανάπτυξης με όμοιο στρατηγικό προσανατολισμό

Μετά από αναζήτηση στην βιβλιογραφία (Adams 2019, Πετρίδου 2014, Μυλωνά 2015) και στο διαδίκτυο (<https://www.urbanagendaplatform.org/best-practice>, <https://observatory.sustainable-greece.com/gr/good-practices-by-organization.2.html>), καταγράφονται ακολούθως επιτυχημένες Στρατηγικές και παρεμβάσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης από την Ελλάδα και το εξωτερικό, συναφείς με την στρατηγική BAA πόλης Καστοριάς 2021-2027.

Παραδείγματα από Ελλάδα

Δήμος Ιλιού: Ανάπλαση Πλατείας Δασκάλας με υλικά φιλικά προς το περιβάλλον, μια περιβαλλοντική προσέγγιση (<https://observatory.sustainable-greece.com/gr/good-practices-by-organization.2.html>)

Συμβολή στον Παγκόσμιο Στόχο 11 της Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την δημιουργία ασφλών, προσαρμοστικών βιώσιμων πόλεων και ανθρώπινων οικισμών, χωρίς αποκλεισμούς

Η Πλατεία “Δασκάλας” βρίσκεται στην περιοχή Αγίου Φανουρίου, η οποία εντάχθηκε στο ρυμοτομικό σχέδιο πόλεως με το ΦΕΚ 216/Δ’/13-11-1968. Στην προσπάθεια για εκσυγχρονισμό της τοπικής αρχιτεκτονικής, για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών (βελτίωση της κλιματικής αλλαγής) και για την αναβάθμιση της ποιότητας της εν λόγω πλατείας, προτάθηκε η χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών και πλήρως εναρμονισμένων παρεμβάσεων με την ιδιαίτερη υφιστάμενη κατάσταση, λόγω των μεγάλων δένδρων της πλατείας, και την τοπογραφία της. Η ανακατασκευή της αποτελεί ένα απτό παράδειγμα διαμόρφωσης αστικού χώρου με οφέλη για το μικροκλίμα, το περιβάλλον και τον άνθρωπο.

- Η χρήση του υδατοπερατού δάπεδου σε επιφάνεια 700τμ. (εσωτερικό δάπεδο επίστρωσης από βότσαλο-ψηφίδα συγκολλημένου με ρητίνη σε συνδυασμό με την εφαρμογή υπόβασης τριςδιάστατου πλέγματος), σε συνδυασμό με την ανάπτυξη χλοοτάπητα σε επιφάνεια 850τμ. που προσφέρουν την κατάλληλη βοήθεια σε περιπτώσεις έντονων βροχοπτώσεων (αντιπλημμυρική λειτουργία) επιτρέπουν την διαχείριση των όμβριων υδάτων και την διατήρηση του υδρολογικού κύκλου συμβάλλοντας στην βελτίωση των θερμοκρασιών της πόλης και την δέσμευση ρυπογόνων ουσιών (CO₂). Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με κλιματικά δεδομένα (<http://www.meteo.gr/climatic.cfm>) από τους σταθμούς Περιστερίου και Πετρούπολης κατά τα έτη 2014-2015 η μέση ετήσια βροχόπτωση ανέρχεται σε 472,80mm.
- Η πλατεία, με επιφάνειες όπως το νέο δάπεδο με υδατοπερατότητα Mod. Kf 60–200 mm/min καθώς και τον χλοοτάπητα που αναπτύσσεται σε φυσικό έδαφος με υδατοπερατότητα Mod. Kf 0,3–20 mm/min, αναμένεται να απορροφήσει το σύνολο των όμβριων υδάτων και να συμβάλει θετικά στην μείωση των αντιπλημμυρικών φαινομένων. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να παραλάβει στην επιφάνειά της, 1.550τμ., σύμφωνα με την μέση ετήσια βροχόπτωση των παραπάνω ετών, περίπου 732,84κμ. όμβριων ετησίως (1550τμ*472,80λτ/ΑΝΑτμ/1000λτ).
- Επιπλέον άλλο ένα βασικό πλεονέκτημα από τη χρήση υδατοπερατών υλικών, ως υλικό επίστρωσης σε εσωτερικό δάπεδο πλατείας, είναι ότι ελαχιστοποιεί τα προβλήματα που

δημιουργούνται από το ριζικό σύστημα των δένδρων καθώς δεν εμποδίζουν τον αερισμό του ριζικού συστήματος τους και έχουν την δυνατότητα να απορροφήσουν το νερό που χρειάζονται από τις βροχές. Το αποτέλεσμα είναι να επιτυγχάνεται βέλτιστη διαχείριση υδατικών πόρων. Επιπλέον, ενώ το κόστος του υδατοπερατού δαπέδου ισοδυναμεί περίπου με το κόστος κλασσικού δαπέδου από τσιμεντόπλακες, τα οφέλη προκύπτουν πολλαπλάσια.

- Συμπερασματικά ο σχεδιασμός και η υλοποίηση πλατειών με την συγκεκριμένη τεχνική στην πόλη του Δήμου Ιλίου συμβάλλει σημαντικά στην αντιπλημμυρική προστασία, αποφορτίζοντας το δίκτυο απορροής του νερού στο Δήμο (μείωση του κόστους αντιπλημμυρικής προστασίας του Δήμου), και αποδίδοντάς το στην ατμόσφαιρα ξανά.
- Επίσης τοποθετήθηκαν φωτιστικά σώματα led για εξοικονόμηση ενέργειας. (Σύνδεση με σύμφωνο Δημάρχων για την αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, Σύνδεση με Παγκόσμιο στόχο 11. Βιώσιμες πόλεις, και Παγκόσμιο Στόχο 13. Δράση για το κλίμα)
- Ο Διεθνής Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Περιβάλλοντος, έχει εκτιμήσει πως στα 30 εκατοστά του επιφανειακού εδάφους δεσμεύεται μεγάλο ποσοστό διοξείδιο του άνθρακα και επομένως προτείνει να μη σφραγίζεται το έδαφος με σκληρά υλικά αλλά να προστατεύεται με υλικά φιλικά προς σε αυτό για την επιτευξη της μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματος.
- Επισημαίνεται ότι το εσωτερικό υδατοπερατό δάπεδο επίστρωσης της πλατείας χρησιμοποιείται ως υλικό επίστρωσης για πρώτη φορά σε κοινόχρηστο δημόσιο χώρο στην Αττική, αφού μέχρι τώρα συνηθίζεται να χρησιμοποιούνται σκληρά μη υδατοπερατά υλικά στους Αστικούς χώρους. Ο Δήμος μας επέλεξε αυτό το καινοτόμο υλικόεπίστρωσης ως φιλικό στο περιβάλλον και αειφόρο και σε συνδυασμό με την αύξηση και τον εμπλουτισμό του πρασίνου, επιδιώκει να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις του ως προ τις αρχές της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- Έγινε αναβάθμιση της ποιότητας του αστικού κέντρου: Η αναμόρφωση της πλατείας μας αναβαθμίσε την εικόνα και την ποιότητα του αστικού τοπίου ιδιαίτερα σε πυκνοδομημένες περιοχές όπως ο Δήμος μας.
- Οφέλη στην οικονομία: Το ελκυστικό περιβάλλον της πλατείας, θα τονώσει την επιχειρηματική κίνηση και θα αυξήσει τις αξίες των ακινήτων που βρίσκονται σε εγγύτητα.
- Η προστασία των εύθραυστων περιοχών και η αισθητή παρουσία του πρασίνου στην πόλη, είναι σημαντική για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και συμβάλλει στη γενικότερη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Δήμος Ιωαννιτών: Αναπλάσεις - Πεζοδρομήσεις στο Ιστορικό Κέντρο της Πόλης & Φωτισμός Διατηρητέων Κτιρίων (<https://observatory.sustainable-greece.com/gr/good-practices-by-organization.2.html>)

Συμβολή στον Παγκόσμιο Στόχο 11 της Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την δημιουργία ασφαλών, προσαρμοστικών βιώσιμων πόλεων και ανθρώπινων οικισμών, χωρίς αποκλεισμούς

Στόχος της δράσης ήταν η αισθητική αναβάθμιση του οικιστικού περιβάλλοντος και βελτίωση της λειτουργικότητάς του, η τόνωση της επιχειρηματικότητας, η βελτίωση της καθημερινής ζωής των κατοίκων της περιοχής, η ενίσχυση της εμπορικής κίνησης στην περιοχή, η προώθηση της κοινωνικής συνοχής, η βελτίωση των υποδομών για ΑΜΕΑ, η ενίσχυση του τουριστικού προφίλ της

περιοχής, η αύξηση της επισκεψιμότητας, η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου και η αισθητική βελτίωση του περιβάλλοντος.

Δημιουργήθηκε πλήρες και λειτουργικό δίκτυο πεζοδρόμων στο κέντρο της πόλης των Ιωαννίνων συνολικού μήκους 1.850 μ. περίπου και πραγματοποιήθηκε φωτισμός και ανάδειξη τεσσάρων (4) σημαντικής αρχιτεκτονικής σημασίας και δημοσίου συμφέροντος κτιρίων που βρίσκονται εντός του δικτύου των πεζοδρόμων. Η πεζοδρόμηση του κέντρου βοήθησε στην σύνδεσή του με την κεντρική πλατεία, το νέο εμπορικό κέντρο, την παλιά αγορά - ιστορικό κέντρο και την παραλίμνια ζώνη. Προέκυψε, έτσι, μια μεγάλη επιφάνεια που αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης. Η επιφάνεια αυτή έχει ως φυσική συνέχεια και την περιοχή της παλιάς αγοράς «Μπεζεστένια», στην οποία έχουν πεζοδρομηθεί δρόμοι μήκους περίπου 518 μ. με παράλληλη δημιουργία ενός συστήματος οδών ήπιας κυκλοφορίας μήκους περίπου 654 μ. Στην περιοχή έχουν αναπτυχθεί τελευταία χρήσεις αναψυχής που παρέχουν ζωντάνια στο ιστορικό κέντρο. Τα οφέλη από την δράση συνοψίζονται ως εξής:

- Δημιουργία ενός δικτύου αισθητικά ελκυστικών, λειτουργικών και ασφαλών για τους πολίτες πεζοδρόμων που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή.
- Αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής της αγοράς.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της πόλης.
- Ανάπτυξη του αστικού τουρισμού.
- Τόνωση της εμπορικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Μείωση της χρήσης των ΙΧ στο κέντρο της πόλης.

Δήμος Ηρακλείου-Κρήτης- Πρωτοβουλία «Ηράκλειο, διαδρομές μέσα στην πόλη, γνωριμία με την ιστορία και τον πολιτισμό, μια βιωματική εμπειρία» (<https://observatory.sustainable-greece.com/gr/good-practices-by-organization.2.html>)

Συμβολή στον Παγκόσμιο Στόχο 11 της Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την δημιουργία ασφαλών, προσαρμοστικών βιώσιμων πόλεων και ανθρώπινων οικισμών, χωρίς αποκλεισμούς

Ο Δήμος Ηρακλείου τα τελευταία χρόνια διοργανώνει συστηματικά δωρεάν ξεναγήσεις στο κέντρο της πόλης στοχεύοντας στη γνωριμία των ομάδων στόχου με τη μοναδική, μακραίωνη ιστορία της πόλης και το πλούσιο πολιτισμικό της υπόβαθρο.

Δύο είναι οι βασικές κατηγορίες των ξεναγήσεων σύμφωνα με το περιεχόμενό τους:

A) Θεματικές, City Tours, ιστορικού, θρησκευτικού και γαστρονομικού περιεχομένου (ιστορικού, θρησκευτικού και γαστρονομικού περιεχομένου) που απευθύνονται σε μεμονωμένους επισκέπτες της πόλης, σε ομάδες συνεδρίων και σε ομάδες με ειδικές ικανότητες.

B) Εκπαιδευτικές προσανατολισμένες στην ιστορία και τον πολιτισμό της πόλης, με έμφαση την ενετική περίοδο. Οι ξεναγήσεις γίνονται με τη χρήση φορητών συσκευών (tablets) με εγκατεστημένη εφαρμογή που μετατρέπει την οθόνη σ' ένα «παράθυρο» στο χρόνο, ξεδιπλώνοντας μπροστά του την εικόνα της ενετικής πόλης, της Candia του 1640.

Οι εκπαιδευτικές ξεναγήσεις υλοποιούνται σε συνεργασία με τους φορείς της Περιφερειακής Δ/σης Εκπαίδευσης (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια), με φορείς της Ανώτατης εκπαίδευσης δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα.

Τα οφέλη που προκύπτουν και από το πρόγραμμα των ξεναγήσεων είναι ιδιαίτερα σημαντικά αφού ο Δήμος προσφέρει σε ετήσια πλέον βάση, μια διαφορετική «βιωματική εμπειρία» στα νέα παιδιά, τους αυριανούς επισκέπτες της πόλης, σε ομάδες επισκεπτών Ελλήνων και ξένων, σε όλους που θα θελήσουν να γνωρίσουν από κοντά την πόλη, την πλούσια ιστορία της, τον πολιτισμικό της πλούτο, το σύγχρονο Ηράκλειο, μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις, με τρόπο άμεσο, εύληπτο, ιδιαίτερα προσφιλές, βιωματικό. Σημείο αναφοράς και συντονισμού των city tours αποτελεί το Info – Point, που λειτουργεί από το Τμήμα Τουρισμού, ένας καινοτόμος και διαδραστικός χώρος ενημέρωσης επισκεπτών για το Ηράκλειο και όλη την Κρήτη. Το Info – Point είναι σήμερα το μοναδικό σημείο που ο επισκέπτης παίρνει πληροφορίες για να μπορεί να ταξιδέψει και να γνωρίσει την Κρήτη. Ο χώρος παρουσιάζει και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον καθώς κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών ξεναγήσεων οι μαθητές επισκέπτονται το Info – Point να ενημερωθούν για την ιστορία του νησιού, τις ομορφιές και τα μνημεία της πόλεως του Ηρακλείου, με τη χρήση μοντέρνας τεχνολογίας, καινοτόμων διαδραστικών συστημάτων που είναι εγκατεστημένα στο χώρο που έχουν αναπτυχθεί σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας. Γενικότερα, ο επισκέπτης μετέχει δυναμικά είτε με τη χρήση του tablet, είτε μέσα μια θεματική ξενάγηση - βόλτα και ανακαλύπτει την κρυμμένη πόλη, με διαφορετικό «story telling» κάθε φορά, συνθέτοντας το παζλ της ιστορίας, μετέχοντας ο ίδιος με τη χρήση του tablet, ή υπό την καθοδήγηση του ξεναγού.

Είναι αυτονόητο ότι τα city-tours όπως και οι εκπαιδευτικού χαρακτήρα ξεναγήσεις που διοργανώνονται από το Τμήμα Τουρισμού του Δήμου Ηρακλείου προβάλλουν με τρόπο βιωματικό και φιλικό την πλούσια ιστορία της πόλης αλλά και το σύγχρονο Ηράκλειο σε καθένα που θέλει να τα γνωρίσει, αποκτώντας μια ιδιαίτερη εμπειρία που θα του μείνει αξέχαστη, αλλά και που θα θέλει να επικοινωνήσει. Το τουριστικό προϊόν της πόλης που κατά κύριο λόγο στηρίζεται στο πλούσιο πολιτισμικό της υπόβαθρο (ιστορία, μνημεία) αλλά και στην παράδοση και τη γαστρονομική κουλτούρα που τη χαρακτηρίζουν, αναδεικνύεται μέσα από αυτές τις ξεναγήσεις.

Το Ηράκλειο δεν είναι πλέον ένας μονοδιάστατος προορισμός με σημαντικά μνημεία, αλλά ένας πολυεπίπεδος τόπος, όπου ο κάθε επισκέπτης βρίσκει μια πληθώρα ερεθισμάτων ελκυστικών ειδικά για εκείνον και τα ενδιαφέροντά του. Το story telling γίνεται τώρα η προσωπική εμπειρία – ιστορία του κάθε επισκέπτη που θα αποκομίσει στο Ηράκλειο με οδηγό την έμπνευση, τη δημιουργικότητα, την καλή διάθεση. Από το 2018 έως και τον Ιούνιο του 2021 έχουν ξεναγηθεί πάνω από 5.500 άτομα.

Παραδείγματα από εξωτερικό

Manchester: δράση για το περιβάλλον (Adams et al, 2019)

Συμβολή στον Παγκόσμιο Στόχο 13 της Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την ανάληψη άμεσης δράσης για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της

Το Μάντσεστερ έχει αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα καινοτόμων εργαλείων και στρατηγικών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την εξασφάλιση της κοινωνικής ισότητας και των ευρύτερων πολιτικών του στόχων. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η «Ομάδα Βιώσιμης Τέχνης του Μάντσεστερ (Manchester Arts Sustainability Team)» η οποία συγκεντρώνει πάνω από 30 οργανισμούς τέχνης και πολιτισμού που συνεργάζονται μεταξύ τους σε δράσεις για το κλίμα. Η ομάδα αυτή, αποτελεί ένα από τα πιο επιτυχημένα παραδείγματα περιβαλλοντικής συνεργασίας και

για τον λόγο αυτό, το 2017, απονεμήθηκε στο Μάντσεστερ από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα URBACT βραβείο καλής πρακτικής.

Βάσει αυτής της δράσης, το Μάντσεστερ συνεργάζεται με άλλες 5 ευρωπαϊκές πόλεις για να μεταφέρει το μοντέλο του μέσω ενός δικτύου μεταφοράς που ονομάζεται C-Change. Το δίκτυο διαπίστωσε ότι στις περισσότερες πόλεις δεν υπήρχε διάλογος μεταξύ παραγόντων στον περιβαλλοντικό και πολιτιστικό τομέα πριν από αυτή την πρωτοβουλία. Αυτό υποδηλώνει ότι η πρόκληση να διευρυνθεί η συζήτηση μεταξύ καθιερωμένων σιλό πολιτικής είναι ευρέως διαδεδομένη στην Ευρώπη.

Μία ακόμη δράση που έχει αναπτύξει η πόλη του Μάντσεστερ είναι η «Έργο Παιδείας για τον Άνθρακα (Carbon Literacy Project)». Το συγκεκριμένο έργο αφορά την εκπαίδευση σχετικά με την κλιματική αλλαγή που θα συμβάλλει σε μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Τα αποτελέσματα αξιολόγησης δείχνουν ότι τα άτομα που συμμετέχουν είναι πιθανό να μειώσουν το δικό τους αποτύπωμα άνθρακα έως και 15%. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι τα άτομα αυτά αναμένεται να αναλάβουν πρωταρχικό ρόλο στους οργανισμούς, τις οικογένειες και τις κοινότητες, μεταφέροντας γνώσεις και εμπειρίες. Στο πλαίσιο υλοποίησης της Έργου, το Manchester έχει συνεργαστεί με περισσότερους από 440 οργανισμούς και έχει πιστοποιήσει πάνω από 10.000 άτομα ως εκπαιδευτές. Στο COP21 στο Παρίσι αναγνωρίστηκε από τον ΟΗΕ ως ένα από τα 100 παγκόσμια Μεταρρυθμιστικά Προγράμματα Δράσης.

Η στρατηγική του Μάντσεστερ για την αντιμετώπιση της απειλής της κλιματικής αλλαγής είναι συντονισμένη και καθοδηγούμενη και προωθείται από τον Οργανισμό Κλιματικής Αλλαγής του Μάντσεστερ (Manchester Climate Change Agency). Η πόλη έχει θέσει ως ημερομηνία στόχο μηδενικού άνθρακα το 2038, το αργότερο. Επίσης, έχει καθιερώσει μια περιορισμένη ποσότητα άνθρακα που η πόλη επιτρέπεται να εκπέμπει κατά την περίοδο 2018-2100. Αυτός ο προϋπολογισμός των 15 εκατομμυρίων τόνων CO₂, επί του παρόντος «δαπανάται» με ρυθμό 2 εκατομμυρίων τόνων ετησίως, που σημαίνει ότι θα εξαντληθεί το 2025 εκτός εάν ληφθούν επείγοντα μέτρα. Το Μάντσεστερ πρέπει να μειώνει στο μισό τις εκπομπές του κάθε πέντε χρόνια: 2018-22, 2023-27 και στο μηδέν μέχρι το 2038.

Η προσέγγιση του Μάντσεστερ αποτελεί ένα καλό παράδειγμα μιας πόλης που χρησιμοποιεί αντικειμενικά επιστημονικά στοιχεία για να θέσει τους δικούς της στόχους, σε μια συγκεκριμένη περίοδο, ως μέρος ενός σαφούς σχεδίου διαδρομής

Βιέννη: Η Στρατηγική της Βιέννης για τη συμμετοχή των παιδιών και των νέων στη χάραξη νέων πολιτικών (<https://www.urbanagendaplatform.org/best-practice>)

Συμβολή στον Παγκόσμιο Στόχο 11 της Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την δημιουργία ασφαλών, προσαρμοστικών βιώσιμων πόλεων και ανθρώπινων οικισμών, χωρίς αποκλεισμούς

Συμβολή στον Παγκόσμιο Στόχο 16 της Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για την προαγωγή ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, παροχή πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους και οικοδόμηση αποτελεσματικών θεσμών σε όλα τα επίπεδα

Συμβολή στην Δέσμευση της Νέας Αστικής Ατζέντας για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη για την Κοινωνική Ενσωμάτωση και την Καταπολέμηση της Φτώχειας

Συμβολή στην Δέσμευση της Νέας Αστικής Ατζέντας για Περιβαλλοντικά Βιώσιμη και Ανθεκτική Αστική Ανάπτυξη

Συμβολή στην Δέσμευση της Νέας Αστικής Ατζέντας για Βιώσιμη και Χωρίς Αποκλεισμούς Αστική Ευημερία και Ευκαιρίες για όλους

Η πόλη της Βιέννης, μέσω του θεσμού «Πόλη-Εργαστήριο των Νέων της Βιέννης (Werkstadt Junges Wien)», ανέπτυξε μια στρατηγική με 193 συγκεκριμένα μέτρα σε εννέα θεματικές περιοχές, με βάση τις εκφρασθείσες επιθυμίες, προτάσεις και προτεραιότητες παιδιών και νέων. Αυτή η στρατηγική συμφωνήθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο της Βιέννης και ως εκ τούτου αποτελεί δέσμευση για όλη την πόλη. Τα παιδιά και οι νέοι της Βιέννης ανέθεσαν στις τοπικές αρχές να βελτιώσουν περαιτέρω την πόλη ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Το 2018, ένας στους πέντε Βιεννέζους πολίτες ήταν κάτω των 19 ετών. Τα τελευταία 50 χρόνια, η Βιέννη έχει εξελιχθεί από μια πόλη που συρρικνώνεται και γερνάει σε μια νέα και αναπτυσσόμενη πόλη. Ήταν καιρός να ακουστούν προσεκτικά τα παιδιά και οι νέοι και να ερωτηθούν πώς φαντάζονται την πόλη σε 20 ή 50 χρόνια. Σε μια αναπτυσσόμενη πόλη, όπου το 2019, το 29,5% του πληθυσμού σε ηλικία ψήφου δεν επιτρεπόταν να ψηφίσει λόγω έλλειψης αυστριακής υπηκοότητας, ήταν σημαντικό να δημιουργηθούν ουσιαστικές ευκαιρίες συμμετοχής για όλους. Δίνοντας τη δυνατότητα στα παιδιά και στους νέους να βιώσουν τη δημοκρατία με θετικό, πρακτικό τρόπο, δείχνοντάς τους ότι οι απόψεις τους και οι ιδέες έχουν σημασία και αξία, δημιουργήθηκε ένα αίσθημα αυτό-αποτελεσματικότητας. Στόχος του «Werkstadt Junges Wien» ήταν να τεθεί η κοινωνική ένταξη όλων των παιδιών και των νέων που ζουν και μεγαλώνουν στη Βιέννη στο επίκεντρο χάραξης πολιτικής και διοίκησης της πόλης και να γίνει η Βιέννη η πιο φιλική προς τα παιδιά και τους νέους πόλη στον κόσμο.

Όλοι οι κάτοικοι της Βιέννης θα επωφεληθούν από τα μέτρα που εφαρμόζονται μέσω της στρατηγικής της Βιέννης για τα παιδιά και τους νέους. Δεν ενδυνάμωσε μόνο παιδιά και νέους, ενίσχυσε επίσης την κυβέρνηση και τη διοίκηση της πόλης. Υπάρχει μια εντελώς νέα συνειδητοποίηση που υπερβαίνει τις συμβατικές ιδέες της δημοκρατίας.

Η καινοτόμος διαδικασία επέτρεψε σε παιδιά και νέους όλων των ηλικιακών ομάδων και υποβάθρων να συμμετέχουν. Σε 1.309 εργαστήρια, 22.581 παιδιά και νέοι διατύπωσαν ελεύθερα τις ιδέες τους, γεγονός που έδωσε την ευκαιρία να αναπτυχθούν τεράστιες δυνατότητες. Πραγματοποιήθηκαν 1.309 εργαστήρια με 22.581 παιδιά και νέους από περίπου 1.000 εκπαιδευτικούς, εργαζόμενους για νέους, δασκάλους και εθελοντές. Βασιζόμενοι σε υπάρχουσες σχέσεις εμπιστοσύνης, μπόρεσαν να συμπεριληφθούν παιδιά και νέοι με διαφορετικά υπόβαθρα. Αυτό το αποτέλεσμα επιτεύχθηκε κυρίως μέσω τη συμμετοχής όλων των ενδιαφερομένων μερών από την αρχή και τη σύναψη εταιρικών σχέσεων με νηπιαγωγεία, σχολεία, οργανώσεις νεολαίας, ομάδες συμφερόντων ειδικών αναγκών και διάφορα τμήματα της πόλης.

Το «Werkstadt Junges Wien» είχε έναν προϋπολογισμό για την ανάπτυξη υλικού διευκόλυνσης, την ανάλυση των αποτελεσμάτων και την παραγωγή εγγράφων στρατηγικής. Αλλά υπήρχε τεράστιος αριθμός ωρών εργασίας που επενδύθηκαν από συνεργάτες, οι οποίοι βοήθησαν στην προώθηση της διαδικασίας, τη διευκόλυνση των εργαστηρίων, την αναφορά αποτελεσμάτων, τη συλλογή μέτρων και για τα εννέα θέματα και πολλές άλλες δράσεις που υποστήριξαν αυτήν την ιδέα. Ως εκ τούτου, μπορούμε να πούμε ότι η στρατηγική της Βιέννης για τα παιδιά και τη νεολαία συνδημιουργήθηκε πραγματικά από ολόκληρη την πόλη.

Η Κοπεγχάγη «Πράσινη Πρωτεύουσα της Ευρώπης» το 2014

Όπως περιγράφει η Πετρίδου (2014), στόχος της Κοπεγχάγης είναι να γίνει μία οικολογική μητρόπολη και η πρώτη πόλη με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα μέχρι το 2025. Αναλυτικότερα οι στόχοι της Κοπεγχάγης για το 2025 αφορούν:

- Κατανάλωση Ενέργειας: 20% μείωση της κατανάλωσης για θέρμανση, 20% μείωση της κατανάλωσης στις επιχειρήσεις, 10% μείωση της κατανάλωσης στα νοικοκυριά.
- Παραγωγή Ενέργειας: Θέρμανση με μηδενικές εκπομπές άνθρακα, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον άνεμο και τη βιομάζα να ξεπεράσει τις ανάγκες για κατανάλωση με το πλεόνασμα να εξάγεται στην υπόλοιπη χώρα, διαχωρισμός των πλαστικών αποβλήτων για μείωση των εκπομπών από την καύση, παραγωγή βιοαερίου από τα οργανικά απόβλητα, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ηλιακά συστήματα.
- Κατανάλωση Νερού: μείωση της ημερήσιας κατανάλωσης νερού σε 100 λίτρα ανά άτομο.
- Πράσινη Κινητικότητα: 75% των μετακινήσεων πεζή, με ποδήλατο ή με δημόσια μέσα, 50% των μετακινήσεων προς την εργασία ή την εκπαίδευση με ποδήλατο, 20% περισσότεροι επιβάτες στα δημόσια μέσα μεταφοράς (συγκριτικά με το 2009), δημόσιες συγκοινωνίες μηδενικών εκπομπών άνθρακα, 20 – 30 % των επιβατικών αυτοκινήτων και 30 – 40 % των βαρέων οχημάτων να χρησιμοποιούν καύσιμα από ανανεώσιμες πηγές.
- Διοίκηση: 40% μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στα δημόσια κτίρια, όλα τα νέα κτίρια πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές για την αξιολόγησή τους στην Κατηγορία Χαμηλής Ενέργειας (ανακύκλωση του νερού της βροχής, πράσινες στέγες, αποδοτικές λύσεις για τη διαχείριση των αποβλήτων), όλα τα δημοτικά αυτοκίνητα να χρησιμοποιούν καύσιμα από ανανεώσιμες πηγές, 50% μείωση της κατανάλωσης ενέργειας για το φωτισμό των δρόμων, εγκατάσταση 60.000 τμ ηλιακών πάνελ στα δημοτικά κτίρια.

Το Άμστερνταμ ως πρωτοπόρος στον τομέα της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Στόχος της πόλης είναι να γίνει ενεργειακά ανεξάρτητη και να παραμείνει μία πόλη με καθαρή ενέργεια, καθαρό αέρα και νερό. Οι δράσεις και τα προγράμματα που υιοθέτησε, σύμφωνα με την Μυλωνά (2015), είναι:

- **Πράσινα δώματα.** Το 2010 το Άμστερνταμ εισήγαγε ένα πρόγραμμα επιδότησης, ώστε να παροτρύνει τους κατοίκους να «πρασινίσουν» τα δώματα και τους τοίχους τους. Άμεσα οφέλη, η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, εφόσον απορροφώνται τα επικίνδυνα σωματίδια και η βελτίωση της βιοποικιλότητας. Επιπλέον, η καλύτερη μόνωση των κτιρίων, που έχει αντίκτυπο στην ελάττωση των εξόδων θέρμανσης και κλιματισμού, αλλά και η αύξηση του κύκλου ζωής των δωματίων.
- Το «Going Green» δεν είναι κάτι νέο για τους Ολλανδούς. Τα τελευταία 400 χρόνια φυτεύουν δένδρα δίπλα στα κανάλια για να πρασινίσουν την πόλη που μπορεί τόσο εύκολα να σε παρασύρει με τους χαλαρούς, μποέμικους ρυθμούς της.
- «Green Urine» Κατά την «Διεθνή Εβδομάδα Νερού», η καμπάνια «Green Urine» απέσπασε την μεγαλύτερη προσοχή. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα, το οποίο εγχωρίως ίσως μας φαινόταν αστείο και άκομψο αλλά είναι τόσο αποτελεσματικό. Επί της ουσίας, συλλέγονται τα ούρα από δημόσια ουρητήρια και μετατρέπονται σε γεωργικό λίπασμα, το οποίο με την σειρά του χρησιμοποιείται στις πράσινες στέγες της πόλης.
- «Wastecosmart» Μέσω του προγράμματος «Wastecosmart» το Άμστερνταμ, έχει στόχο την βελτιστοποίηση της διαχείρισης των αποβλήτων μέσω της εξοικονόμησης πόρων. Επικεντρώνεται στην οπτική όπου τα απόβλητα θεωρούνται και εκμεταλλεύονται ως μια ακόμα πηγή ενέργειας.

4. Αναλυτική παρουσίαση της Στρατηγικής

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και τα κριτήρια επικαιροποίησης των ΣΒΑΑ «Οι τοπικές τάσεις και φαινόμενα μελετώνται στο πλαίσιο των ευρύτερων κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών μετασχηματισμών και με αναφορά σε εθνικές και διεθνείς ατζέντες (π.χ. Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, Εδαφική Ατζέντα 2030, Χάρτης της Λειψίας κ.ά.)».

Νέα Χάρτα της Λειψίας

Η ανάπτυξη της στρατηγικής επίτευξης των στόχων λαμβάνει υπόψη τη Νέα Χάρτα της Λειψίας, η οποία θέτει ως προτεραιότητα τις τρεις διαστάσεις στην ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων:

- η **δίκαιη πόλη (The Just City)** στη βάση της οποίας θα πρέπει να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αγαθά σε όλους, να διασφαλίζεται η ποιότητα ζωής σε όλες τις γειτονιές και για όλες τις πληθυσμιακές ομάδες, να διασφαλίζεται η ένταξη και άρση των διαχωρισμών και διακρίσεων,
- η **πράσινη πόλη (The Green City)** με τη διασφάλιση της πρόσβασης σε όλους σε χώρους πρασίνου και αναψυχής, προώθησης ποιοτικών και ανθεκτικών κλιματικά ουδέτερων υποδομών και κτιρίων, ενεργειακή απόδοση και μετάβαση,
- η **παραγωγική πόλη (The Productive City)** με στήριξη της καινοτομίας και παραγωγικής διαφοροποίησης και

η **ψηφιακή μετάβαση** ως οριζόντια διάσταση αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη και ευημερία των πόλεων.

Η επίτευξη της μετασχηματιστικής δύναμης δίκαιων, πράσινων και παραγωγικών πόλεων απαιτεί την εφαρμογή βασικών αρχών. Η Νέα Χάρτα της Λειψίας ορίζει τα εξής:

- Αστική πολιτική για το κοινό καλό - Οι δημόσιες αρχές πρέπει να ενεργούν προς το συμφέρον της δημόσιας ευημερίας, παρέχοντας υπηρεσίες και υποδομές για το κοινό καλό.
- Ολοκληρωμένη προσέγγιση - Όλοι οι τομείς της αστικής πολιτικής πρέπει να συντονίζονται με χωρικό, τομεακό και χρονικό τρόπο.
- Συμμετοχή και συνδημιουργία - Όλοι οι αστικοί φορείς και πολίτες πρέπει να συμμετέχουν προκειμένου να εξετάσουν τις γνώσεις και τις ανησυχίες τους και να ενισχύσουν την τοπική δημοκρατία.
- Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση - Οι σύνθετες προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται από κοινού από όλα τα επίπεδα αστικής και χωρικής πολιτικής - τοπικής, περιφερειακής, μητροπολιτικής, εθνικής, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας.
- Τοποκεντρική προσέγγιση - Οι αστικές στρατηγικές και τα μέσα χρηματοδότησης των πόλεων πρέπει να βασίζονται σε σωστή ανάλυση της συγκεκριμένης τοπικής κατάστασης.

Η εφαρμογή των αρχών του Νέου Χάρτη της Λειψίας μπορεί να παράσχει ένα υπόδειγμα ή μια πηγή έμπνευσης για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη της Καστοριάς.

Στοιχεία που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν περιλαμβάνουν:

1. **Οικονομική Αειφορία:** Πρωτοβουλίες για την προώθηση της τοπικής οικονομίας με βάση την καινοτομία και τη δημιουργία θέσεων εργασίας με αειφόρο τρόπο.
2. **Περιβαλλοντική Αειφορία:** Στρατηγικές για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την προστασία των φυσικών πόρων και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα και των υδάτων.
3. **Κοινωνική Δικαιοσύνη και Συνοχή:** Προγράμματα για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την ενίσχυση της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, καθώς και την προστασία των ευάλωτων ομάδων της κοινωνίας.

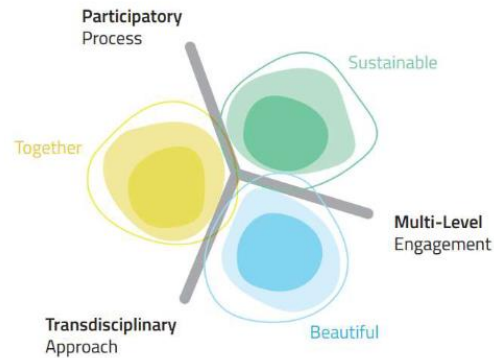
Η Καστοριά, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά της ως πόλης, θα μπορούσε να προσαρμόσει και να υιοθετήσει τις αρχές του Νέου Χάρτη της Λειψίας για να ενισχύσει την αειφόρο ανάπτυξη και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων της.

Οι κύριες αρχές της Χάρτας της Λειψίας μπορούν να εφαρμοστούν στην πόλη της Καστοριάς με τους εξής τρόπους:

1. **Πολυλειτουργικές Περιοχές:** - Στήριξη των ζωνών μικτής χρήσης που θα συνδυάζουν κατοικία, εργασία, και αναψυχή, όπως περιλαμβάνεται στο ΕΣΒΑΑ με την αναβάθμιση υποβαθμισμένων περιοχών.
2. **Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα:** - Επέκταση και βελτίωση των δικτύων μεταφορών, όπως προβλέπεται στο ΕΣΒΑΑ, μέσω της ανάπτυξης πιο πράσινων και αποδοτικών συστημάτων μεταφοράς.
3. **Αστική Αναγέννηση:** - Αναβάθμιση και αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων δημοτικών και δημόσιων κτιρίων, κάτι που ήδη περιλαμβάνεται στο ΕΣΒΑΑ και ευθυγραμμίζεται με την αρχή της Χάρτας της Λειψίας για την ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών.
4. **Περιβαλλοντική Αειφορία:** - Ενεργειακή αναβάθμιση δημοτικών κτιρίων, όπως προτείνεται στο ΕΣΒΑΑ, ενισχύουν την ενεργειακή αποδοτικότητα και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σε συμφωνία με τη Χάρτα της Λειψίας.
5. **Κοινωνική Συνοχή και Ένταξη:** - Υποστήριξη τοπικών επιχειρήσεων και ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης, που ενισχύουν την τοπική οικονομία και την κοινωνική συνοχή, σύμφωνα με τις αρχές της Χάρτας της Λειψίας.
6. **Προώθηση του Πολιτισμού και του Τουρισμού:** - Ανάδειξη και προστασία αρχαιολογικών και πολιτιστικών μνημείων, σε ευθυγράμμιση με την αρχή της Χάρτας της Λειψίας για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η εφαρμογή των αρχών της Χάρτας της Λειψίας μέσα από το ΣΒΑΑ 2021-2027 για την Καστοριά μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο βιώσιμη, κοινωνικά δίκαιη και περιβαλλοντικά φιλική πόλη, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων και προάγοντας την τοπική ανάπτυξη.

Νέο Ευρωπαϊκό Bauhaus

Το Νέο Ευρωπαϊκό Bauhaus (New European Bauhaus, NEB) είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που συνδυάζει την πράσινη μετάβαση με την τέχνη και τον πολιτισμό, προωθώντας την καινοτομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη στις πόλεις της Ευρώπης. Η πρωτοβουλία αυτή στοχεύει στη δημιουργία όμορφων, βιώσιμων και συμπεριληπτικών χώρων διαβίωσης, που να αντικατοπτρίζουν τις αξίες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Η εφαρμογή των αρχών του Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus στην Καστοριά μπορεί να συμβάλει στην αναζωογόνηση της πόλης, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων και προωθώντας τη βιώσιμη ανάπτυξη της της Περιοχής Παρέμβασης με πρόθεση να προτείνει λύσεις με θετικό αντίκτυπο στην ένταξη, τις τοπικές κοινωνίες και την καθημερινή ζωή των πολιτών.

Οι ιδέες που διαμορφώνουν το NEB αντιστοιχούν σε 3 βασικές αξίες κοινές σε όλες τις δράσεις και πρωτοβουλίες του NEB:

1. Βιωσιμότητα
2. Ποιότητα εμπειρίας (αισθητικά, πολιτιστικά και ψυχολογικά οφέλη)
3. Ένταξη χωρίς αποκλεισμούς

Και 3 αρχές εργασίας στο σχεδιασμό των δράσεων και πρωτοβουλιών:

1. Συμμετοχική διαδικασία
2. Διεπιστημονική προσέγγιση
3. Συνεργασία σε επάλληλα επίπεδα

Το ΣΒΑΑ (Στρατηγικό Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης) για την περίοδο 2021-2027 αποτελεί ένα σημαντικό πλαίσιο για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αστικές περιοχές.

Στην περίπτωση της Καστοριάς, η υλοποίηση του ΣΒΑΑ έχει ως στόχο την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Πιο συγκεκριμένα, το ΣΒΑΑ για την Καστοριά μπορεί να εστιάσει σε διάφορους τομείς:

1. Αειφορία και Περιβάλλον:
  - Βελτίωση της ποιότητας του αέρα και του νερού.
  - Προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
  - Ανάπτυξη πράσινων χώρων και βελτίωση των δημόσιων πάρκων.
2. Κοινωνική Ένταξη και Ισότητα:
  - Υποστήριξη ευάλωτων ομάδων και προώθηση της κοινωνικής συνοχής.
  - Δράσεις υποστήριξης κοινωνικής και αλληλέγγυης οικονομίας.
3. Οικονομική Ανάπτυξη και Καινοτομία:
  - Υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας και δημιουργία θέσεων εργασίας.
  - Ανάπτυξη τεχνολογικών καινοτομιών και ψηφιακών υποδομών.
4. Αστική Αναγέννηση και Ανακαίνιση:
  - Ανακαίνιση της πόλης και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.
  - Ανάπτυξη βιώσιμων αστικών περιοχών και προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού.
5. Ψηφιακή Μετάβαση:
  - Ενίσχυση της ψηφιακής σύνδεσης και της πρόσβασης σε ψηφιακές υπηρεσίες.
  - Προώθηση της ψηφιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η υλοποίηση του ΣΒΑΑ για την Καστοριά απαιτεί στρατηγική προγραμματισμό, στενή συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και την ενεργή συμμετοχή των πολιτών. Μέσω αυτής της διαδικασίας, μπορεί να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη που θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής και θα ενισχύσει την αειφορία της πόλης για τις επόμενες δεκαετίες.

Αναγέννηση αστικών χώρων.

Το θέμα καλύπτει έργα αστικής ανάπλασης που συνδυάζουν τη βιωσιμότητα, την αισθητική και την ένταξη. Τα έργα μπορεί να επικεντρωθούν στην ανάπλαση αστικών περιοχών που έχουν εγκαταλειφθεί ή αντιμετωπίζουν δυσκολίες (π. χωρίς αποκλεισμούς πράσινους ή/και δημόσιους χώρους. Με στόχο τη βελτίωση της βιωσιμότητας των πόλεων για όσους τα βιώνουν, τέτοια έργα ανάπλασης θα πρέπει να επιδιώκουν τη συμμετοχή των κατοίκων, και ιδίως των λιγότερο εκπροσωπούμενων ομάδων ή κοινοτήτων, σε διαδικασίες συνανάπτυξης.

Στην αναζωογόνηση υποβαθμισμένων γειτονιών ή κέντρων πόλεων, τα έργα προσαρμογής που έχουν αναπτυχθεί από κοινού μπορούν να καταπολεμήσουν την ερήμωση και/ή τον διαχωρισμό, να ενισχύσουν την αίσθηση του ανήκειν και τη φροντίδα και να συμβάλουν στην ανθεκτικότητα στο κλίμα (μείωση της μετακίνησης και μεταφοράς των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου) και σε μια πιο βιώσιμη χρήση της γης (αποφυγή της αστικής εξάπλωσης). Τα έργα ενδέχεται επίσης να καλύπτουν καινοτόμες λύσεις στέγασης που αποτελούν προσωρινές αντιδράσεις έκτακτης ανάγκης με υψηλά αισθητικά και βιώσιμα πρότυπα.

Διατήρηση και μετασχηματισμός της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το θέμα καλύπτει έργα που στοχεύουν στη διατήρηση και την προσφορά ίσης πρόσβασης στην πολιτιστική κληρονομιά ή τον μετασχηματισμό τοποθεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς με υψηλό κοινωνικό σκοπό (π.χ. με/για πολίτες και ιδιαίτερα περιθωριοποιημένες ομάδες) και χαμηλού αποτυπώματος άνθρακα (δηλαδή μια αναγεννητική προσέγγιση για τη διατήρηση ή/και τη μετατροπή κτιρίων πολιτιστικής κληρονομιάς ή/και συναφών πολιτιστικών υπηρεσιών).

Το θέμα επίσης καλύπτει τον συνδυασμό της γνώσης και τεχνογνωσίας με νέες τεχνολογίες για σύγχρονες λύσεις και προϊόντα που συνδέονται με την τοπική πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά. Αυτή η προσοχή στην πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες για ανανέωση του διαλόγου με την ιστορία, την οικοδόμηση νέων σχέσεων μεταξύ τόπων και ανθρώπων και θα επαναπροσδιορίσουν τη συλλογική επανεφεύρεση του παρόντος και του μελλοντικού τρόπου ζωής μας ως μια διαδικασία που περιλαμβάνει την αξιοποίηση των τεχνολογικών εξελίξεων, την προσαρμογή στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές αλλαγές, και την υιοθέτηση νέων πρακτικών που προωθούν την ευημερία και τη βιωσιμότητα.

Ένταξη χωρίς αποκλεισμούς

Κρίσιμη πτυχή της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Η ένταξη χωρίς αποκλεισμούς διασφαλίζει ότι όλοι οι πολίτες, ανεξαρτήτως κοινωνικής, οικονομικής ή πολιτισμικής κατάστασης, έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, ευκαιρίες και πόρους. Ενσωματώνοντας αυτή την αρχή στην ανάπτυξη της Καστοριάς, μπορούμε να δημιουργήσουμε μια πόλη που προάγει την ισότητα, τη συμμετοχή και την κοινωνική συνοχή.

Στρατηγικές για Ένταξη χωρίς Αποκλεισμούς στην Καστοριά

1. Δημιουργία Προσιτής Στέγασης:

- Εφαρμογή πολιτικών για τη διασφάλιση της προσιτής κατοικίας μέσω κινήτρων για την κατασκευή και την ανακαίνιση κοινωνικών κατοικιών.

2. Πρόσβαση σε Υπηρεσίες και Υποδομές:

- Διασφάλιση της πρόσβασης όλων των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση και οι κοινωνικές υπηρεσίες.
- Ανάπτυξη υποδομών που είναι προσβάσιμες για όλους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία.

3. Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Κατάρτιση:

- Προσφορά εκπαιδευτικών προγραμμάτων και κατάρτισης για την ενίσχυση των δεξιοτήτων και των ευκαιριών απασχόλησης για όλους τους πολίτες.
- Ειδικά προγράμματα για την υποστήριξη των νέων, των ανέργων και των μεταναστών.

4. Προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής:

- Δημιουργία κοινοτικών κέντρων και δημόσιων χώρων που ενθαρρύνουν την κοινωνική αλληλεπίδραση και την αίσθηση του ανήκειν.
- Οργάνωση πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων που ενισχύουν την ενσωμάτωση και την αλληλεγγύη μεταξύ των πολιτών.

5. Συμμετοχικές Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων:

- Ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων μέσω διαβουλεύσεων, δημοψηφισμάτων και κοινοτικών συνελεύσεων.
- Δημιουργία μηχανισμών που επιτρέπουν τη συμμετοχή όλων των ομάδων της κοινωνίας, ειδικά εκείνων που συχνά αποκλείονται.

6. Ενίσχυση της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας:

- Υποστήριξη της ανάπτυξης κοινωνικών επιχειρήσεων που δημιουργούν θέσεις εργασίας και προσφέρουν υπηρεσίες σε ευάλωτες ομάδες.
- Παροχή κινήτρων και υποστήριξης για τις τοπικές επιχειρήσεις που προάγουν την κοινωνική και οικονομική ένταξη.

Πιλοτικά Έργα για την Καστοριά

Κοινωνική Στέγαση και Συμπεριληπτικές Γειτονιές:

- Σχεδιασμός της γειτονιάς με κοινοτικούς χώρους, παιδικές χαρές, πάρκα και κοινωνικές υποδομές που προάγουν την κοινωνική αλληλεπίδραση.

Κοινοτικά Κέντρα και Πολιτιστικοί Χώροι:

- Δημιουργία κοινοτικών κέντρων σε διάφορες περιοχές της πόλης, που θα φιλοξενούν εκπαιδευτικά προγράμματα, κοινωνικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις.
- Υποστήριξη τοπικών πολιτιστικών πρωτοβουλιών που ενισχύουν την ταυτότητα της πόλης και την πολιτισμική ποικιλομορφία.

Συμμετοχικός Σχεδιασμός και Διαβούλευση:

- Εφαρμογή διαδικασιών συμμετοχικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη νέων έργων και την αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών.
- Οργάνωση τακτικών διαβουλεύσεων με τους πολίτες για την ενσωμάτωση των απόψεών τους στις αποφάσεις.

Η ενσωμάτωση των αρχών του Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus στην πόλη της Καστοριάς μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές βελτιώσεις στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, τη βιωσιμότητα και την αισθητική της πόλης. Με την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών, την ενσωμάτωση της τέχνης και του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη και την εφαρμογή πράσινων και καινοτόμων λύσεων, η Καστοριά μπορεί να εξελιχθεί σε ένα πρότυπο βιώσιμης και συμπεριληπτικής αστικής ανάπτυξης στην Ευρώπη.

Συμπεράσματα (Χάρτα της Λειψίας, Νέο Ευρωπαϊκό Bauhaus)

Η ένταξη χωρίς αποκλεισμούς είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία μιας βιώσιμης και ισότιμης πόλης. Η εφαρμογή των στρατηγικών αυτών στην Καστοριά μπορεί να ενισχύσει την κοινωνική συνοχή, να βελτιώσει την ποιότητα ζωής όλων των κατοίκων και να προωθήσει μια πιο δίκαιη και συμπεριληπτική κοινωνία. Με τη δέσμευση της τοπικής κοινότητας και την υποστήριξη της τοπικής αυτοδιοίκησης, η Καστοριά μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για άλλες πόλεις που επιδιώκουν να υιοθετήσουν τις αρχές της ένταξης χωρίς αποκλεισμούς.

Συνοπτική ανάλυση των αρχών και των στόχων σχεδιασμού μιας βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Οι σύγχρονες πόλεις ως κόμβοι ανταλλαγής ιδεών, εμπορίου, πολιτισμού, επιστήμης και κοινωνικής ανάπτυξης αποτελούν σύνθετα συστήματα που συγκεντρώνουν υπηρεσίες και οικονομικές δραστηριότητες. Τόσο ο συνολικός αριθμός τους αλλά και η σχετική σημασία των πόλεων αυξάνεται, όπως αποδεικνύεται από την παγκόσμια τάση για αστικοποίηση και χωρική συγκέντρωση των ανθρώπων σε πόλεις και αστικά κέντρα που αναπτύσσονται και λειτουργούν ολοένα και περισσότερο αυτόνομα θέτοντας νέα κοινωνικοοικονομικά πρότυπα. Παράλληλα λόγω αυτής της σύνθεσης λειτουργιών, οι πόλεις καλούνται σήμερα να αντιμετωπίσουν πληθώρα προκλήσεων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, την ενεργειακή μετάβαση, την ανθεκτικότητα, τις σύγχρονες τεχνολογίες, τον κοινωνικό ιστό, την επιχειρηματικότητα και φυσικά την ποιότητα ζωής οι οποίες συνδυαστικά με απειλές και κινδύνους που απορρέουν από παγκόσμιες διαταραχές όπως η πανδημία COVID-19, η ενεργειακή κρίση και οι νέες γεωπολιτικές συνθήκες συντελούν σε εκτεταμένες πιέσεις και σημαντικές επιπτώσεις στις κοινωνίες τους. Από την άλλη πλευρά, η εγγύτητα των ανθρώπων, των επιχειρήσεων και των υπηρεσιών παρέχει ευκαιρίες για την ανοικοδόμηση πόλεων που χρησιμοποιούν πιο αποδοτικά τους πόρους και εξισορροπούν τα οφέλη με τα κόστη συγκεντρώσεων.

Αναδύονται έτσι νέες τάσεις στη διαδικασία του σχεδιασμού και περνάμε από το δίπολο «περιβάλλον-ανάπτυξη» στο «διακυβέρνηση-ανάπτυξη», που συνδέεται περισσότερο με τη συνεργατικότητα, τη συμμετοχικότητα και την έξυπνη και καινοτόμο ανάπτυξη.

Μία Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) θα πρέπει να:

- έχει ολοκληρωμένο χαρακτήρα με τη μορφή πλέγματος αλληλένδετων δράσεων τοπικής κλίμακας που θα εξειδικεύει τις επενδυτικές προτεραιότητες ανάλογα με τις ανάγκες και τις προοπτικές της Περιοχής Παρέμβασης,
- εξασφαλίζει ευρεία διαβούλευση και την ενεργό συμμετοχή κατοίκων, φορέων και κοινωνίας των πολιτών στη φάση του σχεδιασμού, όπως και στη φάση της υλοποίησης,
- διασφαλίζει την ικανότητα της Αστικής Αρχής να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις σχεδιασμού εφαρμογής και παρακολούθησης του Σχεδίου,
- είναι αποτέλεσμα ανάλυσης αναγκών, προκλήσεων και δυνατών σημείων της περιοχής, και
- συμβάλλει στην επίτευξη συγκεκριμένων ειδικών στόχων των ΕΠ «Δυτική Μακεδονία» 2014-2020 και 2021-2027 και κατ' επέκταση στην εκπλήρωση συγκεκριμένων δεικτών που έχουν προσδιορισθεί σε επίπεδο επενδυτικής προτεραιότητας των Προγραμμάτων, από τις οποίες χρηματοδοτούνται οι στρατηγικές ΒΑΑ.

Η ΕΕ αναγνωρίζοντας πως οι πόλεις διαδραματίζουν κομβικό ρόλο σε πολλά σύγχρονα ζητήματα, και παράλληλα μπορούν να αποτελέσουν πηγή λύσεων, έχει αναλάβει πρωτοβουλίες με σκοπό την μετάβαση των πόλεων προς την αειφόρο ανάπτυξη και την ενσωμάτωση της διάστασης ολοκληρωμένης προσέγγισης στον σχεδιασμό. Για την Προγραμματική Περίοδο (ΠΠ) 2021-2027 ένας από τους πέντε κύριους στόχους της πολιτικής της ΕΕ είναι ο **Στόχος Πολιτικής 5 «Μία Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, και της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών».**

Πρόγραμμα «Δυτική Μακεδονία» 2021-2027

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εξειδικεύοντας τον συγκεκριμένο Στόχο Πολιτικής έχει εντάξει στις προτεραιότητες του Προγράμματος «Δυτική Μακεδονία» 2021-2027 την έννοια της Ολοκληρωμένης Χωρικής Αστικής Ανάπτυξης, με την πρόβλεψη υλοποίησης **Επιχειρησιακών Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ)** για τα πέντε αστικά κέντρα της Περιφέρειας, συνολικού προϋπολογισμού **49,4 εκ. €**.

Η κατανομή τού ποσού των 49,4 εκ. € του Προγράμματος «Δυτική Μακεδονία» 2021-2027 θα καλυφθεί από τις κάτωθι Ενδεικτικές Δράσεις (Ε.Δ.):

- 1.03.01b Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε περιοχές παρέμβασης ΒΑΑ, 5 εκ. €, με ενδεικτικές ομάδες πράξεων:
  - Ενίσχυση υφιστάμενων και ίδρυση επιχειρήσεων με έμφαση στους τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης
  - Ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και στήριξη των εξαγωγών με έμφαση στους τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης
  - Δράσεις ολοκληρωμένης ενίσχυσης των μικρών επιχειρήσεων σε απομακρυσμένες περιοχές
  - Ενίσχυση επιχειρήσεων για δημιουργία Συνεργατικών Σχηματισμών (Clusters) με έμφαση στους στρατηγικούς τομείς έξυπνης εξειδίκευσης.
- 4B.01.01b Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (Νέες Θέσεις Εργασίας) σε περιοχές παρέμβασης ΒΑΑ, 0,7 εκ. €
- 4B.01.02b Δράσεις κατάρτισης-αναβάθμισης δεξιοτήτων ανέργων σε περιοχές παρέμβασης ΒΑΑ, 1 εκ. €
- 4B.01.03b Δράσεις ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) σε περιοχές παρέμβασης ΒΑΑ, 1,5 εκ. €, με ενδεικτικές ομάδες πράξεων:
  - Προγράμματα προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3)
  - Στοχευμένα προγράμματα προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) σε εδαφικές ενότητες
  - Προγράμματα κατάρτισης-αναβάθμισης δεξιοτήτων ανέργων σε τομείς της στρατηγικής RIS3 και σε θέματα καινοτομίας και βιομηχανίας 4.0
  - Στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης-αναβάθμισης δεξιοτήτων ανέργων σε εδαφικές ενότητες
  - Προγράμματα ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ).
  - Στοχευμένα προγράμματα ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) σε εδαφικές ενότητες
- 4B.04.01b Δράσεις ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) σε περιοχές παρέμβασης ΒΑΑ, 0,6 εκ. €, μέσω των οποίων επιδιώκεται η:
  - Προσαρμογή των εργαζομένων στο νέο παραγωγικό και οικονομικό περιβάλλον
  - Εργασιακή ευεξία, που χαρακτηρίζει την ποιότητα της εργασιακής ζωής
  - Στήριξη δράσεων για την ενεργό και υγιή γήρανση των εργαζομένων στον εργασιακό χώρο (αξιοποίηση των μεγαλύτερων εργαζόμενων στον εργασιακό χώρο, κατάρτιση για βελτίωση δεκτικότητας νέων τεχνολογιών κ.ά.)

και από τον Ειδικό Στόχο 5.01 με Ε.Δ.

- 5.01.01 Ενίσχυση ανάπτυξης ψηφιακών εφαρμογών και υπηρεσιών που συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ή στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, 3 εκ. €
- 5.01.02 Δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας των δημοσίων υποδομών, 5 εκ. €
- 5.01.03 Δράσεις διαλογής και ανακύκλωσης των απορριμμάτων, δημιουργίας και διαχείρισης πράσινων σημείων, 2 εκ. €
- 5.01.04 Δράσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των οχημάτων των μέσων μαζικής μεταφοράς, 8,6 εκ. €
- 5.01.05 Αναβάθμιση ενδοπεριφερειακού δικτύου και προώθηση της προσβασιμότητας, 7 εκ. €
- 5.01.06 Δράσεις προστασίας, ανάπτυξης και προβολής της δημόσιας τουριστικής περιουσίας, 2 εκ. €
- 5.01.07 Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και λειτουργικής τους δικτύωσης, 4 εκ. €
- 5.01.08 Δράσεις αναπλάσεων και δημιουργίας λειτουργικών κοινόχρηστων χώρων συμπεριλαμβανομένης της ισότιμης πρόσβασης για τα ΑμεΑ, 9 εκ. €.

Επιπρόσθετα δεσμεύσεις της ΠΠ επιβάλουν τουλάχιστον το 30% των πόρων της Προτεραιότητας 5 να συμβάλλει στις δράσεις για το κλίμα.

Η χρηματοδότηση των Δράσεων των ΟΧΕ-ΒΑΑ εκτός από το Πρόγραμμα «Δυτική Μακεδονία» 2021-2027, μπορεί να ενισχυθεί και από άλλα Προγράμματα, όπως το Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (Π-ΔΑΜ), το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), τα Τομεακά Προγράμματα 2021-2027, καθώς επίσης και από άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα (Horizon 2020, Life+, Interreg, εθνικά προγράμματα, κλπ.), κρατικές ενισχύσεις, καθώς και με μόχλευση άλλων πόρων (π.χ. ιδιωτικών).

Επικαιροποίηση Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς

Για την επικαιροποίηση της ΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς θα πρέπει να ανατρέξουμε στο όραμα της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 και να αναλογιστούμε αν η υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου, συνέβαλε στην πραγματοποίησή των στόχων του.

Οραμα Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς Π.Π. 2014 - 2020

Η πόλη της Καστοριάς έχει πλούσια φυσική, αρχιτεκτονική και πολιτιστική παράδοση που μπορεί να αποτελέσει ικανό πυρήνα αλλά και τροφοδότη μιας ευρύτερης και ποιοτικής ανάπτυξης των κατοίκων της. Δυστυχώς, διάφορες ενδογενείς και εξωγενείς αγκυλώσεις και δυσκαμψίες δεν έχουν επιτρέψει ακόμα και σήμερα την αξιοποίηση αυτού του τοπικού πλούτου, στερώντας με αυτό τον τρόπο μεγάλο βαθμό ευημερίας για τους κατοίκους της περιοχής. Στοιχεύοντας στην ανατροπή αυτής της αρνητικής κατάστασης, Ο Δήμος Καστοριάς, προσβλέπει στην αστική, περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση της πόλης μέσω ενός ολοκληρωμένου σχεδίου παρεμβάσεων, βασικό κομμάτι του οποίου αποτελεί και το παρόν ΕΣΣΒΑΑ.

*Μέσα από τις συμμετοχικές διαδικασίες σύνταξης του ΕΣΣΒΑΑ, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνάμεις και τις αδυναμίες του εσωτερικού, τις ευκαιρίες και τις απειλές του εξωτερικού περιβάλλοντος συνδιαμορφώθηκε το όραμα για την πόλη της Καστοριάς το οποίο συνοψίζεται στη φράση «**Καστοριά, ευρωπαϊκή πόλη να ζεις και να επισκεφθείς**». Στο όραμα αυτό συντίθενται και αναδεικνύονται όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν και συνθέτουν την ταυτότητα της πόλης, αναγνωρίζοντας τις ευκαιρίες που αναδύονται και επισημαίνοντας τις απειλές που εγείρονται, το δε σχέδιο καταλήγει σε ένα πλέγμα πολιτικών αστικής αναζωογόνησης στο πλαίσιο της οποίας ενσωματώνονται δράσεις προσέλκυσης και διαχείρισης τουριστικών και επιχειρηματικών ροών, καθώς και προσέλκυσης επενδύσεων που συνδέονται με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ευρύτερης περιοχής. Οι δράσεις αυτές συντείνουν στη διαμόρφωση νέων και βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, με έμφαση στους νέους, την ενεργό γήρανση και τις ευπαθείς ομάδες.*

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και τη διαβούλευση τόσο με τους εταίρους όσο και με τους λοιπούς φορείς και πολίτες διαπιστώθηκε ότι, παρόλο που διαφαίνεται πλέον μια θετική προοπτική τουλάχιστον για έργα αναβάθμισης της Περιοχής Παρέμβασης, τα προβλήματα παραμένουν τα ίδια. Ειδικότερα δε στον τομέα της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης, έπειτα από την υγειονομική, την οικονομική κρίση και τον πόλεμο στην Ουκρανία, αυτά ανακύπτουν εντονότερα.

Η επικαιροποίηση της ΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς λαμβάνει υπόψη τόσο τις προτεραιότητες της **Χάρτας της Δειψίας** (δίκαιη πόλη, πράσινη πόλη, παραγωγική πόλη, ψηφιακή μετάβαση) όσο και τις αξίες και αρχές του **Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus** (Βιωσιμότητα, Ποιότητα εμπειρίας, Ε νταξη χωρίς αποκλεισμούς / Συμμετοχική διαδικασία, Διεπιστημονική προσέγγιση, Συνεργασία σε επάλληλα επίπεδα).

Ετσι από τον Πίνακα Τεκμηρίωσης προβλημάτων και αναγκών Περιοχή Παρέμβασης της ΣΒΑΑ Π.Π. 2014-2020 προκύπτουν τα εξής:

Πίνακας 70: Τεκμηρίωση προβλημάτων και αναγκών Περιοχή Παρέμβασης

a/a	Περιγραφή προβλήματος	Αιτιολόγηση / Τεκμηρίωση	Είδος Πρόκλησης	Αναπτυξιακή Ανάγκη
1.α	Αναγκαιότητα αναβάθμισης, ανάδειξης και προστασίας αστικού - φυσικού περιβάλλοντος	Ανεπαρκής ή υποβαθμισμένη λειτουργία κοινόχρηστων χώρων, Ελλιπής Οικονομική Αξιοποίηση αστικού και φυσικού περιβάλλοντος	Οικονομική - Περιβαλλοντική	Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας της Περιοχής - Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος
1.β	Ανάγκη για ενημέρωση των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος και βελτίωσης του αισθήματος οικολογικής συνείδησης	Ενεργοποίηση των Πολιτών και των φορέων της περιοχής με Έμφαση στο Περιβάλλον και Προώθηση του Εθελοντισμού	Περιβαλλοντική - Κλιματική	
2	Ελλιπής Αξιοποίηση Πολιτιστικής κληρονομιάς	Μη ικανοποιητική οικονομική αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος της Περιοχής Παρέμβασης – Αδυναμία ανάδειξης / προώθησής του	Οικονομική	Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας της Περιοχής- Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς
-	Η περιοχή παρά την εκπόνηση του Branding, δεν αποτελεί ακόμα τουριστικά αναγνωρίσιμο προορισμό	Τουρισμός μικρής διάρκειας (Σαββατοκύριακου – Αργιών) λόγω μη ολοκληρωμένης ανάδειξης δυνατοτήτων περιοχής	Οικονομική	Η Προώθηση Τουρισμού υφίσταται στις περισσότερες Αναπτυξιακές Ανάγκες και δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν μεμονωμένη ΑΑ και σαν ιδιαίτερος Στρατηγικός Στόχος
3	Κλείσιμο επιχειρήσεων – μείωση ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων / Πληθυσμιακή αποδυνάμωση περιοχής- εγκατάλειψη ιστορικής σχέσης εργασίας- κατοικίας	Μείωση αριθμού επιχειρήσεων Περιοχή Παρέμβασης, Προβλήματα Βιωσιμότητας των Υφιστάμενων / Απουσία δικτύωσης & ανάπτυξης συνεργασιών Διαχρονική μείωση μόνιμου πληθυσμού- απογύμνωση από οικονομικές δραστηριότητες καθώς σταμάτησε η λειτουργία των οικοτεχνιών γούνας	Οικονομική Δημογραφική	Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία (Αναζωογόνηση της οικονομίας της αστικής Περιοχή Παρέμβασης)
4	Υψηλή ανεργία - Αναγκαιότητα αναβάθμισης δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – Δυνατότητας επαγγελματικού επαναπροσανατολισμού	Αυξημένες απαιτήσεις δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού στις σύγχρονες απαιτήσεις των επιχειρήσεων – Αλλαγή επαγγελματικών κλάδων	Οικονομική - Κοινωνική	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού
5	Μη ολοκληρωμένες ψηφιακές υπηρεσίες «έξυπνης πόλης»	Ανάγκη διεύρυνσης των παρεχόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ για την εξυπηρέτηση των δημοτών, την βελτίωση της λειτουργίας του δήμου κλπ	Κοινωνική	Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
6	Ένταξη στην αγορά εργασίας ευπαθών κοινωνικών ομάδων	Σημαντικός αριθμός ανέργων νεαρής ηλικίας, πλησίον ορίων συνταξιοδότησης, ΑμεΑ.	Οικονομική - Κοινωνική	Προώθηση Κοινωνικής Ένταξης

α/α	Περιγραφή προβλήματος	Αιτιολόγηση / Τεκμηρίωση	Είδος Πρόκλησης	Αναπτυξιακή Ανάγκη
7	Ελλιπής παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής	Αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού εξοπλισμού υφιστάμενων υπηρεσιών, παροχής νέων υπηρεσιών	Κοινωνική	Βελτίωση υποδομών - υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής
8	Αυξημένος κυκλοφοριακός φόρτος, προβλήματα οδικής ασφάλειας, έλλειψη χώρων στάθμευσης	Παρατηρείται κυκλοφοριακή συμφόρηση σε ώρες αιχμής ειδικότερα στο εμπορικό τμήμα της Περιοχής Παρέμβασης κυρίως λόγω ελλείμματος σημειακών παρεμβάσεων και αποκλειστικής σύνδεσης – διεξόδου μεταξύ πολεοδομικής ενότητας Ε και Β.	Περιβαλλοντική:	Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου, Οδική Ασφάλεια Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών
9	Αναγκαιότητα επικαιροποίησης – αναθεώρησης σχεδίου πόλης – σύνταξης μελέτης πράξης εφαρμογής	Μη Δυνατότητα εφαρμογής ρυμοτομίας λόγω σφαλμάτων (ρυμοτόμηση διατηρητέων, εσφαλμένη εφαρμογή ρυμοτομικών γραμμών), Μη κάλυψη ισχυουσών προδιαγραφών, Αναγκαιότητα διορθώσεων, τροποποιήσεων, Έκδοσης Π.Δ., Αναγκαιότητα εκπόνησης πράξης εφαρμογής για την εφαρμογή πολεοδομικής μελέτης	Περιβαλλοντική:	Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση
10	Κτίρια, Υποδομές, εξοπλισμός μεγάλης κατανάλωσης ενέργειας	Ύπαρξη μεγάλων – ενεργοβόρων δημοτικών κτιρίων (υπηρεσιών-σχολείων) και υποδομών (δημοτικός φωτισμός) και εξοπλισμού (οχήματα) υψηλής κατανάλωσης ενέργειας	Κλιματική	Μείωση κατανάλωσης ενέργειας – προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας

Τέλος η υλοποίηση και διάδοση των αποτελεσμάτων ενός μεγάλου επιχειρησιακού σχεδίου δημιουργεί και την ανάγκη της Υποστήριξης Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης.

Από την παραπάνω αναλυτική κωδικοποίηση των προβλημάτων βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, τεκμηριώνονται οι «**Αναπτυξιακές Ανάγκες**» (ΑΑ) του παρακάτω Πίνακα. Κρίσιμη παράμετρο των αναπτυξιακών αναγκών, η οποία στην ουσία «διατρέχει» οριζόντια όλες τις ΑΑ είναι η συνολική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας.

Πίνακας 71: Κωδικοποίηση των Αναπτυξιακών Αναγκών (ΑΑ) της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς

ΑΑ-1: Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας της Περιοχής - Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος
ΑΑ-2: Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας της Περιοχής- Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς
ΑΑ-3: Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία
ΑΑ-4: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού
ΑΑ-5: Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
ΑΑ-6: Προώθηση Κοινωνικής Ένταξης
ΑΑ-7: Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής
ΑΑ-8: Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου, Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών
ΑΑ-9: Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση
ΑΑ-10: Μείωση κατανάλωσης ενέργειας – προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας
ΑΑ-11: Υποστήριξη Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης

Οι «**Αναπτυξιακές Ανάγκες**» (ΑΑ) συνδέονται με «**Στρατηγικούς Στόχους**» (ΣΣ), οι οποίοι αντικατοπτρίζουν την Στρατηγική της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς και ικανοποιούν τις ΑΑ. Οι ΣΣ είναι οι ακόλουθοι:

Πίνακας 72: Κωδικοποίηση των Στρατηγικών Στόχων (ΣΣ) της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς

ΣΣ-1: Ανάδειξη – Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος - Εξορθολογισμός του αστικού ενεργειακού ισοζυγίου και μείωση του οικολογικού αποτυπώματος των αστικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων
ΣΣ-2: Προώθηση της «σύνθετης» Ανταγωνιστικότητας της πόλης, Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και των Δεξιοτήτων του τοπικού Ανθρώπινου Δυναμικού
ΣΣ-3: Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής και της Ποιότητας των Δημοτικών Λειτουργιών προς όφελος των Δημοτών, των Επιχειρήσεων και των Επισκεπτών
ΣΣ-4: Βελτίωση της Αστικής Λειτουργικότητας, των Κυκλοφοριακών Συνθηκών, της Οδικής Ασφάλειας και της Πολεοδομικής Οργάνωσης της πόλης.

Η συνολική Στρατηγική του Σχεδίου Παρέμβασης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στοχεύει στην ανάδειξη της Καστοριάς ως **Αναγνωρισμένου Τουριστικού και Πολιτιστικού Προορισμού**, σε συνδυασμό με τη **Βελτίωση και Διεύρυνση των όρων και των προϋποθέσεων σύνδεσης της Καινοτομίας και της Επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον**, την εφαρμογή παρεμβάσεων «**έξυπνης πόλης**» και «**κοινωνικής καινοτομίας**», αξιοποιώντας την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Η «ολοκληρωμένη προσέγγιση» της ΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς τεκμηριώνεται μέσω:

- της «**εσωτερικής συνέπειας**», η οποία εκφράζεται από την συσχέτιση των Αναπτυξιακών Αναγκών με τους Στρατηγικούς Στόχους
- της «**αρχιτεκτονικής**» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς, ήτοι της διάρθρωσής του σε Προτεραιότητες (Π)
- της «**επιχειρησιακής συνέπειας**», η οποία εκφράζεται από την συσχέτιση των Στρατηγικών Στόχων με τις Προτεραιότητες και,
- της συνεκτικής «**λογικής**» της επιχειρούμενης παρέμβασης, η οποία ικανοποιεί την εσωτερική και επιχειρησιακή συνέπεια του ΕΣΒΑΑ με τους **Ειδικούς Στόχους** (ΕΣ) και τις **Δράσεις** (Δ) του.

Η «εσωτερική συνέπεια» της ΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς προσδιορίζεται στον παρακάτω πίνακα και εκφράζεται από την συσχέτιση των ΑΑ με τους ΣΣ. Προκύπτει μια ευθεία συσχέτιση των ΑΑ με τους ΣΣ, ενώ πολλές ΑΑ εμπεριέχονται σε περισσότερους ΣΣ.

Πίνακας 73: «Εσωτερική Συνέπεια» της ΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς – Συσχέτιση ΑΑ με ΣΣ

ΣΣ/ΑΑ	ΑΑ-1	ΑΑ-2	ΑΑ-3	ΑΑ-4	ΑΑ-5	ΑΑ-6	ΑΑ-7	ΑΑ-8	ΑΑ-9	ΑΑ-10
ΣΣ-1	X									X
ΣΣ-2	X	X	X	X	X	X				
ΣΣ-3			X	X	X	X	X			
ΣΣ-4					X			X	X	X

Η «αρχιτεκτονική» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς, φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 74: «Αρχιτεκτονική» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς – Διάρθρωση σε Προτεραιότητες (Π)

Προτεραιότητα: 1. Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος
Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων
Προτεραιότητα: 4. Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης

Η τελευταία Προτεραιότητα προκύπτει ως αναγκαιότητα υλοποίησης του επιχειρησιακού σχεδίου και δεν αντιστοιχίζεται στη συνέχεια με ΣΣ όπως αντίστοιχα η σχετική ανάγκη.

Η «επιχειρησιακή συνέπεια» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς, η οποία εκφράζεται από τη συσχέτιση των ΣΣ με τις Π φαίνεται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 75: «Επιχειρησιακή Συνέπεια» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς – Συσχέτιση ΣΣ με Π

ΣΣ/Π	Π-1	Π-2	Π-3
ΣΣ-1	X		X
ΣΣ-2	X	X	
ΣΣ-3		X	
ΣΣ-4		X	X

Η «λογική της παρέμβασης» του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς και ειδικότερα, στο μέρος που αφορά στην αντιστοίχιση των Π με τους ΕΣ φαίνεται παρακάτω.

Πίνακας 76: «Λογική της Παρέμβασης» του ΕΣΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς - Αντιστοίχιση Π με ΕΣ

Προτεραιότητα: 1. Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία
Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
Ειδικός Στόχος: 2.3 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής
Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών
Ειδικός Στόχος: 3.2 Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση
Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας
Προτεραιότητα: 4. Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης
Ειδικός Στόχος: 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση

Επιχειρησιακό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς

1. Επιτελική Σύνοψη ΕΣΒΑΑ

Σε συνέχεια της ολοκλήρωσης της Αρχιτεκτονικής του Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς, τις προτάσεις έργων/δράσεων των υπηρεσιών του Δήμου και των Εταίρων του Χωρικού Φορέα συντάχθηκε προσχέδιο του ΕΣΒΑΑ (βλ. Παράρτημα ...) το οποίο τέθηκε σε διαβούλευση.

Ακολούθως, το προσχέδιο του ΕΣΒΑΑ, μετά τις προτάσεις της διαβούλευσης εγκρίθηκε από τον Χωρικό Φορέα σύμφωνα με το πρακτικό της 5^{ης} συνεδρίασης.

Τέλος μετά τις διαδικασίες προένταξης έργων ενεργειακής αναβάθμισης δημοτικών κτιρίων στον Πυλώνα Ι του ΠΔΑΜ και τις διευκρινίσεις που δόθηκαν σε Τεχνική Συνάντηση από την ΕΥΔ Προγράμματος «Δυτική Μακεδονία, συντάχθηκε το τελικό ΕΣΒΑΑ, το οποίο θα αποσταλεί για έγκριση στα μέλη του Χωρικού Φορέα και στο Δημοτικό Συμβούλιο Καστοριάς.

Το Τελικό ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς στο οποίο συμπεριλαμβάνονται έρα / δράσεις από όλες τις πηγές χρηματοδότησης έχει ως εξής:

Πίνακας 77: ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς (σύνολο χρηματοδοτήσεων)

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση					
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Προτεραιότητα: 1: Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος	37.966.600,00	7.755.000,00	10.625.000,00	10.462.600,00	9.275.400,00	403.600,00	0,00	7.200.000,00
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος	22.112.000,00	5.850.000,00	8.720.000,00	10.030.000,00	2.958.400,00	403.600,00	0,00	0,00
Ανάπλαση παραλίνιου κοινόχρηστου χώρου από Διοικητήριο μέχρι «Σταυρό»	5.000.000,00	3.350.000,00	5.000.000,00					
Ανάπλαση παραλίνιου κοινόχρηστου χώρου από Ψαράδικα μέχρι Λύκεια	1.500.000,00	950.000,00	1.500.000,00					
Ανακατασκευή λιθόστρωτων οδών και πλατειών παραδοσιακού τμήματος πόλης Καστοριάς	2.000.000,00	1.350.000,00	2.000.000,00					
Ενίσχυση των δράσεων διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων	220.000,00	200.000,00	220.000,00					
Εξωραϊσμός πλατειών Μακεδονομάχων & Ειρήνης	1.686.800,00				1.686.800,00			
Εξωραϊσμός Πλατείας Αδελφών Εμμανουήλ	624.000,00				374.400,00	249.600,00		
Διαμόρφωση κοινόχρηστου χώρου πλατείας Καλλιθέας	300.000,00				240.000,00	60.000,00		
Μελέτη εκσυγχρονισμού και επέκτασης των εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Καστοριάς	714.000,00				620.000,00	94.000,00		
Εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου για την εξασφάλιση κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων – Ε.Σ.Ε.Κ.Κ. στο Δήμο Καστοριάς	37.200,00				37.200,00			

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση					
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης πόλης Καστοριάς	10.030.000,00			10.030.000,00				
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	15.854.600,00	1.905.000,00	1.905.000,00	432.600,00	6.317.000,00	0,00	0,00	7.200.000,00
Συντήρηση Αρχοντικού Χριστόπουλου	1.050.000,00	1.050.000,00	1.050.000,00					
Αποκατάσταση του Ναού Αγίου Ιωάννη του Πρόδρομου και συντήρηση των τοιχογραφιών του, στην περιοχή Απόζαρι Καστοριάς	700.000,00	700.000,00	700.000,00					
Παραδόσεις και σύγχρονος πολιτισμός	65.000,00	65.000,00	65.000,00					
Σχεδιασμός και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών περιήγησης – ψηφιοποίηση	90.000,00	90.000,00	90.000,00					
Αποκατάσταση Βυζαντινού Ναού Ταξιαρχών Μητροπόλεως και συντήρηση των τοιχογραφιών του	800.000,00				800.000,00			
Αποκατάσταση & Ανάδειξη τεμένους Κουρσούμ Καστοριάς	1.000.000,00				1.000.000,00			
Αποκατάσταση και ανάδειξης του βορειοδυτικού τμήματος του τείχους της πόλης της Καστοριάς	800.000,00							800.000,00
Συντήρηση τοιχογραφιών του Ναού Αγίου Νικολάου του Κασνίτζη και εργασίες αντιμετώπισης της υγρασίας του Ναού.	700.000,00							700.000,00
Αποκατάσταση Αρχοντικού Νατζή στην περιοχή Ντολτσό Καστοριάς	1.400.000,00							1.400.000,00

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση					
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Αποκατάσταση Αρχοντικού Σκούταρη στην περιοχή Ντολτσό Καστοριάς.	1.300.000,00							1.300.000,00
Αποκατάσταση - Ανάδειξη Νοτίου Διατειγίσματος και Μεντρεσέ με διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στην Καστοριά	3.000.000,00							3.000.000,00
Διαμόρφωση Αρχοντικού Τσαμίση σε χώρο Πολιτισμού	90.000,00				90.000,00			
Ανέγερση Δημοτικής Βιβλιοθήκης - Αίθουσας Εκδηλώσεων / Διαλέξεων & διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου στο Ο.Τ. 33Γ της πόλης Καστοριάς (χώρος πρώην Πνευματικού Κέντρου)	4.427.000,00				4.427.000,00			
Δίκτυο πολιτιστικών διαδρομών και ψηφιακή ξενάγηση στα μνημεία της Καστοριάς	432.600,00			432.600,00				
Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	4.126.500,00	2.090.000,00	2.090.000,00	526.500,00	1.000.000,00	0,00	510.000,00	0,00
Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία	2.100.000,00	1.590.000,00	1.590.000,00	0,00	0,00	0,00	510.000,00	0,00
Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	1.700.000,00	1.190.000,00	1.190.000,00				510.000,00	

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση					
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Δράσεις ενίσχυσης της απασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	300.000,00	300.000,00	300.000,00					
Δράσεις ενίσχυσης της απασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	100.000,00	100.000,00	100.000,00					
Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	1.500.000,00	500.000,00	500.000,00	0,00	1.000.000,00	0,00	0,00	0,00
Δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων εργαζομένων σε μικρές επιχειρήσεις και επαγγελματιών στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	150.000,00	150.000,00	150.000,00					
Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	150.000,00	150.000,00	150.000,00					
Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	50.000,00	50.000,00	50.000,00					
Ανάπτυξη, Εγκατάσταση και λειτουργία Συστήματος Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης στο Δήμο Καστοριάς	150.000,00	150.000,00	150.000,00					
Δράσεις Ψηφιακού Μετασχηματισμού του Δήμου Καστοριάς	1.000.000,00				1.000.000,00			

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση					
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Ειδικός Στόχος: 2.3 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής	526.500,00	0,00	0,00	526.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Κοινότητας Δήμου Καστοριάς	258.000,00			258.000,00				
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καστοριάς	268.500,00			268.500,00				
Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων	7.746.400,00	3.205.000,00	4.400.000,00	969.300,00	601.000,00	9.400,00	0,00	1.766.700,00
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών	2.354.400,00	1.680.000,00	2.280.000,00	0,00	65.000,00	9.400,00	0,00	0,00
Κυκλοφοριακή αναβάθμιση ισόπεδου κόμβου περιοχής ΟΤΕ και συμβαλλόμενων οδών στην Καστοριά	580.000,00	580.000,00	580.000,00					
Βελτίωση οδικής ασφάλειας - κυκλοφοριακών συνθηκών (κατασκευή κόμβων)	700.000,00	450.000,00	700.000,00					
Βελτίωση αστικής κινητικότητας και προσβασιμότητας, εξασφάλιση χώρων στάθμευσης	1.000.000,00	650.000,00	1.000.000,00					
Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας	74.400,00				65.000,00	9.400,00		

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση					
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)				
Ειδικός Στόχος: 3.2 Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση	350.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	350.000,00
Επικαιροποίηση της μελέτης αναθεώρησης του σχεδίου πόλης Καστοριάς στο χαρακτηρισμένο ως παραδοσιακό τμήμα αυτής	50.000,00							50.000,00
Αναθεώρηση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς και προώθηση αυτού, για την έκδοση Π.Δ.	180.000,00							180.000,00
Εκπόνηση μελέτης πράξης εφαρμογής στην επέκταση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς	120.000,00							120.000,00
Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας	5.042.000,00	1.525.000,00	2.120.000,00	969.300,00	536.000,00	0,00	0,00	1.416.700,00
Ενεργειακή Αναβάθμιση 1ου Νηπιαγωγείου	120.000,00	85.000,00	120.000,00					
Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Νηπιαγωγείου	115.000,00	80.000,00	115.000,00					
Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Νηπιαγωγείου	95.000,00	65.000,00	95.000,00					
Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Δημοτικού Σχολείου	440.000,00	310.000,00	440.000,00					
Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Δημοτικού Σχολείου	650.000,00	455.000,00	650.000,00					
Ενεργειακή Αναβάθμιση 2ου Γυμνασίου Καστοριάς	540.000,00	380.000,00	540.000,00					

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση					
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης
			(προσκλησεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλησεις)				
Προμήθεια Ηλεκτροκίνητου Λεωφορείου 20 Θέσεων	160.000,00	150.000,00	160.000,00					
Ενεργειακή Αναβάθμιση Σκαπέρδειου Δημοτικού Μεγάρου	969.300,00			969.300,00				
Ενεργειακή Αναβάθμιση Οδοφωτισμού περιοχής Καλλιθέας	280.000,00				280.000,00			
Ενίσχυση της Μικροκινητικότητας στο Δήμο Καστοριάς	256.000,00				256.000,00			
Ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου								
Ολοκληρωμένες Δράσεις Ηλεκτροκίνησης	1.416.700,00							1.416.700,00
Προτεραιότητα: 4 Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης	300.000,00	300.000,00	300.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ειδικός Στόχος: 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση	300.000,00	300.000,00	300.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Τεχνική Υποστήριξη Εταίρων Χωρικού Φορέα στην Υλοποίηση Δράσεων	200.000,00	200.000,00	200.000,00					
Δημοσιότητα - Πληροφόρηση	100.000,00	100.000,00	100.000,00					
Σύνολο Σχεδίου	50.139.500,00	13.350.000,00	17.415.000,00	11.958.400,00	10.876.400,00	413.000,00	510.000,00	8.966.700,00

2. Συνοπτική παρουσίαση της Στρατηγικής

Σύμφωνα με τα παραπάνω η Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς καταλήγει σε ένα σύνολο Αξόνων Προτεραιότητας (Α.Π.) και Ειδικών Στόχων (Ε.Σ) στους οποίους θα κινηθούν οι δράσεις του Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς όπως παρακάτω:

Πίνακας 78: «Λογική της Παρέμβασης» του ΕΣΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς - Αντιστοίχιση Π με ΕΣ

Προτεραιότητα: 1. Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία
Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
Ειδικός Στόχος: 2.3 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής
Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών
Ειδικός Στόχος: 3.2 Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση
Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας
Προτεραιότητα: 4. Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης
Ειδικός Στόχος: 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση

3. Συνοπτική παρουσίαση των Διαδικασιών Διαβούλευσης

Εισαγωγή

Οι συμμετοχικές διαδικασίες ως μέσο διαμόρφωσης πολιτικών σε θέματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΤΑ) κερδίζουν διαρκώς έδαφος στη σύγχρονη κοινωνία, εκφράζοντας την ανάγκη για μια περισσότερο ρεαλιστική αλλά και κανονιστική θεώρηση των σύγχρονων προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο. Αυτό, γιατί βιώσιμες λύσεις είναι αυτές που προκύπτουν μέσα από τη συμμετοχή των ίδιων των ενδιαφερομένων, που γνωρίζουν σε βάθος τις πτυχές των προβλημάτων, μπορούν να καταθέσουν προτάσεις αλλά και να συνεισφέρουν στην υλοποίησή τους. Βασικό εργαλείο για να διασφαλιστεί αυτή η συναίνεση, αποτελεί η δημόσια διαβούλευση.

Η διαβούλευση του Προσχεδίου ΕΣΒΑΑ του Δήμου Καστοριάς χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο για τη δημιουργία ενός χωρου επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των μελών της κοινωνίας και των συντελεστών λήψης αποφάσεων, προσφέροντας τη δυνατότητα ίσης πρόσβασης των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Έτσι δημιουργήθηκε ένας ανοικτός χώρος συνδιαμόρφωσης οράματος, ανάμεσα σε δύο παράλληλους “κόσμους”, αυτόν της δημοτικής αρχής και των υπηρεσιών της, κι εκείνον της κοινωνίας και των μελών της. Οι δύο αυτοί “κόσμοι”

αποτελούν δύο αναπόσπαστες και συν-εξελισσόμενες πτυχές της οργανωμένης κοινωνίας της Καστοριάς.

Διαδικασίες Διαβούλευσης

Ο Δήμος Καστοριάς, στο πλαίσιο της επικαιροποίησης της Στρατηγικής και του Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς, προχώρησε στη συγκρότηση Χωρικού Φορέα και στη συνέχεια σε Δημόσια Διαβούλευση με τοπικούς φορείς και πολίτες.

Ακολουθήθηκαν οι εξής διαδικασίες διαβούλευσης:

1. προσκλήθηκαν σε συνάντηση θεσμικοί και κοινωνικοί φορείς για συζήτηση στο πλαίσιο επικαιροποίησης του «Επιχειρησιακού Σχεδίου Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς» και δήλωση πρόθεσης συμμετοχής τους στο Χωρικό Φορέα. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, που πραγματοποιήθηκε στις 13-09-2023 στην αίθουσα ΔΣ του Δήμου Καστοριάς, έγινε σύντομη παρουσίαση της πορείας υλοποίησης του ΕΣΒΑΑ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, αναλύθηκαν οι απαιτήσεις τροποποίησης του στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 και ζητήθηκε από τους φορείς που επιθυμούν να δηλώσουν την συμμετοχή τους για τον χωρικό φορέα καθώς επίσης και να καταθέσουν τυχόν προτάσεις τους.
2. στις 3-10-2023 λήφθηκε η υπ' αριθμ.268/2023 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου περί συγκρότησης Χωρικού Φορέα για την επικαιροποίηση του «Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς» της Π.Π. 2021- 2027 και καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες και η λειτουργία του σύμφωνα με το εταιρικό σύμφωνο που προτάθηκε. Τα μέλη του Χωρικού Φορέα ορίστηκαν ως εξής:
  - Δήμος Καστοριάς, εκπροσωπούμενος από τον Δημοτικό Σύμβουλο κ. Κωνσταντίνου Τσανούσα - Αντιδήμαρχο Τεχνικών Έργων, Υποδομών και Προγραμματισμού.
  - Τ.Ε.Ε. - Παράρτημα Καστοριάς
  - Επιμελητήριο Καστοριάς
  - Εφορεία Αρχαιοτήτων Καστοριάς
  - Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας-Παράρτημα Καστοριάς
  - Αστικό ΚΤΕΛ Ν. Καστοριάς Α.Ε.
  - Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Καστοριάς
  - Σύνδεσμος Ξενοδόχων Π.Ε. Καστοριάς
  - Εμπορικός Σύλλογος Καστοριάς
  - Ένωση Επαγγελματιών Φοροτεχνών Οικονομολόγων Ν. Καστοριάς
  - Εταιρεία Προστασίας Ατόμων με Αυτισμό - ΔΑΔ Ν. Καστοριάς
  - Σύλλογος Φίλων Περιβάλλοντος Καστοριάς
  - Νικολαΐδης Νικόλαος, ως εκπρόσωπος των Πολιτιστικών Φορέων, με αναπληρωτή του, τον Ρόντη Γρηγόριο.
3. στις 19-10-2023 στάλθηκε το έντυπο υποβολής προτάσεων- Δελτίο Εργου / Δράσης στο πλαίσιο επικαιροποίησης του «Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς, στις Υπηρεσίες του Δήμου Καστοριάς και στα μέλη του Χωρικού Φορέα, με προθεσμία υποβολής του τις 25-10-2023.

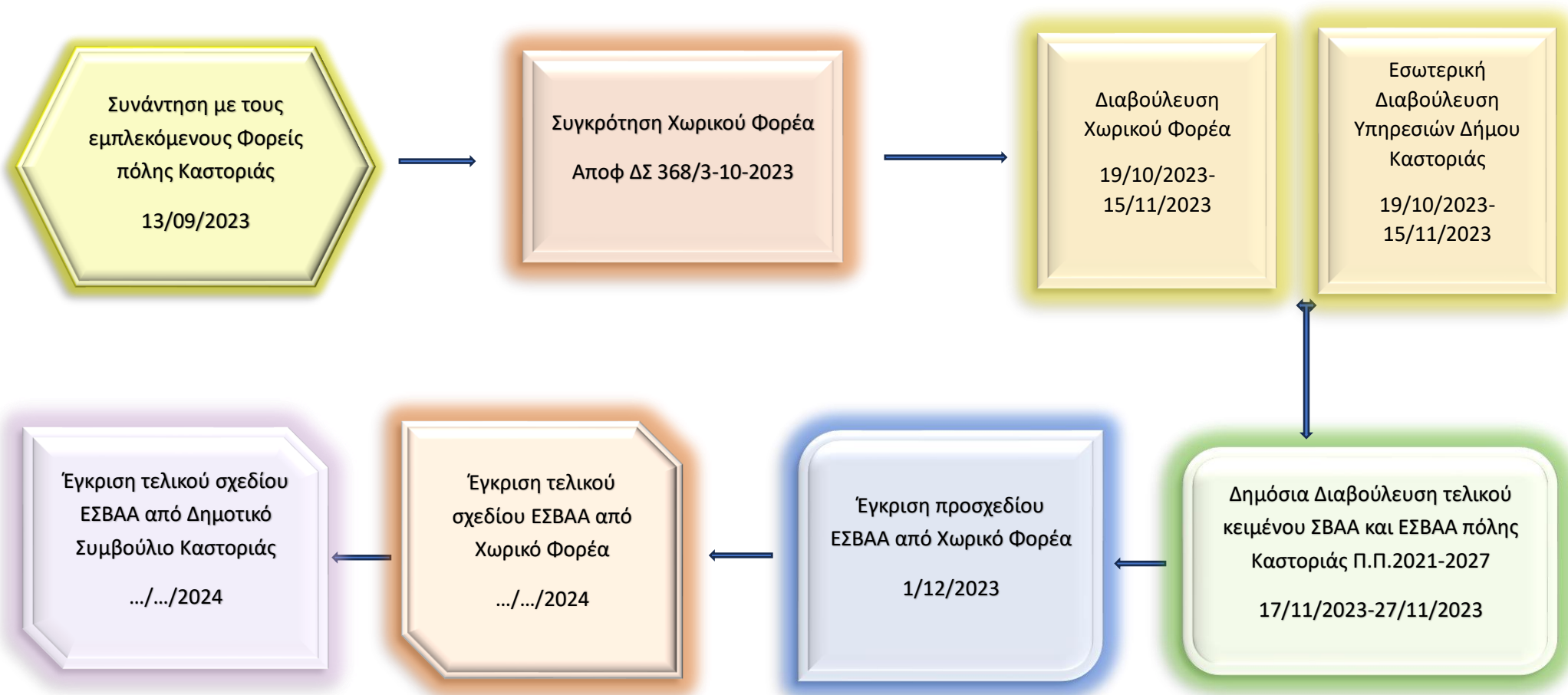

4. στις 1-11-2023 συνήλθε σε συνεδρίαση ο Χωρικός Φορέας όπου συζητήθηκαν τόσο οι υποβληθείσες προτάσεις των Υπηρεσιών του Δήμου Καστοριάς όσο και αυτές των Μελών του Χωρικού Φορέα. Επίσης συζητήθηκε η πιθανότητα διεύρυνσης της Περιοχής Παρέμβασης με περιοχές όπως η Καλλιθέα, το Νταηλάκη και η Χλόη. Τέλος αποφασίστηκε η τελική επιλογή των έργων να γίνει σε επόμενη συνεδρίαση, μετά την δημόσια διαβούλευση της ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς.
5. βάσει του υλικού που συγκεντρώθηκε έπειτα από συνεχή επικοινωνία της ομάδας έργου ΕΣΒΑΑ με τους φορείς και τις Υπηρεσίες του Δήμου Καστοριάς, καταρτίστηκε το σχέδιο κειμένου διαβούλευσης της Στρατηγικής ΒΑΑ και το προς διαβούλευση Επιχειρησιακό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς 2021-2027.
6. στις 15-11-2023 ο Χωρικός Φορέας συνήλθε ξανά σε συνεδρίαση όπου τέθηκε προς συζήτηση το τελικό κείμενο της διαβούλευσης της Στρατηγικής ΒΑΑ και το προς διαβούλευση Επιχειρησιακό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλης Καστοριάς 2021-2027.
7. το τελικό υπό διαβούλευση κείμενο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) και το Επιχειρησιακό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 τέθηκε σε δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση από τις 17-11-2023 έως τις 27-11-2023.
8. στις 1-12-2023, ο Χ.Φ. συνήλθε σε συνεδρίαση για να συζητήσει επί των αποτελεσμάτων της ηλεκτρονικής διαβούλευσης και να ψηφίσει το εταιρικό σύμφωνο του Χωρικού Φορέα. Στην εν λόγω συνεδρίαση αποφασίστηκαν τα παρακάτω:
  - Η συγκρότηση της ομάδας παρακολούθησης του Χωρικού Φορέα
  - Η έγκριση και υπογραφή του Συμφώνου Εταιρικής Συνεργασίας του Χωρικού Φορέα με μοναδική τροποποίηση της καθιέρωσης των τακτικών συνεδριάσεων του Χωρικού Φορέα κάθε 6 μήνες.
  - Η έγκριση-οριστικοποίηση κατά πλειοψηφία της Περιοχής Παρέμβασης στην ενιαία λειτουργική ενότητα του ιστορικού – εμπορικού κέντρου μαζί με είσοδο της πόλης διευρυμένη με την περιοχή Καλλιθέα.
  - Η έγκριση-οριστικοποίηση της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς
  - Η κατά πλειοψηφία έγκριση - οριστικοποίηση του πίνακα έργων / δράσεων προσχεδίου Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς.

Το παρακάτω διάγραμμα διαδικασιών παρουσιάζει συνοπτικά τις ενέργειες διαβούλευσης του προσχεδίου ΕΣΣΒΑΑ

Διάγραμμα 1: Διάγραμμα Διαδικασιών Διαβούλευσης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΕΣΒΑΑ ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Πίνακας φορέων που συμμετείχαν στις διαδικασίες διαβούλευσης

Πίνακας 79: Συμμετοχή Φορέων στη Διαβούλευση

ΦΟΡΕΑΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΦΟΡΕΑ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ
Δήμος Καστοριάς	ΟΤΑ	Συνεδρίαση 6-09-2023 Συνεδρίαση 13-09-2023 Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 15-11-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Τ.Ε.Ε.-Παράρτημα Καστοριάς	ΤΕΧΝΙΚΟΣ	Συνεδρίαση 6-09-2023 Συνεδρίαση 13-09-2023 Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 15-11-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Επιμελητήριο Καστοριάς	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Εφορεία Αρχαιοτήτων Καστοριάς	ΥΠΠΟ	Συνεδρίαση 13-09-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας-Παράρτημα Καστοριάς	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	Συνεδρίαση 13-09-2023 Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 15-11-2023
Αστικό ΚΤΕΛ Ν. Καστοριάς Α.Ε.	ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	Συνεδρίαση 13-09-2023
Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Καστοριάς	ΕΝΩΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ	Συνεδρίαση 15-11-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Σύνδεσμος Ξενοδόχων Π.Ε. Καστοριάς	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Συνεδρίαση 6-09-2023 Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Εμπορικός Σύλλογος Καστοριάς	ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ	Συνεδρίαση 13-09-2023 Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 15-11-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Ένωση Επαγγελματιών Φοροτεχνών Οικονομολόγων Ν. Καστοριάς	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Συνεδρίαση 6-09-2023 Συνεδρίαση 13-09-2023 Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 15-11-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Εταιρεία Προστασίας Ατόμων με Αυτισμό - ΔΑΔ Ν. Καστοριάς	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ	Συνεδρίαση 13-09-2023 Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 15-11-2023 Συνεδρίαση 1-12-2023
Σύλλογος Φύλων Περιβάλλοντος Καστοριάς	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ	Συνεδρίαση 1-11-2023
Πολιτιστικοί Φορείς	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ	Συνεδρίαση 6-09-2023 Συνεδρίαση 13-09-2023 Συνεδρίαση 1-11-2023 Συνεδρίαση 15-11-2023

Συμβολή της Ομάδας Παρακολούθησης σε επίπεδο Χωρικού Φορέα στην κατάρτιση της Στρατηγικής και του Επιχειρησιακού Σχεδίου

Η Ομάδα Παρακολούθησης συντόνισε όλες τις διαδικασίες διαβούλευσης τόσο σε επίπεδο εταίρων του Χωρικού Φορέα, όσο και σε αυτό της Δημόσιας Διαβούλευσης, σύμφωνα με το Παράρτημα Διαδικασιών Διαβούλευσης.

Συγκεκριμένα, φρόντισε για την πρόσκληση των εταίρων, την ενημέρωσή τους τόσο για την πορεία υλοποίησης του επιχειρησιακού σχεδίου της προηγούμενης Π.Π., όσο και για τις απαιτήσεις επικαιροποίησης της ΣΒΑΑ και του ΕΣΒΑΑ για τη νέα Π.Π, τη συλλογή προτάσεων από τις υπηρεσίες του Δήμου και τους φορείς, τη διαμόρφωση σχεδίου στρατηγικής και πρότασης επιχειρησιακού σχεδίου ΒΑΑ, και τις διαδικασίες της δημόσιας διαβούλευσης.

Αποτελέσματα διαβούλευσης - Αλλαγές που επήλθαν

Αποτέλεσμα των διαδικασιών διαβούλευσης ήταν:

- Η διεύρυνση της Περιοχής Παρέμβασης με την περιοχή της Καλιθέας
- Η αποδοχή της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς ως έχει
- Η επικαιροποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΒΑΑ) πόλης Καστοριάς» με την προσθήκη στον άξονα 5 του έργου: «Αποκατάσταση ναού Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου-Συντήρηση τοιχογραφιών» με ισόποση αύξηση του προϋπολογισμού.

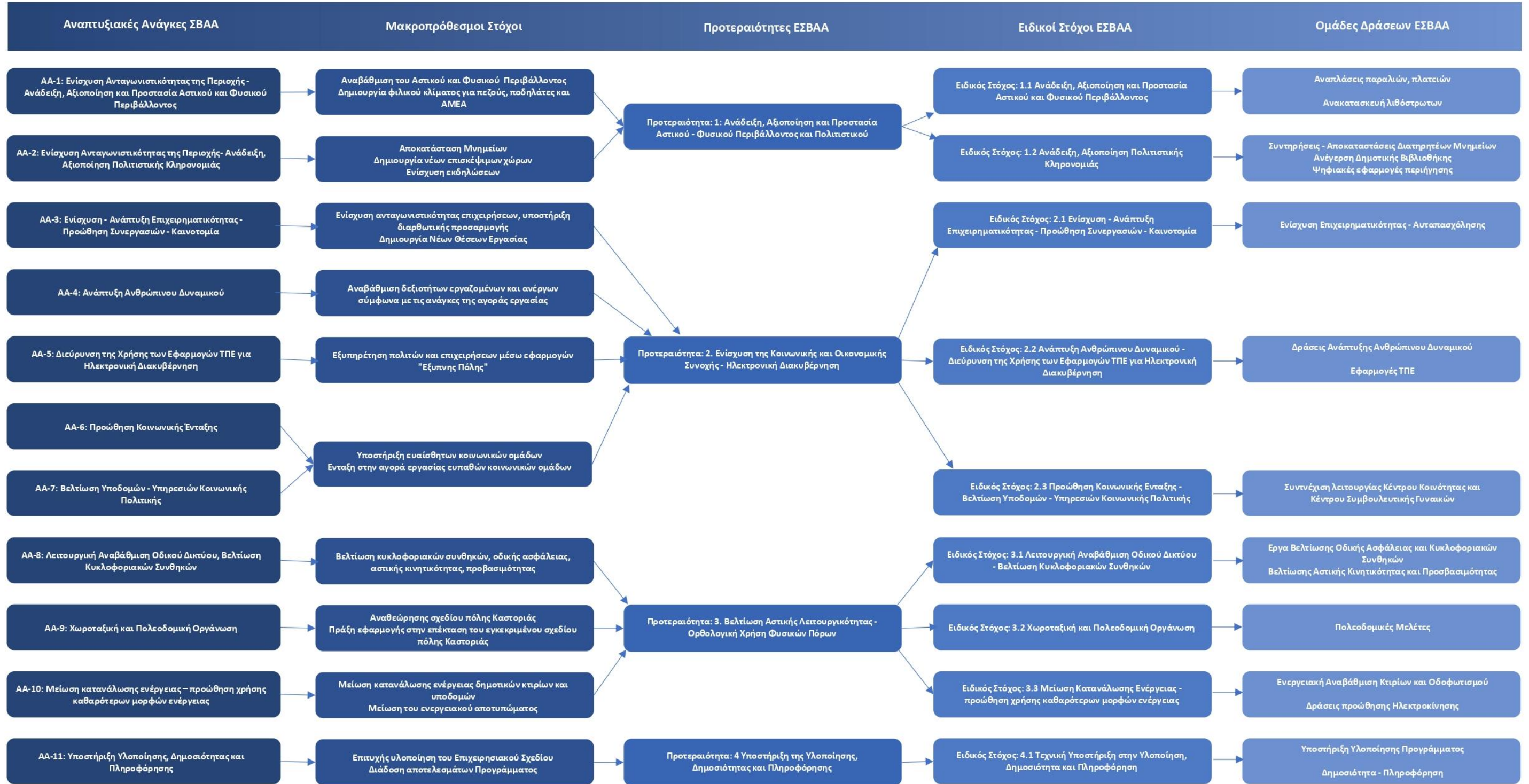
Στο παράρτημα παρατίθενται αναλυτικά το υλικό που προέκυψε από τις διαδικασίες διαβούλευσης (οι προτάσεις των Φορέων, το ερωτηματολόγιο της διαβούλευσης, οι προσκλήσεις στις συνεδριάσεις, τα παρουσιολόγια, τα αποδεικτικά δημοσίευσης της διαβούλευσης κλπ).

4. Λογική της Παρέμβασης

Η λογική της παρέμβασης, ήτοι η σύνδεση των Αναπτυξιακών Αναγκών της ΣΒΑΑ με τους Μακροπρόθεσμους Στόχους, τις Προτεραιότητες, τους Ειδικούς Στόχους και τις Ομάδες Δράσεων του ΕΣΒΑΑ απεικονίζεται στο κάτωθι διάγραμμα.

Διάγραμμα 2: Αναπτυξιακές ανάγκες, Μακροπρόθεσμοι στόχοι, Προτεραιότητες, Ειδικοί Στόχοι και Ομάδες Δράσεων ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς

5. Παρουσίαση των Δράσεων ανά Προτεραιότητα και Ειδικό Στόχο

Περιγραφή των δράσεων του Επιχειρησιακού Σχεδίου – Κατάλογος Πράξεων

Οι προτεινόμενες Πράξεις ανά Προτεραιότητα και Ειδικό Στόχο του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 80: Κωδικοποίηση των Αναπτυξιακών Αναγκών (ΑΑ) της ΒΑΑ πόλης Καστοριάς

Προτεραιότητα: 1: Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος	
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος	
Ανάπλαση παραλίμνιου κοινόχρηστου χώρου από Διοικητήριο μέχρι «Σταυρό»	
Ανάπλαση παραλίμνιου κοινόχρηστου χώρου από Ψαράδικα μέχρι Λύκεια	
Ανακατασκευή λιθόστρωτων οδών και πλατειών παραδοσιακού τμήματος πόλης Καστοριάς	
Ενίσχυση των δράσεων διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων	
Εξωραϊσμός πλατειών Μακεδονομάχων & Ειρήνης	
Εξωραϊσμός Πλατείας Αδελφών Εμμανουήλ	
Διαμόρφωση κοινόχρηστου χώρου πλατείας Καλλιθέας	
Μελέτη εκσυγχρονισμού και επέκτασης των εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Καστοριάς	
Εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου για την εξασφάλιση κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων – Ε.Σ.Ε.Κ.Κ. στο Δήμο Καστοριάς	
Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης πόλης Καστοριάς	
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	
Συντήρηση Αρχοντικού Χριστόπουλου	
Αποκατάσταση του Ναού Αγίου Ιωάννη του Πρόδρομου και συντήρηση των τοιχογραφιών του, στην περιοχή Απόζαρι Καστοριάς	
Παραδόσεις και σύγχρονος πολιτισμός	
Σχεδιασμός και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών περιήγησης – ψηφιοποίηση	
Αποκατάσταση Βυζαντινού Ναού Ταξιαρχών Μητροπόλεως και συντήρηση των τοιχογραφιών του	
Αποκατάσταση & Ανάδειξη τεμένους Κουρσούμ Καστοριάς	
Αποκατάσταση και ανάδειξης του βορειοδυτικού τμήματος του τείχους της πόλης της Καστοριάς	
Συντήρηση τοιχογραφιών του Ναού Αγίου Νικολάου του Κασνίτση και εργασίες αντιμετώπισης της υγρασίας του Ναού.	
Αποκατάσταση Αρχοντικού Νατζή στην περιοχή Ντολτσό Καστοριάς	
Αποκατάσταση Αρχοντικού Σκούταρη στην περιοχή Ντολτσό Καστοριάς.	
Αποκατάσταση - Ανάδειξη Νοτίου Διατειχίσματος και Μεντρεσέ με διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στην Καστοριά	
Διαμόρφωση Αρχοντικού Τσαμίσση σε χώρο Πολιτισμού	
Ανέγερση Δημοτικής Βιβλιοθήκης - Αίθουσας Εκδηλώσεων / Διαλέξεων & διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου στο Ο.Τ. 33Γ της πόλης Καστοριάς (χώρος πρώην Πνευματικού Κέντρου)	
Δίκτυο πολιτιστικών διαδρομών και ψηφιακή ξενάγηση στα μνημεία της Καστοριάς	

Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία
Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης BAA Καστοριάς
Δράσεις ενίσχυσης της αυταπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης BAA Καστοριάς
Δράσεις ενίσχυσης της αυταπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης BAA Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες
Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση
Δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων εργαζομένων σε μικρές επιχειρήσεις και επαγγελματιών στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης BAA Καστοριάς
Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης BAA Καστοριάς
Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης BAA Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες
Ανάπτυξη, Εγκατάσταση και λειτουργία Συστήματος Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης στο Δήμο Καστοριάς
Δράσεις Ψηφιακού Μετασχηματισμού του Δήμου Καστοριάς
Ειδικός Στόχος: 2.3 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Κοινότητας Δήμου Καστοριάς
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καστοριάς
Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών
Κυκλοφοριακή αναβάθμιση ισόπεδου κόμβου περιοχής ΟΤΕ και συμβαλλόμενων οδών στην Καστοριά
Βελτίωση οδικής ασφάλειας - κυκλοφοριακών συνθηκών (κατασκευή κόμβων)
Βελτίωση αστικής κινητικότητας και προσβασιμότητας, εξασφάλιση χώρων στάθμευσης
Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας
Ειδικός Στόχος: 3.2 Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση
Επικαιροποίηση της μελέτης αναθεώρησης του σχεδίου πόλης Καστοριάς στο χαρακτηρισμένο ως παραδοσιακό τμήμα αυτής
Αναθεώρηση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς και προώθηση αυτού, για την έκδοση Π.Δ.
Εκπόνηση μελέτης πράξης εφαρμογής στην επέκταση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς

Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας
Ενεργειακή Αναβάθμιση 1ου Νηπιαγωγείου
Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Νηπιαγωγείου
Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Νηπιαγωγείου
Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Δημοτικού Σχολείου
Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Δημοτικού Σχολείου
Ενεργειακή Αναβάθμιση 2ου Γυμνασίου Καστοριάς
Προμήθεια Ηλεκτροκίνητου Λεωφορείου 20 Θέσεων
Ενεργειακή Αναβάθμιση Σκαπέρδειου Δημοτικού Μεγάρου
Ενεργειακή Αναβάθμιση Οδοφωτισμού περιοχής Καλλιθέας
Ενίσχυση της Μικροκινητικότητας στο Δήμο Καστοριάς
Ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου
Ολοκληρωμένες Δράσεις Ηλεκτροκίνησης
Προτεραιότητα: 4 Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης
Ειδικός Στόχος: 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση
Τεχνική Υποστήριξη Εταίρων Χωρικού Φορέα στην Υλοποίηση Δράσεων
Δημοσιότητα - Πληροφόρηση

Δείκτες εκροών και αποτελέσματος

Οι δείκτες εκροών και αποτελέσματος των προτεινόμενων για χρηματοδότηση από προσκλήσεις ΒΑΑ πόλης Καστοριάς δράσεων παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 81: Δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
Προτεραιότητα: 1: Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος							
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος							
1	Ανάπλαση παραλίνιου κοινόχρηστου χώρου από Διοικητήριο μέχρι «Σταυρό»	RCO114 – Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	τετραγωνικά μέτρα	15.000	PSR999 – Πληθυσμός που ωφελείται από παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων	Άτομα	10.400
2	Ανάπλαση παραλίνιου κοινόχρηστου χώρου από Ψαράδικα μέχρι Λύκεια	RCO114 – Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	τετραγωνικά μέτρα	9.000	PSR999 – Πληθυσμός που ωφελείται από παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων	Άτομα	10.400
3	Ανακατασκευή λιθόστρωτων οδών και πλατειών παραδοσιακού τμήματος πόλης Καστοριάς	RCO114 – Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	τετραγωνικά μέτρα	8.000	PSR999 – Πληθυσμός που ωφελείται από παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων	Άτομα	10.400
4	Ενίσχυση των δράσεων διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων	RCO34 - Πρόσθετη ικανότητα για την ανακύκλωση των αποβλήτων	τόνοι/έτος	50	RCR47 Ανακυκλωμένα απόβλητα	τόνοι/έτος	1.050

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς							
5	Συντήρηση Αρχοντικού Χριστόπουλου	RCO77 Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Αριθμός	1	RCR77 Επισκέπτες πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Αριθμός επισκέψεων κατ'έτος	500
6	Αποκατάσταση του Ναού Αγίου Ιωάννη του Πρόδρομου και συντήρηση των τοιχογραφιών του, στην περιοχή Απόζαρι Καστοριάς	RCO77 Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Αριθμός	1	RCR77 Επισκέπτες πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Αριθμός επισκέψεων κατ'έτος	100
7	Παραδόσεις και σύγχρονος πολιτισμός	RCO74 Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	Άτομα	10.400	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13
8	Σχεδιασμός και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών περιήγησης – ψηφιοποίηση	RCO14 Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	Δημόσιοι Οργανισμοί	1	RCR11 Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	Χρήστες /έτος	5.000

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
Προτεραιότητα: 2 Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση							
Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία							
9	Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	RCO01 Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες:πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	Επιχειρήσεις	Θα προσδιοριστούν μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.	RCR01 Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες	Ετήσια Ισοδ. Πλήρ. Απασχ (ΙΠΑ)	Θα προσδιοριστούν μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
		RCO02 Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις			RCR02 Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)	Ευρώ	
		RCO05 Νέες επιχειρήσεις που υποστηρίζονται					
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
10	Δράσεις ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (NEE) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	EECO02 Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Αριθμός ατόμων	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.	EECR05 Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, έξι μήνες μετά τη συμμετοχή τους	Αριθμός ατόμων	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13
11	Δράσεις ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (NEE) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	EECO02 Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Αριθμός ατόμων	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.	EECR05 Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, έξι μήνες μετά τη συμμετοχή τους	Αριθμός ατόμων	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση							
12	Δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων εργαζομένων σε μικρές επιχειρήσεις και επαγγελματιών στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	EECO05 Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	Αριθμός ατόμων	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.	EECR03 Συμμετέχοντες που αποκτούν τυπικό επαγγελματικό προσόν αμέσως μετά τη συμμετοχή τους	Αριθμός ατόμων	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13
13	Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	EECO02 – Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Άτομα	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.	EECR05 – Συμμετέχοντες που βρίσκουν θέση απασχόλησης εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους	Άτομα	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
14	Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	EECO02 – Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Άτομα	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.	EECR05 – Συμμετέχοντες που βρίσκουν θέση απασχόλησης εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους	Άτομα	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13
15	Ανάπτυξη, Εγκατάσταση και λειτουργία Συστήματος Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης στο Δήμο Καστοριάς	EECO02 – Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Άτομα	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.	EECR05 – Συμμετέχοντες που βρίσκουν θέση απασχόλησης εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους	Άτομα	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
Προτεραιότητα: 3 Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων							
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών							
16	Κυκλοφοριακή αναβάθμιση ισόπεδου κόμβου περιοχής ΟΤΕ και συμβαλλόμενων οδών στην Καστοριά	RCO46 Μήκος ανακατασκευασμένων ή εκσυγχρονισμένων οδών - μη ΔΕΔ-Μ	Χιλιόμετρα	0,47	RCR55 Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων οδών και οδών που ανακατασκευάστηκαν, αναβαθμίστηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν	Επιβατοχιλιόμετρα ανά έτος	1.048.806
		RCO74 Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	Άτομα	10.400	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1			

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
17	Βελτίωση οδικής ασφάλειας - κυκλοφοριακών συνθηκών (κατασκευή κόμβων)	RCO46 Μήκος ανακατασκευασμένων ή εκσυγχρονισμένων οδών - μη ΔΕΔ-Μ	Χιλιόμετρα	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση της Πράξης	RCR55 Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων οδών και οδών που ανακατασκευάστηκαν, αναβαθμίστηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν	Επιβατοχιλιόμετρα ανά έτος	Θα προσδιοριστεί μετά την Οριστικοποίηση της Πράξης
		RCO74 Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	Άτομα	10.400	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1			
18	Βελτίωση αστικής κινητικότητας και προσβασιμότητας, εξασφάλιση χώρων στάθμευσης	RCO74 Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	Άτομα	10.400	PSR998 Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	13
		RCO75 Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε Στρατηγικές	1			

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας							
19	Ενεργειακή Αναβάθμιση 1ου Νηπιαγωγείου	RCO19 – Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	300	RCR26 - Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικίες, δημόσια κτίρια, επιχειρήσεις, άλλα)	MWh/έτος	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
					RCR29 Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
20	Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Νηπιαγωγείου	RCO19 – Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	280	RCR26 - Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικίες, δημόσια κτίρια, επιχειρήσεις, άλλα)	MWh/έτος	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
					RCR29 Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
21	Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Νηπιαγωγείου	RCO19 – Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	230	RCR26 - Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικίες, δημόσια κτίρια, επιχειρήσεις, άλλα)	MWh/έτος	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
					RCR29 Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
22	Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Δημοτικού Σχολείου	RCO19 – Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	800	RCR26 - Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικίες, δημόσια κτίρια, επιχειρήσεις, άλλα)	MWh/έτος	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
					RCR29 Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
23	Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Δημοτικού Σχολείου	RCO19 – Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	1.600	RCR26 - Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικίες, δημόσια κτίρια, επιχειρήσεις, άλλα)	MWh/έτος	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
					RCR29 Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
24	Ενεργειακή Αναβάθμιση 2ου Γυμνασίου Καστοριάς	RCO19 – Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	1.400	RCR26 - Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικίες, δημόσια κτίρια, επιχειρήσεις, άλλα)	MWh/έτος	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
					RCR29 Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	Θα προσδιοριστεί μετά την έκδοση του ΠΕΑ
25	Προμήθεια Ηλεκτροκίνητου Λεωφορείου 20 Θέσεων	RCO74 Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη	Άτομα	10.400	RCR50 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα για την ποιότητα του αέρα	Άτομα	10.400

Α/Α	Τίτλος Πράξης / Δράσης	Δείκτες Εκροών			Δείκτες Αποτελέσματος		
		Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου	Ονομασία δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Στόχου
Προτεραιότητα: 4 Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης							
Ειδικός Στόχος: 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση							
26	Τεχνική Υποστήριξη Εταίρων Χωρικού Φορέα στην Υλοποίηση Δράσεων	RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	συμβολή στις στρατηγικές	1	PSR998 – Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Αριθμός	13
27	Δημοσιότητα - Πληροφόρηση	RCO75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	συμβολή στις στρατηγικές	1	PSR998 – Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Αριθμός	13

Προσδιορισμός των αναμενόμενων αποτελεσμάτων

Πίνακας 82: Πίνακας Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων

Κατηγορία Δράσεων	Αποτελέσματα
Δράσεις Ειδικού Στόχου 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος	Αναβάθμιση της Περιοχής Παρέμβασης, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητά της, δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος για πεζούς, ποδήλατα, ΑΜΕΑ Βελτίωση ποιότητας ζωής κατοίκων
Δράσεις Ειδικού Στόχου 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Διάσωση, αποκατάσταση και ανάδειξη Διατηρητέων Κτιρίων και Κτισμάτων (Αρχοντικά, Εκκλησίες, Οθωμανικά Κτίρια, Τείχη) Προώθηση Τουρισμού
Δράσεις Ειδικού Στόχου 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία	Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων, υποστήριξη διαρθρωτικής προσαρμογής Δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας
Δράσεις Ειδικού Στόχου 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	Αναβάθμιση δεξιοτήτων εργαζομένων και ανέργων σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας Εξυπηρέτηση πολιτών και επιχειρήσεων μέσω εφαρμογών "Εξυπνης Πόλης"
Δράσεις Ειδικού Στόχου 2.3 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής	Υποστήριξη ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων
Δράσεις Ειδικού Στόχου 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών	Βελτίωση κυκλοφοριακών συνθηκών, οδικής ασφάλειας Βελτίωση αστικής κινητικότητας και προβασιμότητας
Δράσεις Ειδικού Στόχου 3.2 Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση	Ολοκλήρωση Πολεοδομικού Σχεδιασμού Περιοχή Παρέμβασης
Δράσεις Ειδικού Στόχου 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας	Μείωση κατανάλωσης ενέργειας δημοτικών κτιρίων και υποδομών Μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος
Δράσεις Ειδικού Στόχου 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση	Επιτυχής υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου Διάδοση αποτελεσμάτων Προγράμματος

Συνέργεια και Συμπληρωματικότητα με άλλα Προγράμματα και χρηματοδοτικά εργαλεία.

Η συνέργεια και συμπληρωματικότητα έργα άλλων Προσκλήσεων του Ε.Π. Δυτ. Μακεδονία και άλλα Προγράμματα παρουσιάζεται στη συνέχεια:

Πίνακας 83: Πίνακας Συνέργειας και Συμπληρωματικότητας με άλλα Προγράμματα και χρηματοδοτικά εργαλεία

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	άλλες προσκλήσεις ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027	Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης	Παρατηρήσεις
Προτεραιότητα: 1: Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος	27.341.600,00	10.462.600,00	9.275.400,00	403.600,00	7.200.000,00	
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος	13.392.000,00	10.030.000,00	2.958.400,00	403.600,00	0,00	
Εξωραϊσμός πλατειών Μακεδονομάχων & Ειρήνης	1.686.800,00		1.686.800,00			Υλοποιείται με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ.
Εξωραϊσμός Πλατείας Αδελφών Εμμανουήλ	624.000,00		374.400,00	249.600,00		Υπό δημοπράτηση με συγχρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο και το Δήμο
Διαμόρφωση κοινόχρηστου χώρου πλατείας Καλλιθέας	300.000,00		240.000,00	60.000,00		Για υποβολή στην Πρόσκληση Αστική Αναζωογόνηση του Πράσινου Ταμείου
Μελέτη εκσυγχρονισμού και επέκτασης των εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Καστοριάς	714.000,00		620.000,00	94.000,00		Υπό δημοπράτηση με συγχρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ και το Δήμο. Γειτνιάζει με την περιοχή ΒΑΑ.

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	άλλες προσκλήσεις ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027	Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης	Παρατηρήσεις
Εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου για την εξασφάλιση κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων – Ε.Σ.Ε.Κ.Κ. στο Δήμο Καστοριάς	37.200,00		37.200,00			Εκπονείται με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο
Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης πόλης Καστοριάς	10.030.000,00	10.030.000,00				Υλοποιείται από άλλη πρόσκληση του Ε.Π. Δυτική Μακεδονίας
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	13.949.600,00	432.600,00	6.317.000,00	0,00	7.200.000,00	
Αποκατάσταση Βυζαντινού Ναού Ταξιαρχών Μητροπόλεως και συντήρηση των τοιχογραφιών του	800.000,00		800.000,00			Υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
Αποκατάσταση & Ανάδειξη τεμένους Κουρσούμ Καστοριάς	1.000.000,00		1.000.000,00			Υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
Αποκατάσταση και ανάδειξης του βορειοδυτικού τμήματος του τείχους της πόλης της Καστοριάς	800.000,00				800.000,00	Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Συντήρηση τοιχογραφιών του Ναού Αγίου Νικολάου του Κασνίτζη και εργασίες αντιμετώπισης της υγρασίας του Ναού.	700.000,00				700.000,00	Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Αποκατάσταση Αρχοντικού Νατζή στην περιοχή Ντολτσό Καστοριάς	1.400.000,00				1.400.000,00	Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	άλλες προσκλήσεις ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027	Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης	Παρατηρήσεις
Αποκατάσταση Αρχοντικού Σκούταρη στην περιοχή Ντολτσό Καστοριάς.	1.300.000,00				1.300.000,00	Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Αποκατάσταση - Ανάδειξη Νοτίου Διατειχίσματος και Μεντρεσέ με διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στην Καστοριά	3.000.000,00				3.000.000,00	Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Διαμόρφωση Αρχοντικού Τσαμίση σε χώρο Πολιτισμού	90.000,00		90.000,00			Υποβλήθηκε στο INTERREG
Ανέγερση Δημοτικής Βιβλιοθήκης - Αίθουσας Εκδηλώσεων / Διαλέξεων & διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου στο Ο.Τ. 33Γ της πόλης Καστοριάς (χώρος πρώην Πνευματικού Κέντρου)	4.427.000,00		4.427.000,00			Υπό συμβασιοποίηση με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ. Εξασφαλισμένη χρηματοδότηση για την κατασκευή 3.750.000,00 €.
Δίκτυο πολιτιστικών διαδρομών και ψηφιακή ξενάγηση στα μνημεία της Καστοριάς	432.600,00	432.600,00				Υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς με χρηματοδότηση από άλλη πρόσκληση του ΕΠ. Δυτική Μακεδονία.

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	άλλες προσκλ. ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027	Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης	Παρατηρήσεις
Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	1.526.500,00	526.500,00	1.000.000,00	0,00	0,00	
Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	1.000.000,00	0,00	1.000.000,00	0,00	0,00	
Δράσεις Ψηφιακού Μετασχηματισμού του Δήμου Καστοριάς	1.000.000,00		1.000.000,00			<p>Πρόταση στην πρόσκληση Ψηφιακός Μετασχηματισμός των ΟΤΑ του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα. Αναμένεται ένταξη.</p> <p>Αντικείμενο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Έξυπνο Σύστημα Ελεγχόμενης Στάθμευσης (ΣΕΣ) • Έξυπνοι κάδοι απορριμμάτων • Διασύνδεση λαμπτήρων σε κέντρο διαχείρισης • Οργάνωση Γραφείου Κίνησης και Διαχείριση Δημοτικού στόλου οχημάτων • Σύστημα διαχείρισης δημοτικών κοιμητηρίων <ul style="list-style-type: none"> • Ψηφιοποίηση τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς • Ολοκληρωμένη υποδομή προστασίας από κυβερνοεπιθέσεις • Κεντρική ενιαία πλατφόρμα διαχείρισης και συλλογής δεδομένων <ul style="list-style-type: none"> • Ηλεκτρονική Τιμολόγηση

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	άλλες προσκλήσεις ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027	Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης	Παρατηρήσεις
Ειδικός Στόχος: 2.3 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής	526.500,00	526.500,00	0,00	0,00	0,00	
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Κοινότητας Δήμου Καστοριάς	258.000,00	258.000,00				Ενταγμένο σε άλλη Πρόσκληση του ΕΠ Δυτ. Μακεδονία 2021 - 2027
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καστοριάς	268.500,00	268.500,00				Ενταγμένο σε άλλη Πρόσκληση του ΕΠ Δυτ. Μακεδονία 2021 - 2027
Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων	3.346.400,00	969.300,00	601.000,00	9.400,00	1.766.700,00	
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών	74.400,00	0,00	65.000,00	9.400,00	0,00	
Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας	74.400,00		65.000,00	9.400,00		Ολοκληρώνεται με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο.

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Άλλες προσκλήσεις ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027	Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης	Παρατηρήσεις
Ειδικός Στόχος: 3.2 Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση	350.000,00	0,00	0,00	0,00	350.000,00	
Επικαιροποίηση της μελέτης αναθεώρησης του σχεδίου πόλης Καστοριάς στο χαρακτηρισμένο ως παραδοσιακό τμήμα αυτής	50.000,00				50.000,00	Θα διερευνηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης από το Πράσινο Ταμείο ή από Ιδίους Πόρους
Αναθεώρηση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς και προώθηση αυτού, για την έκδοση Π.Δ.	180.000,00				180.000,00	Θα διερευνηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης από το Πράσινο Ταμείο ή από Ιδίους Πόρους
Εκπόνηση μελέτης πράξης εφαρμογής στην επέκταση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς	120.000,00				120.000,00	Θα διερευνηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης από το Πράσινο Ταμείο ή από Ιδίους Πόρους
Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας	2.922.000,00	969.300,00	536.000,00	0,00	1.416.700,00	
Ενεργειακή Αναβάθμιση Σκαπέρδειου Δημοτικού Μεγάρου	969.300,00	969.300,00				Υλοποιείται από άλλη πρόσκληση του Ε.Π. Δυτική Μακεδονίας
Ενεργειακή Αναβάθμιση Οδοφωτισμού περιοχής Καλλιθέας	280.000,00		280.000,00			Τμήμα συνολικότερου έργου ενταγμένου με ποσό 3.567.000 € στον Πυλώνα III του ΠΔΑΜ. Υπό δημοπράτηση
Ενίσχυση της Μικροκινητικότητας στο Δήμο Καστοριάς	256.000,00		256.000,00			Υπό συμβασιοποίηση με χρηματοδότηση από το ΕΠΑΝΕΚ

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Άλλες προσκλήσεις ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027	Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης	Παρατηρήσεις
Ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου						Υλοποιείται από τη ΔΕΔΑ Α.Ε. από άλλη πρόσκληση του Ε.Π. Δυτική Μακεδονία
Ολοκληρωμένες Δράσεις Ηλεκτροκίνησης	1.416.700,00				1.416.700,00	Υποβλήθηκε στο Πρόγραμμα Αντώνης Τρίτσης. Ωριμη Μελέτη. Για εξεύρεση Χρηματοδότησης.
Σύνολο	32.214.500,00	11.958.400,00	10.876.400,00	413.000,00	8.966.700,00	

6. Χρηματοδοτικό Σχέδιο

Αναλυτική παρουσίαση του συνολικού χρηματοδοτικού σχεδίου

Πίνακας 84: Αναλυτική παρουσίαση του συνολικού χρηματοδοτικού σχεδίου

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση						Προτεραιότητες / Ειδικοί Στόχοι / Ενδεικτικές Δράσεις	Παρατηρήσεις
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης		
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)						
Προτεραιότητα: 1: Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος	37.966.600,00	7.755.000,00	10.625.000,00	10.462.600,00	9.275.400,00	403.600,00	0,00	7.200.000,00		
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος	22.112.000,00	5.850.000,00	8.720.000,00	10.030.000,00	2.958.400,00	403.600,00	0,00	0,00		
Ανάπλαση παραλίνιου κοινόχρηστου χώρου από Διοικητήριο μέχρι «Σταυρό»	5.000.000,00	3.350.000,00	5.000.000,00						5.01.08	Ολοκληρωμένη Μελέτη. Υπό έκδοση εγκρίσεις - αδειοδοτήσεις.
Ανάπλαση παραλίνιου κοινόχρηστου χώρου από Ψαράδικα μέχρι Λύκεια	1.500.000,00	950.000,00	1.500.000,00						5.01.08	Για επικαιροποίηση Μελέτης.
Ανακατασκευή λιθόστρωτων οδών και πλατειών παραδοσιακού τμήματος πόλης Καστοριάς	2.000.000,00	1.350.000,00	2.000.000,00						5.01.08	Σύνταξη Μελέτης με την ολοκλήρωση των έργων Υδρευσης και Φυσικού Αερίου. 1ο υποέργο Μελέτη, 2ο Κατασκευή.
Ενίσχυση των δράσεων διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων	220.000,00	200.000,00	220.000,00						5.01.03	Σύνταξη Μελέτης από την Υπηρεσία
Εξωραϊσμός πλατειών Μακεδονομάχων & Ειρήνης	1.686.800,00				1.686.800,00					Υλοποιείται με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ.
Εξωραϊσμός Πλατείας Αδελφών Εμμανουήλ	624.000,00				374.400,00	249.600,00				Υπό δημοπράτηση με συγχρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο και το Δήμο
Διαμόρφωση κοινόχρηστου χώρου πλατείας Καλλιθέας	300.000,00				240.000,00	60.000,00				Για υποβολή στην Πρόσκληση Αστική Αναζωογόνηση του Πράσινου Ταμείου
Μελέτη εκσυγχρονισμού και επέκτασης των εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Καστοριάς	714.000,00				620.000,00	94.000,00				Υπό δημοπράτηση με συγχρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ και το Δήμο. Γειτνιάζει με την περιοχή ΒΑΑ.
Εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου για την εξασφάλιση κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων – Ε.Σ.Ε.Κ.Κ. στο Δήμο Καστοριάς	37.200,00				37.200,00					Εκπονείται με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο
Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης πόλης Καστοριάς	10.030.000,00			10.030.000,00						Υλοποιείται από άλλη πρόσκληση του Ε.Π. Δυτική Μακεδονίας
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	15.854.600,00	1.905.000,00	1.905.000,00	432.600,00	6.317.000,00	0,00	0,00	7.200.000,00		
Συντήρηση Αρχοντικού Χριστόπουλου	1.050.000,00	1.050.000,00	1.050.000,00						5.01.07	Συμβασιοποιήθηκε. Μεταφερόμενο.
Αποκατάσταση του Ναού Αγίου Ιωάννη του Πρόδρομου και συντήρηση των τοιχογραφιών του, στην περιοχή Απόζαρι Καστοριάς	700.000,00	700.000,00	700.000,00						5.01.07	Ωριμη Μελέτη. Φορέας Πρότασης - Υλοποίησης ΕΦΑ Καστοριάς
Παραδόσεις και σύγχρονος πολιτισμός	65.000,00	65.000,00	65.000,00						5.01.07	Σύνταξη Μελέτης από την Υπηρεσία
Σχεδιασμός και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών περιήγησης – ψηφιοποίηση	90.000,00	90.000,00	90.000,00						5.01.06	Σύνταξη Μελέτης από την Υπηρεσία

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση						Προτεραιότητες / Ειδικοί Στόχοι / Ενδεικτικές Δράσεις	Παρατηρήσεις
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης		
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)						
Αποκατάσταση Βυζαντινού Ναού Ταξιαρχών Μητροπόλεως και συντήρηση των τοιχογραφιών του	800.000,00				800.000,00					Υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
Αποκατάσταση & Ανάδειξη τεμένους Κουρσούμ Καστοριάς	1.000.000,00				1.000.000,00					Υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
Αποκατάσταση και ανάδειξης του βορειοδυτικού τμήματος του τείχους της πόλης της Καστοριάς	800.000,00							800.000,00		Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Συντήρηση τοιχογραφιών του Ναού Αγίου Νικολάου του Κασνίτζη και εργασίες αντιμετώπισης της υγρασίας του Ναού.	700.000,00							700.000,00		Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Αποκατάσταση Αρχοντικού Νατζή στην περιοχή Ντολτσό Καστοριάς	1.400.000,00							1.400.000,00		Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Αποκατάσταση Αρχοντικού Σκούταρη στην περιοχή Ντολτσό Καστοριάς.	1.300.000,00							1.300.000,00		Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Αποκατάσταση - Ανάδειξη Νοτίου Διατειχίσματος και Μεντρεσέ με διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στην Καστοριά	3.000.000,00							3.000.000,00		Αναζήτηση χρηματοδότησης από ΕΦΑ Καστοριάς
Διαμόρφωση Αρχοντικού Τσαμίση σε χώρο Πολιτισμού	90.000,00				90.000,00					Υποβλήθηκε στο INTERREG
Ανέγερση Δημοτικής Βιβλιοθήκης - Αίθουσας Εκδηλώσεων / Διαλέξεων & διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου στο Ο.Τ. 33Γ της πόλης Καστοριάς (χώρος πρώην Πνευματικού Κέντρου)	4.427.000,00				4.427.000,00					Υπό συμβασιοποίηση με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ. Εξασφαλισμένη χρηματοδότηση για την κατασκευή 3.750.000,00 €.
Δίκτυο πολιτιστικών διαδρομών και ψηφιακή ξενάγηση στα μνημεία της Καστοριάς	432.600,00			432.600,00						Υλοποιείται από την ΕΦΑ Καστοριάς με χρηματοδότηση από άλλη πρόσκληση του ΕΠ. Δυτική Μακεδονία.
Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	4.126.500,00	2.090.000,00	2.090.000,00	526.500,00	1.000.000,00	0,00	510.000,00	0,00		
Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία	2.100.000,00	1.590.000,00	1.590.000,00	0,00	0,00	0,00	510.000,00	0,00		
Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	1.700.000,00	1.190.000,00	1.190.000,00				510.000,00		1.03.01b	Εξειδίκευση μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
Δράσεις ενίσχυσης της αυταπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	300.000,00	300.000,00	300.000,00						4B.01.03b	Εξειδίκευση μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
Δράσεις ενίσχυσης της αυταπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	100.000,00	100.000,00	100.000,00						4B.01.03b	Εξειδίκευση μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση						Προτεραιότητες / Ειδικοί Στόχοι / Ενδεικτικές Δράσεις	Παρατηρήσεις
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης		
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)						
Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	1.500.000,00	500.000,00	500.000,00	0,00	1.000.000,00	0,00	0,00	0,00		
Δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων εργαζομένων σε μικρές επιχειρήσεις και επαγγελματιών στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	150.000,00	150.000,00	150.000,00						4B.01.04b	Εξειδίκευση μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	150.000,00	150.000,00	150.000,00						4B.01.01b	Εξειδίκευση μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	50.000,00	50.000,00	50.000,00						4B.01.01b	Εξειδίκευση μετά την Οριστικοποίηση Επιλεξιμότητας Πράξεων.
Ανάπτυξη, Εγκατάσταση και λειτουργία Συστήματος Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης στο Δήμο Καστοριάς	150.000,00	150.000,00	150.000,00						4B.01.02b	Φορέας Πρότασης - Υλοποίησης Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας
Δράσεις Ψηφιακού Μετασχηματισμού του Δήμου Καστοριάς	1.000.000,00				1.000.000,00					Πρόταση στην πρόσκληση Ψηφιακός Μετασχηματισμός των ΟΤΑ του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα. Αναμένεται ένταξη. Αντικείμενο: • Έξυπνο Σύστημα Ελεγχόμενης Στάθμευσης (ΣΕΣ) • Έξυπνοι κάδοι απορριμμάτων • Διασύνδεση λαμπτήρων σε κέντρο διαχείρισης • Οργάνωση Γραφείου Κίνησης και Διαχείριση Δημοτικού στόλου οχημάτων • Σύστημα διαχείρισης δημοτικών κοιμητηρίων • Ψηφιοποίηση τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς • Ολοκληρωμένη υποδομή προστασίας από κυβερνοεπιθέσεις • Κεντρική ενιαία πλατφόρμα διαχείρισης και συλλογής δεδομένων • Ηλεκτρονική Τιμολόγηση
Ειδικός Στόχος: 2.3 Προώθηση Κοινωνικής Ενταξης, Βελτίωση Υποδομών - Υπηρεσιών Κοινωνικής Πολιτικής	526.500,00	0,00	0,00	526.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Κοινότητας Δήμου Καστοριάς	258.000,00			258.000,00						Ενταγμένο σε άλλη Πρόσκληση του ΕΠ Δυτ. Μακεδονία 2021 - 2027
Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρου Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καστοριάς	268.500,00			268.500,00						Ενταγμένο σε άλλη Πρόσκληση του ΕΠ Δυτ. Μακεδονία 2021 - 2027

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση					Προτεραιότητες / Ειδικοί Στόχοι / Ενδεικτικές Δράσεις	Παρατηρήσεις	
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή			Για εξεύρεση Χρηματοδότησης
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)						
Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων	7.746.400,00	3.205.000,00	4.400.000,00	969.300,00	601.000,00	9.400,00	0,00	1.766.700,00		
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών	2.354.400,00	1.680.000,00	2.280.000,00	0,00	65.000,00	9.400,00	0,00	0,00		
Κυκλοφοριακή αναβάθμιση ισόπεδου κόμβου περιοχής ΟΤΕ και συμβαλλόμενων οδών στην Καστοριά	580.000,00	580.000,00	580.000,00						5.01.05	Υπό συμβασιοποίηση. Μεταφερόμενο.
Βελτίωση οδικής ασφάλειας - κυκλοφοριακών συνθηκών (κατασκευή κόμβων)	700.000,00	450.000,00	700.000,00						5.01.05	Επιλογή Κόμβων - Σύνταξη Μελέτης μετά την Οριστικοποίηση του ΣΒΑΚ
Βελτίωση αστικής κινητικότητας και προσβασιμότητας, εξασφάλιση χώρων στάθμευσης	1.000.000,00	650.000,00	1.000.000,00						5.01.05	Οριστικοποίηση μετά την ολοκλήρωση ΣΒΑΚ-ΣΑΠ-ΕΣΕΚΚ 1ο υποέργο Μελέτη 2ο Κατασκευή.
Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας	74.400,00				65.000,00	9.400,00				Ολοκληρώνεται με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο.
Ειδικός Στόχος: 3.2 Χωροταξική και Πολεοδομική Οργάνωση	350.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	350.000,00		
Επικαιροποίηση της μελέτης αναθεώρησης του σχεδίου πόλης Καστοριάς στο χαρακτηρισμένο ως παραδοσιακό τμήμα αυτής	50.000,00							50.000,00		Θα διερευνηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης από το Πράσινο Ταμείο ή από Ιδίους Πόρους
Αναθεώρηση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς και προώθηση αυτού, για την έκδοση Π.Δ.	180.000,00							180.000,00		Θα διερευνηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης από το Πράσινο Ταμείο ή από Ιδίους Πόρους
Εκπόνηση μελέτης πράξης εφαρμογής στην επέκταση του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης Καστοριάς	120.000,00							120.000,00		Θα διερευνηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης από το Πράσινο Ταμείο ή από Ιδίους Πόρους
Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας	5.042.000,00	1.525.000,00	2.120.000,00	969.300,00	536.000,00	0,00	0,00	1.416.700,00		
Ενεργειακή Αναβάθμιση 1ου Νηπιαγωγείου	120.000,00	85.000,00	120.000,00						5.01.02	Απαιτούνται ΠΕΑ, ΣΕΑΚ, ΔΗΣΜΕ 1ο υποέργο Μελέτη 2ο Κατασκευή.
Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Νηπιαγωγείου	115.000,00	80.000,00	115.000,00						5.01.02	Απαιτούνται ΠΕΑ, ΣΕΑΚ, ΔΗΣΜΕ 1ο υποέργο Μελέτη 2ο Κατασκευή.
Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Νηπιαγωγείου	95.000,00	65.000,00	95.000,00						5.01.02	Απαιτούνται ΠΕΑ, ΣΕΑΚ, ΔΗΣΜΕ 1ο υποέργο Μελέτη 2ο Κατασκευή.
Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Δημοτικού Σχολείου	440.000,00	310.000,00	440.000,00						5.01.02	Απαιτούνται ΠΕΑ, ΣΕΑΚ, ΔΗΣΜΕ 1ο υποέργο Μελέτη 2ο Κατασκευή.
Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Δημοτικού Σχολείου	650.000,00	455.000,00	650.000,00						5.01.02	Απαιτούνται ΠΕΑ, ΣΕΑΚ, ΔΗΣΜΕ 1ο υποέργο Μελέτη 2ο Κατασκευή.
Ενεργειακή Αναβάθμιση 2ου Γυμνασίου Καστοριάς	540.000,00	380.000,00	540.000,00						5.01.02	Απαιτούνται ΠΕΑ, ΣΕΑΚ, ΔΗΣΜΕ 1ο υποέργο Μελέτη 2ο Κατασκευή.
Προμήθεια Ηλεκτροκίνητου Λεωφορείου 20 Θέσεων	160.000,00	150.000,00	160.000,00						5.01.04	Σύνταξη Μελέτης από την Υπηρεσία

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Π/Υ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Χρηματοδότηση						Προτεραιότητες / Ειδικοί Στόχοι / Ενδεικτικές Δράσεις	Παρατηρήσεις
			ΕΠ ΠΑΜ 2021-2027		Άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα	Δημοτικοί Πόροι	Ιδιωτική Συμμετοχή	Για εξεύρεση Χρηματοδότησης		
			(προσκλήσεις ΒΑΑ)	(άλλες προσκλήσεις)						
Ενεργειακή Αναβάθμιση Σκαπέρδειου Δημοτικού Μεγάρου	969.300,00			969.300,00						Υλοποιείται από άλλη πρόσκληση του Ε.Π. Δυτική Μακεδονίας
Ενεργειακή Αναβάθμιση Οδοφωτισμού περιοχής Καλλιθέας	280.000,00				280.000,00					Τμήμα συνολικότερου έργου ενταγμένου με ποσό 3.567.000 € στον Πυλώνα ΙΙΙ του ΠΔΑΜ. Υπό δημοπράτηση
Ενίσχυση της Μικροκινητικότητας στο Δήμο Καστοριάς	256.000,00				256.000,00					Υπό συμβασιοποίηση με χρηματοδότηση από το ΕΠΑΝΕΚ
Ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου										Υλοποιείται από τη ΔΕΔΑ Α.Ε. από άλλη πρόσκληση του Ε.Π. Δυτική Μακεδονία
Ολοκληρωμένες Δράσεις Ηλεκτροκίνησης	1.416.700,00							1.416.700,00		Υποβλήθηκε στο Πρόγραμμα Αντώνης Τρίτσης. Ωριμη Μελέτη. Για εξεύρεση Χρηματοδότησης.
Προτεραιότητα: 4 Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης	300.000,00	300.000,00	300.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Ειδικός Στόχος: 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση	300.000,00	300.000,00	300.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Τεχνική Υποστήριξη Εταίρων Χωρικού Φορέα στην Υλοποίηση Δράσεων	200.000,00	200.000,00	200.000,00						6.01.03	Υπό συμβασιοποίηση. Μεταφερόμενο.
Δημοσιότητα - Πληροφόρηση	100.000,00	100.000,00	100.000,00						6.01.04	Σύνταξη Μελέτης από την Υπηρεσία
Σύνολο Σχεδίου	50.139.500,00	13.350.000,00	17.415.000,00	11.958.400,00	10.876.400,00	413.000,00	510.000,00	8.966.700,00		

Ετήσια Κατανομή σε επίπεδο Προτεραιοτήτων, Ειδικών Στόχων και Δράσεων

Η εκτιμώμενη Ετήσια Κατανομή Τελικής Δημόσιας Δαπάνης έργων/δράσεων με χρηματοδότηση από προσκλήσεις της ΒΑΑ παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 85: Πίνακας εκτιμώμενης Ετήσιας Κατανομής σε επίπεδο Προτεραιοτήτων, Ειδικών Στόχων και Δράσεων με χρηματοδότηση από προσκλήσεις της ΒΑΑ

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Π/Υ έργων από προσκλήσεις ΒΑΑ	Εκτίμηση Ετήσιας Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029
Προτεραιότητα: 1: Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού - Φυσικού Περιβάλλοντος και Πολιτιστικού Αποθέματος	7.755.000,00	10.625.000,00	400.000,00	1.805.000,00	3.000.000,00	2.550.000,00	0,00	0,00
Ειδικός Στόχος: 1.1 Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία Αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος	5.850.000,00	8.720.000,00	0,00	800.000,00	2.700.000,00	2.350.000,00	0,00	0,00
Ανάπλαση παραλίμνιου κοινόχρηστου χώρου από Διοικητήριο μέχρι «Σταυρό»	3.350.000,00	5.000.000,00		500.000,00	1.500.000,00	1.350.000,00		
Ανάπλαση παραλίμνιου κοινόχρηστου χώρου από Ψαράδικα μέχρι Λύκεια	950.000,00	1.500.000,00		100.000,00	850.000,00			
Ανακατασκευή λιθόστρωτων οδών και πλατειών παραδοσιακού τμήματος πόλης Καστοριάς	1.350.000,00	2.000.000,00			350.000,00	1.000.000,00		
Ενίσχυση των δράσεων διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων	200.000,00	220.000,00		200.000,00				

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Εκτίμ. Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Π/Υ έργων από προσκλ. ΒΑΑ	Εκτίμηση Ετήσιας Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ειδικός Στόχος: 1.2 Ανάδειξη, Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	1.905.000,00	1.905.000,00	400.000,00	1.005.000,00	300.000,00	200.000,00	0,00	0,00
Συντήρηση Αρχοντικού Χριστόπουλου	1.050.000,00	1.050.000,00	400.000,00	650.000,00				
Αποκατάσταση του Ναού Αγίου Ιωάννη του Πρόδρομου και συντήρηση των τοιχογραφιών του, στην περιοχή Απόζαρι Καστοριάς	700.000,00	700.000,00		250.000,00	250.000,00	200.000,00		
Παραδόσεις και σύγχρονος πολιτισμός	65.000,00	65.000,00		65.000,00				
Σχεδιασμός και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών περιήγησης – ψηφιοποίηση	90.000,00	90.000,00		40.000,00	50.000,00			
Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής - Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	2.090.000,00	2.090.000,00	0,00	850.000,00	850.000,00	390.000,00	0,00	0,00
Ειδικός Στόχος: 2.1 Ενίσχυση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας - Προώθηση Συνεργασιών - Καινοτομία	1.590.000,00	1.590.000,00	0,00	670.000,00	530.000,00	390.000,00	0,00	0,00
Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	1.190.000,00	1.190.000,00		400.000,00	400.000,00	390.000,00		
Δράσεις ενίσχυσης της αυταπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	300.000,00	300.000,00		200.000,00	100.000,00			
Δράσεις ενίσχυσης της αυταπασχόλησης / έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	100.000,00	100.000,00		70.000,00	30.000,00			

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Π/Υ έργων από προσκλήσεις ΒΑΑ	Εκτίμηση Ετήσιας Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ειδικός Στόχος: 2.2 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Διεύρυνση της Χρήσης των Εφαρμογών ΤΠΕ για Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	500.000,00	500.000,00	0,00	180.000,00	320.000,00	0,00	0,00	0,00
Δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων εργαζομένων σε μικρές επιχειρήσεις και επαγγελματιών στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	150.000,00	150.000,00		50.000,00	100.000,00			
Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς	150.000,00	150.000,00		50.000,00	100.000,00			
Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) στην Περιοχή Παρέμβασης πόλης ΒΑΑ Καστοριάς με έμφαση στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	50.000,00	50.000,00		30.000,00	20.000,00			
Ανάπτυξη, Εγκατάσταση και λειτουργία Συστήματος Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης στο Δήμο Καστοριάς	150.000,00	150.000,00		50.000,00	100.000,00			

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Π/Υ έργων από προσκλήσεις ΒΑΑ	Εκτίμηση Ετήσιας Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029
Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση Αστικής Λειτουργικότητας - Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων	3.205.000,00	4.400.000,00	200.000,00	815.000,00	1.165.000,00	1.025.000,00	0,00	0,00
Ειδικός Στόχος: 3.1 Λειτουργική Αναβάθμιση Οδικού Δικτύου - Βελτίωση Κυκλοφοριακών Συνθηκών	1.680.000,00	2.280.000,00	200.000,00	680.000,00	450.000,00	350.000,00	0,00	0,00
Κυκλοφοριακή αναβάθμιση ισόπεδου κόμβου περιοχής ΟΤΕ και συμβαλλόμενων οδών στην Καστοριά	580.000,00	580.000,00	200.000,00	380.000,00				
Βελτίωση οδικής ασφάλειας - κυκλοφοριακών συνθηκών (κατασκευή κόμβων)	450.000,00	700.000,00		300.000,00	150.000,00			
Βελτίωση αστικής κινητικότητας και προσβασιμότητας, εξασφάλιση χώρων στάθμευσης	650.000,00	1.000.000,00			300.000,00	350.000,00		
Ειδικός Στόχος: 3.3 Μείωση Κατανάλωσης Ενέργειας - προώθηση χρήσης καθαρότερων μορφών ενέργειας	1.525.000,00	2.120.000,00	0,00	135.000,00	715.000,00	675.000,00	0,00	0,00
Ενεργειακή Αναβάθμιση 1ου Νηπιαγωγείου	85.000,00	120.000,00		20.000,00	65.000,00			
Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Νηπιαγωγείου	80.000,00	115.000,00		20.000,00	60.000,00			
Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Νηπιαγωγείου	65.000,00	95.000,00		15.000,00	50.000,00			
Ενεργειακή Αναβάθμιση 3ου Δημοτικού Σχολείου	310.000,00	440.000,00		20.000,00	140.000,00	150.000,00		
Ενεργειακή Αναβάθμιση 6ου Δημοτικού Σχολείου	455.000,00	650.000,00		20.000,00	200.000,00	235.000,00		

Προτεραιότητα/Ειδικός Στόχος/Δράσεις του ΕΣΒΑΑ	Εκτίμηση Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ	Π/Υ έργων από προσκλήσεις ΒΑΑ	Εκτίμηση Ετήσιας Τελικής Δημόσιας Δαπάνης ΒΑΑ					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ενεργειακή Αναβάθμιση 2ου Γυμνασίου Καστοριάς	380.000,00	540.000,00		20.000,00	150.000,00	210.000,00		
Προμήθεια Ηλεκτροκίνητου Λεωφορείου 20 Θέσεων	150.000,00	160.000,00		20.000,00	50.000,00	80.000,00		
Προτεραιότητα: 4 Υποστήριξη της Υλοποίησης, Δημοσιότητας και Πληροφόρησης	300.000,00	300.000,00	50.000,00	75.000,00	75.000,00	75.000,00	25.000,00	0,00
Ειδικός Στόχος: 4.1 Τεχνική Υποστήριξη στην Υλοποίηση, Δημοσιότητα και Πληροφόρηση	300.000,00	300.000,00	50.000,00	75.000,00	75.000,00	75.000,00	25.000,00	0,00
Τεχνική Υποστήριξη Εταίρων Χωρικού Φορέα στην Υλοποίηση Δράσεων	200.000,00	200.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00		
Δημοσιότητα - Πληροφόρηση	100.000,00	100.000,00		25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	
Σύνολο Σχεδίου	13.350.000,00	17.415.000,00	650.000,00	3.545.000,00	5.090.000,00	4.040.000,00	25.000,00	0,00

7. Σύστημα Διακυβέρνησης

Για τη διακυβέρνηση του ΕΣΒΑΑ πόλης Καστοριάς, ο δήμος, μετά από πρόσκληση θεσμικών και κοινωνικών φορέων, προχώρησε στη συγκρότηση Χωρικού Φορέα αποτελούμενου από 13 εταίρους, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 268/2023 απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου και συγκεκριμένα:

- Δήμος Καστοριάς
- Τ.Ε.Ε. - Παράρτημα Καστοριάς
- Επιμελητήριο Καστοριάς
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Καστοριάς
- Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας-Παράρτημα Καστοριάς
- Αστικό ΚΤΕΛ Ν. Καστοριάς Α.Ε.
- Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Καστοριάς
- Σύνδεσμος Ξενοδόχων Π.Ε. Καστοριάς
- Εμπορικός Σύλλογος Καστοριάς
- Ένωση Επαγγελματιών Φοροτεχνών Οικονομολόγων Ν. Καστοριάς
- Εταιρεία Προστασίας Ατόμων με Αυτισμό - ΔΑΔ Ν. Καστοριάς
- Σύλλογος Φίλων Περιβάλλοντος Καστοριάς
- Εκπρόσωπο των Πολιτιστικών Φορέων.

Σύμφωνα με το Σύμφωνο εταιρικής συνεργασίας ο χωρικός φορέας είναι αρμόδιος για:

- τη συγκρότηση τοπικής ομάδας υπεύθυνης για την παρακολούθηση, την ωρίμανση των πράξεων και επίσπευση των διαδικασιών για την υλοποίηση της στρατηγικής
- τη διαμόρφωση και υποβολή της στρατηγικής σύμφωνα με το οριζόμενο στην προκήρυξη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (ΕΥΔ) του προγράμματος «Δυτική Μακεδονία» 2021-2027
- τη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης και τη διασφάλιση της συμμετοχής των εταίρων
- τη διαβούλευση σε τοπικό επίπεδο.

Η συμμετοχή του χωρικού φορέα στην επιλογή των πράξεων πραγματοποιείται με τους εξής τρόπους:

- 1) κατά την περίοδο του σχεδιασμού και σε κάθε τροποποίηση του, εξειδικεύει το σύνολο των πράξεων
- 2) διατυπώνει προς τη ΕΥΔ τη σύμφωνη γνώμη για τις επιλεγείσες πράξεις πριν την έκδοση της Απόφασης Ένταξης της πράξης
- 3) ορίζεται ως ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης στην περίπτωση που αναλαμβάνει αρμοδιότητες διαχείρισης.

Το Τελικό Σχέδιο πριν την υποβολή του πρέπει αρχικά να εγκριθεί από τα διοικητικά συμβούλια όλων των εταίρων του Χωρικού Φορέα και στην συνέχεια από το αρμόδιο συλλογικό όργανο του επικεφαλής εταίρου, δηλαδή το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Καστοριάς. Ο Επικεφαλής Εταίρος, Δήμος Καστοριάς, εξουσιοδοτείται επίσης, από τον Χωρικό Φορέα να το υποβάλει στην ΕΥΔ του Προγράμματος «Δυτική Μακεδονία».

Το επίπεδο και η μορφή εμπλοκής των χωρικών αρχών στην υλοποίηση των στρατηγικών συναρτάται από τις διοικητικές τους ικανότητες.

Για την αποτελεσματική διοίκηση και λειτουργία του Χωρικού Φορέα συστήθηκε το Συμβούλιο του στο οποίο κάθε Εταίρος συμμετέχει με έναν νόμιμα ορισμένο εκπρόσωπο (ή σε περίπτωση κωλύματος αυτού, με τον αντικαταστάτη του). Πρόεδρος του Συμβουλίου ορίζεται ο εκπρόσωπος του Επικεφαλής Εταίρου.

Το Συμβούλιο συνέρχεται κατ' ελάχιστον μία φορά ανά έτος ή όποτε κληθεί από τον Πρόεδρο σε τακτική ή έκτακτη συνεδρίαση. Μέλος που απουσιάζει από τρεις συνεχόμενες συνεδριάσεις διαγράφεται από το Συμβούλιο, ως εκπρόσωπος του Εταίρου του και ο πρόεδρος ενημερώνει τον Εταίρο για αντικατάσταση του εκπροσώπου του. Ο πρόεδρος οφείλει να ενημερώνει τους εκπροσώπους των Λοιπών Εταίρων το αργότερο τρεις ημερολογιακές ημέρες πριν την ημερομηνία της συνεδρίασης. Στην πρόσκληση αναγράφονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Στην ημερήσια διάταξη αναγράφονται υποχρεωτικά και εισάγονται προς συζήτηση και τα θέματα που θα ζητήσει εγγράφως ένας ή περισσότεροι από τους εκπροσώπους των συμμετεχόντων φορέων. Η απαρτία επιτυγχάνεται όταν είναι παρόντα περισσότερα των απόντων μελών του Συμβουλίου. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας επικρατεί η ψήφος του προέδρου.

Αντικείμενο του Συμβουλίου είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση όλων των εργασιών που απαιτούνται για την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων του Χωρικού Φορέα και ειδικότερα η τήρηση των όρων του παρόντος Συμφώνου, η διαπίστωση της ολοκλήρωσης των εκατέρωθεν υποχρεώσεων, η εισήγηση προς τα αρμόδια όργανα των συμβαλλομένων Εταίρων κάθε αναγκαίου μέτρου και ενέργειας και η επίλυση κάθε διαφοράς μεταξύ των συμβαλλομένων Εταίρων που προκύπτει σχετικά με την ερμηνεία των όρων του παρόντος Συμφώνου και τον τρόπο εφαρμογής του.

Το Συμβούλιο, εφόσον απαιτηθεί με βάση την πορεία υλοποίησης του Σχεδίου ΒΑΑ, εισηγείται στην ΕΥΔ προτάσεις αναθεώρησης της Στρατηγικής ΟΧΕ - ΒΑΑ.

Ο Χωρικός Φορέας προχώρησε στη συγκρότηση Ομάδας Παρακολούθησης με αρμοδιότητες:

- το συντονισμό του σχεδιασμού της στρατηγικής και την διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και τοπική κοινωνία
- τη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης για την ωρίμανση των έργων και υλοποίηση της στρατηγικής
- την παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και υλοποίησης των πράξεων της στρατηγικής και την υποστήριξη του Χ.Φ. στη σύνταξη των ετήσιων εκθέσεων πεπραγμένων προς την Περιφερειακή Ομάδα Διακυβέρνησης Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης της ΕΥΔ η οποία περιλαμβάνει τουλάχιστον:
  1. την πορεία υλοποίησης της Στρατηγικής.
  2. τις προκλήσεις που προκύπτουν από την υλοποίησή της και τις απαιτούμενες ενέργειες για την αντιμετώπισή τους.
  3. τις Δράσεις διαβούλευσης, προβολής και δημοσιότητας που πραγματοποιήθηκαν μέσα στη χρονιά.
- την επίλυση προβλημάτων στην πορεία υλοποίησης

8. Προϋποθέσεις Αποτελεσματικής Εφαρμογής

Τα πιθανά προβλήματα που εκτιμάται ότι μπορούν να παρουσιαστούν κατά την υλοποίηση και οι προτάσεις αντιμετώπισής τους είναι:

- **Στελέχωση Υπηρεσιών Υλοποίησης – Παρακολούθησης.**

Η υποστελέχωση των υπηρεσιών υλοποίησης και παρακολούθησης των προτεινόμενων δράσεων, σε συνδυασμό με τον αυξημένο όγκο εργασιών τους και τις αυξημένες απαιτήσεις της νομοθεσίας ανάθεσης και υλοποίησης δημοσίων συμβάσεων καθώς και των χρηματοδοτικών προγραμμάτων, ενδέχεται να δημιουργήσει προβλήματα στην ομαλή ανάθεση και υλοποίηση των πράξεων. Τέτοιες δυσχέρειες αντιμετωπίζονται με ενίσχυση της στελέχωσης των υπηρεσιών υλοποίησης και παρακολούθησης των δράσεων με προσωπικό από άλλες υπηρεσίες του δήμου ή με νέο προσωπικό που μπορεί να προκύψει από μετατάξεις ή προσλήψεις ή/και με υποστήριξη των διαδικασιών ωρίμανσης ή/και υλοποίησης από εξωτερικούς συνεργάτες (μελετητές, συμβούλους κλπ). Η διαδικασία αυτή δυσχεραίνεται από την έλλειψη πόρων για προσλήψεις ή για αμοιβές εξωτερικών συνεργατών. Η ενίσχυση των φορέων από κονδύλια της Τεχνικής Βοήθειας θα μπορούσε να λύσει πολλά προβλήματα.

- **Μεγάλη καθυστέρηση στην ανάθεση - εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών, έλλειψη πόρων χρηματοδότησης.**

Η διαδικασία ανάθεσης και παραλαβής των μελετών είναι μία τουλάχιστον χρονοβόρα διαδικασία που δυσκολεύει την προκήρυξη των έργων και την έναρξη υλοποίησής τους. Η έλλειψη πόρων χρηματοδότησης των απαιτούμενων μελετών δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την κατάσταση. Η υποστήριξη των φορέων υλοποίησης είτε μέσω ενίσχυσής τους με επιστημονικό δυναμικό είτε με χρηματοδότηση μελετών από την Τεχνική Βοήθεια θα βοηθούσε ιδιαίτερα.

- **Συχνές και πολλές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο – νέες απαιτήσεις για την ένταξη και εκτέλεση έργων.**

Η συχνή αλλαγή του θεσμικού πλαισίου στην ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων είναι σημαντικός παράγοντας καθυστέρησης στην υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων. Η κατανόηση από πλευράς των στελεχών της ΕΥΔ και η σύνταξη πρότυπων τευχών δημοπράτησης, όπως έγινε μετά την ψήφιση του Ν. 4412/16 βοηθά σημαντικά στην υλοποίηση των πράξεων του χρηματοδοτικού προγράμματος.

Ειδικότερα η υποχρέωση εκπόνησης **ΣΕΑΚ** και **ΔΗΣΜΕ** για την ένταξη νέων έργων ενεργειακής αναβάθμισης εκτιμούμε ότι θα οδηγήσει σε σημαντική καθυστέρηση στην υποβολή σχετικών προτάσεων. Με δεδομένο ότι πέντε μεγάλοι οι Δήμοι της Περιφέρειας έχουν μεγάλο αριθμό κτιρίων (Δημαρχεία – κτίρια στέγασης υπηρεσιών, σχολεία, παιδικούς σταθμούς, αγροτικά ιατρεία, πρώην κοινοτικά καταστήματα κλπ), σημαντικό δίκτυο οδοφωτισμού και μεγάλο αριθμό οχημάτων και μηχανημάτων έργων οι δαπάνες για την εκπόνηση των παραπάνω σχεδίων εκτιμούνται υψηλές. Η χρηματοδότησή τους από την Τεχνική Βοήθεια θα μπορούσε να συμβάλει στην έγκαιρη υποβολή προτάσεων ενεργειακής αναβάθμισης.

Τέλος αυτό που εκτιμάται ιδιαίτερα κρίσιμο για την αποτελεσματική υλοποίηση του Σχεδίου, είναι η υιοθέτησή του από το Χωρικό Φορέα. Εφόσον ο Χ.Φ. πεισθεί για τη σημασία και την αξία του Σχεδίου και επιμείνει στην υλοποίησή του θα βρεθούν τρόποι υπερκερασμού όποιων εμποδίων παρουσιαστούν στην πορεία.

Η καλή συνεργασία της Διοίκησης με τον υπηρεσιακό μηχανισμό, είναι επίσης κρίσιμος παράγοντας για την καλή πορεία.

Η εφαρμογή πρότυπων διαδικασιών υλοποίησης πράξεων και η κατάρτιση-εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, είναι το σημαντικότερο μέτρο για τη βελτίωση της διαχειριστικής ικανότητας και αυτή εξασφαλίζεται με τη διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων, εξειδικευμένων σεμιναρίων κλπ.

Τέλος η κατανόηση των δυσκολιών στην υλοποίηση πράξεων και η συστηματική συνεργασία - βοήθεια από πλευράς των στελεχών της ΕΥΔ Ε.Π. ΠΔΜ προς τους φορείς υλοποίησης, όπως αυτή διαπιστώνεται στην έως τώρα συνεργασία μας, μπορεί να αντιμετωπίσει τυχόν δυσκολίες που θα παρουσιαστούν.

9. Αναμενόμενα αποτελέσματα/αλλαγή από την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Σχεδίου (ToC)

Μέσω της υλοποίησης του ΕΣΒΑΑ επιδιώκεται ο μετασχηματισμός της Καστοριάς σε μια πόλη βιώσιμη, πράσινη και φιλική προς τους κατοίκους και τις επιχειρήσεις που θα συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή της.

Αναμενόμενα αποτελέσματα:

- Αναβάθμιση της Περιοχής Παρέμβασης, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητά της, δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος για πεζούς, ποδήλατα, ΑΜΕΑ
- Βελτίωση ποιότητας ζωής κατοίκων
- Διάσωση, αποκατάσταση και ανάδειξη Διατηρητέων Κτιρίων και Κτισμάτων (Αρχοντικά, Εκκλησίες, Οθωμανικά Κτίρια, Τείχη)
- Προώθηση Τουρισμού
- Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων, υποστήριξη διαρθρωτικής προσαρμογής
- Δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων εργαζομένων και ανέργων σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας
- Εξυπηρέτηση πολιτών και επιχειρήσεων μέσω εφαρμογών "Εξυπνης Πόλης"
- Υποστήριξη ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων
- Βελτίωση κυκλοφοριακών συνθηκών, οδικής ασφάλειας
- Βελτίωση αστικής κινητικότητας και προβασιμότητας
- Ολοκλήρωση Πολεοδομικού Σχεδιασμού Περιοχή Παρέμβασης
- Μείωση κατανάλωσης ενέργειας δημοτικών κτιρίων και υποδομών
- Μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος της Περιοχής Παρέμβασης
- Διάδοση αποτελεσμάτων Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων

Με την αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση της κινητικότητας και προσβασιμότητας, την αποκατάσταση του πολιτιστικού αποθέματος, την ανάδειξη του Δήμου ως Αναγνωρισμένου Τουριστικού και Πολιτιστικού Προορισμού την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης, τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αγαθά για όλους, μετατρέπεται η Περιοχή Παρέμβασης και γενικότερα η Καστοριά σε μια Βιώσιμη Πόλη. Σε μια πόλη που οι κάτοικοί της την αγαπούν, νοιάζονται για αυτήν και που ο καθένας θα ήθελε να επισκεφτεί και ακόμη περισσότερο να ζει σε αυτήν.

10. Βιβλιογραφία

Ελληνική

1. Αντωνιάδου Μ. (2023), Σύγχρονες τάσεις στον πολιτιστικό τουρισμό πόλεων Προοπτικές ανάδειξης της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Καστοριάς, Διπλωματική εργασία [Online]- Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Διαθέσιμο στο: <https://ikee.lib.auth.gr/record/347166?ln=el>
2. Αρτελάρης Π., Χατζημιχάλης Κ. (2016), *Ανάπτυξη/Κρίση, τοπικότητα και ανθρώπινο δυναμικό στο τοπικό παραγωγικό σύστημα της Καστοριάς*, κεφάλαιο στο Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό-Νέες θεωρητικές προσεγγίσεις και η εφαρμογή τους στην Ελλάδα, επιμέλεια: Λαμπριανίδης Λ, Καυκαλάς Γ, Καλογερέσης Θ.
3. Γαργάλας Σ. (2018), *Διαχρονική Παρακολούθηση της κατάστασης της λίμνης Καστοριάς.Σχεδιασμός και Μέθοδοι Αποκατάστασης*, Διπλωματική εργασία. Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
4. Δαγκαλίδης Α., 2012.Τράπεζα Πειραιώς: *Κλαδική μελέτη 17-Γουνοποιία.* . Διαθέσιμο στο: <https://www.piraeusholdings.gr/~media/com/downloads/greek-sectoral-studies/2012/furs.ashx>
5. ΔΕΥΑΚ, (2018), *Μελέτη έργου «Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης πόλης Καστοριάς»*,
6. Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) (2023), *Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας -Χαρακτηριστικά των ανέργων σύμφωνα με τα δεδομένα της εγγεγραμμένης ανεργίας του ΔΥΠΑ*, ΑΘΗΝΑ
7. Δήμος Καστοριάς/ CONSORTIS (2022), *Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) Δήμου Καστοριάς*
8. Δήμος Καστοριάς/ ΚΤΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΕ, (2004), *Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Καστοριάς*
9. Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) (2024), *Οδηγός Σύνταξης Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) των Δήμων ΕΕΤΑΑ*. Διαθέσιμο στο: <https://www.eetaa.gr/odigos-syntaxis-organismon-esoterikis-ypiresias-o-e-y-ton-dimon/>
10. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΥΔΕΠ ΠΔΜ)/Advice ΑΕ (2022), *Σχέδιο Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2021-2027*. Διαθέσιμο στο: https://pepdym.gr/images/Wb/A5PEP/050/09/SMPE_DM_01.pdf
11. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΥΔΕΠ ΠΔΜ)/ DOTSOFT Α.Ε, (2022), *Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Κλάδου της Γούνας στη Δυτική Μακεδονία*. Διαθέσιμο στο: <https://pepdym.gr/images/Wb/A5PEP/320/11-StrGouna.pdf>
12. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας (ΕΥΔΕΠ ΠΔΜ) Δυτικής Μακεδονίας/ Ιωάννης Κουγιάνος & Συνεργάτες Ε.Ε./Γάμμα4 ΕΠΕ (2023), *Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ)Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας*. Διαθέσιμο στο: <https://www.pdm.gov.gr/wp-content/uploads/2023/09/pespga-dytikis-makedonias-2023.pdf>

13. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας (ΕΥΔΕΠ ΠΔΜ) Δυτικής Μακεδονίας/ BCS Σύμβουλοι Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος Ι.Κ.Ε. (2018), *Σχέδιο Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας*, Διαθέσιμο στο: <https://pepdym.gr/images/Wb/A5PEP/320/8-SOTA-1.pdf>
14. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) (2017), *Ερευνα Εργατικού Δυναμικού: 1981 – 2015* [Δελτίο Τύπου]. Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/documents/20181/007b1bab-7cad-4df3-81f1-5b18c76770ce>
15. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) (2024), *Κίνδυνος Φτώχειας Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2023 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2022)*. Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/documents/20181/20cac507-3a56-a584-effd-8ac6acfec409>
16. Εμμανουήλ Σ.(2022, Φεβρουάριος 25), *Ουκρανία και ρωσική ελίτ απειλούν με νέα κρίση την ελληνική γούνα*. Διαθέσιμο στο: <https://www.euro2day.gr/news/enterprises/article/2121180/oykrania-kai-rosikh-elit-apeiloun-me-nea-krish-thn.html>
17. Ιορδάνου Διαμ., 2013, *Κράτος και κοινωνία πολιτών στο πολιτικό σύστημα της Ε.Ε. την εποχή της παγκοσμιοποίησης*. Διπλωματική εργασία [Online]- Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Διαθέσιμο στο <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15660/4/IordanouDiamantoMsc2013.pdf>
18. Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) (2015), *Μελέτη εξειδίκευσης των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών ανά κατηγορία προορισμού- Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας*. [Online] Διαθέσιμο στο: https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/02/Π.5.1.02.10_Π.Δ.Μ.pdf
19. Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) (2023), *Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2022*. [Online] Διαθέσιμο στο: <https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/04/Περιφέρεια-Δυτικής-Μακεδονίας.pdf>
20. Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) (2024), *Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2023*, [Online] Διαθέσιμο στο: https://insete.gr/wp-content/uploads/2024/04/23_04_Tourism_and_Greek_Economy_2022-2023-2.pdf
21. Καλαϊτζή Α. (2022, Αύγουστος, 30), *Καστοριά: Θύματα του πολέμου και οι γονναράδες*. Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/society/562015735/kastoria-thymata-toy-polemoy-kai-oi-goynarades/>
22. Κουσουρήs Θ., (2015), *Οι Λίμνες στην Ελλάδα-Λιμνών Καταγραφές & Μαρτυρίες* (e-book), Αθήνα. Διαθέσιμο από: [Οι Λίμνες στην Ελλάδα-Λιμνών Καταγραφές & Μαρτυρίες](#)
23. Λεβενταρά Α. (2007), *Η Τουριστική Ζήτηση Στην Ελλάδα*, Διπλωματική εργασία [Online]- Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Διαθέσιμο στο: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/3766/1/LeventaraMsc2007.pdf>
24. Λιγνού Γ. (2016), *Εκτίμηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στο χωρικό επίπεδο των Δήμων*, Διπλωματική εργασία [Online]. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Διαθέσιμο στο: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/handle/11615/48499>

25. Μυλωνά Μ. (2015), «Άμστερνταμ: Δημιουργία, Ελευθερία & Ενεργειακή Ανεξαρτησία, ΤΕΕ- ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, Διαθέσιμο στο: [Άμστερνταμ: Δημιουργία, Ελευθερία & Ενεργειακή Ανεξαρτησία](#)
26. ΟΚΕ (1999), *Ο ρόλος και η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση*, Υποεπιτροπή Οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, C329/10, Βρυξέλλες
27. Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), (2016), *Σύστημα Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας -Χαρακτηριστικά των ανέργων σύμφωνα με τα δεδομένα της εγγεγραμμένης ανεργίας του ΟΑΕΔ*, ΑΘΗΝΑ
28. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς (2023), «Σχεδιασμός – Δράσεις για την αντιμετώπιση των κινδύνων από χιονοπτώσεις – παγετό – πλημμυρικά φαινόμενα & κατολισθήσεις αρμοδιότητας Π.Ε Καστοριάς για την περίοδο 2022 – 2023»
29. Πετρίδου Κ. (2014) «ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ / ΚΟΒΕΝΗΑΒΝ «ΠΡΑΣΙΝΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ 2014» ΤΕΕ, ΤΕΥΧΟΣ 16/487, Διαθέσιμο στο: http://portal.tee.gr/portal/page/portal/teetkm/GRAFEIO_TYPOY/TEXNOGRAFHMA_2014/TEXNOGRAFHMA_487/TEXNO%20487%2016-17.pdf
30. Πύργος Αν. (2017), *Κοινωνία πολιτών: Ο τρίτος δρόμος της πολιτικής*, [Online] Διαθέσιμο στο: [Ο τρίτος δρόμος της πολιτικής](#)
31. ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΤΜΗΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΤΕΕ-ΤΑΜ) (2021), «ΜΝΗΜΕΙΑΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΠΟΛΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ & ΜΝΗΜΕΙΑΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ (Τεύχος υποστήριξης ένταξης στον κατάλογο των Μνημείων της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς)», INTERREG – IPACBC, GREECE – ALBANIA, TACTICAL TOURISM, 2020-2021
32. Τολίκας Δ., Μυλόπουλος Γ., Χρυσάνθου Β., Μυλόπουλος Ν., Ζορμπά Α., Μεντές Α., Κουδουμάκης Π., Μπόμπορη Δ., Gewehr S., Μουρελάτος Σ. (2000) *Προσδιορισμός παροχών, φερτών υλών και ποιότητας του νερού των χειμάρρων – ρεμάτων της λεκάνης απορροής της λίμνης Καστοριάς. Διερεύνηση τάσεων και εφαρμογή εναλλακτικών σεναρίων μείωση φόρτου*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
33. Τσολάκης Π. (2009), *Η αρχιτεκτονική της παλιάς Καστοριάς*, Επίκεντρο
34. Τσόμπος Π. & Συνεργάτες (2011), *Εκπόνηση Βυθομετρικών και ιζηματολογικών ερευνών στον πυθμένα της λίμνης Καστοριάς*. Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών.
35. Φερώνας Α. (2009), *Κοινωνία των πολιτών: Η θεσμική συγκρότηση και ο ρόλος της σε Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα*, ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, Τόμος ΙΔ, τεύχος 56

Βιβλιογραφία

1. Adams E., Bonneau M., Rok A. and Morgan N. (2019) “URBACT Knowledge Hub presents: HOW ARE CITIES PUTTING SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT INTO PRACTICE?” Brussels City Lab Paper
2. Buhalis, D. (2001), *Tourism in Greece: Strategic analysis and challenges*, Current Issues in Tourism, Vol. 4, No. 5, 440-480

3. Eurostat (2023), Labour market statistics at regional level, Διαθέσιμο από: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Labour_market_statistics_at_regional_level
4. Peng, G.C. and Nunes, M.B. (2007) Using PEST Analysis as a Tool for Refining and Focusing Contexts for Information Systems Research. In: ECRM 2007. 6th European Conference on Research Methodology for Business and Management Studies, 09-10 Jul 2007, Lisbon, Portugal. Academics Conference International, 229 - 236. ISBN 978-1-905305-50-6
5. United Nations, 1992, United Nations Framework Convention on Climate Change, Ar.1, par.3

Διαδίκτυο

1. <https://www.mirc.ntua.gr/natural-disasters-metsovo/natural-disasters>
2. <https://istorikakastorias.blogspot.com/2016/12/blog-post.html>
3. <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c0d5184d-7550-4265-8e0b-078e1bc7375a/12547639.pdf>
4. <https://adaptivegreecehub.gr/klimatiki-allagi/>
5. <https://anaptyxi.gov.gr/el-gr/>
6. <https://mdaae.gr/>
7. <https://www.urbanagendaplatform.org/best-practice>
8. <https://observatory.sustainable-greece.com/gr/good-practices-by-organization.2.html>
9. <https://www.statistics.gr/>
10. <https://www.dypa.gov.gr/>
11. <https://sdigmap-dev.tee.gov.gr/sdmquery/pro/>
12. <https://tdm.tee.gr/>
13. https://www.espa.gr/el/Documents/2.Neo_Bauhaus.pdf
14. https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en
15. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_4626
16. <https://www.urban-initiative.eu/new-european-bauhaus-topic-first-call>
17. <https://iflaeurope.eu/index.php/site/general/new-european-bauhaus-initiative>
18. <https://www.eiturbanmobility.eu/co-create-new-european-bauhaus-open-call-2025/>
19. https://www.eiturbanmobility.eu/wp-content/uploads/2024/02/NEB_Compass.pdf
20. <https://www.ace-cae.eu/activities/new-european-bauhaus-collective-nebc/>
21. <https://web.jrc.ec.europa.eu/dashboard/NEB/index.html>
22. <https://hub.uoa.gr/bauhaus-2022-prizes/>
23. <https://hub.uoa.gr/new-european-bauhaus-prizes-2023/>
24. <https://prizes.new-european-bauhaus.europa.eu/>
25. <https://baukultur--production--storage.s3.amazonaws.com/baukultur/2022-06-17-174034--dbqs-en.pdf>
26. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_1894